SFÎNTUL IOAN GURĂ DE AUR

SCRIERI

COLECŢIA
«PĂRINŢI ŞI SCRIITORI BISERICEŞTI»
APARE
DIN INIŢIATIVA PATRIARHULUI
IUSTIN
ŞI SE CONTINUĂ SUB ÎNDRUMAREA
PREA FERICITULUI PĂRINTE
TEOCTIST
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

PĂRINȚI ȘI SCRIITORI BISERICEȘTI

22

SFÎNTUL IOAN GURĂ DE AUR

SCRIERI

PARTEA A DOUA

OMILII LA FACERE (II)

CARTE TIPĂRITĂ CU BINECUVÎNTAREA
PREA FERICITULUI PĂRINTE

TEOCTIST

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

TRADUCERE, INTRODUCERE, INDICI ȘI NOTE DE
Pr. D. FECIORU

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE
BUCUREȘTI - 1989

CUVÎNT ÎNAINTE

Reprezentant de frunte al şcolii teologice din Antiohia, Sfîntul Ioan Gură de Aur a lăsat Bisericii un mare număr de opere teologice, între care se află la loc de cinste şi cele exegetice, aducînd astfel contribuţii de seamă, atît pentru limpezirea textelor biblice, cît şi pentru stabilirea normelor de interpretare a Sfintei Scripturi, specifice vestitului centru antiohian. Încă din vremea cînd era preot la Antiohia şi, mai apoi, arhiepiscop la Constantinopol, neîntrecutul predicator a interpretat aproape în întregime Sfînta Scriptură, călăuzindu-se de cele mai sănătoase principii ermineutice, folosind cele mai bune metode de cercetare şi de expunere şi lăsîndu-ne o operă vastă, de inegalabilă profunzime, claritate şi artă retorică.

În gîndirea Sfîntului Ioan Gură de Aur toate cele cuprinse în Sfînta Scriptură, scrise sub înrîurirea Duhului Sfînt, se adresează credincioşilor nu numai pentru a-i determina să ia cunoştinţă de ele, ci mai ales pentru a-i conduce la mîntuire, sporindu-le neîncetat progresul lor duhovnicesc. De aceea, după aflarea sensului fiecărei pericope evanghelice, exegetul este dator să descopere şi să înfăţişeze şi urmările acesteia pentru viaţa practică, insistînd asupra datoriei de a ne conforma totdeauna gîndurile, vorbele şi faptele cu învăţăturile cuprinse în Sfînta Scriptură.

O asemenea expunere exegetică, îmbinată cu sfaturi practice, a îmbrăcat în opera Sfîntului Ioan Gură de Aur forma de omilii, care au atestat autoritatea şi popularitatea acordate marelui ierarh şi predicator nu numai de auditorii sau cititorii din timpul vieţii sale, ci şi de cititorii operelor sale de-a lungul secolelor.

Neegalat ca orator bisericesc, Sfîntul Ioan Gură de Aur şi-a dedicat întreaga viaţă explicării cărţilor sfinte, dar nu de la masa de lucru, ca alţi scriitori şi cercetători, ci din faţa altarului, omiliile sale fiind rodul cercetării şi trăirii neîntrerupte a textelor sfinte şi în acelaşi timp al lucrării pastorale în mijlocul credincioşilor săi. Ele explică Sfînta Scriptură în mod sistematic, dar în acelaşi timp revarsă îmbelşugate comori de înţelepciune şi de sfaturi practice pentru viaţa zilnică a credincioşilor de pretutindeni şi dintotdeauna, rămînînd astfel permanent actuale.

Pe lîngă acestea, şi nu în ultimul rînd, se cuvine să subliniem şi caracterul dogmatic al omiliilor Sfîntului Ioan Gură de Aur, menite să stăvilească atacurile ereticilor din vremea sa. În acest sens, Sfîntul Ioan Gură de Aur a atras adeseori atenţia auditorilor săi asupra adîncimii nebănuite a ideilor cuprinse în cărţile sfinte, remarcînd că prin însăşi natura lor adevărurile divine sînt greu de pătruns de mintea omenească. Cercetarea scrierilor inspirate se cere a fi făcută cu multă atenţie, pentru a ne putea însuşi cu mintea o mică parte din multele şi marile adevăruri dumnezeieşti pe care acestea le cuprind. Sfîntul Ioan Gură de Aur aseamănă textele scurte ale Sfintei Scripturi cu mărgăritarele care, cu toate că sînt mici, ascund însă în ele mari bogăţii (Omil. IX la Facere).

Lămurirea adevărurilor dogmatice şi combaterea ereziilor formează, de obicei, subiectul primei părţi din omiliile sale, după care, în cea de a doua parte, sînt înfăţişate învăţăturile morale, urmate de îndemnuri pentru

desăvîrşirea şi progresul duhovnicesc al păstoriţilor săi. În linii generale, omiliile Sfîntului Ioan Gură de Aur reprezintă morala evanghelică, iar scopul urmărit de el este realizarea pe pămînt a idealurilor morale propovăduite de Mîntuitorul Iisus Hristos. Una din caracteristicile esenţiale ale operei exegetice a Sfîntului Ioan Gură de Aur o constituie argumentarea credinţei într-un Dumnezeu creator al lumii, transcendent, atotputernic, personal, atotbun, atotdrept, atotsfînt, veşnic şi iubitor de oameni.

Dintre operele exegetice ale Sfîntului Ioan Gură de Aur, s-au păstrat: 67 de omilii la Facere, 3 omilii despre Saul şi David, o omilie despre Samuil, 60 de omilii la Psalmi, 6 omilii la Isaia, fragmente din comentarii la cărţile profeţilor Ieremia şi Daniil şi numeroase alte comentarii omiletice asupra Cronicilor, cărţii Iov, cărţii Proverbelor, 90 de omilii la Evanghelia după Matei, 88 de omilii la Evanghelia după Ioan, 7 omilii la Evanghelia după Luca (despre săracul Lazăr şi bogatul nemilostiv), 63 de omilii la Faptele Apostolilor, 44 de omilii la Epistola I-a către Corinteni, 30 de omilii la Epistola a II-a către Corinteni şi alte 170 de omilii asupra epistolelor Sfîntului Apostol Pavel.

Exegezele Sfîntului Ioan Gură de Aur, pagini de strălucită gîndire teologică şi practică, de nepreţuite comori sufleteşti ale Bisericii creştine, i-au atras, pe deplin meritat, numele de cel mai mare şi autorizat comentator al Sfintei Scripturi, şi cu deosebire al epistolelor pauline.

Adînc cunoscător al sufletului omenesc, Sfîntul Ioan Gură de Aur, de pe amvonul catedralei din Antiohia sau din tronul patriarhal din Constantinopol, a aflat în Sfînta Scriptură nenumărate leacuri pentru tămăduirea neputinţelor şi bolilor duhovniceşti, fapt care l-a determinat să-şi sporească mereu rîvna de a familiariza pe credincioşi cu citirea, cercetarea şi înţelegerea scrierilor sfinte.

În această privință, el a insistat adesea asupra faptului că citirea Sfintei Scripturi poate fi uneori produsul întîmplării, însă trăirea învățăturilor ei este aceea care face ca sufletul credinciosului să se înalțe spre cele veșnice, curățindu-se de păcate și împodobindu-se cu florile alese ale virtuților.

După ce în primul volum dedicat traducerilor din opera Sfîntului Ioan Gură de Aur, în Colecția „Părinți și scriitori bisericești", au fost prezentate 33 de omilii ale acestuia la Facere, în volumul de față - cel de al II-lea al traducerii din Scrierile sale - sînt cuprinse celelalte 34 de omilii la cartea amintită, tălmăcite în grai românesc prin măiestria și osîrdia îndelungată a regretatului profesor Dumitru Fecioru.

Nădăjduind că și această strădanie, vrednică de cinstire, care formează cuprinsul volumului 22 din Colecția „Părinți și scriitori bisericești", va fi de mult folos clerului și credincioșilor Sfintei noastre Biserici, aducîndu-le bogat spor în propășirea duhovnicească, mulțumim lui Dumnezeu pentru ajutorul dării la lumină a cărții de față și binecuvîntăm pe ostenitorii ei.

La praznicul Adormirii
Maicii Domnului,
din anul 1989

† T E O C T I S T
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

OMILIA XXXIV

**„Şi a zis Domnul după ce s-a despărţit Lot de el:
„Ridică ochii tăi şi cată din locul în care eşti tu acum
spre miazănoapte şi spre miazăzi şi spre răsărit şi spre mare,
că tot pămîntul pe care îl vezi, ţi-l voi da ţie“[1]**

I

Aţi aflat ieri, iubiţilor, de smerenia cea mare a patriarhului, aţi văzut covîrşitoarea lui bunătate. N-a fost puţin lucru ca bătrînul Avram, omul care făcuse atîta bine, care se bucurase de atît de mare preţuire din partea Stăpînului universului, să dea atîta cinstire unui tînăr, nepotului său, încît să-i cedeze pămîntul cel mai bun, iar el să aleagă pe cel mai prost. N-a fost puţin lucru să accepte orice, numai şi numai ca să stingă războiul şi să îndepărteze orice pricină de ceartă.

Să ne străduim cu toţii să facem la fel ca şi Avram; să nu căutăm să ne înălţăm în paguba semenilor noştri şi nici să ne lăudăm; dimpotrivă, cu multă smerenie, să cedăm în faţa celorlalţi şi să căutăm mai mult să ne micşorăm, şi cu fapta şi cu cuvîntul; să nu ne supărăm pe cei care ne fac rău, chiar dacă aceştia sînt din cei cărora le-am făcut noi bine — aceasta este cea mai înaltă filosofie — nici să ne înfuriem pe cei care ne ocărăsc, chiar dacă sînt mai prejos de noi cei care ne insultă, ci cu bunătate şi blîndeţe să le potolim mînia lor. Că nu este purtare mai frumoasă şi cu rezultate mai bune ca aceasta! O astfel de purtare aduce pace statornică în sufletul nostru, ne face să stăm ca într-un port, este temeiul liniştei noastre. De aceea şi Hristos, dîndu-ne acea dumnezeiască învăţătură, ne spune: *„Învăţaţi de la Mine că sînt blînd şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre“*[2]. Nimic nu aduce atîta odihnă şi linişte sufletului nostru, ca bunătatea şi smerenia. O purtare ca aceasta este mai de preţ pentru cel ce o are decît o coroană de împărat; este mai de folos decît strălucirea şi slava. Poate fi, oare, un om mai fericit decît cel care se vede scăpat de războiul ce se naşte înăuntrul sufletului său? Chiar de ne-am bucura de mii şi mii de ori de pacea din afară şi de slujirile celor din jurul nostru, nu avem nici un folos de pe urma acestei păci, dacă din zbuciumul gîndurilor noastre se nasc înăuntrul nostru turburări şi frămîntări; la fel nu poate fi cetate mai nefericită, chiar de ar avea nenumărate ziduri şi arme de apărare, dacă înăuntrul ei locuitorii zămislesc trădarea! De

1. *Fac.*, 13, 14–15.
2. *Matei*, 11, 29.

asta, vă rog, ca, înainte de toate, să ne străduim să ne fie neturburat sufletul, să avem pace sufletească, să ne scăpăm de orice fel de amărăciune sufletească, ca să ne bucurăm şi noi de pace şi să trăim în pace şi cu cei din jurul nostru. Semnele după care cunoaştem mai ales pe omul înzestrat cu raţiune sînt: blîndeţea, bunătatea, smerenia şi liniştea. Un om înzestrat cu raţiune nu trebuie să fie tras şi tîrît, ca un rob fugar, de mînie sau de celelalte patimi, ci, cu puterea judecăţii lui, să biruie zbuciumul dinăuntru, să-şi păstreze nobleţea sa şi să nu ajungă din pricina trîndăviei, sălbatic ca şi animalele cele lipsite de raţiune. Şi ca să afli cîtă putere are bunătatea şi blîndeţea şi că virtuţile acestea singure sînt îndestulătoare să învrednicească de acele laude nespuse pe cel care le îndeplineşte desăvîrşit, ascultă că fericitul Moisi, datorită blîndeţii lui, a fost lăudat, datorită ei i s-a îndeplinit cunună: „*Şi Moisi era,* spune Scriptura, *cel mai blînd om dintre toţi oamenii de pe pămînt*"[3]. Ai văzut ce mare laudă? Îl face egal cu toţi oamenii, dar mai bine spus l-a ridicat mai presus de tot neamul omenesc. Şi iarăşi, despre David, Scriptura spune: „*Adu-ţi aminte, Doamne, de David şi de toată blîndeţea lui*"[4]. Tot din pricina blîndeţii şi patriarhul Avram a atras de sus mai multă bunăvoinţă; iar pentru că a făcut tot ce depindea de el, a fost învrednicit de daruri mai mari de la iubitorul de oameni Dumnezeu. Şi acesta o veţi şti cînd voi pune înaintea voastră continuarea celor spuse ieri şi voi tîlcui cele dintîi cuvinte citite dragostei voastre. Datorită bunătăţii sale, Avram a dat lui Lot întîietatea, şi l-a lăsat să aleagă pămîntul pe care-l voia, iar, el, cu dragă inimă, a preferat să ia partea cea mai proastă, ca să îndepărteze orice ceartă. Şi iată că Dumnezeu îl răsplăteşte îndată şi, cu mare înbelşugare, îl învredniceşte de încă şi mai mare plată. Aşa e Stăpînul nostru! Numai ce ne vede că facem o faptă bună cît de mică, ne şi dă bogate răsplătiri şi este atît de darnic, că întrece cu mult fapta noastră.

II

Şi vei vedea că Dumnezeu face lucrul acesta cu fiecare din faptele noastre. Spune-mi, te rog, ce este de mai puţin preţ ca doi bănuţi? Şi totuşi Dumnezeu a făcut ca văduva aceea, care a pus în cutia templului doi bănuţi[5], să fie lăudată de atunci şi pînă azi în întreaga lume! Dar pentru ce vorbesc eu de doi bănuţi? De dai un pahar cu apă rece cuiva şi pentru el Dumnezeu hotărăşte mare plată[6], pentru că Stăpînul încununează totdeauna gîndul cu care săvîrşeşti fapta cea bună. Şi poţi vedea că Dumnezeu face la fel şi cînd e vorba de stăruinţa în rugăciune. De vede că te rogi cu căldură, îţi spune îndată: „*Încă grăind tu, iată Eu sînt lîngă tine*"[7]. Iar dacă ne rugăm cu multă stăru-

3. *Num.*, 12, 3.
4. *Ps.*, 131, 1.
5. *Luca*, 21, 2–4.
6. *Matei*, 10, 42.
7. *Isaia*, 65, 24.

inţă, cu mult dor şi cu clocotitoare rîvnă, ne împlineşte îndată cererile; mai mult, ne laudă şi ne încununează chiar înainte de împlinirea cererii. Aşa a făcut cu cananeanca. Cînd i-a văzut tăria rugăciunii şi multa ei stăruinţă, mai întîi o laudă şi o încununează, ca să spun aşa, cu laude, făcînd-o cunoscută în întreaga lume, şi apoi îi împlineşte cu dărnicie cererea. Întîi a spus: „*O, femeie, mare este credinţa ta*", apoi a adăugat: „*Fie ţie precum voieşti*"[8]. Şi dacă am vrea să cercetăm fiecare faptă bună de care ne vorbesc dumnezeieştile Scripturi, vom vedea pretutindeni marea dărnicie a Stăpînului.

Deci patriarhul, cunoscînd bine lucrul acesta şi ştiind că cel care cedează puţin dobîneşte mai mult, a cedat lui Lot, precum aţi auzit ieri; a preferat să ia pămîntul cel mai prost, ca să curme şi orice pricină de ceartă, ca să se vădească şi virtutea sa şi ca să facă şi pace în toată familia lui.

Dar să vedem din cuvintele Scripturii citite de curînd ce răsplăţi primeşte Avram de la Stăpîn pentru bunătatea lui atît de mare.

„*Şi a zis*, spune Scriptura, *Dumnezeu lui Avram, după ce s-a despărţit Lot de el: „Ridică ochii tăi şi cată, din locul în care eşti tu acum, spre miazănoapte şi miazăzi, şi spre răsărit şi spre mare, că pămîntul, pe care îl vezi, ţi-l voi da ţie şi seminţiei tale pînă în veac*"[9].

Uită-te cît de iute poartă de grijă Dumnezeu şi cît de repede îi răsplăteşte dreptului Avram! Dumnezeiasca Scriptură, vrînd să ne arate cu ce mare cinste l-a învrednicit iubitorul de oameni Dumnezeu pe patriarh pentru smerenia lui cea mare — după ce ne-a spus că Lot s-a despărţit de el şi a plecat în pămîntul, pe care l-a ales ca fiind mai bun — a adăugat îndată: „*Şi a zis Domnul Dumnezeu lui Avram*". Apoi, ca să aflăm cu exactitate că i-a grăit acestea spre a-l răsplăti pentru felul cum s-a purtat cu Lot, a adăugat: „*Şi a zis Dumnezeu lui Avram, după ce s-a despărţit Lot de el*". Aproape că îi spune pe faţă cuvintele acestea: „Pentru multa ta bunătate, ai cedat nepotului tău pămîntul cel mai bun; ai arătat adîncă smerenie şi te-ai îngrijit atît de mult să fie pace, că ai acceptat totul numai ca să nu fie între voi nici un fel de ceartă; pentru aceea ia de la Mine bogate răsplăţi. *Ridică ochii tăi şi cată din locul în care eşti acum spre miazănoapte şi spre miazăzi, spre răsărit şi spre mare; că tot pămîntul, pe care-l vezi, ţi-l voi da ţie şi seminţiei tale pînă în veac*".

Ai văzut că răsplata depăşeşte cu mult fapta lui Avram? Stăpînul cel iubitor de oameni se foloseşte de aceleaşi cuvinte de care se foloseşte şi patriarhul, cînd a cedat lui Lot pămîntul. După cum Avram spusese: „*Iată, nu-i, oare, tot pămîntul înaintea ta? Despărţeşte-te de mine! Dacă tu o iei la dreapta, eu o iau la stînga; dacă tu o iei la stînga, eu o iau la dreapta*"[10], tot aşa şi Stăpînul spune: „*Ridică ochii tăi şi cată din locul în care eşti acum; că tot pămîntul pe care-l vezi ţi-l voi da ţie şi seminţiei tale pînă în veac*".

---

8. *Matei*, 15, 28.
9. *Fac.*, 13, 15–16.
10. *Fac.*, 13, 10.

Uită-mi-te aici la covîrşitoarea dărnicie a lui Dumnezeu! „Tu, îi spune Dumnezeu lui Avram, ai dat nepotului tău să aleagă; i-ai dat pămîntul, pe care el a vrut să-l ia, şi tu ai luat ce ţi-a rămas. Eu voi fi atît de darnic cu tine, că tot pămîntul cel care se întinde în faţa ochilor tăi în cele patru zări, de la miazănoapte şi de la miazăzi, de la răsărit şi de la apus, tot pămîntul, pe care-l vezi, ţie ţi-l dau; şi nu numai atît, *ci şi seminţiei tale pînă în veac*".

Ai văzut dărnicie, vrednică de bunătatea lui Dumnezeu? Ai văzut cît a dat şi de cît a fost învrednicit? De aici să ne învăţăm să fim largi la inimă, cînd facem milostenie, pentru ca dînd puţin să fim învredniciţi de multe. Spune-mi, te rog, este egal datul a cîţiva bani de argint cu primirea iertării păcatelor, hrănirea unui flămînd cu cinstea de a fi învrednicit în ziua cea înfricoşătoare să auzi acele cuvinte care preţuiesc atît cît o împărăţie: „*Am flămînzit şi Mi-aţi dat să mănînc*"?[11]

Oare Dumnezeu, Care-ţi dă ţie cu atîta dărnicie, n-ar fi putut acoperi şi nevoia aceluia? Da! Dar Dumnezeu anume lasă pe acela să sufere de sărăcie, ca el să primească răsplata mare a răbdării, iar tu să dobîndeşti, prin milostenie, îndrăznire înaintea lui Dumnezeu.

III

Ai văzut cît e de mare iubirea de oameni a Stăpînului? Ai văzut cum le rînduieşte pe toate spre mîntuirea noastră? Cînd ştii că pentru tine şi pentru folosul tău cel sărac se pierde, luptînd cu sărăcia, caută,deci, de nu trece pe lîngă el fără de milă, ci fii econom credincios al celor ce ţi-au fost încredinţate ţie de Stăpîn, pentru ca, uşurînd nevoia aceluia, să-ţi atragi de sus multă bunăvoinţă. Dă slavă Stăpînului tău, că, pentru tine şi pentru mîntuirea ta, a îngăduit ca acela să trăiască în sărăcie, ca tu să poţi găsi calea prin care să-ţi poţi spăla şi păcatele; şi, chivernisind bine bunurile date de Stăpîn, să fii învrednicit şi de laudele acelea, care depăşesc orice minte şi cuvînt şi să auzi: „*Bine slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincios, peste multe te voi pune! Intră întru bucuria Domnului tău!*"[12].

Gîndindu-ne la acestea, să privim pe săraci ca pe nişte binefăcători, ca pe nişte oameni ce sînt pricină mîntuirii noastre. Aşa să privim pe săraci! Să le dăm cu dărnicie şi cu faţa veselă; să nu le refuzăm niciodată datul, ci să le vorbim cu multă blîndeţe şi să ne purtăm cu ei cu multă bunătate. „*Pleacă săracului urechea ta şi cu blîndeţe răspunde-i lui cele de pace*"[13], pentru ca şi înainte de a-i da ceva, cu blîndeţea cuvintelor tale, să-i ridici sufletul lui zdrobit de multa-i sărăcie. Că „*mai bun este cuvîntul decît datul*"[14]. Ştie şi cuvîntul să întărească sufletul şi să dea mîngîiere!

11. *Matei*, 25, 35.
12. *Matei*, 25, 23.
13. *Înţ. Sir.*, 4, 8.
14. *Înţ. Sir.*, 18, 16.

Cînd facem, deci, milostenie să nu ne uităm numai la săracul care primeşte milostenia noastră, ci să ne gîndim şi la cine este Cel Ce primeşte darul pe care-l dăm noi săracului şi a făgăduit răsplată pentru ceea ce dăm. Tinzîndu-ne aşa mintea către Acela, să ne străduim să dăm cu dragă inimă şi să semănăm, cît mai este timp, cu mîna plină, pentru ca la fel să şi secerăm. Că spune Scriptura: „*Cel care seamănă cu zgîrcenie, cu zgîrcenie va şi secera*"[15]

Să aruncăm, dar, cu mîna largă aceste bune seminţe, ca la vreme să secerăm din belşug. Acum e timpul semănatului; să nu-l lăsăm să treacă, rogu-vă, pentru ca, în ziua răsplătirii celor semănate aici, să culegem roadele şi să fim învredniciţi de iubirea de oameni a Stăpînului. Da, nici o altă faptă bună, nici una, nu va putea stinge aşa văpaia păcatelor noastre ca milostenia îmbelşugată. Aceasta ne şterge şi păcatele, ne dă şi îndrăznire şi ne pregăteşte mai dinainte şi desfătarea acelor bunătăţi nespuse.

Dar am grăit destul despre milostenie, pentru ca să vă îndemn şi să vă arăt, că dînd puţin, sîntem învredniciţi de multe de la Stăpîn. Am ajuns să vă vorbesc despre milostenie, pentru că spuneam că patriarhul a dat lui Lot partea cea mai bună de pămînt, iar el şi-a luat partea cea mai proastă, şi că pentru asta a fost învrednicit de Dumnezeu să primească atîtea daruri; că i-a făcut o făgăduinţă care depăşeşte orice minte şi înţelegere.

„*Ridică ochii tăi şi cată, din locul în care eşti tu acum, spre miazănoapte şi spre miazăzi, că tot pămîntul, pe care-l vezi, ţi-l voi da ţie şi seminţiei tale pînă în veac*".

„Ai cedat, îi spune Dumnezeu, nepotului tău o parte de pămînt; iată Eu îţi făgăduiesc tot pămîntul; şi nu numai asta, ci-ţi făgăduiesc să-l dau şi seminţiei tale pînă în veac, adică veşnic". Ai văzut că Dumnezeu se întrece în a face bine? Că Dumnezeu ştia că aceasta dorea mai ales patriarhul, ştia că nimic altceva nu-i putea întări atîta rîvna; de aceea îi spune: „Îţi voi da şi asta, ca cei născuţi din tine să moştenească pămîntul acesta, să se bucure de el şi să-l stăpînească veşnic".

Apoi, ca nu cumva Avram să pună la îndoială făgăduinţa, uitîndu-se la trupul lui, la bătrîneţea lui şi la pîntecele neroditor al Sarei, ci să aibă încredere în puterea Celui Ce i-a făcut făgăduinţa, Dumnezeu îi spune:

„*Şi voi face seminţia ta ca nisipul pămîntului. De va putea cineva număra nisipul pămîntului şi seminţia ta o va număra*"[16].

Cu adevărat, mai presus de firea omenească era făgăduinţa! Dumnezeu i-a făgăduit, cu toate că erau atîtea piedici, să-l facă nu numai tată, ci să-i înmulţească şi seminţia lui atît de mult încît să se poată compara cu nisipul pămîntului. Dumnezeu s-a folosit de această comparaţie, vrînd să arate numărul mare al seminţiei lui.

Uită-te cum exercită încetul cu încetul iubitorul de oameni Dumnezeu virtutea dreptului Avram! Mai înainte spusese: „*Voi da pămîntul acesta*

15. *II Cor.*, 9, 6.
16. *Fac.*, 13, 17.

seminției tale"; acum spune iarăși: „*Și seminției tale îl voi da pînă în veac și-o voi face ca nisipul pămîntului*". Deocamdată făgăduința este numai în cuvinte. Dar cît timp pînă la împlinirea ei! Atît de lung timp, ca să cunoaștem și sufletul iubitor de Dumnezeu al patriarhului, dar și puterea covîrșitoare a lui Dumnezeu. Dumnezeu zăbovește și amînă anume împlinirea făgăduinței, tocmai pentru ca cei care au primit făgăduința să ajungă la adînci bătrînețe și deznădăjduindu-se ei, deocamdată, după rînduiala omenească, ca să spun așa, să o vadă împlinită tîrziu de tot; și atunci să cunoască și slăbiciunea lor și covîrșirea nespusei puteri a lui Dumnezeu.

IV

Gîndește-mi-te ce tare i-a rămas sufletul patriarhului într-atîta scurgere de vreme! A înlăturat orice gînd omenesc și și-a țintit mintea la puterea Celui ce i-a făcut făgăduința. Nu s-a turburat, nici n-a fost neliniștit. Știți doar că, adeseori, dacă cineva ne făgăduiește un lucru o dată sau de două ori și nu-și împlinește făgăduința, nu mai credem în cuvîntul lui. Cînd e vorba de om, e cu putință să se întîmple asta; dar cînd e vorba de Dumnezeu, Care rînduiește toată viața noastră cu multă înțelepciune, noi privind la măreția puterii Lui, trebuie să avem încredere în cele ce ne-a făgăduit, chiar de ar sta în cale mii și mii de piedici; trebuie să fim încredințați și convinși că Dumnezeu va împlini negreșit ce ne-a spus. Nimic nu poate împiedica împlinirea celor făgăduite de El! Este Dumnezeu, Căruia Îi sînt toate cu putință; de aceea mută lucrurile așa cum voiește El; poate găsi ieșire în cele fără de ieșire și ne dă bune nădejdi, chiar cînd ajungem la deznădejde, ca să cunoaștem astfel și mai bine cît e de covîrșitoare și de măiastră înțelepciunea Lui.

„*Scoală-te,* spune Scriptura, *și străbate pămîntul în lung și în lat, că ție ți-l voi da*"[17].

Vezi cum caută Dumnezeu ca prin toate să-l încredințeze pe dreptul Avram? „Scoală-te, îi spune, străbate pămîntul și află-i lungimea și lățimea, ca să poți ști și întinderea pămîntului de care ai să te bucuri; iar înainte de a te bucura de el, hrănit de nădejde, să ți se umple sufletul de fericire. Îți voi da tot pămîntul, pe care-l vei străbate, ca să cunoști că n-ai cedat lui Lot atît cît ai să primești acum. Să nu socotești, dar, că ai luat mai puțin pămînt, pentru că Lot a sărit și a pus mîna pe pămîntul care părea mai bun. Vei cunoaște prin fapte, nu după multă vreme, că nu i-a fost spre folos alegerea pămîntului de frunte; iar el va afla ce mare rău este să umbli după întîietăți. Deocamdată primește răsplata smereniei și a bunătății, pe care ai arătat-o nepotului tău și primește făgăduința; fă cunoștință acum cu tot pămîntul peste care ești stăpîn, pe care nu după multă vreme îl veți stăpîni veșnic, tu și seminția ta".

17. *Fac.*, 13, 18.

„Şi seminţiei tale pînă în veac"[18].

Cît de măreaţă este făgăduinţa lui Dumnezeu! Cît de îmbelşugată este dărnicia Stăpînului nostru al tuturora! Cît de covîrşitoare este răsplata bunului şi mult îndurătorului Dumnezeu, pe care o dă acestui fericit bărbat şi seminţiei ce se va naşte din el!

La auzul acestor cuvinte, patriarhul, minunîndu-se de nespusa bunătate a lui Dumnezeu,

„şi-a ridicat cortul, spune Scriptura, *şi a venit de a locuit lîngă stejarul Mamvri, care este în Hebron"*[19].

După ce a primit făgăduinţa şi s-a despărţit de Lot, Avram şi-a mutat cortul lui lîngă stejarul Mamvri. Ce suflet de filozof, ce înălţime de gîndire! Se mută cu uşurinţă; nu se supără, că schimbă un loc cu altul. Vei vedea, că nu-l reţine pe loc obişnuinţa, aşa cum se întîmplă cu mulţi, chiar dintre aşa zişii filozofi, care vor să scape de zgomotul lumii; dacă vreodată împrejurările îi silesc să se mute sau să plece într-o ţară străină, adeseori chiar pentru un interes cultural, îi vezi că se supără, se necăjesc şi sufăr cu greu mutarea, din pricină că obişnuinţa nu-i lasă să se despartă de locul în care trăiesc. Cu dreptul Avram nu s-a întîmplat asta! El, de la început, de demult, gîndea ca un filozof. Şi, ca un străin, ca un călător, se muta mereu de ici-colo, de acolo dincolo şi se străduieşte să arate pretutindeni, prin faptele sale, sufletul său iubitor de Dumnezeu. Cînd, Avram şi-a aşezat cortul lîngă stejarul Mamvri, îndată

„a zidit acolo altar Domnului"[20].

Ai văzut ce suflet plin de recunoştinţă? Cînd a înfipt cortul, a înălţat îndată Stăpînului mulţumiri pentru făgăduinţa făcută. Şi vei vedea că, în fiecare loc, în care îşi aşează cortul, se îngrijeşte de aceasta înainte de orice: zideşte altar, înalţă rugăciuni şi împlineşte legea apostolică, ce porunceşte să ne rugăm în tot locul, ridicînd mîini cuvioase[21]. Ai văzut suflet întraripat de dorul de Dumnezeu, suflet care mulţumeşte lui Dumnezeu pentru toate? N-a aşteptat să se împlinească făgăduinţele, că şi mulţumeşte pentru ele; face tot ce depinde de el şi pentru ca să-şi arate recunoştinţa pentru cele primite de la Dumnezeu pînă atunci, dar şi pentru ca să cheme în ajutor pe Stăpîn, spre a împlini făgăduinţele.

V

Să-l imităm şi noi pe Avram şi să avem încredere în făgăduinţele lui Dumnezeu. Nici timpul să nu ne micşoreze rîvna şi nici piedicile, care s-ar întîmpla să ne iasă în cale, să nu ne slăbească cugetul, ci, încrezîndu-ne în puterea lui Dumnezeu, să ne fie atît de puternică credinţa noastră, ca şi cum am şi vedea înaintea noastră împlinite făgăduinţele. Că şi nouă ne-a făcut Stăpî-

18. *Fac.*, 13, 18.
19. *Fac.*, 13, 19.
20. *Fac.*, 13, 19.
21. *I Tim.*, 2, 8.

nul mari și minunate făgăduințe, care depășesc puterea noastră de judecată: fericirea din împărăția cerurilor, participarea la bunătățile cele nespuse, petrecerea împreună cu îngerii, scăparea de gheenă. Să nu ne îndoim de ele, pentru că nu le vedem cu ochii trupului; ci, gîndindu-ne că este nemincinos Cel Ce ni le-a făgăduit și că este mare puterea Lui, să le contemplăm cu ochii credinței și, pe temeiul celor date nouă pînă acum, să avem bune nădejdi și pentru cele viitoare. Dumnezeu ne-a dat multe daruri aici, tocmai pentru ca, povățuiți de acestea, să privim cu încredere și pe acelea. Cum, oare, n-are să ne dăruiască nouă și pe toate celelalte, El Care și-a dat pe Fiul Său pentru dragostea ce ne-o poartă? Așa precum spune și Pavel: „*El, Care n-a cruțat pe Fiul Lui, ci L-a dat pentru noi toți, cum nu ne va dărui toate împreună cu El?*"[22] Dacă a dat pe Fiul Lui pentru noi cei păcătoși, dacă ne-a hărăzit darul botezului, dacă ne-a dăruit iertarea păcatelor de mai înainte, dacă ne-a deschis calea pocăinței, dacă a făcut și altele nenumărate pentru mîntuirea noastră, atunci negreșit ne va da și bunătățile gătite nouă în viitor. Cum nu ne va dărui aceste bunătăți, cînd din pricina bunătății Lui, a pregătit toate acestea, înainte de a ne aduce pe noi la existență? Că ne-a pregătit aceste bunătăți, înainte de a fi noi, ascultă că o spune Însuși Hristos celor din dreapta: „*Veniți binecuvîntații Părintelui Meu de moșteniți împărăția cea pregătită vouă înainte de întemeierea lumii*"[23]. Ai văzut ce covîrșitoare bunătate? Ai văzut cîtă iubire de oameni are de neamul omenesc, că ne-a pregătit fericirea din împărăția cerurilor înainte de întemeierea lumii? Așadar, vă rog, să nu fim nerecunoscători, nici să nu ne arătăm nevrednici de niște daruri atîta de mari, ci să iubim cum trebuie pe Stăpînul nostru și să nu facem nici o faptă care să ne lipsească de dragostea Lui? Oare noi am pus început acestei dragoste? Nu! El ne-a arătat mai întîi multă și nespusă dragoste! N-ar fi, oare, necugetat să nu iubim, atît cît putem iubi, pe Cel Ce ne-a iubit atîta? El, pentru dragostea ce ne-o poartă, a îndurat totul cu plăcere: a ieșit din însăși sînurile cele părintești, ca să spun așa, și a primit să ia chip de rob[24], să treacă prin toate suferințele omenești, să sufere ocări și necinstiri de la iudei, să primească în cele din urmă crucea și moartea cea plină de ocară, ca să ne slobozească, prin credința în El, pe noi cei care ne tîram pe jos și eram îngreunați cu nenumărate poveri de păcate. Gîndindu-se la toate acestea, fericitul Pavel, înfocatul îndrăgostit de Hristos, care ca un înaripat a străbătut toată lumea, care s-a străduit în trup să arate firea celor fără de trup, striga zicînd: „*Dragostea lui Hristos ne ține pe noi*"[25]. Iată recunoștința! Iată virtute covîrșitoare! Iată dor clocotitor! „*Dragostea lui Hristos ne ține pe noi!*", adică ne mînă, ne silește, ne grăbește. Apoi, voind să tîlcuiască spusele lui, zice: „*Socotind noi aceasta, că dacă a murit unul pentru toți, au murit deci toți. Și pentru toți a murit, pentru ca cei ce trăiesc să nu mai trăiască*

22. *Rom.*, 8, 32.
23. *Matei*, 25, 34.
24. *Filip.*, 2, 7.
25. *II Cor.*, 5, 14.

pentru ei, ci pentru Cel Care a murit pentru ei şi a înviat"[26]. Ai văzut că pe bună dreptate spunea că „*Dragostea lui Hristos ne ţine pe noi?*" „Dacă Hristos a murit pentru noi toţi, spune Pavel, apoi pentru asta a murit, ca noi cei care trăim, să nu mai trăim pentru noi, ci pentru *Acela Care a murit pentru noi şi a înviat*". Să ascultăm, dar, de sfatul apostolului şi să nu mai trăim pentru noi, ci *pentru Cel Care a murit pentru noi şi a înviat.*

– Dar cum vom putea să nu mai trăim pentru noi?

– Ascultă pe acest fericit că spune iarăşi: „*Nu mai trăiesc eu, ci trăieşte în mine Hristos*"[27]. Vezi că Pavel mergea pe pămînt, era îmbrăcat cu trup, dar trăia ca şi cum ar fi locuit în cer şi ar fi trăit printre puterile cele netrupeşti. Din pricina asta, în altă parte spune iarăşi: „*Iar cei care sînt ai lui Hristos şi-au răstignit trupul împreună cu patimile şi cu poftele*"[28]. Atunci, deci, nu trăia pentru noi, ci pentru „*Cel ce a murit pentru noi şi a înviat*", cînd sîntem ca morţi pentru viaţa aceasta şi nu sîntem îndrăgostiţi de nimic din cele ce vedem. De asta a fost răstignit Stăpînul nostru, ca să schimbăm viaţa aceasta cu cealaltă; dar mai bine spus, ca să neguţătorim pe aceea cu aceasta. Da, dacă vrem să fim cu mintea trează, dacă vrem să luăm aminte, apoi viaţa aceasta de aici ne duce la dobîndirea vieţii celei veşnice. Şi vom putea, dacă am voi să ne trezim puţin şi să deschidem ochii minţii, dacă am voi să ne hrănim tot timpul cu gîndul la dobîndirea vieţii aceleia; aşa, gîndul acesta ne va ajuta să trecem cu nepăsare pe lîngă cele pe care le vedem, să zburăm pe deasupra lor şi să tindem mintea noastră spre cele viitoare şi veşnice, aşa precum şi fericitul acesta ne învaţă, spunîndu-ne: „*Iar ceea ce trăiesc acum în trup, trăiesc prin credinţa în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit pe mine şi s-a dat pe Sine pentru mine*"[29].

VI

Ce suflet înflăcărat! Ce gîndire întraripată! Ce minte, care arde de dorul lui Dumnezeu! „*Ceea ce trăiesc acum, prin credinţă trăiesc!* „Să nu socotiţi, spune Pavel, că fac ceva pentru cele din viaţa aceasta! Da, sînt îmbrăcat în trup, sînt legat de nevoile firii, dar trăiesc prin credinţa în Hristos; dipreţuind pe toate cele din lumea aceasta şi lăsînd la o parte pe toate, cu nădejdea în Hristos, am mintea îndreptată spre El". Apoi, ca să afli cît de mare-i era dragostea de Hristos, Pavel spune: „*Trăiesc prin credinţa Fiului lui Dumnezeu, Care m-a iubit pe mine şi S-a dat pe Sine pentru mine*". Uită-te cît e de covîrşitoare recunoştinţa lui!

– Ce spui, fericite Pavele? Puţin mai înainte spuneai: „*Care n-a cruţat pe Fiul Lui, ci L-a dat pentru noi toţi*"[30], iar acum spui: „*Care m-a iubit pe mine*"! Faci din binefacerea, care cuprinde toată lumea, o binefacere personală!

---

26. *II Cor.*, 5, 14–15.
27. *Gal.*, 2, 20.
28. *Gal.*, 5, 24.
29. *Gal.*, 2, 20.
30. *Rom.*, 8, 32.

—„Da, răspunse Pavel. Chiar dacă jertfa a fost adusă de El pentru tot neamul omenesc, totuşi din pricina dragostei ce-I port, socot că jertfa a făcut-o special pentru mine. Aşa obişnuiesc să facă şi profeţii şi să spună: „*Dumnezeu, Dumnezeul meu*“[31], deşi este Dumnezeul lumii. Dragostea are însuşirea de a personaliza cele comune: *Prin credinţa în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit*“.

— Ce spui? Numai pe tine te-a iubit?

—„Nu! răspunse Pavel. Dumnezeu iubeşte pe toţi oamenii; dar eu Îi sînt dator cu atîta recunoştinţă, ca şi cum numai eu aş fi iubit de El. *Şi S-a dat pe Sine pentru mine*“.

— Ce? Numai pentru tine S-a răstignit? N-a spus El: „*Cînd Mă voi înălţa, voi trage pe toţi la Mine*“?[32]. Apoi, n-ai spus tu însuţi: „*S-a dat pe Sine pentru noi toţi*“?

—„Da, răspunse Pavel. Nu mă contrazic, cînd spun acestea, ci-mi mîngîi dorul“.

Iată iarăşi şi o altă învăţătură, pe care o scoatem din cuvintele lui Pavel! Mai înainte spusese că Tatăl „*L-a dat pentru noi toţi*“[33]; aici spune: „*S-a dat pe Sine*“. În textul cel dintîi, Pavel a grăit aşa, ca să arate că este unire între Tatăl şi Fiul, că Fiul este de aceeaşi cinste ca Tatăl şi ca să ne ducă cu gîndul la patima Sa — pentru că şi în altă parte tot Pavel spune: „*Făcîndu-Se ascultător pînă la moarte*“[34], dînd mărturie iarăşi de patima Sa — în textul cel de-al doilea, a spus: „*S-a dat pe Sine*“, ca să arate că de bună voie a primit patima, nu de silă şi de nevoie, ci a suferit crucea, vrînd şi dorind să săvîrşească mîntuirea întregului neam omenesc.

Ce dragoste vrednică vom putea, deci, arăta noi Celui Ce ne-a iubit atîta de mult? Chiar dacă ne-am da sufletul pentru legile Lui şi pentru păzirea poruncilor date de El, nici aşa nu vom putea ajunge la măsura dragostei pe care ne-a arătat-o El nouă! El, Dumnezeu fiind, a primit să moară pentru oameni; El, Stăpîn fiind, a primit să moară pentru robi; şi nu pentru nişte simpli robi, ci pentru nişte robi nerecunoscători, care-I purtau neîmpăcată vrăjmăşie; El, luîndu-o înainte, ne-a făcut atîtea binefaceri nouă, unor oameni nevrednici, unor oameni căzuţi în mii şi mii de păcate; iar noi, chiar dacă am face tot ce putem, nu facem mare lucru cînd ne străduim să-I răsplătim pentru binefaceri aşa de mari. Toate faptele noastre bune, dacă le facem, sînt o răsplată şi o datorie; iar tot ce face El pentru noi este har, binefacere, dar măreţ.

Gîndindu-ne, deci, la toate acestea, să iubim pe Hristos aşa cum L-a iubit Pavel. Să nu punem nici un preţ pe cele de aici, ci necontenit să avem statornicit în sufletul nostru dorul de Hristos. Aşa, vom rîde de toate cele din viaţa aceasta; vom locui pe pămînt ca şi cum am locui în cer; nu vom mai

31. *Ps.*, 21, 1; 143, 1.
32. *Ioan*, 12, 32.
33. *Rom.*, 8, 32.
34. *Filip.*, 2, 8.

rămîne uimiți de bunătățile din lumea aceasta și nici nu ne vor doborî necazurile; vom trece cu nepăsare pe lîngă toate cele de aici, grăbindu-ne către Stăpînul cel dorit de noi; zăbava întîlnirii nu ne va supăra, ci vom spune și noi cu fericitul Pavel: „*Iar ceea ce trăiesc acum în trup, trăiesc prin credința în Fiul lui Dumnezeu, Care ne-a iubit pe noi și S-a dat pe Sine pentru noi*"[35], ca și viața aceasta s-o sfîrșim fără supărări și să fim învredniciți și de desfătarea bunătăților celor viitoare, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

35. *Gal.*,2, 20.

OMILIA XXXV

„Şi a fost cînd împărăţea Amarfal împăratul Senaarului, Arioh, împăratul Elasarului şi Hodologomor, împăratul Elanului şi Targal, împăratul neamurilor, au făcut război cu Vala, împăratul Sodomenilor"[1].

I

Ce mare bun este, iubiţilor, citirea dumnezeieştilor Scripturi! Ea ne face sufletul filozof, ea ne mută mintea la cer, ea ne face să mulţumim lui Dumnezeu pentru toate, ea ne face să nu ne minunăm de nimic din cele de aici, ea ne face ca mintea noastră să petreacă cu gîndul numai la lumea cealaltă, ea ne face să săvîrşim totul, căutînd la răsplata ce o vom primi de la Stăpîn şi să înfruntăm cu multă rîvnă ostenelile virtuţii. Din citirea dumnezeieştilor Scripturi putem cunoaşte bine grabnica purtare de grijă a lui Dumnezeu, bărbăţia drepţilor, bunătatea Stăpînului şi măreţia răsplăţilor. Din citirea dumnezeieştilor Scripturi putem să ne trezim spre rîvnirea şi imitarea filozofiei bărbaţilor iluştri, să nu ne pierdem curajul în faţa nevoinţelor virtuţii, ci să avem deplină încredere în făgăduinţele lui Dumnezeu, înainte de împlinirea lor.

De aceea, vă rog, să citim cu multă rîvnă dumnezeieştile Scripturi. Dacă vom citi des cele scrise în ele, ne vom îmbogăţi şi cunoştinţele. Este cu neputinţă să rămîi fără de folos, cînd citeşti cu rîvnă şi mult dor dumnezeieştile cuvinte. Dacă nu avem om, care să ne fie dascăl, atunci Însuşi Stăpînul, intrînd de sus în inimile noastre, ne luminează mintea, ne lămureşte cugetul, face lumină în cele tăinuite, ne este dascăl al celor ce nu ştim. Numai să vrem să facem tot ce depinde de noi. *„Să nu numiţi pe nimeni dascăl pe pămînt"*[2], spusu-ne-a Hristos. Cînd luăm, deci, în mîini Sfînta Scriptură, să ne încordăm mintea, să ne adunăm gîndurile şi să alungăm din suflet orice gînd lumesc. Aşa să citim Scripturile! Cu multă evlavie, cu multă luare aminte, ca să putem fi povăţuiţi de Sfîntul Duh la înţelegerea celor ce sînt scrise şi să culegem şi mult folos din ele.

---

1. *Fac.*, 14, 1–2.
2. *Matei*, 23, 8.

Eunucul acela, barbarul, dregătorul împărătesei Etiopiei, care era înconjurat de atîta lux şi era purtat în car, nici în acel timp nu neglija citirea dumnezeieştilor Scripturi, ci avea în mîini cartea profetului Isaia şi citea cu multă rîvnă, deşi nu înţelegea cele scrise în ea[3]. Totuşi, pentru că a făcut tot ce depindea de dînsul – rîvna, dragostea, luarea aminte – a avut parte de povăţuitor. Gîndeşte-te cît de rîvnitor era, că nici în călătorie nu lăsa din mîini Scriptura, ci o citea chiar cînd era în car! Să audă aceasta cei care nici în casă nu vor să facă asta, ci socotesc că citirea dumnezeieştilor Scripturi trebuie lăsată la o parte, socotesc că nu se cuvine să se ocupe cu citirea dumnezeieştilor Scripturi pentru că sînt căsătoriţi, pentru că slujesc în armată, pentru că trebuie să-şi crească copiii, pentru că trebuie să se ocupe de slugi şi să se îngrijească şi de alte treburi. Şi iată-l pe acesta. Era şi barbar şi eunuc! Şi una şi alta îndestulătoare să-l mîne spre multă trîndăvie. Pe lîngă acestea şi luxul de care era înconjurat şi bogăţia lui cea multă; mai mult, era în călătorie şi era purtat în car; şi ştiţi că nu-i uşor să citeşti cînd călătoreşti, dimpotrivă e destul de greu. Totuşi dorul şi rîvna lui cea mare au îndepărat toate piedicile şi sta cufundat cu ochii în carte. Nu spunea ce spun acum mulţi: „Nu înţeleg ce scrie! Nu pot pricepe adîncul celor scrise! Pentru ce să mă ostenesc în zadar şi fără de rost, să citesc, cînd n-am pe cineva care poate să mă îndrumeze?". Nimic din acestea n-a gîndit cel barbar cu limba, dar filozof cu mintea. Ci s-a cufundat în citirea Scripturii, gîndindu-se că nu va fi trecut cu vederea, ci se va bucura îndată de ajutorul cel de sus, dacă face tot ce depinde de dînsul şi tot ce-i stă în putere. De asta şi iubitorul de oameni Stăpîn, văzîndu-i dorul lui, nu l-a trecut cu vederea, nu l-a lipsit de purtarea Sa de grijă, ci îndată i-a trimis pe dascăl. Uită-mi-te, te rog, la înţelepciunea lui Dumnezeu! Dumnezeu aşteaptă mai întîi ca eunucul să facă tot ce depindea de el şi apoi îi trimite ajutorul său. Deci, după ce eunucul a terminat de făcut tot ce a depins de el, s-a arătat îngerul Domnului şi i-a spus lui Filip: „*Scoală-te şi mergi pe calea care coboară de la Ierusalim la Gaza; aceasta este pustie. Şi iată un bărbat etiopian, dregător, eunuc al Candachiei, împărăteasa etiopienilor; eunucul venise să se închine la Ierusalim. Şi el se întorcea, stînd în carul lui şi citea pe profetul Isaia*"[4]. Iată, autorul cărţii Faptele Apostolilor ne istoriseşte precis că eunucul era „*etiopian*", ca să cunoaştem că era barbar; apoi ne spune că era „*dregător*", ca să aflăm că era într-o mare şi strălucită dregătorie şi că „*venise să se închine la Ierusalim*". Iată şi pricina călătoriei lui, pricină îndestulătoare ca să ne arate sufletul lui iubitor de Dumnezeu. Uită-te cîtă cale a făcut ca să se închine Stăpînului! Că se credea încă pe atunci că numai într-un singur loc te poţi închina lui Dumnezeu; şi de aceea se făcea lungă cale ca să poţi înălţa acolo Domnului rugăciuni! De asta şi eunucul acesta a venit unde era templul şi cultul iudaic, ca să aducă închinăciune Stăpînului. Şi după ce şi-a împlinit dorinţa, „*s-a întors şi stătea în carul lui şi citea*".

3. *Fapte*, 8, 26–39.
4. *Fapte*, 8, 26–28.

II

Filip s-a apropiat de el și i-a spus: „*Oare, înțelegi cele ce citești?*"[5] Ai văzut suflet plin de grijă? Eunucul nu înțelegea cele scrise, dar stăruia cu cititul și dorea un dascăl, care să-l îndrumeze? Apostolul îi trezește îndată dorul prin întrebarea sa. Răspunsul dat de eunuc la întrebarea apostolului vădește tocmai că era vrednic să aibă un îndrumător pentru înțelegerea Scripturii. Cînd apostolul, îmbrăcat în haine de rînd, s-a apropiat de el și l-a întrebat: „*Oare înțelegi?*", eunucul nu s-a supărat, nu s-a revoltat, nu s-a socotit insultat, cum fac mulți proști, care de multe ori preferă să rămînă în neștiință, pentru că li-i rușine să-și mărturisească neștiința, ca să fie învățați de cei ce pot să-i învețe. Eunucul n-a făcut așa, ci cu multă blîndețe și respect îi răspunde, arătîndu-i starea sa sufletească, și-i spune: „*Cum aș putea, dacă nu mă îndrumează cineva?*"[6] Mai mult, eunucul nu i-a răspuns numai cu blîndețe și apoi a mers mai departe, ci și-a arătat și mai mult virtutea purtărilor sale; după ce i-a răspuns, a chemat, el, dregătorul, barbarul, cel ce era purtat în car, a chemat pe omul de rînd ce se ivise în calea lui, a chemat pe omul îmbrăcat în haine proaste și l-a poftit să se urce în trăsură și să stea alăturea de el. Ai văzut ce rîvnă sufletească? Ai văzut ce mare evlavie? Ai văzut ce suflet iubitor de Dumnezeu avea barbarul? Ai văzut că a împlinit acele cuvinte spuse de un înțelept: „*De vei vedea un înțelept, mînecă la el și piciorul tău să roadă pragul ușilor lui*"[7] Ai văzut că pe bună dreptate n-a fost trecut cu vederea? Ai văzut că pe bună dreptate s-a bucurat de purtare de grijă de sus? Ai văzut că n-a lăsat nimic la o parte din cele ce trebuia să facă? Din pricina asta a căpătat un dascăl, a cunoscut bine și puterea celor scrise în Scriptură și i s-a luminat și mintea.

Ați văzut ce lucru bun este să citești cu luare aminte și cu tragere de inimă dumnezeieștile Scripturi? De asta am și pus înaintea voastră istoria acestui barbar, ca, fără să ne rușinăm, să facem cu toții ce-a făcut etiopianul, eunucul, omul care nici în călătorie nu lăsa Scriptura din mînă. Este în stare barbarul acesta să ne fie dascăl tuturor; și oamenilor de rînd și celor care slujesc în oștire și celor care trăiesc înconjurați de multă strălucire, într-un cuvînt tuturora; nu numai bărbaților, ci și femeilor — cu atît mai mult cu cît ele stau mai mult în casă — și celor care au îmbrățișat viața monahală; tuturora, ca toți să aflăm de la acest eunuc, că orice timp este potrivit pentru citirea dumnezeieștilor Scripturi; că se poate citi Scriptura nu numai acasă, ci și cînd mergem în piață și cînd sîntem în călătorie și cînd sîntem în adunare de lume și cînd sîntem prinși de treburi, pentru ca, făcînd tot ce depinde de noi, să dobîndim iute și îndrumător. Da, Stăpînul nostru, văzînd dorința noastră de cele duhovnicești, nu ne va trece cu vederea, ci ne va da

5. *Fapte*, 8, 30.
6. *Fapte*, 8, 31.
7. *Înț. Sir.*, 6, 37.

lumina cea de sus, ca să ne lumineze mintea. Așadar, vă rog, să nu neglijăm citirea dumnezeieștilor Scripturi, ci să le citim des, fie de cunoaștem înțelesul Scripturilor, fie de nu-l cunoaștem. Citirea continuă ne ajută să ținem bine minte ce citim; adeseori, ceea ce nu putem înțelege ce citim azi, vom putea dintr-o dată înțelege mîine, dacă revenim și citim, pentru că bunul Dumnezeu ne luminează pe nevăzute mintea.

Dar am grăit destul despre citirea deasă a dumnezeieștilor Scripturi. Am făcut asta ca să cunoașteți că Stăpînul nostru obișnuiește în toate privințele să dea și El cu dărnicie ajutorul Său, cînd ne vede că și noi facem tot ce depinde de noi. Și, așa cum a făcut cu citirea Scripturilor, cînd a trimis în mare grabă barbarului dascăl, tot așa va face și cu cei ce săvîșesc fapte de virtute. Ascultați cele ce-am să spun acum! Dar, ca să fie mai lămurit cuvîntul meu, trebuie să aduc iarăși pe patriarh înaintea voastră și să tîlcuiesc continuarea Scripturii tîlcuite ieri. Știți din cele spuse pînă acum, că dreptul Avram s-a bucurat de multă răsplată de la Dumnezeu pentru smerenia lui cea mare față de Lot, nepotul său, cînd i-a cedat întîietatea alegerii pămîntului. Știți că pentru asta a primit o făgăduință, care depășește cu mult cele făcute de el. Să vedem, deci, iarăși și din cuvintele Scripturii citite azi, virtutea dreptului Avram, pentru că, mergînd înainte cu tîlcuirea, să cunoaștem nespusa purtare de grijă a lui Dumnezeu de patriarh. Dumnezeu, ca să ne dea lecții prin viața plină de filozofie a dreptului Avram, de fiecare dată îl lasă să-și vădească el mai întîi sufletul său iubitor de Dumnezeu și apoi îl răsplătește. Face asta ca să ne străduim și noi să imităm pe patriarh, să ne ostenim și noi, adică, mai întîi pentru virtute și apoi să așteptăm răsplată de la Dumnezeu.

III

Iată cuvintele Scripturii citite vouă astăzi; aproape că nici nu au nevoie să fie tîlcuite; însăși citirea lor e îndestulătoare să ne arate covîrșitoarea virtute a dreptului Avram.

„*Și a fost*, spune Scriptura, *cînd împărățea Amarfal, împăratul Senaarului, Arioh, împăratul Elasarului și Hodologomor, împăratul Elamului și Targal, împăratul neamurilor. Au făcut război cu Valac, împăratul Sodomenilor și cu Varsac, împăratul Gomorei și cu Senaar, împăratul Adamei și cu Simovor, împăratul Sevoimului și cu împăratul Valacului, acesta este Sigor. Toți aceștia s-au adunat în Valea cea Sărată; aceasta este Marea Sărilor*[8].

Uită-te la preciziunea Scripturilor! Amintește și numele împăraților și numele popoarelor. Nu fără rost, ci ca să cunoști, din numele lor, sufletul lor barbar. Aceștia, spune Scriptura, au făcut război împăratului Sodomei și celorlalți împărați. Apoi ne spune și pricina războiului, de unde a început.

„*Doisprezece ani au robit lui Hodologomor, împăratul Elamului, iar în al treisprezecelea an s-au răzvrătit. În al paisprezecelea an a venit Hodologo-*

8. *Fac.*, 14, 1–3.

mor și împărații care erau cu el și au tăiat uriașii cei din Astarot și Carnain și neamuri puternice împreună cu ei și pe omeii cei din cetatea Savei și pe horeii cei din munții Seir pînă la terevintul Faranului, care este în pustie. Și întorcîndu-se au venit la Fîntîna Judecății, aceasta este Cadis și au tăiat pe toate căpeteniile lui Amalic și pe amoreii care locuiesc în Asasantamar"[9].

Să nu trecem, iubiților, cu ușurință pe lîngă aceste cuvinte, nici să socotim nefolositoare istorisirea aceasta! Dumnezeiasca Scriptură anume ne-a povestit cu preciziune toate, ca să cunoaștem puterea acestor barbari, ca să cunoaștem cît erau de viteji și cu ce tărie au pornit la război, că și pe uriași, adică pe cei puternici la trup, i-au biruit și au pus pe fugă pe toate popoarele care locuiau acolo. Ca niște torente furioase, care năpustindu-se tîrăsc și pierd totul în calea lor, tot așa și acești barbari, năvălind asupra tuturor acestor popoare, le-au nimicit cu totul pe toate, ca și pe căpeteniile amaleciților și i-au pus pe fugă și pe toți ceilalți.

Dar poate că mă va întreba cineva:

—De ce folos îmi este să cunosc puterea acestor barbari?

—Nu în zadar, nici fără de rost a amestecat Scriptura aceste lucruri în istorisirea sa; și nici fără pricină vă atrag eu luarea aminte de la început ca să vă aduceți aminte de vitejia lor, ci pentru ca să aflați, pe măsură ce înaintează cuvîntul meu de învățătură, și puterea covîrșitoare a lui Dumnezeu și virtutea patriarhului.

Deci împotriva celor care aveau atîta putere și puseseră pe fugă atîtea popoare,

„*au ieșit la război împăratul Sodomei și al Gomorei și al Adamei și al Sevoimului și al Valacului, acesta este Sigor; și s-au bătut cu ei în Valea cea Sărată cu Hodologomor și Targal și Amarfal și Arioh. Cei patru împărați împotriva a cinci. Iară Valea cea Sărată era cu fîntîni de smoală*"[10].

Apoi, ca să cunoaștem că au luat-o la fugă, spăimîntați de vitejia lor și de tăria puterii lor, Scriptura spune:

„*Și au fugit împăratul Sodomei și al Gomorei și au căzut acolo unde erau fîntînile; iar cei care au rămas au fugit la munte*"[11].

Ai văzut cît de puternici erau acei bărbați? Numai vederea lor i-a înspăimîntat și i-a pus pe fugă. Și iată, că după fuga lor, aceia au luat cu toată ușurința toate cele ale lor și au plecat.

„*Și au luat*, spune Scriptura, *și muntele și toată călărimea Sodomei și toată hrana lor și au plecat. Și au luat și pe Lot, fiul fratelui lui Avram și averile lui și s-au dus. Că locuia în Sodoma*"[12].

Iată s-a împlinit ceea ce spuneam ieri, că Lot n-a folosit nimic că a ales el întîi, ci a fost învățat cu fapta să nu iubească întîietățile. Nu numai că nu s-a ales cu nimic, dar iată că a fost luat și rob și a învățat cu fapta că mult mai

9. *Fac.*, 14, 4–7.
10. *Fac.*, 14, 8–10.
11. *Fac.*, 14, 10.
12. *Fac.*, 14, 11–12.

bine i-ar fi fost de locuia împreună cu dreptul Avram decît să se despartă şi, liber fiind, să încerce atîtea nenorociri. S-a despărţit de patriarh şi socotea că are mai multă libertate, că e bogat; şi iată că dintr-o dată ajunge rob, fără casă, fără masă. Asta, ca să ştii ce mare rău este despărţirea şi ce lucru bun este pacea şi înţelegerea; ca să ştii că nu trebuie să te avînţi spre mai mult, ci să te mulţumeşti cu mai puţin.

„Au luat pe Lot şi averile lui".

Nu i-ar fi fost lui cu mult mai bine să fi trăit împreună cu patriarhul, să fi acceptat orice numai să nu se fi stricat înţelegerea dintre ei, decît să se despartă, să aleagă întîietăţile şi să cadă îndată în atîtea primejdii şi să ajungă rob la barbari?

„Şi venind unul din cei scăpaţi, l-a vestit pe Avram, străinul. Iar acesta locuia lîngă stejarul lui Mamvri, al lui Amoris, fratele lui Eshol şi fratele lui Avnan, care aveau legătură de pace cu Avram"[13].

—Cum se face că patriarhul n-a ştiut că a izbucnit un război atît de mare?

—Poate că Avram locuia la mare depărtare şi de asta n-a ştiut.

„Şi venind unul l-a vestit pe Avram, străinul".

A spus *„străinul"*, ca să ne aducă aminte că Avram a venit din Haldeia. Avram locuise dincolo de Eufrat, de asta se numea străin. De la început părinţii i-au pus acest nume, prevestind prin punerea numelui strămutarea lui din acele locuri. A fost numit Avram — străin — pentru că avea să treacă Eufratul şi să vină în Palestina.

IV

Uită-te că părinţii, chiar necredincioşi, fără să ştie, dar îndrumaţi de înţelepciunea cea iscusită a lui Dumnezeu, au pus acest nume copilului lor, aşa precum şi Lameh i-a pus numele lui Noe! Şi aici se vede iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Care adesea, chiar prin necredincioşi, vesteşte mai dinainte cele ce au să se întîmple cu mult mai tîrziu.

Aşadar Scriptura spune că a venit unul şi i-a vestit străinului că a fost luat în robie nepotul lui; i-a mai spus de marea putere a acelor împăraţi, de devastarea Sodomei şi de fuga cea cu ruşine.

„Iar Avram locuia lîngă stejarul lui Mamvri al lui Amoris, fratele lui Eshol şi al lui Avnan, care aveau legătură de pace cu Avram".

Dar poate că şi aici mă va întreba cineva:

—Pentru ce din toţi cei fugiţi din Sodoma a fost luat în robie numai dreptul Lot?

—Nu s-a întîmplat asta fără rost, nici în zadar, ci ca Lot să cunoască chiar din fapte şi virtutea patriarhului şi că ceilalţi au scăpat datorită lui şi ca să se înveţe să nu mai umble după întîietăţi, ci să dea locul celor mai mari decît el.

---

13. *Fac.*, 14, 13.

Să auzim ce spune Scriptura mai departe, ca să cunoaştem şi virtutea dreptului Avram şi ajutorul nespus al lui Dumnezeu. Dar fiţi cu mare luare aminte la cele ce voi spune şi încordaţi-vă mintea! Multe putem cîştiga de aici! Din cele întîmplate lui Lot învăţăm să nu fim niciodată nedumeriţi cînd drepţii cad în încercări, iar ticăloşii şi netrebnicii scapă! Învăţăm să nu umblăm cu nici un chip după întîietăţi, nici să socotim altceva mai bun decît traiul împreună cu drepţii; învăţăm că chiar de-ar trebui să ajungem robi, dacă am rămîne alăturea cu cei drepţi, tot e mai bună această robie decît libertatea. În afară de acestea, mai aflăm de aici de marea bunătate a patriarhului, de covîrşitoarea lui dragoste, de marea lui vitejie, de dispreţul lui de bani şi în sfîrşit de marea putere a ajutorului dat lui de Dumnezeu.

„*Auzind Avram*, spune Scriptura, *că a fost luat în robie Lot, nepotul lui, a numărat slugile lui de casă, trei sute optusprezece şi a alergat după ei pînă la Dan. Şi a căzut asupra lor noaptea, el şi slugile lui; şi i-au lovit pe ei pînă la Hoval, care este de-a stînga Damascului. Şi a luat înapoi toată călărimea Sodomei; şi a luat înapoi şi pe Lot, nepotul lui şi toate averile lui şi poporul şi femeile*"[14].

La auzul acestor cuvinte, gîndeşte-mi-te, iubite, la sufletul mare şi plin de curaj al dreptului Avram! Avînd încredere în puterea lui Dumnezeu, nu s-a spăimîntat de puterea bărbaţilor acelora, cu toate că aflase de măcelărirea ce-o făcuse; că se porniseră mai întîi împotriva tuturor neamurilor, că biruiseră pe amaleciţi şi pe toţi ceilalţi, iar apoi se aruncaseră asupra sodomenilor; îi puseră pe fugă şi le luaseră toate averile. Asta a fost pricina că Dumnezeiasca Scriptură ne-a istorisit mai înainte toate acestea şi toate cîte au săvîrşit împăraţii aceia cu vitejia lor, ca să afli că nu cu puterea trupească i-a biruit patriarhul pe aceştia, ci prin credinţa lui în Dumnezeu; ca să afli că a săvîrşit toate acestea întărit cu ajutorul cel de sus, nu mînuind arme, săgeţi şi lănci, nici încordînd arcuri şi apărîndu-se cu scuturi, ci cu oameni din casa sa.

– Dar pentru ce, m-ar putea întreba cineva, pentru ce a numărat Avram trei sute optusprezece slugi?

– Ca să afli că n-a luat toate slugile sale, ci numai pe cele născute în casă, care crescuseră împreună cu Lot, ca să se lupte cu mai multă tragere de inimă; că se luptau doar pentru stăpînul lor.

Şi uită-mi-te la covîrşitoarea putere a lui Dumnezeu! Cu cîtă iuţeală aduce victoria!

„*Şi au căzut*, spune Scriptura, *asupra lor noaptea, el şi slugile lui; şi i-au lovit pe ei şi i-au alungat*".

Mîna cea de sus era alăturea de ei şi lupta împreună cu ei! De aceea Avram n-a avut nevoie nici de arme, nici de instrumente de război; a fost de ajuns numai să se arate cu slugile sale ca pe unii să-i bată, iar pe alţii să-i pună pe fugă; şi una şi alta a făcut-o cu multă uşurinţă, fără să fie stînjenit de cineva; şi aşa a luat înapoi pe călăreţii împăratului Sodomei, pe Lot ne-

14. *Fac.*, 14, 14–16.

potul lui şi toate averile şi femeile. Ai văzut pentru care pricină, dintre toţi cei fugiţi, a fost luat rob numai Lot? Ca să se facă vădită şi virtutea patriarhului şi ca să scape şi mulţi alţii datorită lui. Şi s-a întors, deci, Avram aducînd mare şi strălucitor trofeu; o dată cu Lot, a adus şi călărimea şi femeile şi averile; tuturora le propovăduia cu glas mare şi le striga, mai puternic decît trîmbiţa, că a pus pe fugă pe duşmani şi a cîştigat victoria, nu cu putere omenească, nici cu tăria trupurilor; ci pe toate le-a săvîrşit mîna cea de sus. Ai văzut că toate îl fac mai strălucit pe drept? Ai văzut că de fiecare dată se arată tuturor grija pe care Dumnezeu o are de el?

Iată-l acum străduindu-se să fie şi dascăl al cinstirei de Dumnezeu printre sodomeni!

„*Şi a ieşit*, spune Scriptura, *întru întîmpinarea lui împăratul Sodomei, după ce s-a întors el de la tăierea lui Hodologomor şi a împăraţilor, care erau cu el*"[15].

Uită-te cît de mare este virtutea lui şi de ce mare ajutor s-a bucurat din partea lui Dumnezeu! Împăratul iese întru întîmpinarea străinului, a bătrînului şi-i dă toată cinstea! Aflase că nu-i este de nici un folos împărăţia, cînd e lipsit de ajutorul cel de sus! Aflase că nimeni nu-i mai puternic decît cel ajutat de mîna lui Dumnezeu!

„*Şi Melchisedec*, spune Scriptura, *împăratul Salemului, i-a adus pîine şi vin; era preot al Dumnezeului Celui Prea Înalt*"[16].

V

Ce vor să ne spună cuvintele: „*Împăratul Salemului*" şi „*Preot al Dumnezeului Celui Prea Înalt*"?

Scriptura spune că era Melchisedec „*împărat al Salemului*". De acesta vorbeşte şi fericitul Pavel în epistola scrisă către evreii care crezuseră; vorbeşte şi de numele lui şi de cetatea lui; şi tîlcuieşte însemnarea numelui, făcînd şi etimologia cuvîntului, spunînd „*Melchisedec, împăratul dreptăţii*"[17]. Într-adevăr, în limba ebraică *Melhi* înseamnă împărăţie, iar *Sedec*, dreptate. Vorbind apoi de numele cetăţii, Pavel spune: „*Împărat al păcii*"[18], că *Salem* înseamnă *pace*. În ce priveşte „*preot*", era preot, pentru că însuşi se făcuse preot — că aşa erau atunci preoţii — fie că-i dăduseră această cinste oamenii lui din pricina vîrstei lui înaintate, fie că el însuşi a îndeplinit slujbe preoţeşti, ca Noe, ca Avel, ca Avraam, cînd au adus jertfe. De altfel Melchisedec avea să fie şi tip al lui Hristos. De aceea şi Pavel, tîlcuind aşa cuvîntul, zice: „*Fără tată, fără mamă, fără spiţă de neam, neavînd nici început al zilelor, nici sfîrşit al vieţii, care asemănîndu-se Fiului lui Dumnezeu rămîne preot pentru totdeauna*"[19].

15. *Fac.*, 14, 17.
16. *Fac.*, 14, 18.
17. *Evr.*, 7, 2.
18. *Evr.*, 7, 2.
19. *Evr.*, 7, 3.

–Dar cum se poate, m-ar putea întreba cineva, ca un om să fie fără tată, fără mamă, să nu aibă nici început al zilelor, nici sfîrşit al vieţii?

–Ai auzit doar că Melchisedec este tip al lui Hristos! Nu te minuna, dar, şi nici nu căuta în tip identitate în toate; nici n-ar fi tip, dacă ar fi identic în toate cu cel pe care îl reprezintă.

Ce vrea să spună, deci, Pavel? „După cum Melchisedec, spune Pavel, este fără tată şi fără mamă, pentru că nu sînt pomeniţi părinţii lui, şi este fără spiţă de neam, pentru că nu i s-a făcut genealogia, tot aşa şi Hristos, este şi se spune fără spiţă de neam, pentru că nu are nici în cer mamă, nici pe pămînt tată".

Dar iată că cinstea pe care o dă Melchisedec patriarhului Avram, ne dezvăluie o altă taină.

Melchisedec i-a adus lui Avram pîine şi vin. Văzînd tipul, gîndeşte-mi-te la ce reprezintă acest tip şi minunează-te de puterea dumnezeieştii Scripturi, că de la început a prevestit cele ce aveau să fie.

„*Şi a binecuvîntat*, spune Scriptura, *pe Avram şi a zis: „Binecuvîntat este Avram de Dumnezeu Cel Prea Înalt, Care a făcut cerul şi pămîntul. Şi binecuvîntat este Dumnezeu Cel Prea Înalt, Care a dat pe vrăjmaşii tăi sub mîna ta*"[20].

Nu l-a binecuvîntat numai pe Avram, ci l-a slăvit şi pe Dumnezeu. Cînd a spus: „*Binecuvîntat este Avram de Dumnezeu Cel Prea Înalt, Care a făcut cerul şi pămîntul*", Melchisedec a arătat din creaturi puterea lui Dumnezeu. Dacă Dumnezeu este Cel care a făcut cerul şi pămîntul, atunci dumnezeii cărora slujesc oamenii nu sînt dumnezei. Că spune Scriptura: „*Dumnezeii, care n-au făcut cerul şi pămîntul, să piară*"[21].

„*Binecuvîntat este Dumnezeu Care a dat pe vrăjmaşii tăi sub mîna ta*".

Vezi-mi că nu laudă numai pe dreptul Avram, ci recunoaşte şi ajutorul dat de Dumnezeu lui Avram. Că fără de ajutorul lui Dumnezeu, Avram nici n-ar fi putut birui pe cei carea aveau atît de mare putere.

„*Care a dat vrăjmaşii tăi*". „El este Cel ce a lucrat totul spune Melchisedec, El este Cel ce face slabi pe cei puternici, El este Cel ce biruie pe cei înarmaţi cu cei neînarmaţi; de la El este ajutorul care ţi-a dat ţie atîta putere".

„*Care a dat pe vrăjmaşii tăi sub mîna ta*".

Vezi cum arată Melchisedec şi dragostea lui Avram pentru Lot şi unirea dintre ei? Vezi cum arată că din pricina celor întîmplate lui Lot, şi Avram socotea pe vrăjmaşii lui Lot proprii lui vrăjmaşi?

„*Şi i-a dat lui zeciuială din toate*"[22], spune Scriptura.

Lucrul acesta îl spune şi Pavel: „*Vedeţi, dar, cît de mare este acesta, căruia şi Avram, patriarhul, i-a dat zeciuială din cele mai bune prăzi*"[23], adică Avram a răsplătit pe Melchisedec din prăzile pe care le-a adus; şi i-a

20. *Fac.*, 14, 19–20.
21. *Ier.*, 10, 11.
22. *Fac.*, 14, 20.
23. *Evr.*, 7, 4.

dat lui zeciuială din tot ce a adus. Avram este şi prin asta dascăl tuturora, învăţîndu-ne să fim recunoscători şi să dăm pîrgă din cele date nouă de Dumnezeu.

Minunat de mărinimia sufletească a patriarhului, împăratul Sodomei îi spune:

„Dă-mi mie oamenii, iar tu ia-ţi caii"[24].

Frumoasă e recunoştinţa împăratului, dar uită-te şi la filozofia dreptului Avram!

„Şi a zis Avram către împăratul Sodomei: „Tinde-voi mîna mea către Dumnezeu Cel Prea Înalt, Care a făcut cerul şi pămîntul, că nu voi lua nimic din toate cele ale tale, de la aţă pînă la legătura încălţămintei, ca să nu zici: „Eu am îmbogăţit pe Avram"[25].

Ce mare dispreţ are patriarhul pentru bani!

Dar pentru ce cu jurămînt refuză să ia şi zice: *„Tinde-voi mîna mea către Dumnezeu Cel Prea Înalt, Care a făcut cerul şi pămîntul"?*

VI

Patriarhul Avram a arătat împăratului Sodomei prin asta două lucruri: şi că este superior darurilor date de împărat şi că are suflet de filozof; se străduieşte să-i fie dascăl al cinstirii de Dumnezeu şi-l învaţă cam aşa: „Îţi aduc martor pe Dumnezeu, pe Creatorul universului, că nu voi lua nimic de la tine, ca să poţi cunoaşte pe Dumnezeul universului şi să nu socoteşti că sînt dumnezei cei făcuţi de mîinile oamenilor. Acest Creator al cerului şi al pămîntului, Acesta a făcut să cîştig războiul, Acesta este pricina victoriei. Să nu te aştepţi, dar, ca eu să primesc ceva din cele date de tine. N-am pornit la luptă pentru plată, ci mai întîi pentru dragostea de nepotul meu, apoi pentru dreptate, ca să scap din mîinile barbarilor pe cei luaţi pe nedrept".

„Nu voi lua nimic din toate cele ale tale, de la aţă pînă la legătura încălţămintei".

Cu alte cuvinte, nimic, nici cel mai neînsemnat lucru, nici cel cu totul neluat în seamă. Că *„legătura încălţămintei"* este cureaua încălţămintei, folosită mult de barbari.

Apoi Avram îi spune şi pricina pentru care nu ia nimic: „Ca să nu zici: *„Eu am îmbogăţit pe Avram"*. Am pe Cel Care îmi dă mii şi mii de bunătăţi; mă bucur de mare ajutor de sus, aşa că n-am nevoie de bogăţia dată de tine, nu-mi trebuie bogăţie omenească; îmi este de ajuns dărnicia lui Dumnezeu faţă de mine; cunosc bogăţia darurilor Lui. Am cedat lui Lot lucruri mici şi neînsemnate şi am fost învrednicit de făgăduinţe mari şi nespuse, şi acum, pentru că mi-am neguţătorit mai mare bogăţie şi am tras asupra mea şi mai multă bunăvoinţă din partea lui Dumnezeu, nu pot primi bogăţia ce mi-o dai".

24. *Fac.*, 14, 21.
25. *Fac.*, 14, 22 23.

De aceea, după cum socotesc eu, Avram a adăugat și jurămîntul și a zis: „*Tinde-voi mîna mea către Dumnezeu Cel Prea Înalt*" ca să nu socotească împăratul că refuzul lui este o prefăcătorie, așa cum se întîmplă de obicei, ci ca să afle că este hotărît să nu ia nimic. Prin asta Avram a împlinit porunca dată de Hristos ucenicilor Săi, care zice: „În dar ați luat, în dar dați"[26]. „Am adus eu, oare, spune Avram, în acest război ceva mai mult decît voința și rîvna mea? Nu! Victoria, trofeele și toate celelalte, Dumnezeu le-a săvîrșit cu nevăzuta Lui putere".

Apoi ca să nu socotească împăratul, că din mîndrie sau din dispreț nu ia darurile sale, îi spune, arătîndu-și, și cu acest prilej, blîndețea și filozofia sufletului său:

„*Nu voi lua nimic, afară de ce au mîncat tinerii și de partea ce se cuvine bărbaților care au mers împreună cu mine: Eshol, Avnan și Mamvri; aceștia să-și ia partea lor*"[27].

„Acestora le voi îngădui, a spus Avram, să-și ia partea lor, pentru că au dat dovezi de mare prietenie". Că spune Scriptura: „*Ei aveau legătură de pace cu Avram*"[28], adică îi unea prietenia. Asta i-a făcut să fie alăturea de el în vreme de primejdie. De aceea îi și răsplătește și rînduiește să-și ia partea lor. Și cu acest prilej Avram împlinește iarăși o lege apostolică, care spune: „*Vrednic este lucrătorul de hrana sa*"[29]; că nu i-a lăsat să ia mai mult decît trebuia: „*Afară de ce au mîncat tinerii și de partea ce se cuvine bărbaților care au mers împreună cu mine, Eshol, Avnan și Mamvri, aceștia să-și ia partea lor*".

Uitați-vă cît de desăvîrșită e virtutea patriarhului! Uitați-vă ce filosofie a arătat, disprețuind banii, și ce smerenie! Uitați-vă că face totul ca să nu se pară fapta sa mîndrie și dispreț, ca să nu se pară că se laudă cu biruința!

VII

Să-l imităm și noi, rogu-vă, pe patriarhul Avram! Să ne străduim să fim păziți fără de păcat! Să nu fim nici nebuni de orgolioși, gîndindu-ne că sîntem virtuoși, nici să neglijăm virtutea, gîndindu-ne că sîntem într-o stare smerită, ci în orice faptă a noastră să păstrăm totdeauna măsura. Să punem, ca temelie faptelor noastre bune, smerenia, ca să zidim cu trăinicie virtutea. Atunci e adevărată virtute, cînd virtutea e unită cu smerenia. Omul, care pune virtuții această temelie, poate înălța clădirea virtuții la orice înălțime vrea. Smerenia dă cea mai mare tărie; este zidul cel nedorit, este turnul cel nebiruit. Smerenia ține întreaga clădire a virtuții și n-o lasă să cadă nici de lovitura ploilor, nici de furia vînturilor[30]. Smerenia ridică virtutea mai presus de orice

26. *Matei*, 10, 8.
27. *Fac.*, 14, 24.
28. *Fac.*, 14, 13.
29. *Matei*, 10, 10.
30. *Matei*, 7, 25.

lovitură; ajunge ca diamantul; atît o face de puternică. În sfîrșit, smerenia atrage asupra noastră marile răsplăți ale iubitorului de oameni Dumnezeu. Prin smerenie a primit patriarhul atît de mari făgăduințe de la Dumnezeu. *Veți vedea, dacă Dumnezeu va îngădui, și din cele ce vă voi spune, darurile* mari și nespuse cu care Dumnezeu l-a învrednicit pe Avram, pentru că și acum a disprețuit darurile date de împăratul Sodomei. Prin smerenie a bineplăcut înaintea lui Dumnezeu nu numai el, ci și toți ceilalți drepți. Și voi toți cîți citiți cu rîvnă dumnezeieștile Scripturi, puteți afla lucrul acesta. Că Stăpînul nostru cel iubitor de oameni, cînd ne vede că disprețuim pe cele din lumea aceasta, ne dă cu dărnicie și pe cele de aici și ne pregătește și desfătarea bunătăților celor veșnice. Și putem vedea că se întîmplă asta și cînd e vorba de bani și cînd e vorba de slava lumii acesteia și cînd e vorba de toate cele trecătore. Să disprețuim, dar, bogăția acestei lumi, ca să putem găsi bogăția cea adevărată; să disprețuim slava aceasta deșartă, ca să ne desfătăm de slava cea adevărată și nepieritoare; să rîdem de fericirea de aici, ca să dobîndim bunătățile cele nespuse; să socotim o nimica cele din lumea aceasta, ca să ne putem trezi dorul de cele viitoare. Nici nu-i cu putință ca cel țintuit de cele din lumea aceasta să aibă vreodată dor de bunătățile cele nespuse, că dorința de cele de aici, ca o ceață pusă pe ochii trupului, îi întunecă mintea și nu-l lasă să vadă ceva din cele ce trebuie. Și iarăși, cel care are dor de bunătățile cele veșnice și nepieritoare, nu poate dori pe cele pieritoare, care dispar și se veștejesc, înainte de-a apare. Cel rănit de dorul de Dumnezeu, cel prins de dorința celor viitoare, privește cu alți ochi pe cele de pe lumea asta; știe că toată viața aceasta este chip și înșelăciune, nedeosebindu-se întru nimic de vise. De aceea și fericitul Pavel spunea în epistola sa: „*Trece chipul lumii acesteia!*“[31], arătînd că fiecare din cele omenești este numai chip, trece ca umbra și visul, n-are nimic adevărat și trainic. N-ar însemna, oare, să ai minte de copil, să te minunezi de umbre, să te lauzi cu visurile și să-ți lipești inima de cele care după puțină vreme pier? „*Trece chipul lumii acesteia!*“ Cînd auzi că „*trece*“, pentru ce-l mai cauți? Cînd auzi că toate cele omenești sînt numai chip, lipsite de orice realitate, pentru ce te lași de bună voie înșelat, pentru ce nu te gîndești că sînt ușor schimbătoare și nesigure, pentru ce nu te fac să treci pe lîngă ele și să-ți muți dorința la cele veșnice, la cele nemișcătoare, la cele sigure, la cele care nu se schimbă?

VIII

— Dar atunci ce vrea Pavel să căutăm, dacă toate ce se văd sînt trecătoare?

— Pe acelea care nu se văd, ne răspunde Pavel. Nu pe acestea care se văd.

Și ca să afli priceperea lui Pavel, dascălul lumii, uită-te ce cuvinte folosește în altă parte, voind să arate că sînt o nimica toată cele strălucitoare din lumea aceasta! Pavel spune: „*Cele ce se văd*“ — fie bogăția, fie slava, fie luxul, fie înaltele dregătorii, fie puterea, fie însăși împărăția, fie chiar împăratul, cel cu coroană pe cap și pe cel mai înalt tron — toate „*cele ce se văd sînt trecătoare*“[32]; rămîn puțină vreme și nu ne putem bucura de ele multă vreme.

31. *I Cor.* 7, 31
32. *II Cor.* 4, 18

ci pe acelea care nu se văd cu ochii aceştia trupeşti.

– Şi cine ne-ar putea sfătui să lăsăm la o parte pe cele ce se văd şi să căutăm pe cele ce nu se văd?

– „Însăşi natura lucrurilor din lumea aceasta, ne spune tot Pavel. Ea să vă învețe că acestea, chiar dacă se văd, trec iute, pe cînd celelalte, chiar dacă nu putem să le vedem acum, sînt veşnice, rămîn continuu, nu cunosc sfîrşit, nu se termină, nu se schimbă, rămîn statornice, nemişcătoare".

Mi se pare, însă, că am ajuns plictisitor, sfătuindu-vă în fiecare zi! Dar ce să fac? Mult prăpăd face păcatul, mare e tirania banilor şi tare rară e virtutea! De aceea vreau ca cel puțin cu aceste dese îndemnuri să birui boala şi să vă fac deplin sănătoşi pe voi care veniți aici. De asta mă străduiesc să tîlcuiesc şi Scripturile; de asta vă vorbesc de virtuțile drepților şi n-am să încetez a vă vorbi mereu de aceleaşi lucruri, ca să pot,cu orice chip, să vă îndemn să fiți la fel de rîvnitori ca drepții.

Să ne îngrijim, chiar aşa de tîrziu, de mîntuirea noastră şi să folosim cum trebuie răgazul dat nouă în viața aceasta! Să ne grăbim, cît mai avem vreme, să ne pocăim şi să ne îndreptăm păcatele. Să folosim banii şi averile spre folosul sufletelor noastre, cheltuind cu săracii cele ce ne prisosesc. Spune-mi, te rog, pentru ce laşi să ruginească aurul şi argintul, cînd ar fi trebuit să-l verşi în pîntecele săracilor, ca să-l ai la adăpost sigur la vremea cuvenită, atunci mai cu seamă cînd vei avea nevoie de ajutorul lui? Cei hrăniți de tine, aici pe pămînt, îți vor deschide uşile îndrăznirii în ziua cea înfricoşătoare şi te vor primi în veşnicile lor corturi. Să nu lăsăm hainele să le roadă moliile, să nu le lăsăm să putrezească fără rost în şipetele noastre, cînd roiesc atîția nevoiaşi şi goi în jurul nostru! Să preferăm în locul moliilor pe Hristos, Care umblă fără haină, să îmbrăcăm pe Cel Care a umblat gol pentru noi şi mîntuirea noastră, ca noi să fim învredniciți să-L îmbrăcăm şi să auzim în ziua aceea: „*gol am fost şi M-ați îmbrăcat*"[33]. Sînt, oare, grele poruncile? Sînt, oare, mai presus de puterile noastre? Nu! Caută, deci, de împarte cu folos aceste lucruri, care pier, care putrezesc, care se strică în zadar, ca să scapi şi de pagubă şi să-ți aduci şi nespus de mare cîştig cu ajutorul lor. Este cea mai mare neomenie, ca, după ce te-ai folosit de aceste lucruri, să închizi în lăzi şi între ziduri cele ce-ți prisosesc şi să nu vrei să uşurezi cu ele nevoia semenilor tăi! Este cea mai mare neomenie să vrei mai bine să le strice rugina şi moliile, să cadă în mîinile tîlharilor şi să dai socoteală pentru ele, decît să primeşti răsplată, chivernisindu-le cum trebuie! Nu, vă rog, să nu ne purtăm cu atîta lipsă de grijă de mîntuirea sufletelor noastre, ci să dăm săracilor cele ce ne prisosesc, ca să cîştigăm cu ajutorul lor multă îndrăznire şi să fim învredniciți şi de desfătarea bunătăților celor nespuse, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

33. *Matei*, 25, 36.

OMILIA XXXVI

După cuvintele acestea a fost cuvîntul Domnului către Avram
în vedenie de noapte:
„Nu te teme, Avrame, Eu te apăr!
Plata ta va fi multă foarte“[1].

I

Virtutea drepţilor se aseamănă cu o comoară, plină de multă şi nespusă bogăţie. După cum te îmbogăţeşti dacă poţi lua cît de puţin dintr-o comoară tot aşa vei găsi că este şi cu virtutea patriarhului. Iată, aproape în fiecare zi, v-am spus cîte ceva din viaţa dreptului Avram, v-am ospătat cu multă dărnicie şi totuşi, nici pînă acum, n-am putut să vă istorisesc decît o mică parte din faptele lui bune. Atît de mare e bogăţia virtuţii lui! Şi după cum dacă toată lumea ar scoate apă dintr-un izvor cu multe vine de apă, apa nu se împuţinează, ci cu cît scot mai mulţi apă cu atît este mai bogat izvorul, tot aşa vedem că se întîmplă şi cu acest minunat patriarh. Cîţi n-au scos din izvorul faptelor lui din timpul vieţii lui şi pînă acum? Şi totuşi, iată că izvorul n-a secat; dimpotrivă bogăţia faptelor lui curge tot mai din belşug. Ca un lanţ de aur, aşa găsim înşirată viaţa lui în dumnezeieştile Scripturi! De fiecare dată este arătată mai întîi filozofia lui, urmată îndată şi de răsplata cea de la Dumnezeu. Şi ca să aflaţi că aşa este, trebuie neapărat să vă istorisesc pe scurt de la început viaţa lui, ca să vedeţi şi credinţa covîrşitoare a dreptului Avram în făgăduinţele lui Dumnezeu şi răsplătirile bogate date lui de iubitorul de oameni Dumnezeu. E în stare dreptul acesta să ne înveţe pe noi toţi să pornim cu rîvnă spre luptele virtuţii, avînd încredere în răsplata cea de sus. Şi, cunoscînd dărnicia Stăpînului nostru, să primim cu uşurinţă toate cele socotite grele în viaţa aceasta, hrăniţi cu nădejdea răsplăţilor.

Uitaţi-vă, vă rog, că Avram, de la început, fără să aibă vreun dascăl, a făcut totul singur, învăţat numai de cunoştinţa pusă de Dumnezeu în firea noastră; şi cu toate că a fost crescut de părinţi necredincioşi, s-a bucurat totuşi de arătare dumnezeiască. A avut parte îndată, încă de pe cînd era în Haldea, de cercetare de sus, pentru că din copilărie n-a urmat rătăcirii tatălui său, ci a slujit adevăratului Dumnezeu. Aceasta ne-o spune lămurit fericitul Ştefan, grăindu-ne aşa: *„Dumnezeul slavei s-a arătat părintelui nostru Avram, cînd era în Mesopotania, înainte de a locui el în Haran“*[2]. Ai văzut

---

1. *Fac.*, 15, 1.
2. *Fapte*, 7, 2.

că vederea aceasta l-a făcut pe Avram să plece de acolo? Avram, pe lîngă faptul că cinstea pe Dumnezeu, cinstea și pe tatăl său și-i arăta multă dragoste; și poate tocmai această dragoste a lui Avram pentru tatăl său l-a făcut pe tatăl său să plece de acolo, deci de dragul fiului, tatăl a acceptat să-și părăsească patria sa și să locuiască în pămînt străin. Dar uită-mi-te cu mare luare aminte, că însăși cercetarea făcută lui Avram de Dumnezeu pentru virtutea sa de mai înainte, îl face iarăși și mai vădită virtutea lui. Avram, ca să împlinească lucrul poruncit de Dumnezeu, a preferat să părăsească țara părintească și să locuiască în pămînt străin; și era gata, după părerea mea, să plece chiar fără rudele sale, să facă singur călătoria; dar, după cum am spus, virtutea bărbatului și marea cinstire pe care o dădea părinților lui, l-a făcut și pe tatăl său să-i fie tovarăș de călătorie. Apoi, cînd au ajuns în Haran, și-a așezat acolo cortul. După moartea lui Tara — acesta era numele tatălui său — Avram primește iarăși poruncă de la Dumnezeu să plece și de acolo. „*Ieși, îi spune Dumnezeu, din pămîntul tău și din rudenia ta și vino în pămîntul pe care ți-l voi arăta*"[3]. Pentru că în Haran venise cu toată casa lui, de aceea, cînd Dumnezeu i-a poruncit să plece de acolo, a adăugat: „*din pămîntul tău și din rudenia ta*", ca să-i arate că vrea ca numai el să facă această călătorie, să nu ia cu el nici pe Nafor, fratele său, nici pe altcineva. I-a spus: „*din pămîntul tău*", pentru că locuise multă vreme acolo, încît putea fi socotit pămîntul acela patria lui. Cu toate că era încă vie jalea după părinții lui, cu toate că pe atunci plecarea și călătoria erau pline de greutăți, totuși Avram a împlinit cu multă rîvnă porunca Stăpînului, deși nu știa unde se va sfîrși rătăcirea lui. Dumnezeu nu-i spusese: „*Vino*, în pămîntul acesta sau acela, ci: *în pămîntul pe care ți-l voi arăta*"[4]. Ei bine, cu toate că porunca nu era precisă, Avram, fără să iscodească ce i s-a poruncit a adus porunca la îndeplinire. L-a luat cu el și pe nepotul lui. Și cu asta își arată Avram din nou virtutea sa. Îl luase pe Lot de tînăr pe lîngă el și-l făcuse încetul cu încetul următor virtuții sale; de aceea n-a vrut să-l lase, ci l-a făcut tovarăș al călătoriei sale. „Dacă tatăl meu, și-a spus Avram, care era necredincios, de dragul meu a primit să lase casa părintească, în care ne-am născut și am crescut, și să-mi urmeze mie și și-a sfîrșit viața în pămînt străin, apoi cu mult mai mult eu nu pot lăsa aici pe copilul fratelui meu, pe acest tînăr, care de mic era înclinat către virtute".

II

Avram, arătîndu-și în tot ce făcea dragostea sa de Dumnezeu, a făcut și această călătorie; iar cînd a ajuns în Palestina și a trecut hotarele Haldeii, Dumnezeu i s-a arătat. Vrînd să-i întărească rîvna și să-i întindă mînă de ajutor, îi zice: „*Seminției tale voi da pămîntul acesta*"[5]. Îi făgăduiește îndată

3. *Fac.*, 12, 1.
4. *Fac.*, 12, 1.
5. *Fac.*, 12, 7.

ceea ce dorea și poftea, adică să aibă urmași; îi dă răsplata atîtor osteneli. Firea îl lipsise de copii, iar vîrsta îl convinsese să nu aibă vreo nădejde; dar Dumnezeu, prin făgăduința Sa, îi dă curaj atletului, îl face mai rîvnitor și-i înoiește puterile spre luptele ce aveau să vină. Uită-te, însă, că după această făgăduință vine peste dreptul acesta o altă încercare, foametea. Venind foametea și fiind mare strîmtoare în Hananea, a plecat în Egipt. A vrut să-și potolească foamea, dar a căzut în primejdii și mai mari. Pentru că frumusețea femeii sale Sara, aproape că l-a făcut să vadă moartea cu ochii, de aceea, cînd era aproape să intre în Egipt, i-a spus: „*Știu că ești frumoasă*[6]; știu frumusețea chipului tău și mă tem de desfrînarea egiptenilor. Dacă te vor vedea și vor afla că ești femeia mea, pe tine poate te vor cruța, ca să-și înfăptuiască furia nebuniei lor, dar pe mine mă vor omorî, ca să poată săvîrși nelegiuirea în voie, nefiind cine să le poată vădi desfrînarea. *Spune-le că-ți sînt frate!*"[7]. Ce suflet de diamant! Ce voință mai tare decît fierul! Nenorocirea ce-i stătea în față nu i-a turburat cugetul. N-a gîndit, nici n-a zis în sine: „De asta mi-am părăsit țara și am venit în pămînt străin, făcînd ascultare, ca să cad în atîtea nenorociri? Nu mi-ai poruncit, oare, Doamne, nu de mult, că „*Voi da seminției tale pămîntul acesta?*". Iată că frica de adulter și frica de moarte zguduie sufletul nostru! Dar lui Avram nici prin minte nu i-a trecut un gînd ca acesta; el urmărea un singur lucru, cum să poată scăpa de una din aceste două primejdii care-l amenințau.

Avram a făcut tot ce a depins de dînsul, sfătuind cu curaj pe femeia sa, ea, la rîndul ei, din dragoste mare pentru bărbatul ei, i s-a supus, l-a ajutat și i-a urmat hotărîrea. După ce săvîrșiseră totul, cînd lucrurile, după judecata omenească, ajunseseră într-o stare disperată, iar egiptenii erau aproape gata să săvîrșească nelegiuirea, atunci Dumnezeu își vădește marea Lui purtare de grijă. Nu numai că Dumnezeu a scăpat de ocară pe femeie, prin mînia pe care a arătat-o împăratului Egiptului și întregii lui case, dar a făcut ca și Avram să se întoarcă din Egipt în Palestina cu multă strălucire. Uită-te cum, în mijlocul primejdiilor, Stăpînul cel iubitor de oameni îi dă ajutorul Lui și-l pregătește pe atlet să fie iarăși cu puteri înoite pentru luptele ce aveau să vină. Nu-l lasă lipsit pe Avram de ajutorul Său, ci prin toate îi arată vădit că-i rînduiește viața. Arată că în schimbul unor fapte mici, Dumnezeu îl învrednicește de mari daruri, ba foarte mari, care depășesc firea omenească. Ai văzut, dar, răbdarea dreptului Avram? Vezi-i iarăși marea lui smerenie, după întoarcerea din Egipt! Vezi-i bunătatea lui cea multă! După ce Avram s-a întors din Egipt, încărcat cu bogăție mare, nu numai el, ci și nepotul lui – că spune Scriptura: „*nu-i încăpea pămîntul, să locuiască împreună, pentru că erau averile lor multe foarte*"[8] – păstorii lui Lot au început, din pricina bogăției lor, să se sfădească cu păstorii lui Avram. Dar dreptul acesta, arătîndu-și blîndețea sufletului său și covîrșitoarea lui filozofie, l-a chemat

6. *Fac.*, 12, 11.
7. *Fac.*, 12, 13.
8. *Fac.*, 13, 6.

pe Lot şi i-a zis: „*Să nu fie sfadă între mine şi tine, între păstorii mei şi păstorii tăi, că fraţi sîntem noi*"[9]. Aproape că i-a spus: „Nimic nu-i mai bun decît pacea! Nimic mai rău ca cearta! Deci, ca să îndepărtăm orice pricină de ceartă, alege tu pămîntul pe care-l vrei şi lasă-mi mie pe celălalt, ca să se termine orice ceartă şi sfadă dintre noi!". Ai văzut virtutea bărbatului? A lăsat pe tînăr să aleagă el mai întîi, iar el s-a mulţumit cu pămîntul cel mai rău! Dar iată iarăşi de cîtă răsplată se bucură Avram, pentru că a făcut tot ce depindea de dînsul! Îndată după despărţirea de Lot, Dumnezeu îi spuse: „*Ridică ochii tăi şi vezi tot pămîntul într-o parte şi în alta, că tot pămîntul pe care-l vezi ţi-l voi da ţie şi seminţiei tale pînă în veac*"[10]. Uită-te cu cîtă dărnicie e răsplătit pentru smerenia pe care a arătat-o nepotului său! Avram a cedat mici lucruri şi a fost învrednicit de altele mai mari. Lot a sărit să ia pămîntul cel mai bun, dar nu după multă vreme a căzut în primejdii; nu numai că n-a folosit nimic de pe urma alegerii sale, dar a ajuns dintr-o dată şi rob şi fără casă şi fără masă; a cunoscut, chiar prin cele ce a suferit, şi covîrşitoarea virtute a dreptului Avram şi a învăţat însuşi să nu mai facă nici cînd una ca aceasta. După ce Lot s-a aşezat cu locuinţa în Sodoma, a şi izbucnit îndată război cumplit; împăraţii neamurilor învecinate au năvălit cu multă putere şi au pierdut toată ţara, au ucis pe uriaşi, au alungat pe amaleciţi şi au pus pe fugă pe împăratul Sodomei şi Gomorei, au pus mîna pe părţile muntoase, au luat călăreţii împăratului Sodomei, au luat în robie pe Lot, pe femei şi toată averea lui şi au plecat.

III

Dar uită-te iarăşi la multa purtare de grijă a lui Dumnezeu! Dumnezeu vrînd, să scape din robie pe Lot şi în acelaşi timp să-l facă şi mai strălucit pe patriarh, îl îndeamnă pe drept să-şi ajute nepotul. Cînd Avram a aflat de cele întîmplate, a pornit cu cei ai casei lui împotriva împăraţilor acelora şi i-a biruit cu multă uşurinţă; a luat înapoi pe Lot, pe femei şi toată călărimea împăratului, cucerind strălucite trofee; a făcut cunoscut tuturora bunăvoinţa lui Dumnezeu faţă de el, le-a arătat că nu cu puterea lui a cîştigat o victorie atît de mare, ci întărit de ajutorul cel de sus. În sfîrşit, prin cele ce a săvîrşit şi prin cuvintele grăite împăratului, s-a grăbit să fie tuturor celor din Sodoma dascăl al cinstirii de Dumnezeu. La întîlnirea sa cu împăratul, împăratul Sodomei i-a mulţumit pentru tot ce a făcut pentru el şi i-a spus că-i lasă lui caii, dar să-i dea înapoi oamenii[11]. Uită-te iarăşi şi acum la măreţia sufletească a dreptului Avram! Îşi vădeşte şi filozofia sa, arătînd că este superior darurilor date lui de împărat, dar în acelaşi timp îl duce şi pe împărat la cunoaşterea cinstirii de Dumnezeu. Nu i-a spus decît atît: „Nu vreau să iau ceva de la tine, nici nu am nevoie de o astfel de răsplată!".

9. *Fac.*, 13, 9.
10. *Fac.*, 13, 15–16.
11. *Fac.*, 14, 21.

— Dar ce?

— *Tinde-voi mîna mea către Dumnezeul Cel Prea Înalt*"[12]. Cu alte cuvinte îl învaţă aşa: „Dumnezeii cărora le slujeşti tu nu sînt dumnezei, ci pietre şi lemne! Unul este Dumnezeul tuturora, *Cel Care a zidit cerul şi pămîntul! Nu voi lua nimic de la tine, de la aţă pînă la legătura încălţămintei*[13], ca să nu socoteşti cumva că pentru asta am pornit la război, ca să nu poţi spune că datorită ţie sînt bogat. Cel ce mi-a dat biruinţă şi m-a ajutat să înving, El îmi dă şi bogăţie". Vezi că împăratul, dacă ar fi vrut, ar fi putut cîştiga din cuvintele patriarhului. Îl învăţase să nu se mai încreadă în puterea lui, ci să cunoască pe Cel Ce este pricina tuturor lucrurilor, îl învăţase să-şi rîdă de zeii făcuţi de mîna omenească şi să slujească Dumnezeului universului, Creatorului tuturor lucrurilor, Izvorului bunătăţilor. Toate îi arătau împăratului virtutea patriarhului! Avram, însă, ca să nu socotească împăratul că din mîndrie şi îngîmfare n-a vrut să cate la darurile sale, îi spune: „Nu voi lua nimic! Nici nu-mi trebuie, nici n-am nevoie de altcineva ca să-mi sporească bogăţia; dar îngădui să-şi ia partea lor cei care au înfruntat împreună cu mine primejdiile, ca să aibă o mică mîngîiere a ostenelilor lor". Aceste cuvinte le-a spus dreptul împăratului Sodomei.

Cînd, însă, Melchisedec, împăratul Salemului, i-a oferit daruri, pîine şi vin — *„că era preot al Dumnezeului Celui Prea Înalt*"[14], spune Scriptura — Avram i-a primit darurile; şi, ca să-l răsplătească şi pentru că l-a binecuvîntat şi pentru că a slăvit pe Dumnezeu — că spusese Melchisedec: *„Binecuvîntat este Avram de Dumnezeul Cel Prea Înalt şi binecuvîntat este Dumnezeu, Care a dat pe vrăjmaşii tăi în mîinile tale*"[15] — Avram îi dă zeciuială din toate prăzile de război.

Ai văzut că toate faptele lui Avram vădesc dragostea lui de Dumnezeu? De la împăratul Sodomei n-a vrut să ia nimic, de la aţă pînă la cureaua încălţămintei; de la Melchisedec, însă, a luat daruri şi i-a dat în schimb şi el altele. Prin aceste fapte ne învaţă să facem mare deosebire între lucruri, să nu primim daruri de la oricine, aşa la întîmplare. Împăratul Sodomei, în ce priveşte darurile sale, a vrut să-şi arate recunoştinţa sa, dar în celelalte privinţe era necredincios şi avea nevoie de multă învăţătură; de aceea Avram n-a vrut să-i ia darurile lui şi şi-a dat toată silinţa ca şi prin refuzul darurilor lui şi prin cuvintele ce i le-a spus, să-l ducă la cinstirea de Dumnezeu. Darurile lui Melchisedec, însă, le primeşte; şi pe bună dreptate, de asta a însemnat Dumnezeiasca Scriptură virtutea lui Melchisedec, spunînd: *„Era preot al Dumnezeului Celui Prea Înalt*". De altfel cele ce s-au făcut erau tip al lui Hristos, iar darurile lui preînchipuiau o taină. De aceea nici nu le refuză; iar prin luarea darurilor şi prin darea altor daruri în schimb, Avram ne arată din

12. *Fac.*, 14, 22.
13. *Fac.*, 14, 22–23.
14. *Fac.*, 14, 18.
15. *Fac.*, 14, 19.

nou cît de mare este virtutea lui. Zeciuiala pe care a dat-o vădeşte dragostea lui de Dumnezeu.

Poate că am lungit prea mult cuvîntul meu, dar n-am făcut-o nici în zadar, nici fără de folos. V-am arătat în scurte cuvinte viaţa lui Avram de la început pînă la cuvintele Scripturii citite azi, v-am arătat curajul dreptului, măreţia lui sufletească, credinţa lui cea mare, filozofia minţii sale, adînca lui smerenie, covîrşitorul lui dispreţ de bani, în sfîrşit, continua purtare de grijă a lui Dumnezeu de el şi bunăvoinţa pe care i-a arătat-o Dumnezeu. Aţi văzut că de fiecare dată Dumnezeu îi stă într-ajutor şi de fiecare dată îl face şi mai strălucitor şi mai slăvit.

Dar dacă voiţi şi n-aţi obosit, am să tîlcuiesc şi cuvintele Scripturii ce s-au citit azi; şi, după ce mai adaug ceva, îmi termin cuvîntul. Aceasta, ca să aflaţi din nou de ce mare răsplată este învrednicit iarăşi Avram, pentru că n-a vrut să ia darurile date lui de împăratul sodomenilor.

Ce spune Scriptura?

„După cuvintele acestea, a fost cuvîntul Domnului către Avram"[16].

— Pentru ce a început aşa Scriptura: *„După cuvintele acestea"?* Spune-mi, care cuvinte? După cuvintele spuse împăratului Sodomei?

— Da, după dispreţul acela, după ce Avram a refuzat darurile împăratului, după învăţătura pe care i-a dat-o prin refuzarea celor date lui, ca să-l aducă pe împărat la cinstirea de Dumnezeu şi la cunoaşterea Creatorului universului; deci *„după cuvintele acestea"*, după ce a dat zeciuială lui Melchisedec, după ce Avram a făcut tot ce a depins de el, atunci,

„după cuvintele acestea, a fost cuvîntul Domnului către Avram, spus în vedenie de noapte: „Nu te teme, Avrame, Eu te apăr. Plata ta va fi multă foarte"[17].

IV

Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului! Îndată îl răsplăteşte cu binefaceri; îl încurajează şi dă noi puteri atletului Său.

„A fost cuvîntul Domnului în vedenie de noapte".

— Pentru ce noaptea?

— Ca să primească cu linişte cuvintele.

Şi i-a zis lui: *„Nu te teme, Avrame!"*.

Uită-te cît de covîrşitoare e purtarea de grijă a lui Dumnezeu!

— Dar pentru ce i-a spus: *„Nu te teme"?*

— Avram dispreţuise atîta bogăţia şi n-a ţinut seamă de darurile împăratului; de aceea Dumnezeu îi spune: „Să nu te temi că ai dispreţuit atîtea daruri, nici să fii neliniştit că ţi se micşorează averea!

Nu te teme!".

16. *Fac.*, 15, 1.
17. *Fac.*, 15, 1.

Apoi, ca să-i dea mai mult curaj, adaugă la aceste cuvinte și numele lui, spunîndu-i: „*Nu te teme, Avrame!*". Nu este puțin lucru pentru încurajarea cuiva, să-i spui pe nume!

Apoi îi spune: „*Eu te voi apăra!*".

Multă putere au și cuvintele acestea!

„Eu, îi spune Dumnezeu, Eu, Care te-am luat din Haldeea, Eu, Care te-am adus aicea, Eu, Care te-am scăpat de primejdiile cele din Egipt, Eu, Care de două ori ți-am făgăduit că-ți voi da ție și seminției tale pămîntul acesta, *Eu te apăr!* Eu, Care în fiecare zi te-am făcut mai strălucit înaintea tuturora, *Eu te apăr*". Adică: „Eu lupt pentru tine, Eu sînt ajutorul tău, Eu am grijă de tine, Eu fac ușoare toate greutățile, *Eu te apăr*".

„*Plata ta va fi multă foarte*".

„N-ai vrut, îi spune Dumnezeu, să iei plată pentru ostenelile ce le-ai avut înfruntînd atîtea primejdii, ci ai disprețuit și pe împărat și darurile lui, de aceea Eu te voi răsplăti! Nu atît cît aveai să iei, ci mult, foarte mult. *Plata ta va fi multă foarte!*".

Ai văzut dărnicia Stăpînului? Ai văzut greutatea cuvintelor Lui? Ai văzut cum a înflăcărat evlavia atletului? Ai văzut cum i-a întărit sufletul? Da, Cel ce cunoaște tainele sufletului omenesc, știa că dreptul Avram avea nevoie de cuvinte de mîngîiere.

Iată acum ce spune Avram, după ce cuvintele lui Dumnezeu i-au dat îndrăznire.

„*Și a zis Avram: „Stăpîne, ce-mi vei da? Eu mor*[18] *fără de copii!*[19]".

Pentru că Dumnezeu îi făgăduise plată — și plată multă, ba chiar foarte multă — Avram își dezgolește durerea sufletului lui, tristețea continuă ce-l stăpînea tot timpul, din pricina lipsei de copii, și zice: „Stăpîne, pentru ce să-mi dai unele ca acestea? Iată am ajuns la adînci bătrînețe și mor fără de copii!".

Iată că de la început dreptul Avram filozofa! Numește ieșirea din lumea aceasta dezlegare[20]. Oamenii care săvîrșesc fapte de virtute, cînd se mută din lumea aceasta, pleacă de aici ca și cum s-ar dezlega de lanțuri, ca și cum ar scăpa de lupte. Pentru cei virtuoși moartea este mutare de la cele mai rele la cele mai bune, de la o viață trecătoare la una veșnică, nemuritoare și fără de sfîrșit.

„*Eu*, a spus Avram, *mor fără de copii*".

Și ca să înduplece pe Stăpînul cel milostiv, nu s-a oprit aicea.

— Și ce-a spus?

„*Fiul slujnicii mele Mazec, născut în casa mea*[21], *mă va moșteni, pentru că nu mi-ai dat copil*"[22].

18. De la cuvîntul: mă dezleg, mor — 'ἀπολύομαι
19. *Fac.*, 15, 2.
20. De la cuvîntul: dezlegare, moarte — 'ἀπόλυτις
21. *Fac.*, 15, 2.
22. *Fac.*, 15, 3.

Mare durere sufletească înfățișează Avram prin aceste cuvinte! Aproape că îi spune lui Dumnezeu: „Nu mi-ai dat nici ce-ai dat slujnicii mele! Eu voi muri fără copii, iar slujnica mea va moșteni tot ce mi-ai dăruit; și doar mi-ai făgăduit de două ori, că am să primesc de la Tine copil; că mi-ai spus: „*Seminției tale voi da pămîntul acesta*".

Uită-mi-te și cu acest prilej la virtutea dreptului Avram! Chiar dacă Avram frămînta aceste gînduri în cugetul său, totuși niciodată nu s-a supărat, niciodată n-a rostit un cuvînt greu; ci acum, îndemnat de cuvintele ce i le-a spus Dumnezeu, capătă îndrăznire înaintea Stăpînului, își dezvăluie turburarea gîndurilor lui, își arată rana sufletului lui. De aceea a primit iute și leacul.

„*Și îndată a fost glasul lui Dumnezeu către el*"[23].

Uită-te la cele ce spune Scriptura! Scriptura spune: „*Îndată*". Dumnezeu nu-l lasă să se amărască mai mult, ci iute îl mîngîie și-i împrăștie durerea lui cea mare cu cuvintele pe care i le spune:

„*Și îndată*, spune Scriptura, *a fost vocea lui Dumnezeu către el zicînd:* „*Nu te va moșteni el, ci cel care va ieși din tine, acela te va moșteni*"[24].

„De asta te temi, îi spune Dumnezeu, asta îți turbură cugetul, asta îți mărește tristețea? Află, dar, *că nu te va moșteni el, ci cel care va ieși din tine, acela te va moșteni.* Nu te uita la firea omenească, nu te gîndi nici la bătrînețea ta, nici la stîrpiciunea Sarei! Ai încredere în puterea Mea, Cel Care-ți făgăduiește! Alungă tristețea și primește îndestulătoare mîngîiere! Fii încredințat că vei avea moștenitor pe cel ce se va naște din tine!".

Apoi, pentru că făgăduința era mai presus de fire și depășea mintea omenească – că mare-i era turburarea sufletului său din pricina piedicilor firii: bătrînețea lui, stîrpiciunea Sarei, amorțirea pîntecelui – Dumnezeu întărește și mai mult făgăduința, pentru ca dreptul Avram, privind la dărnicia Făgăduitorului, să aibă încredere.

„*Și l-a scos afară*, spune Scriptura, *și i-a spus lui:* „*Cată la cer și numără stelele, dacă vei putea să le numeri*". *Și i-a spus:* „*Așa va fi seminția ta*". *Și a crezut Avram lui Dumnezeu și i s-a socotit lui spre îndreptățire*"[25].

–Dar pentru ce i-a spus: „*L-a scos afară*"?

–Pentru că Scriptura spusese mai sus că Dumnezeu îi grăise arătîndu-i-se în vedenie de noapte. Acum, pentru că vrea să-i arate numărul nenumărat al stelelor de pe cer, spune: „*L-a scos afară și i-a spus:* „*Cată la cer și numără stelele, dacă vei putea să le numeri*". *Și i-a spus:* „*Așa va fi seminția ta*".

Mare e făgăduința! Dar dacă ne gîndim la puterea Făgăduitorului, nu ni se pare deloc mare. Că Cel Care a plăsmuit trupul din pămînt și a adus pe om de la neființă la ființă, Cel Care a creat pe toate cele văzute, El poate să dăruiască și cele mai presus de fire.

---

23. *Fac.*, 15, 4.
24. *Fac.*, 15, 4.
25. *Fac.*, 15, 5–6.

V

Ai văzut dărnicia Stăpînului? Avram spusese: „*Mor fără de copii*", ca şi cum ajunsese chiar la porţile morţii şi nu mai avea putere să facă copii. Cu acelaşi înţeles rostise şi cuvintele celelalte: „*Fiul lui Mazec, slujnica mea, mă va moşteni*". De aceea Dumnezeu, vrînd să-i dea curaj şi să dea puteri noi cugetului lui, îi risipeşte frica ce-l stăpînea. Îi întăreşte sufletul prin făgăduinţa ce i-o face, prin măreţia darurilor şi prin arătarea mulţimii stelelor. Făgăduindu-i că cei născuţi din el vor fi la fel de mulţi ca şi stelele, Dumnezeu îl face pe Avram să aibă bune nădejdi. Uitîndu-se, deci, la făgăduinţa Stăpînului, Avram a alungat din mintea sa orice gînd omenesc, nu s-a mai uitat nici la el, nici la piedicile pe care le avea Sara, ci a depăşit pe toate cele omeneşti. Ştiind că Dumnezeu e puternic şi că-i va dărui cele mai presus de fire, s-a încrezut în cele spuse şi n-a mai avut nici o îndoială. Atunci într-adevăr crezi, cînd ai încredere nezdruncinată în puterea celui ce făgăduieşte chiar cînd cele făgăduite depăşesc ordinea firească a lucrurilor. „*Credinţa*, după cum spune şi fericitul Pavel, este încredinţare despre lucrurile nădăjduite, dovedire a celor nevăzute"[26]; şi iarăşi: „*Pentru ce ar nădăjdui cineva în ceea ce vede?*"[27]. Aceea este, deci, credinţă, cînd credem în cele ce nu se văd, cînd socotim vrednic de credinţă pe cel ce făgăduieşte. Aşa a făcut şi dreptul acesta; a crezut puternic, din toată inima, în cele făgăduite. De aceea îl şi laudă dumnezeiasca Scriptură; că îndată a adăugat: „*Şi a crezut Avram lui Dumnezeu şi i s-a socotit lui spre îndreptăţire*". Ai văzut că şi înainte de împlinirea făgăduinţelor Avram a primit îndestulătoare răsplată pentru credinţa lui? I s-a socotit spre îndreptăţire credinţa în făgăduinţa lui Dumnezeu şi nu iscodirea cu gînduri omeneşti a celor spuse lui de Dumnezeu.

Aşadar, vă rog, să luăm şi noi lecţii de la patriarh! Să credem în cele spuse de Dumnezeu, să avem încredere în făgăduinţele Lui, să nu ascultăm de gîndurile noastre şi să arătăm multă înţelepciune. Asta ne va putea arăta şi pe noi drepţi şi ne va pregăti să dobîndim iute şi cele făgăduite de Dumnezeu. Lui Avram i-a făgăduit că se va naşte din sămînţa lui mulţime multă; făgăduinţa aceasta era mai presus de firea şi de rînduiala omenească; de aceea şi credinţa lui în Dumnezeu i-a adus îndreptăţirea. Nouă, însă, dacă sîntem cu luare aminte, ne-a făcut făgăduinţe cu mult mai mari. Noi putem depăşi cu mult gîndurile omeneşti, numai de credem în puterea Celui ce ne-a făcut făgăduinţele, ca să primim şi îndreptăţirea din credinţă şi să avem parte şi de bunătăţile cele făgăduite. Da, mai ales cele făgăduite nouă de Dumnezeu biruie orice gîndire omenească, depăşesc toată mintea. Atît sînt de mari făgăduinţele! Nu ne-a făgăduit numai pe cele din lumea aceasta, nici numai menţinerea noastră în acestă viaţă, nici numai desfătarea cu cele ce vedem,

26. *Evrei*, 11, 1.
27. *Rom.*, 8, 24.

ci ne-a făcut făgăduinţe şi pentru timpul de după ieşirea noastră din această viaţă, după stricarea trupurilor noastre, cînd se vor desface trupurile noastre în pulbere şi cenuşă; atunci ne-a făgăduit că are să le învieze şi are să le rînduiască în mai mare slavă. „*Că trebuie*, spune fericitul Pavel, *ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nestricăciune şi trupul acesta muritor să se îmbrace în nemurire*"[28]. Iar după învierea trupurilor ne-a făgăduit că ne va dărui desfătarea în împărăţia cerurilor, petrecerea împreună cu sfinţii, fericirea veşnică şi acele bunătăţi nespuse, „*pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit*"[29]. Ai văzut cît de covîrşitoare sînt făgăduinţele? Ai văzut cît de mari sînt darurile?

VI

Gîndindu-ne la acestea şi ştiind că este nemincinos Cel Ce a făgăduit, să pornim cu rîvnă la luptele cele pentru virtute, ca să ne putem bucura şi de bunătăţile cele făgăduite. Să nu punem pe cele trecătoare înaintea mîntuirii noastre, înaintea desfătării cu atîtea bunătăţi, nici să ne gîndim la ostenelile virtuţii, ci să ne gîndim la răsplăţi. Să nu ne pese că cheltuim banii pe care îi dăm la săraci, ci să ne gîndim la cîştigul ce-l avem de aici. De aceea dumnezeiasca Scriptură a asemănat milostenia cu semănatul, tocmai pentru ca să facem milostenia cu bucurie şi cu multă tragere de inimă. Dacă cei care aruncă seminţele în pămînt, împrăştie cu bucurie seminţele adunate şi păstrate în hambare, pentru că au bune nădejdi şi văd cu mintea lor chiar de pe vremea semănatului snopii şi aria plină, apoi cu mult mai mult noi, care sîntem învredniciţi să semănăm sămînţa aceasta duhovnicească, se cuvine să ne bucurăm şi să ne veselim, că semănăm pe pămînt, dar secerăm în cer, că semănăm argint, dar primim iertare de păcate, că dobîndim prilej de îndrăznire, că ne pricinuim prin cele date aici odihnă veşnică şi petrecere împreună cu sfinţii.

Dacă am ales să trăim în feciorie, să nu ne uităm că virtutea aceasta este însoţită de osteneală, nici că fecioria este plină de nevoinţă, ci să ne gîndim la soarta pe care o vom moşteni; şi, cu gîndul la ea, să înfrînăm furia poftei celei rele, să biruim săltările trupului şi să curmăm greutatea ostenelilor cu cununa răsplăţilor. Nădejdea bunătăţilor este îndestulătoare să ne facă să înfruntăm şi primejdiile şi să suportăm cu bărbăţie şi ostenelile virtuţii. Cînd te gîndeşti că lupţi numai puţină vreme, şi că dacă ai păstrat aprinsă candela fecioriei, dacă ai candelele aprinse şi destul untdelemn în ele, adică untdelemnul adunat cu săvîrşirea faptelor bune, atunci ai să fii învrednicit de acea vieţuire fericită şi ai să poţi să te întîlneşti cu Mirele.

Cum, deci, n-ai să poţi străbate cu uşurinţă toate greutăţile, cînd te duci cu mintea la cuvintele fericitului Pavel, care spune: „*Căutaţi pacea cu toţi*

28. *I Cor.*, 15, 53.
29. *I Cor.*, 2, 9.

şi sfinţenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul"[30]. Ai văzut că pacea e unită cu sfinţenia? La vreme potrivită a amintit Pavel de pace, ca să ştim că Dumnezeu nu cere de la noi numai curăţia trupului, ci şi pacea, a vrut să ne întărească pe fiecare şi într-o privinţă şi în alta; să pună rînduială şi în gîndurile noastre – ca să nu fie turburare şi frămîntare înăuntrul nostru, ci să vieţuim în linişte şi seninătate – şi să ne facă să trăim în pace cu toţi, să fim buni, blînzi şi îndatoritori ca toate culorile virtuţii să înflorească pe feţele noastre. Aşa, deci, vom putea să dispreţuim slava vieţii acesteia şi să preferăm slava cea adevărată; aşa, vom putea să ne dăm toată silinţa să fim smeriţi şi să rîdem de toată fericirea vieţii de aici, ca să ne bucurăm de fericirea cea adevărată şi trainică şi să fim învredniciţi a vedea pe Hristos, Carele a spus: „*Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*"[31].

Să ne curăţim, dar, cugetele noastre şi să ne rînduim desăvîrşit viaţa, ca, după ce vom străbate cu fapte bune viaţa aceasta, să fim învredniciţi să luăm în veacul ce va să fie şi răsplăţile pentru ostenelile cele de aici, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

30. *Evr.*, 12, 14.
31. *Matei*, 5, 8.

OMILIA XXXVII

Şi a spus Domnul lui Avram:
„Eu sînt Dumnezeul Care te-am scos din ţara Haldeilor,
ca să-ţi dau ţie pămîntul acesta să-l moşteneşti".
Şi a zis: „Stăpîne Doamne,
după ce voi cunoaşte că-l voi moşteni?"[1].

I

Mare e puterea Dumnezeieştii Scripturi şi multă este bogăţia gîndurilor ascunse în cuvintele ei. De aceea se cuvine să o cercetăm cu deosebită luare aminte, ca să scoatem îmbelşugat folos din ea. Asta e pricina că şi Hristos ne-a poruncit, zicînd: „*Cercetaţi Scripturile*"[2], ca să nu luăm aminte numai la citire, ci să pătrundem adîncul ei, pentru a putea înţelege sensul adevărat al Scripturii. Aşa e obiceiul Scripturii! În puţine cuvinte poţi găsi adeseori mare mulţime de idei. Că dumnezeieşti şi nu omeneşti sînt învăţăturile Scripturii; de aceea poţi vedea că întreaga Scriptură este alcătuită altfel decît cărţile înţelepciunii omeneşti. Şi cum, îţi voi spune eu! În celelalte cărţi, în cele ale înţelepciunii omeneşti adică, toată strădania stă în alcătuirea frazelor; în Scriptură cu totul dimpotrivă. În ea nici nu-i vorba de frumuseţea cuvintelor şi de alcăturirea frumoasă a frazelor, pentru că Scriptura are frumuseţea ei proprie, pentru că în ea înfloreşte harul cel dumnezeiesc. În cărţile înţelepciunii lumeşti abia de poţi scoate o idee după o întinsă şi bogată vorbărie; în Scriptură, după cum ştiţi, adeseori un scurt cuvînt e îndestulător ca să ţesem o întreagă învăţătură. Asta e pricina că şi ieri v-am pus înainte cuvintele citite din Scriptură, dar n-am tîlcuit decît cuvintele de la început, pentru că am găsit atîta de mare bogăţie de idei, încît n-am mai putut merge mai departe, ca să nu îngreunez mintea voastră cu mulţimea lor spre paguba celor spuse pînă acum. De aceea vreau să continui şirul tîlcuirii şi să unesc cele spuse ieri cu cele ce voi spune acum, pentru ca să vă slobozesc de aici după ce voi tîlcui tot textul Scripturii care a fost citit. Vă rog, dar, fiţi cu mare luare aminte la cele ce voi spune. Deşi osteneala e a mea, totuşi folosul e al vostru; dar mai bine spus, şi al meu şi al vostru. Pentru ce să vorbesc de osteneala mea? Nu-i a mea ci este darul harului lui Dumnezeu. Primiţi, dar, cu luare aminte cele dăruite mie de Dumnezeu, ca să plecăm de aici după ce am cîştigat ceva pentru mîntuirea sufletului. De aceea vă şi întind

1. *Fac.*, 15, 7–8.
2. *Ioan* 5, 39.

în fiecare zi această masă duhovnicească, pentru ca, prin continuarea cuvîntului de învățătură și prin multa cugetare asupra dumnezeieștilor Scripturi, să oprim orice atac al vicleanului demon. Cînd ne vede că studiem mult cărțile duhovnicești, nu numai că nu ne atacă, dar nici nu îndrăznește să cate la noi, pentru că știe că încercarea lui e zadarnică și că îndrăzneala se întoarce pe capul lui.

Haide, dar, să continui cele spuse ieri și să tîlcuiesc restul textului Scripturii. Despre ce vă vorbeam ieri? Vă vorbeam de făgăduința lui Avram, cînd Dumnezeu i-a poruncit să caute la cer și să vadă numărul stelelor. „*Numără*, i-a spus Dumnezeu, *stelele, dacă le poți număra*" *Și i-a spus:* „*Așa va fi semința ta*"[3]. Apoi, după ce Dumnezeiasca Scriptură ne-a arătat sufletul cel iubitor de Dumnezeu al patriarhului, că a crezut în cele ce i s-au spus – Avram s-a uitat la Cel ce i-a făgăduit și s-a gîndit la puterea Lui – spune: „*Și a crezut Avram lui Dumnezeu și i s-a socotit lui spre îndreptățire*"[4]. Pînă aici am ajuns ieri; n-am putut merge mai departe. De aceea trebuie să adaug cele ce urmează. Ce spune Scriptura mai departe?

„*Și a spus Domnul către Avram:* „*Eu sînt Dumnezeul Cel ce te-a scos din pămîntul haldeilor, ca să-ți dau ție pămîntul acesta, ca să-l moștenești pe el*"[5].

Uită-te la pogorămîntul lui Dumnezeu! Cum caută Dumnezeu să-i întărească credința, să-l convingă să aibă încredere în ce-i făgăduiește! Aproape că-i spune: „Adu-ți aminte că Eu te-am luat din casa ta!". Iată că cele spuse de Dumnezeu despre patriarh sînt la fel cu cele spuse de fericitul Ștefan, anume că porunca Stăpînului l-a făcut să plece de acasă, din țara Haldeii[6]. Și, după cum spuneam mai înainte, tatăl lui și-a urmat fiul; deși era necredincios, totuși legătura mare de dragoste ce-l unea cu fiul său, l-a făcut să-l urmeze și să plece din țara sa. Dumnezeu îi amintește, deci, acum, de grija mare ce a avut de el dintru început; îi arată că are planuri mari cu el; că l-a făcut să meargă atîta cale tocmai pentru că vrea să împlinească făgăduințele acestea. Că îi spune Dumnezeu: „*Eu sînt Cel ce te-am scos din țara haldeilor, ca să-ți dau pămîntul acesta, ca să-l moștenești*".

Cu alte cuvinte, Dumnezeu îi spune așa: „Te-am luat Eu, oare, de acolo fără rost? Te-am adus, oare, aici în zadar și la întîmplare? Nu! Am voit să te așezi în Palestina, să-ți lași casa părintească și să vii în pămîntul acesta, ca să-l moștenești. Gîndindu-te, dar, la marea purtare de grijă ce am avut de tine de cînd ai părăsit Haldeia și pînă acum și că prin ajutorul Meu ai ajuns din zi în zi mai strălucit, încrede-te în cuvintele Mele!".

Ai văzut ce covîrșitoare iubire de oameni? Ai văzut ce mare pogorămînt? Cum vrea Dumnezeu să-i întărească sufletul și să-i facă credința mai puternică,

3. *Fac.*, 15, 5.
4. *Fac.*, 15, 6.
5. *Fac.*, 15, 7.
6. *Fapte*, 7, 3–4.

ca să nu se mai uite pe viitor la piedicile firii! Vrea ca Avram să se gîndească la puterea Celui ce a făgăduit; să aibă atîta încredere, ca și cum făgăduințele ar fi și fost împlinite!

II

Dar uită-te cum caută iarăşi patriarhul, pentru că a prins curaj din cele spuse lui de Dumnezeu, să i se dea mai puternice dovezi că se vor împlini făgăduinţele!

„*Şi a zis: „Stăpîne Doamne, după ce voi cunoaşte că-l voi moşteni?*"[7].

Deşi Dumnezeiasca Scriptură mărturisise mai înainte de Avram că crezuse în cele spuse lui de Dumnezeu, din care pricină i s-a şi socotit asta spre îndreptăţire[8], totuşi pentru că auzise: „*De asta te-am scos din pămîntul Haldeiei, ca să-ţi dau ţie pămîntul acesta ca să-l moşteneşti pe el*", Avram îi spune: „Nu-i cu putinţă să pun la îndoială cuvintele Tale, dar totuşi vreau să ştiu şi chipul în care-l voi moşteni. Mă văd ajuns la bătrîneţe şi pînă acum umblu de colo-colo ca un vagabond, încît eu, cu mintea mea omenească, nu înţeleg cum va fi aceasta. Da, după cum am spus şi mai înainte, cred în cuvintele Tale, pentru că sînt spuse de Cineva Care are puterea să aducă de la nefiinţă la fiinţă, care poate face şi desface totul. Deci nu Te întreb, pentru că nu cred, ci pentru că mi-ai pomenit iarăşi de moştenire; aş vrea să primesc un semn vădit, un semn mai lămurit, care să-mi poată întări slăbiciunea gîndurilor mele".

– Ce a făcut bunul Stăpîn?

– Se pogoară pînă la slăbiciunea slujitorului Său. Vrea să-i întărească sufletul, pentru că l-a văzut mărturisindu-şi slăbiciunea. Avram credea în făgăduinţă, dar voia să aibă o dovadă. De aceea Dumnezeu îi spune:

„*Ia-mi o viţică de trei ani, o capră de trei ani, un berbec, o turturică şi un porumbel*"[9].

Vezi că Dumnezeu face cu Avram învoieli, aşa cum obişnuiesc oamenii să facă între ei? Între noi oamenii, cînd făgăduim cuiva ceva şi vrem să-l convingem să creadă în făgăduinţă, să n-o pună la îndoială, îi dăm un semn, un gaj, pentru ca, avînd acest semn în faţă, să poată şti că făgăduinţa va fi împlinită negreşit. Tot aşa şi Stăpînul cel iubitor de oameni; pentru că Avram l-a întrebat: „*După ce voi cunoaşte?*", îi spune: „*Iată îţi dau şi semn! Ia-mi o viţică de trei ani, o capră de trei ani, un berbec, o turturică şi un porumbel*". Uită-mi-te la ce semne grosolane se pogoară bunul Stăpîn, ca să încredinţeze pe patriarh! Şi merge Dumnezeu pe această cale, pentru că aşa obişnuiau cei din vechime să încheie învoielele între ei, ca să le întărească prin astfel de mijloace.

„*Şi le-a luat*, spune Scriptura, *şi le-a despicat în două*"[10].

7. *Fac.*, 15, 8.
8. *Fac.*, 15, 6.
9. *Fac.*, 15, 9.
10. *Fac.*, 15, 10.

Trebuie să ţinem seamă că nu în zadar, nici fără rost a însemnat Scriptura şi vîrsta animalelor. Dumnezeu i-a poruncit să fie de trei ani, să fie adică desăvîrşite.

,,Şi le-a despicat în două şi le-a pus una în faţa alteia; dar păsările nu le-a despicat''[11].

Şi aşezîndu-se Avram le păzea, ca păsările care zburau să nu se apropie de părţile tăiate; şi toată ziua a continuat să facă asta.

,,Şi s-au coborît şi alte păsări peste trupurile despicate în două; şi Avram şedea lîngă ele. Pe la apusul soarelui, Avram a căzut în somn adînc[12] *şi iată frică mare şi întuneric l-a cuprins pe el''*[13].

– Pentru ce la apusul soarelui, cînd ziua era spre seară?

– Dumnezeu întrebuinţează toate mijloacele ca să-l facă pe Avram mai cu luare aminte. De asta somnul adînc, frica mare şi întunericul l-au cuprins, ca prin cele întîmplate să ia cunoştinţă de vedenia lui Dumnezeu. Aşa obişnuieşte Dumnezeu să facă de fiecare dată. Mai tîrziu, cînd avea să-i dea în Sinai lui Moisi legea şi poruncile, Scriptura spune că *,,au fost întuneric şi furtună şi muntele fumega''*[14]; de aceea şi David zice: *,,Cel ce se atinge de munţi şi fumegă''*[15]. Deci, pentru că nu-i cu putinţă să vedem pe cele netrupeşti cu ochii aceştia trupeşti, Dumnezeu vrea să ne facă cunoscută lucrarea Sa prin semne văzute.

Aşadar, după ce s-a spăimîntat dreptul Avram şi frica i-a zguduit sufletul, după ce a căzut în somn adînc, Dumnezeu i-a zis: ,,Ai spus: După ce voi cunoaşte? Ai vrut să capeţi semn că vei moşteni pămîntul? Iată îţi dau semn, dar îţi trebuie multă credinţă, ca să pricepi că pot da bune nădejdi chiar atunci cînd ajungi la deznădejde''.

,,Şi a spus lui Avram: ,,Cunoscînd vei cunoaşte că vremelnică va fi seminţia ta într-un pămînt străin; şi-i vor robi pe ei şi-i vor munci şi-i vor smeri patru sute de ani. Dar pe poporul, căruia îi vor fi robi, îl voi judeca Eu; iar după acestea, vor veni aici cu multe bogăţii''[16].

Mari sînt cuvintele acestea! Au nevoie de un suflet tînăr, de un suflet care să depăşească şi să lase jos pe toate cele omeneşti. Dacă patriarhul n-ar fi avut un suflet curajos şi bărbătesc, dacă n-ar fi avut un suflet de filozof, cuvintele acestea ar fi fost în stare să-l turbure. *,,Cunoscînd vei cunoaşte,* îi spune Dumnezeu, *că vremelnică va fi seminţia ta în pămînt străin, şi-i vor robi şi-i vor chinui şi-i vor smeri patru sute de ani. Dar pe poporul, căruia ei vor robi, îl voi judeca Eu. După acestea vor veni aici cu bogăţie multă''.*

---

11. *Fac.*, 15, 10.

12. Greceşte: ἐκστασις. Pentru traducerea acestui cuvînt, am folosit aceeaşi traducere ca şi în textul de la *Facere*, 2, 20 (Omilia XV, nota 1): *,,somn adînc''*.

13. *Fac.*, 15, 11–12.

14. *Ieş.*, 19, 18.

15. *Ps.*, 103, 33.

16. *Fac.*, 15, 13–14.

III

„Să nu te minunezi, îi spune Dumnezeu, uitîndu-te le tine, la bătrînețea ta, la stîrpiciunea Sarei, la amorțirea pîntecelui ei; să nu socotești că am spus un lucru mare, cînd ți-am zis: *Seminției tale voi da pămîntul acesta.* Îți prezic nu numai acestea, ci și aceea că seminția ta va fi dusă într-un pămînt străin".

N-a spus: „În Egipt", nici n-a numit pămîntul cu numele lui, ci a zis: „*În pămînt străin*". I-a mai spus că vor îndura robie și chin, că vor suferi, nu puțină vreme, nu un număr mic de ani, ci pînă la patru sute de ani.

„Eu îi voi răzbuna pe ei, îi spune Dumnezeu, iar pe poporul acela care îi va robi, Eu îl voi judeca; și voi face ca să se întoarcă cu multă bogăție". Îi prezice deodată, cu multă preciziune, cele ce se vor întîmpla mai tîrziu; îi prezice coborîrea în Egipt, robia, pedepsele pe care le vor suferi egiptenii pentru ei, și întoarcerea lor cu slavă. Îi arată că nu numai cu el se vor petrece lucruri mai presus de fire și că, după atîtea piedici, se vor împlini făgăduințele Lui, ci și aceea că se va întîmpla același lucru și cu toată seminția lui. „Ți le-am spus pe acestea de pe acum, îi spune Dumnezeu, ca să știi, înainte de a-ți sfîrși viața, ce-i așteaptă pe urmașii tăi".

„*Iar tu*, îi spune Dumnezeu, *te vei duce la părinții tăi, ajungînd la bătrînețe bune*"[17].

N-a spus: „*Vei muri*", ci „*te vei duce*", ca și cum ar fi vorba de unul care pleacă, care se mută dintr-o țară în altă țară.

„*Te vei duce*, îi spune Dumnezeu, *la părinții tăi*".

Nu vorbește de părinții cei după trup. Cum s-ar putea, cînd tatăl lui era necredincios? Că nu-i cu putință ca patriarhul cel credincios să se ducă în același loc cu el. Că „*Mare prăpastie este între noi și voi*"[18], o spune însuși Avram.

—Atunci pentru ce a spus: „*La părinții tăi?*".

—E vorba de drepți, de Avel, Noe, Enoh.

„*Ajungînd la bătrînețe bune*".

Dar poate că cineva m-ar întreba:

—Cum pot fi bune bătrînețele lui Avram, cînd în toată viața lui a avut atîtea necazuri?

—Nu te uita la asta, omule, ci gîndește-te că a strălucit în fiecare timp al vîrstei sale; că omul acesta, străin, fără casă, fără masă, a fost plin de slavă! Gîndește-te că tot timpul s-a bucurat de ajutorul lui Dumnezeu! Nu judeca lucrurile după părerile de acum, nici nu socoti cu bătrînețe bune bătrînul care trăiește în petreceri și chefuri, care are bogăție multă, mulțime de slugi și nenumărați robi. Nu acestea fac bătrînețele bune; acestea dimpotrivă aduc osîndă mare peste cel ce nu se cumințește nici la bătrînețe, care nu vrea să

17. *Fac.*, 15, 15.
18. *Luca*, 16, 26.

facă ce trebuie nici cînd are să-și dea sufletul, ci în fiecare zi mănîncă, chefuiește, se îmbată și care nu după multă vreme are să dea socoteală de toate acestea. Dar Avram, cel care a străbătut viața aceasta atît de virtuos, își termină viața cu adevărat cu bătrînețe bune și primește plată și răsplată pentru ostenelile sale. De aceea Dumnezeu îi spune: „Acestea vor veni peste urmașii tăi! *Tu, însă, vei pleca ajungînd bătrînețe bune*".

Uită-te iarăși și acum! Aceste cuvinte, n-ar fi fost, oare, în stare să turbure cugetul dreptului, dacă bărbăția lui n-ar fi fost mare și filozofia lui covîrșitoare? Ar fi spus poate și el ca unul din cei mulți: „Pentru ce mi-ai făgăduit că are să se înmulțească atîta seminția mea, dacă are să îndure atîtea rele și are să robească atîta amar de ani? Care mi-i folosul?" Dreptul Avram, însă, n-a gîndit așa, ci ca o slugă recunoscătoare a primit toate cele de la Dumnezeu și a pus hotărîrile lui Dumnezeu înaintea gîndurilor sale.

Dumnezeu îi arată apoi și timpul întoarcerii din robie a seminției sale. După ce vorbește de numărul anilor, patru sute de ani, îi spune:

„*În a patra generație se vor întoarce aici*"[19].

Dar poate că ai să fii nedumerit și ai să te întrebi: Cum a spus că are să robească patru sute de ani, cînd ei n-au stat în Egipt nici jumătate din acești ani? De aceea n-a spus că vor sta în Egipt patru sute de ani, ci: „*în pămînt străin*", ca să se poată număra la anii care i-au făcut în Egipt și timpul de cînd a primit poruncă Avram să iasă din Haran. Scriptura ne-a făcut cunoscut numărul anilor, spunînd că Avram era de șaptezeci și cinci de ani cînd a ieșit din Haran. Iar dacă vrei să numeri anii de atunci pînă la ieșirea din Egipt, vei găsi tocmai numărul de patru sute de ani. Dar se mai poate spune și altfel: Stăpînul nostru, fiind iubitor de oameni, dă totdeauna pedepse pe măsura slăbiciunii noastre; de aceea cînd i-a văzut pe urmașii lui Avram chinuiți cumplit, iar pe egipteni că se poartă cu mare cruzime cu ei, i-a scăpat din robie și le-a redat libertatea înainte de vremea hotărîtă. Obișnuiește Dumnezeu să facă așa, pentru că El, prin toate mijloacele, săvîrșește mîntuirea noastră; cînd ne amenință cu pedepse, dar cînd vede că ne îndreptăm, își schimbă hotărîrea; și dimpotrivă cînd ne făgăduiește ceva de folos, dar vede că noi nu facem tot ce trebuie să facem, atunci nici El nu duce la sfîrșit făgăduința Sa, ca să nu ne facem cu asta și mai răi. Și toți cîți citiți cu drag dumnezeieștile Scripturi, puteți găsi în Scriptură multe pilde de acest fel.

„*În a patra generație se vor întoarce aici, pentru că păcatele amoreilor nu s-au împlinit pînă acum*"[20].

„Atunci spune Dumnezeu, va fi timpul ca aceștia să-și recapete libertatea lor, iar aceia să fie pedepsiți pentru păcatele lor și să fie izgoniți de pe pămînt". Amîndouă se vor întîmpla la timp potrivit: și întoarcerea acestora și alungarea acelora. „*Că nu s-au împlinit pînă acum păcatele lor*". Ca și cum Dumnezeu ar fi spus: „Încă n-au săvîrșit atîta mulțime de păcate ca să fie pedepsiți așa". Dumnezeu, fiind iubitor de oameni, nu numai că nu dă pedepse mai

19. *Fac.*, 15, 16.
20. *Fac.*, 15, 16.

mari decît păcatele săvîrşite, ci dimpotrivă cu mult mai mici. De asta şi cu aceia se poartă cu îndelungată răbdare, ca să nu aibă nici un cuvînt de apărare, pentru că ei înşişi şi-au mărit pedeapsa.

IV

Aţi văzut că Dumnezeu i-a făcut patriarhului cunoscute toate cu precizie, pentru ca prin toate mijloacele să-i întărească credinţa; din cele spuse despre el să poată avea încredere că se vor împlini negreşit şi cele prezise despre urmaşii lui, iar din cele prezise despre urmaşii lui să dobîndească iarăşi credinţă tare că trebuie neapărat să se împlinească şi cele spuse despre el.

Apoi, după ce s-a terminat proorocia, Avram a primit semn îndestulător pentru încredinţarea celor ce vor fi.

„*Cînd a fost soarele la asfinţit,* spune Scriptura, *flacără s-a făcut; şi iată un cărbune care scotea fum şi văpăi de foc, care au trecut prin părţile despicate*“[21].

Flacăra, cărbunele şi văpăile au fost ca să-i arate dreptului Avram că învoielile între el şi Dumnezeu sînt trainice şi că în faţa lui este lucrarea lui Dumnezeu. Apoi, după ce s-au împlinit şi săvîrşit toate, focul a mistuit cele puse înainte.

„*Şi a făcut,* spune Scriptura, *Domnul legămînt cu Avram în ziua aceea zicînd: „Seminţiei tale voi da pămîntul acesta, de la rîul Egiptului pînă la marele rîu Eufrat, şi pe chinei şi pe chenezei şi pe chedmonei şi pe hetei şi pe ferezei şi pe rafaimei şi pe amorei şi pe hananei şi pe evei şi pe gherghesei şi pe ievusei*“[22].

Vezi că iarăşi continua să întărească făgăduinţa: „Şi a făcut, Dumnezeu legămînt, zicînd: „*Seminţiei tale voi da pămîntul acesta*“.

Apoi, ca să poată şti dreptul din lăţimea pămîntului şi din mărimea hotarelor, cît se va întinde seminţia lui, Dumnezeu îi spune: „*De la rîul Egiptului pînă la rîul Eufratului. Atît de mare va fi seminţia ta*“.

Vezi că prin toate mijloacele vrea să-i arate cît de numeroasă va fi seminţia lui! Mai înainte îi spusese că seminţia lui va fi nenumărată, ca mulţimea stelelor; acum îi arată cît de întinse vor fi şi hotarele seminţiei lui, ca să cunoască Avram şi de aici cît de mare va fi mulţimea urmaşilor săi. Nu numai atît, ci Dumnezeu pomenise şi de fiecare popor în parte pe care Dumnezeu îl va da în stăpînirea seminţiei sale, pentru ca prin toate să-l încredinţeze pe drept pe deplin.

Şi cu toate aceste mari făgăduinţe, Sara rămînea tot stearpă, iar bătrîneţea lor înainta. Trebuia să le dea un semn foarte mare de credinţă, ca ei să vadă şi slăbiciunea firii omeneşti şi măreţia puterii lui Dumnezeu.

Dar, ca să nu lungesc iarăşi mult cuvîntul de învăţătură, merg pînă aici cu tîlcuirea şi pun capăt cuvîntării, rugîndu-vă să vă străduiţi să fiţi ca patriarhul Avram.

21. *Fac.*, 15, 17.
22. *Fac.*, 15, 18–21.

Gîndește-te, iubite, de cîtă răsplată a fost învrednicit Avram, pentru cuvintele acelea spuse împăratului Sodomei, dar mai bine zis și pentru celelalte fapte de virtute, pe care le-a făcut în toată viața sa, și cît pogorămînt a făcut Stăpînul, ca să ne arate nouă tuturora, prin cele făcute patriarhului, cît de covîrșitoare este dărnicia Lui; ca să ne arate că dacă putem să facem o cît de mică faptă bună, El nu întîrzie mult să ne răsplătească cu bogatele Lui daruri; numai să avem credință curată, ca și dreptul acesta; să nu ni se turbure niciodată gîndul, ci să avem cuget statornic și tare. Așa a ajuns Avram plin de laudă și slavă. Ascultă cum îi laudă fericitul Pavel credința, pe care a arătat-o chiar de la început! „*Prin credință*, spune Pavel, *fiind chemat Avram, a ascultat să iasă în locul pe care avea să-l ia și a ieșit neștiind unde merge*"[23]. Face aluzie la cuvintele spuse de Dumnezeu: „*Ieși din pămîntul tău și vino în pămîntul pe care ți-l voi arăta*"[24]. Ai văzut credință tare? Ai văzut cuget curat? Să-l imităm și noi pe Avram și să ieșim cu gîndul și cu rîvna dintre lucrurile vieții acesteia și să călătorim spre cer. E cu putință, dacă vrem, să călătorim spre cer trăind pe pămînt, cînd facem fapte vrednice de cer, cînd nu rămînem uimiți de cele din lume, cînd nu umblăm după slava deșartă a acestei lumi, ci disprețuind-o, dorim cu toată rîvna slava cea adevărată, slava aceea care rămîne veșnic; cînd nu umblăm toată vremea după haine scumpe, și luxoase, nici nu căutăm să ne împodobim trupul, ci toată grija pentru podoaba cea din afară o mutăm pentru împodobirea sufletului și nu suferim să vedem sufletul gol, lipsit de hainele acestei virtuți, cînd disprețuim chefurile, cînd fugim de îmbuibarea cu mîncări, cînd nu umblăm după mese și ospețe, ci ne mulțumim cu puțin, după îndemnul apostolesc ce spune: „*Dacă avem ce mînca și cu ce ne îmbrăca, să ne mulțumim cu acestea*"[25]. Spune-mi, te rog, ce folos ai de cele de prisos, să mănînci adică pînă să-ți crape pîntecele sau să-ți turburi mintea bînd vin peste măsură. Oare nu de aici se nasc toate relele și pentru trup și pentru suflet? De unde bolile de tot felul și stricarea mădularelor? Nu de acolo, că depășind trebuința, punem greutate mare pe stomac? De unde adulterele, desfrînările, răpirile, lăcomiile, uciderile, furturile și orice faptă care strică sufletul? Nu de acolo, că dorim mai mult decît măsura? După cum Pavel a numit iubirea de argint rădăcină a tuturor relelor[26], tot așa n-ai greși dacă ai numi izvor al tuturor relelor lipsa de măsură și dorința de a avea din fiecare lucru mai mult decît trebuie? Dacă am voi să nu dorim mai mult nici în hrană, nici în îmbrăcăminte, nici în locuințe, nici în celelalte trebuințe trupești, ci am căuta numai necesarul, de multe rele ar scăpa neamul omenesc.

23. *Evrei*, 11, 8.
24. *Fac.*,12, 1.
25. *I Tim.*, 6, 8.
26. *I Tim.*, 6, 10.

V

Dar nu știu cum se face că fiecare din noi are, după puterea lui, în el boala lăcomiei și se străduiește să nu rămînă deloc în limitele trebuinței, ci face cu totul altceva decît ne îndeamnă apostolul cînd spune: *„Dacă avem ce mînca și cu ce ne îmbrăca, să ne mulțumim cu acestea"*[27]. În toate ne purtăm așa, fără să ne dăm seama că vom da socoteală de tot ce am făcut peste măsură și mai presus de trebuință, pentru că nu ne-am folosit cum trebuie de cele date nouă de Stăpînul. Că nu ni s-au dat nouă acestea ca să ne folosim și să ne desfătăm numai noi de ele, ci ca să ușurăm și nevoile celorlalți. Ce iertare merită, oare, cei care umblă în haine luxoase și scumpe, care țin să se îmbrace în haine de mătase — și grozăvia mare e că se mai și laudă cu ele, cînd ar trebui să-și acopere fețele, să se teamă și să tremure, că ei se îmbracă cu astfel de haine, nu pentru vreo nevoie sau trebuință oarecare, ci numai pentru lux și slavă deșartă și ca să fie lăudați cînd ies în oraș — iar cei de aceeași fire cu ei umblă goi, nu au nici o haină proastă cu care să se îmbrace; nu-i mișcă nici firea, că adică sînt și ei oameni, nici cugetul nu-i împinge să ajute pe semenii lor; nici gîndul la ziua cea înfricoșătoare, nici frica de iad, nici măreția făgăduințelor, nici gîndul că cele pe care le dau semenilor lor sînt socotite de Stăpînul nostru obștesc al tuturora ca date Lui, ci, ca și cum ar avea inimă de piatră și n-ar fi oameni, se socotesc din pricina hainelor niște supra-oameni; nu se gîndesc cîtă osîndă adună pe capetele lor că administrează rău cele încredințate lor de Stăpînul și nu vor să dea semenilor lor o parte, ci cu plăcere le lasă să le mănînce viermii, pregătindu-și cu asta mai dinainte și mai grozav focul gheenii. Dar chiar dacă bogații ar împărți la săraci pe toate cele ce le au în casele lor, tot n-ar scăpa de pedeapsă din pricina păcatelor ce le fac cu petrecerile, cu ospețele și cu hainele! Da, de cîtă pedeapsă nu sînt vrednici cei care țin cu orice chip să se îmbrace în mătăsuri, să se grozăvească cu ele în oraș, să aibă pe ei haine țesute cu fire de aur, haine cu fel de fel de flori, iar pe Hristos nici să nu-l vadă că umblă gol, că n-are nici pîinea cea de toate zilele? Cuvintele acestea, însă, sînt potrivite mai ales femeilor. Lor mai cu seamă li-s dragi podoabele și nebunia asta! Lor le place să se îmbrace cu haine cusute cu fire de aur, să-și pună în jurul capului, a gîtului și pe tot trupul aurării și să se laude cu ele. Spune-mi, te rog, cîte pîntece de săraci n-ar putea sătura și cîte trupuri goale n-ar putea acoperi numai cerceii atîrnați în urechi în zadar, fără rost și fără nici un cîștig, ci numai spre paguba și vătămarea sufletului? De aceea și dascălul lumii, cînd a spus: *„Dacă aveți hrană și îmbrăcăminte"* și-a îndreptat iarăși cuvîntul către femei și spune: *„Nu cu împletituri de păr sau cu aur sau cu mărgăritare sau cu haine scumpe să se împodobească"*[28]. Vezi că Pavel nu vrea ca femeile să se împodobească cu acestea, nu vrea să poarte aur, nici mărgăritare, nici haine scumpe, ci să-și pună pe suflet adevărata

27. *I Tim.*, 6, 8.
28. *I Tim.*, 2, 9.

podoabă, să facă prin fapte bune strălucitoare frumusețea sufletului și nu, înnebunite de aceste podoabe, să lase sufletul murdar, pătat, îmbrăcat în zdrențe, topit de foame, înghețat de frig! Că rîvna aceasta pentru împodobirea trupului vădește tocmai urîțenia sufletului; desfătarea trupului vădește tocmai foamea sufletului, iar îmbrăcămintea luxoasă, goliciunea lui. Că nici nu-i cu putință ca cineva care se îngrijește de suflet, care se străduiește mult pentru împodobirea și înfrumusețarea lui, să se mai dea în vînt după podoaba din afară; după cum iarăși nu-i cu putință ca cineva îndrăgostit de lux, de haine luxoase, de podoabe de aur, să se îngrijească de suflet. Cum va putea, oare, vedea un astfel de om cele ce trebuie făcute sau cum va putea să se gîndească la lucrurile cele duhovnicești, cînd este prins de cele lumești, și, ca să spun așa, cînd se tîrîie pe jos și niciodată nu poate răsufla, cînd e împovărat cu nenumărate sarcini de păcate? Nu pot înfățișa acum cu cuvîntul cîte rele se nasc de aici; e de ajuns, însă, să las pe seama cugetului celor ce se îndeletnicesc cu ele să ne spună ei cîte necazuri au în fiecare zi de pe urma lor! S-a pierdut o podoabă de aur? Ce furtună, ce turburare cuprinde toată casa! A furat o slugă ceva? Toate slugile sînt biciuite, bătute, băgate la închisoare! Au pus invidioșii ceva la cale și le-au luat pe neașteptate averile? Ce tristețe mare și cumplită! I-au adus împrejurările la sapă de lemn? Viața li se pare mai grea decît moartea! A venit altceva peste ei? Cîtă neliniște nu-i cuprinde! Într-un cuvînt, nu poți găsi un suflet lipsit de frămîntări și griji, cînd umblă după aceste lucruri! După cum nu-i cu putință ca marea să fie fără valuri și nici nu-i cu putință să socotești numărul lor, că atît sînt de dese, tot așa nu-i cu putință să numeri și turburările pe care le naște pofta de lux și bogăție.

De aceea, vă rog, în tot ce facem să fugim de lăcomie și trebuința să n-o depășim. Bogat cu adevărat, cu bogăție neîmpuținată, este acela care dorește numai ce-i este de trebuință, care nu umblă după lucruri ce depășesc nevoia. Un om ca acesta nu se teme cînd dă de sărăcie, nu are pricini de tristețe și turburări; calomnia nu stă în preajma lui, iar invidioșii îl lasă în pace; și, ca să spun pe scurt, este necontenit senin și se bucură de liniște și tihnă. Și ceea ce-i mai mult decît orice — capul bunătăților — este că un om ca acesta îl are pe Dumnezeu milostivindu-Se spre el, se bucură de mult ajutor de sus pentru că este iconom credincios al averilor Stăpînului — *„Fericită e sluga aceea,* spune Domnul, *pe care, venind Stăpînul, o va afla făcînd așa"*[29] — pentru că a împărțit semenilor lui cele ce i s-au încredințat, pentru că nu le-a încuiat cu uși și zăvoare, pentru că nu le-a lăsat hrana la viermi, ci a ușurat cu ele nevoile săracilor, că a fost iconom bun și credincios al celor date de Stăpînul, ca să primească și mare răsplată pentru această frumoasă împărțire și să fie învrednicit a dobîndi și bunătățile făgăduite, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

29. *Luca,* 12, 43.

OMILIA XXXVIII

„Iară Sara, femeia lui Avram nu-i năștea; și avea ea o slujnică egipteancă, al cărei nume era Agar"[1].

I

Cele citite azi îmi cheamă iarăși limba să vă vorbesc de viața patriarhului Avram! Și să nu vă minunați, dacă nici astăzi n-am să termin istoria patriarhului, cu toate că v-am vorbit atîtea zile! Că mare e bogăția virtuții dreptului Avram, iar măreția faptelor lui bune biruie orice limbă omenească. Într-adevăr, care om va putea lăuda după vrednicie pe cel pe care Dumnezeu de la început l-a încununat și lăudat? Totuși, deși sînt cu mult mai prejos de vrednicia lui, vă voi înfățișa viața lui după puterea mea, pentru că vreau să vă îndemn să-i rîvniți viața și să mergeți pe urmele virtuții lui. Da, viața de filozof dusă de Avram e îndestulătoare să învețe tot neamul omenesc și să atragă pe calea virtuții pe cei care vor să ia aminte. Dar, vă rog, să fiți cu luare aminte la cele ce voi spune, ca să cunoașteți și din cele citite de curînd filozofia dreptului Avram. Cuvintele acestea sînt îndestulătoare să învețe și pe bărbați și pe femei ca să trăiască în pace unii cu alții și să păstreze nesfărîmată legătura căsniciei; să-i învețe ca nici bărbatul să nu se ridice împotriva femeii, ci să fie cu multă îngăduință cu ea, ca față de un vas mai slab, și nici femeia să nu se împotrivească bărbatului, ci să se ia la întrecere unul cu altul în a purta sarcinile unul altuia[2] și să nu socotească nimic mai de preț ca pacea.

Dar trebuie neapărat să auziți chiar cuvintele acestea, ca să vă fie mai lămurit cuvîntul de învățătură.

„*Iară Sara*, spune Scriptura, *femeia lui Avram nu-i năștea; și avea ea o slujnică egipteancă, al cărei nume era Agar*"[3].

Uită-mi-te aici, iubite, la nespusa și îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, dar și la credința covîrșitoare a dreptului Avram și la recunoștința pe care a arătat-o cu privire la făgăduințele făcute lui. De atîtea ori îi făgăduise Dumnezeu că are să-i dea seminției lui pămîntul, că are să se înmulțească atîta încît să se asemene cu mulțimea stelelor, dar nu vedea înfăptuit ceva din cele făgăduite, ci făgăduințele rămăseseră numai niște vorbe; cu toate acestea, gîndul nu i s-a turburat, voința nu i s-a clătinat, ci a rămas neclintit,

1. *Fac.*, 16, 1.
2. *Gal.*, 6, 2.
3. *Fac.*, 16, 1.

cu credință în puterea Celui ce-i făgăduise. De aceea și Dumnezeiasca Scriptură a însemnat și acum, spunînd: *„Iară Sara, femeia lui Avram, nu-i năștea"*. Aproape că ne arată că după toate acestea, după învoielile acelea făcute cu el, după ce-i făgăduise că seminția lui va fi nenumărată, Avram nu s-a turburat, nu s-a îndoit, văzînd că nu se înfăptuiește nimic din cele spuse lui, ci toate se întîmplă pe dos. De aceea, după acelea toate, Scriptura spune: *„Iară Sara, femeia lui, nu-i năștea"*; ca să afli că după atîtea făgăduințe, Avram n-a avut bucuria unei împliniri, ba încă sterpiciunea Sarei și amorțirea pîntecelui ei erau în stare să-l facă pe dreptul Avram să rămînă tare nedumerit. Dar patriarhul nu s-a uitat la piedicile firii; cunoștea iscusința Stăpînului său; știa că fiind Creatorul firii poate găsi ieșire chiar în cele fără de ieșire; de aceea, ca o slugă înțeleaptă, nu iscodea chipul împlinirii făgăduințelor, ci lăsa asta pe seama proniei celei mai presus de înțelegere a lui Dumnezeu și credea cu tărie în ce i se spusese. De aceea a spus Scriptura: *„Iară Sara,* după atîtea făgăduințe, *nu-i năștea"*.

„Și avea o slujnică egipteancă, al cărei nume era Agar".

Și aici, nu fără rost Dumnezeiasca Scriptură ne-a amintit de slujnică, ci ca să aflăm de unde era ea. A adăugat că era *„egipteancă"*, ca să ne ducem cu mintea la istoria călătoriei lui Avram în Egipt, ca să ne aducem aminte că îi fusese dată de Faraon lui Avram, cînd Avram se bucurase de răzbunarea atît de mare a Dumnezeului universului și cînd la plecare o luase cu el. De aceea Dumnezeiasca Scriptură anume ne-a făcut nouă cunoscute și numele și neamul ei.

Dar, uită-mi-te aici la sufletul de filozof al Sarei și la covîrșitoarea ei curățenie trupească și sufletească, ca și la nespusa supunere și ascultare a patriarhului!

„Și a zis, spune Scriptura, *Sara către Avram, în pămîntul Hanaan: „Iată m-a închis Domnul, ca să nu nasc; intră, dar, la slujnica mea, ca să ai copil de la ea"*[4] .

Uită-te la înțelepciunea femeii! N-a spus ce spuse mai tîrziu Rahila lui Iacov: *„Dă-mi copil! De nu, voi muri eu!"*[5] .

—Dar ce spune?

—*„Iată m-a închis Domnul, ca să nu nasc"*. Creatorul firii, îi spune Sara lui Avram, m-a făcut neroditoare și m-a lipsit de nașterea de copii, de aceea, ca să nu ajungi la adînci bătrînețe și să rămîi fără de copii din pricina sterpiciunii mele, *intră la slujnica mea, ca să ai copii din ea"*.

Mare și nespusă este filozofia acestei femei! Care femeie ar vrea vreodată să facă asta sau să dea un astfel de sfat bărbatului ei sau să dea patul ei slujnicei sale?

---

4. *Fac.*, 16, 2.
5. *Fac.*, 30, 1.

II

Ai văzut că amîndoi erau lipsiţi de patimă! Unul singur era scopul lor: să nu moară fără copii. Dar şi în acestă privinţă, urmăreau să aibă şi mîngîiere şi să păstreze nesfărîmată şi legătura păcii.

Uită-mi-te aici la marea cuminţenie a patriarhului şi la covîrşitoarea lui bunătate. Nu s-a purtat rău cu soţia lui, ca unii bărbaţi nesocotiţi, din pricină că nu i-a făcut copii, nici nu i s-a micşorat dragostea de ea. Ştiţi doar, ştiţi bine, că pentru cei mai mulţi bărbaţi aceasta este mai cu seamă pricina că îşi dispreţuiesc soţiile, după cum iarăşi naşterea de copii îi fac să le iubească şi mai mult. Unii ca aceştia judecă uşor şi fără socoteală, cînd atribuie femeilor lor naşterea sau nenaşterea de copii; nu-şi dau seama că totul se datoreşte Creatorului firii; că nici unirea dintre bărbat şi femeie şi nici altceva n-ar putea face nimic pentru naşterea de copii, dacă n-ar fi ajutorul mîinii celei de sus, care deşteaptă firea spre naşterea de fii. Dreptul Avram ştia bine asta; de aceea nici nu punea pe seama femeii lui lipsa de copii, ci-i dădea în tot ce făcea cinstea cuvenită. Asta e pricina că şi ea a fost cu inimă largă, şi, vrînd să arate cît de mult îşi iubeşte bărbatul, nu s-a mai uitat la ea, ci a izvodit un mijloc pentru a-l mîngîia de lipsa de copii; aproape că o ia de mînă pe egipteancă, pe slujnica ei, şi o duce în patul său. Dar ca să arate şi prin cuvinte cu ce scop face aceasta, spune: „Fac asta, pentru că m-am văzut nefolositoare şi pentru că nu sînt în stare să fac copii, *că m-a închis Domnul, ca să nu nasc*".

Uită-te la înţelepciunea sufletului ei! Nu rosteşte un cuvînt supărător, nici nu se plînge că e stearpă; numai atîta vrea să arate, că îndură totul în linişte şi cu curaj, pentru că socoteşte asta o lucrare a Creatorului firii, pentru că pune înaintea dorinţei ei hotărîrea lui Dumnezeu, pentru că urmărea să-şi mîngîie bărbatul. „Pentru că *„pe mine m-a închis Dumnezeu să nasc*". Cît de mult spun cuvintele acestea! Cum arată ele purtarea de grijă a lui Dumnezeu şi nespusa Lui putere! „După cum noi, îi spune Sara lui Avram, închidem şi deschidem casa, tot aşa face şi Stăpînul firii; cu porunca Lui închide şi iarăşi, cînd vrea, deschide şi porunceşte firii să-şi îndeplinească lucrarea ei. Deci, *pentru că m-a închis Domnul, ca să nu nasc, intră la slujnica mea, ca să ai copil de la ea.* Ştiu că eu sînt de vină că nu am copii. De aceea nu vreau să te lipsesc de mîngîierea copiilor". Poate că Sara se gîndea că s-ar putea să fie de vină şi patriarhul că nu avea copii, nu numai ea, de aceea, voind să se încredinţeze prin fapte că nu-i de vină ea, îi dă slujnica şi îl duce în patul ei.

„*Şi a ascultat*, spune Scriptura, *Avram de cuvîntul Sarei*"[6].

Mare e filozofia dreptului Avram! Ceea ce spuneam mai înainte, o spun şi acum: Avram nu s-ar fi gîndit mai înainte la asta, deşi era la adînci bătrîneţe; dar acum a primit îndemnul Sarei şi a ascultat-o îndată. Cu aceasta Avram a arătat că nu mînat de patimă a primit să trăiască cu slujnica Sarei, ci ca să aibă moştenitor.

6. *Fac.*, 16, 3.

„Şi luînd Sara, femeia lui Avram, pe Agar egipteanca, slujnica ei, după zece ani de la locuirea cu Avram bărbatul ei în Hananea, a dat-o pe ea femeie bărbatului ei Avram“[7].

Uită-te cît de precisă e Scriptura! Ca să ne arate că nici după ce Sara i-a spus lui Avram să intre la Agar, Avram n-a făcut lucrul acesta îndată, Scriptura ne spune: *„Şi a luat Sara, femeia lui Avram, pe Agar egipteanca, slujnica ei“*. Aproape că Dumnezeiasca Scriptură ne spune că Avram a primit să facă lucrul acesta numai pentru că a vrut să mîngîie pe femeia sa şi să-i dea ascultare.

Iar ca să cunoşti bine curăţenia sufletească şi trupească a patriarhului şi covîrşitoarea lui înfrînare, Scriptura spune: *„După zece ani de la locuirea cu Avram, bărbatul ei, în pămîntul Hanaan“*. Nu fără rost ne-a însemnat Scriptura şi timpul, ci ca să putem şti cîţi ani s-a înfrînat dreptul, cîţi ani a îndurat cu curaj lipsa de copii, cîţi ani a fost mai presus de orice patimă, arătîndu-şi marea sa curăţenie sufletească şi trupească.

Dar cuvintele acestea ale Scripturii ne mai spun şi altceva, nu numai acestea; de aceea a adăugat: *„După zece ani de la locuirea cu Avram, bărbatul ei, în pămîntul Hanaan“*. Prin aceste cuvinte nu ne-a făcut cunoscut tot timpul de cînd trăiau ei împreună, ci numai timpul pe care l-au trăit în Hanaan.

—Pentru ce?

—Pentru că, îndată după sosirea în Hananea, Stăpînul cel iubitor de oameni i-a făgăduit zicînd: *„Seminţiei tale voi da pămîntul acesta“*[8]; şi iarăşi, după această făgăduinţă, de două ori i-a mai făgăduit, ca să cunoşti, iubite, că dreptului acestuia nu i s-a turburat sufletul, cu toate că Stăpînul a amînat atîţia ani şi nu împlinea nimic din cele făgăduite, ci punea mai presus de gîndurile lui cuvintele rostite de Dumnezeu. De aceea Scriptura a spus: *„După zece ani de la locuirea lor împreună în pămîntul Hanaan“*.

Ai văzut bărbăţie sufletească? Ai văzut suflet deprins să filozofeze? Ai văzut că Stăpînul amînă şi întîrzie, tocmai pentru că vrea să-l facă mai strălucit pe Avram? Dumnezeu, pentru că poartă grijă de slugile Sale, nu vrea atît să le facă binefaceri, ci vrea să-i arate şi străluciţi, vrea să facă să fie ştiută de toţi credinţa lor. Dacă îndată după făgăduinţă, Dumnezeu ar fi dat seminţiei lui Avram pămîntul, dacă ar fi deschis pîntecele Sarei şi i-ar fi dăruit urmaşi, nici minunea n-ar fi fost atît de mare şi nici credinţa dreptului n-ar fi fost vădită tuturor. Negreşit puterea lui Dumnezeu s-ar fi arătat şi atunci, pentru că la porunca Lui ar fi dat viaţă unui pîntece amorţit, neputincios pentru naşterea de copii, dar dreptul Avram n-ar mai fi împletit pe capul lui cunună, ca acum cînd atîta vreme i-a fost pusă virtutea la încercare, cînd virtutea lui ajungea pe fiecare zi mai strălucită.

III

Şi ca să vezi că Dumnezeu nu vrea numai să facă bine şi să dea darurile Sale, ci că are obiceiul să vrea să facă şi mai străluciţi pe cei care le primesc,

7. *Fac.*, 16, 3.
8. *Fac.*, 12, 7.

vezi-L că face aceasta cu femeia hananiancă[9]. Amînă și întîrzie cu răspunsul, nu numai ca s-o facă pe aceea să stăruie în cererea sa, ci s-o facă și cunoscută în întreaga lume. Cînd hananianca s-a apropiat de El, rugîndu-L și spunîndu-I: „*Miluiește-mă, Doamne, că fiica mea rău se îndrăcește*"[10], nici nu o învrednicește cu răspuns mult îndurătorul, Iubitorul de oameni, Cel Care totdeauna o ia înaintea cererilor noastre. Și ucenicii, care nu știau ce avea să fie, care nu știau că nu-i răspunde tocmai pentru că avea grijă de femeie și nu voia să lase ascunsă comoara sufletului ei, ucenicii deci, ca mai milostivi, se apropie de El și-L roagă, zicîndu-I: „*Slobozește-o că strigă în urma noastră*"[11]. Aproape că Îi arată că n-o mai pot suferi. „*Slobozește-o*, spun ei, nu pentru că suferă, nici pentru că cererea ei este binecuvîntată, ci pentru că *strigă în urma noastră*".

—Dar Stăpînul ce face?

—Hristos vrînd să descopere încetul cu încetul comoara sufletului ei și să le arate ucenicilor cît de departe sînt de iubirea Sa de oameni, dă un răspuns în stare să-i amorțească cugetul femeii, dacă n-ar fi avut sufletul treaz, dorul clocotitor și dorința vie, iar apostolilor să le taie pofta de a-L mai ruga pentru ea. „*N-am fost trimis*, spune El, *decît la oile cele pierdute ale casei lui Israil*"[12]. Acest răspuns i-a oprit pe apostoli să-L mai roage pentru femeie; pe femeie, însă, răspunsul n-a descurajat-o, ci a făcut-o să stăruie și mai mult. Așa este sufletul îndurerat, care se apropie cu rîvnă fierbinte; n-o abate din drum nici una din vorbele celor din jur, ci urmărește un singur lucru: să capete ce caută. Așa a făcut și hananeanca. Auzind acest răspuns, „*s-a închinat Lui, zicînd: „Miluiește-mă, Doamne!*"[13]. Știa cît de milostiv e Stăpînul; de aceea stăruie și mai mult. Dar vezi-L iarăși pe Cel înțelept și iscusit! Nici așa nu-i face voia, și-i dă un răspuns mai aspru, mai crud. Stăpînul cunoștea curajul femeii și voia să-i facă binele dezvăluindu-i și curajul, voia să le arate și ucenicilor din desfășurarea faptelor pricina îndelungii Sale întîrzieri și în sfîrșit să-i învețe pe toți ceilalți cîtă tărie are stăruința și cît de mare este virtutea femeii. De aceea spune: „*Nu este bine să iei pîinea fiilor și să o arunci cîinilor*"[14]. Aici uită-mi-te la stăruința femeii! Înflăcărată de căldura rîvnei, întraripată de credința în Dumnezeu, cu inima sfîșiată de durere, ca să spun așa, și cu multă milă de fiica ei, nici nu s-a uitat la insulta cuvîntului lui Hristos; dimpotrivă, cînd a auzit că o numește cîine, mărturisește că este cîine, ca să scape de lipsa de judecată a cîinilor și să fie numărată dintr-o dată în rîndul fiilor. Ascultă acum și răspunsul femeii, ca să afli cît de mare e cîștigul, cînd Dumnezeu întîrzie cu darea binefacerilor Sale. Nu numai că n-a alungat-o pe femeie asprimea cuvintelor Sale, ci a făcut-o să fie și mai

9. *Matei*, 15, 22–28.
10. *Matei*, 15, 22.
11. *Matei*, 15, 23.
12. *Matei*, 15, 24.
13. *Matei*, 15, 25.
14. *Matei*, 15, 26.

rîvnitoare. Cînd a auzit aceste cuvinte, a zis: *„Da, Doamne, dar și cîinii mănîncă din firimiturile care cad de la masa stăpînilor lor"*[15]. Ai înțeles pentru ce Stăpînul a tot zăbovit cu împlinirea cererii? Ca să aflăm din cuvintele femeii covîrșitoarea ei credință! Uită-te că îndată Stăpînul o laudă și o încununează, zicînd: *„O femeie, mare este credința ta"*[16]. Domnul o slobozește cu laude și cu cuvinte de admirație pe aceea pe care la început n-o învrednicise nici de cuvînt! *„Mare este credința ta!"* îi spune El. Da, cu adevărat mare i-a fost credința, că n-a încetat, n-a plecat; deși a văzut că o dată, de două ori și de mai multe ori s-a rugat și nu i s-a împlinit cererea, totuși a stăruit mai departe pînă ce a dobîndit tot ce cerea. *„Fie precum voiești!"*[17] îi spune mai departe Domnul. Ai văzut că o încarcă de daruri Cel Care mai înainte n-o învrednicise de răspuns? Nu i-a împlinit numai cererea ci a și lăudat-o, a și încununat-o! Prin cuvintele: *„O, femeie!"*, a arătat că s-a minunat de credința ei; iar prin cuvintele: *„Mare este credința ta"*, ne-a făcut cunoscută bogăția femeii. Apoi i-a spus: *„Fie, ție precum voiești!"*. „Cît vrei, atît îți dau! Atîta stăruință te face vrednică să ți se împlinească cererea". Ați văzut marea stăruință a femeii? Ați văzut pricina zăbavei lui Dumnezeu? Ați văzut că pentru asta a amînat împlinirea cererii, ca s-o facă mai strălucită!

Să ne întoarcem acum, dacă vreți, la istoria vieții lui Avram, ca să aflăm că Dumnezeu nu pentru altă pricină n-a împlinit vreme de atîția ani făgăduințele făcute patriarhului, ci ca să-i dea cu multă strălucire darurile făgăduite și să facă tuturora cunoscută credința dreptului Avram. De aceea, spune Scriptura: *„După zece ani de la locuirea lor în pămîntul Hanaan"*, ca să afli cît timp a trecut de cînd primise făgăduințele. Îndată ce a venit în Hananeia, Avram a auzit: *„Seminției tale voi da pămîntul acesta"*[18] și vreme de atîția ani rămăsese fără de copii, iar sterpiciunea Sarei se prelungea.

„Și a dat-o pe Agar, spune Scriptura, *femeie bărbatului său Avram"*.

IV

Uită-te de cîtă filozofie era plină viața celor din vechime! Uită-te că și bărbații erau înfrînați! Țineau mult la curățenia lor trupească și sufletească! Uită-te că și femeile erau lipsite de gelozie! Scriptura spune anume de mai multe ori: *„Și luînd Sara pe Agar, slujnica ei"*; și iarăși: *„A dat-o pe ea femeie bărbatului ei"*, ca să afli că Sara nu era geloasă. Ca să afli cît de mare era filozofia lor.

„Și a intrat, spune Scriptura, *la Agar și a zămislit"*[19].

Vezi cum a aflat Sara că nu din pricina lui Avram n-aveau copii, ci din pricina sterpiciunii ei? Că îndată ce a intrat Avram la Agar, aceasta a și rămas însărcinată.

15. *Matei*, 15, 27.
16. *Matei*, 15, 28.
17. *Matei*, 15, 28.
18. *Fac.*, 12, 7.
19. *Fac.*, 16, 4.

Dar uită-te acum la nerecunoştinţa slujnicei, la slăbiciunea firii femeieşti, ca să afli şi de aici blîndeţea cea mare a patriarhului Avram.

„*Şi a văzut*, spune Scriptura, *că are în pîntece; şi a fost dispreţuită stăpîna înaintea ei*"[20].

Aşa e obiceiul slugilor! Dacă li se face un bine cît de mic, nu mai vor să rămînă în hotarele lor, ci uită îndată în ce stare se află şi se grăbesc să fie nerecunoscătoare. Aşa a făcut şi slujnica aceasta. Cînd a văzut că e însărcinată, nu s-a mai gîndit la filozofia nespusă a stăpînei sale, nici la starea de jos în care se găsea, ci îndată a început să se mărească, să se îngîmfe şi să dispreţuiască pe stăpîna ei, care-i arătase atîta purtare de grijă, că o dusese chiar în patul bărbatului ei.

—Ce a făcut Sara?

„*A zis*, spune Scriptura, *lui Avram: „Îmi faci nedreptate! Iată eu ţi-am dat la sînul tău pe slujnica mea; văzînd că are în pîntece, am fost dispreţuită înaintea ei. Judece Dumnezeu între mine şi tine*"[21].

Uită-mi-te acum la nespusa şi îndelungata răbdare a dreptului Avram şi la respectul pe care i-l dă soţiei sale Sara, că îşi cere iertare pentru o vină fără de temei. Da, Sara, care dăduse cu mîinile ei pe slujnică bărbatului său, ea, care spusese: „*Intră la slujnica mea*", ea, care de la sine, nesilită de nimeni, îl îndemnase să trăiască cu slujnica ei, acum, tocmai ea, se schimbă şi zice: „*Îmi faci nedreptate!*".

Oare Avram a sărit, o, femeie, să trăiască cu slujnica ta? Oare împins de desfrînare a săvîrşit fapta asta? Nu! Tu l-ai îndemnat şi el ţi-a împlinit porunca. Cu ce te-a nedreptăţit bărbatul? Tu i-ai spus: „*Iată ţi-am dat la sînul tău pe slujnica mea!*". Dacă însăţi mărturiseşti că i-ai dat-o, că n-a luat-o el de voia lui, pentru ce-l învinuieşti, că e nedrept cu tine?

—Da, e drept ce spui, răspunde Sara. Chiar dacă eu i-am dat-o, dar trebuia s-o oprească atunci cînd a văzut obrăznicia ei!

„*Văzînd că are în pîntece, am fost dispreţuită înaintea ei. Judece Dumnezeu între mine şi tine!*".

Cu adevărat cuvinte de femeie sînt cuvintele acestea. Ele dezvăluie slăbiciunea firii femeieşti. Aproape că îi spune lui Avram aşa: „Am vrut să-ţi alin durerea lipsei de copii şi pentru asta m-am purtat cu atîta dragoste de tine, că ţi-am dat chiar cu mîinile mele pe slujnica mea şi te-am îndemnat să trăieşti cu ea. Cînd ai văzut, însă, că din pricina sarcinii se obrăzniceşte şi că e plină de mîndrie, ar fi trebuit s-o opreşti, s-o pedepseşti pentru ocara ce-mi aduce. Dar n-ai făcut-o; dimpotrivă, ca şi cum ai fi uitat tot trecutul nostru ai lăsat o slujnică, adusă din Egipt, să mă dispreţuiască şi să mă necinstească pe mine, care am căsnicit atîţia ani cu tine. „*Judece, dar, Dumnezeu între mine şi tine!*".

Cuvinte izvorîte din durere sufletească!

Dacă patriarhul n-ar fi fost filozof, dacă n-ar fi respectat mult pe Sara,

20. *Fac.*, 16, 4.
21. *Fac.*, 16, 5.

s-ar fi supărat de aceste cuvinte şi l-ar fi durut greutatea celor spuse. Dar acest bărbat, minunat, uitîndu-se la slăbiciunea firii femeieşti, a iertat-o.

„Judece Dumnezeu între mine şi tine!".

„Gîndeşte-te, îi spune Sara, ce lucru am primit să fac pentru mîngîierea ta! Am voit ca măcar la bătrîneţe să te numeşti tată şi de aceea am ridicat pe slujnica mea la vrednicia mea. Tu, însă, cînd ai văzut că se poartă urît cu mine, nu m-ai apărat, nu m-ai răsplătit cu dragostea ce ţi-am arătat-o. *Să judece Dumnezeu între mine şi tine!* Acela care cunoaşte tainele fiecărui suflet, Acela să fie judecător între noi! Că eu, alungînd din suflet orice patimă am pus înaintea bucuriei mele bucuria ta şi am adus pe slujnica mea în patul meu; tu, însă, nu ţii seamă de ce-am făcut pentru tine şi o laşi să-şi bată joc de bunătatea mea; nu opreşti obrăznicia ei, nu cuminţeşti pe nerecunoscătoare!".

Ce a făcut omul de diamant, viteazul atlet al lui Dumnezeu, cel care în toate împrejurările îşi împleteşte lui şi cununi?

Arătîndu-şi şi de data aceasta virtutea lui, iată ce-i spune:

„Iată slujnica ta în mîinile tale! Fă cu dînsa ce-ţi place!"[22].

Mare e filozofia dreptului Avram! Mare e covîrşirea îndelungii sale răbdări! Nu numai că nu s-a supărat de cuvintele spuse de Sara; dimpotrivă îi răspunde cu mare blîndeţe şi-i zice: „Bănuieşti că eu sînt de vină că te ocărăşte? Socoteşti că mă bucur de cele ce-ţi face slujnica ta, pentru că s-a culcat o dată cu mine în pat? Află că n-aş fi primit niciodată să duc slujnica ta în patul tău, dacă n-ar fi trebuit să-ţi fac pe voie. Şi acum, ca să te încredinţezi de adevăr, iată o ai în mîinile tale. *Fă cu ea ce-ţi place!* Ţi-am ştirbit eu puterea ce o ai asupra ei? Am luat-o eu de sub stăpînirea ta? Nu! Da, am primit să trăiesc cu ea; dar ai putere asupra ei, este în mîinile tale. Pedepseşte-o, ceart-o, cuminţeşte-o! Fă cu ea ce vrei şi ce-ţi place. Numai nu te supăra, numai nu mă învinui pe mine de obrăznicia ei! Nici n-am primit să trăiesc cu ea mînat de poftă, ca s-o apăr fără socoteală din pricina patimii ce m-ar lega de ea! Ştiu că ţi se cuvine cinste! Ştiu de altfel şi nerecunoştinţa slugilor. Nu pun cuvînt pentru ea, nu-i port de grijă. Numai un singur lucru mi-i la inimă: să nu te văd tristă, să nu te văd turburată; să te ştiu respectată şi scăpată de orice supărare".

V

Aşa arătă o adevărată căsnicie! Aşa trebuie să fie un bărbat! Să nu ţină socoteală de fiecare cuvînt spus de femeia lui, ci, ştiind că femeia e slabă, să-şi dea toată silinţa să fie îngăduitor cu ea, ca să-i alunge supărarea şi să strîngă legătura păcii şi unirii. Să audă asta bărbaţii şi să imite blîndeţea dreptului Avram. Să respecte şi să cinstească pe femeile lor, să le cruţe ca pe nişte vase mai slabe, ca să întărească legătura unirii dintre ei. Atunci e bogăţie adevărată, atunci e avuţie multă, cînd nu este dihonie între femeie

22. *Fac.*, 16, 6.

și bărbat, cînd sînt uniți, ca un trup, unul cu altul. Că spune Scriptura: „*Vor fi cei doi un trup*"[23]. Unii ca aceștia chiar dacă sînt săraci, chiar dacă sînt oameni de rînd, sînt mai fericiți ca toți ceilalți; ei gustă adevărata plăcere ei sînt necontenit senini; ceilalți, cei care nu se bucură de această legătură a unirii dintre soți, care se gelozesc unul pe altul, care strică marele bun al păcii, chiar dacă sînt înconjurați de multă bogăție, chiar dacă întind mese bogate, chiar dacă au slujbe strălucite, duc o viață mai nefericită decît toți ceilalți, își născocesc în fiecare zi furtuni și turburări, se bănuiesc unul pe altul, nu pot avea nici o bucurie, pentru că rozboiul dintre ei le strică și le amărăște viața.

În casa patriarhului Avram nu s-a văzut așa ceva. Patriarhul, cu blîndețea lui a potolit mînia stăpînei, și, dîndu-i asupra slujnicei toată stăpînirea, a adus în casa lui deplină pace.

„*Și a pedepsit-o Sara*, spune Scriptura, *și ea a fugit de la fața ei*"[24].

Pentru că a pedepsit-o pentru obrăznicia ei, slujnica a fugit. Acesta-i obiceiul slugilor! Cînd nu pot face ce vor, ci li se taie cele ce vor să săvîrșească, îndată își părăsesc stăpînii și o pornesc la fugă.

Dar iată, că și acum, de cît ajutor de sus se bucură și slujnica, pentru cinstea dreptului Avram! A fost învrednicită de vedere de înger, pentru că purta în ea sămînța dreptului Avram.

„*Și a găsit-o pe ea*, spune Scriptura, *îngerul Domnului la Izvorul Apei în pustie, în calea Sur*"[25].

Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului! Nu trece cu vederea pe nimeni, fie slugă, fie slujnică! Față de toți își arată purtarea Sa de grijă; nu se uită la ranguri, ci la simțămintele sufletului. Aici, însă, îngerul nu s-a arătat pentru vrednicia slujnicii, ci pentru cinstea dreptului Avram. Că după cum am spus mai înainte, slujnica trebuia să fie învrednicită de multă purtare de grijă, pentru ca să ajungă vrednică să primească sămînța dreptului Avram.

„*Și găsind-o*, spune Scriptura, *pe ea, îngerul i-a zis: „Agar, slujnica Sarei, de unde vii și unde te duci?*"[26].

Uită-te că și îngerul îi aduce aminte de starea ei. Iar ca s-o facă mai atentă, o strigă îndată pe nume și-i zice: „*Agar*". Obișnuim în adevăr să strigăm pe nume pe cei cărora vrem să le atragem atenția că vrem să vorbim cu ei. Apoi îi spune: „*Slujnica Sarei*", ca să-i amintească de stăpîna ei, ca să știe că chiar dacă s-ar fi urcat în patul stăpînei de nenumărate ori, pe Sara tot ca stăpînă trebuie s-o privească.

Iată, deci, că îngerul o întreabă, ca să o silească să răspundă. „De unde ai venit acum în pustia aceasta, o întreabă el, și unde te duci?". Îngerul i se arată în pustie, tocmai ca să nu socotească ea că o întreabă un trecător oarecare. Locul era pustiu și nu era nimeni pe acolo. Deci, ca să poată ști că nu vorbește cu ea un om oarecare, îngerul i se arată în pustie și-i vorbește.

„*Și a zis ea: „Fug de la fața Sarei, stăpîna mea*"[27].

23. *Fac.*, 2, 24.
24. *Fac.*, 16, 6.
25. *Fac.*, 16, 7.
26. *Fac.*, 16, 7–8.
27. *Fac.*, 16, 8.

Vezi că nu tăgăduieşte că îi e stăpînă, ci mărturiseşte adevărat totul? „Nu-i om cel ce mă întreabă, îşi spunea ea, ca să-l pot înşela. Înainte de a-i spune eu ceva, mi-a spus pe nume şi mi-a pomenit de stăpîna mea, se cuvine, deci, să-i spun tot adevărul. *Fug din fața stăpînei mele Sara*". Uită-te că nu vorbeşte cu duşmănie de stăpîna ei. N-a spus: „M-a bătut". N-a spus: „M-a pedepsit şi de asta am fugit, ca să nu îndur duşmănia ei cea mare". N-a rostit nici un cuvînt duşmănos, ci s-a învinuit numai pe ea că a fugit. Ai văzut sufletul ei înțelept? Uită-te acum iarăşi la ce-i spune îngerul!

„*Şi i-a zis ei îngerul Domnului: „Întoarce-te la stăpîna ta şi smereşte-te sub mîna ei*"[28].

La cuvintele slujnicei: „*Fug din fața stăpînei mele*", îngerul îi spune: „*Intoarce-te*, nu fi nerecunoscătoare față de aceea care ți-a făcut atîta bine!".

Apoi, pentru că din pricina mîndriei şi îngîmfării ei deşteptase urgia stăpînei sale, îngerul îi spune: „*Şi smereşte-te sub mîna ei*, supune-te ei! Asta e spre folosul tău. Recunoaşte că tu eşti roabă şi nu uita că ea ți-i stăpînă! Nu te îngîmfa, nu te închipui mai mult decît eşti: *Smereşte-te sub mîna ei*, dă-i deplină ascultare!". Cuvintele îngerului i-au muiat destul sufletul, i-au smerit cugetul, i-au înfrînat mînia şi i-au liniştit mult gîndurile.

VI

Apoi, ca să nu socotească Agar că în zadar şi fără rost a fost învrednicită de atîta pronie, ci să afle că din pricina seminției dreptului Avram s-a bucurat de atîta purtare de grijă, uită-te că îngerul o mîngîie iarăşi, o încurajează şi-i dă îndestulător îndemn prin cele ce-i spune mai departe.

„*Şi i-a zis ei îngerul Domnului: „Înmulțind voi înmulți seminția ta; nu se va număra din pricina mulțimii ei*"[29].

„Îți mai prezic şi asta, îi spune îngerul, că atît de mare va fi seminția ta, că nici nu se va putea număra. Nu te întrista, deci, nici nu te deznădăjdui! Să nu ți se turbure gîndurile, ci arată deplină supunere,

„*Că iată ai în pîntece şi vei naşte fiu şi vei chema Ismail numele lui*"[30].

Îngerul îi spune: „De asta îți spun mai dinainte şi de naştere, şi-i pun de pe acum nume copilului, ca să dobîndeşti mai multă încredințare; şi cu nişte simțăminte ca acestea să te întorci şi să îndrepți ce-ai greşit".

„*Că a auzit Domnul smerenia ta*"[31].

De aici să învățăm cît cîştig aduc necazurile, cît folos aduce nenorocirea. După ce Agar a plecat acasă, i s-au înmulțit durerile; a îndurat necazuri, a trăit în singurătate, în pustie şi strîmtoare, ea care trăise în atîta fericire şi fusese ridicată pînă la rangul cuvenit stăpînei ei, dar din pricina necazurilor

28. *Fac.*, 16, 9.
29. *Fac.*, 16, 10.
30. *Fac.*, 16, 11.
31. *Fac.*, 16, 11.

îndurate, s-a bucurat grabnic și de ajutor. „Se va împlini ce ți-am făgăduit, i-a spus îngerul, și vei naște fiu; seminția ta va fi fără număr, *că a auzit Domnul smerenia ta*".

Nici noi, dar, să nu ne supărăm cînd împrejurările din viață ne smeresc. Nimic nu ne ajută atîta de mult ca smerirea și umilirea gîndului nostru, ca smerirea îngîmfării sufletului nostru. Atunci ne ascultă mai mult Stăpînul cînd Îl chemăm cu suflet smerit și cu inimă zdrobită și cînd facem rugăciuni cu multă stăruință.

„*Pentru că a auzit Domnul*, spune îngerul, *smerenia ta*".

Îngerul îi prezice apoi ce îndeletnicire va avea copilul pe care-l va naște.

„*Acesta va fi*, spune el, *om, care va lucra pămîntul; mîinile lui împotriva tuturora și mîinile tuturora împotriva lui; și va locui înaintea feții tuturor fraților lui*"[32].

Îngerul îi spune mai dinainte lui Agar că fiul ei va fi om curajos, om războinic și că va arăta multă osteneală la lucrarea pămîntului.

Ai văzut că Stăpînul cinstește pe patriarh prin bunătățile date slujnicei? Purtarea de grijă arătată de Stăpîn slujnicei, arată tocmai bunăvoința Stăpînului față de patriarh.

Îngerul, după ce a dat lui Agar aceste sfaturi și bune vestiri, a plecat.

Dar uită-te acum la recunoștința slujnicei!

„*Și a chemat*, spune Scriptura, *numele Domnului Celui Ce grăia cu ea: „Tu ești Dumnezeule, Cel ce m-ai cercetat!". Că spunea: „Înaintea mea Te-am văzut, cînd Te-ai arătat mie". Pentru aceasta Agar a numit fîntîna aceea: „Fîntîna înaintea căreia am văzut, între Cades și între Sarac*"[33].

Uită-te că și Agar vrea, prin numele, pe care îl dă locului aceluia, să facă veșnică pomenirea celor întîmplate cu ea. Că a numit locul *Fîntîna înaintea căreia am văzut.*

Ai văzut că slujnica, datorită necazurilor venite peste ea, ajunge încetul cu încetul mai înțeleaptă, că își arată recunoștința pentru binefacerea primită și că răsplătește, după socotința ei, purtarea mare de grijă de care a fost învrednicită?

„*Și a născut*, spune Scriptura, *Agar fiu lui Avram; și a chemat numele copilului pe care Agar i l-a născut lui: Ismail*"[34].

VII

De aici să învățăm cît de mare bun este blîndețea și cît de mare cîștig putem culege din necazuri. Cît este de bună blîndețea o vedem de acolo că prin ea patriarhul a potolit supărarea Sarei, dîndu-i stăpînire asupra slujnicei, și cu asta a adus pace în casă; iar cîștigul adus de necazuri îl putem vedea din cele petrecute cu Agar; pentru că stăpîna ei s-a purtat rău cu ea, slujnica a fugit; dar pentru că a îndurat cu răbdare marele ei necaz, pentru că a chemat pe Stăpîn cu suflet îndurerat, a fost învrednicită îndată de cercetarea cea de

32. *Fac.*, 16, 12.
33. *Fac.*, 16, 13–14.
34. *Fac.*, 16, 15.

sus. Şi ca să cunoşti că din pricina smeririi şi a umilirii ei a fost învrednicită de atîta purtare de grijă, îngerul îi zice: *„În pîntece ai şi vei naşte fiu şi vei chema Ismail numele lui; că a auzit Domnul smerenia ta"*.

Ştiind, dar, iubiţilor, că dacă sîntem cu mintea trează, necazurile pot să ne apropie mai mult de Dumnezeu; ştiind, dar, că atunci vom putea atrage asupră-ne ajutorul Lui, cînd ne apropiem de El cu suflet îndurerat şi lacrimi fierbinţi, să nu ne întristăm cînd vin necazuri peste noi, ci să le îndurăm în linişte, gîndindu-ne la cîştigul ce-l avem de pe urma lor, să învăţăm să fim buni şi blînzi cu toată lumea, dar mai cu seamă cu soţiile noastre, să ne dăm multă silinţă, ca chiar dacă ele ne ceartă pe drept sau pe nedrept, să nu le răspundem tot cu ceartă, ci să urmărim un singur lucru, să punem capăt pricinilor de supărare şi să statornicim în casă pace adîncă, ca şi femeia să se întoarcă la bărbatul ei, dar şi bărbatul să-şi găsească la ea, ca într-un port, scăparea de grijile şi tulburările din afară. La ea să afle bărbatul întreaga mîngîiere. Că spre ajutor i-a fost dată femeia, pentru ca bărbatul, îndestulîndu-se cu mîngîierile ei, să poată ţine piept atacurilor ce vin asupra lui. Dacă femeia este cuminte şi blîndă aduce mîngîiere bărbatului ei nu numai prin traiul lor împreună, ci-i este de mult folos şi în celelalte treburi, îi uşurează munca şi nu-l lasă să simtă greutăţile ce se nasc în fiecare zi fie în casă, fie în afară de casă; femeia, ca un corăbier încercat, prin înţelepciunea ei, potoleşte furtuna din sufletul bărbatului, iar prin priceperea ei îi uşurează mult viaţa. Pe nişte oameni aşa uniţi nimic din viaţa aceasta nu-i poate întrista, nici nu le poate strica bucuria. Cînd este înţelegere între femeie şi bărbat, cînd este între ei pace şi legătura dragostei, toate le merg din plin. Nu pot cădea pradă uneltirilor, pentru că sînt întăriţi de un zid mare şi puternic, adică de înţelegerea lor cea după Dumnezeu. Înţelegerea aceasta îi face mai tari ca diamantul, înţelegerea aceasta îi face mai puternici ca fierul, înţelegerea aceasta le ajută mai mult ca bogăţia, înţelegerea aceasta îi ridică la cea mai înaltă strălucire; înţelegerea aceasta le pricinuieşte cu îmbelşugare mare şi bunăvoinţa cea de la Dumnezeu. Să nu socotim, deci, vă rog, ceva mai de preţ ca înţelegerea aceasta; să facem totul, să ne străduim cît putem ca să fie linişte şi pace în casele noastre. Atunci, copiii născuţi în astfel de case vor fi la fel de virtuoşi ca şi părinţii lor, iar slugile vor merge pe urmele stăpînilor; peste tot va înflori virtutea, iar fericirea în casă va fi mare. Cînd punem pe cele ale lui Dumnezeu înaintea celorlalte, toate lucrurile ne merg după voia noastră; nici nu simţim tristeţea, pentru că bunătatea lui Dumnezeu ne dă totul din belşug. Deci, ca să străbatem şi noi viaţa de aici lipsiţi de tristeţe şi să atragem şi mai mult bunăvoinţa Stăpînului, să îmbrăţişăm virtutea, să ne străduim să aducem în casele noastre pacea şi înţelegerea, să ne îngrijim de buna cunoaştere a copiilor noştri, să avem grijă de purtările slugilor noastre, pentru ca, primind pentru toate bogate răsplătiri, să fim învredniciţi şi de bunătăţile făgăduite, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

OMILIA XXXIX

„Iar cînd a fost Avram de nouăzeci şi nouă de ani, s-a arătat lui Avram Dumnezeu"[1].

I

Aţi văzut, iubiţilor, că nici un cuvînt din Dumnezeiasca Scriptură nu e de prisos. Aţi văzut ce mult folos am cules ieri cînd v-am vorbit de Agar şi de fuga ei? Am aflat de marea blîndeţe a patriarhului Avram, de covîrşitoarea lui curăţenie sufletească şi trupească, de respectul dat Sarei şi de înţelegerea dintre ei, pe care Avram o socotea mai de preţ ca toate. Am văzut nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu; că Dumnezeu, în cinstea patriarhului, nu numai că a întors pe Agar, care rătăcea prin pustie, fugind de frica stăpînei, dar i-a dăruit şi naşterea lui Ismail, iar cu naşterea acestui copil, Dumnezeu l-a mîngîiat mult pe drept şi i-a răsplătit răbdarea lui atît de mare. Cînd s-a născut Ismail, Dumnezeiasca Scriptură, vrînd să ne arate vîrsta patriarhului, a însemnat numărul anilor lui zicînd:

„*Cînd s-a născut Ismail, Avram era de optzeci şi şase de ani*"[2].

Să cercetăm, dar, cele spuse aici, ca şi din aceasta şi din cele spuse mai departe de Scriptură, să vedem din nou şi marea răbdare a dreptului Avram, dar şi nespusa şi covîrşitoarea iubire de oameni a Stăpînului. Şi vom şti bine acestea, dacă vom putea afla iarăşi anii vieţii dreptului Avram. Vom vedea că bunul Dumnezeu rînduieşte aşa viaţa lui, că de fiecare dată pune la încercare pe slujitorul Său ca să-i descopere sufletul lui iubitor de Dumnezeu. Dumnezeu ştia mai dinainte recunoştinţa slugii Sale, ştia frumuseţea sufletului său, cunoştea bine mărgăritarul; dar voia să-l facă cunoscut tuturor celor de pe vremea lui, pentru ca şi cei de mai tîrziu să rîvnească şi să imite virtutea dreptului Avram. De aceea descoperă puţin cîte puţin bogăţia sufletului dreptului, pentru ca şi noi să ne învăţăm să nu punem niciodată la îndoială făgăduinţele lui Dumnezeu, nici să ne neliniştim cînd se amînă împlinirea lor, ci cînd stăpînul universului făgăduieşte să avem mai multă încredere în cele ce nu se văd decît în cele ce se văd şi le avem în mîini. Să fim încredinţaţi, apoi, că e cu neputinţă ca făgăduinţele lui Dumnezeu să nu se împlinească. Chiar dacă vreme îndelungată faptele ar fi împotriva făgăduinţelor lui Dumnezeu, nici atunci să nu ni se clatine gîndul, ci să ştim că iscusinţa Celui Ce făgăduieşte este de nebiruit; să ştim că toate se pleacă înaintea Lui, cînd vrea să aducă la îndeplinire cele hotărîte de El. Pentru că este Domn al firii şi Creator, poate dărui şi pe cele mai presus de fire. Nu cumva, gîndindu-ne

1. *Fac.*, 17, 1.
2. *Fac.*, 16, 16.

la slăbiciunile firii noastre, să iscodim cele făcute de Dumnezeu, nici să ne sfărîmăm mintea căutînd la rînduiala firii, ci, ca nişte slugi recunoscătoare, să credem în făgăduinţele Lui, ştiind că puterea Stăpînului nostru e covîrşitoare; să depăşim slăbiciunea firii noastre, ca să dobîndim cele făgăduite, să ne bucurăm de bunăvoinţa Lui şi să cinstim şi pe Dumnezeu după puterea noastră. Nespus de mare cinste îi dăm lui Dumnezeu, cînd avem încredere în puterea Lui, chiar de sînt potrivnice spusele Lui celor ce le vedem cu ochii trupului. Şi de ce te minunezi că dai nespus de mare cinste lui Dumnezeu cînd nu pui la îndoială spusele Lui? Asta se întîmplă şi între oameni, dacă nu ne îndoim, cînd cineva ne făgăduieşte unul din lucrurile acestea stricăcioase şi trecătoare, ci avem încredere în cel ce ne-a făgăduit, oricine socoteşte că-i dăm celui ce ne-a făgăduit nespus de mare cinste, tocmai pentru că nu punem la îndoială spusele lui, ci avem încredere în făgăduinţele lui. Dacă, deci, se întîmplă lucrul acesta între oameni care adesea sau se schimbă sau nu pot îndeplini ce-au făgăduit din pricina neputinţei lor, apoi cu atît mai mult, cînd e vorba de Dumnezeu, sîntem datori să avem încredere în făgăduinţele Lui, chiar dacă pînă la împlinirea lor trece multă vreme.

N-am spus fără rost acestea acum, ci ca să putem şti, atunci cînd vom veni la începutul cuvintelor Scripturii ce s-au citit astăzi, că iubitorul de oameni Dumnezeu, vrînd să-l facă tuturora cunoscut pe patriarh, a întîrziat atîta număr de ani împlinirea făgăduinţelor, şi că dreptul Avram nu s-a necăjit, nu s-a supărat şi nu şi-a pierdut nădejdea din pricina acestei îndelungate amînări; ci, hrănit cu bune nădejdi, arăta în tot ce făcea sufletul său iubitor de Dumnezeu. Dacă vom afla cîţi ani a aşteptat Avram împlinirea făgăduinţelor, apoi vom cunoaşte bine întreaga virtute a patriarhului. Pe toate acestea ni le spune fericitul Moise, inspirat de Duhul cel Sfînt.

—Ce spune el?

—Avram, spune Moise, era de şaptezeci şi cinci de ani, cînd a ascultat de porunca lui Dumnezeu ca să plece din Haran şi să se ducă în Cananeia[3]. Îndată ce-a ajuns în Cananeia, Dumnezeu i-a făgăduit că are să-i dea lui şi seminţiei lui tot pămîntul şi că seminţia lui are să se înmulţească atîta, încît va fi nenumărată, ca stelele şi nisipul mării. După făgăduinţa aceasta, multe i s-au întîmplat între timp dreptului: pogorîrea în Egipt din pricina foametei, răpirea Sarei; dar îndată purtarea de grijă a lui Dumnezeu; şi iarăşi, după întoarcerea din Egipt, încercarea împăratului gherarenilor[4], tot asupra Sarei; dar îndată ajutorul lui Dumnezeu. Şi cu toate că dreptul Avram vedea că i se întîmplă lui acestea toate, după ce a primit făgăduinţa, nu i s-a turburat cugetul, nici n-a iscodit: Pentru ce cade în fiecare zi în atîtea şi atîtea încercări, el care a primit o făgăduinţă ca aceea? Pentru ce a rămas fără copii atîta vreme? Dar nu! Avram, fiind iubitor de Dumnezeu, n-a vrut să cîntărească cele făcute de Dumnezeu cu slăbiciunea gîndurilor lui, ci a îndurat şi a primit cu plăcere cele hotărîte de Dumnezeu.

3. *Fac.*, 12, 4.
4. *Fac.*, 20, 2–18.

II

După zece ani Avram primeşte pe Ismail de la slujnică şi a crezut că i s-a împlinit în sfîrşit făgăduinţa cu acest copil. Şi era patriarhul, spune Scriptura, de optzeci şi şase de ani, cînd s-a născut Ismail. Dar iarăşi încă alţi treisprezece ani mai pune iubitorul de oameni Dumnezeu la încercare răbdarea dreptului Avram şi atunci împlineşte făgăduinţa Sa. Pentru că ştia bine că după cum aurul ajunge mai curat cu cît stă mai mult în vasul de topit, tot aşa şi virtutea dreptului Avram ajunge mai frumoasă şi mai strălucită după atîţia ani.

„*Cînd Avram*, spune Scriptura, *era de nouăzeci şi nouă de ani, i s-a arătat iarăşi Dumnezeu*"[5].

—Dar pentru ce a zăbovit Dumnezeu atîta vreme?

—Nu numai ca să cunoaştem răbdarea şi marea virtute a dreptului, ci ca să vedem şi puterea covîrşitoare a lui Dumnezeu. Cînd trupurile lor nu mai erau bune de nimic, cînd nu mai puteau face copii, cînd mădularele lor se veştejiseră şi îngheţaseră de bătrîneţe, atunci Dumnezeu, descoperind şi virtutea dreptului şi arătîndu-şi şi puterea Lui, împlineşte făgăduinţele. Dar trebuie neapărat să auziţi chiar cuvintele spuse de Dumnezeu lui Avram.

„*Cînd era Avram de nouăzeci şi nouă de ani*, spune Scriptura, *i s-a arătat Dumnezeu şi i-a zis*".

Cînd auzi cuvîntul „*s-a arătat*" să nu bănuieşti ceva omenesc, nici să socoteşti că poate fi văzut cu ochii trupului Dumnezeu, puterea aceea dumnezeiască şi nestricăcioasă, ci înţelegi totul în chip evlavios.

„*S-a arătat Dumnezeu lui Avram*", în loc de: Dumnezeu l-a învrednicit pe Avram de cercetarea Sa, l-a socotit vrednic de purtarea Sa de grijă, s-a pogorît mult pînă la el, vorbeşte cu el şi-i spune:

„*Eu sînt Dumnezeul tău; fă ce este plăcut înaintea Mea şi fii fără prihană; şi voi pune legătura Mea între Mine şi tine şi te voi înmulţi foarte*". *Şi a căzut Avram cu faţa la pămînt*"[6].

Mare e recunoştinţa dreptului! Covîrşitoare e iubirea de oameni arătată lui de bunul Dumnezeu! „*Eu sînt Dumnezeul tău*", îi spune Dumnezeu lui Avram. Cu alte cuvinte îi spune aşa: „Eu sînt Cel Care pînă acum ţi-a rînduit viaţa în felurite chipuri! Eu sînt Cel Care te-a luat din casa părintească şi te-a adus aici! Eu sînt Cel Care în orice împrejurare a luptat pentru tine şi te-a făcut biruitor asupra duşmanilor tăi! N-a spus atît: „Eu sînt Dumnezeu", ci: „*Eu sînt Dumnezeul tău*". Ce mare bunătate! Că şi prin acest adaus îşi arată Dumnezeu dragostea Lui faţă de dreptul Avram. Dumnezeul întregii lumi, Creatorul universului, Făcătorul cerului şi al pămîntului, îi spune: „*Eu sînt Dumnezeul tău*". Mare este cinstea arătată dreptului Avram! Aşa este

5. *Fac.*, 17, 1.
6. *Fac.*, 17, 1-3.

şi obiceiul profeţilor. După cum acum, El, Stăpînul obştesc al universului, primeşte să fie numit Dumnezeul robului său, iar mai tîrziu Îl găsim spunînd: „*Eu sînt Dumnezeul lui Avraam şi al lui Isaac şi al lui Iacov*"[7], tot aşa şi profeţii obişnuiesc să spună: „*Dumnezeule, Dumnezeul meu!*"[8]. Prin aceste cuvinte profeţii nu mărginesc numai la ei stăpînirea lui Dumnezeu, ci vor să-şi arate cu asta dorul lor nestăvilit de Dumnezeu. Ca să facă oamenii lucrul acesta nu e deloc de mirare; dar ca Dumnezeu să spună lucrul acesta despre un om, acesta e lucru nou şi străin. Dar să nu ne minunăm de asta, iubiţilor, ci să auzim pe profetul, care spune: „*Mai bun este unul care face voia Domnului decît mii de nelegiuiţi*"[9]; şi iarăşi, pe fericitul Pavel, care spune: „*Au pribegit în piei de oaie şi în piei de capră, fiind lipsiţi, strîmtoraţi, indurînd rele, ei, de care lumea nu era vrednică*"[10]. Astfel profetul spune că un om care face voia Domnului e mai bun decît mii de nelegiuiţi, iar fericitul Pavel, dascălul lumii, amintind de toţi drepţii care au trăit în necazuri şi strîmtorări, spune: „*Ei, de care lumea nu era vrednică*". Spunînd „*toată lumea*", a spus că aceşti oameni prigoniţi şi necăjiţi valorează mai mult decît toată lumea; asta, ca să-ţi dai seama ce preţ are virtutea. De aceea şi Creatorul tuturora spune patriarhului: „Eu *sînt Dumnezeul tău, fă ce este plăcut înaintea Mea şi fii fără prihană.* Nu voi trece cu vederea sudorile unei atît de mari virtuţi, ci *voi pune legătura Mea între Mine şi tine şi te voi înmulţi foarte.* Nu voi face atît, să te înmulţeşti, ci să te înmulţeşti *foarte*". Vrea să-i arate cît de mult se va înmulţi. Ceea ce arătase mai înainte prin cuvintele: Ca nisipul şi ca stelele[11], aceea o arată acum prin cuvîntul „*foarte*".

Dar slujitorul cel recunoscător şi iubitor de Dumnezeu, văzînd atît de mare pogorămînt al lui Dumnezeu şi atîta purtare de grijă faţă de el, sluga Sa, a rămas înspăimîntat, şi, gîndindu-se şi la firea lui şi la bunătatea şi puterea nemărginită a lui Dumnezeu, „*a căzut cu faţa la pămînt*", spune Scriptura. Avram şi-a arătat în acest chip recunoştinţa sa. Nu numai că nu s-a îngîmfat, că nu s-a mîndrit cu dragostea pe care i-a arătat-o Dumnezeu, ci s-a smerit şi mai mult: „*a căzut cu faţa la pămînt*". Aşa este sufletul recunoscător! Atunci arată mai multă evlavie înaintea lui Dumnezeu cînd se bucură de mai multă îndrăznire. „*A căzut cu faţa la pămînt*".

După o atît de mare bunăvoinţă din partea lui Dumnezeu, dreptul Avram, uitîndu-se la el şi la slăbiciunea firii omeneşti, nici nu mai îndrăznea să ridice capul, ci căutînd în jos îşi arată adînca sa evlavie.

Uită-te iarăşi la dărnicia nespusă a bunului Dumnezeu!

„*Şi i-a grăit,* spune Scriptura, *Dumnezeu zicînd: „Iată Eu şi legămîntul Meu cu tine. Şi vei fi tată a multor neamuri. Şi nu se va mai chema numele tău Avram, ci va fi numele tău Avraam, pentru că te-am pus pe tine tată a*

7. *Ieşire*, 3, 6.
8. *Isaia*, 12, 2.
9. *Înţ. Sir.*, 16, 4.
10. *Evr.*, 11, 37–38.
11. *Fac.*, 15, 5.

multor neamuri. Şi te voi creşte foarte, foarte; şi te voi pune întru neamuri; şi împăraţi vor ieşi din tine"[12].

III

Uită-te, iubite, cum îi prezice dreptului şi acum lămurite toate. Şi, ca să-l încredinţeze pe Avram şi mai mult, adaugă o literă la numele său şi-i spune:„*Vei fi tată a multor neamuri. Nu se va mai chema numele tău Avram, ci Avraam, pentru că te-am pus tată a multor neamuri*". Numele de mai înainte al lui Avram însemna: venit de dincolo dincoace, că Avram în limba ebraică înseamnă trecător; cei care cunosc limba aceea ştiu asta. Părinţii lui i-au pus acest nume, pentru că avea să vină de dincolo în Cananeia.

Dar poate că cineva mă va întreba:

—Cum au putut şti mai dinainte lucrul acesta părinţii lui, care erau necredincioşi? Cum i-au putut da un nume care să arate fapte ce se vor petrece cu mult mai tîrziu?

—Şi acesta e un lucru al iscusitei înţelepciuni a lui Dumnezeu. Adeseori înţelepciunea Lui rînduieşte nişte lucruri ca acestea cu ajutorul celor necredincioşi. Şi vom găsi în Scriptură multe pilde de acestea şi la alţii. Mi-a venit tocmai în minte numele lui Noe. Nu fără rost, nici la întîmplare i-au pus părinţii lui numele acesta; cu el au vestit mai dinainte potopul, carea avea să fie după cinci sute de ani. Că şi tatăl lui Noe n-a pus acest nume copilului, pentru că ducea o viaţă virtuoasă, o arată lămurit Scriptura, cînd spune că Noe singur a fost găsit drept, desăvîrşit în neamul lui[13]. Dacă Lamec, tatăl lui, ar fi fost rîvnitor al virtuţii dreptului Noe, Scriptura nu l-ar fi trecut sub tăcere, nici n-ar fi spus că numai Noe era drept. Deci cînd a fost să pună nume copilului, Lamec a zis: „*Şi se va chema numele lui, Noe; acesta ne va odihni de lucrurile noastre şi de necazurile mîinilor noastre şi de pămîntul pe care l-a blestemat Dumnezeu*"[14]. Te întreb: De unde ştia Lamec ce avea să se întîmple după atîtea generaţii? „*Noe se va chema numele lui*, a spus Lamec; *că el ne va odihni pe noi*". Iar cuvîntul Noe în limba ebraică înseamnă odihnă. Şi pentru că numai Noe avea să scape din potopul ce avea să înece toată lumea şi pentru că el avea să fie începutul generaţiilor viitoare, de aceea Lamec spune: „*Acesta ne va odihni*"; Lamec numeşte potopul odihnă. Tot pămîntul era ca obosit de răutatea celor care-l locuiau şi era tare pîngărit; venind potopul, cu furia apelor sale, a pus capăt răutăţilor acelor oameni, şi astfel potopul a curăţit pămîntul, ajuns necurat din pricina răutăţilor locuitorilor lui, iar pe locuitorii pămîntului i-a odihnit prin pedeapsa venită peste ei. Că spune Scriptura: „*Moartea este odihnă bărbatului*"[15]. Ai văzut că Dumnezeu face adeseori să se vestească mai dinainte cele viitoare chiar

12. *Fac.*, 17, 3–6.
13. *Fac.*, 6, 9.
14. *Fac.*, 5, 29.
15. *Iov*, 3, 23.

prin necredincioşi? Tot aşa şi părinţii patriarhului Avram au pus acest nume fiului lor, arătînd de la început că el se va muta, că va trece rîul şi se va duce într-o ţară străină. „Aşadar, îi spune Dumnezeu lui Avram, pentru că numele dat ţie de părinţi vestea mai dinainte că ai să trecei din părţile acelea aici, primeşte şi adaosul unei litere, ca să ştii că litera aceasta vrea să spună că vei fi tatăl multor neamuri". Uită-te la precizia cuvintelor! N-a spus: „A tuturor neamurilor", ci: „*A multor neamuri*". A spus: „*Te voi pune tată a multor neamuri*" pentru că erau şi alte neamuri, pe care avea să le izgonească de acolo, Dumnezeu a spus: „*Te voi pune tată a multor neamuri*", ca seminţia dreptului să primească moştenirea. Dumnezeu îi spune: „Ştiindu-ţi măreţia virtuţii tale, te voi face dascălul multor neamuri *şi te voi creşte şi te voi înmulţi foarte, foarte; şi te voi pune întru neamuri; şi împăraţi din tine vor ieşi*".

Să nu trecem cu uşurinţă, iubiţilor, pe lîngă cele spuse. Dacă ne gîndim la vîrsta patriarhului – că patriarhul a auzit aceste cuvinte la adînci bătrîneţe – ne vom minuna şi de credinţa dreptului Avraam, dar şi de puterea covîrşitoare a iubitorului de oameni Dumnezeu, că dintr-un om mort, ca să spun aşa, cu mădularele vlăguite, dintr-un om, care în fiecare zi îşi vedea moartea în faţă, a făcut să crească o seminţie atît de mare, încît să ajungă între multe neamuri. Şi nu numai atît, ci: „*şi împăraţi vor ieşi din tine*", îi spune Dumnezeu.

Ai văzut cum întăreşte Dumnezeu făgăduinţa? Îi spune: „*Te voi creşte foarte, foarte*". Nu fără rost a repetat cuvîntul *foarte,* ci ca să-i arate dreptului covîrşitoarea mulţimii seminţiei lui.

După ce prin adăugarea unei litere la numele lui Avram, i-a scris de neşters, ca pe o coloană, făgăduinţa, i-a zis iarăşi:

„*Şi voi pune legămîntul Meu între tine şi între sămînţa ta după tine, în neamurile lor, spre legămînt veşnic, ca să fiu Dumnezeul tău*"[16].

„Nu mă voi îngriji numai de tine, îi spune Dumnezeu, ci şi de seminţia ta, după ieşirea ta din lumea aceasta".

Vezi cum încurajează sufletul dreptului, făgăduindu-i că va avea grijă şi de seminţia lui?

– Şi care este puterea legămîntului?

„*Ca să fiu Dumnezeul tău şi seminţiei tale după tine*"[17].

„Cuvintele acestea: „*Ţie şi seminţiei tale*", îi spune Dumnezeu, vor fi pentru tine capul bunătăţilor".

„*Şi-ţi voi da ţie şi seminţiei tale după tine pămîntul în care locuieşti, tot pămîntul Canaan, în stăpînire veşnică; şi voi fi Dumnezeul lor*"[18].

„Pentru virtutea ta, spune Dumnezeu, se vor bucura şi urmaşii tăi de purtarea Mea de grijă, şi le voi da lor în stăpînire veşnică pămîntul Canaan. Şi voi fi Dumnezeul lor".

16. *Fac.*, 17, 7.
17. *Fac.*, 17, 7.
18. *Fac.*, 17, 8.

– Ce înseamnă: „*Și voi fi Dumnezeul lor?*".

– În loc de: „Voi avea foarte mare grijă de ei, le voi da în toate ajutorul Meu". Numai,

„*să păzești legămîntul Meu, tu și sămînța ta după tine, în neamurile lor*"[19].

„Nimic altceva nu cer de la voi, spune Dumnezeu, decît ascultare și recunoștință și Eu voi împlini tot ce-am făgăduit".

IV

Apoi, voind să-i facă ai Lui pe cei născuți din Avraam și să-și facă Lui și popor și deci, ca nu cumva înmulțindu-se poporul să se amestece cu neamurile acelea al căror pămînt avea să-l moștenească – de altfel și pentru că, potrivit prezicerii Lui, aveau să fie robi în Egipt și deci ca să nu se amestece cînd vor fi în Egipt cu popoarele de acolo – Dumnezeu poruncește dreptului Avraam ca semn tăierea împrejur și-i spune:

„*Acesta este legămîntul pe care-l vei păzi între Mine și între voi și între seminția ta după tine, în neamurile lor: Să se taie împrejur toată partea voastră bărbătească. Și veți tăia împrejur marginea trupului vostru*"[20].

Apoi, ca să le arate și acelora și nouă tuturora pentru care pricină a poruncit aceasta și că nu pentru altă pricină a vrut să se facă asta, decît pentru ca poporul lui să aibă un semn deosebitor, zice:

„*Și va fi semn de legămînt între Mine și voi*"[21].

Hotărăște, apoi, și timpul în care trebuie să se facă tăierea împrejur.

„*Pruncul de opt zile*, spune Dumnezeu, *se va tăia împrejur; și cel născut în casa ta și cel cumpărat cu argint; și, într-un cuvînt, ca să spun așa, toți care trăiesc cu voi vor primi semnul*[22] *acesta. Și cel care nu se va tăia împrejur în ziua poruncită, va fi ucis, pentru că a stricat legămîntul Meu*"[23], pentru că a călcat porunca.

Uită-te la înțelepciunea Stăpînului! Știind că va fi nedesăvîrșit sufletul urmașilor lui Avraam, le-a dat, ca un frîu, semnul acesta al tăierii împrejur, pentru a le tăia pornirile lor nestăpînite de a se amesteca cu alte popoare. Pentru că le cunoștea desfrînarea și știa că nu-și pot stăpîni pornirea lor necugetată, chiar dacă ar fi sfătuiți de mii și mii de ori, de aceea le-a dat, ca o legătură, semnul tăierii împrejur, ca să le fie spre amintire veșnică; le-a dat hotare și legi, să nu meargă mai departe, ci să se mărginească la poporul lor; să nu se amestece cu nimeni, ci să păstreze neamestecată sămînța patriarhului, ca așa să se poată împlini făgăduințele făcute lor. Și după cum un bărbat înțelept și blînd, care are o slujnică stricată, îi dă poruncă să nu iasă niciodată în fața casei, nici să se arate trecătorilor, iar uneori îi leagă și pi-

19. *Fac.*, 17, 9.
20. *Fac.*, 17, 10–11.
21. *Fac.*, 17, 11.
22. *Fac.*, 17, 12.
23. *Fac.*, 17, 14.

cioarele, ca să poată astfel birui marea ei stricăciune, tot așa și Stăpînul cel iubitor de oameni a pus în trupul seminției lui Avraam, ca niște lanțuri la picioare, semnul tăierii împrejur, pentru ca semnul din trupul lor să le aducă aminte că n-au nevoie să-i mai învețe alții.

Dar nerecunoscătorii și nesimțitorii iudei vor să păzească și acum, cînd a trecut timpul, tăierea împrejur, arătînd cu asta că au judecată de copii. Spune-mi: pentru care pricină mai vor să se taie acum împrejur? Atunci, da, au primit porunca aceasta, ca să nu se amestece cu acele popoare nelegiuite, dar acum, cînd cu harul lui Dumnezeu am fost povățuiți cu toții la adevărul luminii, care mai e folosul tăierii împrejur? Ne ajută, oare, cu ceva la slobozenia sufletească tăierea unei părți din trup? Nu! N-au auzit pe Dumnezeu, spunînd limpede: „*Și va fi semn de legămînt*", pentru că au avut nevoie de semn din pricina marii lor nerecunoștințe? Adeseori și noi oamenii facem așa. Cînd nu avem încredere în unii oameni, căutăm să luăm de la ei un semn, ca zălog. Tot așa și Dumnezeul universului, știindu-i ușurei la minte, le-a cerut semnul acesta; asta nu înseamnă că semnul trebuie să rămînă veșnic, trebuința semnului dispare cînd au luat sfîrșit cele pentru care a fost dat semnul. După cum atunci cînd cerem de la cineva un semn, ca să avem de la el o garanție, semnul dispare cînd a luat sfîrșit pricina pentru care am luat semnul, tot așa și acum, pentru că semnul acesta a fost dat ca să se deosebească poporul patriarhului de alte popoare, ar fi trebuit, iudeilor, să nu mai purtați în trupul vostru dovada lipsei voastre de recunoștință acum cînd unele din popoarele acelea pentru care ați primit semnul au dispărut, iar altele au alergat la lumina adevărului, ci să vă scăpați de el și să vă îndreptați în grabă spre noblețea de mai înainte. Gîndește-mi-te că bărbatul acela minunat, patriarhul Avraam, a fost bineplăcut înaintea lui Dumnezeu și a fost lăudat de Stăpîn de nenumărate ori înainte de a primi porunca tăierii împrejur, că a primit această poruncă cînd era de nouăzeci și nouă de ani. Și Avraam primește porunca tăierii împrejur, atunci cînd avea să se împlinească făgăduința, cînd avea să se nască Isaac, să se înmulțească neamul, iar patriarhul să se mute din această viață. Și se taie și el împrejur, la această vîrstă înaintată, pentru ca fapta lui să fie lege și canon tuturor urmașilor săi.

V

Și ca să vedeți bine, iubiților, că tăierea împrejur nu-i de nici un folos la săvîrșirea virtuții, pot să v-o dovedesc cu fapte. Pentru ce poruncește Dumnezeu ca pruncul să se taie împrejur a opta zi? După părerea mea acest timp a fost rînduit de iubitorul de oameni Dumnezeu pentru două pricini: întîia, că pruncul, fiind mic, poate îndura mai ușor durerea tăierii împrejur a trupului; a doua, ca să învățăm chiar din fapte, că tăierea împrejur nu ajută sufletul cu nimic, ci este numai un semn. Într-adevăr, ce folos sufletesc poate avea copilul de pe urma tăierii împrejur, cînd el nici nu știe ce i se face și nici nu are vreo cunoștință? Fapte ale sufletului sînt acelea care se fac cu

ştire şi cu voinţă. Faptă a sufletului este să îmbrăţişezi virtutea şi să fugi de păcat; faptă a sufletului este nu numai să nu doreşti mai mult, ci să dai chiar şi cele ce ai săracilor; faptă a sufletului este să nu-ţi lipeşti inima de cele de aici, ci pe acestea să le dispreţuieşti şi la cele viitoare să te gîndeşti în fiecare zi. Dar un semn în trup, ce faptă sufletească poate fi? Totuşi nesimţitorii şi nerecunoscătorii iudei mai stau încă în umbră, cînd s-a arătat adevărul, mai stau încă cu ochii aţintiţi la lumina de opaiţ, cînd străluceşte Soarele dreptăţii şi sloboade pretutindeni razele luminii, se mai hrănesc încă cu lapte, cînd e vremea de hrană tare. Nici nu vor să audă pe fericitul Pavel, care strigă şi spune despre patriarh: *„Şi a luat semn tăierea împrejur, ca pecete a îndreptăţirii credinţei celei din netăierea împrejur"*[24]. Iată că Pavel ne arată aici şi una şi alta; şi că Avraam a primit tăierea împrejur ca semn, şi că a primit îndreptăţirea cea din credinţă, cînd era netăiat împrejur. Dar ca să nu se obrăznicească iudeul şi să spună: „Dar, oare, nu tăierea împrejur i-a adus lui Avraam îndreptăţirea?", de aceea fericitul Pavel, care a învăţat la picioarele lui Gamaliel[25], care a învăţat cu precizie legea, spune: „Să nu socotiţi, iudei neruşinaţi, că tăierea împrejur l-a ajutat cu ceva pe Avraam să se îndreptăţească! Pe timpul cînd nu era tăiat împrejur, şi-a arătat credinţa şi a auzit: *„A crezut Avram lui Dumnezeu şi i s-a socotit spre îndreptăţire"*[26]. Avram atunci primeşte ca semn tăierea împrejur, cînd a ajuns îndreptăţit prin credinţa lui în Dumnezeu. Mai întîi Dumnezeu îi adaugă o literă numelui lui şi apoi îi porunceşte tăierea împrejur, ca să arate că pentru marea lui virtute îl face al său pe dreptul Avraam, iar datorită lui şi pe urmaşii săi. Şi după cum cînd cineva dobîndeşte un rob, de multe ori îi schimbă şi numele şi îmbrăcămintea şi face totul ca să fie cunoscut, aşa ca prin toate să-şi arate stăpînirea, tot aşa şi Dumnezeul universului, vrînd să-l deosebească pe Avraam de ceilalţi oameni, prin adăugarea unei litere la numele lui a arătat că va fi tatăl multor neamuri, iar prin tăierea împrejur a arătat că seminţia, care se va naşte din el, va fi poporul Lui ales, deosebit de celelalte popoare. Dar chiar dacă iudeii, din pricina împietririi inimii lor, vor încă să păzească tăierea împrejur a trupului, neauzind pe Pavel, care spune: *„Dacă vă veţi tăia împrejur, Hristos nu vă va folosi la nimic"*[27] – că pentru asta a venit Stăpînul, ca să desfiinţeze pe toate acestea, pentru asta a împlinit toată legea, ca să înceteze păzirea legii, pentru asta striga şi fericitul Pavel: *„Cei care vă îndreptăţiţi prin lege, aţi căzut din har"*[28] – noi dăm crezare fericitului Pavel şi primim tăierea împrejur cea nefăcută de mînă omenească. *„În Hristos, întru Care sînteţi şi tăiaţi împrejur cu tăiere împrejur nefăcută de mînă omenească, prin dezbrăcarea de păcatele trupului, în tăierea împrejur*

24. *Rom.*, 4, 11.
25. *Fapte*, 22, 3.
26. *Rom.*, 4, 3.
27. *Gal.*, 5, 2.
28. *Gal.*, 5, 4.

a lui Hristos"[29]. Apoi, ca să ne arate mai precis ce este o tăiere împrejur ca aceasta, a adăugat: „*Fiind îngropați împreună cu El prin botez*"[30]. După cum pe iudei semnul tăierii împrejur îi deosebea de celelalte popoare și arăta apropierea lor de Dumnezeu, tot așa și la noi tăierea împrejur prin botez face mai precisă deosebirea și despărțirea dintre cei care cred și cei care nu cred. „*În Hristos, întru Care*, spune Pavel, *sînteți și tăiați împrejur cu tăiere împrejur nefăcută de mînă omenească, prin dezbrăcarea de păcatele trupului*". Ceea ce lucra acolo tăierea împrejur prin lepădarea unei părți a trupului, aceea lucrează aici botezul prin lepădarea păcatelor.

Așadar, odată ce am lepădat păcatele trupului și am îmbrăcat haină curată, să rămînem, iubiților, curați, și, ajungînd mai presus de patimile trupului, să săvîrșim fapte de virtute. Noi cei din har să imităm pe cel din lege, dar mai bine spus, pe cel de dinainte de lege, pe Avraam, ca, rînduindu-ne pe urmele lui viața noastră, să fim învredniciți să ajungem în sînurile aceluia și să dobîndim bunătățile cele veșnice, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

29. *Col.*, 2, 11.
30. *Col.*, 2, 12.

OMILIA XL

„Şi a zis Dumnezeu lui Avraam: „Sara femeia ta nu se va mai numi Sara, ci Sarra va fi numele ei"[1].

I

Haide să vă întind rămăşiţele mesei de ieri şi să termin astăzi cuvîntul; dar mai bine spus, să termin de tîlcuit binecuvîntarea şi făgăduinţa pe care Dumnezeul universului a făcut-o patriarhului. Cînd auziţi, însă, de rămăşiţele mesei, să nu vă gîndiţi la ceva material; rămăşiţele cele duhovniceşti nu-s la fel ca rămăşiţele mîncărurilor. Acestea, odată răcite, nu mai fac nici o plăcere oaspeţilor; iar dacă stau o zi sau două, nu mai sînt bune de nimic; rămăşiţele cele duhovniceşti, de rămîn, nu o zi sau două, ci veşnic, aduc acelaşi folos şi ne fac aceeaşi plăcere. Sînt dumnezeieşti şi duhovniceşti, iar vremea nu le vatămă; plăcut e gustul lor în fiecare zi şi umplu de bucurii pe cei ce vor să guste din ele.

Pentru că atîta de mare e puterea acestor rămăşiţe, haide săturaţi-vă şi voi cu dragă inimă din bunătatea lor; iar eu, încrezător în puterea lor, le întind dragostei voastre.

Dar ca să vi se pară mai lămurit cuvîntul, trebuie neapărat să vă amintesc sfîrşitul celor spuse ieri, pentru ca, reluînd şirul, să încep cuvîntul de învăţătură. Vă vorbeam de porunca tăierii împrejur, că Dumnezeu spusese patriarhului: *„Se va tăia împrejur toată partea bărbătească a voastră şi va fi semn de legămînt între Mine şi voi*[2] *; şi pruncul de opt zile se va tăia împrejur*[3] *; şi cel care nu se va tăia împrejur, sufletul acela va pieri, că a stricat legămîntul Meu"*[4]. Aici mi-am oprit cuvîntul de învăţătură, la cuvîntul despre tăierea împrejur. N-am vrut să merg mai departe, ca să nu încarc mintea voastră cu mulţimea celor spuse. Nu urmăresc atîta doar să vă spun multe şi să plec, ci vreau ca învăţătura cuvîntului meu să fie pe măsura puterii voastre, ca să culegeţi folos de pe urma spuselor mele şi aşa să plecaţi cu toţii acasă.

Haide, dar, să adaug cele rămase celor ce-au fost spuse şi să vedem ce i-a mai grăit patriarhului iubitorul de oameni Dumnezeu, după ce i-a dat porunca tăierii împrejur.

---

1. *Fac.*, 17, 15.
2. *Fac.*, 17, 10.
3. *Fac.*, 17, 12.
4. *Fac.*, 17, 14.

„Și a zis, spune Scriptura, *Dumnezeu lui Avraam: „Sara femeia ta nu se va mai numi Sara; ci Sarra va fi numele ei"*[5].

Dumnezeu îi spune: „după cum prin litera adăugată numelui tău ți-am arătat că vei fi tatăl multor neamuri, tot așa adaug și numelui Sarei o literă, ca să afli că acum a venit timpul să se împlinească cele făgăduite de Mine de demult. *Că va fi numele ei Sarra*".

„Și o voi binecuvînta și-ți voi da din ea fiu, și-l voi binecuvînta pe el și va fi în neam și împărați neamurilor dintr-însul vor ieși"[6].

Cu alte cuvinte, Dumnezeu spune: „De aceea luînd-o înainte, am adăugat o literă la numele ei, ca să afli că negreșit se vor împlini cele spuse de Mine. Să nu te îndoiești, uitîndu-te la slăbiciunea firii, ci, uitîndu-te la măreția puterii Mele, ai încredere în spusele Mele. *O voi binecuvînta pe ea, și-ți voi da din ea fiu și-l voi binecuvînta pe el și va fi în neam și împărați neamurilor dintr-însul vor ieși*".

Cele făgăduite erau mai presus de firea omenească; era la fel ca și cum ai făgădui să faci oameni din pietre. Într-adevăr, cei doi întru nimic nu se deosebeau de pietre, în ce privește nașterea de fii; patriarhul, de bătrînețe n-avea nici o putere și nu era de nici o treabă pentru facerea de copii, iar Sarra, pe lîngă sterpiciune, avea și vîrsta și bătrînețea.

Dreptul Avraam, la rîndul său, socotea că făgăduința dată lui de demult se împlinise cu nașterea lui Ismail. Cuvintele, pe care i le spusese Dumnezeu: *„Ție și seminției tale voi da pămîntul acesta*[7] le socotea împlinite cu Ismail și nu se mai gîndea că în ele e vorba de un copil născut de Sarra. De aceea cînd a auzit acum că Domnul Dumnezeu îi spune: *„Voi binecuvînta pe Sarra și-ți voi da din ea fiu și-l voi binecuvînta pe el și va fi în neam*"; și iarăși: *„Din acela vor ieși împărați neamurilor*", Avraam, neputînd spune ceva – nici nu putea să nu creadă cuvintele lui Dumnezeu, că era iubitor de Dumnezeu uitîndu-se și la vîrsta lui și la sterpiciunea Sarrei, care ținuse pînă la vîrsta aceea, nemaiștiind ce să zică și minunat de făgăduința lui Dumnezeu,

„a căzut cu fața la pămînt și a rîs"[8].

II

Avraam cînd a văzut cît de covîrșitoare este făgăduința și cînd s-a gîndit și la măreția puterii Celui Ce i-a făgăduit, *„a căzut cu fața la pămînt și a rîs"*. *„A rîs"* în loc de: „s-a bucurat". Avraam se gîndea în mintea lui așa: „Omenește vorbind, cum mai e cu putință ca un bătrîn de o sută de ani să mai facă copii, cum mai e cu putință ca dintr-o dată să nască copii o femeie stearpă, care a rămas neroditoare pînă la nouăzeci de ani?". Dar ceea ce gîndea în mintea lui nu îndrăznea să spună cu limba. De aceea arătîndu-și

5. *Fac.*, 17, 15.
6. *Fac.*, 17, 16.
7. *Fac.*, 13, 16.
8. *Fac.*, 17, 17.

recunoştinţa faţă de Dumnezeu, s-a rugat pentru Ismail, grăindu-I cam aşa: „Stăpîne, m-ai mîngîiat destul. Dîndu-mi pe Ismail, mi-ai schimbat în bucurie tristeţea lipsei de copii. O dată ce mi s-a născut acesta, nici prin minte nu mi-a mai trecut că voi avea cîndva copil de la Sarra, dar nici ea nu se mai gîndea la asta; de aceea mi-a şi dat-o pe Agar, că nu mai avea nici o nădejde. Amîndoi am avut destulă mîngîiere născîndu-ni-se Ismail. Copilul acesta dar, dat nouă de Tine, să trăiască înaintea Ta şi vom avea cu el îndestulătoare mîgîiere, că viaţa lui va uşura bătrîneaţea noastră".

– Dar ce a făcut Stăpînul cel iubitor de oameni?

– Pentru că a pus, cu lungimea timpului, destul la încercare şi iubirea de Dumnezeu a cugetului dreptului Avraam şi credinţa Sarrei, pentru că i-a văzut deznădăjduiţi pe amîndoi, pe el din pricina bătrîneţii, iar pe ea pe lîngă vîrstă şi din pricina sterpiciunii, Dumnezeu îi zice lui Avraam: „Acum făgăduinţa Mea vi se pare chiar cu neputinţă; dar anume am amînat împlinirea ei, ca să vă arăt că darul dat de Mine este mai presus de firea omenească şi ca să cunoaşteţi şi voi şi toţi ceilalţi oameni, chiar din fapte, că sînt Stăpîn al firii şi că ea se supune voii Mele şi se pleacă poruncilor Mele. Dacă am adus firea de la nefiinţă la fiinţă, apoi cu mult mai mult pot, cînd e creată, să o îndrept cînd şchioapătă. Ca să ai, deci, încredere, ascultă şi ridică-te! Îndepărtează din mintea ta gîndurile care te frămîntă şi încredinţează-te deplin din cele ce-am să-ţi spun. Iată Sarra, femeia ta pe care o socoteşti că nu mai poate naşte, fie că e stearpă, fie că e bătrînă, ei bine, ea îţi va naşte fiu. Şi ca să nu te îndoieşti, iată îţi spun mai dinainte şi numele celui ce-l va naşte. Îl vei numi Isaac.

„Cu acela voi face legămîntul Meu, legămînt veşnic, şi cu seminţia lui după el"[9].

El este acela pe care ţi l-am făgăduit de la început şi în el se vor împlini făgăduinţele Mele. De aceea îţi spun mai dinainte totul; nu numai că se va naşte, ci şi ce nume îi vei pune; cu el voi face legămîntul Meu, şi nu numai cu el, ci şi cu *seminţia lui după el*".

Apoi Cel veşnic bogat în daruri, Cel Ce covîrşeşte cu mult cererile noastre – după ce a întărit cugetul dreptului Avraam, şi putem spune că a întinerit aproape pe bătrîn cu această făgăduinţă; şi, ca să spun aşa, cu cuvintele Sale a dat viaţă celui mort – îşi revarsă cu dărnicie binefacerile Sale şi zice: „Tot ce-am făgăduit voi împlini! Pe lîngă asta voi împlini şi ce M-ai rugat pentru Ismail. Am ascultat rugăciunea ta,

„şi l-am binecuvîntat. Îl voi creşte şi-l voi înmulţi pe el foarte, foarte. Douăsprezece neamuri va naşte şi voi face din el neam mare"[10].

Cu alte cuvinte Dumnezeu spune aşa: „Pentru că este sămînţa ta, îl voi creşte şi-l voi înmulţi atît de mult că din el vor ieşi douăsprezece neamuri.

9. *Fac.*, 17, 19.
10. *Fac.*, 17, 20.

„Dar legămîntul Meu îl voi face cu Isaac, pe care ți-l va naște Sarra, într-o vreme ca aceasta, în celălalt an"[11].

Uită-mi-te aici, iubite, că dreptul Avraam a primit într-o clipită răsplătirile ce se cuveneau pentru tot timpul vieții sale. S-a împlinit cu el cuvîntul spus de Hristos ucenicilor Săi: *„Oricine lasă pe tatăl său, sau pe mama sa, sau casa, sau frați, pentru numele Meu și aici va lua însutit și viață veșnică va moșteni"*[12]. Gîndește-mi-te, iubite, la dreptul acesta! Pentru că a ascultat îndată de porunca Stăpînului, pentru că și-a părăsit patria, preferînd una străină în locul celei de naștere, pentru că a arătat încetul cu încetul multă răbdare, s-a urcat pe culmile virtuții și a ajuns atît de strălucit și de vestit, încît cei născuți din el sînt la fel în număr cu mulțimea stelelor. Poate că cineva, mînat de bune gînduri, ar vrea să spună că darurile primite de dreptul acesta aici pe pămînt nu sînt numai însutite, ci și înmiite. Dacă aici a fost învrednicit de atîtea daruri, ce cuvînt va putea înfățișa darurile de care se va bucura dincolo, pe celălalt tărîm? Dar mai bine zis, este cu putință ca și cuvîntul să le arate pe acestea. Cînd auzi că toți drepții, de atunci și pînă acum și pînă la sfîrșitul lumii, doresc să se sălășluiască în sînul lui Avraam, de ce altă cinste mai mare ca aceasta mai poți să vorbești?

Ai văzut cît poate răbdarea, cît poate virtutea cît poate dragostea de Dumnezeu, cît poate recunoștința pentru binefacerile primite de la Dumnezeu? Pentru că Avraam a făcut la timp tot ce depindea de el, pentru că a primit pe toate cu mulțumire și pe cele bune și pe cele rele, iubitorul de oameni Dumnezeu i-a dăruit, în sfîrșit, ceea ce mai ales dorea, capul tuturor bunătăților. Uită-te că vreme de douăzeci și patru de ani a pus Dumnezeu la încercare virtutea dreptului Avraam. Că spune Scriptura: cînd a ieșit din Haran, ascultînd de porunca Stăpînului, avea șaptezeci și cinci de ani, iar acum, cînd a auzit cuvintele acestea, a pășit în al o sutălea an.

III

Auzind, iubiților, acestea, să ne învățăm să fim cu multă răbdare. Niciodată să nu ne moleșim, nici să dăm îndărăt în fața ostenelilor virtuții. Să știm că Stăpînul nostru este larg la inimă și darnic; pentru mici osteneli ne dă mari răsplăți și ne pregătește nu numai în veacul ce va să fie bunătățile cele nemuritoare, ci și în viața aceasta ușurează, cu multe și bogate daruri, slăbiciunea firii noastre. Patriarhul acesta, de pildă, nu puține rele a suferit în toată viața lui; dar de fiecare dată răul a fost amestecat cu binele. Că Dumnezeul universului are grijă de slăbiciunea noastră; nici nu ne lasă să rămînem necontenit în necazuri, ca să nu fie biruită slăbiciunea noastră, ci ne vine iute în ajutor, întărindu-ne curajul și trezindu-ne cugetul; dar nici nu ne lasă să ne meargă numai bine, ca să nu ne trîndăvim și să ne îndreptăm spre rele. Firea noastră, e fire omenească; cînd dă de bine, își uită de noblețea ei

11. *Fac.*, 17, 21.
12. *Matei*, 19, 29.

și nu rămîne în hotarele ei. De aceea Dumnezeu, ca un părinte iubitor, uneori ne iartă, alteori ne pedepsește, ca oricum să găsească un mijloc pentru însănătoșirea sufletului nostru. Și un doctor, cînd îngrijește pe un bolnav, nu-l ține nici mereu nemîncat, nici nu-l lasă să mănînce cît vrea, ca nu cumva mîncarea prea multă să dea naștere la febră și să-i mărească boala, iar nemîncarea să-l slăbească și mai mult, ci face tot ce trebuie gîndindu-se la puterea bolnavului și-i dă cu grijă doctoriile. Tot așa și iubitorul de oameni Dumnezeu, cunoscînd folosul fiecăruia din noi, uneori ne lasă să ne meargă bine, alteori, ca să ne încerce, aduce peste noi încercări. De sîntem virtuoși, prin năvala încercărilor, ajungem mai străluciți și atragem asupra noastră mai multă bunăvoință; de sîntem păcătoși și primim cu mulțumire năvala încercărilor, aruncăm de pe noi sarcina cea grea a păcatelor și dobîndim multă iertare. De aceea, vă rog, cunoscînd cît este de iscusit și înțelept Doctorul sufletelor noastre, să nu iscodim niciodată rînduielile Lui. Dacă mintea noastră nu înțelege acestea, apoi cu atît mai mult să ne minunăm de rînduielile lui Dumnezeu, să-L slăvim pentru toate, că avem un astfel de Stăpîn, ale Cărui rînduieli mintea noastră și judecata firii omenești nu poate să le cuprindă. Nu ne cunoaștem noi așa de bine folosul nostru cum ni-l cunoaște El; nu ne purtăm noi atîta de grijă cîtă grijă poartă El de mîntuirea noastră, că El face totul și iscodește totul ca să ne îndrumeze la virtute și să ne smulgă din mîinile diavolului. Iar cînd vede că nu putem avea nici un cîștig de pe urma unei vieți pline de mulțumire și fericire, ca un doctor bun care-l pune de postește, ca să-i redea sănătatea, pe cel pe care-l vede că se îngrașă de prea multă mîncare, tot așa și minunatul Doctor al sufletelor noastre dă drumul la încercări asupra noastră ca să ne dăm seama de vătămarea ce-am avut-o de pe urma traiului nostru bun și fericit; iar cînd vede că ne-am însănătoșit deplin, atunci cu ajutorul Său ne scapă și de necazuri și-și arată cu multă înbelșugare și purtarea Sa de grijă. Deci de cad în încercări unii oameni virtuoși, să nu se turbure, ci mai degrabă asta să le dea bune nădejdi, că năvala încercărilor le este pricină de cununi și premii; iar de vin necazuri peste noi, care sîntem cu păcate, nici noi să nu ne necăjim, știind că dacă primim cu mulțumire toate necazurile ce vin peste noi, atunci năvala lor va fi în orice timp curățire de păcate. Slugă recunoscătoare este aceea care mulțumește Stăpînului său nu numai cînd îi merge bine, ci își arată recunoștința sa și în vremi potrivnice. Așa a ajuns de laudă și patriarhul acesta, așa a dobîndit atîta îndrăznire înaintea lui Dumnezeu și așa a primit daruri ce depășesc firea omenească.

IV

Trebuie, însă, să ne întoarcem neapărat iarăși la șirul tîlcuirii, ca să vedem ascultarea dreptului și să vedem cum a împlinit ce i-a poruncit Dumnezeu. Avraam nu L-a întrebat pe Dumnezeu de pricina poruncii, nu I-a cerut socoteală, așa cum fac mulți nesocotiți, iscodind faptele lui Dumnezeu și zicînd:

„Pentru ce aceasta? Pentru ce aceea? Cu ce folos s-a făcut asta sau aceea?". Dreptul Avraam n-a făcut așa, ci, ca o slugă care-și iubește stăpînul, s-a grăbit să împlinească ce i s-a poruncit fără să iscodească. Și ca să vezi, ascultă ce spune Scriptura mai departe!

După ce Stăpînul i-a făcut făgăduința și a terminat de vorbit cu el[13], dreptul Avraam a împlinit îndată ce i s-a poruncit și a pus semnul poruncit de Dumnezeu, tăierea împrejur adică, lui Ismail, tuturor celor născuți în casa sa și celor cumpărați cu bani, precum i-a poruncit Dumnezeu[14]. Și s-a tăiat și el împrejur[15].

„*Și Avraam era de nouăzeci și nouă de ani cînd și-a tăiat împrejur marginea trupului, iar Ismail era de treisprezece ani*"[16].

Să nu socotești că fără rost ne-a însemnat nouă Scriptura numărul anilor, ci ca să cunoști de aici multa ascultare a dreptului, că la adînci bătrînețe a îndurat în liniște durere pentru porunca lui Dumnezeu. De asta Scriptura face numărătoarea anilor. Și s-a tăiat împrejur nu numai el, ci și Ismail și toți cei din casa lui.

Nu-i puțin lucru, iubite, să-ți tai un trup sănătos și să-l faci să sufere! Și doctorii taie un mădular bolnav, dar durerea nu e la fel. Ei taie un mădular mort, ca să spun așa, lipsit de puterea vieții. Aici, însă, un bătrîn - era de o sută de ani – a îndurat senin durerea, totodată s-a grăbit să împlinească și porunca lui Dumnezeu, făcîndu-i mai rîvnitori și pe fiul său și pe cei din casa sa, ca să nu șovăie, ci să săvîrșească cu multă grabă porunca lui Dumnezeu. Ai văzut cîtă putere are un om virtuos? Îi învață să meargă pe urmele lui pe toți cei din casa sa. Și ceea ce vă spuneam ieri, aceea vă spun iarăși și acum. Pentru aceea a poruncit Dumnezeu ca să se taie împrejur copiii cînd sînt mici de tot, pentru ca să nu simtă durerea, cînd li se taie trupul.

Dar uită-mi-te, iubite, la iubirea de oameni a lui Dumnezeu și la binefacerea nespusă ce ne-a dat-o nouă. Acolo și durere și osteneală în tot ce se făcea; și nu era alt folos de pe urma tăierii împrejur decît acela numai, că prin semnul acesta îi făcea cunoscuți și-i despărțea de celelalte neamuri. Tăierea noastră împrejur, harul botezului adică, vindecă fără de durere, ne este pricinuitor a mii de bunătăți și ne umple pe toți cu harul Duhului. Nu este un timp anumit cînd îl putem primi, ca dincolo; această tăiere împrejur nefăcută de mînă omenească, o putem primi și cînd sîntem mici de tot și cînd am crescut mari și cînd sîntem bătrîni. În această tăiere împrejur nu-i vorba de durere, ci de lepădarea poverii de păcate și de dobîndirea iertării greșelilor săvîrșite în toată viața noastră. Iubitorul de oameni Dumnezeu a văzut covîrșitoarea noastră slăbiciune, a văzut că avem nevoie de doctorie puternică, pentru că bolile de care zăceam erau greu de vindecat. De aceea,

13. *Fac.*, 17, 22.
14. *Fac.*, 17, 23.
15. *Fac.*, 17, 26.
16. *Fac.*, 17, 24–25.

rînduind cu nespusa Sa iubire de oameni mîntuirea noastră, ne-a dăruit înnoirea prin baia celei de a doua naşteri, ca, lepădînd pe omul cel vechi, adică faptele cele rele, şi îmbrăcînd pe cel nou, să mergem pe calea virtuţii.

Dar, vă rog, să nu ajungem mai răi ca iudeii cei nerecunoscători şi nesimţitori. Aceia, primind semnul acesta al tăierii împrejur, aveau destulă întărire ca să nu se amestece cu neamurile în ce priveşte legăturile lor cu ei, dar în ce priveşte necredinţa întreceau adeseori pe neamuri prin nerecunoştinţa lor. Noi, însă, o dată ce am primit tăierea împrejur dată prin botez, să ne rînduim întemeiat viaţa noastră. Nu spun să nu ne amestecăm cu neamurile, ci, ca rămînînd virtuoşi şi amestecîndu-ne cu ei, săi atragem la credinţa noastră, iar prin facerea de fapte bune să le fim pricină de învăţătură. De asta Stăpînul obştesc al universului a îngăduit să trăiască amestecaţi cei răi cu cei buni, cei credincioşi cu cei necredincioşi, ca cei răi să cîştige de pe urma celor buni, iar cei stăpîniţi încă de necredinţă să fie îndrumaţi spre buna credinţă. Nimic nu doreşte atîta Dumnezeu ca mîntuirea sufletelor noastre. Să avem grijă, deci, vă rog, şi de noi şi de semenii noştri. De noi, ca să ne rînduim viaţa aşa cum hotărăşte Dumnezeu; de semenii noştri, ca să strălucească aşa virtutea noastră, încît chiar fără să vorbim să-i învăţăm din destul pe cei care ne văd. După cum atunci cînd sîntem virtuoşi cîştigăm şi noi şi sîntem de folos şi necredincioşilor, tot aşa dacă ne trîndăvim primim şi noi pedeapsă mare şi sîntem şi altora pricină de poticnire. Şi dimpotrivă, dacă facem fapte de virtute, primim de la Dumnezeu îndoită plată şi pentru faptele bune pe care le săvîrşim şi pentru că atragem pe semenii noştri pe calea virtuţii; tot aşa şi cînd păcătuim; nu sîntem pedepsiţi numai pentru păcatele ce le-am săvîrşit, ci şi pentru că prin ele am făcut pe alţii să se poticnească. Dar să nu dea Dumnezeu să se întîmple asta cu vreunul din cei ce sîntem adunaţi aici, ci cu toţii să ne rînduim viaţa spre zidirea celor ce ne văd, ca să putem sta cu îndrăznire înaintea scaunului de judecată al lui Hristos şi să fim învredniciţi de acele nespuse bunătăţi, pe care, facă Dumnezeu, ca noi toţi să le dobîndim, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

OMILIA XLI

„Şi s-a arătat Dumnezeu la stejarul Mamvri, cînd şedea el în uşa cortului la amiază"[1].

I

Preget şi şovăi dacă trebuie să vă mai tîlcuiesc sau nu astăzi Scriptura. Mă gîndesc că vă învăţ în fiecare zi, vă îndemn şi vă întind această duhovnicească masă şi totuşi mulţi din cei ce vin aici şi iau parte la această învăţătură duhovnicească şi la masa cea înfricoşătoare şi cutremurătoare stau toată ziua în hipodrom şi n-au nici un cîştig de pe urma strădaniei mele; dimpotrivă, ca şi cum ar fi robii unei obişnuinţe, e de ajuns numai să le facă diavolul un semn, că se şi grăbesc, neîmpinşi de nimeni, spre acele nelegiuite spectacole şi intră de bună voie în mrejele vicleanului demon; nici predica mea, nici viaţa însăşi, nici şederea acolo de pomană, nu le este pricină de învăţătură. Deci, cu ce inimă să mai predic unor oameni care nu vor să cîştige nimic din cuvintele mele? Şi nu e de mirare! Şi plugarul pregetă să mai arunce seminţele şi nu mai are nici o tragere de inimă să iasă cu plugul, cînd vede că pămîntul rămîne tot neroditor, cu toată munca şi osteneala lui şi nu-i răsplătit după vrednicia muncii sale. Doctorul la fel, cînd vede că bolnavul nu ascultă de poruncile sale, ci caută anume să-şi înrăutăţească boala în fiecare zi, adesea îl lasă să-l macine boala, ca măcar experienţa să-l înveţe ce-i este de folos. Tot aşa cei care învaţă pe copii carte, cînd văd că elevii lor au uitat lecţiile de mai înainte şi aruncă din minte ce li s-a predat, adesea îi lasă, cu nădejdea că asta are să le lecuiască trîndăvia şi să-i hărnicească. Plugarul, însă, pe bună dreptate pregetă adesea să mai iasă la cîmp, pentru că ştie că paguba i se măreşte cînd pune şi muncă şi bani, dar nu culege roade. Doctorul, iarăşi, nu fără pricină părăseşte adesea pe bolnav, cel ce trebuie tămăduit e trupul şi tocmai de aceea îl lasă, pentru că mărindu-se durerea să-l facă pe bolnav să-şi dea seama de boală şi să primească astfel îngrijirea. Dascălul de copii, apoi, adesea îi bate pe copii, pentru că le e de folos aceasta, din pricina vîrstei lor nedesăvîrşite. Eu, însă, întrecînd astăzi pe aceştia toţi, sînt gata să arăt dragostea părintească celor ce-au greşit şi să le spun că dacă vor stărui în păcatul lor, stăruinţa asta le va fi lor pricină de mai mare osîndă. Plugarul nu aruncă seminţele cu aceeaşi tragere de inimă, cînd se gîndeşte că face cheltuieli zadarnice şi fără rost; eu, însă, sînt scăpat de grija asta. Chiar dacă, aruncînd sămînţa aceasta duhovnicească, nu culeg

---

1. *Fac.*, 18, 1.

rod din pricina trîndăviei celor ce m-ascultă, totuși răsplata mea e neștirbită. Eu semăn argintul ce mi s-a încredințat, împlinesc porunca dată de Stăpîn, iar celor ce m-au ascultat li se va cere capitalul cu dobîndă. Cu toate acestea eu nu mă gîndesc că n-am nici o pagubă și că am împlinit ce trebuie să fac, ci vreau ca și voi să faceți bună negutătorie cu cele ce vă dau, ca să nu suferiți aceeași pedeapsă ca și cel ce a ascuns talantul, care nu numai că n-a înmulțit argintul stăpînului săi, ci l-a și îngropat[2]. Așa sînt cei care primesc cuvîntul de învățătură – numit talant sau argint – și nu se străduiesc să-l fructifice și să facă cu el bună negutătorie. Dar poate că cineva îmi va spune că pilda cu talanții privește pe dascăli, pe predicatori. O spun și eu. Dar dacă citim bine pilda, veți vedea că predicatorii au numai datoria să predice, voi, însă, aveți datoria nu numai să păstrați cele predicate, ci să le și negutătoriți. Și ca să vedeți că așa e, trebuie neapărat să vă spun pilda. „*Un stăpîn, spune Domnul, plecînd departe, a chemat slugile sale și a dat unuia cinci talanți, altuia doi și altuia unul*[3]. *Iar după multă vreme sosind stăpînul, au venit slugile; și cel ce a luat cinci talanți s-a apropiat zicînd: „Doamne, cinci talanți mi-ai dat, iată alți cinci talanți am cîștigat cu ei*"[4]. Mare e recunoștința slugii, bogată e iubirea de oameni a Stăpînului! Ce-i spune stăpînul? „*Bine slugă bună și credincioasă; peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău*"[5]. „Pentru că ai arătat multă chibzuință în cele ce ți-am încredințat, îi spune stăpînul, ești vrednic să ți se încredințeze și mai mult". „*Și s-a apropiat și cel ce a primit doi talanți și a zis: „Nu doi talanți mi-ai dat? Iată alți doi talanți am mai cîștigat cu ei!*"[6]. Mare e și grija acestuia de banii stăpînului! De aceea i se plătește ca și celui dintîi.

– Dar pentru ce, dacă a adus doi talanți, este învrednicit de aceeași cinste ca și cel care a adus cinci talanți?

– Este învrednicit pe bună dreptate de aceeași cinste, pentru că nu rîvna unuia sau trîndăvia celuilalt a făcut ca unul să aducă cinci talanți, iar altul doi, ci suma ce li s-a încredințat. Aceeași străduință a avut și unul și altul, de aceea și răsplata e la fel.

II

Al treilea n-a făcut așa.

– Dar ce?

– S-a apropiat și a spus: „*Te-am știut că ești om aspru, seceri de unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai risipit; și temîndu-mă, m-am dus de am ascuns talantul în pămînt. Iată ai al tău!*"[7]. Ce slugă rea! Ce mare nerecunoș-

2. *Matei*, 25, 14–30.
3. *Matei*, 25, 14–15.
4. *Matei*, 25, 19–20.
5. *Matei*, 25, 21.
6. *Matei*, 25, 22.
7. *Matei*, 25, 24–25.

tință! Nu numai că n-a cîștigat nimic cu talantul dat lui, ci în loc să aducă alt talant îl mai și învinuiește pe stăpîn. Așa e răutatea! Întunecă mintea, îl duce în prăpastie pe cel odată abătut de pe drumul drept.

Toate acestea sînt spuse despre predicatori, ca să nu ascundă ce li s-a încredințat, ci cu toată rîvna să le dea credincioșilor. Dar ascultă acum, iubite, din supărarea stăpînului, că și credincioșii au o răspundere; nu li se cere numai ce au primit, ci și dobînda. Ce-i spune, dar, stăpînul? „*Slugă vicleană!*"[8]. Cumplită supărare! Amenințare în stare să te facă să încremenești. „*Dacă ai știut*, îi spune stăpînul, *că secer unde n-am semănat și adun de unde n-am risipit, ar fi trebuit să dai argintul meu la zarafi și venind eu l-aș fi luat cu dobîndă*"[9]. Domnul numește argint cuvintele cele de preț, iar zarafi vă numește pe voi care le primiți. „Datoria ta, îmi spune mie Dumnezeu, era numai să predici cuvîntul; a Mea să cer de la aceia cărora le-ai predicat nu numai ce-au primit, ci și dobînda celor primite!". Vedeți, iubiților, cît sînt de înfricoșătoare cuvintele acestea? Ce pot să mai spună cei care nu păzesc ce li s-a încredințat, cînd li se mai cere și dobînda celor încredințate?

Uită-te acum la iubirea de oameni a Stăpînului! Cînd e vorba de bani, ne oprește să luăm dobîndă!

—Pentru ce?

—Pentru că aduce pagubă și celui care dă bani cu dobîndă și celui care ia bani cu dobîndă. Cel care ia bani cu dobîndă ajunge de sărăcește; iar cel care dă bani cu dobîndă odată cu înmulțirea banilor adună pe capul lui și mulțime de păcate. De aceea Dumnezeu le-a dat de la început iudeilor, care erau mai grei la inimă, această poruncă spunîndu-le: „*Să nu iei camătă de la fratele tău și de la vecinul tău*"[10]. Dar de ce cuvînt de apărare mai sîntem vrednici noi, care sîntem mai cruzi decît iudeii, noi, care după primirea harului și după atîta iubire de oameni arătată de Stăpîn, sîntem mai prejos de cei din lege, dar mai bine zis, sîntem chiar mai răi?

În cele duhovnicești, însă, Însuși Dumnezeu ne cere să dăm dobîndă.

—Pentru ce?

—Pentru că dobînda aceasta duhovnicească este cu totul de altă natură decît dobînda de bani. Acolo, cel ce plătește dobîndă ajunge iute la sapă de lemn, aici, cel ce plătește dobîndă, cînd este om cu cap și judecată, cu cît plătește mai multă dobîndă, cu atît se bucură de mai multă răsplată de sus.

Așadar, iubiților, fiecăruia din voi trebuie să vă fie îndoită munca și privegherea, cînd primiți de la mine învățăturile pe care vi le încredințez; trebuie să și păziți ce vă dau eu, ca ele să vă rămînă de-a pururi înfipte în sufletele voastre, dar să le și lucrați, ca să le dați și altora; și, îndrumînd cu ele pe mulți pe calea virtuții, să vă crească îndoit și vouă cîștigul; cîștig și pentru mîntuirea voastră, dar cîștig și pentru că le-ați fost de folos altora.

8. *Matei*, 15, 26.
9. *Matei*, 25, 26–27.
10. *Deut.*, 23, 20.

Dacă veţi face asta mă veţi face şi pe mine fericit – că spune Scriptura: „*Fericit cel ce grăieşte la urechile celor ce ascultă*"[11] – şi veţi face să fie şi mai îmbelşugată masa aceasta pe care v-o întind. Să nu neglijaţi, dar, pe fraţii voştri, nici să urmăriţi numai mîntuirea voastră, ci fiecare să se străduiască să smulgă pe semenul său din gîtlejul diavolului şi de la acele spectacole nelegiuite şi să-l aducă la biserică; să-i arate, cu multă blîndeţe şi bunătate, cît de mult se vatămă ducîndu-se acolo şi cît de mari sînt bunătăţile de aici. Şi să faceţi lucrul acesta nu numai o dată sau de două ori, ci necontenit. Dacă azi nu-l convingi cu spusele tale, îl vei convinge mîine; dacă nu-l convingi nici mîine, încearcă mai departe şi, văzîndu-te că stărui, poate se va ruşina; şi ruşinat de stăruinţa ta, se va depărta de acele spectacole vătămătoare. Să nu spui niciodată: „I-am spus o dată, de două ori, de trei ori, de mai multe ori chiar, şi n-am făcut nimic!". Să nu încetezi a-i spune! Cu cît vei stărui mai mult, cu atît va creşte şi răsplata ta! Nu vedeţi cît de răbdător e Dumnezeul universului cu noi, că în fiecare zi Îi călcăm poruncile, dar El nu încetează a ne purta de grijă? Ne dă de toate; răsare soarele, ne dă ploi şi toate celelalte! Aceeaşi mare grijă să avem şi noi de fraţii noştri. Să luptăm împotriva acelui viclean demon, ca să facem neputincioase toate uneltirile lui. Dacă fiecare din cei ce sînt aici va putea cîştiga pe unul, gîndiţi-vă cum voi fi eu, văzînd că biserica se veseleşte atîta de mulţimea fiilor, iar diavolul pleacă ruşinat, văzînd că şi-a întins zadarnic şi fără de folos mrejile lui. De veţi face asta, veţi auzi şi voi în ziua aceea: „*Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincioasă, peste multe te voi pune*"[12].

III

Sînt convins că veţi face asta! O văd pe feţele voastre. Sînt încredinţat că-mi veţi primi cu bucurie sfatul şi de aceea nădăjduiesc că veţi face ce trebuie făcut. Pentru asta îmi opresc aici îndemnul şi vă voi întinde masa mea ieftină şi săracă, ca să plecaţi acasă după ce veţi gusta obişnuitul cuvînt de învăţătură. Trebuie neapărat să vă vorbesc şi azi despre patriarhul Avraam, ca să aflaţi ce răsplată a primit de la Dumnezeu pentru iubirea sa de străini.

„*Şi s-a arătat*, spune Scriptura, *Dumnezeu lui Avraam la stejarul Mamvri, cînd şedea el în uşa cortului lui, la amiază*"[13].

Să cercetăm cu luare aminte fiecare cuvînt, ca să descoperim comoara acestor cuvinte şi să cunoaştem toată bogăţia cuprinsă în ele.

„*Şi s-a arătat Dumnezeu lui Avraam*".

—Pentru ce a început Scriptura aşa: „*Şi s-a arătat Dumnezeu lui Avraam*"?

—Pentru ca să vezi iubirea de oameni a Stăpînului, dar şi recunoştinţa slujitorului Său! Cînd Dumnezeu i s-a arătat mai înainte lui Avraam, pe lîngă toate celelalte, i-a dat şi porunca tăierii împrejur, iar acest bărbat minunat, care se grăbea totdeauna să împlinească poruncile lui Dumnezeu, îndată,

---

11. *Înţ., Sir.* 25, 12.
12. *Matei*, 25, 21.
13. *Fac.*, 18, 1.

fără să mai zăbovească o clipită, s-a tăiat împrejur, împlinind porunca lui Dumnezeu, şi l-a tăiat împrejur şi pe Ismail şi pe toţi cei din casa lui. Şi Avraam şi-a vădit cu asta marea lui ascultare; şi Dumnezeu i se arată iarăşi. Aşa e Stăpînul nostru! Cînd vede că împlinim cu dragă inimă poruncile Lui, este şi mai darnic; nu conteneşte niciodată de a ne face bine, răsplătindu-ne simţămintele noastre curate cu care Îl ascultăm. De aceea, deci, pentru că Avraam a ascultat, Scriptura ne spune că i s-a arătat iarăşi. Asta e pricina că fericitul Moise a început aşa, zicînd: „*Şi s-a arătat Dumnezeu lui Avraam la stejarul Mamvri, cînd şedea el în uşa cortului lui, la amiază*".

Uită-mi-te aici la virtutea dreptului! Scriptura zice: „*Cînd şedea în uşa cortului*". Asta o făcea de dragul iubirii de străini. Că nici nu îngăduia să încredinţeze altuia din cei ai casei lui această vînătoare. Avea trei sute optsprezece slugi, era om bătrîn, ajuns la adînci bătrîneţe — atinsese suta — şi stătea în uşă! El făcea lucrul acesta! Bătrîneţea nu-i era o piedică, nu se gîndea la odihna lui, nu se gîndea să stea înăuntru, aşezat în pat, ci şedea în uşă! Alţii nu numai că n-au această rîvnă, ba fac dimpotrivă! Caută chiar să nu întîlnească vreun drumeţ, ca să nu fie silit, fără să vrea, să-l găzduiască. Dreptul acesta, însă, nu făcea aşa;ci şedea în uşa cortului lui la amiază. Lucrul acesta arată marea iubire de străini şi covîrşitoarea virtute a dreptului Avraam, că făcea lucrul acesta chiar în amiaza zilei. Şi pe bună dreptate. Pentru că ştia dreptul Avraam că cei ce sînt siliţi să călătorească, mai ales în această vreme, au mai multă nevoie de ajutor şi de îngrijire. De aceea a ales vremea aceea ca cea mai potrivită. Şi stînd în uşă, strîngea pe trecători; socotea odihna sa îngrijirea călătorilor. Se silea să aducă sub acoperişul său pe cei arşi de arşiţă; nu iscodea pe trecători, nici nu se uita de-i sînt cunoscuţi sau necunoscuţi. Că nu este iubire de străini cînd iscodeşti unele ca acestea, ci cînd primeşti cu dragoste pe toţi călătorii. Şi pentru că a întins plasa iubirii de străini, a fost învrednicit să primească pe Stăpînul universului împreună cu îngerii Lui. De aceea şi Pavel spunea: „*Iubirea de străini să n-o uitaţi, căci prin ea, unii, fără să ştie, au primit oaspeţi pe îngeri*"[14], vorbind negreşit de patriarh. De aceea şi Hristos spunea: „*Cel care va primi pe unul din aceştia prea mici în numele Meu, pe Mine Mă primeşte*"[15]. Să ascultăm, iubiţilor, aceste cuvinte; iar cînd primim pe vreun străin, să nu-l iscodim niciodată, cine e şi de unde vine. Patriarhul, dacă ar fi făcut asta, poate ar fi greşit.

—Dar Avraam a cunoscut vrednicia celor care au venit!, mi-ar putea spune cineva.

—De unde se vede asta? Ar mai fi fost, oare, atît de minunată fapta lui? Iubirea lui de străini n-ar fi fost atît de minunată, dacă i-ar fi iscodit, pe cînd aşa, acum, cînd fără să ştie cine sînt cei care au venit, i-a primit cu atîta cinste şi tragere de inimă, ca o slugă pe stăpînii săi, ca acum, cînd i-a legat aproape ca şi cu nişte lanţuri cu cuvintele lui şi se ruga de ei ca nu cumva să

14. *Evr.*, 13, 2.
15. *Matei*, 18, 5.

nu dea ascultare cuvintelor lui, nici să aducă asupra lui cea mai grozavă pagubă. Ştia ce face; de aceea şi cu multă căldură culegea rodul venirii lor.

Dar să ascultăm chiar cuvintele scriitorului Cărţii Facerii, ca să vedem la adînci bătrîneţe rîvna de tînăr, să vedem pe bătrîn întinerit, să vedem că venirea străinilor i-a pricinuit atîta bucurie, încît socotea că a găsit comoara.

„*Şi ridicînd ochii săi*, spune Scriptura, *a văzut; şi iată trei bărbaţi sta în sus de el; şi văzîndu-i a alergat întru întîmpinarea lor din uşa cortului lui*"[16].

Aleargă, zboară bătrînul! A văzut vînatul şi nemaiţinînd seamă de slăbiciunea sa, aleargă după vînat; n-a mai chemat slugile, nu i-a poruncit slugii, nu se trîndăveşte, ci el singur aleargă, aproape că spune: „Mare e comoara, mare neguţătoria! Eu singur trebuie să fac neguţătoria asta, să nu-mi scape un cîştig atît de mare". Şi acestea le făcea dreptul, socotind că primeşte nişte oameni necunoscuţi!

IV

Să învăţăm şi noi să imităm virtutea dreptului Avraam. Dacă vom face aşa, poate că vom avea şi noi cîndva un astfel de vînat, astfel de oaspeţi, dar, mai bine zis, de am voi, totdeauna îi putem avea. Tocmai de aceea Stăpînul cel iubitor de oameni, ca să nu pregetăm a arăta o astfel de dragoste şi ca să nu iscodim pe călători, zice: „*Cel care va primi pe unul din aceştia prea mici în numele Meu, pe Mine Mă primeşte*"[17]. Să nu te uiţi că drumeţul e un om de rînd, nici să-l dispreţuieşti din pricina înfăţişării lui, ci să te gîndeşti că prin el primeşti pe Stăpînul tău. Cînd găzduieşti pe acesta pentru numele lui Hristos, atunci primeşti atîta plată ca şi cum ai fi primit pe Însuşi Hristos. Să nu ţii socoteala că drumeţul, care se bucură de dragostea ta, este un leneş, un om care nu se îngrijeşte pe el. Plata îţi va fi desăvîrşită, pentru că faci fapta asta în cinstea Stăpînului tău, pentru că imiţi virtutea acestui patriarh!

„*Şi văzîndu-i a alergat întru întîmpinarea lor din uşa cortului lui*".

Bine este ales cuvîntul acesta: „*a alergat*", ca să cunoşti că trecătorii aceştia erau nişte necunoscuţi, că nu se îndreptau spre cortul lui Avraam. De aceea bătrînul, omul cu părul alb, cel de o sută de ani, ca să nu scape acest cîştig duhovnicesc, aleargă întru întîmpinarea lor, arătîndu-şi rîvna prin alergătura lui.

„*Şi văzîndu-i s-a închinat pînă la pămînt. Şi a zis: „Doamne, de am aflat har înaintea Ta, să nu ocoleşti pe sluga Ta. Să se aducă apă şi să se spele picioarele voastre şi să vă odihniţi sub copac. Şi voi aduce pîine şi veţi mînca şi după aceea veţi pleca; de aceea abateţi-vă pe la sluga voastră*"[18].

Covîrşitoare sînt cuvintele dreptului! nu-i atît de mirare că i-a primit, ci că a arătat atîta rîvnă! Avraam nu s-a uitat nici la vîrsta lui, nici la vîrsta drumeţilor — care erau poate tineri — nici n-a socotit că este de ajuns să-i

16. *Fac.*, 18, 2.
17. *Matei*, 18, 5.
18. *Fac.*, 18, 2–5.

poftească numai cu cuvîntul,ca spune Scriptura:,,*S-a închinat pînă la pămînt*"; aproape că i-a rugat; s-a rugat mult de ei, ca să nu socotească cumva că poftirea este numai o fățărie. De aceea și Dumnezeiasca Scriptură, pentru a arăta marea și nespusa virtute a dreptului Avraam, spune: ,,*S-a închinat pînă la pămînt*". Avraam arată și cu cuvintele și cu înfățișarea, marea căldură a rugăminții lui, adînca lui smerenie, marea lui iubire de străini și nespusa sa purtare de grijă.

Și Scriptura continuă: ,,*Și închinîndu-se, a zis: ,,Doamne, dacă am aflat har înaintea Ta, să nu ocolești pe robul tău*".

Cine ar putea vorbi după vrednicie de dreptul Avraam? Sau cum l-ar putea lăuda cineva cu mii și mii de guri? Că a spus: ,,*Doamne*", asta o spune orișicine! Dar să spună: ,,*Dacă am aflat har înaintea Ta*", acesta-i lucru de minune. ,,Tu îmi faci un har că vii în casa mea, nu-ți fac eu harul acesta", îi spune Avraam. Aceasta-i adevărata iubire de străini! Cel care primește pe un străin cu dragă inimă, primește mai mult decît dă. Nimeni din cei care aud cuvintele mele să nu încerce să micșoreze virtutea dreptului Avraam și să creadă că Avraam a rostit cuvintele acestea pentru că știa pe cei ce se apropiaseră de cortul lui. Că, așa precum s-a zis de multe ori, n-ar fi fost mare lucru de știa cui îi vorbește. Dar acesta-i lucru străin și minunat, că a rostit cuvintele acestea, crezînd că le rostește unor oameni. Să nu te miri, apoi, că dreptul Avraam spune: ,,*Doamne*", ca și cum ar vorbi unui singur om, cînd trei erau cei pe care i-a primit. Se poate că i s-a părut unul din cei care au venit mai cu vază și de aceea lui îi adresează rugămintea. Apoi Avraam, înaintînd cu cuvîntul, îi îmbrățișează pe toți cu spusele lui și zice: ,,*Să se aducă apă și să se spele picioarele voastre*"; și iarăși: ,,*Odihniți-vă sub copac și mîncați pîine și după asta veți pleca; de aceea abateți-vă pe la sluga voastră*". Vezi că nu știa cine sînt; că așa îi poftește ca și cum ar vorbi unor oameni călători, cu toate că se numește de două ori sluga lor! Uită-te, apoi, că le spune mai dinainte de masa lui săracă, dar mai bine zis, de bogăția mesei lui! ,,*Să se aducă apă și să se spele picioarele voastre; și odihniți-vă sub copac!*". ,,Pentru că sînteți obosiți, le spune el, și ați îndurat arșița, de aceea, vă rog, nu ocoliți sluga voastră. Ce mare lucru am să vă dau? Pot să vă dau numai apă, ca să vă spălați picioarele și copacul sub care să scăpați de marea voastră osteneală". Apoi le vorbește și de felul mesei. ,,Să nu credeți că am să vă dau cine știe ce bunătăți sau mîncări gătite cu fel de fel de dresuri sau felurite fripturi. Veți mînca pîine și așa *veți pleca; de aceea abateți-vă pe la sluga voastră*".

V

Ai văzut că întrebuințează felurite mijloace pentru a-i îndupleca pe călători? Vrea să-i facă să poposească la cortul său și cu înfățișarea și cu cuvintele, cu toate. Scriptura spune că mai întîi li s-a închinat lor; apoi îi numește domni, iar pe el sluga; în sfîrșit le spune cum are să-i primească, înjosindu-se și spunîndu-le ca n are sa le dea mare lucru. ,,Pot să vă dau apă, le spune el,

care e la îndemîna tuturor, pentru spălarea picioarelor şi pîine şi umbră sub stejar. Nu-mi dispreţuiţi, dar, cortul meu, nu nesocotiţi bătrîneţea mea, nu respingeţi poftirea mea. Ştiu cît sînteţi de obosiţi, mă gîndesc şi la pîrjolul arşiţei; de aceea vreau să prindeţi puţină inimă". Care părinte iubitor ar fi arătat atîta dragoste pentru copilul lui cîtă dragoste a arătat Avraam pentru nişte necunoscuţi, pentru nişte străini, pe care nu-i mai văzuse niciodată pînă atunci? Şi pentru că s-a apropiat de ei cu rîvnă şi cu multă stăruinţă Avraam a pus mîna pe vînat, a putut lua în plasele lui vînatul. Scriptura spune:

„*Şi au zis ei: „Aşa vom face precum ai zis*"[19].

A întinerit bătrînul! „Am în mîini comoara, spune el, am pus mîna pe mare bogăţie, mi-am uitat de bătrîneţe!".

Şi iată-l că se apucă cu bucurie de treabă; aproape că saltă; aşa se bucură, ca şi cum ar avea în mîini mii şi mii de bunătăţi.

„*Şi a alergat*, spune Scriptura, *Avraam în cort*"[20].

După cum atunci cînd s-a grăbit spre vînat, Dumnezeiasca Scriptură ne-a arătat tăria şi rîvna lui, spunînd: „*A alergat intru întîmpinarea lor*", tot aşa şi acum, văzînd pe bărbaţii aceia, a şi împlinit ceea ce dorea; nu i s-a împuţinat rîvna; dimpotrivă dragostea îi este iarăşi şi mai puternică; nu s-a trîndăvit cînd a văzut că dobîndise ce dorea. Că aşa facem noi de multe ori, uneori la început arătăm multă rîvnă, dar cînd vedem că am dobîndit ce urmăream, nu mai sîntem la fel de rîvnitori. Dreptul Avaam n-a făcut aşa.

—Dar ce?

—Iarăşi se zoreşte, se grăbeşte şi aleargă bătrînul în cort la Sarra.

„*Şi i-a zis ei: „Grăbeşte-te şi frămîntă trei măsuri de făină curată*"[21].

Uită-te că o ia pe Sarra tovarăşă de vînătoare! Uită-te cum o face să-i imite virtutea! O împinge şi pe ea la treabă; şi ca să nu facă lucru de mîntuială îi spune: „*Grăbeşte-te!* Avem noroc de mare neguţătorie; să nu pierdem comoara! *Grăbeşte-te şi frămîntă trei măsuri de făină curată!*". Pentru că Avraam ştia cît de mare e fapta aceasta voia să ia părtaşă la răsplată şi pe aceea care i-a fost tovarăşa vieţii lui. Spune-mi, te rog, pentru care altă pricină n-a dat porunca aceasta unei slujnice, ci femeii lui, înaintată în vîrstă? Că era de nouăzeci de ani. Şi Sarra nu se împotriveşte poruncii, ci arată aceeaşi rîvnă. Să audă bărbaţii, să audă femeile! Bărbaţii, ca să-şi înveţe aşa pe femeile lor, că atunci cînd e vorba de un cîştig duhovnicesc să nu se trîndăvească, să nu-l facă cu ajutorul slugilor, ci cu mîinile lor să facă totul, femeile, ca să se grăbească să fie părtaşe împreună cu bărbaţii lor la astfel de fapte bune; să nu se ruşineze să găzduiască pe străini, ci să-i îngrijească; să imite pe bătrîna Sarra, care la vîrsta ei, a primit să se ostenească şi să facă treaba slugilor.

Dar ştiu că nimeni nu vrea să dea ascultare cuvintelor mele. Cu toţii ne silim acum să mergem pe o cale cu totul potrivnică. Mare este nepăsarea fe-

19. *Fac.*, 18, 5.
20. *Fac.*, 1, 6.
21. *Fac.*, 18, 6.

meilor şi mare este umbletul lor după podoaba hainelor, după aurării, după coliere şi găteală, dar de suflet nici o grijă. Nici Pavel nu le poate opri, cu toate că strigă şi spune: „*Nu cu împletituri de păr, sau cu aur, sau cu mărgăritare, sau cu haine scumpe*"[22]. Uită-te că acest suflet mare cît cerul, n-a socotit un lucru de ruşine să meargă pînă acolo cu cuvîntul, încît să dea sfaturi şi de împletiturile de păr! Şi bine a făcut! Că toată grija lui era pentru suflet! Pentru că ştia că mai cu seamă umbletul după găteală şi lux prăpădeşte sufletul, de aceea n-a lăsat nimic la o parte din cele cuvenite pentru învăţătura celor bolnavi de această boală, ci spune: „Dacă vrei, femeie, să te împodobeşti, împodobeşte-te cu adevărata podoabă, ce se potriveşte femeilor evlavioase, împodobeşte-te cu faptele cele bune!". Aceasta-i podoaba sufletului! Această podoabă nu poate fi osîndită de cei ce te văd, această podoabă nu poate fi de nimeni furată, această podoabă rămîne veşnic în stăpînirea ta! Din podoaba cea din afară se nasc mii şi mii de rele, nu mai vorbesc de vătămarea sufletului, de mîndria care odrăsleşte din ea, de dispreţul semenilor, de îngîmfarea minţii, de distrugerea sufletului, de roiul de plăceri ruşinoase, dar şi de aceea că podoaba aceasta este uşor de luat şi de răutatea slugilor şi de atacul hoţilor şi de uneltirile hulitorilor. Şi poţi găsi că se nasc de aici mii şi mii de rele şi necontenite supărări.

Sarra nu era aşa! Avea adevărata podoabă. De aceea era şi vrednică de patriarhul Avraam. Şi după cum acela s-a grăbit şi a alergat în cort, tot aşa şi ea a împlinit cu rîvnă porunca patriarhului, frămîntînd cele trei măsuri de grîu curat. Pentru că trei erau călătorii, Avraam a poruncit să frămînte trei măsuri, ca să facă mai repede pîinile. Şi după ce a rînduit asta, Avraam a alergat la cireada de vite. Ce bătrîn tînăr! Ce suflet tare! Aleargă el la cireadă; nu lasă să se ducă una din slugile sale. Prin tot ce face, Avraam arată călătorilor acelora ce nespusă bucurie are; că socoteşte mare lucru venirea lor, că o socoteşte comoară.

„*Şi a luat un viţel tînăr şi bun*"[23].

El singur a ales viţelul; l-a luat pe cel mai bun; l-a dat slugii şi a silit-o să nu zăbovească, ci să-l pregătească în mare grabă.

VI

Uită-te că toate se fac cu grabă, cu mare tragere de inimă, cu veselie, cu bucurie, cu multă dragoste.

„*Şi sluga s-a grăbit să facă asta*"[24].

Şi nici aşa nu s-a liniştit bătrînul, ci iarăşi Avraam o face pe sluga.

„*Şi a luat unt şi lapte şi viţelul pe care l-a gătit şi le-a pus înaintea lor*"[25].

El singur face totul şi le întinde masă. Şi nici nu s-a socotit vrednic să stea la masă cu ei, ci pe cînd ei mîncau, el stătea lîngă ei sub copac. Ce mă-

22. *I Tim.*, 2, 9.
23. *Fac.*, 18, 7.
24. *Fac.*, 18, 7.
25. *Fac.*, 18, 8.

reață primire de străini! Ce covîrșitoare smerenie! Ce suflet iubitor de Dumnezeu! Stătea omul în vîrstă, cel de o sută de ani, alături de cei ce mîncau! După părerea mea bucuria lui mare și dragostea de a-i sluji i-au întărit slăbiciunea și i-au adăugat tărie! Adeseori o puternică tragere de inimă biruie slăbiciunea trupului. Stătea, dar, patriarhul alăturea de ei ca o slugă și socotea o cinste nespus de mare să fie învrednicit să-i slujească pe trecători și să le ușureze osteneala călătoriei lor. Ai văzut cît de mare e iubirea de străini a dreptului Avraam? Nu te gîndi la aceea că le-a pus înainte pîine și vițel, ci la cinstea cu care i-a primit, la smerenia adîncă cu care i-a găzduit. N-a făcut așa cum fac mulți, care de găzduiesc pe cineva, apoi privesc de sus pe cei primiți în casă și adeseori chiar îi disprețuiesc din pricina îngrijirii ce le-au dat. Aceștia se aseamănă cu unul care strînge oarecare bogăție, o arată tuturora, apoi lasă să-i scape din mîini. Cel care face cu laudă o faptă și o face în așa chip încît dă impresia că mai mult dă decît primește, unul ca acesta nu știe ce face; de aceea își pierde răsplata faptei sale. Dreptul acesta, însă, știa ce face; de aceea în toate faptele lui se vedea tragerea de inimă. Și pentru că a semănat iubirea de străini cu mînă largă și cu față veselă, a primit îndată și snopurile tot cu mînă largă. După ce dreptul a împlinit tot ce depindea de el, după ce n-a lăsat nimic la o parte, după ce a luat sfîrșit găzduirea și s-a arătat virtutea lui Avraam, atunci deci, ca să afle dreptul ce a dobîndit și ce bunătăți mari i-a adus iubirea de străini, călătorul i se descoperă, și încetul cu încetul arată dreptului măreția puterii sale. Văzîndu-l pe Avraam că stă alăturea sub stejar și că-I arată prin înfățișarea lui multă cinstire și respect, îi spune:

„Unde este Sarra, femeia ta?"[26].

Îndată, prin întrebare l-a făcut să înțeleagă că Cel Care a venit nu-i un călător oarecare, de vreme ce cunoștea numele femeii lui.

Avraam îi răspunde:

„Iată este în cort"[27].

Și pentru că Dumnezeu avea să-i făgăduiască lucruri mai presus de fire, de aceea prin spunerea numelui Sarrei i-a arătat că Cel Ce S-a pogorît la cortul lui este mai presus de om.

„Cînd mă voi întoarce, îi spune Acela, *voi veni la tine în vremea aceasta și la ceasurile acestea și Sarra femeia ta va avea un fiu"*[28].

Iată roadele iubirii de străini, iată plata rîvnei celei mari, iată răsplătirile ostenelilor Sarrei.

„Iară aceea, spune Scriptura, *a auzit de la ușa cortului stînd după dînsul"*[29]. *Și auzind aceasta, a rîs în ea, zicînd: „Încă nu mi s-a făcut mie aceasta pînă acum, iar domnul meu este bătrîn"*[30].

26. *Fac.*, 18, 9.
27. *Fac.*, 18, 9.
28. *Fac.*, 18, 10.
29. *Fac.*, 18, 10.
30. *Fac.*, 18, 12.

Și Dumnezeiasca Scriptură, ca să apere pe Sarra, spusese mai înainte:

„*Avraam și Sarra erau bătrîni în zilele lor*"[31].

Mai mult, Scriptura nu s-a mărginit la atît, ci a spus:

„*Și Sarrei îi încetase cele femeiești*"[32].

„Secase fîntîna, spune Scriptura, orbise ochiul, însuși atelierul era pietrificat". La acestea s-a gîndit Sarra. S-a gîndit la vîrsta ei și la bătrînețea patriarhului.

Sarra a gîndit acestea stînd lîngă cort; dar Cel Care cunoștea tainele inimii, vrînd să arate puterea Lui covîrșitoare, vrînd să arate că nu-I este tăinuit nimic din cele ascunse, îi spune lui Avraam:

„*Pentru ce a rîs Sarra întru sine zicînd: „Oare voi naște cu adevărat, fiind eu bătrînă?*"[33].

Acestea le gîndea Sarra în sine. Dar Dumnezeu îi spune mai departe lui Avraam:

„*Oare cuvîntul este neputincios la Dumnezeu?*"[34].

Iată că Dumnezeu s-a descoperit pe Sine! Nu știți, le spune El, că, fiind Stăpînul firii, pot pe toate pe cele pe care le voiesc? Pot și să dau viață unui pîntece mort și să-l fac în stare să nască? Este oare cu neputință ceva la Dumnezeu? Nu fac și desfac Eu totul? Nu am putere peste viață și moarte? *Oare cuvîntul este neputincios la Dumnezeu?* Nu ți-am făgăduit Eu asta? Poate, oare, să nu se împlinească cuvîntul Meu? Ascultă, dar!

„*În vremea aceasta și la ceasurile acestea Mă voi întoarce și va avea Sarra un fiu*"[35].

„Cînd Mă voi întoarce pe vremea asta, îi spune Dumnezeu, atunci va cunoaște Sarra, prin fapte, că nici bătrînețea nu a fost o piedică și nici sterpiciunea! Cuvîntul Meu nu va fi călcat, iar nașterea o va învăța puterea cuvintelor Mele".

Sarra, auzind că nu i-au rămas tăinuite Celui de față nici cele cugetate în mintea ei,

„*a tăgăduit zicînd: „Nu am rîs*"[36].

Frica i-a zguduit mintea. De aceea Scriptura, punînd totul pe seama slăbiciunii ei, zice:

„*Pentru că s-a temut*"[37].

Dar patriarhul i-a spus Sarrei:

„*Nu, ci ai rîs*"[38].

---

31. *Fac.*, 18, 11.
32. *Fac.*, 18, 11.
33. *Fac.*, 18, 13.
34. *Fac.*, 18, 14.
35. *Fac.*, 18, 14.
36. *Fac.*, 18, 15.
37. *Fac.*, 18, 15.
38. *Fac.*, 18, 15.

„Să nu socotești, îi spune Avraam Sarrei, că dacă ai gîndit aceste lucruri în inima ta și dacă ai rîs pe tăinuite, poți să te ascunzi de puterea Celui Ce-a venit la noi! Nu tăgădui fapta, nici nu-ți mări păcatul! Mari bunătăți vor urma pentru noi astăzi; pricină pentru toate acestea fiindu-ne iubirea noastră de străini".

VII

Să imităm cu toții pe Avraam și să ne străduim mult pentru iubirea de străini, nu atît ca să fim răsplătiți cu aceste bunuri stricăcioase și trecătoare, ci ca să ne bucurăm și de bunătățile cele nemuritoare. De vom face asta, vom primi și noi aici pe Hristos și ne va primi și El în lăcașurile cele gătite celor ce-L iubesc pe El, și vom auzi din gura Lui: „*Veniți, binecuvîntații Părintelui Meu, de moșteniți împărăția gătită vouă de la întemeierea lumii*"[39].

—Pentru ce?

—„*Pentru că am flămînzit și Mi-ați dat să mănînc; am însetat și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; în temniță și M-ați cercetat*"[40].

Ce poate fi mai ușor ca poruncile acestea? Hristos nu ne-a poruncit să iscodim și să cercetăm pe cei pe care vrem să-i ajutăm. „Tu fă-ți datoria ta, ne spune Hristos, chiar dacă-i om de rînd, chiar dacă după înfățișare este un om de lepădat! Eu primesc tot ce faci pentru aceștia". De aceea Hristos a și adăugat: „*Întrucît ați făcut unuia dintre acești frați mai mici ai Mei, Mie ați făcut*"[41].

Să nu disprețuim, dar, cîștigul acesta atît de mare al iubirii de străini, ci în fiecare zi să ne străduim să facem această bună neguțătorie, știind că Stăpînul nostru caută inima noastră largă, nu mulțimea de bucate, față veselă, nu masă luxoasă și îmbelșugată; nu numai cuvinte bune, ci și dragoste din inimă și din suflet curat. De aceea și un înțelept spune: „*Mai bun este cuvîntul, decît datul*"[42]. Da, de multe ori l-a ajutat pe un nevoiaș mai mult un cuvînt bun decît datul.

Cunoscînd, dar, acestea, să nu ne necăjim cînd bat la ușa noastră călători, ci, dacă putem să le ușurăm sărăcia, s-o facem cu dragă inimă și cu multă bucurie, gîndindu-ne că mai mult cîștigăm decît dăm, iar dacă nu putem, să nu ne purtăm fără inimă cu ei, ci să-i mîngîiem cu cuvîntul și să le răspundem cu blîndețe. Pentru ce să le vorbim aspru? Ne silesc ei să le dăm? Ne bagă ei mîna în buzunar? Ei ne roagă, ne cer! Merită, oare, să fie ocărît un om care face asta? Dar pentru ce spun eu că ne cer, că ne roagă? Ne urează mii și mii de bunătăți! Și toate acestea le fac pentru un singur bănuț; și noi nici pe acesta nu li-l dăm. Ce iertare mai merităm? Ce cuvînt de apărare mai putem avea, cînd noi întindem în fiecare zi mese bogate, care de multe ori depășesc

39. *Matei*, 25, 34.
40. *Matei*, 25, 35—36.
41. *Matei*, 25, 40.
42. *Înț. Sir.*, 18, 17.

măsura, iar celor nevoiaşi nu le dăm nici o fărimă, cu toate că fapta asta ne-ar aduce mii şi mii de bunătăţi? Ce mare nepăsare! Cît de mari bunătăţi pierdem din pricina ei! Cît cîştig lăsăm să ne scape din mîini! Izgonim din uşa noastră temeiul mîntuirii noastre trimis nouă de Dumnezeu şi nu ne gîndim nici la neînsemnatul dar pe care-l dăm, nici la covîrşitoarea răsplată pentru astfel de daruri, ci încuiem totul în sipete şi lăsăm ca rugina să ne mănînce aurul, dar mai bine zis, le punem în mîinile furilor; lăsăm hainele noastre cele multe şi felurite să le mănînce moliile şi nu vrem să chivernisim cum trebuie aceste lucruri, care stau fără rost şi întrebuinţare, ca să le păstrăm tot pentru noi şi prin ele să putem fi învredniciţi de bunătăţile cele nespuse, pe care facă Dumnezeu ca noi toţi să le dobîndim cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

OMILIA XLII

„Și sculîndu-se bărbații s-au uitat spre Sodoma și Gomora"[1].

I

Am aflat iubiților din cele citite ieri, cît de mare era iubirea de străini a dreptului Avraam. Haide, dar, ca și astăzi, continuînd tîlcuirea, să vedem din nou sufletul iubitor și plin de milă al patriarhului. Că dreptul acesta săvîrșea fiecare virtute într-un chip covîrșitor de mare. Nu era numai plin de iubire, nici numai iubitor de străini și plin de milă, ci vădea din belșug și pe toate celelalte virtuți. De-ai vrea să-i vezi răbdarea, vei vedea că se urcă pe cea mai înaltă culme a ei; de-ai vrea să-i vezi smerenia, vei vedea iarăși că și aici nu rămîne în urma nimănui, ci pe toți îi depășește; de-ai vrea să-i vezi credința, vei vedea că și aici a strălucit mai mult decît toți. Ca o icoană însuflețită este sufletul lui, care arată pe chipul ei feluritele culori ale virtuții. Ce cuvînt de apărare ne mai rămîne, dar, nouă, cînd un singur om are strînse în el toate virtuțile, iar noi sîntem atît de pustii, că nu vrem să săvîrșim nici măcar una? Și că sîntem pustii de orice faptă bună, nu din pricină că nu putem, ci din pricină că nu vrem, ne-o spune lămurit mulțimea de semeni de-ai noștri care strălucesc în fapte de virtute. Iar patriarhul acesta, care înainte de venirea harului și înainte de darea legii, a ajuns de la sine, mînat de cunoștința lui firească, la o atît de mare măsură a virtuții, încît ne poate lua orice cuvînt de apărare. Poate, însă, că unii ne vor spune că bărbatul acesta s-a bucurat de purtarea de grijă a lui Dumnezeu și că Dumnezeul universului și-a arătat pronia Lui mare față de el. Da, o mărturisesc și eu; dar dacă n-ar fi făcut el mai întîi tot ce depindea de el, nu s-ar fi bucurat de purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Nu te uita, dar, numai la aceea că Dumnezeu, poartă de grijă de dreptul Avraam, ci cercetează-i viața și vei vedea că el mai întîi își vădește propria sa virtute în tot ce face și apoi este învrednicit de ajutorul lui Dumnezeu. Lucrul acesta de multe ori vi l-am arătat. Vi l-am arătat cînd s-a mutat din țara părintească; atunci, fără să fi primit de la părinți sămînța credinței, a arătat de la el, neînvățat de nimeni, dragoste mare de Dumnezeu, și așa un om, mutat de curînd în Caldeea, primește pe neașteptate porunca să-și schimbe țara în care s-a născut cu una străină; și n-a pregetat, n-a amînat, ci îndată a împlinit porunca; și fără să știe unde i se va sfîrși rătăcirea, s-a silit,

---

1. *Fac.*, 18, 16.

s-a grăbit spre un loc necunoscut ca şi cum s-ar fi dus într-o ţară cunoscută; a socotit că porunca lui Dumnezeu e mai de preţ ca toate. Ai văzut că de la început a făcut tot ce-a depins de dînsul? De asta a şi avut parte cu îmbelşugare de fiecare dată de ajutorul lui Dumnezeu. Tot aşa şi noi, iubiţilor, dacă vrem să ne bucurăm de bunăvoinţa cea de sus, să imităm pe patriarh, să nu pregetăm a face fapte de virtute, ci, împlinind fiecare virtute, să o săvîrşim cu atîta rîvnă, încît să atragem asupra noastră ochiul cel neadormit spre a ne răsplăti. Da, Cel Ce cunoaşte inimile noastre, cînd ne vede că avem voinţă tare şi străduinţă mare spre nevoinţele virtuţii, ne dă îndată şi ajutorul Lui, uşurîndu-ne totodată ostenelile, întărindu-ne slăbiciunea firii şi dăruindu-ne bogate răsplăţi. La luptele olimpice nu se vede petrecîndu-se aşa ceva, ci cel ce prezintă luptele este numai spectator al celor ce luptă; nu poate să-i ajute pe luptători cu nimic, ci aşteaptă victoria. Stăpînul nostru nu-i aşa, ci şi luptă alăturea de noi, ne întinde mîna, ne dă ajutor şi aproape că dă legat pe duşman în mîinile noastre; face totul ca să-l putem birui, să cîştigăm victoria, pentru a pune pe capetele noastre cununa cea neveştejită. „*Cununa darurilor,* spune Scriptura, *vei primi pe creştetul capului tău*"[2]. În luptele olimpice, după victorie, cununa nu-i altceva decît frunze de laur, apoi aplauzele şi strigătele mulţimii, toate acestea se veştejesc şi pier o dată cu lăsarea serii. Cununa pentru virtute şi pentru ostenelile ei, însă, n-are nimic material; nu piere odată cu veacul acesta, ci este veşnică, nemuritoare, trăieşte de-a lungul veacurilor veacurilor. Osteneala pentru virtute este scurtă, pe cînd răsplata ostenelilor nu are sfîrşit, nu se supune timpului, nu se veştejeşte. Şi ca să vă încredinţaţi, iată! Au trecut atîţia şi atîţia ani, au trecut atîtea generaţii, de cînd a trăit patriarhul acesta şi cununile virtuţii lui sînt atît de strălucitoare că ţi se pare că a trăit ieri sau că trăieşte astăzi. Şi pînă la sfîrşitul lumii, viaţa lui va fi temei de învăţătură pentru toţi cei ce gîndesc bine.

II

Aşadar pentru că aşa e virtutea dreptului Avraam să ne trezim spre imitarea lui; şi cunoscîndu-ne măcar tîrziu nobleţea noastră, să facem ce-a făcut şi patriarhul. Să ne gîndim la mîntuirea noastră şi să ne dăm toată silinţa ca nu numai trupul să ni-l însănătoşim, ci să vindecăm şi feluritele boli ale sufletului nostru. Dacă vrem să fim cu mintea trează şi cu ochii deschişi putem vindeca mai uşor bolile sufletului decît bolile trupului. Ne supără de pildă o patimă. Dacă vrem cu gînd cucernic să ne ridicăm cu mintea la scaunul de judecată din ziua cea înfricoşătoare şi să ne gîndim nu la plăcerea de aici, ci la durerea de acolo, apoi îndată vom alunga şi izgoni patima din sufletul nostru. Aşadar să nu ne trîndăvim, ci ştiind că viaţa de aici este o luptă, o arenă, în care trebuie să fim pregătiţi de luptă, să avem în fiecare zi cugetul nostru treaz şi tînăr, pentru ca, bucurîndu-ne de ajutorul cel de sus, să putem

2. *Prov.*, I, 9.

zdrobi capul acestei fiare viclene, al duşmanului mîntuirii noastre adică. Însuşi Stăpînul nostru ne-o făgăduieşte, zicînd: „*Iată v-am dat putere să călcaţi peste şerpi şi peste scorpii şi peste toată puterea vrăjmaşului*"[3]. Să priveghem dar, rogu-vă, pentru ca, mergînd pe urmele patriarhului şi făcînd fapte de virtute, să putem fi învredniciţi de aceleaşi cununi ca şi el, să ajungem în sînul lui, să scăpăm de pedeapsa gheenii şi să fim învredniciţi de acele bunătăţi nespuse.

Dar ca să vă fac şi mai rîvnitori şi să vă îndemn şi mai mult spre imitarea dreptului Avraam, haide să vorbesc iarăşi dragostei voastre despre viaţa lui Avraam, tîlcuind mai departe Scriptura.

După găzduirea aceea îmbelşugată, care este judecată nu după calitatea şi mulţimea mîncărurilor, ci după inima cea largă a lui Avraam, care i-a vădit bogatul său suflet, Dumnezeu i-a dat îndată şi răsplata găzduirii. Şi după ce Avraam a aflat cine era trecătorul care trăsese la el şi cît e de mare puterea Lui, Scriptura ne spune că atunci cînd aceia s-au îndreptat de acolo spre Sodoma, patriarhul i-a urmat, mergînd împreună cu ei. Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului, de cît pogorămînt se foloseşte, vrînd să-l cinstească şi pe drept, dar în acelaşi timp să descopere şi virtutea ascunsă în sufletul lui.

„*Şi sculîndu-se bărbaţii*, spune Scriptura, *s-au uitat spre Sodoma şi Gomora*"[4].

Scriptura vorbeşte de îngeri; că în cortul lui Avraam s-au arătat în acelaşi timp şi îngerii şi Stăpînul acestora. Deci îngerii, ca nişte slujitori, au fost trimişi să piardă cetăţile acelea, iar El a rămas să-i împărtăşească dreptului, ca de la prieten la prieten, ce avea să facă.

Deci, după ce au plecat îngerii, Scriptura spune:

„*A zis Domnul: „Nu voi ascunde Eu de la Avraam, sluga Mea, cele ce Eu voi face*"[5].

Nespus de mare e pogorămîntul lui Dumnezeu, iar cinstea dată dreptului depăşeşte orice cuvînt. Vezi cum vorbeşte cu el? Ca şi cum ar vorbi un om cu un om, ca să ne arate de cîtă cinste se bucură oamenii virtuoşi înaintea lui Dumnezeu. Şi, ca să nu socoteşti că o cinste atît de mare arătată dreptului se datoreşte numai bunătăţii lui Dumnezeu, iată că Dumnezeiasca Scriptură ne arată că şi Avraam este pricina acestei cinstiri, pentru că Avraam a ascultat cu multă supunere de poruncile lui Dumnezeu.

Dar, după ce Dumnezeu a zis: „*Nu voi ascunde de Avraam, sluga Mea, cele ce Eu voi face*", nu-i spune îndată ce avea să facă; şi era doar firesc să-i spună că are de gînd să aducă foc peste Sodoma.

Se cuvine, însă, ca nici lucrul acesta să nu-l trecem cu vederea, adică nu trebuie să lăsăm la o parte din Dumnezeiasca Scriptură nici o silabă, nici o virgulă. Cîtă cinste crezi că nu ne arată şi aceste cuvinte: „*Avraam, sluga Mea*"?

3. *Luca*, 10, 19.
4. *Fac.*, 18, 16.
5. *Fac.*, 18, 17.

Cîtă dragoste? Cîtă prietenie? Aceste cuvinte arată mai cu seamă de cîtă cinste se bucură dreptul înaintea lui Dumnezeu.

Și precum spuneam, după ce Dumnezeu i-a zis: „*Nu voi ascunde*", nu-i adaugă îndată ce are de gînd să facă.

—Dar ce-i spune?

—Ca să cunoaştem că în zadar şi fără de rost are atîta grijă de dreptul Avraam, Dumnezeu îi spune:

„*Iar Avraam se va face neam mare și mult și întru el se vor binecuvînta toate neamurile pămîntului. Că știu că el va învăța pe fiii lui și casa sa după el și vor păzi căile Domnului Dumnezeu, ca să facă dreptate și judecată, ca să aducă Domnul asupra lui Avraam toate cîte a grăit către dînsul*"[6].

Vai, cît este de mare iubirea de oameni a Stăpînului! Dumnezeu avea să aducă pieirea asupra Sodomei, de aceea îl întăreşte mai înainte pe patriarh şi-i făgăduiește o mare binecuvîntare, că va ajunge un popor mare; dar în acelaşi timp îi arată că primeşte răsplata aceasta pentru sufletul său iubitor de Dumnezeu. Gîndeşte-te cît de mare e virtutea patriarhului, dacă Dumnezeu îi zice: „*Știu că va învăța pe fiii săi după el și vor păzi căile Domnului*". Mare este puterea virtuții! Avraam nu primeşte răsplată numai pentru faptele de virtute săvîrşite de el, ci este învrednicit de bogată răsplătire şi pentru cele ce Avraam a rînduit celor ce se vor naşte din el. Și pe bună dreptate, că el a fost dascălul tuturor. Cel ce este pricina începutului este şi pricina celor ce urmează.

III

Uită-te la bunătatea Stăpînului! Îl răsplăteşte pe dreptul Avraam nu numai pentru faptele lui de virtute din trecut, ci şi pentru cele din viitor. „*Știu că va învăța pe fiii lui*". Cu alte cuvinte Dumnezeu îi spune: „Pentru că ştiu mai dinainte gîndul dreptului, de aceea îl răsplătesc mai dinainte". Dumnezeu cunoaşte tainele inimilor noastre; şi cînd vede că vrem să facem cele ce trebuie şi că avem gînduri curate, Dumnezeu ne întinde mîna, ne răsplăteşte înainte de a ne osteni, ca să ne mărească cu asta şi mai mult rîvna. Și vei vedea că asta se întîmplă cu toţi drepţii. Dumnezeu cunoscînd slăbiciunea firii omeneşti, dă de multe ori printre osteneli şi ajutor şi răsplată, pentru ca să nu ne deznădăjduim şi totodată să ne uşureze osteneala şi să ne întărească rîvna.

„*Știu că va învăța pe fiii lui și vor păzi căile Domnului*".

Nu profeţeşte numai de el „*că va învăța*", ci şi de fiii lui, că „*vor păzi căile Domnului*"; face aluzie la Isaac, la Iacov. „*Căile Domnului*", adică poruncile Lui.

„*Ca să facă judecată și dreptate*".

Să nu prefere adică nimic altceva decît ce este drept, să fie departe de orice nedreptate. Aceasta este cea mai mare virtute. Datorită ei se vor împlini toate cîte a grăit Domnul către Avraam.

---

6. *Fac.*, 18, 18–19.

După părerea mea, prin cuvintele: „*Avraam se va face neam mare și mult*“ Dumnezeu vrea să arate și altceva; cuvintele acestea sînt în loc de: „Tu care ai ales virtutea și ai ascultat de poruncile Mele și Mi te-ai supus Mie, vei ajunge un neam mare, un neam cu mult popor, iar nelegiuiții aceștia, care locuiesc în Sodoma, vor pieri cu toții“. După cum virtutea este temei de mîntuire pentru cei ce săvîrșesc virtutea, tot așa răutatea este pricină de pieire.

.Apoi, după ce i-a dat dreptului Avraam mai multă îndrăznire și prin binecuvîntare și prin laude, Dumnezeu începe să-i spună ce are de gînd să facă și-i zice:

„*Strigătul Sodomei și Gomorei s-a înmulțit spre Mine, iar păcatele lor sînt mari foarte. Pogorîndu-Mă, dar, voi vedea dacă lucrează după strigătul lor, care vine la Mine; iar de nu, să știu*“[7].

Infricoșătoare sînt cuvintele acestea! „*Strigătul Sodomei și Gomorei*“ spune Dumnezeu. Deși aveau să piară și alte orașe odată cu ele; totuși Dumnezeu le-a amintit numai pe acestea, pentru că ele erau cele mai vestite.

„*S-au înmulțit spre Mine, iar păcatele lor sînt mari foarte*“.

Uită-te cît de mari erau păcatele! Nu era mare numai strigătul, ci și nedreptatea. După părerea mea cuvintele: „*Strigătul Sodomei și Gomorei s-a înmulțit*“ vor să spună că pe lîngă nelegiuirea aceea nespusă și lipsită de orice iertare, mai erau printre locuitorii acelor cetăți și multe alte nedreptăți, cei puternici împilau pe cei slabi, cei bogați pe cei săraci. „Nu numai că e mare jalea strigătului lor, spune Dumnezeu, dar și păcatele lor nu sînt mici, ci chiar mari și foarte mari“. Străin chip de nelegiuire au mai născocit! Au născocit legi ciudate și neîngăduite de împreunare. Și atît de mare era iureșul păcatului, că boala aceasta îi cuprinsese pe toți; nu mai era putință de îndreptare, ci trebuia ca toți să piară, pentru că patimile locuitorilor acelora nu mai puteau fi vindecate.

Apoi Dumnezeu, ca să învețe pe toți oamenii, că nu trebuie să-i osîndească pe păcătoși chiar dacă păcatele lor ar fi mari și cunoscute tuturora, înainte de a avea dovezi vădite de păcatele lor, zice: „*Pogorîndu-Mă voi vedea dacă lucrează după strigătul lor, care vine la Mine, iar de nu, să știu*“.

Ce vrea să spună pogorămîntul acestor cuvinte: „*Pogorîndu-Mă voi vedea?*“. Se mută, oare, Dumnezeul universului din loc în loc? Nu, Doamne ferește! Nu vrea să spună asta! Ci, așa precum de atîtea ori v-am spus, prin aceste cuvinte nepotrivite, Dumnezeu vrea să ne învețe că trebuie să fim cu mare luare aminte cînd judecăm pe cineva. Să nu-i osîndim pe păcătoși din auzite și nici să pronunțăm sentință fără dovezi. Cu toții să auzim acestea! Legea aceasta trebuie s-o păzească nu numai judecătorii, ci și fiecare din noi; să nu osîndim niciodată pe semenul nostru pe simplă clevetire. De aceea și fericitul acesta Moise, insuflat de Duhul, îndeamnă mai tîrziu, zicînd: „*Să nu primești cuvînt deșert*“[8]. Iar fericitul Pavel strigă în epistolele sale: „*Dar*

7. *Fac.*, 18, 20–21.
8. *Ieș.*, 23, 1.

tu, pentru ce judeci pe fratele tău?"[9]. În sfîrşit Hristos, dînd porunci ucenicilor Săi şi învăţînd mulţimea iudeilor, pe cărturarii lor şi pe farisei, zice: „*Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi*"[10]. „Pentru ce, ne întreabă Hristos, răpeşti înainte de vreme dregătoria Judecătorului? Pentru ce o iei înaintea zilei celei înfricoşătoare? Vrei să fii judecător? Fii judecătorul tău şi al păcatelor tale! Nu te opreşte nimeni! Aşa îţi vei îndrepta şi păcatele tale şi nu vei avea nici pagubă. Dar dacă te laşi pe tine şi judeci pe alţii, îţi aduni, fără să bagi de seamă, mai mari sarcini de păcate". De aceea, vă rog, să ne ferim cît putem de a osîndi pe semenii noştri. Chiar dacă n-ai puterea judecătorească, dar dacă osîndeşti cu gîndul, te-ai făcut vinovat de păcat, pentru că n-ai făcut asta întemeiat pe vreo dovadă, ci de multe ori pe bănuială şi pe simplă clevetire. De aceea şi fericitul David striga, zicînd: „*Pe cel ce cleveteа în ascuns pe vecinul său, pe acela l-am izgonit*"[11].

IV

Ai văzut virtutea covîrşitoare a lui David! David nu numai că nu primea spusele clevetitorului, dar şi izgonea pe cel ce voia să cleveteаscă pe semenul său. Deci, dacă vrem şi noi să ne împuţinăm păcatele, să ne ferim de păcatul acesta, înainte de toate celelalte! Să nu osîndim pe fraţii noştri, nici să lăsăm în apropierea noastră pe cei ce încearcă să cleveteаscă; dar mai bine zis, să-i izgonim, aşa cum spune profetul, şi să le întoarcem desăvîrşit spatele. Socot că asta a vrut să spună şi Moise prin cuvintele: „*Să nu primeşti cuvînt deşert*"[12]. De aceea şi acum Stăpînul universului se serveşte, pentru folosul sufletelor noastre, de nişte cuvinte nepotrivite şi zice: „*Pogorîndu-Mă, voi vedea*".

Aş putea fi întrebat:

– Ce? Dumnezeu nu ştia? Nu cunoştea mărimea păcatelor lor? Nu ştia că păcatele lor nu se pot îndrepta?

– Ştia! Dar se foloseşte de o îngăduinţă atît de mare, ca să aibă cuvînt de apărare faţă de cei ce mai tîrziu ar voi să-L învinuiască, ca să arate că cei din Sodoma şi Gomora nu mai puteau fi stăpîniţi, că virtutea era cu totul rară. Poate nu numai pentru aceste pricini, ci ca să-i dea prilej şi dreptului Avraam să-şi arate sufletul său milos şi iubitor.

Îngerii, după cum am spus, au plecat la Sodoma, iar patriarhul stătea înaintea Domnului.

„*Şi apropiindu-se Avraam, a zis: „Vei pierde, oare, pe cel drept împreună cu cel necredincios şi va fi dreptul ca necredinciosul?*"[13].

---

9. *Rom.*, 14, 10.
10. *Matei*, 7, 1.
11. *Ps.*, 100, 6.
12. *Ieş.*, 23, 1.
13. *Fac.*, 18, 22.

Ce îndrăznire la dreptul Avraam! Dar mai bine zis, ce suflet milos! Ameţit de beţia milei, nici nu ştia ce spune. Dumnezeiasca Scriptură, ca să ne arate că Avraam face rugămintea aceasta cu frică mare şi cutremur, zice: „*Şi apropiindu-se Avraam, a spus: „Vei pierde, oare, pe cel drept împreună cu cel necredincios?*".

Ce faci, fericite patriarh? Are, oare, nevoie Stăpînul de rugămintea ta, ca să nu facă asta? Dar să nu gîndim asta! Avraam nu-i grăieşte Stăpînului, pentru că Stăpînul avea de gînd să piardă Sodoma şi Gomora; ci, pentru că nu îndrăznea să-i vorbească direct de nepotul său, se roagă pentru toţi, vrînd ca împreună cu alţii să-l scape şi pe el şi o dată cu el să smulgă de la pieire şi pe ceilalţi. Şi îşi începe Avraam rugămintea zicînd:

„*De vor fi cincizeci de drepţi în cetate, îi vei pierde? Oare nu vei ierta tot locul pentru cincizeci de drepţi, de vor fi în ea? Nicidecum! Nu vei face cuvîntul acesta, ca să ucizi pe cel drept împreună cu cel necredincios şi să fie dreptul ca necredinciosul. Nicidecum! Tu Cel ce judeci tot pămîntul, oare, nu vei face judecată?*"[14].

Vezi că Avraam şi cînd se roagă îşi arată sufletul său iubitor de Dumnezeu? Mărturiseşte că Dumnezeu este Judecătorul întregului pămînt şi-L roagă să nu piardă pe cel drept împreună cu cel necredincios.

Apoi blîndul şi iubitorul de oameni Dumnezeu se învoieşte cu cererea lui Avraam şi-i zice: „Am să fac ce spui şi-ţi primesc rugămintea".

„*De se vor găsi cincizeci de drepţi în cetate, pentru aceia voi ierta tot locul*"[15].

„Dăruiesc, îi spune Dumnezeu, şi celorlalţi mîntuire, dacă se vor găsi în cetate cincizeci de drepţi şi-ţi împlinesc cererea".

Dar să vedem ce face dreptul! Luînd îndrăznire şi cunoscînd iubirea de oameni a lui Dumnezeu, Îl întreabă a doua oară şi-i zice:

„*Acum am început a grăi către Domnul meu; iar eu sînt pămînt şi cenuşă*"[16].

„Să nu socoteşti, Stăpîne, că nu mă cunosc pe mine însumi, Îi spune cu alte cuvinte Avraam. Să nu socoteşti că depăşesc măsura, folosindu-mă de o atît de mare îndrăznire. Ştiu că sînt pămînt şi cenuşă. După cum ştiu şi cunosc lămurit lucrul acesta, tot aşa ştiu şi aceea, că mare este măreţia iubirii Tale de oameni; ştiu că eşti bogat în bunătate şi vrei ca toţi oamenii să se mîntuiască. Cum va pierde pe cel făcut o dată, Cel Ce a adus pe om de la nefiinţă la fiinţă, decît dacă păcatele îi sînt multe foarte? De aceea mă rog iarăşi:

„*Dacă se vor găsi mai puţin de cincizeci şi să fie în cetate patruzeci şi cinci de drepţi, nu vei mîntui, oare, cetatea?*"[17]. *Şi a zis Dumnezeu: „Dacă se vor găsi patruzeci şi cinci, nu o voi pierde*"[18].

---

14. *Fac.*, 18, 24–25.
15. *Fac.*, 18, 26.
16. *Fac.*, 18, 27.
17. *Fac.*, 18, 28.
18. *Fac.*, 18, 28.

Cine ar putea lăuda după vrednicie pe Dumnezeul universului pentru un atît de mare pogorămînt, pentru o atît de mare îngăduință? Sau cine ar putea ferici pe dreptul Avraam pentru îndrăznirea mare de care se bucura înaintea lui Dumnezeu?

„*Și ca adaos Avraam a grăit*, spune Scriptura, *și a zis: „Dar dacă se vor găsi acolo patruzeci?". Și a zis Dumnezeu: „Pentru acei patruzeci, nu o voi pierde*"[19].

Dreptul apoi, oarecum rușinat de nespusa îndelungă răbdare a lui Dumnezeu și temîndu-se ca nu cumva să pară că depășește măsura cu rugămintea sa, zice:

„*Să nu fie ceva, Doamne, de voi grăi: Dar dacă se vor găsi acolo treizeci?*"[20].

Pentru că L-a văzut pe Dumnezeu gata spre iubirea de oameni, Avraam nu mai micșorează numărul puțin cîte puțin, nu mai lasă deoparte cinci drepți, ci face rugămintea și zice: „*Dar dacă se vor găsi acolo treizeci?*".

„*Și a zis Dumnezeu: „Nu o voi pierde, dacă voi găsi acolo treizeci*"[21].

Uită-te cît de mare e stăruința dreptului Avraam! Ca și cum ar fi el răspunzător de hotărîrea ce se va lua, așa pune stăruință ca să smulgă pe poporul sodomitean de pedeapsa ce avea să vină peste el.

„*Și a zis Avraam: „Pentru că pot grăi către Domnul: „Dacă se vor găsi acolo douăzeci?". Și i-a zis: „Nu o voi piede pentru cei douăzeci*"[22].

Bunătatea Stăpînului depășește orice cuvînt și orice înțelegere. Care dintre noi, cei ce ne mișcăm în mijlocul a mii și mii de păcate, am voi vreodată să fim atît de îngăduitori și cu atîta iubire de oameni față de semenii noștri?

V

Totuși dreptul acesta, văzînd bogăția iubirii de oameni a lui Dumnezeu, nu se oprește, ci zice iarăși:

„*Să nu fie ceva, Doamne, de voi mai grăi încă o dată*"[23].

Pentru că îndelunga răbdare a lui Dumnezeu fusese nespusă, de aceea Avraam de teamă ca să nu se supere Dumnezeu pe el, Îi zice: „*Să nu fie ceva, Doamne!*". Cu alte cuvinte: „Aș fi, oare, obraznic, aș fi, oare, nerușinat, aș face, oare, un lucru vrednic de mustrare, dacă-Ți voi mai grăi încă o dată? Ai fost așa de bun cu mine! Îți mai fac încă o rugăminte:

„*Dacă se vor găsi acolo zece?. Și i-a zis: „Nu o voi pierde pentru acei zece*"[24].

Și pentru că Avraam spusese mai înainte: „*De voi mai grăi încă o dată*", Scriptura zice:

---

19. *Fac.*, 18, 29.
20. *Fac.*, 18, 30.
21. *Fac.*, 18, 30.
22. *Fac.*, 18, 31.
23. *Fac.*, 18, 32.
24. *Fac.*, 18, 32.

„Şi a plecat Domnul, după ce a încetat a grăi lui Avraam. Iar Avraam s-a întors la locul lui“[25].

Aţi văzut pogorămîntul Stăpînului? Aţi văzut iubirea dreptului Avraam? Aţi aflat cîtă putere au cei ce fac fapte de virtute? Dumnezeu i-a spus: „Dacă voi găsi zece drepţi, pentru aceia dăruiesc tuturora iertare de păcate“. N-am spus eu bine, că toate acestea s-au făcut ca să nu rămînă nici o pricină de împotrivire celor care mai tîrziu ar încerca să vorbească cu neruşinare? Că sînt mulţi nebuni, cu limbi neînfrînate, care, vrînd să învinuiască pe Dumnezeu, spun: „Pentru ce a adus Dumnezeu foc peste Sodoma? Poate că sodomenii s-ar fi pocăit, dacă ar fi avut parte de îngăduinţa lui Dumnezeu!“. Pentru unii ca aceştia, deci, îţi arată Scriptura cît de adînc era răul şi cît de rară era virtutea în atîta mulţime de oameni, că era nevoie de un alt potop la fel cu cel care venise peste lume mai înainte. Dar pentru că Dumnezeu făgăduieşte să nu mai aducă asupra omenirii o astfel de pedeapsă, de aceea aduce un alt fel de pedeapsă, ca să pedepsească şi pe aceia şi în acelaşi timp să dea şi tuturor celor de mai tîrziu învăţătură veşnică. Pentru că sodomiţii răsturnaseră legile fireşti şi născociseră împreunări nelegiuite şi străine firii omeneşti, de aceea şi Dumnezeu aduce peste ei un fel nou de pedeapsă; din pricina nelegiuirilor acelora, Dumnezeu a ars şi pîntecele pămîntului şi l-a lăsat amintire neştearsă generaţiilor de mai tîrziu, ca să nu mai facă astfel de fapte, ca să nu primească şi ei aceeaşi pedeapsă. Cine vrea, poate să se ducă în locurile acelea ca să vadă, ca să spun aşa, că pămîntul strigă şi arată urmele pedepsei; să vadă că mînia lui Dumnezeu a fost aşa de vădită încît ţi se pare că pedeapsa a avut loc ieri sau alaltăieri. De aceea, vă rog, să ne înţelepţim din pedeapsa primită de alţii.

Dar poate că ar spune cineva:

—Ce înseamnă asta? Sodomiţii au fost pedepsiţi aşa de cumplit! Dar nu sînt şi acum mulţi care săvîrşesc aceleaşi păcate şi nu sînt pedepsiţi?

—Da, dar tocmai pedepsirea sodomiţilor aduce peste cei ce fac aceleaşi păcate o pedeapsă şi mai mare. Cînd nu ne cuminţim nici din păţaniile altora şi nu cîştigăm nimic nici din îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, gîndeşte-te, că ne aprindem şi mai cumplit focul cel nestins şi facem şi mai înverşunat viermele. De altfel, prin harul lui Dumnezeu, sînt şi astăzi mulţi oameni virtuoşi, care pot ruga pe Stăpîn, ca şi atunci patriarhul. Chiar dacă noi, uitîndu-ne la faptele noastre şi la trîndăvia noastră, socotim că virtutea este tare rară, totuşi Dumnezeu e îndelung răbdător cu păcătoşii aceştia pentru virtutea acelora. Şi ca să vezi că îndrăznirea celor virtuoşi este pentru noi pricina îndelungii răbdări a lui Dumnezeu, ascultă din însăşi istoria aceasta, ce spune Dumnezeu patriarhului! *„Dacă voi găsi zece drepţi, nu voi pierde cetatea“*. Dar pentru ce vorbesc eu de zece drepţi? Dumnezeu n-a găsit acolo nici un om fără de păcatul acela decît numai pe dreptul Lot şi pe cele două fete ale lui. Că femeia lui datorită poate soţului ei a scăpat de pedeapsa

25. *Fac.*, 18, 33.

ce lovise orașul, dar mai pe urmă a fost pedepsită pentru trîndăvia ei. Acum, însă, în vremea noastră, pentru nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu, răspîndindu-se dreapta credință, sînt în mijlocul orașelor mulți oameni pe care nu-i cunoaște nimeni, care pot ruga pe Dumnezeu, iar în munți și peșteri alții; ei bine, virtutea acestor puțini poate acoperi răutatea celor mulți; pentru că bunătatea lui Dumnezeu e mare și de multe ori pentru puțini drepți Dumnezeu mîntuie pe cei mulți. Și pentru ce spun eu, pentru puțini drepți? De multe ori, cînd nu găsești în viața aceasta un drept, Dumnezeu poartă grijă de cei vii pentru virtutea celor morți și strigă, zicînd: „*Voi apăra cetatea aceasta pentru Mine și pentru David, sluga Mea*"[26] Deși aceștia, spune Dumnezeu, nu merită să-i scap și n-au nici o pricină de mîntuire, dar pentru că Mi-i în firea Mea să iubesc pe oameni, pentru că sînt gata spre milă și să-i scot din necazuri, voi face asta pentru Mine și pentru sluga Mea David". Și cel care s-a mutat din viața aceasta mai înainte cu atîția ani, acela este pricină de mîntuire celor pierduți din pricina trîndăviei lor. Ai văzut iubirea de oameni a Stăpînului? Ai văzut cum cinstește pe cei ce strălucesc prin fapte de virtute? Ai văzut că-i pune mai presus de toată mulțimea oamenilor și că-i arată mai vrednici ca toți? De aceea și Pavel spunea: „*Au pribegit în piei de oaie și în piei de capră, fiind lipsiți, strîmtorați, îndurînd rele, ei de care lumea nu era vrednică*"[27]. „Toată lumea aceasta, spune Pavel, întreaga lume locuită nu valorează cît acești oameni, care de dragul lui Dumnezeu au fost strîmtorați, au îndurat rele, au fost goi, au pribegit și au trăit în peșteri".

VI

Cînd vezi, dar, iubite, pe vreun om îmbrăcat pe din afară cu haine proaste, dar pe dinăuntru îmbrăcat cu virtute, nu-l disprețui pentru înfățișarea lui, ci uită-te la bogăția sufletului lui și la frumusețea cea dinăuntru a lui și atunci vei vedea că virtutea strălucește în toate. Așa era fericitul Ilie. Avea numai un cojoc, iar Ahaav, cel îmbrăcat în porfiră, avea nevoie de cojocul lui. Ai văzut sărăcia lui Ahaav și bogăția lui Ilie? Iată acum și marea deosebire între puterea unuia și a altuia! Cojocul lui Ilie a încuiat cerul, a oprit căderea ploilor; gura profetului a fost frîu cerului și vreme de trei ani și șase luni n-a fost ploaie, iar cel îmbrăcat cu porfiră și cu coroană pe cap umbla de colo-colo și căuta pe profet. Nu-i era de nici un folos atîta de mare putere! Dar uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului! Cînd Dumnezeu a văzut că profetul, mînat de rîvnă și de multă căldură, a adus asupra întregului pămînt această mare pedeapsă, îi spune, ca să nu piară și el și să fie pedepsit la fel pentru răutatea acelora: „*Scoală-te și mergi la Sarepta Sidonului. Că acolo am poruncit unei femei văduve să-ți dea de mîncare*". *Și sculîndu-se, a plecat*"[28].

26. *IV Regi*, 19, 34.
27. *Evr.*, 11, 37–38.
28. *III Regi*, 17, 9–10.

Uită-te, iubite, la harul Duhului! Ieri mi-am terminat cuvîntul, vorbind de iubirea de străini, și astăzi iată văduva aceasta iubitoare de străini are să-mi ducă la sfîrșit cuvîntul. *„Și a venit Ilie*, spune Scriptura, *la văduvă și a găsit-o adunînd lemne; și-i zice ei: „Dă-mi puțină apă să beau"*[29]. Femeia i-a dat. *Apoi îi zice iarăși: „Fă-mi o pîine, ca să mănînc"*[30]. Și femeia îi descoperă marea ei sărăcie; dar mai bine zis, nespusa ei bogăție; că sărăcia ei cea mare îi arată tocmai marea-i bogăție. Și-i zice: *„Roaba ta nu are decît o mînă de făină și puțin undelemn într-un urcior, ca să mănînc eu și copiii mei și să murim"*[31]. Jalnice cuvinte, în stare să miște și o inimă de piatră. „Nu-i nici o nădejde de scăpare, îi spune femeia. Moartea e la ușă. Atîta numai ne-a rămas ca să trăim, cît să-mi ajungă mie și copiilor mei. Ce-am putut, am făcut! Ți-am dat apă". Dar, ca să aflăm și iubirea de străini a femeii și multa îndrăznire a dreptului, iată ce se întîmplă. După ce profetul a aflat totul cu de-amănuntul, ca să ne descopere virtutea ei, îi spune femeii — că Dumnezeu Care îi spusese: *„Am poruncit unei femei să-ți dea de mîncare"*, Acela lucra prin profet —: *„Fă-mi mie mai întîi ca să mănînc și apoi copiilor tăi"*[32]. Auziți femeilor, care vă scăldați în bogăție, care vă cheltuiți averile pe mii de lucruri de nimic, care adeseori nici după ce vă îndestulați cu de toate nu vreți să dați doi bănuți celor nevoiași sau unui bărbat virtuos ajuns în nevoie pentru Dumnezeu! Văduva aceasta nu avea altă avere decît o mînă de făină; și, după socoteala ei, avea să vadă încetul cu încetul moartea copiilor ei, dar cînd a auzit că profetul îi spune: *„Fă-mi mie mai întîi și apoi copiilor tăi"*, nu s-a supărat, n-a șovăit, ci a făcut ce i s-a poruncit, învățîndu-ne pe noi toți să punem pe robii lui Dumnezeu mai presus de tihna noastră, să nu trecem cu nepăsare pe lîngă niște cîștiguri ca acestea, ci să știm că mare ne va fi răsplata pentru astfel de fapte. Iată văduva aceasta! În loc de o mînă de făină și de puțin untdelemn a dobîndit o arie plină veșnic de snopi. După ce a dat de mîncare profetului, nu s-a împuținat nici mîna de făină, nici untdelemnul din urcior, în vreme ce foametea bîntuia pe tot pămîntul. Și lucru minunat și nemaintîlnit este acela că nici nu mai avea nevoie să muncească; avea necontenit de-a gata și făina și uleiul, n-avea nevoie să plugărească, n-avea nevoie de ajutorul boilor, nici de altă muncă; vedea că-i vin toate mai presus de fire. Împăratul, cel cu coroană pe cap, n-avea ce să facă, pierea de foame, pe cînd văduva aceasta sărmană, lipsită de toate, a ajuns să aibă necontenit de toate pentru că a primit pe profet. De aceea și Hristos spunea: *„Cel ce primește profet în nume de profet, plată de profet va primi"*[33].

Ai văzut ieri de ce daruri a fost învrednicit patriarhul Avraam, pentru că a găzduit cu multă căldură și cu inimă largă pe călători! Iată că și această văduvă din Sidon, a dobîndit dintr-o dată nespusă bogăție! Limba profetului, care a pus frîne cerului, ea a făcut să izvorască mîna de făină și urciorul de ulei.

29. *III Regi*, 17, 10.
30. *III Regi*, 17, 11.
31. *III Regi*, 17, 12.
32. *III Regi*, 17, 13.
33. *Matei*, 10, 41.

VII

Pe văduva aceasta să o imităm şi noi; şi bărbaţii şi femeile. Aveam de gînd să vă îndemn să rîvniţi pe patriarh şi să-i imitaţi virtutea, dar pentru că asta vi se pare a fi nespus de greu – deşi a fost şi el om, îmbrăcat cu trup ca şi noi şi de aceeaşi fire cu noi, dar pentru că a îmbrăţişat virtutea şi a făcut cu dragă inimă tot ce depindea de el, a fost învrednicit de harul cel de sus – de aceea să imităm deocamdată măcar pe această femeie şi apoi încetul cu încetul să ajungem să imităm şi pe profet.

Să imităm, dar, iubirea de străini a văduvei, şi nimeni să nu spună că-i sărac. Oricît de sărac ar fi, nu-i mai sărac ca ea, care avea de mîncare doar pentru o zi; dar n-a pregetat cînd dreptul i-a cerut de mîncare, ci i-a dat cu multă tragere de inimă şi a primit iute răsplata. Aşa face Dumnezeu. În locul unor fapte mici ne dăruieşte daruri mari. Spune-mi, te rog, a dat văduva aceea atît cît a primit? Nu! Dar Stăpînul nostru nu se uită la cît dai, ci la sufletul cu care dai, la bogăţia lui; şi datorită sufletului, cele mici ajung mari, iar cele mari adeseori mici, cînd nu dai cu inimă bună. Pentru aceea şi văduva din Evanghelie[34] a aruncat în cutia bisericii numai doi bănuţi, dar a întrecut pe mulţi care aruncaseră mult, nu pentru că a aruncat mai mult decît ceilalţi, ci pentru că a făcut asta din toată inima. „*Ceilalţi*, spune Hristos, *au aruncat din prisosul lor; ea, însă, a aruncat tot ce avea. A aruncat tot ce-i trebuia ca să trăiască*"[35].

Să imităm, bărbaţi, măcar pe femei! Să nu fim mai prejos de ele! Să ne străduim să nu cheltuim toată averea noastră numai pentru folosul nostru, ci să ne îngrijim mult şi de cei săraci şi să-i miluim cu veselie şi cu dragă inimă. Că şi plugarul cînd aruncă sămînţa în pămînt n-o aruncă cu zgîrcenie, ci cu bucurie şi cu faţa veselă, socotind că-şi şi vede lanurile pline. Aşa aruncă în pămînt seminţele. Şi tu, dar, iubite, nu te uita numai la cel ce primeşte, nici la cheltuiala ce o faci, ci gîndeşte-te că unul este cel pe care-l vezi, cel care primeşte darul tău, dar altul este Cel Căruia Îi dai, şi nu-i un orişicare, ci Stăpînul universului, Domnul întregii lumi, Făcătorul cerului şi al pămîntului. Gîndeşte-te că cheltuiala aceea îţi este cîştig; nu numai că nu-ţi împuţinează averea, dar ţi-o mai şi înmulţeşte, dacă dai cu credinţă şi cu dragă inimă. Dar să-ţi spun şi capul bunătăţilor! Pe lîngă cîştigul ce-l ai de pe urma acestei cheltuieli, cheltuiala aceasta îţi mai aduce şi iertare de păcate! Cu ce poate fi egal un astfel de bine?

Aşadar, dacă vrem să ne ştim bogaţi cu adevărat şi pe lîngă bogăţie să dobîndim şi iertare de păcate, să vărsăm averile noastre în mîinile săracilor, să le trimitem mai dinainte în cer, unde nu este nici hoţ, nici fur, nici spărgător, nici slugă vicleană, nimic care poate vătăma bogăţia noastră. Locul

34. *Luca*, 21, 1–4.
35. *Luca*, 21, 4.

acela nu poate fi atins de pagubă. Numai să nu facem asta de dragul slavei deşarte, ci potrivit legilor date de Hristos. Să nu umblăm după lauda oamenilor, ci după lauda Stăpînului obştesc al universului, ca nu cumva să ne şi cheltuim averea şi să fim lipsiţi de cîştig. După cum bogăţia mutată în cer cu mîinile săracilor nu poate fi furată de nici o viclenie omenească, tot aşa singură slava deşartă o poate pierde. Ceea ce este aici molia şi viermele pentru stricarea hainelor, aceea este slava deşartă pentru bogăţia adunată cu milostenie.

De aceea, vă rog, să nu facem numai milostenie, ci să o facem aşa cum trebuie, pentru ca să primim bunătăţi mari în locul celor mici, bunătăţi nestricăcioase în locul celor stricăcioase, bunătăţi veşnice în locul celor vremelnice; şi pe lîngă toate acestea să putem dobîndi şi iertarea păcatelor şi acele nespuse bunătăţi, pe care facă Dumnezeu ca noi toţi să le dobîndim, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui slava împreună cu Sfîntul şi de viaţă făcătorul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

OMILIA XLIII

Şi au venit cei doi îngeri în Sodoma, seara"[1].

I

După cum o livadă înflorită are fel de fel de flori, tot aşa şi Dumnezeiasca Scriptură are în ea virtuţile drepţilor, nu numai ca să ne desfătăm ca de flori cîtăva vreme de buna lor mireasmă, ci ca să culegem din ele necontenit folos. Într-o grădină, numai ce luăm o floare în mînă, floarea se şi veştejeşte şi-şi pierde farmecul ei, aicea nu-i aşa, ci cînd auzim de virtuţile drepţilor şi le aşezăm în sînurile minţii noastre, putem să ne desfătăm, dacă vrem, tot timpul de buna lor mireasmă.

Haide, dar, pentru că aşa este buna mireasmă a sfinţilor din Sfînta Scriptură, să aflăm astăzi buna mireasmă a lui Lot, ca să cunoaştem bine, că împreună locuirea lui cu patriarhul a ridicat pe dreptul acesta pe înalta culme a virtuţii şi că şi el, mergînd pe urmele unchiului său, a arătat prin fapte iubire de străini.

Dar ca să ne fie mai lămurit cuvîntul, se cuvine să auzim înseşi cuvintele Scripturii.

„*Şi au venit,* spune Scriptura, *cei doi îngeri la Sodoma, seara*"[2].

—Pentru ce a început aşa: „*Şi au venit cei doi îngeri la Sodoma, seara*"?

—Pentru că după ce au fost găzduiţi de patriarh şi au plecat de acolo, purtătorul de grijă şi iubitorul de oameni Dumnezeu, mergînd pe urmele bunătăţii Sale şi arătîndu-Se atunci în chip de om, a rămas ca să vorbească cu patriarhul Avraam, aşa cum aţi auzit ieri — că a vrut Dumnezeu să ne arate tuturora şi covîrşitoarea Lui îndelungă răbdare şi iubirea patriarhului — iar îngerii au plecat la Sodoma. Dumnezeiasca Scriptură îşi continuă acum şirul povestirii şi ne spune: „*Iar cei doi îngeri au venit în Sodoma, seara*", ca să plinească ce li s-a poruncit. Uită-te cît de precisă este Dumnezeiasca Scriptură, că ne-a însemnat şi timpul cînd au sosit. „*Seara*" ne spune ea.

—Dar pentru ce ne-a arătat timpul şi pentru ce au sosit seara?

—Ca să ne arate marea iubire de străini a lui Lot. După cum patriarhul stătea la amiază, şi pîndea pe călători, căutînd să-i vîneze, şi alerga întru întîmpinarea lor şi primea pe drumeţi cu bucurie, tot aşa şi dreptul acesta, pen-

1. *Fac.*, 19, 1.
2. *Fac.*, 19, 1.

tru că știa păcătoșenia locuitorilor Sodomei, nu intra în casă nici spre seară, ci aștepta, că poate îi va cădea vreo comoară, ca să poată astfel culege rodul iubirii de străini. Trebuie cu adevărat să ne minunăm tare mult de virtutea acestui drept, că nu numai că n-a ajuns un păcătos, deși a trăit în mijlocul atîtor călcători de lege, ci dimpotrivă a ajuns încă și mai virtuos. În vreme ce toți se prăvăleau în prăpastie, ca să spun așa, el singur, într-atîta mulțime, mergea pe calea dreaptă. Unde sînt cei ce spun că nu-i cu putință să fii virtuos trăind în mijlocul orașului, ci trebuie să pleci din lume, să trăiești în munți? Unde sînt cei care spun că nu-i cu putință să fii virtuos, cînd ești tată de familie, cînd ai soție, cînd trebuie să ai grijă de copii și de slugi? Să se uite la dreptul acesta! Avea soție, copii și slugi, trăia în oraș, între atîția răi și călcători de lege; și stălucea ca o scînteie în mijlocul oceanului, și nu numai că nu s-a stins, ci a luminat și mai puternic. Nu spun asta ca să opresc plecarea din orașe, ca să împiedic locuirea în munți și pustie, o spun pentru că vreau să arăt că orașul nu-i o piedică pentru cel ce vrea să fie virtuos, pentru cel ce vrea să privegheze și să fie treaz la minte, după cum pustia nu-i poate fi de folos celui nepăsător și leneș – că nu locul te face virtuos, ci voința și purtările – tot așa nici orașul nu-l poate vătăma pe cel veghetor și treaz la minte. De asta aș vrea ca așa cum a fost fericitul acesta în mijlocul sodomiților să fie și cei virtuoși în mijlocul orașelor, mai ales ca să-i îndrepte pe mulți pe calea virtuții, fiind ca un aluat între ceilalți. „*Chipul lumii acesteea trece*"[3] și scurtă e viața aceasta. Dacă nu ne apucăm acum, cît mai sîntem încă în arenă, de ostenelile virtuții, dacă nu fugim acum de mrejele păcatului, mai tîrziu degeaba ne învinuim, cînd pocăința nu mai este de folos. Cîtă vreme mai sîntem în viața de aici, este cu putință să avem cîștig de pe urma pocăinței, să ne curățim păcatele de mai înainte și să ne învrednicim de iubirea de oameni a Stăpînului; dar dacă lăsăm să treacă timpul acesta și sîntem smulși dintr-o dată de aici, nici un folos nu vom avea de ne vom căi atunci. Și ca să vezi că așa este, ascultă pe profetul care spune: „*În iad cine se va mărturisi Ție?*"[4] ; și iarăși: „*Fratele nu izbăvește, izbăvi-va, oare, omul?*"[5] . „Nu este nimeni acolo, spune profetul, nici frate, nici tată, nici mamă, care să scoată din munci pe cel pe care trîndăvia lui l-a aruncat acolo. Dar pentru ce vorbesc eu de frate, de tată sau de mamă? Nici chiar drepții, care au multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, nu ne vor putea ajuta cu ceva atunci, dacă ne trîndăvim acum. „*Chiar dacă vor veni Noe, Iov și Daniil, nu vor mîntui pe fiii și fiicele lor*"[6] . Uită-te cît de grozavă e amenințarea și de ce drepți vorbește profetul! Aceștia, pe vremea lor, au mai mîntuit pe alții. Noe a mîntuit pe femeia și pe fiii lui, cînd potopul acela înfricoșător a venit peste lume, Iov la fel a fost și el pricina mîntuirii altora; iar Daniil a smuls pe mulți de la moarte, cînd barbarul acela, dorind lucruri mai presus de firea omenească, a încercat să ucidă pe caldei, pe magi și pe gazarineni.

3. *I Cor.*, 7, 31.
4. *Ps.*, 6, 5.
5. *Ps.*, 48, 7.
6. *Iez.*, 14, 20.

II

Şi ca să nu socotim cumva că în veacul ce va să fie vor mai fi unele ca acestea, că cei virtuoşi adică şi cei care au îndrăznire înaintea lui Dumnezeu vor putea scăpa de pedepsele de acolo pe cei dragi lor care au dus aici pe pămînt o viaţă păcătoasă, Scriptura ne-a dat ca pildă pe drepţii aceştia, ca să bage frica în noi şi ca să ne înveţe să avem nădejdea mîntuirii noastre în faptele noastre bune pe lîngă harul cel de sus; ca să ne înveţe să nu ne lăudăm cu virtuţile strămoşilor sau ale altcuiva, dacă sîntem plini de păcate, ci un singur lucru să urmărim: să fim noi virtuoşi. Dacă avem strămoşi virtuoşi, să le imităm virtutea; dacă dimpotrivă avem strămoşi păcătoşi, să nu socotim că răutatea lor ne vatămă cu ceva, ci să ne pregătim de ostenelile cele pentru virtute. Să fim încredinţaţi că nu ne poate vătăma deloc răutatea lor. Fiecare este încununat sau osîndit după cele ce-a făcut; aşa precum spune fericitul Pavel: „*Ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, fie bine, fie rău*"[7]; şi iarăşi: „*Care va da fiecăruia după faptele lui*"[8].

Cunoscînd toate acestea, să scuturăm de pe noi toată trîndăvia şi să ne străduim să facem fapte de virtute. Cît sîntem încă în arenă, înainte de a se termina spectacolul, să ne îngrijim de mîntuirea noastră, pentru ca, săvîrşind în vremea aceasta fapte creştineşti, să primim în veacul cel fără de sfîrşit răsplată pentru ele. Că şi dreptul Lot a trăit printre atîţia păcătoşi, nu era unul ca să-i imite virtutea lui, ci toţi care îl vedeau îşi băteau joc de el şi rîdeau de el, cu toate acestea, Lot nu numai că n-a ajuns mai trîndav, ci a strălucit atîta, că a fost învrednicit să primească în casa sa îngeri, şi în timp ce toţi au pierit, numai el singur împreună cu fetele lui au scăpat de pedeapsa venită peste Sodoma.

Dar să ne întoarcem la şirul cuvîntului:

„*Au venit cei doi îngeri în Sodoma, seara*".

Timpul ne arată mai cu seamă covîrşitoarea virtute a acestui drept. Venise seara şi el aştepta şi nu pleca. Ştia cît cîştig i se naşte de aici, de aceea, dorind să se îmbogăţească, era foarte stăruitor şi nu pleca, deşi ziua scăpătase. Aşa este un suflet fierbinte, un suflet, treaz! Nimic nu-l poate împiedica să-şi arate virtutea; dimpotrivă cei ce-l împiedică, aceia îl aţîţă mai mult şi-i aprind mai mare flacăra dorinţei.

„*Şi văzîndu-i*, spune Scriptura, *Lot s-a sculat întru întîmpinarea lor*"[9].

Să audă aceste cuvinte cei neomenoşi, cei care adeseori izgonesc pe cei ce vin la uşile lor, pe cei ce se roagă şi stăruie mult să fie găzduiţi! Uită-te la dreptul acesta! N-a aşteptat să bată la uşa lui, ci, întocmai ca şi patriarhul, fără să ştie cine sînt cei care veneau, ci socotindu-i nişte călători, aproape că a săltat de bucurie cînd i-a văzut şi s-a veselit că pune mîna pe vînat. Şi dorinţa nu i-a fost înşelată.

---

7. *II Cor.*, 5, 10.
8. *Rom.*, 2, 6.
9. *Fac.*, 19, 1.

„Şi văzîndu-i Lot, s-a sculat întru întîmpinarea lor şi s-a închinat cu faţa la pămînt"[10].

A mulţumit lui Dumnezeu că l-a învrednicit să primească pe drumeţi. Uită-te la virtutea sufletului lui! Se gîndea că Dumnezeu i-a făcut un mare bine, că i-a trimis pe acei bărbaţi şi că a putut, prin găzduirea lor, să-şi împlinească dorul. Nu-mi spune că drumeţii erau îngeri, ci gîndeşte-te că dreptul Lot nu ştia deloc aceasta, i-a primit ca pe nişte drumeţi necunoscuţi. Aşa îi socotea!

„Şi a zis: „Iată, Domnilor, abateţi-vă la casa slugii voastre şi rămîneţi şi spălaţi-vă picioarele voastre; iar dimineaţa sculîndu-vă veţi pleca în drumul vostru"[11].

Îndestulătoare sînt cuvintele acestea, ca să ne descopere virtutea aflată în sufletul dreptului acestuia! Cine nu se va minuna de covîrşitoarea lui smerenie, de căldura cu care-şi arăta dragostea de străini! *„Iată, Domnilor,* spune el, *abateţi-vă la casa slugii voastre!".* Îi numeşte pe ei domni, iar el se numeşte sluga lor. Să ascultăm, iubiţilor, cu luare aminte cuvintele acestea şi să învăţăm şi noi să facem la fel. Omul cel plin de slavă, omul cel vestit, omul care ajunsese atît de bogat, stăpînul, numeşte domni pe nişte drumeţi, pe nişte străini, pe nişte necunoscuţi, pe nişte oameni de rînd după înfăţişare, pe nişte călători, pe nişte oameni cu care n-avea nici o legătură şi le zice: *„Abateţi-vă la casa slugii voastre şi rămîneţi.* S-a lăsat seara. Ascultaţi-mă şi odihniţi-vă de oboseala zilei, rămînînd în casa slugii voastre. Nu vă făgăduiesc mare lucru. *Spălaţi-vă picioarele voastre* cele ostenite de călătorie, *iar dimineaţa sculîndu-vă veţi pleca în drumul vostru.* Faceţi-mi acest har şi nu respingeţi rugămintea mea!".

„Şi ei i-au zis, spune Scriptura: *„Nu, ci vom rămîne în piaţă"*[12].

Cînd a văzut că îl refuză după atîta rugăminte, Lot nu s-a descurajat, n-a renunţat la gîndul lui, nici n-a făcut aşa cum facem noi adeseori. Noi, cînd rugăm pe cineva să ne intre în casă şi de-l vedem că ne refuză cît de cît, îndată încetăm a-l mai ruga. Asta vine de acolo că nu-l rugăm cu căldură şi cu dor, ci numai ca să avem o scuză îndestulătoare şi să putem spune că ne-am făcut datoria.

III

Ce spui? Ţi-ai făcut datoria? Ai pierdut vînatul, ai nesocotit comoara şi crezi că ţi-ai făcut datoria? Atunci ţi-ai fi făcut datoria, cînd n-ai fi aruncat din mîini comoara, cînd n-ai fi trecut pe lîngă vînat, cînd nu te-ai fi prefăcut cu cuvîntul că eşti iubitor de străini! Dreptul Lot n-a făcut aşa!

—Dar ce?

Cînd Lot a văzut că drumeţii refuză să intre în casă şi că vor să rămînă în piaţă — că îngerii au făcut asta vrînd să descopere şi mai mult virtutea

10. *Fac.*, 19, 1.
11. *Fac.*, 19, 1—2.
12. *Fac.*, 19, 2.

dreptului şi să ne arate tuturora cît de mare era iubirea lui de străini – nu-i mai roagă, ci-i sileşte. De asta şi Hristos spunea: „*Cei ce folosesc forţa răpesc împărăţia cerurilor*"[13]. Cînd e vorba de un cîştig duhovnicesc, e bine venită forţa, e de lăudat sila.

„*Şi îi silea pe ei*"[14].

După părerea mea i-ar fi băgat în casă chiar fără voia lor.

Drumeţii, cînd au văzut că Lot are să facă asta şi n-are să se dea bătut pînă nu-şi împlineşte gîndul,

„*S-au abătut*, spune Scriptura, *la dînsul şi au intrat în casa lui. Şi le-a dat de băut şi le-a copt azime şi au mîncat înainte de a se culca*"[15].

Ai văzut şi aici că iubirea de străini nu stă în mese bogate, ci în suflet bogat?

După ce i-a făcut să intre în casa lui, s-a apucat îndată să-i omenească. Şi Lot s-a pregătit să le pună ceva înainte, le-a dat de mîncare şi i-a cinstit; s-a îngrijit de cei ce intraseră în casa lui, de oamenii aceia, pe care-i socotea nişte drumeţi.

„*Iar bărbaţii cetăţii, sodomiţii, au înconjurat casa de la tînăr pînă la bătrîn, tot poporul împreună, şi-l strigau pe Lot şi-i ziceau: „Unde sînt bărbaţii care au intrat la tine noaptea? Scoate-i la noi ca să ne împreunăm cu ei!*"[16].

Să nu trecem cu uşurinţă, iubiţilor, peste aceste cuvinte, nici să vedem în ele numai nebunia lipsită de orice iertare a sodomiţilor, ci să ne gîndim şi la aceea că dreptul Lot locuia în mijlocul unor astfel de fiare atît de sălbatice, şi totuşi a strălucit şi s-a arătat atît de viguros că a putut îndura nelegiuirea lor, că n-a fugit din cetate, că a mai putut sta de vorbă cu ei. Cum? Am să vă spun eu! Stăpînul universului, cunoscînd mai dinainte răutatea cea nespus de mare a sodomiţilor, a rînduit ca dreptul acesta să locuiască în Sodoma, pentru ca, întocmai ca un doctor bun, să poată vindeca bolile lor. Văzînd, însă, că nu se vindecă şi nu vor să primească vreo îngrijire, nu i-a lăsat aşa. La fel face şi doctorul; cînd vede că boala e mai puternică decît ştiinţa lui, nu încetează să facă tot ce trebuie făcut, pentru ca, dacă poate cu timpul să vindece pe bolnav, să arate cît de mare e ştiinţa lui, iar dacă nu-l poate vindeca, să aibă cugetul împăcat că n-a lăsat nimic din tot ce trebuia făcut. Dreptul Lot trăia în mijlocul lor şi a rămas drept, vădindu-şi marea lui filozofie; locuitorii Sodomei, însă, lipsiţi de orice iertare, nu numai pentru că nu s-au lăsat de răutăţi, ci şi pentru că s-au făcut şi mai răi. Că iată: „*Au înconjurat casa de la tînăr pînă la bătrîn, tot poporul împreună*". Foarte mare este înţelegerea dintre răi, mare este iureşul răutăţii, nespusă e covîrşirea nelegiuirii, de neiertat fapta! „*De la tînăr pînă la bătrîn*". Nu numai tineretul, spune Scriptura, îndrăgea aceste fapte nelegiuite, ci şi bătrînii, tot poporul

13. *Matei*, 11, 12.
14. *Fac.*, 19, 3.
15. *Fac.*, 19, 3.
16. *Fac.*, 19, 4–5.

împreună. Nici nu roşeau de această faptă îndrăzneaţă şi neruşinată, nici nu se gîndeau la ochiul cel neadormit, nici nu se ruşinau de drept, nici nu cruţau pe aşa-socotiţii străini, care găzduiseră la dreptul Lot, ci, lipsiţi de ruşine, cu faţa descoperită, ca să spun aşa, s-au apropiat şi au rostit acele cuvinte neruşinate. Şi strigînd pe drept, i-au zis: *„Unde sînt bărbaţii care au intrat la tine? Scoate-i, ca să ne împreunăm cu ei!"*. După socotinţa mea din pricina acestei încercări a sodomiţilor, din pricina răutăţii lor nelegiuite, a stat dreptul Lot pînă seara la poarta Sodomei[17], ca să nu lase să cadă vreun călător în laţurile acelora. Şi dreptul Lot, pe lîngă iubirea de străini era şi nespus de înţelept, că îşi da toată silinţa să primească în casa lui pe toţi călătorii, să nu-i scape nici unul, chiar dacă deocamdată socotea că a primit în casa lui oameni, nu îngeri. Nelegiuiţii aceia, însă, pe lîngă aceea că nu erau mînaţi de aceleaşi simţăminte ca dreptul Lot, se străduiau să facă numai fapte care puneau în umbră orişice păcat. Pentru această pricină au vrut călătorii să rămînă în piaţă; voiau să-i dea dreptului Lot prilejul de a-şi arăta iubirea de străini, şi să-i arate prin fapte că merită să fie pedepsiţi nişte oameni atît de nelegiuiţi.

IV

Dar să vedem marea virtute a dreptului.

„Ieşind la ei, spune Scriptura, *înaintea uşii, a tras uşa după el şi le-a zis"*[18].

Vezi cum se teme şi tremură dreptul Lot pentru viaţa străinilor? N-a tras numai uşa după el, ci, cunoscîndu-le nebunia şi îndrăzneala şi bănuindu-le obrăznicia, le-a zis:

„Nicidecum, fraţilor"[19].

Ce îndelungă răbdare a dreptului! Ce covîrşitoare smerenie! Cu adevărat aceasta înseamnă a fi virtuos! Să vorbeşti cu blîndeţe unor astfel de oameni. Cel care vrea să vindece un bolnav şi să cuminţească pe un om furios nu trebuie să facă asta cu mînie şi cu asprime. Uită-te la Lot! Numeşte fraţi pe cei ce voiau să facă nişte blestemăţii ca acelea! Vrea să-i înduplece, să le pişte conştiinţa, să-i facă să se lase de blestemata lor încercare.

„Nicidecum, fraţilor, să nu faceţi răutatea aceasta"[20].

„Să nu vă gîndiţi la aşa ceva, le spune el. Să nu vă treacă prin minte această faptă rea, să nu necinstiţi firea însăşi şi nici să nu născociţi împreunări nelegiuite. Dar dacă vreţi să vă potoliţi furia nebuniei voastre, am să fac aşa ca nelegiuirea voastră să fie mai mică".

„Am două fete, care n-au cunoscut bărbat"[21].

„Fetele mele, le spune Lot, n-au fost căsătorite; sînt curate, sînt în floarea vîrstei şi frumoase la chip. Pe ele vi le dau tuturora, folosiţi-vă de ele cum

17. *Fac.*, 19, 1.
18. *Fac.*, 19, 6–7.
19. *Fac.*, 19, 7.
20. *Fac.*, 19, 7.
21. *Fac.*, 19, 8.

vă place. Luaţi-le, potoliţi-vă cu ele desfrînarea, faceţi-vă cu ele nelegiuita voastră poftă".

„Numai bărbaţilor acestora să nu le faceţi nici o nedreptate, pentru că au intrat sub acoperămîntul casei mele"[22].

„Pentru că i-am silit, le spune el, şi i-am adus sub acoperişul casei mele, de aceea să nu mi se pună pe seama mea nelegiuirea săvîrşită asupra lor şi să fiu pricina necinstirii lor, vă dau în locul lor pe cele două fete ale mele, ca să-i scap pe ei din mîinile voastre".

Cît e de mare virtutea dreptului! Virtutea aceasta a fost mai mare decît virtutea iubirii de străini. Cine ar putea vorbi după vrednicie de dragostea dreptului acestuia, care nu şi-a cruţat nici fetele sale, numai ca să poată cinsti pe străini şi ca să-i scape din mîinile nelegiuite ale sodomiţilor? Şi-a dat chiar fetele lui ca să scape de ocara aceea nelegiuită pe nişte străini, pe nişte drumeţi – iarăşi îi numesc aşa! – pe nişte necunoscuţi! Noi, însă, de multe ori, cînd vedem pe fraţii noştri căzuţi chiar în prăpastia necredinţei, şi, ca să spun aşa, ajunşi aproape în gîtlejul diavolului, nici cuvînt nu vrem măcar să scoatem, nici să-i sfătuim ca să-i îndemnăm, cu cuvintele noastre, spre a-i smulge din păcat şi a-i duce la virtute. Ce cuvînt de apărare mai putem avea, cînd dreptul acesta nu şi-a cruţat nici fetele sale pentru purtarea de grijă a străinilor, iar noi ne purtăm aşa de lipsiţi de milă cu fraţii noştri şi adeseori ne mai ies din gură şi acele cuvinte de gheaţă şi nesocotite: „Ce legătură am eu cu el? Nu-mi pasă! N-am nimic cu el!". Ce spui, omule? N-ai nici o legătură cu el? Îţi este frate, eşti de aceeaşi fire cu el, aveţi acelaşi Stăpîn, iar de multe ori vă împărtăşiţi la aceeaşi masă, vreau să spun, la masa duhovnicească şi înfricoşătoare, şi spui: „N-am nici o legătură cu el" şi treci pe lîngă el fără de milă şi nu întinzi mîna celui căzut? Iudeilor legea le poruncea să nu treacă nici pe lîngă vita unui duşman căzută jos[23], iar tu vezi adeseori pe fratele tău rănit de diavol şi căzut jos, nu la pămînt, ci în prăpastia păcatului, şi nu cauţi să-l scoţi cu sfatul, nici nu-l îndemni şi nici nu te străduieşti să mai iei şi pe alţii în ajutor, dacă e cu putinţă, ca să poţi slobozi mădularul tău din gîtlejul fiarei şi să-l reîntorci la nobleţea lui, pentru ca şi tu, dacă vei cădea vreodată – Doamne fereşte! – în laţurile acelui viclean demon, să poţi avea pe cineva care să te poată ajuta şi scoate din mîinile diavolului? Aşa spune şi Pavel, vrînd să-i îndemne pe galateni spre purtarea de grijă a mădularelor lor, adică a semenilor lor: *„Luînd seamă de tine însuţi, ca să nu cazi şi tu în ispită"*[24]. Aproape că le spune: „Dacă treci fără milă şi lipsit de omenie pe lîngă fratele tău, va trece poate pe lîngă tine tot aşa şi altul, cînd vei cădea în vreun necaz. Deci, dacă nu vrei să fii trecut cu vederea în vreme de necaz, nu trece nici tu, ci arată multă dragoste şi socoate nespus de mare comoară să poţi mîntui pe fratele tău".

---

22. *Fac.*, 19, 8.
23. *Ieş.*, 23, 5.
24. *Gal.*, 6, 1.

Nu este virtute mai mare ca asta. Dacă te gîndeşti numai că acesta, pe care-l treci cu vederea şi-l nesocoteşti, a fost învrednicit de atîta cinste de Stăpînul tău, că pentru el n-a refuzat să-şi verse sîngele Lui – precum spune şi Pavel: *„Şi va pieri prin conştiinţa ta fratele tău cel slab, pentru care Hristos a murit"*[25], – cum nu te îngropi de viu în pămînt? Deci dacă Hristos pentru el şi-a vărsat şi sîngele, ce lucru mare faci de-i arăţi dragoste, dacă, sfătuindu-l cu cuvîntul, ridici pe cel căzut, dacă scoţi din adîncul păcatului pe cel care e înecat poate cu sufletul şi ajuns sub valuri, dacă-l faci să vadă lumina virtuţii, ca să nu mai meargă prin întunecimea răutăţii?

V

Să imităm, dar, vă rog, pe dreptul acesta şi să nu ne dăm în lături nici chiar dacă ar trebui să cădem în primejdie pentru mîntuirea semenului nostru. Primejdia aceasta ne este temei de mîntuire şi pricinuitoare de multă îndrăznire. Gîndeşte-mi-te la dreptul acesta că a ţinut piept unui întreg popor unit să facă rău! Gîndeşte-mi-te că, pe lîngă blîndeţe, a arătat şi nespusă bărbăţie, chiar dacă nici aşa n-a putut potoli furia lor nestăpînită. Căci ce-i spun sodomiţii ca răspuns cuvintelor lui, după ce s-a arătat covîrşitor de blînd şi după ce prin cuvintele sale aproape că le-a dat lor pe fetele lui cu mîinile sale?

„Du-te încolo!"[26], îi spun.

Ce beţie cumplită! Ce mare nebunie! Aşa e pofta asta rea şi neînfrînată! Cînd pune stăpînire pe cuget, nu-l mai lasă să vadă ce trebuie, ci lucrează pe toate ca şi cum ar fi în întuneric, într-o luptă pe vreme de noapte.

„Du-te încolo! Ai venit să locuieşti aici sau să ne judeci? Acum, dar, te vom chinui mai rău pe tine decît pe aceia"[27].

Ai văzut cît de blînd le-a vorbit dreptul, iar ei cît de aspru se poartă? Ca şi cum ar fi fost înebuniţi de diavol, ca şi cum ar fi fost conduşi de el, aşa se scoală împotriva dreptului şi-i spun: *„Ai venit să locuieşti aici sau să ne judeci?* Te-am primit aici ca pe un străin! Te-ai făcut, oare, judecătorul nostru?". Ar fi trebuit să se ruşineze de sfatul dreptului Lot, dar ei, ca nişte nebuni, încearcă sa-l taie pe doctor şi-i grăiesc aşa: *„Te vom chinui pe tine mai rău decît pe aceia!"*. „Dacă nu vrei să te linişteşti, îi spun sodomiţii, vei vedea că n-ai nimic de cîştigat luîndu-le apărarea! Îi vei scăpa pe aceia de primejdie, dar vei cădea tu în ea!".

„Şi-l sileau pe Lot foarte"[28].

Uită-te la curajul dreptului acestuia, că încearcă să se împotrivească unei atît de mari mulţimi.

„Şi s-au apropiat, spune Scriptura, *să strice uşa"*[29].

25. *I Cor.*, 8, 11.
26. *Fac.*, 19, 9.
27. *Fac.*, 19, 9.
28. *Fac.*, 19, 9.
29. *Fac.*, 19, 9.

Lot, cînd să iasă, a prevăzut nebunia lor şi a tras uşa după el. Nebunii şi nelegiuiţii aceia, însă, n-au dat ascultare sfatului lui Lot, ci-l sileau să le dea pe străini şi încercau să spargă uşa.

Deci după ce, cele petrecute au arătat virtutea dreptului şi grija lui pentru aşa-socotiţii străini şi după ce s-a văzut că toată mulţimea aceea era înţeleasă să facă rău, atunci s-au descoperit şi drumeţii pe ei înşişi. Văzuseră că dreptul a făcut tot ce stătuse în puterea lui, de aceea îşi arată puterea lor, ca să apere pe drept, care era tiranizat de furia acelora.

„*Iar bărbaţii aceia*, spune Scriptura, *întinzînd mîinile au tras pe Lot spre ei în casă şi au închis uşa casei. Iar pe bărbaţii care erau la uşa casei i-au lovit cu orbire de la cel mai mic pînă la cel mai mare şi se osteneau căutînd uşa*"[30].

Vezi că şi dreptul acesta este răsplătit îndată pentru iubirea sa de străini, iar nelegiuiţii aceia îşi primesc cuvenita pedeapsă? Că spune Scriptura: „*Au tras pe Lot în casă şi au închis uşa; iar pe bărbaţi i-a lovit cu orbirea de la mic pînă la mare şi se osteneau căutînd uşa*". Pentru că li se orbise ochiul minţii, de aceea li s-a orbit şi vederea, ca să afle că nu-s de nici un folos ochii trupeşti, dacă sînt oarbe privirile minţii. Au orbit cu toţii, spune Scriptura, pentru că toţi erau înţeleşi să facă păcatul; nici tinerii, nici bătrînii nu s-au dat în lături de această rea încercare. N-au orbit numai, ci au pierdut şi puterea trupului lor. Li s-a slăbit puterea trupului, pentru că li se slăbise cea mai însemnată parte, sufletul. Cei care mai înainte încercau să spargă uşa şi-l ameninţau pe dreptul Lot, deodată au rămas încremeniţi, uşa era înaintea lor, dar n-o vedeau. Cînd Lot a văzut cine erau drumeţii şi că mare era puterea lor, a răsuflat uşurat.

„*Şi au zis*, spune Scriptura, *către el bărbaţii: „Ai pe cineva aici în oraş, ginere sau fii sau fete sau pe altcineva?*"[31].

Iată cum răsplătesc îngerii pe drept pentru iubirea lui de străini şi cum vor să-i scape pe toţi cei din casa lui! „Dacă ai pe cineva în oraş, dacă ţii la cineva, dacă ştii pe cineva care nu-i părtaş nelegiuirii acestora,

Scoate-i din locul acesta[32]

şi din pămîntul acesta! Scoate toate rudele tale,

că noi vom pierde locul acesta!"[33].

Apoi îi arată şi pricina, spunîndu-i dreptului toate cu de-amănuntul: „*Că s-a ridicat strigătul lor înaintea Domnului şi ne-a trimis Domnul să-i pierdem*"[34].

Lucrul acesta îl spusese şi Dumnezeu patriarhului Avraam: „*Strigătul Sodomei şi Gomorei s-a înmulţit spre Mine*"[35]. Acum îngerii spun: „*S-a înălţat strigătul lor înaintea Domnului*".

---

30. *Fac.*, 19, 10–11.
31. *Fac.*, 19, 12.
32. *Fac.*, 19, 12.
33. *Fac.*, 19, 13.
34. *Fac.*, 19, 13.
35. *Fac.*, 18, 20.

VI

„Nelegiuirea lor este mare, spun îngerii, de aceea, pentru că boala lor nu se mai poate vindeca, pentru că rana lor este de nevindecat, Domnul ne-a trimis să pierdem cetatea". Lucrul acesta a vrut să-l spună și fericitul David prin cuvintele: „*Cel ce face pe îngerii Săi duhuri și pe slugile Sale pară de foc*"[36].

„Pentru că am venit, spun îngerii, să pierdem tot ținutul acesta – că din pricina răutății locuitorilor va fi pedepsit și pămîntul – ieși tu de aici!".

Auzind acestea dreptul Lot și aflînd pricina pentru care veniseră aceia, bărbați la înfățișare, dar de fapt îngeri și slujitori ai Dumnezeului universului, „*a ieșit și a grăit către ginerii săi, care luaseră pe fetele lui*"[37].

– Dar pentru ce spune Scriptura acum: „*ginerii săi, care luaseră pe fetele lui*", cînd mai sus Lot spusese nelegiuiților acelora: „*Iată am două fete, care n-au cunoscut bărbat?*"[38].

– Să nu crezi că este o contrazicere între cele spuse acum și cele spuse mai înainte de dreptul Lot! Era obicei la cei vechi ca logodna să se facă cu mult timp înainte de căsătorie și de multe ori logodnicii locuiau la un loc cu logodnicele, împreună cu părinții. Lucrul acesta se face și acum în multe părți. Așadar pentru că fetele lui Lot erau logodite, de aceea Scriptura îi numește pe logodnici gineri și spune: „*care luaseră pe fetele lui*"; le luaseră cu cuvîntul dat și cu consimțămîntul părinților.

„*Și a zis: „Sculați și ieșiți din locul acesta, că Domnul va pierde cetatea!". Ginerilor lui li s-a părut că glumește*"[39].

Iată că și ei erau din același aluat rău! Dumnezeu, vrînd să-l scape repede pe dreptul Lot de înrudirea cu ei, nici n-a îngăduit să se amestece aceia cu fetele dreptului, ci i-a luat din lume mai înainte și pe ei împreună cu cei răi. Și astfel, ieșind dreptul din cetate cu fetele lui, a scăpat de înrudirea cu ei.

Deci cînd au auzit ginerii din gura dreptului Lot de grozava amenințare, l-au luat în rîs și au socotit basm spusele lui. Dreptul făcuse ce era dator să facă, a vrut să-i scape de pedeapsă; își logodise doar fetele cu ei. Ginerii lui, însă, nici n-au vrut să audă, ci continuau să rîdă de el, dar au cunoscut pe pielea lor, că nu spre folosul lor au rîs de dreptul Lot.

„*Iar cînd s-a făcut dimineață*, spune Scriptura, *grăbeau îngerii pe Lot, zicîndu-i: „Scoală-te, ia pe femeia ta și pe cele două fete pe care le ai și ieși ca să nu pieri și tu împreună cu fărădelegile orașului". Și ei s-au turburat*"[40].

„Nu zăbovi, îi spun îngerii, are să vină acum peste ei prăpădul. Scapă-te pe tine, pe femeia ta și pe cele două fete ale tale. Cei care n-au vrut să asculte

36. *Ps.*, 103, 5.
37. *Fac.*, 19, 14.
38. *Fac.*, 19, 8.
39. *Fac.*, 19, 14–15.
40. *Fac.*, 19, 15–16.

de sfatul tău, nu după mult timp vor pieri ca toţi ceilalţi. Deci nu zăbovi, ca să nu pieri şi tu cu nelegiuiţii aceştia". La auzul acestor cuvinte *„s-au turburat"* Lot, femeia lui şi fetele lui. *„S-au turburat"*, adică i-a cuprins frica, s-au spăimîntat tare, i-a îngrozit ameninţarea. De aceea, purtînd grijă de drept,

„îngerii l-au apucat de mînă"[41], spune Scriptura.

Scriptura nu mai vorbeşte acum de drumeţi ca de nişte bărbaţi, ci, pentru că aveau să aducă pedeapsa asupra cetăţii, îi numeşte îngeri.

„L-au apucat de mînă pe el, pe femeia lui şi pe cele două fete ale lui, pentru că s-a îndurat Domnul de dînsul"[42].

Luîndu-i de mînă, le-a dat curaj şi le-a întărit rîvna, ca frica să nu le macine puterea. Pentru aceea a adăugat: *„Pentru că s-a îndurat Domnul de dînsul"*. Pentru că Domnul a socotit că Lot merită să scape, de aceea îngerii i-au apucat de mînă pe toţi, vrînd să le dea curaj.

„Şi scoţîndu-i afară, au zis: „Mîntuieşte-ţi sufletul tău; să nu te uiţi înapoi, nici să stai în vreun loc de primprejur, în munte mîntuieşte-te, ca să nu fii prins împreună cu ei"[43].

„Te-am scăpat de nelegiuiţii aceia! Nu te mai uita înapoi, nici nu căuta să vezi ce li se întîmplă! Grăbeşte-te, depărtează-te, ca să poţi scăpa de pedeapsa venită peste ei!".

Apoi, pentru că dreptul se temea că n-are să poată ajunge în locul hotărît de îngeri, să ajungă în munte, le spune:

„Rogu-mă, Doamne, pentru că a aflat sluga ta milă înaintea ta, şi ai mărit dreptatea ta pe care o faci cu mine, ca să trăiască sufletul meu, eu nu voi putea să mă mîntui în munte; dar ca să nu mă prindă cele rele şi să mor, iată cetatea aceasta este aproape; să scap acolo; este mică. Acolo mă voi mîntui şi va trăi sufletul pentru tine"[44].

„Aţi hotărît să mă scăpaţi, le spune Lot, dar nu mai am putere să ajung pînă în vîrful muntelui; de aceea măriţi-vă mila faţă de mine şi uşuraţi-mi osteneala. Şi ca să nu fiu prins de pedeapsa care se apropie, şi să fiu osîndit cu ei, lăsaţi-mă să intru în cetatea aceasta. Chiar dacă e mică şi neînsemnată, dar pot să-mi scap viaţa în ea".

„Şi i-au zis lui: „Iată m-am mirat de faţa ta şi de cuvîntul acesta, ca să nu pierd cetatea de care mi-ai vorbit"[45].

Cu alte cuvinte îngerii îi spun: „Ţi-am ascultat ruga, voi face şi asta şi-ţi voi împlini cererea; pentru tine voi cruţa şi cetatea".

„Grăbeşte-te, dar, ca să ajungi acolo şi scapi! Că nu voi face nimic pînă ce vei ajunge acolo"[46].

41. *Fac.*, 19, 16.
42. *Fac.*, 19, 16.
43. *Fac.*, 19, 16–17.
44. *Fac.*, 19, 18–20.
45. *Fac.*, 19, 21.
46. *Fac.*, 19, 22.

„Nu voi putea să pierd Sodoma și Gomora pînă ce nu intri tu în cetatea aceasta. Mă îngrijesc de mîntuirea ta; de aceea aștept să ajungi tu acolo și apoi să aduc pedeapsa".

„Soarele a răsărit pe pămînt și Lot a intrat în Segor"[47].

Lot a intrat în cetate la răsăritul soarelui; și îndată ce a fost acela în cetate, au și fost pedepsiți nelegiuiții aceia.

„Domnul, spune Scriptura, *a plouat peste Sodoma și Gomora pucioasă și foc de la Domnul din cer și a pierdut cetățile acestea și toate locurile de prim prejur și pe toți cei ce locuiau în orașe și tot ce răsărea din pămînt"*[48].

Să nu te minunezi, iubite, de așezarea de aici a cuvintelor. Este o însușire a Scripturii să așeze de multe ori, fără nici o deosebire, cuvintele, așa cum poți vedea acum: *„A plouat Domnul pucioasă și foc de la Domnul din cer"*, ca să spună că Domnul a adus pedeapsa. Și a pierdut nu numai orașele, locurile de prim prejur și pe toți locuitorii, ci a făcut să dispară și tot ce răsărea din pămînt.

„Pentru că oamenii care au locuit pămîntul acesta, spune Dumnezeu, au făcut multe roade de răutate, de aceea pierd și roadele pămîntului, pentru că prin pieirea lor și prin nerodirea pămîntului, pămîntul să amintească veșnic generațiilor viitoare și să le grăiască tuturora de răutatea celor ce l-au locuit!".

Ai văzut cîtă putere are virtutea și cîtă putere are păcatul? Ai văzut că dreptul a scăpat, iar aceia și-au primit pedeapsa după păcatele lor? Și după cum dreptul Lot, din pricina virtuții lui, a mîntuit și pe fetele sale și a oprit și pieirea cetății Segor, tot așa și păcătoșii aceia, din pricina covîrșitoarei lor răutăți, nu numai că au pierit și s-au pierdut, dar au făcut și pămîntul să fie pe viitor neroditor.

„Și s-a uitat, spune Scriptura, *femeia lui înapoi și s-a făcut stîlp de sare"*[49].

Pentru că femeia lui Lot auzise porunca pe care îngerii o dăduseră dreptului Lot, să nu se uite înapoi, ci să plece cu multă grabă; și pentru că ea n-a ascultat de cele spuse și n-a păzit porunca, de aceea a fost pedepsită pentru trîndăvia ei.

VII

Dar noi auzind acestea, să ne îngrijim mult de mîntuirea noastră și să ne ferim de a călca pe urmele nelegiuirii sodomiților. Să imităm iubirea de străini a dreptului acestuia și să facem și celelalte fapte de virtute, ca să putem scăpa și de mînia cea de sus. Nu-i cu putință, da, nu-i cu putință să nu dobîndim mare comoară cînd împlinești cu rîvnă virtutea iubirii de străini. Așa au fost învredniciți de ajutorul de sus drepții aceștia: patriarhul Avraam

47. *Fac.*, 19, 23.
48. *Fac.*, 19, 24—25.
49. *Fac.*, 19, 26.

şi Lot; au socotit că găzduiesc oameni şi au fost învredniciţi să primească îngeri şi pe Stăpînul îngerilor. Putem şi noi, dacă vrem, să-L primim şi acum. El este Cel Ce a spus: „*Cel ce vă primeşte pe voi, pe Mine mă primeşte*"[50].

Aşadar aşa să primim pe străini! Să nu ne uităm niciodată la îmbrăcămintea lor proastă. Dacă vom fi iubitori de străini cu un astfel de gînd, vom fi şi noi învredniciţi să avem uneori astfel de oaspeţi: oameni la înfăţişare, dar îngeri după viaţa lor plină de virtute. Numai să nu-i iscodim, să nu-i luăm la cercetări, ca nu cumva să pierdem comoara. Fericitul Pavel, vorbind de aceşti drepţi, ne arată cum au dobîndit ei astfel de oaspeţi: „*Iubirea de străini să nu o uitaţi; că prin ea unii, fără să ştie, au primit oaspeţi pe îngeri*"[51]. Aceasta mai cu seamă i-a arătat mari şi minunaţi că i-au găzduit fără să ştie cine sînt. Şi noi, dar, să fim iubitori de străini cu credinţă şi cu evlavie, ca să putem dobîndi şi comoara, de care facă Dumnezeu ca noi toţi să ne bucurăm, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, slava împreună cu Sfîntul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

50. *Matei*, 10, 40.
51. *Evr.*, 13, 1.

OMILIA XLIV

„Şi s-a sculat Avraam dis-de-dimineaţă şi s-a dus la locul unde a stat înaintea lui Dumnezeu“[1].

I

Cuvîntul despre femeia samarineancă ne-a arătat îndestulător ieri[2] şi nespusa îngăduinţă a Stăpînului şi covîrşitoarea Lui purtare de grijă de ea, dar şi recunoştinţa ei. Aţi văzut că s-a dus să ia apă, dar s-a întors acasă cu apă dumnezeiască din izvorul cel spiritual. A împlinit cele spuse de Stăpînul: *„Apa pe care i-o voi da Eu, se va face în el izvor de apă care saltă spre viaţa veşnică“*[3]. Samarineanca, încărcată cu apă din acel dumnezeiesc şi duhovnicesc izvor, n-a ţinut pentru ea apa, ci revărsîndu-se, ca să spun aşa, peste gardinele vasului, a adăpat şi pe locuitorii oraşului cu harul darului dat ei; şi femeia a ajuns dintr-o dată predicator, samarineanca, femeia cea de alt neam[4]. Aţi văzut cît de priceput a fost sufletul ei? Aţi văzut iubirea de oameni a Stăpînului, că nu trece cu vederea pe nimeni, ci dacă găseşte suflet treaz şi fierbinte, fie la o femeie, fie la un sărac, fie la oricine îi dă îndată harul Lui?

Să imităm, dar, şi noi, vă rog, pe femeia aceasta. Să primiţi cu multă luare aminte învăţăturile pe care vi le spun, pe care mi le dă Duhul. Că nu sînt ale mele cuvintele ce le spun, nici nu rostesc de la mine cele ce grăiesc, ci de la Duhul, povăţuit fiind de iubirea de oameni a Stăpînului pentru folosul vostru şi pentru zidirea Bisericii lui Dumnezeu. Nu te uita, dar, iubite, la mine cel ce-ţi predic, nici la nimicnicia mea, ci primeşte spusele mele cu minte trează, că eu îţi pun înainte cuvintele Stăpînului, deci să ai cugetul îndreptat spre Cel Ce m-a trimis pe mine. În treburile omeneşti, cînd împăratul, cel cu coroană pe cap, trimite scrisori, omul, care aduce aceste scrisori, nu-i un om de seamă, ci un om de rînd, adeseori nici nu-şi poate număra strămoşii; e un necunoscut din necunoscuţi, dar cei care primesc scrisorile aduse de el nu se uită că cel ce le aduce e om de rînd, ci, pentru scrisorile împăratului, îi dă multă cinste şi aceluia; şi primesc scrisorile cu mare frică şi cu multă linişte. Dacă, deci, este primit de toţi cu mult respect cel care

---

1. *Fac.*, 19, 27.
2. Deci, şi pe vremea sfîntului Ioan Gură de Aur, pericopa Evanghelică cu Samarineanca se citea tot după Paşti, ca şi azi.
3. *Ioan*, 4, 14.
4. *Ioan*, 4, 28—30.

aduce scrisorile unui om, care aduce doar o hîrtie, apoi este drept ca voi să primiți cu mai multă luare aminte cuvintele trimise prin mine de Duhul, ca să primiți răsplată mare pentru alesele voastre simțăminte. Dacă Stăpînul universului va vedea rîvna sufletului vostru, îmi va da și mie mai îmbelșugat cuvînt pentru zidirea voastră, iar vouă vă va dărui mai multă pricepere, ca să înțelegeți cele ce vă spun. Bogat e harul Duhului, se revarsă peste toți și nu se împuținează, ci cu cît se împarte cu atîta crește și cu cît sînt mai mulți cei care se împărtășesc din el, cu atît se înmulțesc darurile harului.

Haide, dar, dacă vreți, să continui șirul celor spuse mai înainte; să vedem unde am terminat cuvîntul și de unde se cuvine să-l reluăm astăzi. Unde am oprit, dar, în predica de mai înainte cuvîntul de învățătură? Vă vorbeam de Lot și de arderea Sodomei și mi-am oprit cuvîntul acolo unde dreptul Lot și-a găsit scăparea în Segor. „*Soarele a răsărit pe pămînt și Lot a intrat în Segor*"[5] ; atunci a venit peste cei din Sodoma urgia aceea trimisă de Dumnezeu, care a pierdut pămîntul. Tot atunci femeia dreptului Lot, uitînd cuvintele spuse de îngeri, s-a uitat înapoi și s-a făcut stîlp de sare[6] , lăsînd tuturor generațiilor viitoare amintire veșnică a trîndăvirii sale.

Trebuie neapărat, dar, ca astăzi să merg mai departe și să grăiesc puțin dragostei voastre, ca să vedeți iarăși atît sufletul milos și plin de dragoste al patriarhului Avraam, cît și bunăvoința lui Dumnezeu față de el.

Pe cînd răsărea soarele, dreptul Lot și-a găsit scăparea în Segor, iar locuitorii Sodomei și-au primit pedeapsa. Patriarhul Avraam, însă, îndurerat și de pieirea pe care aceia o suferiseră pentru nelegiuirea lor, dar foarte îngrijorat în același timp și de soarta dreptului Lot, dis-de-dimineață, s-a dus să vadă ce se întîmplase.

„*Și s-a sculat Avraam dis-de-dimineață și s-a dus la locul unde a stat el înaintea lui Dumnezeu. Și a căutat spre Sodoma și Gomora și spre pămîntul de primprejur și a văzut; și iată se suia pară de foc din pămînt, ca văpaie de cuptor*"[7] .

Cînd a ajuns Avraam, spune Scriptura, în locul în care a vorbit cu Stăpînul și s-a rugat pentru cei din Sodoma, a văzut urmele acelei înfricoșătoare pedepse. Și dorea să știe ce s-a întîmplat cu dreptul Lot. Așa e obiceiul sfinților, sînt miloși și iubitori de oameni. Dumnezeiasca Scriptură, ca să ne arate că harul Duhului i-a făcut cunoscut îndată lui Avraam ce se întîmplase acolo și în același timp ca să arate că l-a scăpat pe Avraam de grija ce i-a purtat lui Lot, spune:

„*Cînd a pierdut Domnul cetățile de primprejur, și-a adus aminte Dumnezeu de Avraam și a scos pe Lot din mijlocul prăpădului*"[8] .

—Ce vor să spună cuvintele: „*Și-a adus aminte Dumnezeu de Avraam?*

—Și-a adus aminte de rugămintea pe care I-o făcuse, spunîndu-I: „*Vei pierde, oare, pe cel drept cu cel necredincios?*"[9] .

5. *Fac.*, 19, 23.
6. *Fac.*, 19, 26.
7. *Fac.*, 19, 27–28.
8. *Fac.*, 19, 29.
9. *Fac.*, 18, 23.

—Dar cum, dreptul Lot a scăpat datorită rugăminţii patriarhului şi nu datorită dreptăţii lui?

—Da, şi datorită rugăminţii patriarhului! Cînd facem tot ce trebuie să facem, ne ajută nespus de mult şi rugăciunea drepţilor. Dar dacă ne trîndăvim şi ne punem toată nădejdea mîntuirii noastre numai în ei, nimic nu folosim. Nu pentru că drepţii sînt neputincioşi, ci pentru că noi ne pierdem singuri din pricina trîndăviei noastre.

II

Şi ca să vezi că dacă ne trîndăvim nu ne sînt de folos, nici drepţii, nici profeţii, chiar dacă se roagă pentru noi — că aceia îşi arată prin asta virtutea lor, dar nouă nu ne sînt de vreun folos din pricina purtării noastre — ascultă ce spune Dumnezeul universului profetului Ieremia, cel sfinţit din pîntece: „*Să nu te rogi pentru poporul acesta, că nu te voi asculta*"[10]. Uită-te la iubirea de oameni a Stăpînului! Îi spune mai dinainte profetului, ca nu cumva, după ce nu-i va fi ascultat rugăciunea, să socotească că asta s-a făcut din pricina lui. De aceea vorbeşte mai dinainte de răutatea poporului şi-l opreşte a se ruga pentru popor, ca însuşi profetul să poată cunoaşte cît e de mare răutatea lor, dar să afle şi aceia că profetul nu le poate ajuta cu nimic de nu vor face şi ei tot ce trebuie să facă. Ştiind acestea, iubiţilor, să alergăm la rugăciunile sfinţilor şi să-i rugăm să se roage pentru noi; dar să nu ne încredem numai în rugăciunile lor, ci să facem şi noi tot ce trebuie; să căutăm să ne schimbăm în mai bine, ca să ne fie de folos rugăciunile pe care sfinţii le fac pentru noi. Asta o spune Stăpînul universului aceluiaşi profet: „*Nu vezi ce fac aceştia?*[11]. *Ard seu şi fac turte oastei cerului*"[12]. Aproape că îi spune: „Pentru aceştia Mă rogi, pentru aceştia care nu încetează a face rău, care nu-şi dau seama de boala care-i stăpîneşte, ci sînt aşa de nesimţitori? Nu vezi ce mare le e dispreţul? Nu vezi nebunia lor cea mare? Nu se mai satură de răutăţi, ci se tăvălesc în nelegiuirile lor ca un porc în mocirlă? Dacă ar fi voit să se întoarcă, aş mai fi aşteptat, oare, să mai fiu rugat? Nu! Nu sînt Eu, oare, Acela Care strig şi grăiesc prin profeţi: *Şi am spus după ce ea a făcut desfrînare: „După toate acestea, întoarce-te la Mine!" şi nu s-a întors?*[13]. „Cer, oare, altceva decît să o curme o dată cu păcatul şi să se oprească de la rele? Le mai cer Eu, oare, socoteală de păcatele trecute, cînd îi văd că vor să-şi schimbe viaţa? Nu! Nu le strig, spunîndu-le în fiecare zi: *Nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu?*[14]. Oare nu de asta fac Eu totul, ca să-i smulg de la pieire pe cei încurcaţi pe căi rătăcite? Zăbovesc,

10. *Ier.*, 7, 15.
11. *Ier.*, 7, 16.
12. *Ier.*, 7, 17.
13. *Ier.*, 3, 7.
14. *Iez.*, 18, 23.

oare, a le da ajutor, cînd îi văd că se schimbă? Nu sînt Eu Cel Ce am spus: *Încă grăind tu, îți voi spune: „Iată, sînt lîngă tine!“*[15]. Doresc ei, oare, atît mîntuirea lor cît doresc Eu ca toți oamenii să se mîntuiască și să vină la cunoștința adevărului?[16]. Oare de aceea i-am adus de la neființă la ființă, ca să-i pierd? Oare degeaba am pregătit împărăția cerurilor și acele nenumărate și nespuse bunătăți? Nu i-am amenințat, oare, și cu iadul, tocmai ca să-i fac pe toți ca și prin asta să alerge la împărăția cerului? Așadar, o fericite profete, nu te mai ruga Mie, părăsindu-i pe ei, ci dă-ți silința și biruie boala lor, să-i faci să-și simtă boala, să-i faci sănătoși! Atunci darurile Mele vor urma. Nu preget, nu zăbovesc, cînd văd suflet simțitor! Un singur lucru cer: mărturisirea păcatelor! Atunci nu mai aduc pedeapsă peste cei ce au păcătuit. Cer, oare, ceva greu și împovărător? Nici n-aș cere asta, dacă n-aș ști că ajung mai răi de nu-și mărturisesc păcatele de mai înainte. Dar pentru că știu că neamul omenesc este lesne înclinat spre păcat, de aceea vreau ca să-și mărturisească păcatele de mai înainte, pentru ca mărturisirea să le fie o piedică în a mai cădea în aceleași păcate".

III

Gîndindu-ne, dar, la acestea, iubiților, și avînd în minte iubirea de oameni a Stăpînului, să nu ne trîndăvim, ci mai înainte de toate să ne dăm multă silință să ne curățim murdăria lăsată de păcate și după aceea să ne grăbim spre rugăciunea sfinților. Dar dacă voim să fim cu luare aminte și cu mintea trează, vom putea avea mare folos chiar de pe urma rugii noastre. Pentru că iubitor de oameni e Stăpînul nostru și nu se pleacă atît la rugile altora cît la ale noastre. Ce covîrșitoare bunătate! Dacă ne vede pe noi cei cu păcate, pe noi cei lipsiți de orice cinste, pe noi cei care nu avem nici o îndrăznire, că ne ridicăm puțin și că vrem să alergăm la bogăția bunătății Sale, îndată se pleacă rugilor noastre, ne întinde mîna nouă celor căzuți, ne ridică pe noi cei de jos și ne strigă zicînd: *„Oare cel ce cade nu se ridică?“*[17].

Dar ca să vedeți chiar din fapte că mulți au dobîndit ce-au cerut mai degrabă rugîndu-se ei decît rugîndu-se alții pentru ei, trebuie neapărat să vă vorbesc de aceștia ale căror cereri au fost ascultate, pentru ca să-i imităm și noi, trezindu-ne rîvna.

Să auzim, dar, pe cananeancă, pe femeia aceea cu sufletul plin tot de durere, pe femeia aceea de alt neam[18]. Cînd a văzut pe Doctorul sufletelor, cînd a văzut că Soarele dreptății răsare celor ce șed întru întuneric, s-a apropiat de El cu mare și fierbinte rîvnă; n-a făcut-o să pregete nici că era femeie, nici că era de alt neam; a înlăturat toate piedicile, s-a apropiat de El și i-a zis: *„Miluiește-mă, Doamne; fiica mea este chinuită rău de demon!“*[19].

15. *Isaia*, 58, 9.
16. *I Tim.*, 2, 4.
17. *Ier.*, 8, 4.
18. *Matei*, 15, 22—28.
19. *Matei*, 15, 22.

Dar Cel Care știe tainele inimii tace și nu-i răspunde, nu-i dă cuvînt, nu se îndură de femeie, deși o vede că se apropie de El văitîndu-se atîta, ci zăbovește, vrînd să facă tuturora cunoscută comoara ascunsă în femeie. Știa mărgăritarul ascuns în ea și nu voia ca noi să nu-l cunoaștem. De aceea zăbovește, de aceea n-o învrednicește de răspuns, ca marea stăruință a femeii să fie învățătură tuturor celor de mai tîrziu. Uită-te la bunătatea nespusă a lui Dumnezeu! El nu i-a răspuns, dar ucenicii, socotindu-se mai buni, mai iubitori de oameni, nu îndrăznesc să-I spună deschis: „Împlinește-i cererea, miluiește-o, îndură-te de ea!".

— Dar ce?

— Îi spun: „*Slobozește-o că strigă în urma noastră*"[20], ca și cum I-ar spune: „Scapă-ne de supărarea ce ne-o face, scutește-ne de strigătele ei!". Ce face Stăpînul? „Credeți că tac fără de rost de n-o învrednicesc de răspuns?", le spune El. Ascultați! „*N-am fost trimis decît la oile cele pierdute ale casei lui Israil!*[21]. Nu știți că femeia este de alt neam? Nu știți că și vouă v-am spus: în calea păgînilor să nu mergeți?[22]. Pentru ce îi arătați dar milă, așa, fără să vă gîndiți?". Uită-te la iscusita înțelepciune a lui Dumnezeu! Uită-te că atunci, cînd a învrednicit-o cu răspunsul, a lovit-o mai greu decît cu tăcerea; aproape că i-a dat o lovitură de moarte; El a vrut, însă, să-i ațîțe sufletul, ca ucenicii, care nu știau nimic, să cunoască credința ascunsă în ea. Dar femeia nici așa nu s-a descurajat, nici nu s-a dat bătută, văzînd că nici ucenicii n-au făcut nimic; nu și-a zis în sine: „Dacă nici ei n-au putut să-L înduplece, rugîndu-se pentru mine, pentru ce să mai stărui în zadar și fără de folos?". Nu, ci, ca arsă de foc, cu mintea înflăcărată, cu inima sfîșiată de durere, se apropie, rugîndu-se și spunînd: „*Doamne, ajută-mă!*"[23]. Și Domnul nici acum nu-i răspunde, ci-i dă un răspuns și mai greu decît cel dintîi: „*Nu este bine să iei pîinea fiilor și s-o arunci cîinilor*"[24]. Gîndește-te, iubite, și minunează-te acum, de dorul și credința covîrșitoare a sufletului femeii! Nu s-a supărat cînd a auzit că o face cîine, n-a plecat, ci, cu suflet plin de încredere, spune: „*Da, Doamne! Dar și cîinii mănîncă din fărîmăturile mesei domnilor lor*"[25]. „Mărturisesc, spune ea, sînt cîine! Învrednicește-mă, dar, ca pe un cîine de fărîmăturile mesei!". Ai văzut credința femeii și bunele ei simțăminte? A primit fără să murmure ce i s-a spus și a dobîndit îndată ce cerea, a dobîndit cu multe laude. Și ce-i spune Hristos? „*O, femeie, mare este credința ta! Fie ție precum voiești!*"[26]. „*O, femeie!*". Cuvînt minunat, cuvînt plin de multă laudă! „Mare credință ai arătat, îi spune Stăpînul. De aceea vei primi tot ce voiești!". Uită-te la bogăția dărniciei și minunează-te de înțelepciunea

20. *Matei*, 15, 23.
21. *Matei*, 15, 24.
22. *Matei*, 10, 5.
23. *Matei*, 15, 25.
24. *Matei*, 15, 26.
25. *Matei*, 15, 27.
26. *Matei*, 15, 28.

Stăpînului! Oare n-am socotit noi la început că Hristos e fără milă, că o respinsese? Mai întîi nici n-o învrednicise de răspuns; mai tîrziu cu răspunsul cel dintîi și cu cel de-al doilea, aproape că a izgonit-o și a spăimîntat-o pe aceea care se apropiase cu atîta dor. Dar află, iubite, bunătatea lui Dumnezeu din sfîrșitul întîmplării! Dumnezeu a zăbovit tocmai pentru că a voit s-o facă mai strălucită. Dacă Hristos i-ar fi împlinit îndată cererea femeii, noi nu i-am fi cunoscut virtutea. Dar pentru că Stăpînul a amînat, puțin, am cunoscut și nespusa Lui iubire de oameni, dar și covîrșitoarea credință a femeii.

IV

Am fost silit să aduc înaintea voastră toată istoria aceasta, ca să aflăm că nu ni se îndeplinesc atîta cererile cînd se roagă alții pentru noi, cît atunci cînd ne rugăm noi înșine și cînd ne apropiem de Dumnezeu cu căldură și cu suflet treaz. Iată femeia aceasta! S-au rugat pentru ea ucenicii; și n-a putut face nimic, pînă ce nu ea, prin rugăciunea ei stăruitoare, a atras pe Stăpîn. Apoi pilda cealaltă, a prietenului care a venit în miez de noapte și a cerut trei pîini, același lucru vrea să ne spună: „*Chiar dacă nu-l va asculta pentru că-i este prieten*, spune Hristos, *sculîndu-se îi va da pentru îndrăzneala lui*"[27].

Cunoscînd, dar, nespusa iubire de oameni a Stăpînului nostru, să ne apropiem de El! Să-i arătăm, punînd aproape înaintea ochilor noștri, fiecare fel de păcat și să-I cerem iertare pentru cele săvîrșite, pentru ca, ducînd pe viitor o viață curată, să putem atrage asupră-ne mai mult bunăvoința Lui.

Dar să ne întoarcem, dacă vreți, la șirul textului Scripturii.

„*Și s-a suit*, spune Scriptura, *Lot din Segor și a stat în munte și cele două fete ale lui cu dînsul; că s-au temut să locuiască în Segor; și au locuit în peșteră el și cele două fete ale lui cu el*"[28].

Frica de pedeapsă ce venise peste locuitorii Sodomei era încă vie în sufletul dreptului Lot; de aceea a plecat departe în munte, spune Scriptura, ca să locuiască acolo cu fetele lui. Și a locuit, deci, în munte, în cea mai mare pustietate, în singurătate cu cele două fete ale lui.

„*Și a zis fata cea mare către cea mai mică: „Tatăl nostru este bătrîn și nu este nimenea pe pămînt ca să intre la noi, după cum este obiceiul în tot pămîntul. Vino, dar, să dăm vin tatălui nostru și să ne culcăm cu el și să ridicăm sămînță din tatăl nostru*"[29].

Cu evlavie și cu frică mare să ascultăm, iubiților, cele scrise în Dumnezeieștile Scripturi. Nu sînt scrise la întîmplare și fără rost, ci toate spre binele și folosul nostru, chiar dacă folosul unora nu-l știm. Că nu putem cunoaște cu de-amănuntul totul; dar chiar dacă am putea cunoaște atît cît ne este cu putință pricinile unor fapte din Scriptură, totuși și așa mai rămîne

27. *Luca*, 11, 8.
28. *Fac.*, 19, 30.
29. *Fac.*, 19, 31–32.

încă o comoară ascunsă, foarte tainică și greu de tălmăcit. Uită-te, dar, că Scriptura ne spune lămurit pe toate și ne face cunoscut scopul urmărit de fetele dreptului Lot. Le apără îndeajuns și pe ele și pe drept, pentru ca nimeni, privind cele întîmplate, să nu învinuiască pe Lot sau pe fetele lui că au trăit cu tatăl lor mînate de desfrînare.

—Cum apără Scriptura pe fetele dreptului?

—„*A zis*, spune Scriptura, *fata cea mai mare către cea mai mică: „Tatăl nostru este bătrîn și nu este nimeni pe pămînt care să intre la noi, după cum este obiceiul în tot pămîntul*". Uită-te bine la scopul urmărit de ele și scutește-le de orice vină. Au socotit că prăpădul cuprinsese tot pămîntul și n-a mai rămas nimeni în viață; apoi s-au uitat la bătrînețele tatălui lor. „Ca să nu ni se stingă neamul, și-au spus ele, și să ne piară numele — că asta era la inimă la cei vechi, să li se continue neamul prin urmași — deci, ca să nu pierim și noi cu totul, din pricină că tatăl nostru e bătrîn și nu mai este nici un bărbat, cu ajutorul căruia să ne putem continua neamul și să lăsăm urmași, *haide, ca să nu se întîmple asta, să dăm vin tatălui nostru.* Da, tatăl nostru nici n-ar vrea să audă de o astfel de faptă! De aceea să-l înșelăm, dîndu-i vin!".

„*Și au dat tatălui lor vin în noaptea aceea; și intrînd cea mai mare s-a culcat cu tatăl ei; și el n-a știut cînd s-a culcat ea și cînd s-a sculat*"[30].

Ai văzut că Dumnezeiasca Scriptură îl apără și pe drept, nu o dată, ci de două ori? Mai întîi, că fetele lui au făcut asta înșelîndu-l cu vin; prin asta a arătat că nu l-ar fi putut convinge altfel pe tatăl lor să facă asta. În al doilea loc, socot că cele petrecute sînt o rînduială de sus, să se sature adică atîta de vin încît să nu știe nimic, ca să fie fără vină. Că sîntem judecați și osîndiți pentru păcatele pe care le facem cu știință și cu voință. Vezi că mărturisește și Scriptura de dreptul Lot că nu știa nimic?

Dar iarăși beția mai pune o altă întrebare. Că trebuie să cercetăm pe toate, ca să nu lăsăm nici o pricină de împotrivire celor nesimțitori și nerușinați.

—Ce putem spune, dar, de beția lui Lot?

—Că s-a îmbătat nu atît din pricină că nu se putea înfrîna de la vin, cît din pricina tristeții.

V

Nimeni, dar, să nu îndrăznească să osîndească pe dreptul Lot sau pe fetele lui. N-ar fi, oare, cea mai mare nebunie și prostie ca noi, cei împovărați cu mii și mii de sarcini de păcate, să osîndim pe cei pe care Dumnezeiasca Scriptură i-a scutit de orice vină, ba mai mult, chiar le-a luat și apărarea și să nu auzim ce spune Pavel: „*Cînd Dumnezeu îndreptățește, cine este cel ce osîndește?*"[31]. Și ca să vezi că nu s-a întîmplat asta fără rost și la întîmplare, ci tristețea covîrșitoare pe lîngă adaosul de vin l-a făcut să nu știe nimic, ascultă ce spune Scriptura:

30. *Fac.*, 19, 33.

31. *Rom.*, 8, 33–34.

„Şi a doua zi a fost că a zis fata cea mai în vîrstă către cea mai tînără: „Iată am dormit ieri cu tatăl nostru; să-i dăm să bea vin şi în noaptea aceasta; intră şi culcă-te cu el, ca să ridicăm din tatăl nostru sămînţă“[32].

Ai văzut că ele au făcut asta cu gînd curat. „Pentru că eu am putut împlini ce voiam să fac, spune sora cea mai în vîrstă, trebuie neapărat să faci şi tu acelaşi lucru. Poate se va împlini ce aşteptăm şi nu ni se va stinge neamul“.

„Şi i-au dat şi în noaptea aceea tatălui lor vin; şi a intrat cea mai tînără şi a dormit cu tatăl ei; şi n-a ştiut că s-a culcat cu ea şi că s-a sculat“[33].

Uită-te, iubite, că totul s-a întîmplat cu rînduiala lui Dumnezeu, ca şi cu cel dintîi zidit. După cum atunci, Dumnezeu, luînd o parte din coasta lui Adam pe cînd dormea, a făcut ca Adam să nu ştie nimic şi după ce a plăsmuit din ea femeie i-a arătat-o lui Adam, tot aşa şi acum. Dacă luarea coastei s-a făcut fără ca Adam să ştie, pentru că Dumnezeu a adus somn adînc peste el, apoi cu mult mai mult acum s-a întîmplat aceasta. Ceea ce a spus atunci Dumnezeiasca Scriptură că *„a adus somn adînc asupra lui Adam şi a adormit“*[34], aceea a arătat şi aici prin cuvintele: *„Şi n-a ştiut că s-a culcat cu ea şi că s-a sculat“.*

„Şi au zămislit, spune Scriptura, *din tatăl lor. Şi a născut cea mai în vîrstă şi a chemat numele lui Moav, zicînd: „Din tatăl meu“. Acesta este tatăl moavitenilor. Şi a născut şi cea mai tînără şi a chemat numele lui Aman, zicînd: „Fiul neamului meu“. Acesta este tatăl amaniţilor“*[35].

Ai văzut că fapta lor nu este o faptă de desfrîu, pentru că îndată au dat nume copiilor, arătînd prin numele lor ce făcuseră ele. Aproape că au săpat cu numele dat copiilor lor, ca pe o coloană, amintirea faptei, chiar de la naşterea lor au arătat că neamuri se vor naşte din ei, că se vor înmulţi mult cei născuţi din ei. Unul, spune Scriptura, va fi tatăl moavitenilor, iar celălalt, tatăl amaniţilor.

VI

Dar atunci — era la început — fetele dreptului Lot au arătat atîta rîvnă pentru că voiau să se păstreze amintirea lor prin urmaşi; acum, însă, pentru că datorită harului lui Dumnezeu s-a răspîndit dreapta credinţă şi pentru că, după cuvîntul fericitului Pavel, *„chipul lumii acesteia trece“*[36], să căutăm să ni se păstreze amintirea noastră prin faptele noastre bune, pentru ca şi după mutarea noastră de aici, vieţuirea noastră curată şi sfîntă să fie îndemn şi învăţătură celor ce se vor uita la noi. Că oamenii virtuoşi, oamenii care au dus o viaţă înţeleaptă, pot fi de folos nespus de mult celor din jurul lor nu numai cît sînt în viaţă, ci şi după plecarea lor din această viaţă.

Şi ca să vezi, uită-te cîţi ani au trecut de la moartea lui Iosif şi pînă astăzi? Iar noi, de cîte ori vrem să îndemnăm pe cineva la o viaţă curată, i-l

32. *Fac.*, 19, 34.
33. *Fac.*, 19, 35.
34. *Fac.*, 2, 21.
35. *Fac.*, 19, 36–38.
36. *I Cor.*, 7, 31.

dăm ca pildă pe Iosif, pe Iosif cel frumos la chip, cel mîndru la înfățișare, cel tînăr, cel care în floarea vîrstei a arătat atîta bărbăție cînd a fost vorba de păstrarea curățeniei sufletești și trupești! Așa căutăm să îndemnăm la imitarea dreptului pe cei cărora le vorbim! Spune-mi, te rog, care om nu s-ar minuna după vrednicie de fericitul acesta, care a arătat atîta bărbăție cînd era rob, cînd era în floarea vîrstei, cînd cuptorul poftelor se aprinde cel mai mult, cînd stăpîna lui sărea asupra lui și era înnebunită de poftă? A luptat cu atîta bărbăție pentru curăția lui trupească și sufletească, încît a scăpat din mîinile acelei femei desfrînate gol de haine, dar îmbrăcat cu haina curăției. Și puteai vedea un lucru nou și nemaiîntîlnit: să poată scăpa mielul din ghiarele lupului, sau mai bine spus din ale leoaicei; și după cum porumbița scapă din ghiarele uliului, așa a scăpat și Iosif din ghiarele aceleia. Nu mi se pare așa de minunat că cei trei tineri au biruit focul în mijlocul cuptorului din Babilon, că au fost mai tari ca focul, că trupurile lor n-au suferit nimic, cît de minunat și de ciudat mi se pare Iosif, care a căzut într-un cuptor mai cumplit decît cel din Babilon, adică desfrînarea egiptencii, și a putut rămîne neatins, și a putut păstra curată haina castității. Așa a ieșit! Să nu te minunezi, iubite! A avut alături de el și ajutorul cel de sus, care a stins flacăra aceea și i-a dăruit roua Duhului în mijlocul cuptorului, pentru că a făcut și el tot ce trebuia să facă!

Ați văzut că oamenii virtuoși ne sînt de folos și cînd sînt aici și după mutarea de aici? De asta l-am dat acum pildă pe dreptul acesta, ca toți să-l imităm. Cu toții să-i rîvnim viața, ca să biruim plăcerile, așa să ne înarmăm, știind că *„lupta noastră nu este împotriva sîngelui și trupului, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpîniilor, împotriva stăpînitorilor întunericului veacului acestuia“*[37]. Să ne înarmăm cu armele Duhului, știind că sîntem îmbrăcați cu trup și sîntem siliți să luptăm cu puterile cele netrupești. Din pricina asta, pentru că sîntem îmbrăcați în trup și avem de luptat cu puterile cele nevăzute, Stăpînul cel iubitor de oameni a făcut ca și armele noastre să fie nevăzute, ca să biruim cu puterea armelor firea vrăjmașilor. Încrezători, dar, în puterea armelor, să facem și noi tot ce trebuie să facem. Și, înarmați cu această armură duhovnicească, vom putea strivi fața diavolului. Diavolul nu poate suferi străfulgerarea acestor arme; chiar de-ar încerca să le stea împotrivă, îndată li se orbesc privirile. Acolo unde este curățenie trupească și sufletească, unde este cumințenie, unde sînt și celelalte virtuți, acolo se pogoară cu îmbelșugare și harul Duhului. De aceea spunea și Pavel: *„Urmăriți pacea cu toți și sfințenia“*[38].

Să ne cumințim, așadar, rogu-vă, cugetele, să ne curățim gîndurile, pentru ca, scăpați de orice gînd murdar, să putem atrage asupra noastră harul Duhului, să putem birui uneltirile diavolului și să putem fi învredniciți de desfătarea bunătăților celor nespuse, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să le dobîndim, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu care Tatălui slava, împreună cu Sfîntul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

37. *Efes.*, 6, 12.
38. *Evr.*, 12, 14.

OMILIA XLV

„Şi s-a dus de acolo Avraam spre pămîntul cel dinspre miazăzi şi a locuit între Cadis şi între Sur şi a stat vremelnic între gherareni"[1].

I

Mă bucur că alergaţi la predicile mele şi că primiţi cu multă plăcere cuvîntul de învăţătură. De aceea în fiecare zi mă străduiesc să vă întind cu şi mai multă tragere de inimă această masă simplă şi săracă. Da, pofta voastră mare nu bagă de seamă sărăcia mesei; ea face să pară mari sărăcăcioasele mele cuvinte. Asta se întîmplă şi cu mîncărurile de la ospeţe. Chiar dacă am da mîncăruri alese şi scumpe unor oaspeţi sătui, saţiul lor vestejeşte tot luxul bucatelor întinse pe masă; de cele mai multe ori cele mai bune mîncăruri nici nu sînt luate în seamă, din pricină că oaspeţii n-au poftă de mîncare; dar dacă oaspeţii noştri sînt flămînzi şi cu poftă de mîncare, mîncărurile li se vor părea gustoase, chiar dacă masa e sărăcăcioasă, pofta lor dă preţ bucatelor sărace. Tot aşa şi eu, bizuindu-mă pe pofta şi foamea voastră cea duhovnicească, nu preget să întind des dragostei voastre masa aceasta, deşi o ştiu săracă şi de puţin preţ. Lucrul acesta îl spunea şi un înţelept: *„Mai bun e un ospăţ de legume cu dragoste, decît un viţel de la iesle cu duşmănie"*[2]. Prin aceste cuvinte vrea să ne arate că dragostea vede altfel mîncărurile întinse pe masă şi că ochii dragostei fac bogate pe cele sărăcăcioase, fac mari pe cele mici.

Ce fericire poate fi mai mare ca aceasta pe care o am eu, care vorbesc în faţa atîtor ascultători, însufleţiţi de o dragoste atît de călduroasă şi de vie? Că de nimic nu are mai mare trebuinţă un predicator ca de bunăvoinţa ascultătorilor săi. Cînd vede că ascultătorii îl ascultă cu clocotitoare rîvnă, capătă puteri şi el; capătă, ca să spun aşa, adaos de puteri, ştiind că avuţia lui îi creşte cu atît mai mult cu cît întinde mai mult această duhovnicească masă. Mîncărurile cele duhovniceşti sînt potrivite celor materiale. Acolo bogăţia mesei cere cheltuială şi micşorează averea celui ce dă ospăţul; aici cu totul dimpotrivă; cu cît sînt mai mulţi oaspeţi cu atît mai mult îmi creşte avuţia. De altfel nici nu sînt ale mele cuvintele ce vi le grăiesc; vă grăiesc cuvintele date mie de harul lui Dumnezeu pentru iubirea Sa de oameni şi pentru zidirea voastră sufletească.

---

1. *Fac.*, 20, 1.
2. *Prov.*, 15, 17.

Haide dară, pentru că veniți cu atîta plăcere și rîvnă la predicile mele, haide să cercetăm iarăși cuvintele Scripturii citite de curînd, ca să culegem cîștigul ce-l au ele. Îndemnul puternic al lui Hristos, Care ne spune: „*Cercetați Scripturile*“[3], ne arată că în Scripturi se află ascunsă, în adîncul lor, mare comoară. De aceea e nevoie de cercetare, pentru ca aflînd comoara ascunsă în adînc să o putem întrebuința spre folosul nostru. Asta e și pricina că harul Duhului a rînduit să se scrie în Scripturi virtuțile tuturor drepților, ca să avem neîntreruptă învățătura și să ne rînduim viața noastră spre rîvnirea și imitarea drepților.

Să ascultăm, dar, și astăzi ce vrea să ne spună Dumnezeiasca Scriptură de patriarhul Avraam!

„*Și s-a dus de acolo Avraam în pămîntul cel dinspre miazăzi și a locuit între Cades și Sur și a stat vremelnic în Gherara*“[4].

„*Și s-a dus de acolo*“, spune Scriptura.

—De unde s-a dus?

—Din locul în care-și avea corturile, în care fusese învrednicit să primească pe Stăpînul tuturor împreună cu îngerii. A plecat de acolo, spune Scriptura, și „*a stat vremelnic în Gherara*“.

Uită-te la viețuirea drepților, cît era de simplă și smerită! Se mutau cu ușurință dintr-un loc în altul. Își rînduiau viața ca și cum ar fi fost străini și călători pe pămînt. Își așezau corturile cînd aici, cînd colo, ca și cum ar fi trăit într-o țară străină. Nu făceau ce facem noi acum, care locuim într-o țară străină ca și cum am locui în țara noastră, care zidim case strălucitoare, pridvoare și portice, care stăpînim moșii, înălțăm băi și altele nenumărate. Dar uită-te la dreptul Avraam! Toată averea lui era numai în slugi și turme! Nu se statornicea în vreun loc oarecare; uneori își așeza corturile în Betel, alteori lîngă stejarul Mamvri, alteori se cobora în Egipt, iar acum își așează corturile în Gherara. Îndura totul cu ușurință; în tot ce făcea își arăta lămurit recunoștința sa către Stăpînul lui. Dumnezeu îi făcuse atîtea și atîtea făgăduințe și se vedea înconjurat de atîtea primejdii și căzut în atîtea încercări; totuși a rămas neclintit ca un diamant; și-a arătat necontenit dragostea sa față de Dumnezeu și nici una din piedici nu l-a trîndăvit.

Uită-te și acum, iubite, ce încercare a venit peste el în Gherara și minunează-te de tăria virtuții dreptului! A îndurat ce nu poate îndura nimeni, ce nu vrea nici cu auzul să audă. Nu s-a arătat nemulțumit, nici n-a cerut socoteală Stăpînului de cele ce i se întîmplau, așa cum fac mulți oameni; și asta, cu toate că sînt striviți de nenumărate poveri de păcate. Aceștia, cînd sînt necăjiți de unele încercări, îndată cercetează, iscodesc și spun: „Pentru ce s-a întîmplat cutare și cutare lucru? Pentru ce a îngăduit Dumnezeu asta?“. Dreptul Avraam n-a făcut așa! De aceea s-a și bucurat de mai mult ajutor de sus. Așa face într-adevăr o slugă recunoscătoare! Nu iscodește faptele și hotărîrile Stăpînului, ci primește totul în tăcere și cu multă mulțumire.

3. *Ioan*, 5, 39.
4. *Fac.*, 20, 1.

II

Şi uită-te că chiar datorită încercărilor care au urmat, virtutea dreptului a strălucit mai mult. După cum atunci, cînd s-a coborît în Egipt, s-a coborît ca un necunoscut, ca un străin ca unul pe care nu-l ştia nimeni şi s-a întors de acolo încărcat dintr-o dată de multă cinste, tot aşa şi acum, cînd a locuit vremelnic în Gherara, la început Avraam a făcut tot ce trebuia să facă, dar mai pe urmă s-a bucurat de atît ajutor de la Dumnezeu, încît şi împăratul şi toţi locuitorii de acolo l-au slujit pe drept cu toată rîvna.

„*Şi a zis Avraam de Sarra, femeia sa: „Esta sora mea", că s-a temut să zică: „Este femeia mea", ca nu cumva pentru ea să-l ucidă bărbaţii cetăţii*"[5].

Iată că sufletul dreptului Avraam era asaltat de patimile cele mai tiranice şi frica îl înspăimînta. Se temea într-adevăr tare şi de femeia lui, că are să cadă în mîinile străinilor, dar se temea mai mult de moarte. Şi, ca să scape de frica aceasta, a preferat să vadă cu propriii lui ochi cum tovarăşa vieţii lui ajunge pe mîinile împăratului. Cît de groaznic e lucrul acesta o ştiu cei căsătoriţi. De aceea şi un înţelept zicea: „*Plină de gelozie este inima bărbatului ei; nu o va cruţa în ziua judecăţii şi nu va lăsa ura nici pentru o plată*"[6]. Şi iată că din pricina fricii de moarte, dreptul îndură cu bărbăţie durerea aceasta grea şi de nesuferit. La fel se întîmplă şi cu durerile trupeşti. Cînd ne asaltează în acelaşi timp două dureri, durerea cea mai puternică o acoperă pe cealaltă şi simţim numai o singură durere; adeseori nici nu mai simţim cealaltă durere, că durerea cea mai puternică o acoperă cu totul, aşa că nu mai simţim durerea cea mai mică. Tot aşa şi dreptul acesta, văzînd că frica de moarte îl pîndeşte, socotea uşoară orice altă frică.

Cînd auzi, iubite, acestea, să nu învinuieşti pe dreptul Avraam de micime sufletească; se temea de moarte; dimpotrivă, admiră covîrşitoarea iubire de oameni ce o are pentru noi Stăpînul nostru al tuturora, că Hristos a făcut acum uşor de dispreţuit moartea, care atunci era înfricoşătoare drepţilor acelora şi sfinţilor. Acum rîd de moarte şi tineri şi fragede copile, rîd de moartea de care se temeau atunci cei virtuoşi, cei care aveau înaintea lui Dumnezeu atîta îndrăznire. Acum moartea nu mai este moarte, ci somn, călătorie, mutare dintr-un loc mai rău în unul mai bun. Că moartea Stăpînului ne-a dăruit nouă nemurirea; pogorîndu-Se la iad, i-a tăiat nervii şi i-a surpat tăria. Şi moartea, care era înainte înfricoşătoare şi amară, a făcut-o Hristos să fie acum atîta de uşoară, încît unii chiar sar în braţele morţii şi se grăbesc să se mute din lumea aceasta. De aceea şi Pavel striga, zicînd: „*Este cu mult mai bine să mă desfac şi să fiu împreună cu Hristos*"[7]. Dar lucrul acesta acum, după venirea lui Hristos, după ce au fost sfărîmate porţile cele de

5. *Fac.*, 20, 2.
6. *Prov.*, 6, 34–35.
7. *Filip.*, 1, 23.

aramă, după ce Soarele dreptăţii[8] a luminat întreaga lume, atunci, însă, faţa morţii era încă înfricoşătoare şi zguduia sufletele drepţilor acelora. De aceea şi îndurau cu uşurinţă toate celelalte dureri, chiar cînd erau greu de suferit. Asta e pricina că şi dreptul acesta, temîndu-se de uneltirile locuitorilor din Gherara, a dat drept soră pe femeia sa şi aşa s-a aşezat acolo. Şi după cum Dumnezeu a îngăduit să se pogoare în Egipt, pentru că a vrut ca egiptenii aceia nerecunoscători şi nesimţitori să cunoască virtutea dreptului Avraam, tot aşa şi acum Stăpînul Îşi arată îndelunga Sa răbdare, pentru ca prin toate să strălucească şi răbdarea dreptului şi să ajungă cunoscută tuturora şi bunăvoinţa lui Dumnezeu faţă de Avraam.

„Şi a trimis Abimelec, împăratul gherarenilor să ia pe Sarra“[9].

Gîndeşte-mi-te la furtuna de gînduri îndurate de drept, cînd a văzut că i se ia femeia şi că nu poate s-o ajute cu nimic! A suferit totul în tăcere, ştiind că Dumnezeu nu-l va trece cu vederea, ci-i va veni iute în ajutor. Dar trebuie să ne minunăm şi de marea dragoste a Sarrei, că a vrut să scape de primejdia morţii pe drept; putea să descopere adevărul şi să scape de ocară, dar a îndurat totul cu curaj, numai ca să mîntuie pe drept. Şi s-a împlinit ceea ce s-a spus că *„vor fi cei doi un trup“*[10]. Ca şi cum ar fi fost un singur trup aşa se îngrijea unul de mîntuirea celuilalt; şi era atîta înţelegere între ei, ca şi cum ei ar fi fost un trup şi un suflet.

Să audă aceasta bărbaţii, să o audă şi femeile! Femeile, ca să-şi iubească atîta bărbaţii, încît să nu pună nimic mai presus de mîntuirea lor, bărbaţii, ca să aibă atît de multă dragoste de femeile lor încît să facă totul ca şi cum ar avea amîndoi un singur suflet şi un singur trup.

III

Atunci e adevărată căsnicie, cînd domneşte atîta înţelegere între bărbat şi femeie, cînd sînt atît de strînşi uniţi prin dragoste, cînd este o atît de mare legătură între ei, cîtă a fost şi între Avraam şi Sarra. După cum niciodată trupul nu se răscoală împotriva lui însuşi şi nici sufletul contra lui însuşi, tot aşa şi bărbatul şi femeia nu trebuie să se scoale unul împotriva altuia, ci să fie uniţi. Atunci se vor putea revărsa asupra lor nenumărate bunătăţi. Unde-i atîta de mare înţelegere, acolo-i adunarea tuturor bunătăţilor, acolo-i pace, acolo-i dragoste, acolo-i vedenia cea duhovnicească; acolo nu se vede luptă, nici bătaie, nici duşmănie, nici ceartă, ci toate sînt izgonite, pentru că înţelegerea dintre soţi, rădăcina tuturor bunătăţilor, înţelegerea adică, face să dispară toate acestea.

„Şi a trimis Abimelec, împăratul gherarenilor, şi a luat pe Sarra. Şi a intrat Dumnezeu la Abimelec în somn noaptea şi a spus: „Iată tu ai să mori pentru femeia pe care ai luat-o, pentru că ea are bărbat“[11].

8. *Mal.*, 4, 2.
9. *Fac.*, 20, 2.
10. *Fac.*, 2, 24.
11. *Fac.*, 20, 2–3.

Uită-te la iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Pentru că Dumnezeu văzuse că dreptul Avraam pentru frica de moarte îndurase cu curaj luarea Sarrei și că împăratul o luase pe Sarra drept soră a lui Avraam, de aceea Își arată purtarea Sa de grijă și face pe drept mai strălucit, pe Sarra o scapă de ocară, iar pe împărat de fărădelege.

„*Și a intrat Dumnezeu la Abimelec în somn noaptea*".

Dumnezeu, spune Scriptura, voind să-l scape pe împărat de nelegiuire, i-a făcut cunoscut chiar în timpul somnului de nelegiuire, i-a luminat cele tăinuite și i-a mărit frica amenințîndu-l cu moartea: „*Ai să mori*, îi spune Dumnezeu, *pentru femeia pe care ai luat-o, pentru că ea are bărbat*".

„*Și Abimelec nu s-a atins de ea*"[12].

Toate acestea s-au întîmplat, ca să se împlinească făgăduința făcută de Dumnezeu patriarhului, că nu cu mult înainte, îi făgăduise că i se va naște Isaac, deci timpul era aproape! Așadar, ca să nu se vatăme cu ceva făgăduința lui Dumnezeu, Dumnezeu a băgat în Abimelec atîta frică, încît, înspăimîntat, n-a mai îndrăznit să se atingă de Sarra. De aceea a adăugat Dumnezeiasca Scriptură că „*Abimelec nu s-a atins de ea*". Abimelec, însă, caută să-și apere fapta lui îndrăzneață și spune:

„*Doamne, pierde-vei neam drept și neștiutor?*"[13].

„Am făcut, oare, asta, spune Abimelec, știind că e femeia lui? Am vrut, oare, să-i fac vreo nedreptate străinului? Am luat-o, oare, ca pe o femeie măritată? Nu! Am făcut asta, crezînd că-i este soră, socotind că-l cinstesc și pe el cu fapta mea. *Pierde-vei, oare, neam neștiutor și drept?* Mă vei pierde, oare, că am încercat lucrul acesta cu gînd drept?".

Apoi, lămurind și mai mult ceea ce voia să spună, zice:

„*Nu el mi-a spus: „Îmi este soră? Iar ea nu mi-a spus: „Îmi este frate?*"[14].

„Uită-te că ei erau înțeleși, Îi spune Abimelec cu alte cuvinte lui Dumnezeu. El mi-a spus asta, iar ea s-a învoit cu cele spuse de el".

„*Cu inima curată și cu mîini drepte am făcut aceasta*"[15], spune Abimelec.

„N-am avut de gînd să săvîrșesc o nelegiuire, ci o faptă legiuită și firească, lipsită de blam".

Ce a spus Stăpînul cel iubitor de oameni?

„*Și Dumnezeu i-a zis lui în somn*"[16].

Uită-te de cît pogorămînt se folosește Stăpînul universului, ca să-Și arate prin toate bunătatea Lui!

„*Și Eu am cunoscut*, îi spune Dumnezeu, *că ai făcut aceasta cu inimă curată*"[17].

12. *Fac.*, 20, 4.
13. *Fac.*, 20, 4.
14. *Fac.*, 20, 5.
15. *Fac.*, 20, 5.
16. *Fac.*, 20, 6.
17. *Fac.*, 20, 6.

„Ştiu, îi spune cu alte cuvinte Dumnezeu, ştiu că ei au pus la cale asta, şi că tu te-ai pornit spre faptă, înşelat de cuvintele lor. De aceea, ca să nu păcătuieşti din pricina înşelăciunii lor,

Te-am cruţat, ca să nu păcătuieşti faţă de Mine"[18].

Mare e pogorămîntul acestor cuvinte şi foarte mare e iubirea de oameni a Stăpînului! „*Faţă de Mine aveai să păcătuieşti*", îi spune Dumnezeu. După cum atunci cînd cineva ocărăşte pe o slugă cinstită mult de stăpînul ei, stăpînul se socoteşte el însuşi insultat şi spune: „Pe mine m-ai ocărît cînd mi-ai ocărît sluga; insulta adusă lui trece la mine", tot aşa zice şi bunul Stăpîn: „*Te-am cruţat, ca să nu păcătuieşti faţă de Mine*". „Ei îmi sînt slugile Mele, îi spune Dumnezeu; am atîta grijă de ei încît tot ce li se întîmplă lor, bine sau rău, socot că Mi se întîmplă Mie.

Pentru aceasta nu te-am lăsat să te atingi de ea"[19].

„Port mare grijă de aceşti oameni, îi spune Dumnezeu, şi pentru că am ştiut că din neştiinţă aveai să aduci asupra lor ocara aceasta, de aceea *te-am cruţat, ca să nu păcătuieşti faţă de Mine.* Să nu socoteşti că bărbatul acesta e un bărbat oarecare! Cunoaşte că ţin foarte mult la el şi Mi-i prieten. Deci,

Dă-i omului femeia înapoi, că este prooroc şi se va ruga pentru tine şi vei trăi"[20].

Iată că îi descoperă virtutea dreptului! Îl numeşte profet şi aproape că îl face pe împărat să se roage lui Avraam.

„*Se va ruga pentru tine şi vei trăi*".

„Avraam, temîndu-se să nu-l omori, îi spune Dumnezeu lui Abimelec, a pus la cale totul şi aproape că a ajutat şi el la necinstirea Sarrei. Cunoaşte, însă, că rugăciunile lui te vor face să trăieşti".

Apoi, pentru ca nu cumva împăratul, ars de poftă şi biruit de frumuseţea Sarrei, să nesocotească porunca, Dumnezeu îi măreşte frica şi-l vesteşte că va aduce asupra lui o pedeapsă şi mai mare.

„*Iar dacă nu o vei da înapoi,* îi spune Dumnezeu, *să ştii că vei muri tu şi toţi ai tăi*"[21].

„Nu vei fi pedepsit numai tu pentru că nu M-ai ascultat, ci din pricina ta moartea îi va lovi pe toţi ai tăi".

Dumnezeu i-a grăit împăratului toate acestea în vreme de noapte, pentru ca să primească sfatul cu linişte şi să împlinească porunca cu multă frică.

„*Şi sculîndu-se îndată dis-de-dimineaţă, Abimelec a chemat slugile sale şi a grăit toate cuvintele acestea în urechile lor*"[22].

---

18. *Fac.*, 20, 6.
19. *Fac.*, 20, 6.
20. *Fac.*, 20, 7.
21. *Fac.*, 20, 7.
22. *Fac.*, 20, 8.

IV

Iată că împăratul a ajuns predicator al virtuţii dreptului, că l-a făcut tuturora cunoscut! Că a chemat pe toate slugile sale, spune Scriptura, şi le-a povestit toate cîte a spus Dumnezeu despre Avraam, pentru ca toţi să cunoască şi bunăvoinţa lui Dumnezeu faţă de Avraam, dar şi purtarea de grijă cu care a fost învrednicit de Stăpîn pentru virtutea purtărilor sale.

„*Şi s-au temut toţi oamenii foarte*"[23].

Ai văzut că nu s-a mutat în zadar şi fără de rost dreptul Avraam? Dacă ar fi rămas cu cortul acolo unde era mai înainte, de unde ar fi cunoscut toţi gherarenii cîtă purtare de grijă are Dumnezeu de el?„*S-au temut toţi oamenii foarte*". Frică mare s-a răspîndit printre ei; teama de moarte îi cuprinsese. Apoi,

„*a chemat*, spune Scriptura, *Abimelec pe Avraam*"[24].

Gîndeşte-te acum cu cîtă strălucire este dus la împărat dreptul Avraam, cel care cu puţin mai înainte era socotit de toţi vrednic de dispreţ, un hoinar, un venetic. Deci cînd s-au strîns cu toţii, a fost chemat patriarhul, care nu ştia deocamdată nimic de acestea şi a aflat de la însuşi împăratul cele ce-i făcuse Dumnezeu din pricina lui.

„*Şi i-a zis: „Pentru ce ne-ai făcut nouă aceasta? Cu ce am greşit faţă de tine, că ai adus asupra mea şi asupra împărăţiei mele păcat mare. Lucru pe care nimeni nu l-ar face, l-ai făcut nouă! Ce ai socotit de ai făcut aceasta?*"[25].

„Pentru ce ai vrut să mă bagi într-un păcat atît de mare, la ce te-ai gîndit, cînd ai făcut asta?" îi spune Abimelec.

Iată că împăratul arată, cu propriile lui cuvinte, că fusese ameninţat de Dumnezeu. Dumnezeu îi spusese: „*Dacă nu i-o vei da înapoi, vei muri tu şi toţi ai tăi*"; Abimelec interpretînd aceste cuvinte, a spus: „*Cu ce am greşit faţă de tine de ai adus peste mine şi peste împărăţia mea păcat mare?*". Numai pînă la mine avea, oare, să se oprească pedeapsa? Nu! Toată împărăţia mea avea să fie distrusă din pricina înşelăciunii tale! „*Ce ai socotit de ai făcut asta?*".

Uită-te acum, iubite, la înţelepciunea dreptului Avraam! Căutînd să se apere, îl învaţă cunoştinţa de Dumnezeu.

„*Mi-am zis*, spune Avraam, *că nu este frică de Dumnezeu în locul acesta, iar pe mine mă vor omorî din pricina femeii mele*"[26].

„M-am temut, spune Avraam, ca nu cumva din pricina necredinţei voastre, să fie călcată în picioare dreptatea; de aceea, cruţîndu-vă pe voi, am făcut asta, ca nu pentru pofta voastră să încercaţi să mă omorîţi, aflînd că Sarra este femeia mea".

---

23. *Fac.*, 20, 8.
24. *Fac.*, 20, 9.
25. *Fac.*, 20, 9–10.
26. *Fac.*, 20, 11.

Iată că prin aceste puţine cuvinte l-a şi mustrat, dar în acelaşi timp l-a şi învăţat să aibă totdeauna în minte pe Dumnezeu, ca să nu facă vreo nelegiuire, ci să se teamă de ochiul cel neadormit; iar din pricina pedepsei pregătite de Dumnezeu să se îngrijească mult ca să facă numai ce este drept.

Apoi, voind să se şi apere, a spus: „Să nu socotiţi, însă, că am minţit!".

„Îmi este soră după tată, dar nu după mamă; și a ajuns femeia mea"[27].

„Am numit-o soră, spune Avraam, pentru că am avut amîndoi acelaşi tată. Deci să nu mă osîndiţi. Da, frica de moarte m-a silit să fac asta, m-am temut ca nu cumva, din pricina ei, pe mine să mă omorîţi, iar pe ea să o cruţaţi. Totuși nici aşa, cuvintele mele n-au fost o minciună".

Vezi cît de mult se îngrijește dreptul Avraam ca să arate că n-a minţit!

„Şi ca să aflaţi de la mine toate cu de-amănuntul, spune Avraam mai departe, ascultaţi ce am hotărît împreună:

„Cînd m-a scos Dumnezeu din casa tatălui meu"[28].

Uită-mi-te aici la marea înțelepciune a dreptului Avraam, că în chip de povestire îi arată împăratului că Dumnezeu a fost dintru început alăturea de el, că Dumnezeu l-a luat de acasă și l-a adus acolo, ca să cunoască împăratul că el este unul din cei care au multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu.

„Cînd m-a scos Dumnezeu, a spus Avraam, *din casa tatălui meu i-am zis ei: „Fă-mi această dreptate mie: În orice loc în care ne vom duce să spui că ești sora mea!"*[29].

Pentru că mai înainte îi spusese împăratului: *„Mi-am spus că nu este frică de Dumnezeu în locul acesta"*, de aceea Avraam vrînd să îndulcească asprimea cuvintelor sale, acum îi spune: „Să nu socotiţi că numai aici ne-am hotărît să facem lucrul acesta, ci chiar *de cînd m-a scos Dumnezeu din casa tatălui meu i-am spus ei: „Fă-mi această dreptate mie, ca în orice loc în care ne vom duce să spui că ești sora mea.* Şi i-am poruncit să spună aşa tuturor locuitorilor pămîntului". I-a arătat împăratului că şi în privinţa aceasta este fără de minciună. *„Frica de moarte ne-a silit să facem asta"*.

Grăind aşa, dreptul Avraam a potolit şi mînia împăratului şi şi-a descoperit şi virtutea sa; dar în acelaşi timp le-a dat şi îndestulătoare învăţătură despre cinstirea de Dumnezeu.

Împăratul, deci, plin de respect pentru marea bunătate a dreptului Avraam, l-a răsplătit cu bogate daruri.

„Şi a luat, spune Scriptura, *Abimelec o mie de didrahme*[30] *și oi și viței și slugi și slujnice; și i-a dat lui pe Sarra, femeia lui"*[31].

Ai văzut, iubite, iscusita înţelepciune a lui Dumnezeu? Omul, care se temea de moarte, care făcuse totul ca să scape de ea, nu numai că a scăpat de morte, ci a și dobîndit multă îndrăznire şi a ajuns dintr-o dată strălucit.

27. *Fac.*, 20, 12.
28. *Fac.*, 20, 13.
29. *Fac.*, 20, 13.
30. Didrahmă, adică două drahme. Drahma este o monedă de şase oboli, ceva mai puţin decît un franc de aur.
31. *Fac.*, 20, 14.

V

Așa sînt cele de la Dumnezeu! Nu numai că ne slobozesc de necazuri dacă ne străduim să îndurăm cu curaj încercările ce vin peste noi, dar ne dau, chiar în mijlocul necazurilor, atît de mare bucurie, încît ne fac de le uităm și ne umplu de bogate bunătăți.

Uită-te, acum, cum s-a purtat împăratul cu dreptul Avraam! Nu numai că l-a cinstit cu atîtea daruri, ci i-a dat și voie să locuiască în pămîntul împărăției sale.

„*Iată pămîntul meu este înaintea ta; locuiește unde-ți va plăcea*“[32].

Cînd împăratul a aflat că datorită lui Avraam și rugăciunilor lui i s-a dăruit viața se grăbește să-l slujească pe străin, pe hoinar, pe omul necunoscut de nimeni, ca pe un binefăcător, ca pe un apărător.

„*Iar Sarrei i-a zis: „Iată am dat o mie de didrahme fratelui tău*“[33].

Vezi că Abimelec, primind de la drept învățătură și crezînd în spusele lui, îl numește frate al ei!

„*Ceea ce am dat*, spune Abimelec Sarrei, *fratelui tău va fi spre cinstea feței tale și în toate să spui adevărul*“[34].

—Ce înseamnă: „*Spre cinstea feței tale și în toate să spui adevărul?*“.

—„Din neștiință, spune Abimelec, am încercat să te aduc în casa mea pe tine, femeia dreptului acestuia. Deci pentru aceasta numai, pentru că am fost pricina ocărîrii tale, am dat cele o mie de didrahme, vreau să îndrept cele ce ți-am făcut. Dar *în toate să spui adevărul!*“.

—Ce înseamnă: „*în toate să spui adevărul?*“.

—„Să afle toți, vrea să spună Abimelec, de la tine că nu ți-am făcut nici un rău, că ai ieșit curată din casa mea. Spune bărbatului tău, că sînt fără de păcat. Să afle de la tine, că nu ți-am făcut nimic“.

—Pentru care pricină împăratul i-a spus Sarrei cuvintele acestea?

—Pentru că dreptul Avraam, aflînd adevărul de la soția sa și încredințat fiind de cele ce-l priveau, să se roage Stăpînului pentru împărat.

Într-adevăr, după ce împăratul i-a spus Sarrei: „*În toate spune adevărul*“, în loc de: „Spune-i bărbatului tău tot ce s-a întîmplat“, Scriptura a adăugat îndată:

„*Și s-a rugat Avraam lui Dumnezeu și a tămăduit Dumnezeu pe Abimelec și pe femeia lui și pe slugile lui și au născut, pentru că încuind Dumnezeu a încuiat tot pîntecele în casa lui Abimelec din pricina Sarrei, femeia lui Avraam*“[35].

Vezi că Stăpînul vrea ca prin toate împrejurările să-l facă strălucit pe dreptul Avraam? Că, prin rugăciunile patriarhului, Dumnezeu dăruiește

32. *Fac.*, 20, 15.
33. *Fac.*, 20, 16.
34. *Fac.*, 20, 16.
35. *Fac.*, 20, 17–18.

mîntuire împăratului și tuturor celor din casa lui! „*Și s-a rugat Avraam lui Dumnezeu*, spune Scriptura, *și a tămăduit Dumnezeu pe Abimelec și pe femeia lui și pe slujnicele lui și au început să nască; pentru că încuind Domnul a încuiat tot pîntecele în casa lui Abimelec*".

Abimelec era fără de păcat; dar bunul Stăpîn a adus această pedeapsă peste împărat, pentru ca prin rugăciunile lui Avraam să-i ridice pedeapsa și cu asta să-l facă pe drept și mai vestit, și mai strălucit. Da, Dumnezeu face și iscodește totul și rînduiește așa fiecare lucru, încît cei ce-I slujesc Lui să strălucească ca niște stele, pentru ca virtutea lor să se facă cunoscută pretutindenea.

Și iată, deci, iubite, că după ce dreptul Avraam a scăpat de necazuri, vine peste el coroana bunătăților, împlinirea făgăduinței; se împlinește, deci, ceea ce-i făgăduise de demult Dumnezeu!

„*Și Domnul*, spune Scriptura, *a cercetat pe Sarra, precum a zis și a făcut Sarrei, precum a grăit; și zămislind a născut Sarra lui Avraam fiu la bătrînețe, la vremea pe care i-o spusese Domnul*"[36].

—Ce înseamnă: „*precum a zis*" și „*precum a grăit?*".

—Înseamnă: Așa cum i-a făgăduit Stăpînul, cînd împreună cu îngerii a fost găzduit de Avraam la stejarul Mamvri și cînd i-a spus: „*În vremea aceasta voi veni și va avea Sarra un fiu*"[37].

Cuvintele acestea, deci, s-au împlinit. Iar Avraam și Sarra au văzut că s-au împlinit nu după rînduiala omenească, ci după harul cel dumnezeiesc.

„*Și a chemat Avraam numele fiului lui, pe care i l-a născut Sarra, Isaac*"[38].

Nu fără rost a adăugat Dumnezeiasca Scriptură cuvintele: „*pe care i l-a născut Sarra*". Scriptura n-a spus atît: „*a chemat numele fiului lui*", ci a adăugat: „*pe care i l-a născut Sarra*", adică stearpa, femeia care nu putea naște, bătrîna.

„*Și l-a tăiat împrejur a opta zi*, spune Scriptura, *precum poruncise Domnul*"[39].

Că așa poruncise Dumnezeu, să se taie noii născuți în a opta zi.

Apoi, ca să cunoaștem puterea nespusă a lui Dumnezeu, ca să cunoaștem că cele cu neputință la oameni sînt cu putință la Dumnezeu, Dumnezeiasca Scriptură ne-a însemnat iarăși și ce vîrstă avea Avraam cînd s-a născut Isaac, zicînd:

„*Și Avraam era de o sută de ani cînd i s-a născut Isaac, fiul lui. Și a zis Sarra: „Domnul m-a făcut să rîd de bucurie! Iar cel care va auzi se va bucura împreună cu mine*"[40].

—Ce-a vrut să spună Sarra cu cuvintele: „*Domnul m-a făcut să rîd de bucurie!*".

36. *Fac.*, 21, 1–2.
37. *Fac.*, 18, 10–14.
38. *Fac.*, 21, 3.
39. *Fac.*, 21, 4.
40. *Fac.*, 21, 5–6.

– „Naşterea aceasta, a vrut să spună Sarra, îmi este pricină de bucurie. Ce e de mirare că mă bucur? Toţi cei care vor auzi se vor bucura împreună cu mine, nu pentru că am născut, ci pentru că am născut aşa. Toţi se vor mira de acest lucru neobişnuit; şi se vor bucura şi mai mult, cînd vor auzi că eu, care nu mă deosebeam întru nimic de morţi, am ajuns dintr-o dată mamă; că dintr-un pîntec secătuit am născut copil, că pot alăpta, că mai pot avea izvor de lapte eu, care nu mai aveam nici o nădejde de copil".

„*Şi a zis: „Cine îl va vesti pe Avraam că Sarra alăptează prunc?*"[41].

Au fost slobozite izvoarele laptelui, pentru ca lumea să fie încredinţată că Sarra a născut, ca să nu se creadă că a fost adoptat un copil. Într-adevăr izvoarele laptelui dădeau mărturie tuturora că naşterea aceasta s-a făcut mai presus de orice aşteptare omenească.

„*Cine îl va vesti că Sarra alăptează prunc? Că am născut fiu la bătrîneţele mele?*[42].

Că eu, o bătrînă, am putut să nasc, că pot hrăni prunc la o vîrstă ca aceasta?".

„*Şi a crescut copilul,* spune Scriptura, *şi a fost înţărcat. Şi a făcut Avraam ospăţ mare în ziua în care a fost înţărcat copilul lui*"[43].

VI

Ai văzut înţelepciunea cea nespusă a lui Dumnezeu? Ai văzut că Dumnezeu după ce a încercat în tot chipul răbdarea dreptului Avraam, cînd toţi, şi el şi cei din jurul lui, întemeiaţi pe rînduielile firii, îşi pierduseră nădejdea, atunci Dumnezeu împlineşte făgăduinţa Sa?

Şi noi, dar, iubiţilor, să arătăm aceeaşi răbdare ca şi dreptul Avraam, niciodată să nu ne lăsăm doborîţi, ci să avem totdeauna bune nădejdi, ştiind că nici greutăţile vieţii, nici altceva din cele omeneşti nu ne pot fi piedică, atunci cînd harul lui Dumnezeu vrea să-şi arate bogăţia dărniciei Sale. Cînd Dumnezeu face un semn, toate se pleacă şi ascultă, cele grele ajung uşoare şi cele cu neputinţă cu putinţă. Dacă avem credinţă tare în El, dacă ne uităm la măreţia Lui, ajungem mai presus de toate cele omeneşti. Oare Cel Care a făgăduit bunătăţile cele viitoare, bunătăţile cele nespuse celor care trăiesc virtuos în viaţa aceasta de aici, nu ne va da cu mult mai mult şi bunătăţile cele de aici, mai cu seamă dacă dorim bunătăţile cele viitoare şi le dispreţuim pe cele de aici? Atunci mai cu seamă ne vom bucura din belşug de ele, dacă ne hotărîm să le trecem cu vederea pe acestea de aici!

Ştiind, dar, aceasta, să dorim bunătăţile care rămîn, cele neclintite, cele care n-au sfîrşit, pentru ca să trecem fără de durere şi viaţa aceasta şi să putem dobîndi şi pe acelea, de care facă Dumnezeu ca noi toţi să ne bucurăm, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui slava, împreună cu Sfîntul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

41. *Fac.*, 21, 7.
42. *Fac.*, 21, 7.
43. *Fac.*, 21, 7.

OMILIA XLVI

„Și a zis Sarra: „Cine va vesti pe Avraam că Sarra alăptează prunc? Că am născut prunc la bătrînețele mele"[1].

I

Haide, ca și astăzi, iubiților, continuînd predica de ieri, să vă întind acest ospăț duhovnicesc, ca să aflăm iarăși, precum ați auzit și ieri, de pogorămîntul și de nespusa purtare de grijă a bunului Dumnezeu, dar și de recunoștința și marea ascultare a patriarhului Avraam.

Ați văzut că nașterea lui Isaac a făcut mare bucurie Sarrei. Că spune Scriptura: *„Și a zis Sarra: „Domnul m-a făcut să rîd de bucurie! Iar cel care va auzi se va bucura împreună cu mine"*[2]. Voi face, spune ea, să se bucure toți de nașterea fiului meu. Mare este darul dat mie de Dumnezeu; depășește puterea omenească. Cine nu se va minuna, văzîndu-mă alăptînd și legănînd la adînci bătrînețe, cînd pînă acum n-am născut copil?". Și minunîndu-se oarecum și ea și uimită de lucrul acesta, a adăugat:

„Cine va vesti pe Avraam că Sarra alăpteză prunc? Că am născut fiu la bătrînețele mele!"[3].

Nașterea aceasta era mai presus de fire; de aceea Sarra spune: *„Cine va vesti?"*, în loc de: „Cine va crede? Cine s-ar fi putut gîndi? Care minte ar putea înțelege? Care judecată ar putea explica îndestulător lucrul acesta?". N-a fost un lucru atît de minunat ca să izvorască în pustie izvoare de apă, atunci cînd Moise a lovit cu toiagul[4], cît de minunat este ca să se nască un copil dintr-un pîntece mort și să izvorască izvoare de lapte!". Și Dumnezeu a făcut ca Sarra să alăpteze copilul. Și pentru ca nașterea copilului să fie cunoscută de toată lumea și pentru ca toți, și cei de pe vremea aceea și cei de mai tîrziu, să creadă în minunea aceasta, de aceea Sarra hrănește copilul, ea îi dă să sugă. Și a zis: *„Cine va vesti pe Avraam că Sarra alăptează prunc?* Aceasta-i lucru nou, minunat și mai presus de nădejde dat mie, *că am născut fiu la bătrînețele mele"*.

---

1. *Fac.*, 21, 7.
2. *Fac.*, 21, 6.
3. *Fac.*, 21, 7.
4. *Fac.*, 17, 6.

—Ce înseamnă: „*Că am născut fiu la bătrînețele mele?*".

—Înseamnă: „Chiar fără să fi fost stearpă, vîrsta mea era îndestulătoare să facă naşterea cu neputință. Stăpînul, însă, a îndepărtat toate aceste piedici; mi-a dăruit şi naşterea copilului şi izvoarele de lapte".

Dar să vedem ce spune Scriptura mai departe.

După ce s-a împlinit timpul alăptării,

„*a văzut Sarra pe fiul Agarei, egipteanca, pe care i-l născuse lui Avraam, jucîndu-se cu Isaac, fiul ei. Şi a zis lui Avraam: „Goneşte pe slujnica aceasta şi pe fiul ei! Ca să nu moştenească fiul slujnicei cu fiul meu Isaac. Şi greu i s-a părut cuvîntul acesta lui Avraam pentru fiul lui*"[5].

Vezi, iubite, că şi acum Sarra nu poate suferi multa îndrăznire a lui Ismail, nici nu poate îndura în linişte ca Isaac să crească împreună cu fiul slujnicei! După cum mai înainte, vrînd să umilească mîndria Agarei, Sarra s-a supărat cumplit pe ea şi a făcut-o să fugă[6], tot aşa şi acum, de la început a vrut să pună frîu cutezanței lui Ismail; de aceea, pentru că nu suporta să vadă crescînd împreună fiul slujnicei egiptence cu fiul ei, născut din har şi din însuşi darul lui Dumnezeu, îi zice lui Avraam: „*Goneşte pe slujnica aceasta şi pe fiul ei! Ca să nu moştenească fiul slujnicei acesteia cu fiul meu*". Sarra se ştia şi pe ea la adînci bătrîneţe şi vedea că e bătrîn şi patriarhul — că amîndoi erau înaintaţi în zile — de aceea, temîndu-se ca nu cumva murind ei pe neaşteptate, Ismail, din pricină că era fiul patriarhului, să încerce să pună mîna pe moştenirea tatălui său şi s-o împartă cu Isaac, îi zice lui Avraam: „*Goneşte de aici slujnica şi pe fiul ei!* Să afle că nu are nimic comun fiul slujnicei cu fiul meu Isaac! Şi nici nu e cu cale ca fiul slujnicei să crească împreună cu fiul stăpînei".

Sarra n-a făcut fără pricină lucrul acesta; ci a făcut chiar o faptă foarte firească; şi atît de firească, încît şi Dumnezeu a fost de acord cu spusele ei. Patriarhului, însă, care era iubitor de oameni, i-au căzut greu cuvintele Sarrei, pentru că-l iubea pe Ismail: „*Şi foarte greu*, spune Scriptura, *i s-a părut lui Avraam, cuvîntul acesta despre fiul lui*"[7].

Nu mai era acum vorba de Agar, ci de dragostea lui Avraam pentru Ismail, pentru copilul care crescuse mare.

Dar uită-te şi aici la covîrşitorul pogorămînt al iubitorului de oameni Dumnezeu! A văzut pe Sarra că e stăpînită de un simţămînt omenesc şi că o supără egalitatea de cinste dintre cei doi copii; l-a văzut şi pe Avraam că nu voia cu dragă inimă să alunge pe Ismail şi pe slujnică — chiar dacă Avraam nu s-a împotrivit Sarrei din pricina blîndeţei sale, totuşi purtarea ei i s-a părut aspră, grea, neomenoasă, împovărătoare — atunci Stăpînul, mergînd pe urmele iubirii Sale de oameni, caută să strîngă legătura înţelegerii dintre Avraam şi Sarra şi-i zice lui Avraam:

5. *Fac.*, 21, 9—11.
6. *Fac.*, 16, 5—6.
7. *Fac.*, 21, 11.

„Să nu-ți fie greu cuvîntul despre copil și slujnică! Toate cîte îți va spune Sarra, ascultă de cuvîntul ei!“[8].

„Dumnezeu îi spune: „Să nu primești cu greutate ce-a spus ea, ci primește *toate cîte îți va spune Sarra; ascultă de cuvîntul ei!*“.

II

„Primește, îi spune Dumnezeu lui Avraam, tot ce-ți spune acum Sarra despre Ismail și Agar și ascultă de cuvîntul ei. Nu căuta să superi pe aceea care ți-a arătat dragoste în atîta amar de vreme, care te-a smuls de la moarte nu numai o dată, ci de două ori, dîndu-se pe sine pentru mîntuirea ta și fiind astfel pricina strălucirii tale. Datorită ei, întîia oară te-ai întors cu atîta bogăție din Egipt, iar mai tîrziu tot datorită ei, te-a încărcat Abimelec cu atîta cinste. Nu te împotrivi, dar, cuvintelor ei, care de altfel și fără voia ta se vor împlini,

„Că întru Isaac cel născut din ea ți se va chema ție sămînță și el îți va fi moștenitor. Și pe acest fiu al slujnicei îl voi face să crească și-l voi face neam mare, pentru că este sămînța ta[9]. Fă, dar, ce-ți spune ea și ascultă de cuvîntul ei“.

Gîndește-te, deci, iubite, la pacea și la înțelegerea care a domnit dintr-o dată în casa lor, cînd bunătatea lui Dumnezeu a strîns legătura dintre ei.

„*Și s-a sculat,* spune Scriptura, *Avraam dimineața și a luat pîine și un burduf cu apă și le-a dat Agarei, le-a pus pe umerii ei și copilul și a slobozit-o*“[10].

Uită-mi-te iarăși la marea pricepere a dreptului Avraam! Uită-te că în toate faptele sale se vădește scopul său iubitor de Dumnezeu! Cînd Avraam a auzit că Sarra îi spune: *„Izgonește pe slujnică și pe fiul ei*“[11], cuvintele ei i s-au părut rele, pentru că îl iubea pe Ismail; dar cînd Stăpînul i-a poruncit, îndată a făcut ce i s-a poruncit și și-a uitat de dragostea firească. „Cînd Dumnezeu poruncește, își spunea el, să tacă toate patimile. Cel ce poruncește este Stăpînul firii!“.

„Luînd, dar, slujnica, spune Scriptura, *pîinile și burduful cu apă, a plecat cu copilul*“[12].

Dar uită-mi-te iarăși că și ea este învrednicită de purtarea de grijă, de sus, datorită bunăvoinței lui Dumnezeu față de dreptul Avraam.

Așadar după ce a plecat, rătăcea prin pustie, și cînd i s-a sfîrșit apa și nemaigăsind nici o mîngîiere nicăieri,

„a aruncat copilul sub un brad“[13].

Cu inima sfîșiată, strivită de durere și de dragoste pentru copil,

---

8. *Fac.*, 21, 12.
9. *Fac.*, 21, 12–13.
10. *Fac.*, 21, 14.
11. *Fac.*, 21, 10.
12. *Fac.*, 21, 14.
13. *Fac.*, 21, 15.

„s-a așezat în preajma lui, ca la o aruncătură de arc. Că spunea: „Să nu văd moartea copilului meu". Și s-a așezat înaintea copilului. Și țipînd copilul, a plîns"[14].

Dar Dumnezeu cel milostiv și iubitor de oameni, Care în marea Lui grijă de noi depășește dragostea de tată și de mamă,

„a auzit glasul copilului din locul în care era"[15],

I s-a făcut milă de copil și a ușurat nenorocirea Agarei. Dumnezeu a îngăduit să simtă grozăvia singurătății, dar îndată i-a dăruit ajutorul Său.

„Și îngerul lui Dumnezeu din cer, spune Scriptura, *a chemat-o pe Agar și i-a zis: „Ce este, Agar? Nu te teme! Că a auzit Dumnezeu glasul copilului tău din locul în care este. Scoală-te, ia copilul și ține-l de mînă! Neam mare îl voi face"*[16].

Cît este de mare iubirea de oameni a Stăpînului! N-a trecut-o cu vederea, cu toate că era slujnică! Dimpotrivă, are atîta grijă de ea pentru făgăduința pe care o făcuse patriarhului și pentru că fiul ei era sămînța aceluia. De aceea o învrednicește de purtarea Sa de grijă și-i spune: *„Ce este, Agar? Nu te teme! Că a auzit Dumnezeu glasul copilului tău. Scoală-te și ia-l și ține-l de mînă. Neam mare îl voi face.* Nu te teme că ai fost izgonită din casă. Atît de mult îți voi purta de grijă că și copilul tău va ajunge neam mare".

„Și a deschis, spune Scriptura, *Dumnezeu ochii ei"*[17].

Nu pentru că mai înainte nu vedea, ci pentru că, deși avea deschiși ochii, totuși nu-i erau de nici un folos înainte de ajutorul Cel de sus. De aceea Scriptura cînd a vrut să-i arate că Dumnezeu îi poartă de grijă, spune: *„A deschis ochii ei"*, în loc de: a înlăturat neștiința ei, i-a deșteptat mintea, a călăuzit-o ca să vadă locul în care era izvor de apă.

„Și a văzut fîntînă de apă bună de băut; și s-a dus și și-a umplut burduful și a dat de băut copilului"[18].

Și Domnul i-a dăruit ieșire în căi fără de ieșire; cînd Agar era atît de neputincioasă și nu mai avea nici o nădejde de mîntuire, Dumnezeu își revarsă peste ea dărnicia Lui; o mîngîie și pe ea și poartă în același timp grijă și de copil. Astfel, cînd vrea Dumnezeu, fie de sîntem în pustie, fie de sîntem în cele mai mari nenorociri, fie de nu avem nici o nădejde de mîntuire, n-avem nevoie de nimeni altul, pentru că ajutorul lui Dumnezeu face totul pentru noi. Cînd ne bucurăm de dragostea lui Dumnezeu, nimeni nu ne poate face vreun rău, ci îi biruim pe toți.

„Și era Dumnezeu cu copilul, spune Scriptura, *și a locuit și a crescut în pustie"*[19].

---

14. *Fac.*, 21, 16.
15. *Fac.*, 21, 17.
16. *Fac.*, 21, 17–18.
17. *Fac.*, 21, 19.
18. *Fac.*, 21, 19.
19. *Fac.*, 21, 20.

Astfel, cînd avem pe Dumnezeu binevoitor, chiar de sîntem în pustie, vom fi mai în siguranţă decît cei care trăiesc în oraşe. Ajutorul lui Dumnezeu este cea mai mare siguranţă, este zid nebiruit. Şi ca să vezi că un om ajutat de Dumnezeu este în mijlocul pustiei mai puternic şi mai în siguranţă decît cel care locuiaşte în mijlocul oraşelor şi se bucură de mult ajutor omenesc, uitaţi-vă la David şi Saul! David, deşi pribegea din loc în loc şi trăia ca un hoinar, era întărit de mîna Cea de sus, Saul, însă, deşi trăia în mijlocul oraşelor, deşi avea în jurul lui atîta oştire, sutaşi şi străji, în fiecare zi se temea şi tremura de frica atacului duşmanilor. Unul era singur, n-avea pe nimeni alăturea de el, dar nu avea nevoie de ajutorul omenesc, celălalt avea pe cap coroana, era îmbrăcat în purpură, dar avea nevoie de ajutorul lui David. Împăratul avea nevoie de păstor, cel cu coroană pe cap avea nevoie de un om de rînd.

III

Dar dacă vreţi să luăm mai de sus cuvîntul, ca să aduc înaintea voastră toată istoria aceasta; avem să aflăm că nu este om mai puternic decît cel întărit cu ajutorul Cel de sus şi nu este om mai slab decît cel lipsit de ajutor, chiar de ar avea în jurul lui mii şi mii de oşti.

David era încă tînăr de tot şi din pricina vîrstei sale fragede stătea în casa părintească; cînd a venit vremea să se facă cunoscută tăria lui, a fost trimis de tatăl lui să-şi vadă fraţii. David a ascultat şi s-a dus. A ajuns la fraţii lui; cînd a văzut că este război cu Goliat, cel de alt neam şi că tot poporul, care era cu Saul, era cuprins de frică, iar împăratul în mare primejdie, a vrut deocamdată numai să privească lupta, de aceea s-a apropiat să vadă acest lucru nou şi nemaintîlnit, ca un om să înfrunte o mulţime atît de numeroasă. Dar fraţii lui, neputînd suferi bărbăţia sufletului lui, l-au pismuit şi i-au zis: „*N-ai venit pentru altceva aici decît ca să vezi războiul*"[20]. N-ai venit să ne vezi pe noi!". Dar uită-te la priceperea şi marea bunătate a lui David! Nu le răspunde obraznic şi aspru, ci le potoleşte mînia, le micşorează pizma, spunîndu-le: „*Pot să spun şi eu ceva?*[21]. M-aţi văzut, oare, cu arme în mînă? M-aţi văzut că intru între luptători? Nu! Am vrut numai să văd şi să aflu pricina marii nebunii a acestui om de alt neam. Am vrut să ştiu *cine este omul acesta de alt neam, care ocărăşte oştirea Dumnezeului celui viu*"[22]. Apoi cînd a auzit de lăudăroşenia aceluia şi de frica nespusă a ostaşilor lui Saul, a zis: „*Ce va fi cu omul care va tăia capul acestuia?*"[23]. Cu cuvintele acestea şi-a arătat bărbăţia sufletului său şi a uimit pe toţi. Cînd a auzit Saul de acestea a trimis după tînărul care nu ştia altceva decît să pască turmele. Văzîndu-l cît e de tînăr, l-a nesocotit; apoi, aflînd de la el că s-a

20. *I Regi*, 17, 28.
21. *I Regi*, 17, 29.
22. *I Regi*, 17, 26.
23. *I Regi*, 17, 26.

luptat cu urşii care atacaseră turmele – că a fost silit minunatul acela bărbat să vorbească de asta, nu cu gîndul de a se lăuda, ci ca să-l încredinţeze pe împărat, să-l facă să nu se uite la tinereţea sa, ci la credinţa ascunsă înlăuntru, la ajutorul Cel de sus, datorită căruia un tînăr e mai puternic decît bărbaţii, un om neînarmat decît cei înarmaţi, un păstor decît ostaşii – deci cînd împăratul a văzut tăria sufletului lui, a vrut să-i dea armele sale; David, însă, cînd şi le-a pus nici nu le putea purta. Şi asta s-a întîmplat ca să se arate descoperită puterea lui Dumnezeu, care lucra prin David, ca să se vadă că biruinţa nu trebuie pusă pe seama armelor. David, deci, a lepădat armele împăratului, că îmbrăcat cu ele îl făceau să şchioapete şi şi-a luat traista lui de păstor şi pietricelele. Şi aşa s-a îndreptat spre turnul cel de carne. Dar uită-te iarăşi că şi cel de alt neam îl dispreţuieşte pe dreptul David; văzîndu-l aşa de tînăr, îi aruncă în faţă cuvinte grele ca unui copil de rînd, iar cînd l-a văzut că se îndreaptă spre el numai cu traista de păstor şi cu cîteva pietricele, i-a spus: „Ai crezut tu că iarăşi păzeşti oile, că alungi cîinii, de te-ai pornit să lupţi cu mine cu sculele acestea, ca şi cum ai avea de alungat un cîine? Vei învăţa curînd că nu lupţi cu-n oarecarele!". Şi folosind multe cuvinte de laudă, se grăbea şi se zorea; învîrtea şi zăngănea armele. El, încrezător în armele sale, era gata de luptă; celălalt, era întărit cu credinţa şi cu ajutorul Cel de sus. David a înfrînt mai întîi prin cuvinte mîndria celui de alt neam, spunîndu-i: „Tu ai venit la mine cu armă şi cu lance şi nădăjduieşti să mă dobori cu puterea ta; eu, însă, vin în numele Domnului Dumnezeu". După ce-a zis aceste cuvinte, ca şi cum ar fi avut de alungat un cîine ce tăbăra pe turmă, a scos din traistă o pietricică, a pus-o în praştie şi a aruncat-o, îndată a lovit fruntea celui de alt neam şi l-a doborît; apoi s-a grăbit, i-a luat sabia şi cu ea i-a tăiat capul; l-a dus împăratului şi a pus capăt războiului. Şi aşa, prin David, şi împăratul a aflat mîntuire şi toată oştirea lui a răsuflat. Şi erau de văzut lucruri mari şi minunate: pe cel înarmat biruit de cel neînarmat, pe cel iscusit în ale războiului doborît de cel care nu ştia ce e războiul.

—Pentru ce?

—Pentru că unul a avut alăturea de el ajutorul Cel de sus, iar altul, lipsit de acest ajutor, a căzut în mîinile celuilalt.

Dar iată la cîtă nechibzuinţă a dat naştere invidia! Cînd împăratul a văzut laudele multe de care se bucura dreptul David, cînd a văzut că femeile dănţuiesc şi strigă: „*Saul a biruit mii, iar David zeci şi zeci de mii*"[24], n-a mai putut îndura în linişte cele ce se spuneau – deşi, după dreapta judecată, laudele erau mai mult pentru Saul decît pentru David – şi biruit de invidie a răsplătit cu rău pe binefăcător, a încercat să omoare pe cel pe care trebuia să-l socotească mîntuitor şi binefăcător. Ce mare nebunie! Ce cumplită nesimţire! Socoteşte duşman pe cel ce i-a dăruit viaţa, pe cel ce scăpase toată oştirea lui de furia celui de alt neam. Învins de patimă n-a mai vrut să ştie de binefacerea primită, ci, întunecat de invidie, ca de beţie, socotea duşman pe binefăcător.

24. *I Regi*, 18, 7.

IV

Așa e răutatea patimii acesteia! Vatămă mai întîi pe cel care o naște. Și după cum viermele născut de lemn mănîncă mai întîi lemnul care l-a născut, tot așa și invidia strică mai întîi sufletul celui care a născut-o și aduce peste cel invidiat cu totul altceva decît dorește. Nu mi te uita, iubite, ce se întîmplă celor invidiați la început, ci privește sfîrșitul. Gîndește-te că răutatea celor ce invidiază aduce mai mare strălucire celor invidiați. Cei invidiați atrag pe Dumnezeu în ajutor și se bucură de harul Cel de sus, iar invidiosul, lipsit de acest har, cade ușor în mîna tuturora și, înainte de a fi biruit de dușmani, e biruit de propria lui patimă, pentru că, mîncat ca de niște fălci nevăzute, ajunge, ca să spun așa, de se îneacă.

Cunoscînd, dar, acestea, să fugim, vă rog, de vătămarea acestei patimi, să o izgonim cu toată puterea din sufletul nostru. Este mai pierzătoare decît toate patimile; ne vatămă însăși mîntuirea noastră. Diavolul este izvoditorul ei. De aceea și un înțelept spunea: *„Iar prin pizma diavolului a intrat moartea în lume“*[25].

—Ce înseamnă: *„Iar prin pizma diavolului a intrat moartea în lume?“*.

—Cînd fiara aceasta vicleană a văzut că cel întîi-zidit ajunge nemuritor, prin răutatea lui l-a făcut să calce porunca, iar prin călcarea poruncii l-a făcut să atragă asupra lui pedeapsa cu moartea. Invidia, deci, a lucrat înșelăciunea, înșelăciunea neascultarea, iar neascultarea moartea. De aceea înțeleptul a spus: *„Iar prin pizma diavolului a intrat moartea în lume“*.

Ai văzut cît de mare e vătămarea acestei patimi? A făcut ca cel cinstit cu nemurirea să ajungă supus morții. Dușmanul mîntuirii noastre, deci, împins de invidie, a meșteșugit ca cel întîi-zidit, care era nemuritor, să fie osîndit la moarte; dar Stăpînul cel purtător de grijă și iubitor de oameni, prin moartea Sa, ne-a dăruit iarăși nemurirea și am dobîndit bunătăți mai mari decît am pierdut. Diavolul ne-a izgonit din rai, dar Stăpînul ne-a urcat la cer, diavolul a făcut să fim osîndiți la moarte, dar Stăpînul ne-a dăruit nemurirea; diavolul ne-a lipsit de desfătarea paradisului, dar Stăpînul ne-a pregătit împărăția cerurilor. Ai văzut că iscusința Stăpînului a întors împotriva capului diavolului armele făurite de invidia lui împotriva mîntuirii noastre? Nu numai că ne-a învrednicit de mai mari bunătăți, dar ni l-a dat și pe diavol în mîinile noastre, spunîndu-ne: *„Iată v-am dat vouă putere să călcați peste șerpi și peste scorpii“*[26].

---

25. *Înț. Sol.*, 2, 24.
26. *Luca*, 10, 19.

Gîndindu-ne, dar, la toate acestea, să izgonim invidia din sufletul nostru, ca să atragem asupră-ne bunăvoința lui Dumnezeu. Aceasta este arma noastră cea nebiruită; aceasta este bogăția noastră cea mai mare. De aceea și Ismail, deși tînăr, în pustie și în mare strîmtorare, a crescut pe neașteptate și a ajuns popor mare. Pentru că „*Dumnezeu era cu copilul!*".

În aceste cuvinte este cuprinsă toată cuvîntarea noastră.

Să disprețuim, dar, vă rog, cele prezente, ca să dorim cele viitoare. Să punem mai presus de toate bunăvoința lui Dumnezeu, să atragem prin viața noastră curată și virtuoasă multă îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, ca să putem termina fără supărări viața aceasta și să dobîndim bunătățile cele viitoare, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

OMILIA XLVII

„Şi a fost după cuvintele acestea că Dumnezeu a ispitit pe Avraam"[1].

I

Mult vom cîştiga din cele ce s-au citit astăzi şi nespusă este comoara ascunsă în aceste cuvinte! Aşa sînt cuvintele lui Dumnezeu! Bogăţia lor nu stă în mulţimea de cuvinte, ci în conciziunea lor. Haide, dar, să cercetăm spusele Scripturii, ca să cunoaştem bine puterea celor citite azi. Aşa vom afla iarăşi şi de marea virtute a patriarhului Avraam, dar şi de covîrşitoarea iubire de oameni a lui Dumnezeu.

„Şi a fost după cuvintele acestea că Dumnezeu a ispitit pe Avraam"[2].

—Ce vrea să spună Scriptura cu aceste cuvinte: *„Şi a fost după cuvintele acestea, că Dumnezeu a ispitit pe Avraam?"*.

—Uită-mi-te că Dumnezeiasca Scriptură chiar de la aceste cuvinte vrea să ne descopere virtutea dreptului Avraam. Şi pentru că avea să ne istorisească de ispita la care l-a supus Dumnezeu pe Avraam, de aceea vrea să ne arate mai întîi timpul cînd i-a dat patriarhului această poruncă, cînd adică i-a poruncit să-l aducă jertfă pe Isaac, ca să cunoaştem marea supunere a patriarhului; ca să cunoaştem că patriarhul nu punea nimic mai presus de hotărîrile lui Dumnezeu.

Aşadar, ce vrea să spună Scriptura cu cuvintele: *„Şi a fost după cuvintele acestea?"*.

Iată ce! Precum vă spuneam ieri, după naşterea lui Isaac, Sarra nu vedea cu ochi buni faptul că Ismail creştea împreună cu Isaac, de aceea, supărată, i-a spus lui Avraam: *„Izgoneşte pe slujnică şi pe fiul ei, ca să nu moştenească fiul slujnicei cu fiul meu"*[3]. Cuvîntul acesta i s-a părut greu patriarhului, Dumnezeu, voind să-l mîngîie pe drept, i-a spus: „Ascultă de Sarra femeia ta şi fă ce-ţi va spune! Să nu ţi se pară grele cuvintele spuse despre copil şi slujnică, *că în Isaac se va chema sămînţa ta*[4], dar şi pe acesta *îl voi face neam mare, pentru că este sămînţa ta*"[5]. Deci făgăduinţa lui Dumnezeu era că cei năs-

---

1. *Fac.*, 22, 1.
2. *Fac.*, 22, 1.
3. *Fac.*, 21, 10.
4. *Fac.*, 21, 12.
5. *Fac.*, 21, 13.

cuţi din Isaac vor ajunge un neam mare. Dreptul Avraam trăise hrănit cu aceste nădejdi; cînd în sfîrşit a primit răsplata atîtor necazuri şi încercări, era liniştit, că vedea cu ochii pe cel care avea să-l moştenească; era tihnit şi mîngîiat. Dar Cel Care ştie tainele inimii a voit să ne descopere virtutea dreptului şi dorul mare ce-l avea de Dumnezeu. De aceea după atîtea făgăduinţe şi mai cu seamă după făgăduinţa aceasta nouă, care-i suna încă în urechi, cînd, deşi, Isaac crescuse şi era în floarea vîrstei, cînd dragostea tatălui pentru fiu crescuse mult, atunci, după cuvintele făgăduinţei, după ce îi spusese că *„în Isaac se va chema sămînţa ta* şi că el îţi va fi moştenitor", atunci Scriptura spune: *„După cuvintele acestea Dumnezeu l-a ispitit pe Avraam"*.

—Ce înseamnă: *„L-a ispitit?"*.

—Dumnezeu nu l-a ispitit pentru că nu ştia ce va face Avraam, ci pentru ca şi cei de pe vremea lui şi cei de mai tîrziu şi pînă azi să cunoască dragostea de Dumnezeu a patriarhului, şi pentru ca să afle că Avraam s-a supus întru totul poruncilor Stăpînului.

„Şi a zis, spune Scriptura, *către el: „Avraame, Avraame!". Iar el a zis: „Iată, eu!"*[6].

—Ce vrea să spună prin aceea că l-a strigat de două ori pe nume?

—Acesta este un semn al marii bunăvoinţe a lui Dumnezeu faţă de Avraam. Strigîndu-l de două ori pe nume, Dumnezeu îi arată că are să-i poruncească un lucru de mare însemnătate.

Deci, pentru a-l face atent, pentru a asculta cu rîvnă cuvintele Sale, Dumnezeu îl strigă de două ori, şi-i zice: *„Avraame, Avraame!". Iar el a zis: „Iată, eu!"*.

„Şi a zis: „Ia pe fiul tău cel iubit, pe care l-ai iubit, pe Isaac şi mergi în pămîntul cel înalt şi adu-l jertfă pe unul din munţi, pe care ţi-l voi spune"[7].

Mare este porunca. Porunca depăşeşte firea omenească! *„Ia pe fiul tău cel iubit, pe care l-ai iubit, pe Isaac"*.

Iată că chiar prin aceste cuvinte îi aprinde şi mai mult flacăra, aţîţă şi mai mult cuptorul dragostei, pe care o avea dreptul Avraam pentru fiul său Isaac. *„Ia pe fiul tău cel iubit, pe care l-ai iubit, pe Isaac"*. Fiecare cuvînt e în stare să zdobească sufletul dreptului. N-a spus atît: *„pe Isaac"*, ci a adăugat: *„pe fiul tău,* pe care l-ai dobîndit mai presus de nădejde şi l-ai putut avea chiar la bătrîneţe; *pe cel iubit,* care ţi-i nespus de drag, pe care-l iubeşti mult de tot, pe Isaac, pe care nădăjduieşti să-l ai moştenitor, din care ţi-am făgăduit că ţi se va înmulţi sămînţa ta, care se va înmulţi atît, încît va fi la fel cu mulţimea stelelor[8] şi cu nisipul de pe ţărmul mării[9]. Pe acesta, dar, *ia-l şi mergi în pămîntul cel înalt şi adu-l acolo jertfă pe unul din munţi, pe care ţi-l voi spune"*.

6. *Fac.*, 22, 1.
7. *Fac.*, 22, 2.
8. *Fac.*, 15, 5.
9. *Fac.*, 13, 17.

Mă minunez cum a putut îndura dreptul cuvintele acestea! „Adu-Mi jertfă, îi spune Dumnezeu, pe unul din munţi, pe însuşi fiul tău, pe care-l iubeşti atîta de mult!".

—Ce-a făcut dreptul Avraam?

—Nu i s-a turburat mintea, nu i s-a întunecat gîndirea, n-a rămas încremenit la auzul acestei porunci nemaiauzite, n-a gîndit, nici nu şi-a spus în sine: „Ce-i aceasta? Cel Care mi-a dăruit un fiu, cînd nu mai aveam nici o nădejde, Cel Care pentru iubirea Sa de oameni a dat viaţă pîntecelui mort al Sarrei, El, deci, îmi porunceşte să ucid pe cel născut mie, să-l aduc jertfă după ce a fost alăptat şi a crescut? Cu puţin mai înainte mi-a spus: „*În el se va chema ţie sămînţa*"[10]. Cum îmi porunceşte acum cu totul altceva? Cum are să se mai împlinească făgăduinţa Lui? Cum au să mai crească ramurile, cînd tai rădăcina? Mai poate face rod un pom tăiat? Mai poate avea apă rîul, cînd e uscat izvorul?".

Da, după rînduiala omenească lucrul acesta e cu neputinţă; dar cînd vrea Dumnezeu, toate-s cu putinţă.

II

Dreptul Avraam, însă, n-a gîndit aşa, ci, ca o slugă recunoscătoare, a îndepărtat orice gînd omenesc şi a urmărit numai un singur lucru: să îndeplinească porunca. Şi ca şi cum n-ar mai fi fost om, a pus înaintea simţămintelor părinteşti şi a dragostei de tată porunca lui Dumnezeu şi s-a grăbit s-o împlinească.

„*Şi sculîndu-se,* spune Scriptura, *Avraam de dimineaţă, a pus şeaua pe asinul lui. A luat cu el două slugi şi pe Isaac, fiul lui; şi tăind lemne pentru jertfă, sculîndu-se a mers; şi a treia zi a ajuns la locul în care i-a spus Dumnezeu*"[11].

Uită-te că iubitorul de oameni Dumnezeu face că şi prin depărtarea locului de jertfă pune la încercare virtutea dreptului. Gîndeşte-te ce trebuie să fi suferit dreptul în cele trei zile, gîndindu-se la porunca pe care o primise, că el trebuia să junghie cu propriile lui mîini pe iubitul său fiu, fără să poată împărtăşi cuiva fapta. Minunează-te de dragostea lui de Dumnezeu şi de priceperea lui! Pentru că ştia cît e de mare porunca, n-a vorbit de ea cu nimenea, nici cu slugile, nici cu Isaac, ci singur se lupta cu el însuşi. A rămas nebiruit ca un diamant, arătîndu-şi bărbăţia cugetului său. N-a iscodit porunca, ci s-a plecat din toată inima hotărîrii lui Dumnezeu.

Cînd a ajuns aproape de locul ce i se spusese,

„*căutînd Avraam cu ochii,* spune Scriptura, *a văzut locul de departe. Şi a zis slugilor lui: „Şedeţi aici cu asinul*"[12].

Uită-te şi aici la marea pricepere a dreptului Avraam! Voia să se ascundă şi de slugile sale, ca să arate prin toate că dorea să împlinească porunca lui

10. *Fac.*, 21, 12.
11. *Fac.*, 22, 3.
12. *Fac.*, 22, 4–5.

Dumnezeu cu rîvnă clocotitoare și dor înflăcărat. Pentru că știa că fapta ce trebuia s-o facă era nouă și neobișnuită și că nimeni altul nu făcuse mai înainte ce avea să facă el, o ascunde de slugi și, lăsîndu-i împreună cu asinul, le zice:

„Așteptați-mă aici! Iar eu și copilul vom merge pînă colea, și după ce ne vom închina ne vom întoarce la voi!“[13].

Nu știa că are să se întîmple ce spunea; dar a proorocit fără să știe că proorocește. Vorbise așa ca să-și înșele poate slugile, să le facă să rămînă acolo. Și a rămas, deci, patriarhul cu copilul.

„Și a luat Avraam lemnele cele pentru jertfă și le-a pus în spinarea fiului său Isaac. Și a luat în mîini foc și cuțit și s-au dus amîndoi împreună“[14].

Ce suflet curajos! Ce cuget tare! *A pus*, spune Scriptura, *în spinarea lui Isaac lemnele cele pentru jertfă, iar el a luat focul și cuțitul și au plecat amîndoi împreună*“. Cu ce ochi privea Avraam copilul care ducea în spate lemnele, pe copilul pe care avea să-l jertfească nu peste multă vreme? Cum putea mîna să poarte focul și cuțitul? Și mîna purta focul cel material, dar focul cel dinăuntru îi ardea sufletul și-i mistuia cugetul, convingîndu-l să biruie totul cu dragostea lui de Dumnezeu și făcîndu-l să se gîndească la aceea că Cel Care i-a dat copilul și l-a făcut tată mai presus de firea omenească va putea și acum să facă cele ce depășesc mintea omenească. Dar uită-mi-te că înainte de acest foc material s-a aprins încetul cu încetul cuptorul cel dinăuntru său, care-i ardea sufletul dreptului.

„*Și a zis*, spune Sriptura, *Isaac tatălui său Avraam: „Tată!*“[15].

Îndestulător este acest cuvînt ca să sfîșie inima dreptului Avraam!

„Iar el a zis: „Ce este, fiule?[16].

„Mă numești tată pe mine, care peste puțină vreme voi fi fără copil; iar eu te numesc fiu, pe tine, care în curînd vei urca pe altarul de jertfă și te voi junghia cu propriile mele mîini!“.

Copilul a spus apoi:

„*Iată* tu aduci *focul* și eu *lemnele.* Unde este *victima* pe care vrei s-o aduci? *Unde este oaia de jertfă?*“[17].

Gîndește-mi-te acum la chinul dreptului Avraam! Cum a mai putut asculta glasul fiului lui, cum a mai putut răspunde copilului, cum nu i s-a turburat mintea, cum a putut ține taina, cum de n-a spus copilului ce avea să se întîmple, ci îi spune cu curaj și cu bărbăție sufletească:

„Dumnezeu se va îngriji de oaia de jertfă, fiul meu!“[18].

Iată că și acum, fără să știe, spune ceea ce avea să se întîmple! Avraam socotea că prin acest răspuns îi tăinuiește lui Isaac adevărul; deocamdată l-a

13. *Fac.*, 22, 5.
14. *Fac.*, 22, 6.
15. *Fac.*, 22, 7.
16. *Fac.*, 22, 7.
17. *Fac.*, 22, 7.
18. *Fac.*, 22, 8.

convins cu spusele sale. Dar Avraam suferea şi mai mare durere, frămîntînd aceste cuvinte în mintea lui, gîndindu-se la frumuseţea trupească a copilului, la frumuseţea lui sufletească, la supuşenia sa, la farmecul lui şi la floarea vîrstei lui.

„Şi mergînd amîndoi au ajuns la locul de care i-a vorbit Dumnezeu"[19].

Au ajuns, spune Scriptura, pe muntele cel înalt de care îi vorbise Dumnezeu.

„Şi a zidit Avraam acolo jertfelnic"[20].

Iarăşi mă spăimîntez de bărbăţia dreptului Avraam! Cum de a putut zidi jertfelnicul, cum de a avut tăria, cum de n-a murit de chinul sufletului lui? Nu, ci a zidit şi jertfelnic şi a pus şi lemne pe el.

„Şi legînd pe Isaac, pe fiul lui, l-a pus pe jertfelnic. Şi a întins Avraam mîna sa să ia cuţitul ca să junghie pe fiul său"[21].

III

Să nu trecem cu uşurinţă, iubiţilor, peste aceste cuvinte, ci să ne gîndim cum de nu i-a zburat sufletul din trup, cum de a putut să-şi lege fiul cu mîinile lui şi să pună pe lemne pe copilul lui cel iubit, cel drag, cel unul-născut.

„Şi a întins Avraam mîna sa să ia cuţitul ca să junghie pe fiul său".

Ce suflet iubitor de Dumnezeu! Ce voinţă de bărbat! Ce dor puternic de Dumnezeu! Ce cuget, care biruie firea omenească! „*A luat*, spune Scriptura, *cuţitul ca să junghie pe fiul său*". De cine să mă minunez, de cine să mă înspăimînt? De patriarh pentru bărbăţia sufletului lui sau de copil pentru supuşenia sa? Că Isaac nu s-a zbătut, nu s-a împotrivit, ci s-a supus şi s-a plecat celor ce făcea tatăl său, stătea liniştit ca un miel pe altar şi aştepta dreapta tatălui său. Dar cînd erau toate gata pentru aducerea jertfei, cînd nu lipsea nimic, bunul Stăpîn a arătat că nu i-a dat lui Avraam această poruncă pentru că voia să fie junghiat copilul, ci pentru că voia să descopere virtutea dreptului şi să-i încununeze voinţa şi hotărîrea. Primind, dar, prin voinţa patriarhului, jertfă desăvîrşită, Dumnezeu îşi arată iubirea Sa de oameni.

„*Şi l-a strigat pe dînsul,* spune Scriptura, *îngerul Domnului din cer şi i-a zis: „Avraame, Avraame!"*[22].

Pentru că l-a văzut pe Avraam hotărît şi gata să împlinească porunca şi să-şi junghie fiul, Dumnezeu îl strigă din cer şi-i zice: „*Avraame, Avraame*". Şi acum îl strigă pe bună dreptate de două ori pe nume, ca să oprească pornirea dreptului Avraam; prin acest strigăt aproape că îi ţine dreapta, care se grăbea să junghie copilul.

„Şi a zis: „Iată eu". Şi i-a zis: „Să nu pui mîna ta pe copil, nici să-i faci ceva. Acum am cunoscut că te temi de Dumnezeu, că pentru Mine n-ai cruţat pe fiul tău cel iubit"[23].

---

19. *Fac.*, 22, 9.
20. *Fac.*, 22, 9.
21. *Fac.*, 22, 9–10.
22. *Fac.*, 22, 11.
23. *Fac.*, 22, 11–12.

„*Să nu pui mîna ta pe copil*", îi spune Dumnezeu.

„Nu ți-am dat această poruncă, pentru că voiam să se împlinească, nici n-am voit să fie jertfit copilul tău, ci am vrut să fac cunoscută tuturora supunerea ta. Să nu-i faci nici un rău! Mi-i de ajuns că ai voit, pentru asta te încununez și te laud. Acum am cunoscut că te temi de Dumnezeu!".

Uită-te la pogorămîntul cuvintelor!

—Dar ce? Înainte de asta nu cunoștea Stăpînul universului virtutea dreptului Avraam? Abia acum a cunoscut-o?

—Dumnezeu nu vrea să spună că abia acum a cunoscut-o!

—Dar ce?

—„Acum, îi spune Dumnezeu, toată lumea a cunoscut că ai teamă adevărată de Dumnezeu. Eu îmi cunoșteam slujitorul; dar cele săvîrșite de tine acum vor fi temei de învățătură și pentru cei de acum și pentru generațiile viitoare. Acum au cunoscut toți că te temi de Dumnezeu, că te-ai grăbit să împlinești ce ți-am poruncit. Pentru Mine n-ai cruțat pe fiul tău cel iubit; pentru Mine și pentru porunca Mea , n-ai cruțat pe cel pe care-l iubeai nespus de mult, ci ai pus mai presus de copilul tău porunca Mea. De aceea primește-ți înapoi copilul. Că pentru asta ți-am făgăduit că se va înmulți sămînța ta. Întoarce-te acasă încununat pentru ascultarea ta. Știu să încununez voința și să răsplătesc cugetul. Se cuvine să se împlinească cele ce-ai spus slugilor și lui Isaac. Acelora le-ai făgăduit: „*După ce ne vom închina, ne vom întoarce*". Și aceasta va fi acum. Iar iubitului tău fiu, care te întrebase: „*Unde este oaia de jertfă?*", i-ai spus: „*Dumnezeu se va îngriji de oaia de jertfă*". Iată, ridică-ți ochii și vezi oaia de care vorbeai, pe care o vei jertfi în locul fiului tău!".

„*Și ridicînd ochii, a văzut. Și iată un berbec era încurcat cu coarnele într-o tufă numită sabec. Și s-a dus Avraam, a luat berbecul și l-a adus jertfă în locul fiului său Isaac*"[24].

„Ți-am văzut, îi spune Dumnezeu, cugetul tău iubitor de Dumnezeu, și iată ți-am gătit ce-ai spus mai înainte copilului tău".

„*Și l-a luat și l-a adus jertfă în locul lui Isaac fiul său*".

Ai văzut iubirea de oameni a lui Dumnezeu? Jertfa a fost adusă; patriarhul și-a arătat cugetul său iubitor de Dumnezeu, i s-a încununat voința, luînd pe Isaac au plecat încununați cu nenumărate cununi.

Toate acestea au fost închipuirea crucii. De aceea și Hristos spunea iudeilor: „*Avraam, părintele vostru, a fost bucuros să vadă ziua mea; și a văzut-o și s-a bucurat*"[25].

—Cum a văzut-o cînd a trăit cu atîția ani înainte?

—Prin tip, prin umbră. După cum aici a fost adusă jertfă oaia în locul lui Isaac, tot așa și Mielul cel cuvîntător a fost adus jertfă în locul lumii. Trebuia ca prin umbră să fie preînchipuit adevărul.

---

24. *Fac.*, 22, 13.
25. *Ioan*, 8, 56.

Vezi-mi, iubite, că toate au fost preînchipuite prin umbră. Unul-Născut acolo, unul-născut aici. Fiu iubit şi adevărat acolo, fiu iubit şi adevărat aici. *„Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit"*[26]. De tată a fost adus Isaac jertfă, pe Acesta Tatăl L-a dat. Şi strigă Pavel, zicînd: *„El, Care n-a cruţat pe Fiul Lui, ci L-a dat pentru noi toţi, cum nu ne va dărui toate împreună cu El?"*[27].

La atît se mărgineşte umbra. Adevărul este, însă, mult superior. Da, Mielul Acesta cuvîntător s-a jertfit pentru întreaga lume, Mielul Acesta a curăţit întreaga lume! El a scăpat pe oameni de rătăcire şi i-a readus la adevăr; El a făcut pămîntul cer, nu schimbînd firea stihiilor, ci făcînd pe oamenii de pe pămînt să aibă vieţuirea cea din ceruri. Prin El a pierit toată slujirea idolilor, prin El oamenii nu se mai închină la pietre şi la lemne, nici nu se mai pleacă cei cinstiţi cu raţiune în faţa lucrurilor celor fără de simţire, ci toată înşelăciunea a fost alungată, iar lumina adevărului a luminat lumea.

IV

Ai văzut superioritatea adevărului? Ai văzut ce este umbra şi ce este adevărul?

„Şi a chemat, spune Scriptura, *Avraam numele locului aceluia: „Dumnezeu a văzut", ca să se zică pînă azi: În munte s-a arătat Domnul"*[28].

Uită-te la cugetul iubitor de Dumnezeu al dreptului Avraam! De fiecare dată dă nume locurilor după faptele petrecute în acele locuri. Vrînd să sape, ca pe o coloană de aramă, venirea lui Dumnezeu la el, Avraam dă locului un nume, că spune Scriptura: „Şi *a chemat numele locului: „Dumnezeu a văzut"*.

Îi era de ajuns dreptului Avraam pentru răsplătire că a primit înapoi viu pe Isaac şi că a fost învrednicit de acea mare laudă, anume că îi spune Dumnezeu: *„Acum am cunoscut că te temi de Dumnezeu"*[29]; dar Dumnezeu cel bogat în daruri, Cel Ce depăşeşte totdeauna cu binefacerile Lui mintea noastră, încarcă de daruri şi acum pe dreptul Avraam; şi răsplătindu-l, îi zice iarăşi:

„Şi a chemat îngerul Domnului pe Avraam a doua oară din cer, zicînd: „Pe Mine M-am jurat, zice Domnul, pentru că ai făcut cuvîntul acesta şi n-ai cruţat pe fiul tău cel iubit pentru Mine, pentru aceea binecuvîntînd te voi binecuvînta şi înmulţind voi înmulţi sămînţa ta ca stelele cerului şi ca nisipul cel de pe ţărmul mării; şi va moşteni sămînţa ta cetăţile duşmanilor; şi se vor binecuvînta întru sămînţa ta toate neamurile pămîntului, pentru că ai ascultat de glasul Meu"[30].

„Pentru că ai împlinit porunca Mea şi te-ai supus întru totul, de aceea ascultă, *că pe Mine M-am jurat, zice Domnul"*.

26. *Matei*, 3, 17.
27. *Rom.*, 8, 32.
28. *Fac.*, 22, 14.
29. *Fac.*, 22, 12.
30. *Fac.*, 22, 15–18.

Uită-te la pogorămîntul lui Dumnezeu! *„Pe Mine M-am jurat*, spune Dumnezeu, *ca să te încredințezi că se va împlini tot ce ți-am spus"*. Pentru că oamenii au deplină încredere în făgăduințele ce li se fac atunci cînd făgăduințele sînt însoțite de jurămînt, de aceea și Stăpînul, folosindu-se de acest obicei omenesc, zice: *„Pe Mine M-am jurat, pentru că ai făcut cuvîntul acesta și n-ai cruțat pe fiul tău cel iubit pentru Mine"*. Uită-mi-te la iubirea de oameni a Stăpînului: *„N-ai cruțat pe fiul tău cel iubit pentru Mine"*.

—Da, dar l-a primit viu înapoi!

—Nu te uita, iubite, la ce s-a întîmplat la sfîrșit, ci la cugetul dreptului Avraam, la cugetul cu care a împlinit porunca lui Dumnezeu, fără să mai stea pe gînduri. În ce privește voința lui, patriarhul și-a înroșit dreapta de sînge, a pus cuțitul pe trupul copilului; jertfa a fost desăvîrșită. De aceea și Stăpînul îl laudă pe Avraam ca și cum ar fi înfăptuit jertfa, și-i zice: *„N-ai cruțat pe fiul tău cel iubit pentru Mine!* Tu pentru porunca Mea nu ți-ai cruțat fiul, dar Eu ți l-am cruțat pentru ascultarea ta. Pentru ascultarea aceasta te răsplătesc: *Te voi binecuvînta și înmulțind te voi înmulți"*. Uită-te la mărimea binecuvîntării! A spus: *înmulțind te voi înmulți*, în loc de: „Voi înmulți încă mai mult sămînța ta". „Copilul acesta, pe care cu voința l-ai jertfit, va înmulți atît de mult sămînța ta, că va fi la fel de multă ca stelele și nisipul *și toate neamurile se vor binecuvînta întru sămînța ta, pentru că ai ascultat de glasul Meu*. Toate acestea ți se vor împlini pentru multă ascultare".

Nenumărate bunătăți dobîndim, deci, cînd ne supunem Stăpînului, cînd ascultăm de poruncile Lui și cînd, la fel cu patriarhul acesta, nu iscodim poruncile ce ne dă, ci ca niște slujitori recunoscători împlinim cele poruncite și lăsăm pe seama Stăpînului rațiunea acestor porunci. Dacă ne vom învăța să gîndim așa, vom putea fi la fel de ascultători ca și dreptul Avraam și vom putea dobîndi aceleași cununi.

—Dar cum să ascultăm de Stăpîn?

—Cum? Să împlinim cu fapta poruncile Lui. *„Că nu auzitorii legii se vor îndreptăți, ci făcătorii legii"*[31]. Ce folos dacă în fiecare zi auzim poruncile, dar nu le facem? De aceea, vă rog, să ne sîrguim să le îndeplinim cu fapta — altfel nu-i cu putință să ne mîntuim — ca să ne spălăm și păcatele și să fim învredniciți și de iubirea de oameni a Stăpînului, cu harul și îndurările Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui slava, împreună cu Sfîntul și de viață făcătorul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

31. *Rom.*, 2, 13.

OMILIA XLVIII

„Şi au răspuns fiii lui Het către Avraam şi au zis: „Împărat de la Dumnezeu eşti tu între noi; în mormînturile noastre cele alese, îngroapă-ţi mortul tău!"[1].

I

Aţi văzut ieri, iubiţilor, bărbăţia patriarhului! Aţi văzut suflet mai tare ca diamantul! Că atît cît a stat în puterea lui, datorită dorului lui de Dumnezeu, a fost preot al copilului, căci cu cugetul şi-a înroşit cu sînge dreapta lui şi a adus jertfă; iar din pricina nespusei iubiri de oameni a lui Dumnezeu s-a întors acasă, luîndu-şi copilul viu şi nevătămat. Patriarhul, pentru voinţa lui, a fost lăudat şi a primit strălucitoare cunună. A purtat şi această ultimă luptă. În toate şi-a arătat cugetul lui iubitor de Dumnezeu.

Să vedem şi astăzi dragostea de tată a dreptului Avraam! Să vedem cît de mare grijă are de copil! După ce s-a întors de la această jertfă nouă şi nemaiîntîlnită, a venit peste Avraam jalea pentru Sarra[2]. Ca să-şi îngroape soţia, a cerut de la fiii lui Het să-i dea în stăpînire mormîntul şi a cumpărat locul[3]. Şi astfel, cu moartea Sarrei, ajunge patriarhul pentru întîia oară stăpînitor de pămînt.

Dumnezeiasca Scriptură, după ce ne-a arătat virtutea dreptului Avraam în toate împrejurările vieţii sale, după ce ne-a arătat că a trăit tot timpul ca un străin şi călător, ne-a arătat şi aceasta, că a cumpărat locul, ca să cunoaştem că omul acesta, care s-a bucurat de atît ajutor de sus, care era atît de vestit şi a cărui seminţie avea să se întindă atîta de mult, nu avea în stăpînire un loc, aşa cum fac astăzi mulţi de se străduiesc să-şi agonisească ţarini, moşii şi avere multă şi nespusă. Că avea Avraam îndestulătoare bogăţie, bogăţia pe care i-o dădea cugetul lui şi n-avea nici o sîrguinţă pentru bogăţia aceasta materială. Să audă cei care dintr-o dată şi într-o clipită de vreme pun mîna pe averile tuturora, care-şi întind, ca să spun aşa, pretutindenea pofta

1. *Fac.*, 23, 5–6.
2. *Fac.*, 23, 1–2.
3. *Fac.*, 23, 3–4.

lăcomiei lor! Să imite pe patriarh, care nu avea nici unde înmormînta trupul Sarrei, pînă ce mînat de această nevoie, a cumpărat țarina și peștera de la fiii lui Het. Că era Avraam vestit în ochii locuitorilor Cananeii, ascultă ce spun fiii lui Het despre el!

„Împărat de la Dumnezeu ești tu între noi, în mormintele noastre cele alese, îngroapă-ți mortul tău. Nici unul dintre noi nu te va opri să-ți îngropi mortul tău"[4].

Dar uită-te la dreptul Avraam! Îi învață și pe fiii lui Het cu faptele lui filozofia sa, că nu voiește să primească mormîntul pînă ce nu le plătește prețul cuvenit. „Chiar dacă voi sînteți atît de binevoitori față de mine, le spune el, totuși nu vreau să vă iau mormîntul fără să-l plătesc". Și le-a dat argintul și a luat mormîntul[5].

„Și a îngropat pe Sarra femeia lui în peștera cea dublă, a țarinii, care este în fața lui Mamvri"[6].

Și astfel omul acesta atît de vestit și de renumit, care avea atîta îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, care era cinstit, ca să spun așa, de toți băștinașii, încît și fiii lui Het l-au numit împărat, ei bine omul acesta nu stăpînea nici un stînjen de pămînt! De aceea și fericitul Pavel, lăudînd virtutea dreptului acestuia, spunea: *„Prin credință a stat Avraam în pămîntul făgăduinței ca într-un pămînt străin, locuind în corturi cu Isaac și Iacov, cei împreună moștenitori ai aceleiași făgăduințe"*[7]. Apoi, ca să ne arate cum a locuit ca un străin prin credință, a adăugat: *„Pentru că aștepta cetatea care are temelii, al cărei meșter și ziditor este Dumnezeu"*[8]. „Prin nădejdea celor viitoare, spune Pavel, Avraam disprețuia pe cele prezente, iar prin așteptarea bunătăților celor mai mari se îngrijea mai puțin de cele din viața aceasta". Și aceasta înainte de lege, înainte de har! Spune-mi mie ce cuvînt de apărare mai putem avea noi, care după atît de mari făgăduințe, după ce ni s-a făgăduit bunătăți nespuse, mai rămînem uimiți de cele din lumea aceasta, cumpărăm ogoare, căutăm să petrecem mereu și strîngem toate acestea prin jaf și lăcomie? Împlinim cu fapta aceea ce spunea fericitul profet Isaia cu lacrimi: *„Vai de cei ce lipesc casă lîngă casă și unesc țarină cu țarină, ca să ia ceva de la vecin"*[9]. Nu vedem, oare, întîmplîndu-se astea în fiecare zi, nu vedem că văduvele sînt jefuite, orfanii despuiați și cei slabi împilați de cei puternici? Dreptul Avraam n-a făcut așa, ci chiar cînd a vrut să cumpere un mormînt și a văzut că sînt gata să i-l dea în dar, nu l-a primit pînă ce nu le-a dat prețul cuvenit.

Gîndindu-ne la acestea, iubiților, să imităm și noi cei din har pe cel de dinainte de lege, ca nu cumva arși de dorința de a avea mai mult să adunăm

4. *Fac.*, 23, 6.
5. *Fac.*, 23, 13.
6. *Fac.*, 23, 19.
7. *Evr.*, 11, 9.
8. *Evr.*, 11, 10.
9. *Isaia*, 5, 9.

pe capetele noastre mai mult şi mai cumplit foc, focul cel nestins şi flacăra cea iute. Să auzim, dacă stăruim în aceleaşi jafuri şi răpiri, cuvintele spuse bogatului: „*Nebune, în noaptea aceasta vor cere sufletul tău de la tine, iar cele ce-ai gătit ale cui vor fi?*"[10]. Pentru ce, dar, iubite, te străduieşti să aduni lucruri, pe care le vei lăsa cînd vei fi răpit de pe pămînt nu după multă vreme, lucruri care nu numai că nu-ţi pot fi de nici un folos, ba dimpotrivă îţi mai îngreunează povara de păcate ce o porţi pe umeri şi de care ai să te căieşti fără de folos? De multe ori averile adunate prin lăcomia ta vor merge în mîinile duşmanilor; tu, însă, vei da socoteală pentru ele. Poate fi, oare, mai mare nebunie ca aceea să te osteneşti pentru alţii şi să fii osîndit pentru cele ce te-ai ostenit?

II

Dacă s-a întîmplat că mai înainte ne-am purtat cu nepăsare, să ne hotărîm ca de acum înainte să ne purtăm cum trebuie! Să nu mai căutăm să strîngem averi peste averi, ci să avem grijă să facem fapte de dreptate. Viaţa noastră nu se mărgineşte aici pe pămînt, nici nu vom fi mereu în ţara aceasta străină, ci nu după multă vreme ne vom întoarce în patria noastră. Să facem, dar, totul ca să nu fim săraci acolo. Ce folos avem să lăsăm în ţara cea străină bogăţie multă, iar în ţara noastră să nu avem nici cele de necesară trebuinţă? Să ne grăbim, dar, vă rog, atît cît mai e timp să mutăm acolo bogăţiile din ţara cea străină. E drept, distanţa e mare, dar mutarea e foarte uşoară, iar cei care ne mută bogăţiile stau gata să o facă, duc acolo în deplină pază şi pun în vistieria cea nejefuită tot ce putem trimite mai înainte prin ei. Mîinile săracilor sînt acelea care pun în vistieriile cerului cele ce le dăm. Deci, cînd e atîta uşurinţă, cînd e atîta pază, pentru ce să amînăm, pentru ce nu facem asta cu toată rîvna, ca să găsim acolo bogăţiile de care mai ales acolo avem mare nevoie? Asta e pricina că şi patriarhul acesta locuia în Cananea ca într-un pămînt străin, pentru că „*aştepta cetatea aceea al cărei meşter şi ziditor este Dumnezeu*"[11]. Dacă am voi să imităm pe dreptul acesta, am putea ajunge şi noi în cetatea aceea, am putea ajunge în sînurile patriarhului Avraam. Cînd faci aceleaşi fapte, ai parte şi de aceeaşi bucurie.

Dar, dacă vreţi, să ne întoarcem la şirul cuvîntului nostru, ca să vedem grija mare pe care o are Avraam de copilul lui, de Isaac, după moartea Sarrei. Să auzim, dar, ce ne istoriseşte Dumnezeiasca Scriptură.

„*Şi Avraam*, spune Scriptura, *era bătrîn, înaintat în zile. Şi Domnul l-a binecuvîntat pe Avraam cu de toate*"[12].

—De ce ne spune Scriptura că Avraam era înaintat în zile?

—Pentru că Avraam avea să se îngrijească de Isaac, ca să-i găsească mireasă. De aceea ne-a vorbit Scriptura de vîrsta patriarhului.

10. *Luca*, 12, 20.
11. *Evr.*, 11, 10.
12. *Fac.*, 24, 1.

Cînd Avraam a ajuns la adînci bătrînețe n-a voit ca Isaac să se înrudească cu hananeii, n-a voit să-și ia femeie dintre ei, de aceea a chemat pe cel mai credincios slujitor al său, i-a dat porunci cu privire la căsătoria lui Isaac și i-a zis:

„*Pune mîna ta sub coapsa mea*"[13].

În textul grec așa este scris: „*sub coapsa mea*"; în textul ebraic: „*sub șoldul meu*".

—Pentru ce spune asta?

—Acesta era un obicei al bărbaților din vechime. De altfel și pentru că de acolo a luat început nașterea lui Isaac. Și ca să vezi că așa era obiceiul celor vechi, uită-te că după ce îi poruncește să pună mîna sub coapsă, adaugă îndată:

„*Și te voi jura pe Domnul Dumnezeul cerului și Dumnezeul pămîntului*"[14].

Iată că-și învață slujitorul să cunoască pe Creatorul universului. Spunînd „*Dumnezeul cerului și al pămîntului*", Avraam a cuprins toată firea.

—Și care e jurămîntul?

„*Să nu iei femeie fiului meu Isaac din fiicele cananeilor între care locuiesc eu, ci du-te în pămîntul în care m-am născut, la neamul meu, și de acolo să iei femeie fiului meu Isaac*"[15].

Ai văzut porunca pe care a dat-o patriarhul slujitorului său? Să nu treci, iubite, cu ușurință pe lîngă spusele lui Avraam, ci gîndește-te la scopul urmărit de el. Gîndește-te cîtă grijă aveau cei vechi! Cînd își însurau copiii nu umblau după bani, după multă bogăție, după robi, după atîtea și atîtea hectare de pămînt; nu căutau frumusețea din afară, frumusețea chipului fetelor, ci frumusețea sufletului și purtări frumoase. Avraam a văzut răutatea locuitorilor Cananeii; și pentru că știa ce lucru bun este să ai un tovarăș de viață cu aceleași purtări ca și tine, i-a poruncit cu jurămînt slujitorului său să-i ia lui Isaac femeie din neamul lui. Nu l-a făcut să pregete nici depărtarea locului, nici celelalte greutăți. Știa de ce însemnătate este căsătoria și de aceea își dă toată silința și trimite pe slujitorul său.

Patriarhul face lucrul acesta pentru că se îngrijea de virtute, pentru că fugea de purtările rele ale băștinașilor, cei de azi, însă, cu toții, nici nu vor măcar să se gîndească la așa ceva, un singur lucru caută: să fie cît mai bogat tovarășul de viață, fie el și încărcat de mii și mii de vicii, pe toate celelalte le socotesc neînsemnate, nu-și dau seama că un om stricat ajunge curînd sărac lipit pămîntului, chiar de-ar fi putred de bogat. Că bogăția nu-i de vreun folos, dacă nu-i și un suflet care să știe să chivernisească bogăția așa cum se cuvine.

III

Patriarhul, deci, a dat o poruncă hotărîtă slujitorului său și l-a legat și cu jurămînt. Să vedem acum și priceperea slujitorului, care avea aceeași

13. *Fac.*, 24, 2.
14. *Fac.*, 24, 3.
15. *Fac.*, 24, 3-4.

dragoste de Dumnezeu ca şi stăpînul său. Slujitorul, cînd a văzut că dreptul Avraam îi dă porunca aceasta cu mare străşnicie, îi spune:

„Dar dacă nu va vrea femeia să vină cu mine, vrei să întorc pe fiul tău în pămîntul din care ai ieşit?"[16].

„Ca să nu se pară, îi spune slujitorul, că nu ţi-am împlinit porunca dacă mi se întîmplă vreo greutate, de aceea te întreb, ce trebuie să fac? Ţi-i de ajuns să mă duc cu Isaac acolo ca să-şi ia femeie? Dar dacă nu vrea să vină cu mine, după cum ai poruncit?".

Ce-i răspunde dreptul Avraam? Îl opreşte şi-i spune:

„Ia aminte, să nu întorci pe fiul meu acolo"[17].

„Nu va fi nevoie de asta, îi spune Avraam. Cel ce mi-a făcut făgăduinţa aceasta, făgăduindu-mi să se înmulţească atîta sămînţa lui Isaac, Acela îţi va uşura sarcina aceasta. *Să nu întorci pe fiul meu acolo!*".

„Domnul Dumnezeul cerului şi Dumnezeul pămîntului".

Iată că îl învaţă pe slujitor despre Creatorul universului ca şi mai înainte, cînd i-a luat jurămînt; dar şi acum, cînd avea să-i facă aceeaşi rugăminte, îi spune aceleaşi cuvinte. Prin toate mijloacele Avraam îl învaţă să aibă încredere în Dumnezeu şi aşa să pornească la drum, încredinţat că va reuşi. Avraam îi spune că el dintru început s-a bucurat de bunăvoinţa Dumnezeului universului, că Însuşi Dumnezeu, Cel Care l-a ridicat din ţara sa şi i-a rînduit pînă acum aşa viaţa, Care i-a dăruit chiar la bătrîneţe pe Isaac, tot El va duce la bun sfîrşit şi căsătoria fiului său.

„Domnul Dumnezeul cerului şi al pămîntului, spune Avraam, *Cel Care m-a luat din casa tatălui meu şi din pămîntul în care m-am născut, Însuşi El, Care mi-a grăit zicînd: „Ţie îţi voi da pămîntul acesta şi seminţiei tale"*, El care s-a îngrijit atîta de mine, *El va trimite pe îngerul Său înaintea ta şi vei lua femeie fiului meu de acolo"*[18].

„Pleacă cu încredere, îi spune Avraam. Sînt convins că Cel Care mi-a făcut atîta bine, va adăuga şi binele acesta la binele de mai înainte şi va trimite pe îngerul său înaintea ta. El va rîndui mai dinainte totul, El îţi va face cunoscută şi femeia; şi luîndu-o o vei aduce aici. Iar dacă se va întîmpla, lucru care n-are să se întîmple, ca femeia să se împotrivească să nu meargă cu tine, tu nu mai eşti sub blestemul jurămîntului; *„numai pe fiul meu să nu-l întorci acolo"*[19]. Nu mă îndoiesc că te va îndruma Domnul".

Avraam îi arată, deci, că are încredere în puterea lui Dumnezeu şi-l opreşte pe slujitor să întoarcă pe Isaac acolo.

Apoi după ce i-a poruncit slujitorului cu de-amănuntul totul şi l-a scăpat de grijă — că se temea slujitorul să nu rămînă sub jurămînt cînd n-ar fi împlinit porunca —,

16. *Fac.*, 24, 5.
17. *Fac.*, 24, 6.
18. *Fac.*, 24, 7.
19. *Fac.*, 24, 8.

„A pus slujitorul mîna lui sub coapsa lui Avraam și a jurat lui pentru cuvîntul acesta"[20], că nu va întoarce acolo pe fiul său Isaac.

Ai văzut că de la început slujitorul s-a arătat gata să asculte cu bunăvoință porunca stăpînului? Iată că învățătura patriarhului l-a făcut mai bun, pentru că slujitorul imită iubirea de Dumnezeu a dreptului Avraam.

„Luînd slujitorul zece cămile și din toate bunătățile Stăpînului său, s-a sculat și s-a dus în Mesopotamia în cetatea lui Nahor. Și a așezat cămilele să se odihnească afară din cetate lîngă o fîntînă cu apă, spre seară, cînd ies cele ce scot apă. Și a zis: „Doamne Dumnezeul stăpînului meu Avraam"[21].

Uită-te la priceperea slujitorului! Pomenește pe patriarh, cînd cheamă numele Stăpînului lumii, zicînd: *„Doamne Dumnezeul stăpînului meu Avraam*, Care i-ai făcut lui Avraam atîta bine!".

Și pentru că te minunezi, dacă slujitorul Îl numește pe Dumnezeu, Dumnezeul lui Avraam. Însuși Dumnezeul universului, ca să ne arate că pune mare preț pe virtutea drepților, spune: *„Eu sînt Dumnezeul lui Iacov și Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Avraam!"*[22].

„Doamne Dumnezeul stăpînului meu Avraam, se roagă slujitorul, *fă-mi cale bună astăzi și fă milă cu stăpînul meu Avraam!"*[23].

Ca și cum ar fi spus: „Împlinește porunca ce mi-a dat-o și după gîndul lui deschide mie cale!".

„Fă milă cu stăpînul meu Avraam!".

–Ce înseamnă: *„Fă milă?"*.

–Înseamnă: „Împlinește-i, Doamne, dorința lui".

Apoi a spus:

„Iată eu stau lîngă izvorul apei, iar fetele locuitorilor cetății vor ieși să scoată apă. Și fecioara căreia îi voi spune: „Pleacă găleata ta, ca să beau" și-mi va spune: „Bea și voi adăpa și cămilele tale pînă ce toate vor înceta să bea", pe aceasta ai gătit-o copilului tău Isaac și din aceasta voi cunoaște că ai făcut milă cu stăpînul meu Avraam"[24].

Uită-te la priceperea slujitorului! Slujitorul cunoștea iubirea de străini a patriarhului; știa că fata, pe care avea să i-o ducă pentru fiul său, trebuia să aibă aceleași simțăminte și purtări ca și dreptul. De aceea nu caută altă dovadă, ci vrea să vadă dacă fata este iubitoare de străini și zice: „Dacă atunci cînd îi voi cere apă, ea îmi va apleca găleata și va face nu numai ce i-am cerut, ci-și va arăta și bunătatea sufletului și-mi va spune: „Voi adăpa și cămilele tale", ei bine atunci am îndestulătoare dovadă de sufletul ei bun".

---

20. *Fac.*, 24, 9.
21. *Fac.*, 24, 10–12.
22. *Ieș.*, 3, 6.
23. *Fac.*, 24, 12.
24. *Fac.*, 24, 13–14.

IV

Gîndeşte-mi-te, iubite, ce lucru mare a fost că fata aceea tînără, care venise să ia apă, nu numai că n-a refuzat pe cel ce-i ceruse apă, dar a şi coborît de pe umeri găleata, i-a dat să bea pînă s-a săturat, celui ce i-a cerut apă şi asta unui străin, unui om, pe care nici nu-l cunoştea; şi nu numai lui, ci a adăpat şi toate cămilele, dînd cu asta dovadă de bunătatea sufletului ei. Oare nu ştiţi că mulţi, chiar bărbaţi, refuză nişte cereri ca acestea? Dar de ce vorbesc eu de datul apei? Uneori, mulţi cînd sînt cu torţe aprinse în mîini şi sînt rugaţi de trecători să aştepte puţin ca să-şi aprindă şi ei torţele lor, nu vor s-o facă, cu toate că nu li se împuţinează flacăra, de-ar fi mii cei ce vor să-şi aprindă torţele. Aici, o femeie, o copilă care purta găleata pe umeri, nu numai că n-a supărat-o cererea, ba dimpotrivă a dat mai mult decît i s-a cerut. A dat străinului de băut şi singură, de la sine, s-a grăbit să adape şi cămilele.

Iubitorul de oameni Dumnezeu a ascultat rugăciunile patriarhului, şi a trimis înainte pe îngerul său ca să rînduiască totul. Şi s-au împlinit toate aşa cum a cerut slujitorul lui Avraam. A cunoscut din fapte puterea rugăciunilor dreptului Avraam, a dat de fata pe care o dorea şi i-a văzut covîrşitoarea ei iubire de străini.

„*Şi s-a grăbit,* spune Scriptura, *şi-a deşertat găleata în teuca de adăpat vitele, şi a alergat la fîntînă ca să scoată apă; şi a adăpat toate cămilele*“[25].

Vezi-i marea ei rîvnă! Cuvintele: „*s-a grăbit*“, „*a deşertat găleata*“ şi „*a alergat la fîntînă*“ arată nespusa rîvnă a copilei. N-a fugit ca o sălbatică, nici n-a refuzat cererea sub pretext de cuminţenie, ci cu multă bunătate sufletească a spus: „*Bea domnule!*“[26]. Gîndeşte-mi-te cît de cuminte, cît de smerită şi cît de iubitoare de stăini era la vîrsta ei! Nu sînt mai de preţ aceste însuşiri decît orice bogăţie? Nu poţi socoti aceste însuşiri mai scumpe decît nenumărate comori? Aceasta-i zestrea cea mai mare, acestea-s miile de bunătăţi, aceasta-i comoara, care nu se termină nicicînd!

Slujitorul cel priceput a văzut, deci, în chip vădit purtarea de grijă a lui Dumnezeu.

„*Şi o privea,* spune Scriptura, *şi tăcea, ca să cunoască dacă Domnul, i-a îndreptat sau nu calea*“[27].

—Ce înseamnă: „*O privea?*“.

—Înseamnă că se uita cu mare luare aminte la cuvintele fetei, la privirea ei, la mersul ei, la înfăţişarea ei, la întreaga ei făptură şi aştepta să vadă „*dacă Domnul i-a îndreptat sau nu calea*“. „Cele ce-a făcut copila aceasta pînă acum, îşi spunea el, vădeşte marea şi covîrşitoarea sa virtute“. De aceea slujitorul o şi răsplăteşte pentru ascultarea ei şi pentru apa ce i-a dat, punîn-

25. *Fac.*, 24, 20.
26. *Fac.*, 24, 18.
27. *Fac.*, 24, 21.

du-i la urechi cercei de aur și în mîini două brățări[28]. Apoi se interesează cu de-amănuntul de viața ei și o întreabă:

„A cui fată ești?". Și: *„Dacă este loc la tatăl tău, ca să poposim?"*[29].

Uită-te și aici la răspunsul fetei! După cum cînd a fost vorba de apă, nu i-a dat numai ce a cerut, ci, după ce i-a dat de băut, a adăpat și cămilele, tot așa și acum cînd slujitorul a întrebat-o de este loc în casa tatălui ei și a cui fată este, copila îi răspunde:

„Sînt fiica lui Batuil, fiul Melhei, pe care l-a născut ea lui Nahor"[30].

Îi spune, deci, numele tatălui ei și a bunicului ei, pentru ca cel care o întrebase să aibă și mai multă tragere de inimă a poposi în casa lor. Uită-te la nevinovăția copilei! A fost întrebată de tatăl ei, și ea nu-i spune numai atît, ci-i spune și de tatăl tatălui ei. A fost întrebată numai dacă are loc unde să rămînă noaptea și ea îi spune: „Avem nu numai loc,

„Ci și paie și fîn mult este la noi"[31].

La auzul acestor cuvinte, slujitorul s-a minunat de marea iubire de străini a copilei; iar cînd el a aflat că au să poposească nu la niște necunoscuți, ci în casa lui Nahor, care era fratele patriarhului Avraam, Scriptura spune că:

„i-a părut bine omului și s-a închinat Domnului"[32].

Bucuros de cele ce-a aflat și din cele spuse de copilă, *„s-a închinat Domnului"*; a înălțat mulțumire Stăpînului, Care de dragul patriarhului a avut atîta grijă și de el, îndreptîndu-i calea cu atîta ușurință. Și a zis:

„Binecuvîntat este Domnul Dumnezeul stăpînului meu Avraam, Care n-a părăsit dreptatea și adevărul Lui de la stăpînul meu"[33].

După ce slujitorul lui Avraam a văzut bunătatea inimii copilei și a aflat totul lămurit de la ea, îi spune și el cine este, iar prin mulțumirea adusă lui Dumnezeu îi face cunoscut că nu vine dintr-o casă străină, ci este trimis de fratele lui Nahor.

Copila, cînd a aflat acestea, a alergat acasă cu multă bucurie, spune Scriptura. Uită-te că tot ce face copila aceasta – alergatul acasă, răspunsurile, bunătatea inimii – totul arată cît de săritoare era pentru găzduirea străinilor.

„Și fata a alergat acasă, spune Scriptura, *și a spus mamei sale cuvintele acestea"*[34].

A făcut cunoscut părinților toate cele ce a auzit de la slujitor.

„Și a alergat, spune Scriptura, *Laban la omul care era afară la fîntînă"*[35].

Iată că și Laban își arată, prin graba cu care se duce la fîntînă, dragostea de a găzdui în casă pe străin. Cînd a văzut pe om stînd la fîntînă cu cămilele,

28. *Fac.*, 24, 22.
29. *Fac.*, 24, 23.
30. *Fac.*, 24, 24.
31. *Fac.*, 24, 25.
32. *Fac.*, 24, 26.
33. *Fac.*, 24, 27.
34. *Fac.*, 24, 28.
35. *Fac.*, 24, 29.

„i-a zis: „Vino, intră! Binecuvîntat este Domnul! Pentru ce stai afară? Eu ți-am pregătit casă și loc pentru cămile"[36].

Iată că și Laban binecuvintează pe Domnul în fața străinului; și înainte de a arăta cu fapta iubirea sa de străini, îl poftește stăruitor să vină în casa sa: *„Vino, intră!"*. I-o ia înainte spunîndu-i: *„Ți-am pregătit casă și loc pentru cămile"*. Apoi după ce a intrat omul în casă, Laban

„a descărcat cămilele, le-a dat paie și fîn; și apă, ca să-și spele picioarele lui"[37].

V

Iată că oameni, prinși încă de rătăcire, arătau rîvnă mare pentru iubirea de străini.

„Și i-a dat apă ca să-și spele picioarele, el și oamenii care erau cu el. Și le-a dat pîine să mănînce"[38].

Dar uită-te acum la multa pricepere a slujitorului lui Avraam!

—Ce-i spune lui Laban?

„Nu voi mînca pînă ce nu voi grăi cuvintele mele!"[39].

„Voi, spune slujitorul, mi-ați arătat toată dragostea, iar eu nu voi avea tihnă pînă ce nu voi spune pricina pentru care am fost trimis să fac atîta cale, vă voi spune pentru ce am venit aici din Cananea și cum am fost călăuzit în casa voastră, pentru ca, aflînd totul, și voi să arătați dragoste stăpînului meu".

Și, începînd să povestească, a spus:

„Slujitor lui Avraam sînt eu. Și Domnul a binecuvîntat pe stăpînul meu foarte și i-a dat lui oi și viței și aur și argint și slugi și slujnice și cămile și asini. Și a născut Sarra, femeia stăpînului meu, un fiu stăpînului meu după ce a îmbătrînit; și i-a dat lui toate cîte erau ale lui"[40].

Vezi că le povestește cu de-amănuntul totul. „Sînt sluga lui Avraam, spune el, pe care îl cunoașteți. Aflați, dar, că Avraam a fost atît de binecuvîntat de Stăpînul universului, încît a ajuns foarte bogat". Apoi le arată în ce constă bogăția lui Avraam; și le spune: *„Are oi și viței, argint și aur, slugi și slujnice, cămile și asini"*. Ascultați, bogaților, voi care cumpărați în fiecare zi atîtea și atîtea hectare de pămînt, care zidiți băi, portice și case strălucitoare, uitați-vă în ce consta bogăția dreptului Avraam! N-a avut țarine, case, lux care depășește trebuința, ci oi, viței, cămile, asini, slugi și slujnice. Și ca să afli de unde avea atîta mulțime de slujitori, Scriptura a spus, în alt loc, că erau toți născuți în casa lui[41]. „Stăpînul meu, spune slujitorul mai departe, care a ajuns așa de bogat și s-a bucurat de mult ajutor de la Dumnezeu, cînd a ajuns la bătrînețe, a avut copil, pe care i l-a născut Sarra. Fiindu-i

36. *Fac.*, 24, 31.
37. *Fac.*, 24, 32.
38. *Fac.*, 24, 32—33.
39. *Fac.*, 24, 33.
40. *Fac.*, 24, 34—36.
41. *Fac.*, 17, 23.

singurul copil, i-a lăsat lui moştenire toată averea. *I-a dat lui toate cîte erau ale lui* ". Apoi, după ce i-a vorbit de slava stăpînului său și de naşterea lui Isaac, îi spune de porunca pe care i-a dat-o stăpînul lui, pentru care a venit în Haran:

„Şi m-a jurat stăpînul meu zicînd: „Să nu iei femeie fiului meu Isaac din fetele cananeilor, între care locuiesc, ci să te duci în casa tatălui meu, la neamul meu, ca să iei de acolo femeie fiului meu"[42].

Această poruncă mi-a dat stăpînul! Eu, însă, gîndindu-mă la greutatea poruncii şi a sarcinii, l-am întrebat ce să fac, dacă fata n-ar vrea să meargă cu mine[43].

„Şi el mi-a zis: „Domnul Dumnezeu, Căruia bine am plăcut, El va trimite pe îngerul Său cu tine, va îndrepta calea ta, ca să iei femeie fiului meu din neamul meu și din casa tatălui meu"[44]. Iar dacă fata nu va vrea să meargă,

„atunci vei fi dezlegat de blestemul meu"[45].

Asta mi-a poruncit stăpînul; și încărcîndu-mă cu rugăciunile lui, m-a trimis aici; iar eu, întărit cu rugăciunile lui, cînd am ajuns la fîntînă, am rostit aceste cuvinte şi am zis:

„Doamne Dumnezeul stăpînului meu Avraam, de îndreptezi tu calea pe care eu merg, iată eu stau lîngă fîntînă; și vor veni fetele oamenilor cetăţii să scoată apă. Şi fecioara căreia îi voi spune: „Dă-mi puţină apă din găleata ta" şi-mi va răspunde: „Bea şi tu şi voi adăpa şi cămilele", aceea va fi femeia pe care ai gătit-o robului tău Isaac şi din aceasta voi cunoaşte că ai făcut milă cu stăpînul meu Avraam"[46].

Acestea m-am rugat lui Dumnezeu; aşa au luat sfîrşit cuvintele mele şi îndată s-au împlinit și cuvintele mele au ajuns fapte.

„Şi înainte de a sfîrşi eu de grăit, iată a ieşit Rebeca, purtînd pe umerii ei găleata. Şi i-am zis: „Dă-mi să beau!"; iar ea, grăbindu-se, a pogorît găleata şi mi-a spus: „Bea şi tu şi voi adăpa şi cămilele tale"[47].

În toate acestea am văzut înfăptuită purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Întrebînd-o a cui fiică este, am aflat din cele ce mi-a spus că n-am ajuns la străini, ci în casa lui Nahor, fratele stăpînului meu, şi am prins curaj.

„Şi i-am pus cercei și brăţări. Şi părîndu-mi bine, m-am închinat Domnului şi am binecuvîntat pe Dumnezeul stăpînului meu Avraam, că mi-a îndreptat calea ca să iau pe fiica fratelui stăpînului meu"[48].

Aşa a rînduit Dumnezeu lucrurile, că s-au împlinit rugăciunile stăpînului meu. Voi, deci, faceţi tot ce atîrnă de voi!

„Faceţi milă şi dreptate stăpînului meu; iar de nu, spuneţi-mi!"[49].

---

42. *Fac.*, 24, 37–38.
43. *Fac.*, 24, 39.
44. *Fac.*, 24, 40.
45. *Fac.*, 24, 41.
46. *Fac.*, 24, 42–44.
47. *Fac.*, 24, 45–46.
48. *Fac.*, 24, 47–48.
49. *Fac.*, 24, 49.

Faceţi-mi cunoscut de pe acum ce trebuie să fac ca să ştiu. Dacă nu, să mă îndrept în altă parte,

„ca să mă întorc fie spre dreapta fie spre stînga“[50].

Şi pentru că Dumnezeu îndreptase toate rugăciunile patriarhului, tatăl şi fratele fetei au spus slujitorului lui Avraam:

„De la Domnul a ieşit cuvîntul acesta; nu-ţi vom putea răspunde, nici bine, nici rău“[51].

„Spusele tale, au zis ei, ne arată că aici este în totul rînduiala lui Dumnezeu. Să nu socoteşti că ne vom împotrivi rînduielii lui Dumnezeu şi nici nu este în puterea noastră să facem asta. Iată, ai fata!“.

„Ia-o şi te du şi va fi femeie fiului stăpînului tău, după cum a grăit Domnul“[52].

VI

Aţi văzut cum căutau cei vechi să ia femei copiilor lor? Căutau nobleţe sufletească înainte de bani. Nicăieri nu era vorba de acte dotale, de învoieli şi de toate acele lucruri de batjocură, care se fac azi. Nicăieri nu era vorba de condiţiile acelea care se înscriu în acte de căsătorie, anume ce se va întîmpla dacă soţul moare fără să lase copii, dacă se întîmplă cutare şi cutare lucru. Nu, la cei vechi nu era vorba de aşa ceva, ci actul dotal cel mai mare şi cel mai sigur era purtarea fetei. Nu erau cîntece şi dansuri. Şi vei cunoaşte asta cînd vei vedea pe mireasă dusă la mire.

„După ce a auzit slujitorul lui Avraam cuvintele acestea de la tatăl şi fratele fetei, s-a închinat lui Dumnezeu pînă la pămînt“[53].

Vezi că slujitorul mulţumeşte Stăpînului universului pentru fiecare din cele ce se întîmplă? Că Dumnezeu a fost acela care a îndreptat mai înainte calea tuturor celor întîmplate. Dumnezeu, după cuvîntul patriarhului Avraam, a trimis mai înainte pe îngerul Lui înaintea lui, şi l-a ajutat în toate.

În sfîrşit, cînd slujitorul lui Avraam a aflat că sarcina lui a luat sfîrşit,

„a scos vase de aur şi de argint şi haine şi le-a dat Rebecăi“[54].

Cu îndrăznire o slujeşte, ca şi cum fata şi-ar fi dat lui Isaac cuvîntul. Apoi cinsteşte cu daruri şi pe fratele ei şi pe mama ei. Şi cînd a văzut că a adus la împlinire porunca stăpînului, atunci s-a gîndit şi la odihna lui.

„Şi au mîncat şi au băut, el şi oamenii lui, şi s-au culcat. Şi sculîndu-se dimineaţa, a zis: „Sloboziţi-mă, ca să mă duc la stăpînul meu“[55].

50. *Fac.*, 24, 49.
51. *Fac.*, 24, 50.
52. *Fac.*, 24, 51.
53. *Fac.*, 24, 52.
54. *Fac.*, 24, 53.
55. *Fac.*, 24, 54.

„Pentru că toate mi-au mers din plin, le-a spus el, și n-a mai rămas nimic de făcut, și pentru că și cele ce am spus au fost pe placul vostru, *sloboziți-mă să mă duc la stăpînul meu*".

„Și i-au zis frații și mama: „Să mai rămînă fecioara cu noi cam vreo zece zile și după aceea să se ducă. Iar el le-a zis lor: „Să nu mă mai țineți! Domnul a îndreptat calea mea. Slobozițí-mă, ca să mă duc la stăpînul meu"[56].

„Pentru ce mai amînați, le spune el, și mai tărăgănați, cînd Dumnezeu mi-a ușurat în toate atîta sarcina? *Slobozițí-mă, ca să mă duc la stăpînul meu!*".

„Iar ei i-au spus: „Să chemăm pe copilă și s-o întrebăm". Și au chemat-o și i-au zis: „Vei merge cu omul acesta?". Iar ea a zis: „Voi merge". Și au slobozit pe Rebeca, sora lor și lucrurile ei și pe slujitorul lui Avraam și pe cei ce erau cu el. Și au binecuvîntat pe Rebeca și i-au zis: „Ești sora noastră! Să fii mamă a mii de zeci de mii și să moștenească sămînța ta cetățile vrăjmașilor"[57].

Iată că și ei spun fetei, fără să știe, cele ce vor fi în viitor; Dumnezeu le călăuzise mintea spre această proorocire. Au proorocit și una și alta: și că sămînța ei se va înmulți în mii de zeci de mii și că va moșteni cetățile vrăjmașilor. Ai văzut că prin toate se arată vădit purtarea de grijă a lui Dumnezeu? Ai văzut că Stăpînul universului rînduiește ca și prin cei necredincioși să vestească cele viitoare?

„Și sculîndu-se Rebeca și slujnicele ei, spune Scriptura, *s-au suit pe cămile*"[58].

Ai văzut ce mireasă pețește patriarhul pentru fiul lui? O fată care aduce apă, o fată care poartă găleata pe umeri; iar acum iarăși, o fată care se suie pe cămile. Nicăieri catîri cu gîturile împodobite cu argint, nicăieri roi de slugi, nici luxul pe care-l vedem acum. Atît de mare era bărbăția femeilor din vechime, că se suiau pe cămile și așa călătoreau.

„Și s-a dus, spune Scriptura, *cu omul acela*[59]. *Iar Isaac a ieșit spre seară ca să se plimbe pe cîmp și ridicîndu-și ochii a văzut cămilele venind*"[60].

Scriptura ne spune că Isaac fiind pe cîmpie a văzut cămilele.

„Iar Rebeca văzînd pe Isaac a sărit de pe cămilă. Și a zis slujitorului: „Cine este omul acela care merge pe cîmp în întîmpinarea noastră?"[61].

Uită-te la noblețea sufletului fetei! Cînd a văzut pe Isaac, a întrebat cine e. Și aflînd că e cel care are să se căsătorească cu ea, s-a acoperit cu vălul, spune Scriptura;[62] iar slujitorul, ajungînd lîngă Isaac, i-a povestit cu de-amănuntul totul[63].

56. *Fac.*, 24, 55–56.
57. *Fac.*, 24, 57–60.
58. *Fac.*, 24, 61.
59. *Fac.*, 24, 61.
60. *Fac.*, 24, 63.
61. *Fac.*, 24, 64–65.
62. *Fac.*, 24, 65.
63. *Fac.*, 24, 66.

Cînd auzi acestea, gîndește-te, iubite, că nu vezi deloc lucruri și fapte de prisos și fără de folos, nu vezi adunătura aceea drăcească, nu vezi chimvale și flaute și dansuri, nu vezi ospețele acelea drăcești și petrecerile acelea pline de rușine, ci peste tot cumințenie, înțelepciune, modestie.

„Și a intrat Isaac în casa mamei sale și a luat-o pe Rebeca și i-a fost lui femeie; și a iubit-o; și s-a mîngîiat Isaac pentru Sarra, mama lui"[64].

Pe Rebeca s-o imite femeile! Ca Isaac să caute să fie bărbații! Spuneți-mi, pentru ce îngăduiți ca de la început să se murdărească urechile fetei voastre cu cîntece de rușine, cu petrecerile acelea nepotrivite? Nu știți cît de ușor alunecă tineretul? Pentru ce pîngăriți taina căsătoriei? Se cuvine să alungați de la nunți toate aceste lucruri drăcești, să o învățați pe copilă de la început cu rușinea; să chemați preoții, ca prin rugăciunile și binecuvîntările lor, să întărească unirea între soți, pentru ca dragostea soțului să crească, iar cumințenia soției să se mărească. Astfel prin toate vor intra în casa aceea fapte de virtute și vor fi alungate toate uneltirile diavolului; soții vor duce o viață plină de bucurii, întăriți de ajutorul lui Dumnezeu, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să-l dobîndim, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

64. *Fac.*, 24, 67.

OMILIA XLIX

„Acestea sînt naşterile lui Isaac, fiul lui Avraam"[1].

I

Vreau să vă întind iarăşi obişnuita masă şi să vă pun înainte mîncăruri din cuvintele lui Moise, dar mai bine zis, din cuvintele Duhului. Că Moise nu ne-a spus de la el cuvintele acestea, ci insuflat de Sfîntul Duh. Să vedem dar şi azi, ce vrea să ne înveţe. Că nu ne pune înainte vieţile sfinţilor în zadar şi fără rost, ci ca să rîvnim virtutea lor şi să imităm faptele lor mari.

După ce Moise ne-a povestit cu de-amănuntul viaţa patriarhului Avraam şi cea din urmă faptă a lui, jertfirea fiului său unul-născut, după ce ne-a arătat că înaintea lui Dumnezeu cu voinţă a săvîrşit această jertfă, deşi nu cu fapta, a pus sfîrşit istoriei vieţii lui Avraam. Acum începe să ne istorisească viaţa lui Isaac, cel care a fost junghiat şi n-a fost junghiat. Fapta seamănă a enigmă. Auzi-l pe Pavel, care spune: *„Prin credinţă a adus Avraam jertfă pe Issac, cînd a fost încercat; şi cel ce primise făgăduinţele a adus jertfă pe cel unul-născut"*[2]. Apoi, ca să cunoaştem bine că Avraam a săvîrşit totul prin credinţă, că nu s-a turburat, cu toate că vedea că porunca ce i s-a dat e potrivnică făgăduinţei, Pavel spune: *„Pentru aceea l-a şi primit înapoi şi în pildă"*[3].

– Ce înseamnă *„l-a primit înapoi în pildă?"*.

– După ce Avraam l-a adus ca să-l jertfească şi a arătat desăvîrşit că a voit să-l jertfească, a primit şi cununa şi s-a întors acasă şi cu fiul său; jertfa a fost împlinită prin oaie. Prin toate acestea Dumnezeul universului şi-a arătat covîrşitoarea Sa iubire de oameni; a arătat că a dat porunca aceasta nu pentru că voia să fie jertfit Isaac, ci pentru că voia să pună la încercare ascultarea dreptului Avraam.

Dar după cum am văzut virtutea lui Avraam strălucitoare în toate împrejurările vieţii sale, haide să vă pun înainte astăzi şi viaţa lui Isaac; să vedem că şi el în toată viaţa lui a făcut fapte care-i arată cugetul lui înflăcărat de dragostea de Dumnezeu. Dar se cuvine să auzim chiar cuvintele Scripturii.

1. *Fac.*, 25, 19.
2. *Evr.*, 11, 17.
3. *Evr.*, 11, 19.

„Acestea, spune Scriptura, *sînt naşterile lui Isaac fiul lui Avraam. Avraam a născut pe Isaac". Iar Isaac era de patruzeci de ani cînd a luat pe Rebeca, fiica lui Batuil sirianul din Mesopotamia, sora lui Laban sirianul*"[4].

Uită-te, iubite, la precizia Dumnezeieştii Scripturi. Nu spune nimic de prisos!

—Dar pentru ce ne vorbeşte de anii lui Isaac şi ne spune: *„Iar Isaac era de patruzeci de ani cînd a luat pe Rebeca"*.

—Nu fără rost, nici în zadar! Dar pentru că după acestea Scriptura avea să ne istorisească de Rebeca că era stearpă şi că a născut copii în urma rugăciunii dreptului Isaac, de aceea, vrînd să ne arate cît de mare i-a fost răbdarea lui Isaac, a însemnat exact timpul cît a fost fără copii, ca şi noi să căutăm să fim ca dreptul Isaac, să ne rugăm şi noi tot atît de stăruitor lui Dumnezeu, cînd cerem ceva de la El. Dacă dreptul acesta, care era un om plin de virtuţi şi se bucura de atîta dragoste din partea lui Dumnezeu, s-a rugat necontenit cu atîta rîvnă şi tărie, ca să dezlege sterpiciunea Rebecăi, ce mai putem spune noi, care sîntem împovăraţi cu atîtea sarcini de păcate şi nici nu arătăm măcar o fărîmă din rîvna dreptului Isaac, iar dacă ne rugăm puţin şi nu sîntem repede ascultaţi, ne trîndăvim şi încetăm a ne ruga? De aceea, vă rog, luaţi lecţie din viaţa dreptului Isaac. Să nu contenim nicicînd a ne ruga pentru iertarea păcatelor noastre, ci să fim mereu cu sufletul cald şi clocotitor. Să nu ne trîndăvim, să nu pregetăm a ne ruga, dacă nu sîntem ascultaţi îndată. Poate că Dumnezeu amînă împlinirea rugăciunilor noastre tocmai pentru că vrea să primim plata răbdării şi pentru că ştie timpul cînd ne va fi de folos împlinirea dorinţelor noastre. Nu ne cunoaştem noi folosul nostru aşa de bine cît ni-l cunoaşte Cel Care cunoaşte ascunsurile inimii fiecăruia. De aceea se cuvine să nu cercetăm, să nu iscodim cele făcute de Dumnezeu, ci să-I mulţumim şi să admirăm virtuţile drepţilor.

După ce Dumnezeiasca Scriptură ne-a spus cîţi ani avea Isaac, ne vorbeşte şi de Rebeca, femeia lui, că era stearpă.

Uită-mi-te la dragostea de Dumnezeu a dreptului Isaac! Cînd a văzut că firea şchioapătă, a alergat la Creatorul firii şi încearca stăruitor să dezlege prin rugăciune legăturile firii.

„Şi se ruga Isaac pentru Rebeca femeia lui, că era stearpă"[5].

Mai întîi de un lucru se cuvine să ne întrebăm: Pentru ce era stearpă, cînd şi ea şi bărbatul ei aveau o viaţă minunată, cînd amîndoi erau oameni cu multă înţelepciune? Nu putem aduce o vină vieţii lor, ca să spunem că, din pricina păcatelor, Rebeca era stearpă. Şi să vezi lucru minunat! N-a fost numai ea stearpă, ci şi Sarra, mama dreptului Isaac, ci şi nora ei, Rahila, soţia lui Iacov.

—Ce vrea să spună ceata aceasta de femei sterpe? Toţi bărbaţii lor au fost drepţi, toţi au fost virtuoşi, de toţi a dat mărturie Dumnezeu. Despre

4. *Fac.*, 25, 20.
5. *Fac.*, 25, 21.

ei spune Dumnezeu: „*Eu sînt Dumnezeul lui Avraam și Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov*"[6]. Iar fericitul Pavel spune: „*De aceea Dumnezeu nu se rușinează de ei să se numească Dumnezeul lor*"[7]. Multe sînt laudele lor în Noul Testament, multe și în Vechiul Testament. În toate au fost străluciți și vestiți și toți au avut femei sterpe și au fost fără copii multă vreme.

II

Cînd vezi un bărbat și o femeie că duc viață plină de virtuți, dar nu au copii; cînd vezi că sînt cinstitori de Dumnezeu și evlavioși, dar fără de copii, să nu socotești că se întîmplă asta din pricina păcatelor lor. Multe sînt pricinile rînduielii lui Dumnezeu, necunoscute nouă și pentru toate trebuie să-I mulțumim Lui. Să nefericim numai pe aceia care trăiesc în păcate, nu pe cei care n-au copii. Adeseori Dumnezeu rînduiește multe spre folosul nostru, fără ca noi să știm pricinile lor. De aceea trebuie ca totdeauna să ne minunăm de înțelepciunea Lui și să-I slăvim nespusa Sa iubire de oameni. Cuvintele acestea vi le-am spus spre folosul vostru, ca să mulțumiți totdeauna lui Dumnezeu și să nu iscodiți rînduielile Lui. Dar trebuie să vă spun și pricina pentru care femeile acelea erau sterpe.

—Care e pricina?

—Ca să nu pui la îndoială atunci cînd auzi că Fecioara naște pe Stăpînul nostru obștesc. Exercitează-ți mintea, gîndindu-te la pîntecele acestor femei sterpe, pentru ca atunci cînd vezi că din harul lui Dumnezeu se deschide spre naștere de copii pîntece mort și legat, să nu te mai miri cînd auzi că Fecioara a născut. Dar mai bine spus, să te miri și să te minunezi, dar să nu pui la îndoială minunea! Cînd te va întreba iudeul: „Cum a născut Fecioara?", întreabă-l și tu: „Cum a născut cea stearpă și bătrînă?". Două erau atunci piedicile: vîrsta înaintată și trupul de nici un folos. La Fecioară, o singură piedică: că nu era căsătorită. Stearpa, deci, deschide drum Fecioarei. Și ca să afli că femeile acestea au fost sterpe tocmai pentru ca să crezi în nașterea Fecioarei, ascultă cuvintele lui Gavriil spuse Fecioarei. Cînd arhanghelul a venit la Ea și i-a spus: „*Vei lua în pîntece și vei naște Fiu și vei chema numele lui Iisus*"[8], Fecioara s-a spăimîntat, s-a minunat și a zis: „*Cum va fi mie aceasta, de vreme ce nu știu de bărbat*"[9]. Și ce i-a răspuns îngerul? „*Duhul Sfînt se va pogorî peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbri*"[10]. „Nu căuta, îi spune arhanghelul, rînduiala firii, cînd cele ce se fac sînt mai presus de fire. Nu căuta durerile legate de căsătorie, cînd felul nașterii e în afară de căsătorie".

---

6. *Ieș.*, 3, 6.
7. *Evr.*, 11, 16.
8. *Luca*, 1, 31.
9. *Luca*, 1, 34.
10. *Luca*, 1, 35.

— „*Dar cum va fi mie aceasta, de vreme ce nu știu de bărbat?*" a întrebat Fecioara.

—Va fi aceasta tocmai pentru că nu știi de bărbat, îi răspunde arhanghelul. Dacă ai fi știut de bărbat, n-ai fi fost învrednicită să slujești acestei slujiri. De aceea crede, tocmai pe temeiul faptului care te face să nu crezi.

Îngerul n-a grăit așa pentru că e rea nunta, ci pentru că fecioria e mai bună. Și trebuia ca intrarea pe lume a Stăpînului de obște al tuturora să fie mai cinstită decît a noastră. Era intrare împărătească. Trebuia să se asemene cu nașterea noastră, dar să se și deosebească. Și s-a întîmplat și una și alta. Ascultă acum. Se aseamănă cu nașterea noastră, pentru că Domnul s-a născut din pîntece; nașterea Lui, însă, e superioară nașterii noastre, pentru că s-a născut fără căsătorie. „Nașterea este o naștere omenească, îi spune îngerul Fecioarei, pentru că ai să ai în pîntece; dar nașterea aceasta este mai cinstită decît o naștere omenească, pentru că se face fără împreunare. Îți spun asta ca să cunoști în ce se aseamănă și în ce se deosebește nașterea ta de celelalte nașteri".

Uită-te cu cîtă înțelepciune au fost făcute toate! Superioritatea nașterii Fecioarei n-a dus la pierderea asemănării și înrudirii cu celelalte nașteri, dar nici asemănarea n-a pus în umbră superioritatea, ci prin fapte s-a arătat și una și alta. Pe de o parte se aseamănă întru totul cu nașterea noastră, iar pe de altă parte se deosebește întru totul.

Dar, după cum spuneam, femeile acelea au fost sterpe tocmai pentru ca să fie crezută nașterea din Fecioară și pentru ca însăși Fecioara să fie povățuită a crede în făgăduință. Ascultă ce-i spune îngerul. „*Duhul Sfînt se va pogorî peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbri*"[11]. „Așa vei naște, îi spune îngerul. Totul se va datora lucrării Duhului. Nu te uita, dar, la pămînt, lucrarea vine din ceruri. Har al Duhului este ceea ce se va face. Nu căuta rînduiala firii; nu căuta ca nașterea să se facă după legile firii, după rînduiala căsătoriei".

Dar pentru că aceste cuvinte erau prea adînci pentru ea, îngerul vrea să-i dea și o altă dovadă.

III

Uită-mi-te, iubite, că tot o femeie stearpă o face pe Fecioară să creadă în nașterea sa. Dar pentru că dovada dată mai înainte de înger era mai presus de înțelegerea Fecioarei, de aceea ascultă cum îngerul îi vorbește mai pe înțelesul ei, convingînd-o cu pilde din jurul ei. „*Și iată*, îi spune îngerul, *Elisabeta, rudenia ta, și ea a zămislit fiu la bătrînețele ei, și aceasta este a șasea lună pentru ea, care se chema stearpă*"[12]. Pentru Fecioară, deci, a dat-o îngerul pildă pe Elisabeta, care era stearpă! Pentru care altă pricină ar

11. *Luca*, 1, 35.
12. *Luca*, 1, 36.

fi adus vorba de naşterea rudeniei ei, pentru ce i-ar fi spus: „*ca care se cheamă stearpă*", dacă nu pentru a o face să creadă în buna vestire ce i-o aducea. Pentru aceea i-a vorbit Fecioarei şi de vîrsta Elisabetei şi de sterpiciunea ei, pentru aceea i-a vorbit mai tîrziu, după ce zămislise Elisabeta. Nu i-a binevestit Fecioarei naşterea la începutul zămislirii Elisabetei, ci după trecere de şase luni, ca sarcina să fie dovada vădită a zămislirii. Şi uită-mi-te cu cîtă pricepere lucrează Gavriil. Nu-i pomeneşte nici de Sarra, nici de Rebeca, nici de Rahila.

—Pentru ce? Doar şi acestea erau sterpe, bătrîne şi minunate naşterile lor!

—N-a pomenit de ele, pentru că acestea erau nişte istorii vechi. Îi dă o pildă nouă, ca să o încredinţeze.

IV

Dar trebuie neapărat să întoarcem cuvîntul acolo unde am rămas, ca să cunoaştem virtutea dreptului Isaac. Că prin rugăciune Isaac a dezlegat sterpiciunea Rebecăi şi a biruit legăturile firii.

„*Şi se ruga Isaac pentru Rebeca femeia lui, că era stearpă; şi l-a ascultat pe el Dumnezeu*"[13].

Să nu socoteşti că a dobîndit îndată ce a cerut, pentru că în Scriptură cuvintele vin unele după altele. Nu! Isaac s-a rugat lui Dumnezeu vreme de douăzeci de ani şi numai după aceea a dobîndit ceea ce dorea.

—Şi de unde ştim noi asta?

—Din Dumnezeiasca Scriptură, dacă citim cu atenţie cele scrise în ea. Scriptura nu ne-a ascuns timpul, ci l-a însemnat, tăinuit oarecum, ca să ne deştepte rîvna şi să ne pornească spre cercetare. După cum ne-a arătat cîţi ani avea Isaac cînd a luat pe Rebeca de soţie, tot aşa ne spune şi cîţi ani avea cînd i-a născut Rebeca. „*Isaac*, spune Scriptura, *era de patruzeci de ani cînd a luat pe Rebeca, fata lui Batuil sirianul*"[14]. Ai aflat cîţi ani avea cînd s-a însurat. Apoi, după ce a spus „*că se ruga Isaac pentru femeia lui, că era stearpă*", ca să aflăm numărul anilor, Scriptura ne-a însemnat de cîţi ani era Isaac, cînd Rebeca i-a născut copii.

„*Iar Isaac*, spune Scriptura, *era de şaizeci de ani cînd a născut Rebeca*"[15].

Deci, dacă avea patruzeci de ani cînd a luat-o pe Rebeca şi şaizeci de ani cînd femeia a născut, urmează că vreme de douăzeci de ani s-a rugat lui Dumnezeu şi aşa a dezlegat betejiciunea pîntecelui Rebecăi spre naştere de copii.

Aţi văzut puterea rugăciunii? Aţi văzut că poate birui chiar firea? Să-l imităm şi noi pe Isaac. Să stăruim şi noi aşa în rugăciuni, cu suflet treaz şi cu gînd smerit. Să ascultăm pe Pavel, care ne îndeamnă şi ne spune: „*Ridi-*

13. *Fac.*, 25, 21.
14. *Fac.*, 25, 20.
15. *Fac.*, 25, 26.

cînd mîini cuvioase, fără mînie și șovăire"[16]. Să ne străduim ca întotdeauna să scăpăm de turburări și să avem gînduri liniștite, mai cu seamă în vreme de rugăciune, cînd avem multă trebuință de iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Dacă Dumnezeu ne va vedea că ne rugăm așa cum ne-a poruncit El, ne va dărui grabnic belșugul Său de daruri, de care, facă Dumnezeu, ca noi toți să avem parte, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

16. *I Tim.*, 2, 8.

OMILIA L

„Și în pîntece a luat Rebeca și au săltat pruncii în ea"[1].

I

Vreți să dau astăzi dragostei voastre cele ce-au rămas din spusele de ieri? Că ieri n-am putut duce pînă la sfîrșit cuvîntul. Ieri v-am vorbit îndeajuns de Isaac, că a putut, prin rugăciune și prin marea lui stăruință, să deschidă pîntecele Rebecăi spre nașterea de fii și să dea viață, ca să spun așa, unui trup mort. V-am arătat apoi cîți ani s-a rugat fericitul acesta lui Dumnezeu pentru aceasta; și am sfîrșit cuvîntul vorbindu-vă de femeile sterpe și de pricina pentru care au fost sterpe femeile drepților acelora. Astăzi se cuvine să aflăm și de dragostea de Dumnezeu a Rebecăi, pentru ca să cîștigăm nu numai de de pe urma istorisirii virtuții dreptului Isaac, ci să putem trezi rîvna ascultătorilor și cu istorisirea vieții Rebecăi.

Cînd a auzit Dumnezeu rugăciunea dreptului,

„*Rebeca a luat în pîntece*, spune Scriptura, *și au săltat pruncii în ea*"; a cuprins-o mare durere și a zis: „*De era să fie mie așa, pentru ce mie aceasta?*"[2].

Că Rebeca nu avea să nască un copil, ci doi; că purta în pîntece doi copii în același timp; de aceea strîmtorarea îi pricinuia mari dureri.

Dar uită-mi-te aici la dragostea de Dumnezeu a femeii! N-a făcut cum fac azi multe femei, care voiesc să ducă o viață fără Dumnezeu! N-a alergat la ajutor omenesc; nu s-a dus la cei care judecă lucrurile pe temeiul presupunerilor, observațiilor și judecăților lor; nu s-a lăsat pe mîna înșelătorilor și a celor ce făgăduiesc lucruri peste puterile omenești. Nu, ci ea

„*s-a dus să întrebe pe Domnul*"[3].

Uită-te la priceperea femeii! Cînd a văzut că Cel Care i-a deschis pîntecele, că Cel Care i-a făcut dintr-o dată roditor pîntecele cel neroditor este Stăpînul firii, cînd a văzut că pîntecele ei se mărește peste măsură „*s-a dus să întrebe pe Domnul*".

—Ce înseamnă: „*S-a dus să întrebe pe Domnul?*".

—Înseamnă: a alergat la adevărata cunoștință, a alergat la preot, slujitorul lui Dumnezeu; s-a grăbit să afle de la el ce nu știa. Și povestindu-i totul, că iubitorul de oameni Dumnezeu i-a descoperit lămurit totul prin gura preotului. Iar răspunsul primit a făcut-o și mai rîvnitoare. Și ca să vezi cît de mare era vrednicia preoților pe vremea aceea, Scriptura nu spune nicăieri că

1. *Fac.*, 25, 21 22.
2. *Fac.*, 25, 21 22.
3. *Fac.*, 25, 22.

preotul i-a dat răspunsul, ci după ce a spus: „*S-a dus să întrebe pe Domnul!*", a adăugat:

„*Și i-a zis Domnul*, prin preot: „*Două popoare ai în pîntecele tău*"[4].

Și în altă parte Dumnezeiasca Scriptură numește pe preot înger, pentru ca să arate că preotul grăiește acele cuvinte pe care i le insuflă harul Duhului.

I-a spus, dar, Domnul prin preot:

„*Două neamuri sînt în pîntecele tău; două popoare se vor ridica în pîntecele tău; un popor va întrece pe celălalt popor; și cel mai mare va sluji celui mai mic*"[5].

Iată o proorocie, care-i arată lămurit tot viitorul. Cei doi copii se luau la întrecere și se zvîrcoleau în pîntece, cu asta îi făceau mai dinainte cunoscute toate cu preciziune. A aflat, deci, femeia nu numai că va naște doi copii, ci și că vor ajunge și două neamuri și că cel mai mic va stăpîni pe cel mai mare.

Cînd a venit timpul nașterii,

„*a ieșit cel întîi născut roșu tot, ca o piele păroasă. Și i-a pus numele Isav. Și după acesta a ieșit fratele lui; și mîna lui ținea de călcîi pe Isav. Și i-a pus numele Iacov*"[6].

Dumnezeu arată aproape chiar de la început că, potrivit celor spuse, cel mai mic va stăpîni pe cel mai mare. „*Iacov ținea cu mîna călcîiul lui Isav*"; acesta era un semn că îl va întrece pe fratele său, pentru că părea a fi puternic.

Și uită-mi-te că Dumnezeiasca Scriptură arată mai dinainte cele ce se vor întîmpla în viitor; ne arată de la început îndeletnicirile fiecăruia, unul se ocupa cu vînatul, celălalt cu lucratul pămîntului; acesta era om fără vicleșug și locuia în casă[7]. De aceea Rebeca îl iubea pe Iacov, iar Isaac pe Isav,

„*pentru că vînatul lui îi era mîncare*"[8].

Iată cum și-au împărțit dragostea lor pentru copii! Mama îl iubea mai mult pe Iacov, pentru că stătea acasă și era fără vicleșug, tatăl îl iubea pe Isav, pentru că era primul născut și pentru vînat. Părinții făceau asta dînd ascultare dragostei firești, dar proorocia, care spunea că „*cel mai mare va sluji celui mai mic*", se împlinea încetul cu încetul. Că iată îndată:

„*A fiert Iacov fiertură. Și a venit Isav de la cîmp ostenit. Și a zis Isav lui Iacov: „Dă-mi să mănînc din această fiertură roșiatică, pentru că sînt ostenit". De aceea Edom s-a chemat numele lui. Și a zis Iacov: „Vinde-mi dreptul de întîi-născut*"[9].

Isav și-a zis: „La ce-mi folosește dreptul de întîi-născut, dacă mor de nu mănînc?"[10]. Iacov l-a pus să se jure, ca să fie sigur că i-a cedat dreptul de întîi-născut.

„*Și Isav s-a jurat*"[11], spune Scriptura.

---

4. *Fac.*, 25, 23.
5. *Fac.*, 25, 23.
6. *Fac.*, 25, 25–26.
7. *Fac.*, 25, 27.
8. *Fac.*, 25, 28.
9. *Fac.*, 25, 29–31.
10. *Fac.*, 25, 32.
11. *Fac.*, 25, 33.

II

Iată aici s-a răsturnat rînduiala! Vrednicia de întîi-născut a trecut asupra celui în sufletul căruia strălucea virtutea.

„Și a vîndut Isav dreptul de întîi-născut"[12],

în loc de: Pentru mîncare a vîndut vrednicia ce-i fusese dăruită de fire. De aceea Scriptura a adăugat:

„Și a disprețuit Isav dreptul de întîi-născut"[13].

S-a arătat nerecunoscător față de vrednicia dată lui de fire. Toate acestea s-au făcut ca să se arate și nerecunoștința lui, dar să se împlinească și prezicerea lui Dumnezeu.

Auzind acestea, să ne învățăm să nu fim nepăsători nicicînd față de darurile lui Dumnezeu, nici să vindem darurile cele mari pentru niște daruri mici și neînsemnate. Spune-mi pentru ce ne înnebunim de pofta de bani, cînd ne stau în față împărăția cerurilor și bunătățile acelea nespuse? Pentru ce preferăm pe cele vremelnice, pe cele ce de multe ori nu ne rămîn nici pînă seara, în locul celor veșnice, care ne rămîn pururea? Poate fi, oare, o nebunie mai mare ca aceasta, să ne lipsim și de bunătățile veșnice din pricina dorinței celor vremelnice și nici de averi să nu ne putem bucura deplin? Spune-mi, te rog, ce folos ai de pe urma unei mari bogății? Nu știi, oare, că adaosul de avere nu aduce altceva decît adaos de griji, bătaie de cap și priveghieri? Nu vezi că aceștia, cei înconjurați de multe bogății, sînt mai mult decît toți oamenii, ca să spun așa, niște robi și că se tem în fiecare zi de umbre? Bogăția dă naștere la uneltiri, la vrăjmășii, la invidie cumplită și la mii și mii de rele. De multe ori poți vedea pe cel care are nenumărați talanți de aur[14] fericind pe meseriașul care-și cîștigă hrana din munca mîinilor lui. Unde e bucuria, unde e cîștigul, cînd nu ne bucurăm nici de bogăția ce-o avem, ba mai mult, pierdem și bunătăți mai mari din dragostea de bani? Dar pentru ce vorbesc eu de bunătăți mai mari, cînd pe lîngă relele de aici, pe lîngă pierderea bunătăților de acolo, mai sîntem aruncați și în gheenă? Nu mai pun la socoteală miile și miile de păcate adunate o dată cu bogăția, vicleniile, calomniile, răpirile, lăcomiile. Dar chiar dacă ai scăpa de toate aceste păcate, lucru foarte, foarte greu, dacă, însă, folosești numai pentru desfătarea ta banii și averile și nu le dai din belșug celor nevoiași, focul gheenei tot te paște. Și asta ne-o arată lămurit spusele din Evanghelie, cînd Domnul a așezat pe unii de-a dreapta, iar pe alții de-a stînga. Celor din dreapta le-a spus că le este gătită împărăția, din pricină că au avut grijă de nevoiași: „*Veniți*, le spune Domnul, *binecuvîntații Părintelui meu de moșteniți împărăția cea gătită vouă de la întemeierea lumii*"[15].

12. *Fac.*, 25, 33.
13. *Fac.*, 25, 34.
14. Talantul, sau șase mii de drahme, valora 5600 franci aur, exact 5560,90 franci aur.
15. *Matei*, 25, 34.

—Pentru ce?

—*„Pentru că am flămînzit și Mi-ați dat să mănînc*"[16].

Celor din stînga le-a spus că le este gătit focul veșnic: *„Duceți-vă*, le spune, *de la Mine blestemaților în focul cel veșnic, care e gătit diavolului și îngerilor lui*"[17].

Mare e greutatea cuvîntului acestuia! Stăpînul și Creatorul universului spune: *„Am flămînzit și nu Mi-ați dat să mănînc*"[18]. Ce inimă n-ar mișca aceste cuvinte, chiar de-ar fi de piatră? Stăpînul tău umblă flămînd și tu trăiești în desfătări? Grozăvia nu-i numai aceasta, ci și aceea că desfătîndu-te nici nu vrei să te uiți la El. Și doar nu-ți cere mult, ci numai un codru de pîine, ca să-și potolească foamea. El umblă înghețat de frig, iar tu, îmbrăcat în haine de mătase, nici nu te întorci, nici nu arăți puțină milă, ci treci nepăsător. Merită purtarea asta vreo iertare? Să nu ne străduim, dar, să adunăm cît mai multă avere în jurul nostru, ci să căutăm să chivernisim bine cele ce avem, ca să ușurăm și lipsurile celor din nevoi și să nu pierdem nici bunătățile acelea care rămîn veșnic și nu suferă vreo schimbare. Că de asta a făcut Stăpînul necunoscută ziua sfîrșitului nostru, ca să ne facă să fim necontenit treji și cu ochii deschiși, ca să ne deștepte astfel și mai mult la săvîrșirea faptelor de virtute. *„Priveghează*, ne spune Hristos, *că nu știți nici ziua, nici ceasul*"[19]. Noi, însă, facem cu totul dimpotrivă. Dormim adînc; și somnul nostru e mai greu ca somnul de noapte. Cînd un om doarme nu face nici bine, nici rău; noi, însă, dormim alt somn, dormim cînd e vorba de fapte de virtute, dar sîntem treji cînd e vorba de păcat; păcatele le săvîrșim fără lene; dar cînd e vorba de fapte bune dormim și ne trîndăvim. Și facem asta, cu toate că vedem cum în fiecare zi unii pleacă de pe lumea asta, iar altora, chiar în timpul vieții, li se schimbă cu totul soarta. Ei bine, nici schimbările acestea din viață nu-s în stare să ne învețe minte, să ne insufle dragoste de virtute, să ne facă să disprețuim cele de aici, să dorim cele viitoare, să preferăm umbrei și visurilor, adevărul. Că întru nimic nu se deosebesc cele de aici de umbră și de vise.

Să nu ne înșelăm, dar, singuri! Să nu umblăm după umbre! Să ne îngrijim în sfîrșit de mîntuirea noastră! Să vărsăm banii noștri în mîinile nevoiașilor, ca iubitorul de oameni Dumnezeu să ne învrednicească de răsplata acestei fapte, de care facă Dumnezeu ca noi toți să ne bucurăm, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui slavă, împreună cu Sfîntul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

16. *Matei*, 25, 35.
17. *Matei*, 25, 41.
18. *Matei*, 25, 42.
19. *Matei*, 25, 13.

OMILIA LI

„Și a fost foamete pe pămînt, afară de foametea de mai înainte, care a fost pe timpul lui Avraam"[1].

I

Vreau să-mi încep iarăși cuvîntul de învățătură, continuînd cele spuse în predica de mai înainte. Dar, ca să știți bine unde am terminat mai înainte cuvîntul și de unde se cuvine să-l luăm astăzi, trebuie neapărat să amintesc dragostei voastre cele spuse pînă acum. Voi, cuprinși de griji, se poate să le fi uitat; eu, însă, sînt dator să vi le amintesc, ca prin amintirea lor să fie mai lămurite cele ce vă voi spune.

Știți că mai înainte v-am vorbit de dragostea de Dumnezeu a Rebecăi, apoi v-am vorbit de Isav și de Iacov și am ajuns acolo unde Isav a vîndut lui Iacov dreptul de întîi-născut. Isav s-a bucurat de mîncare, și de dragul mîncării a pierdut dreptul de întîi-născut. Lucrul acesta nu s-a făcut la întîmplare, ci ca să se împlinească prezicerea lui Dumnezeu, care spune: *„Pe Iacov l-am iubit, iar pe Isav l-am urît"*[2]. Pentru că Dumnezeu cunoștea cele viitoare, a vorbit mai dinainte de virtutea unuia și de răutatea altuia.

—Dar ce-i acela drept de întîi-născut?

—Dacă timpul nu mi-a îngăduit să vă vorbesc dragostei voastre pînă acum despre asta, apoi trebuie să vă spun acum.

În foarte mare cinste era la cei vechi dreptul de întîi-născut. Să vă dau o pildă de cinstea de care se bucurau la cei vechi întîii-născuți. Dumnezeul universului a vrut să scape poporul israilit din Egipt și să-l slobozească de tirania lui Faraon pentru făgăduința dată patriarhului Avraam. Împăratul Egiptului s-a împotrivit și n-a vrut să le dea drumul; de aceea Stăpînul, după feluritele pedepse cu care a lovit Egiptul, a adus peste ei o ultimă pedeapsă, prin care i-a făcut pe egipteni să elibereze aproape cu mîinile lor pe poporul israilit. Dumnezeu a poruncit să piară dintr-o dată toți primii-născuți ai egiptenilor. Și puteai vedea în fiecare casă jale și lacrimi. Și egiptenii nu socoteau că se mărginește la atît pedeapsa, ci se așteptau ca moartea să-i pască încetul cu

1. *Fac.*, 26, 1.
2. *Mal.*, 1, 2–3.

încetul pe toţi. Întîii-născuţi ai egiptenilor au murit dintr-o dată cu toţii; israilitenii însă, ajutaţi de Dumnezeu, au rămas nevătămaţi. Dumnezeul universului, arătînd şi prin aceasta dragostea pe care le-o poartă israiliţilor, a poruncit ca în locul uciderii întîilor-născuţi ai egiptenilor, israiliţii să-I afierosească Lui pe întîii lor născuţi. Deci a fost ridicată seminţia lui Levi la slujirea preoţească şi tot de aici s-a început a se afierosi lui Dumnezeu nu numai întîii-născuţi ai oamenilor, ci şi ai animalelor şi în general ai tuturor celor din lume. Şi era poruncă de a oferi dar lui Dumnezeu atît pentru oamenii necuraţi, cît şi pentru animalele necurate.

E drept că legea aceasta cu privire la cei întîi-născuţi a fost dată mai tîrziu, totuşi din cele mai vechi timpuri aveau oarecare privilegii în plus faţă de ceilalţi copii, copiii care deschideau pîntecele mamei. Isav deci, din pricina neînfrînării lui, a trecut cinstea aceasta, dată lui de fire, asupra fratelui său. Şi astfel unul a pierdut ce-i dăruise firea, iar celălalt a primit ceea ce nu avea din fire. Şi pentru că mai dinainte i se prezisese aceasta, de aceea Rebeca cînd i-a dat nume, l-a chemat Iacov, care se tîlcuieşte înşelător, aşa precum şi Isav, plîngîndu-se după ce fusese lipsit de binecuvîntarea tatălui său, spunea: „*Pe bună dreptate i s-a pus numele Iacov; că iată m-a înşelat a doua oară; întîi mi-a luat dreptul de întîi-născut, iar acum mi-a luat binecuvîntarea*"[3].

Uită-te cît de mare era priceperea celor din vechime, dar mai bine spus, cît de mare e înţelepciunea lui Dumnezeu, Care a făcut ca femeile să nu pună la întîmplare nume copiilor lor, ci să le dea nume care să spună mai dinainte cele ce vor fi. Rar vei găsi ca părinţii să dea copiilor numele lor — dar poate că niciodată — ci tatăl, cînd avea să-i pună nume copilului, îi punea un nume străin şi nou, ca prin el să se vestească mai dinainte cele ce vor fi. Mama lui Iacov a făcut la fel. Tot aşa a făcut şi Lameh, cînd a pus nume fiului său. L-a numit Noe şi a adăugat zicînd: „*Acesta ne va odihni*"[4]. Iar dacă ai tîlcui exact fiecare nume, vei găsi că fiecare nume spune ceva, nu ca acum, cînd părinţii pun la întîmplare nume copiilor. Pe vremea veche scopul părinţilor era ca numele dat copiilor să le amintească necontenit de ceva.

Dar să vedem acum ce ne mai istoriseşte fericitul Moise de Isaac, tatăl copiilor acestora, după schimbarea dreptului de întîi-născut.

Ca şi pe vremea patriarhului Avraam şi pe vremea lui Isaac, a venit pe pămînt foamete. Dumnezeu îi vine lui Isaac în ajutor şi pentru virtutea lui, dar şi pentru făgăduinţa făcută patriarhului.

„*Şi a fost foamete pe pămînt*, spune Moise, *în afară de foametea cea mai dinainte, care a fost pe vremea lui Avraam*"[5].

Ca să nu socoteşti că e vorba de foametea de pe vremea lui Avraam[6], a adăugat: „*în afară de foametea de pe vremea patriarhului*", în loc de:

3. *Fac.*, 27, 36.
4. *Fac.*, 5, 29.
5. *Fac.*, 26, 1.
6. *Fac.*, 12, 10.

„A venit pe pămînt altă foamete acum pe vremea lui Isaac, la fel cu cea de pe vremea tatălui lui". Bucatele erau rare; frică mare îi cuprinsese pe toţi şi-i silea să plece din ţinuturile lor şi să se mute în locuri în care puteau găsi bucate din belşug. Din pricina aceasta şi dreptul acesta, văzînd foamete,

„A mers la Abimelec în Gherara"[7].

Avraam, după ce s-a întors din Egipt, a venit la Abimelec, şi se poate că şi Isaac, vrînd să se ducă şi el în Egipt, a trecut mai întîi pe la Abimelec. Că asta era intenţia lui Isaac, ascultă ce spune Scriptura:

„Şi s-a arătat Dumnezeu lui Isaac şi i-a zis: „Nu te coborî în Egipt"[8].

„Nu vreau să faci drumul acesta lung, îi spune Dumnezeu, ci să rămîi aici. Nu te voi lăsa să cazi în strîmtorări; voi împlini făgăduinţa pe care am făcut-o tatălui tău; în tine se vor împlini făgăduinţele şi tu vei primi ce-am făgăduit aceluia.

„Nu te coborî în Egipt, ci locuieşte în pămîntul în care-ţi voi spune. Şi locuieşte în pămîntul acesta"[9].

II

Ca să nu socotească dreptul Isaac că Dumnezeu îi porunceşte să nu plece în Egipt, pentru că vrea să-l facă să sufere de foame, îi spune: „Nu te nelinişti! Nu te îngrijora! Rămîi aici!

„Eu voi fi cu tine"[10].

„Ai pe dătătorul tuturor bunătăţilor, nu te îngrijora de nimic. Eu, Stăpînul universului, voi fi cu tine. Şi nu numai atît, ci

„te voi binecuvînta"[11].

În loc de: „Te voi face slăvit şi-ţi voi da binecuvîntarea Mea".

Ce fericire mai mare poate fi aceasta ca dreptul Isaac să primească de la Dumnezeu făgăduinţa: *„Voi fi cu tine şi te voi binecuvînta!"*.

„Făgăduinţa aceasta, îi spune Dumnezeu, te va face să fii mai bogat decît toţi; făgăduinţa aceasta îţi va aduce bogăţie multă; ea îţi va da slavă mare, ea te va face nespus de strălucit, ea îţi va da linişte, ea este capul bunătăţilor. Făgăduinţa aceasta înseamnă: Eu sînt cu tine şi te voi binecuvînta. Dar cum te voi binecuvînta?

Ţie şi seminţiei tale voi da pămîntul acesta"[12].

„Socoteşti că locuieşti în părţile acestea ca un străin şi un pribeag! Află că ţie şi seminţiei tale îţi va fi dat tot pămîntul acesta. Şi ca să te încredinţezi, voi împlini cu tine

Jurămîntul cu care M-am jurat lui Avraam, tatăl tău"[13].

---

7. *Fac.*, 26, 1.
8. *Fac.*, 26, 2.
9. *Fac.*, 26, 2–3.
10. *Fac.*, 26, 3.
11. *Fac.*, 26, 3.
12. *Fac.*, 26, 3.
13. *Fac.*, 26, 3.

Uită-te la pogorămîntul lui Dumnezeu! N-a zis atît: „Învoielile pe care le-am făcut cu tatăl tău, nici făgăduințele ce i le-am dat".

—Dar ce?

—„*Jurămîntul cu care M-am jurat*". „M-am legat cu jurămînt, îi spune Dumnezeu, și trebuie să-Mi țin jurămîntul, să-l împlinesc".

Vezi iubirea de oameni a lui Dumnezeu? Dumnezeu vorbește fără să țină seamă de vrednicia Lui, se pogoară la slăbiciunea noastră. Și după cum oamenii caută de cele mai multe ori să împlinească mai cu seamă acele făgăduințe pe care le-au întărit cu jurămînt, nu atît pe acelea făcute pe simple făgăduințe, tot așa și Dumnezeul universului îl încredințează pe dreptul Isaac că se vor împlini negreșit toate cele spuse de el, zicînd: „Află că trebuie să se împlinească tot ce am jurat".

—Dar ce? Dumnezeu s-a jurat? mă poate întreba cineva. Dar pe ce s-a putut jura Dumnezeu?

—Ia seama, însă, că tot ce spune Dumnezeu aici e pogorămînt. Dumnezeu numește jurămînt întărirea făgăduinței Sale. „*Îmi voi ține jurămîntul cu care M-am jurat lui Avraam, tatăl tău*".

Apoi îi spune ce a făgăduit și pentru ce s-a jurat:

„*Și voi înmulți seminția ta ca stelele cerului*"[14].

Asta i-o spusese și patriarhului: „*Atît de mare va fi seminția ta încît va fi egală cu stelele și cu nisipul*"[15].

„*Și voi da seminției tale*, îi spune Dumnezeu, *tot pămîntul acesta și se vor binecuvînta în seminția ta toate neamurile pămîntului*"[16].

„De aceea voi împlini în tine făgăduințele făcute lui,

pentru că a ascultat Avraam, tatăl tău, de glasul Meu și a păzit poruncile Mele și îndreptările Mele și legile Mele"[17].

Uită-te la înțelepciunea lui Dumnezeu! Îi deșteaptă mintea dreptului Isaac, îl face mai rîvnitor și caută să-l facă să calce pe urmele tatălui său. „I-am făcut tatălui tău această făgăduință, îi spune Dumnezeu, pentru că a ascultat de cuvîntul Meu, iar pentru virtutea lui voi împlini în tine, cel născut din el, cele ce i-am făgăduit lui. Dacă și tu vei fi la fel de rîvnitor ca el, dacă vei merge și tu pe căile lui, gîndește-te la marea bunăvoință ce o voi avea pentru tine și de cîtă purtare de grijă vei fi învrednicit! Tu, care ai parte de bine pentru virtutea altuia, gîndește-te la binele și la purtarea de grijă ce o vei avea, dacă tu însuți vei fi virtuos!".

—Ce înseamnă cuvintele: „*Pentru că a ascultat de glasul Meu și a păzit poruncile Mele și învățăturile Mele și îndreptările Mele?*".

—Înseamnă: „I-am spus: *Ieși din pămîntul tău și din rudenia ta și vino în pămîntul pe care ți-l voi arăta*[18], și Avraam a lăsat ce avea în mîini și s-a dus după niște lucruri de care nu știa nimic. N-a șovăit, n-a pregetat, ci cu

14. *Fac.*, 26, 4.
15. *Fac.*, 13, 17.
16. *Fac.*, 26, 4.
17. *Fac.*, 26, 5.
18. *Fac.*, 12, 1.

toată rîvna a împlinit porunca și a ascultat de cuvîntul Meu. Mai pe urmă i-am făgăduit lucruri mai presus de fire, îmbătrînise și nici el, nici maică-ta nu mai era în stare să aibă copii, dar cînd a auzit de la Mine că sămînța lui se va întinde atîta încît are să umple tot pămîntul, nici atunci nu s-a turburat cu mintea, ci a crezut; asta i s-a socotit îndreptățire, pentru că el, crezînd în puterea Mea și încrezîndu-se în făgăduințele Mele, a biruit slăbiciunea firii omenești. După ce te-a născut, mama ta se supărase pe Ismail, fiul slujnicei, și voia să-l alung din casă împreună cu Agar, ca să nu crească împreună cu tine. Tatăl tău, care din dragoste părintească ținea la Ismail, cînd a auzit că Eu îi spun: „*Fă ce-ți poruncește Sarra*"[19], a uitat de dragostea părintească și a izgonit pe Ismail împreună cu slujnica. Totdeauna Avraam a ascultat de cuvîntul Meu și a păzit poruncile Mele. În sfîrșit, i-am poruncit să te aducă jertfă pe tine, care-i fuseseși dat la bătrînețe, pe tine, care-i erai atît de drag. Și tatăl tău n-a iscodit porunca, nu s-a turburat, n-a spus mamei tale, nici slugilor lui, nici ție ce avea de gînd să facă, ci cu cuget tare, cu rîvnă susținută, s-a grăbit să împlinească porunca Mea. De aceea, încununîndu-i hotărîrea, am oprit săvîrșirea faptei. Așadar pentru că în toată viața lui a ascultat de cuvîntul Meu și a împlinit poruncile Mele, de aceea te fac pe tine, cel născut din el, moștenitor făgăduințelor făcute lui.

III

Imită, dar, și tu ascultarea lui și crede în cuvintele Mele, ca să fii învrednicit de o răsplată înmulțită; și pentru virtutea tatălui tău, dar și pentru propria ta ascultare! Nu te coborî în Egipt, ci rămîi aici!".

Ai văzut iubirea de oameni a lui Dumnezeu, că prin imitarea virtuții tatălui său, i-a întărit cugetul lui Isaac?

„*Și a locuit Isaac în Gherara*"[20], spune Scriptura.

Și iată că și peste el vin aproape aceleași primejdii, care veniseră și peste tatăl lui.

Pe cînd locuia printre ghераreni,

„*l-au întrebat oamenii locului de Rebeca, femeia lui; și el a spus: „Mi-e soră*"[21],

pentru că se temea să nu-l omoare subjugați de frumusețea femeii.

„*Ca nu cumva*, spune Scriptura, *să-l ucidă bărbații locului din pricina Rebecăi, că era frumoasă la față. Și a fost acolo mulți ani. Și uitîndu-se Abimelec, a văzut pe Isaac jucîndu-se cu Rebeca, femeia lui. Și l-a chemat și i-a zis: „Oare îți este femeie? Pentru ce ai spus: Mi-e soră?*"[22].

Cînd dreptul Isaac s-a văzut dovedit, n-a mai tăgăduit, ci a mărturisit; a spus și pricina pentru care a dat-o pe soția lui drept soră:

---

19. *Fac.*, 21, 12.
20. *Fac.*, 26, 6.
21. *Fac.*, 26, 7.
22. *Fac.*, 26, 7–9.

„Am spus, ca să nu mor din pricina ei[23].
Frica de moarte m-a silit să fac asta".

Poate că-şi amintise că şi tatăl său scăpase, folosindu-se de aceeaşi viclenie; şi de aceea a mers şi el pe aceeaşi cale. Împăratul, însă, avea încă vii în minte cele petrecute pe timpul patriarhului Avraam cînd îi luase pe Sarra; de aceea, gîndindu-se îndată la pedeapsa cea de sus, i-a spus:

„Pentru ce ai făcut asta? Puţin a lipsit de nu s-a culcat cineva din neamul meu cu femeia ta şi ai fi adus asupra noastră neştiinţă![24].

Înşelăciunea aceasta am suferit-o şi pe vremea tatălui tău, îi spune Abimelec; iar acum, dacă nu ne-am fi dat seama iute, am fi suferit la fel şi *ai fi adus asupra noastră neştiinţă!* Că şi atunci din neştiinţă era să păcătuim, iar acum cît pe ce să ne faci să cădem în păcat tot din neştiinţă".

„Şi a poruncit Abimelec, spune Scriptura, *poporului lui zicînd: „Tot cel ce se va atinge de omul acesta sau de femeia lui va fi pedepsit cu moartea"*[25].

Uită-te la pronia lui Dumnezeu! Uită-te la nespusa Lui purtare de grijă! Cel Care-i spusese: *„Să nu te cobori în Egipt! Locuieşte în pămîntul acesta şi voi fi cu tine!"*, Acela rînduise toate acestea, ca să-i dea atîta linişte dreptului Isaac. Uită-te şi la împărat că face totul ca să-l liniştească pe Isaac şi să-l scape de orice grijă. A ameninţat cu moartea pe toţi cei ce se vor atinge de el sau de femeia lui. Şi pentru că frica de moarte îi zguduia sufletul dreptului Isaac, de aceea Stăpînul cel iubitor de oameni îi scoate din suflet această frică, ca să aibă deplină linişte. Şi iată lucru minunat şi plin de uimire! Iscusit şi înţelept fiind Dumnezeu, întoarce pe toate după voia Lui, găseşte ieşire în căi fără de ieşire şi aduce linişte slujitorilor Săi tocmai prin cei care par a fi potrivnici şi vrăjmaşi. Te întreb, ce l-a făcut pe împăratul acesta să aibă atîta purtare de grijă de dreptul Isaac, să-l laude în faţa tuturor locuitorilor oraşului, să-l facă strălucit şi prieten al lui? Tot aşa şi Nabucodonosor, după ce i-a aruncat în cuptor pe cei trei tineri şi a cunoscut prin fapte virtutea celor trei tineri robi, atunci a început să-i laude şi să-i facă cu propria-i limbă pretutindeni cunoscuţi[26]. Asta-i mai cu seamă bogăţia puterii lui Dumnezeu, cînd Dumnezeu face ca tocmai duşmanii să-i laude pe robii Lui! Cel care aprinsese cu mînie cuptorul acela, cînd a văzut că datorită ajutorului lui Dumnezeu virtutea tinerilor a biruit puterea focului, s-a schimbat dintr-o dată şi a strigat, zicînd: *„Robii Dumnezeului Celui Prea Înalt"*. Vezi că nu numai pe tineri îi laudă, ci şi pe Stăpînul universului: *„Robii Dumnezeului Celui Prea Înalt ieşiţi!"*[27].

—Ce s-a întîmplat, împărate? Nu i-ai dat tu pedepsei? N-ai poruncit tu să se aprindă atît de mult cuptorul?

---

23. *Fac.*, 26, 9.
24. *Fac.*, 26, 10.
25. *Fac.*, 26, 11.
26. *Dan.*, 3, 8–33.
27. *Dan.*, 3, 26.

— „Da, răspunde împăratul, dar văd acum lucruri străine și minunate. Stihia aceasta, focul, și-a uitat lucrarea ei și e așa de ascultătoare, ca și cum ar fi legată cu niște lanțuri, că nu s-a atins nici de părul lor. Asta arată că cele ce se petrec aici sînt mai presus de firea omenească, că o putere tainică, dumnezeiască, a lucrat acestea, ca a purtat atîta grijă de acești tineri".

Ai văzut iubirea de oameni a lui Dumnezeu? Ai văzut că Dumnezeu, nepărăsind pe slujitorii Săi, a îngăduit să fie aruncați în cuptor, pentru că a voit să-i facă mai străluciți, pentru ca să-și arate puterea Sa? A înmuiat sufletul barbarului și și-a arătat răbdarea Sa atît de îndelungă! Minunea n-ar fi fost așa de mare, dacă Dumnezeu îl oprea de la început pe împărat să-i arunce în cuptor, cît a fost acum mai minunată și cu totul neobișnuită, că tinerii, fiind în mijlocul focului, Dumnezeu n-a îngăduit să sufere ceva. Cînd Dumnezeu vrea, face ca cei din necazuri să iasă biruitori, face ca cei prigoniți să fie mai puternici decît prigonitorii. Asta s-a întîmplat și cu apostolii. Dușmanii îi aveau în mijlocul lor și-i amenințau, aproape că-și ascuțeau dinții împotriva lor, și ziceau unii către alții: „*Ce să facem oamenilor acestora?*"[28]. Îi aveau în mîinile lor și nu știau ce să le facă! Atît de puternică este virtutea, atît de slab e păcatul! Virtutea biruie și cînd e prigonită, pe cînd păcatul își arată slăbiciunea chiar cînd lucrează.

Știind acestea, iubiților, să ne îngrijim mult de virtute și să fugim de păcat. Așa, vom putea atrage asupră-ne și ajutorul cel de sus și vom dobîndi și bunătățile cele viitoare, pe care, facă Dumnezeu, ca noi toți să le dobîndim, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

28. *Fapte*, 4, 16.

OMILIA LII

„Şi a semănat Isaac în pămîntul acela şi a aflat orzul dînd însutit în anul acela"[1].

I

Trebuie neapărat să dau astăzi dragostei voastre ce rămăsese să vă mai spun ieri. Să reluăm, dar şirul cuvîntului, ca să vedem iarăşi de cîtă purtare de grijă de sus s-a bucurat dreptul Isaac. Cel Care-l oprise să se pogoare în Egipt şi-i spusese: „*Locuieşte în pămîntul acesta şi voi fi cu tine*"[2], Acela îl face aşa de strălucit, că nu după multă vreme a început să fie pizmuit de împăratul gherarenilor. Împăratul şi supuşii săi văzînd că averea lui Isaac sporeşte zi de zi, s-au temut să-l mai aibă de megieş şi l-au silit să se mute de acolo.

Dar se cuvine să auzim chiar cuvintele Dumnezeieştii Scripturi, ca prin toate să vedem desăvîrşit bunăvoinţa pe care o are Dumnezeu pentru slugile Sale.

„*Şi a semănat*, spune Scriptura, *Isaac în pămîntul acela şi a aflat orzul dînd însutit în anul acela*"[3].

Uită-mi-te la înţelepciunea lui Dumnezeu! Ca să-i arate dreptului Isaac că este Creatorul firii, că poate găsi ieşire în căi fără de ieşire şi că El la început, la porunca Lui, a deşteptat pămîntul pentru facerea de roade, a făcut ca dreptul să culeagă însutit sămînţa pe care o aruncase în pămînt. Totodată i-a dat mai multă bogăţie, ca să nu aibă nevoie de nimeni, iar locuitorilor acelei ţări le-a arătat prin fapte ajutorul Cel de sus, de care se bucura dreptul Isaac. Iscusit şi înţelept fiind Dumnezeu, adeseori prin aceleaşi fapte face bine şi slugilor sale şi Îşi arată şi puterea Sa celor care sînt încă pe căi rătăcite. Asta a făcut-o mai tîrziu în Egipt; prin aceleaşi fapte pe egipteni i-a pedepsit, dar pe israiliteni i-a păzit nevătămaţi. Egiptenii au cunoscut puterea Dumnezeului universului şi a Creatorului nu numai prin pedepsirea lor, ci şi prin purtarea de grijă de israiliţi. Israiliţii la rîndul lor au cunoscut covîrşitoarea iubire a lui Dumnezeu nu numai din grija ce-o avea de ei, ci şi din pedepsele pe care egiptenii le primeau în fiecare zi sub ochii lor. Şi astfel Dumnezeu, prin aceleaşi fapte, Îşi arăta covîrşitoarea Lui putere şi slugilor

1. *Fac.*, 26, 12.
2. *Fac.*, 26, 3.
3. *Fac.*, 26, 12.

Lui și dușmanilor Lui. Însăși stihiile lumii se puneau în slujba slugilor lui Dumnezeu și-i ascultau, cînd Dumnezeu le era binevoitor. Lucru care s-a întîmplat și cu dreptul Isaac. Roada, pe care n-o dăduse pămîntul mai înainte, o dă acum la porunca Dumnezeului universului, și a dat atît de multă roadă, încît l-a făcut dintr-o dată bogat pe Isaac.

„Că l-a binecuvîntat pe el Dumnezeu. Și s-a înălțat omul; și mergînd înainte mai mare se făcea, pînă ce a ajuns mare foarte"[4].

Pentru că pe vremea aceea bogăția drepților era în rodirea pămîntului și în mulțimea vitelor, de aceea spune Scriptura: *„L-a binecuvîntat pe el Dumnezeu și a fost înălțat omul"*, în loc de: „A ajuns bogat". Și nu era numai bogat, ci și *„mai mare se făcea, pînă ce a ajuns mare foarte"* spune Scriptura. Gîndește-te cît era de bogat, de vreme ce pămîntul rodise însutit decît primise în sînurile sale! Iar dacă lucrul acesta ți se pare mare, uită-te atunci la covîrșitoarea iubire de oameni a lui Dumnezeu, pe care, în scurgerea vremii, a arătat-o față de noi. După venirea Lui pe pămînt a făgăduit că va da celor ce fac fapte de virtute nu numai însutit aici, ci și viață veșnică și împărăția cerurilor dincolo. Ai văzut cît de darnic e Stăpînul? Ai văzut cît de mari sînt binefacerile Lui? Ai văzut cît ne-a dăruit venirea Unuia-Născut? Ai văzut ce schimbare nespusă de lucruri a făcut? Gîndindu-ne, dar, la acestea și văzînd deosebirea dintre cele făgăduite înainte de har și cele de după har, să slăvim și în aceasta nemărginita Lui iubire de oameni și să nu punem totul pe schimbarea vremurilor.

Dar este cu cale să ne întoarcem la șirul cuvîntului, ca să vedem cum locuitorii din Gherara, cînd au văzut că dreptul Isaac se îmbogățește, au început să-l pizmuiască și au încercat să-l izgonească de acolo.

„Și-l pizmuiau filistenii"[5].

Apoi, vrînd Dumnezeiasca Scriptură să ne arate cum a izbucnit pizma lor, a adăugat:

„Și toate fîntînile pe care le-au săpat slugile pe vremea tatălui lui, le-au astupat și le-au umplut cu pămînt"[6].

Uită-te cît de mare era răutatea locuitorilor acelora, că îl pizmuiau pe dreptul Isaac și pentru apa pe care o lua din fîntîni! Și nici împăratul lor, care avea atîta putere, n-a putut să le stăvilească pizma, ci a zis:

„Pleacă de la noi că ai ajuns mai tare decît noi foarte!"[7].

Mare nerecunoștință! „Pentru ce izgonești, împărate, pe drept? Te-a păgubit cu ceva? Ți-a făcut vreo nedreptate?" Nu! Dar așa e pizma! Nu face nimic cu judecată. Împăratul ar fi trebuit să-l cinstească și mai mult, să-l slujească și mai mult pe dreptul Isaac, pe care-l vedea că se bucură de atîta dragoste din partea Dumnezeului universului, ca prin cinstea dată aceluia să atragă și asupra lui ajutorul cel de sus, dar împăratul nu numai că n-a făcut

4. *Fac.*, 26, 12–13.
5. *Fac.*, 26, 14.
6. *Fac.*, 26, 15.
7. *Fac.*, 26, 16.

asta, ci caută să-l izgonească și-i spune: „*Pleacă de la noi, că ai ajuns mai tare decît noi foarte*". Așa e invidia! Invidiosul nu poate suferi în liniște fericirea altora; socotește fericirea altora propria-i nenorocire; îl macină binele vecinului. Asta s-a întîmplat și acum. Împăratul, care avea putere peste întreaga țară, care avea pe toți supușii săi sub stăpînirea sa, spune străinului, pribeagului, omului care se muta de ici-colo, de colo-dincolo: „*Pleacă de la mine, că ai ajuns mai tare decît noi foarte!* Și într-adevăr era mai puternic, pentru că în tot ce făcea era ajutat de Dumnezeu și era întărit de dreapta lui Dumnezeu. Dar unde-l izgonești, împărate, pe drept? Nu știi că oriunde s-ar duce va fi neapărat lîngă Stăpînul său? Nu te-au învățat lucrurile, că mîna lui Dumnezeu l-a făcut strălucit pe dreptul Isaac? Pentru ce alungînd pe drept te arăți prin purtarea ta nerecunoscător față de Stăpînul lui? Nici marea bunătate a acestui bărbat n-a putut să-ți biruie invidia, ci, doborît de patimă, te grăbești să-ți împlinești invidia și să faci să plece iarăși omul care nu ți-a făcut nici un rău? Nu știi că chiar dacă l-ai sili să se ducă în pustie, Dumnezeu este atît de iscusit, încît, ajuns acolo, chiar acolo, poate să-l arate cu mult mai strălucit? Nimeni nu-i mai puternic decît cel ajutat de Dumnezeu, după cum nimeni nu-i mai slab decît cel lipsit de ajutorul Lui.

II

Ai văzut, iubite, răutatea împăratului Gherarei și a tuturor locuitorilor de acolo? Vezi-mi acum și marea bunătate a dreptului Isaac. Nu s-a îngîmfat, nu s-a pornit împotriva împăratului, deși știa că are alături de el ajutorul lui Dumnezeu, deși era convins că puterea lui Dumnezeu îi stă în ajutor. Nu, ci ca un om oarecare, ca un om neajutorat, care n-are de nicăieri nici un ajutor, îndeplinește cu multă voie bună ce i s-a poruncit, fără să spună un cuvînt împotriva împăratului și pleacă îndată. Ajuns departe, a potolit flacăra patimii, și-a arătat covîrșitoarea lui bunătate, dar în același timp a stins și invidia împăratului.

„*Și a plecat de acolo și a locuit în Valea Gherarenilor*"[8].

A împlinit cu fapta și Isaac porunca dată de Hristos ucenicilor Săi: „*Cînd vă prigonesc, fugiți în altă parte*"[9]. Și după cum David a potolit invidia cea mare a lui Saul, fugind din fața lui, și a stins ura cea multă a aceluia, tot așa și dreptul acesta, împlinind cuvîntul apostolic, care spune: „*Lăsați loc mîniei*"[10], a părăsit orașul și a venit în Valea Gherarenilor.

Dar iată că și aici Isaac dă dovadă de mare blîndețe! Necazurile nu i se termină. Și aici s-au pornit cu ură pe el, pentru că a încercat să deschidă fîntînile.

„*Și a săpat*, spune Scriptura, *fîntînile, pe care slugile tatălui lui le făcuseră și le astupaseră filistenii și le-a dat numele pe care le dăduse tatăl lor. Și au*

8. *Fac.*, 26, 17.
9. *Matei*, 10, 23.
10. *Rom.*, 12, 19.

săpat slugile lui Isaac și au găsit izvor de apă vie, în loc de: „care izvora de jos". *Și s-au sfădit păstorii gherarenilor, cu păstorii lui Isaac, zicînd că a lor este apa*"[11].

Și nici acum dreptul Isaac nu se ia la ceartă, nu se împotrivește, ci se pleacă și în fața păstorilor gherarenilor. Aceasta-i cu adevărat blîndețe! Nu ești blînd atunci cînd suferi în tăcere nedreptatea celor puternici, ci atunci cînd te pleci cînd ești nedreptățit de cei ce par mai mici decît tine. Atunci ești într-adevăr blînd; în cazul celălalt se poate spune că ești blînd, pentru că nu te poți împotrivi puterii celui ce-ți face nedreptate. Și ca să vezi că Isaac s-a purtat cu blîndețe și cu împăratul, nu din pricină că acela era puternic, ci din pricină că așa-i era felul, vezi-l că se poartă la fel și cu păstorii. După cum a plecat îndată ce împăratul i-a poruncit și i-a zis: „*Pleacă de la noi*"; tot așa și acum, pleacă, atunci cînd păstorii caută să-l necăjească și să pună mîna pe fîntîni. Și pentru ca urmașii să cunoască necontenit nedreptatea ce i s-a făcut, Isaac pune fîntînii un nume care să amintească de cele petrecute acolo.

„*Și a numit*, spune Scriptura, *numele fîntînii: Strîmbătate*"[12].

Și era, deci, numele locului, ca un stîlp de aramă, o învățătură celor de mai tîrziu pentru blîndețea dreptului Isaac și a nerecunoștinței gherarenilor. Că numele locului făcea pe fiecare om, care-l auzea, să afle și de virtutea unuia și de covîrșitoarea răutate a celorlalți. Uită-te că și Isaac își sporește virtutea sa, arătîndu-și prin toate faptele sale blîndețea sa, dar și gherarenii, prin covîrșitoarea lor răutate, îl fac, fără voia lor, și mai strălucit pe dreptul Isaac. Că nu s-au potolit, ci au tăbărît iarăși pe Isaac, atunci cînd a săpat altă fîntînă.

„*Și ducîndu-se de acolo*, spune Scriptura, *a săpat altă fîntînă. Și s-au luat la ceartă și pentru aceea. Și a numit fîntîna aceea: Vrajbă*"[13].

Uită-te iarăși la priceperea dreptului! Acum, după cum se pare, nu i-au luat fîntîna, ci numai s-au certat; văzîndu-se în fața unei vădite nedreptăți, în cele din urmă s-au potolit. De aceea a numit fîntîna aceea, Vrajbă, pentru că a fost pricină de vrajbă.

Și cu toate că Isaac era vrăjmășit și prigonit de băștinași în fiecare zi, ca să spun așa, nu s-a supărat, nu s-a arătat mic la suflet, nu s-a pus pe gînduri, nici n-a zis: „Nu pot fi eu, oare, nici stăpînul unei fîntîni? Oare m-a părăsit ajutorul cel de sus? Sînt lipsit, oare, de purtarea de grijă a Stăpînului?". Nici un gînd de acesta nu i-a trecut prin minte, ci a îndurat totul cu toată blîndețea. De aceea s-a și bucurat de mai mult ajutor din partea lui Dumnezeu. Acestea erau, ca să apun așa, un exercițiu de virtute pentru Isaac.

„*Și ridicîndu-se de acolo*, spune Scriptura, *a săpat altă fîntînă și nu s-au mai certat pentru ea. Și a numit fîntîna aceea: Loc larg, zicînd: Pentru că acum ne-a făcut Domnul loc larg și ne-a întins pe pămînt*"[14].

---

11. *Fac.*, 26, 18-20.
12. *Fac.*, 26, 20.
13. *Fac.*, 26, 21.
14. *Fac.*, 26, 22.

III

Uită-te la sufletul plin de recunoștință al dreptului Isaac! Cînd păstorii gherarenilor au căutat să-i ia fîntînile de mai înainte nu s-a supărat, nu s-a împotrivit, ci s-a mulțumit numai să dea fîntînilor un nume, ca să rămînă neștearsă pomenirea răutății lor. Acum, însă, cînd nu a mai fost nici o piedică, ci s-a bucurat în toată tihna de ostenelile sale, pune pe seama lui Dumnezeu totul. „*A numit fîntîna aceea: Loc larg*". Apoi tîlcuiește numele ei. „De aceea, spune el, o numesc *Loc larg, pentru că ne-a făcut Domnul loc larg și ne-a întins pe pămînt*".

Ai văzut suflet iubitor de Dumnezeu? Nici nu pomenește de necazurile prin care a trecut! Își amintește numai de zilele bune pe care le-a avut! Pentru ele Îi mulțumește lui Dumnezeu și-I spune: „*Că ne-a făcut Domnul loc larg și ne-a întins pe pămînt*". Nimic nu-i atît de plăcut lui Dumnezeu ca sufletul plin de recunoștință, ca sufletul care-I mulțumește Lui pentru toate. Dumnezeu ne face nouă tuturora mii și mii de binefaceri, cu voia și fără voia noastră, cu știința și fără știința noastră, și El nu cere nimic altceva de la noi decît să-I mulțumim pentru ce ne face, ca și pentru aceasta să ne dea în schimb mai mare răsplată. Și, ca să te încredințezi că așa este, iată pe dreptul Isaac! Pentru recunoștința lui cea mare este învrednicit iarăși de vederea lui Dumnezeu. Isaac dăduse îndestulătoare dovadă de virtute printre locuitorii din Gherara și cînd a fost izgonit de împărat și cînd i-au luat păstorii fîntînile. De aceea Stăpînul cel iubitor de oameni vrînd să-i întărească rîvna și să-i laude marea lui blîndețe, cînd

„*s-a suit de acolo la Fîntîna Jurămîntului, Domnul i s-a arătat în noaptea aceea și i-a spus: „Eu sînt Dumnezeul lui Avraam, tatăl tău. Nu te teme! Că sînt cu tine și te voi binecuvînta și voi înmulți sămînța ta, pentru Avraam, tatăl tău*"[15].

„*I s-a arătat lui în noaptea aceea*".

Uită-te la purtarea de grijă a lui Dumnezeu! Ca să-l întărească și să-i dea curaj, Dumnezeu i se arată și îi zice: „*Eu sînt Dumnezeul lui Avraam, tatăl tău*, Cel Ce am făcut slăvit pe tatăl tău, Cel Ce i-am adus atîta strălucire și l-am făcut mai vestit între băștinași, deși era străin! Eu sînt Cel Ce am făcut ca tatăl tău să crească atîta și am avut mare grijă de el toată viața lui. Eu sînt. *Nu te teme!*".

—Ce înseamnă: „*Nu te teme?*".

—Înseamnă: „Nu te mira că te-a izgonit Abimelec, că ți-au făcut nedreptate păstorii. Multe necazuri de acestea a suferit și tatăl tău. Ele l-au făcut și mai strălucit. Necazurile să nu te sperie, că *Eu cu tine sînt.* De aceea am îngăduit să vină peste tine necazurile acestea, pentru că vreau ca prin blîndețea ta să-ți arăți virtutea ta și în același timp să cunoască toți și răutatea gherarenilor; pentru că vreau să te încununez pentru toate acestea. *Eu cu tine sînt.*

15. *Fac.*, 26, 23–24.

De aceea eşti de nebiruit şi mai puternic decît duşmanii tăi, mai tare decît cei care te necăjesc. Grija ce o am de tine îi face să te pizmuiască. *Eu cu tine sînt şi te voi binecuvînta şi voi înmulţi sămînţa ta pentru Avraam tatăl tău*".

Uită-te la iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Cînd a spus: „*Eu sînt Dumnezeul lui Avraam tatăl tău*", Dumnezeu a arătat că patriarhul este prietenul lui, că Avraam a fost găsit vrednic să-l numească pe Dumnezeu, Dumnezeul său, că poate spune că Stăpînul şi Creatorul lumii este Dumnezeul unui singur om; dar asta nu înseamnă că stăpînirea lui Dumnezeu se întinde numai asupra patriarhului Avraam, ci vrea să arate marea dragoste ce-o are Dumnezeu de patriarh: „Atît mi-i de drag, spune Dumnezeu, încît Avraam preţuieşte în ochii mei cît toţi ceilalţi oameni. De aceea *voi înmulţi sămînţa ta, pentru Avraam tatăl tău*. Multă răsplată se cuvine lui Avraam pentru ascultarea lui. Pentru el, dar, *voi înmulţi sămînţa ta*". Cu aceste cuvinte Dumnezeu îl şi întăreşte pe drept, iar prin pomenirea tatălui său îl şi îndeamnă să fie la fel de virtuos ca şi tatăl lui.

Apoi după ce a primit aceste bune făgăduinţe, Isaac, spune Scriptura, „*a zidit acolo altar şi a chemat numele Domnului şi şi-a aşezat acolo cortul său*"[16].

—Ce înseamnă: „*A zidit acolo altar?*".

—Înseamnă: A adus mulţumiri Stăpînului pentru grija mare pe care a avut-o de el.

„*Şi au săpat acolo slugile lui Isaac fîntînă*"[17].

În sfîrşit a ajuns dreptul Isaac să aibă tihnă. Cel Care-i spusese: „*Cu tine sînt*" şi: „*Te voi binecuvînta şi voi înmulţi sămînţa ta*"[18], Acela i-a dăruit dintr-o dată şi slavă şi l-a făcut cu vază printre toţi oamenii.

Şi iată că Abimelec, acela care-l alungase şi-i spusese: „*Pleacă de la noi*", vine acum la el!

„*Şi s-au dus la Isaac Abimelec, şi prietenul lui şi căpetenia oştirii lui. Şi le-a zis Isaac: „Pentru ce aţi venit la mine? Că m-aţi urît şi m-aţi izgonit dintre voi!*"[19].

Uită-mi-te cît de mare e bunătatea dreptului Isaac! Cînd a văzut pe cei ce-l izgoniseră şi-l urîseră atîta, că vin acum la el cu rugămintea pe buze, nu s-a grozăvit în faţa lor, nici nu s-a îngîmfat în sufletul lui, deşi îi sunau încă în urechi cuvintele spuse lui de Dumnezeu, nici, încrezător în puterea lui Dumnezeu, nu s-a sculat împotriva împăratului, ci îi vorbeşte iarăşi cu obişnuita lui blîndeţe şi cu multă bunătate şi spune: „*Pentru ce aţi venit la mine? Că m-aţi urît şi m-aţi izgonit dintre voi!* Pentru ce v-aţi hotărît să veniţi la mine cel izgonit şi urît?".

„*Şi ei au zis: „Văzînd am văzut că Domnul este cu tine şi ne-am zis: Să fie jurămînt între noi şi tine şi să facem legămînt cu tine ca să nu ne faci nouă rău, precum nici noi nu ne-am atins de tine şi ţi-am făcut bine şi te-am lăsat să pleci în pace. Şi acum binecuvîntat eşti tu de Domnul*"[20]

---

16. *Fac.*, 26, 25.
17. *Fac.*, 26, 25.
18. *Fac.*, 26, 24.
19. *Fac.*, 26, 26–27.
20. *Fac.*, 26, 28–29.

IV

Vezi cîtă tărie are blîndețea și cîtă putere are virtutea? Cei care-l alungaseră mai înainte, vin acum la străin, la omul fără patrie, la pribeag! Nu numai că se dezvinovățesc de faptele lor și-și cer iertare de cele ce greșiseră, ci chiar îl laudă pe dreptul Isaac, îi arată frica ce-i copleșește, își dezvăluie chiar slăbiciunea lor și dau mărturie de marea putere a dreptului. Căci cine poate fi mai puternic ca acela care are alăturea de el pe Dumnezeu? Ei înșiși o spun: *„Văzînd că Dumnezeu este cu tine"*.

—De unde aveți o astfel de cunoștință?

—„Da, însăși faptele ne-au fost dascăli, îi spune Abimelec și cei ce au venit cu el. Am văzut că cel alungat a ajuns mai puternic decît cei ce-l alungaseră; că cel prigonit biruie pe prigonitori. Am văzut din desfășurarea lucrurilor că te bucuri de mult ajutor de sus".

Aceasta a fost rînduiala lui Dumnezeu, ca ei să se minuneze de drept și să le sădească în sufletele lor o astfel de cunoștință.

„Așadar, spune Abimelec, pentru că am cunoscut că Domnul este cu tine *să fie jurămînt între noi"*.

Vezi-i că mînați de conștiință, fără să-i silească cineva, fără să li se vădească faptele, se grăbesc să le spună ei înșiși. Dacă nu l-ați nedreptățit cu nimic, pentru ce căutați să cădeți la învoială cu dreptul Isaac? Dar așa e nedreptatea! Nedreptatea zguduie conștiința în fiecare zi, chiar cînd tace cel nedreptățit. Cei care fac nedreptate, așteptîndu-se la pedeapsă, trăiesc în fiecare zi cu frica în sîn și aproape că-și iau singuri plată păcatelor lor. Trăind, deci, astfel de clipe și gherarenii, au zis: *„Să fie jurămînt între noi și tine"*. Apoi spun ce fel de jurămînt vor să facă: *„Să facem legămînt cu tine, ca să nu ne faci nouă rău, pentru că noi nu ne-am atins de tine"*. Vezi că din pricina groazei și a turburării vorbesc împotriva lor: *„Să nu ne faci nouă rău!"*. Pentru ce vă temeți de drept? Îl vedeți doar cît de blînd se poartă cu voi, dușmanii lui! Dar judecătorul cel drept, conștiința, îi trezește și-i face să se gîndească cît de nerecunoscători au fost cu dreptul Isaac. Și de aceea, de frică și de spaimă, nu-și mai dau seama că se contrazic în cele ce spun: *„Să nu ne faci nouă rău, precum nici noi nu ne-am atins de tine"*. Dar pentru ce l-ați izgonit? Dreptul Isaac, însă, nu-i trage la răspundere, nici nu le vădește spusele lor. *„Și ți-am făcut bine și te-am lăsat să pleci în pace. Și acum binecuvîntat ești tu de Domnul"*. Vezi că se tem de pedeapsa cea de sus? Știau că chiar dacă Isaac, pentru blîndețea lui, nu se răzbună pe ei pentru cele ce i-au făcut, totuși Dumnezeu, Care are atît de mare grijă de Isaac, le va cere socoteală pentru cele făcute dreptului. Asta e pricina că Abimelec se grăbește să-l împace pe drept și să facă legămînt cu el. Se dezvinovățește și de cele ce-a făcut și în același timp caută să aibă și liniște în viitor.

„Și le-a făcut lor ospăț, spune Scriptura, *și au mîncat și au băut. Și*

sculîndu-se dimineața, s-a jurat fiecare vecinului său. Și i-a slobozit pe ei Isaac și au plecat de la el cu pace"[21].

Uită-te la bunătatea dreptului! Le-a vorbit fără dușmănie. Nu numai că a dat uitării tot ce-i făcuseră aceia, dar le-a întins și ospăț. *Le-a făcut lor ospăț*, spune Scriptura, *și au mîncat și au băut*". Cu ospățul, pe care l-a dat lor, Isaac a vrut să-i încredințeze că nici nu vrea să-și mai aducă aminte de relele ce i-au pricinuit.

„*Și i-a slobozit*, spune Scriptura, *și au plecat cu pace*".

Prin aceste cuvinte Dumnezeiasca Scriptură lasă să se înțeleagă că Abimelec cu oamenii lui au venit cu multă teamă, așteptîndu-se la primejdie, și pentru că își temeau viața, ca să spun așa, s-au grăbit să se dezvinovățească înaintea dreptului.

Ai văzut că nimic nu-i mai puternic, nici mai tare ca virtutea? Ai văzut că nimeni nu are mai multă liniște ca cel care se bucură de ajutorul cel de sus?

„*Apoi, în acea zi, plecînd slugile lui Isaac, au săpat fîntînă și au spus: „N-am găsit apă. Și au numit-o: Jurămînt. Pentru aceea au chemat numele cetății: Fîntîna Jurămîntului, pînă în ziua de astăzi*"[22].

Vezi că și aici este dat numele locului după faptele petrecute acolo. Pentru că au săpat fîntîna în ziua în care au făcut jurămîntul între ei, au dat locului aceluia numele: Fîntîna Jurămîntului, ca să le aducă aminte de cele săvîrșite acolo.

Ai văzut că Isaac a arătat atîta filozofie, fără să aibă ca dascăl legea și fără să întrebe pe cineva, ci mergînd pe căile tatălui său, călăuzit de conștiința lui, dascălul pus de Dumnezeu în firea omenească? Faptele sale nu-i arată numai blîndețea lui, ci strigă tare că Isaac a împlinit cu fapta poruncile lui Hristos. Hristos poruncise și îndemnase pe ucenicii Săi să iubească nu numai pe cei care îi iubesc, ci și pe dușmani[23]. Ei bine, porunca aceasta a împlinit-o Isaac de la început; a arătat mare dragoste celor care îl urau atît de mult și și-a smuls din sufletul lui patima răzbunării.

V

De ce iertare mai putem fi, deci, vrednici noi, care nu putem ajunge nici la măsura virtuții dreptului acesta, noi care am primit harul, care am primit o învățătură atîta de înaltă și poruncile Mîntuitorului? Dar pentru ce spun eu la aceeași măsură? Nici alăturea de el nu putem sta. Păcatul s-a întins acum atît de mult, că sînt rari chiar cei care iubesc pe cei care îi iubesc. De unde să mai avem nădejde de mîntuire, cînd sîntem mai răi decît vameșii, așa precum spune Hristos: „*Dacă iubiți pe cei ce vă iubesc pe voi, ce lucru mare faceți? Nu și vameșii fac la fel?*"[24]. Hristos, vrînd să ne ridice pe culmea

21. *Fac.*, 26, 30–31.
22. *Fac.*, 26, 32–33.
23. *Matei*, 5, 44.
24. *Matei*, 5, 46.

virtuţii, vrea să fim mai buni decît vameşii; noi, însă, ne silim să fim mai prejos de ei. Şi pentru ce vorbesc eu de vameşi? Sîntem mai răi decît hoţii, decît jefuitorii de morminte, decît ucigaşii. Fiecare din aceştia iubeşte pe cel care îl iubeşte şi de multe ori îşi primejduieşte şi viaţa pentru prietenul lui. Pot fi oare oameni mai de plîns ca noi, care, după ce am fost învredniciţi de iubirea cea mare a lui Dumnezeu, sîntem mai răi decît cei ce săvîrşesc nenumărate rele şi fărădelegi?

Gîndindu-ne, dar, la pedeapsa grozavă ce ne aşteaptă dincolo şi la ruşinea cumplită de aici, să ne ducem o dată, rogu-vă, cu mintea la nobleţea firii omeneşti, să ascultăm de învăţătura lui Hristos şi să iubim din inimă nu numai pe cei ce ne iubesc, ci, smulgînd din sufletele noastre orice invidie şi ură, să ne străduim să iubim şi pe cei care ne duşmănesc. Nu-i cu putinţă să ne mîntuim altfel decît mergînd pe această cale. Să ne străduim să iubim mai mult pe cei ce ne urăsc decît pe cei ce ne iubesc, pentru că dragostea de vrăjmaşi ne aduce mii şi mii de bunătăţi. Aşa vom putea afla iertare păcatelor noastre şi ne vom putea ruga lui Dumnezeu cu inimă înfrîntă şi suflet zdrobit. Cînd sufletul nu urăşte pe nimeni, are cugetul cu întemeiere liniştit, atunci cheamă cu mintea trează pe Stăpîn şi atrage asupra-i mare ajutor de sus, de care, facă Dumnezeu, ca noi toţi să ne învrednicim, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui slavă, împreună cu Sfîntul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

OMILIA LIII

„Și era Isav de patruzeci de ani;
și a luat femeie pe Iudit, fata lui Beel Heteul
și pe Basemat, fata lui Elom Eveul
și ele se certau cu Isaac și cu Rebeca“[1].

I

Haideți, dacă vreți, să tîlcuiesc continuarea celor citite ieri și să explic, după puterea mea, fiecare din cuvintele scrise în Scriptură, pentru ca să plecăm acasă cu folosul ce-l vom scoate din ele. Să vedem, dar, începutul textului citit.

„*Și era Isav*, spune Scriptura, *de patruzeci de ani; și a luat pe Iudit, fata lui Beel Heteul și pe Basemat, fata lui Elom Eveul. Și ele se certau cu Isaac și cu Rebeca*“[2].

Vezi cîte avem de învățat din aceste puține cuvinte!

– Pentru ce Scriptura ne-a spus numărul anilor lui Isav?

– Nu fără rost, ci ca să cunoaștem de aici că Isaac era bătrîn, înaintat în vîrstă. Dacă ne aducem aminte de cele spuse mai înainte, că era de patruzeci de ani cînd a luat pe Rebeca și de șaizeci de ani cînd i s-au născut copiii, apoi vom ști că acum era de o sută de ani; era, deci, foarte bătrîn. Scriptura avea să ne vorbească mai tîrziu că lui Isaac i se slăbise vederea; de aceea acum vorbește de vîrsta lui Isav, ca să știm cîți ani avea Isaac. De aceea a spus: „*Isav era de patruzeci de ani*“. Apoi, ca să cunoaștem nesocotința lui Isav, că și-a luat soții dintre fiicele neamurilor, de unde nu trebuia, Scriptura ne-a spus că una din soții era din neamul heteilor, iar alta din a aveilor. Și ar fi trebuit să știe Isav cîtă grijă a avut patriarhul Avraam ca Isaac să-și ia soție din neamul lui; că mama lor Rebeca, era din Haran. Dar Isav nici n-a vrut să se gîndească la așa ceva. Ci, ca să-și arate de la început purtările sale rele, a luat pe acelea de soții. Și, ca să vedem că femeile acelea erau rele, Scriptura ne spune: „*Și se certau cu Isaac și cu Rebeca*“. Poate fi răutate mai mare ca asta? Se cuvenea să dea Rebecăi toată cinstea; dar ele nu numai că nu fac asta, ba se mai și ceartă cu ea. Scriptura nu ne-a istorisit fără rost toate acestea, ci ca să nu ni se pară ceva nefiresc, cînd mai tîrziu vom vedea

---

1. *Fac.*, 26, 34–35.
2. *Fac.*, 26, 34–35.

că Rebeca iubește mult pe Iacov. Dar, ca să nu o luăm înaintea spuselor Scripturii, să mergem după spusele ei.

„După ce a îmbătrînit Isaac, i-au slăbit ochii a vedea"[3].

De bătrînețe, nu mai putea vedea, spune Scriptura.

„Și a chemat pe Isav, fiul lui cel mai mare și i-a zis: „Fiul meu, iată eu am îmbătrînit și nu cunosc ziua sfîrșitului meu. Ia-ți acum armele tale, tolba și arcul, ieși pe cîmp și vînează-mi vînat; și fă-mi mîncare, așa cum îmi place mie; și adu-mi-o ca s-o mănînc, ca să te binecuvînteze sufletul meu înainte de a muri"[4].

Uită-mi-te aici, iubite, la nespusa înțelepciune a lui Dumnezeu. Tatăl i-a dat porunca aceasta lui Isav pentru a-și arăta dragostea ce-o purta fiului său, iar înțeleptul și iscusitul Stăpîn a făcut să se împlinească prin Rebeca proorocia Lui[5], ca să ne învețe cîtă putere are virtutea și purtările bune. Isav, pentru că n-a vrut să facă tot ce sta în puterea lui să facă, s-a văzut dintr-o dată lipsit de toate, cu toate că socotea că are dreptul de întîi-născut și datorită nașterii și datorită dragostei tatălui său; Iacov, însă, pentru că era virtuos, a avut alăturea de el și ajutorul cel de sus și a atras asupra lui și binecuvîntarea tatălui, fără voia tatălui. Nu-i ajutor mai puternic ca ajutorul dat de mîna lui Dumnezeu! Privește cu luare aminte totul, ca să vezi covîrșitoarea rînduială a lui Dumnezeu, ca să vezi că Iacov cel care a avut parte de ajutorul lui Dumnezeu, este învrednicit în toate de mare ajutor, încît aduce asupra lui binecuvîntarea tatălui său, pe cînd Isav pierde totul din pricina purtărilor lui rele.

„Iar Rebeca, spune Scriptura, *a auzit pe Isaac vorbind cu Isav, fiul lui. Și s-a dus Isav pe cîmp să vîneze vînat tatălui lui. Și a zis Rebeca fiului ei cel mai mic"*[6].

—Pentru ce a adăugat: *„Fiului ei cel mai mic?"*.

—Pentru că Scriptura spusese mai înainte: *„A chemat Isaac pe fiul său cel mai mare"*; de aceea ca să știm acum de cine vorbește Rebeca, zice: *„Fiului ei cel mai mic"*, adică lui Iacov.

„Iată eu am auzit pe tatăl tău grăind cu Isav, fratele tău, și zicîndu-i: „Adu-mi vînat și fă-mi mîncare, ca mîncînd să te binecuvîntez înaintea Domnului, înainte de a muri[7].

Aceste cuvinte am auzit pe tatăl tău spunîndu-le fratelui tău Isav. *Deci acum, fiule, ascultă ce-ți poruncesc eu ție. Du-te la oi, ia-mi de acolo doi iezi tineri și buni, ca să-i fac mîncare tatălui tău, așa cum îi place. Și o vei duce tatălui tău s-o mănînce, ca să te binecuvînteze pe tine tatăl tău înainte de a muri"*[8].

3. *Fac.*, 27, 1.
4. *Fac.*, 27, 1–4.
5. *Fac.*, 25, 23.
6. *Fac.*, 27, 5–6.
7. *Fac.*, 27, 6–7.
8. *Fac.*, 27, 8–10.

II

Uită-te la dragostea mamei, dar mai bine spus, la rînduiala lui Dumnezeu! Că Dumnezeu i-a insuflat sfatul acesta, El, Care săvîrșește totul! Ai văzut sfatul minunat al mamei? Vezi acum și dreapta socotință a lui Iacov, că prin răspunsul său își arată purtările sale bune.

„Și a zis către mama lui: „Fratele meu Isav este bărbat păros, iar eu sînt bărbat fără păr; nu cumva să mă pipăie tatăl meu și să fiu înaintea lui ca un înșelător și să aduc asupra mea blestem și nu binecuvîntare"[9].

Mare este priceperea copilului și respectul său pentru tatăl lui! „Mă tem, spune el, să nu se întîmple cu totul altceva decît caut să fac! Să nu par că mă împotrivesc voinței tatălui meu și în loc de binecuvîntare să atrag asupra mea blestem!".

Dar ce face Rebeca, această minunată și iubitoare mamă? Că nu făcea aceasta numai din propria ei pornire, ci slujea și proorociei celei de sus, de aceea își dă toată silința să alunge din sufletul copilului frica și să-i dea încredere, ca să împlinească sfatul ei. Nu-i făgăduiește că va putea înșela pe tatăl său și că nu va rămîne tăinuită fapta!

—Dar ce?

„Pe mine să cadă blestemul, fiule! Numai ascultă de cuvîntul meu și du-te de adă-mi!"[10].

„De se va întîmpla așa ceva, îi spune mama, pe tine n-are să te vatăme. Nu te teme, dar, ci ai curaj! *Ascultă de cuvîntul meu* și fă ce te-am sfătuit!".

Aceasta-i cu adevărat iubire de mamă! E gata să primească totul pentru fiul său! Cu aceste cuvinte a putut izgoni frica din copil.

„Și mergînd, spune Scriptura, *a luat și a adus mamei lui. Și a făcut mîncare cum îi plăcea tatălui lui. Și luînd Rebeca haina cea frumoasă a fiului ei cel mai mare, care era la ea în casă, a îmbrăcat pe Iacov, fiul ei cel mai tînăr; iar cu pielicelele iezilor a înfășurat brațele lui și părțile goale ale gîtului; și i-a dat mîncarea și pîinile pe care le-a făcut în mîinile lui Iacov, fiul ei, și le-a dus tatălui său"*[11].

Uită-mi-te aici la dragostea Rebecăi și la multa ei înțelepciune! Pentru că Iacov îi spusese mai înainte că Isav era păros, iar el fără păr, de aceea l-a îmbrăcat cu haina lui Isav și l-a înfășurat cu pielicelele iezilor, ca în totul să semene cu fratele său și să poată duce la bun sfîrșit înșelăciunea. Dîndu-i mîncarea și pîinile în mîini, l-a trimis să le ducă tatălui său.

Uită-mi-te iarăși că și aici totul a fost cu harul cel de sus. Cînd noi facem tot ce trebuie făcut, Dumnezeu ne ajută cu prisosință. Ca să nu ne trîndăvim și nici să stăm cu mîinile în sîn, Dumnezeu vrea să facem și noi ceva, ca așa să ne dea ajutorul Său — că nu se săvîrșește totul cu ajutorul cel de sus, ci este nevoie și de conlucrarea noastră —; și iarăși, nici Dumnezeu nu ne

9. *Fac.*, 27, 11–12.
10. *Fac.*, 27, 13.
11. *Fac.*, 27, 14–17.

cere ca noi să facem totul, că știe slăbiciunea noastră, ci, mergînd pe urmele iubirii Sale de oameni, vrea să-I dăm și noi pricină pentru a-și arăta dărnicia Sa. Așteaptă și de la noi participarea noastră.

Iacov și Rebeca făcuseră tot ce trebuia făcut: Iacov a ascultat de sfatul mamei sale, iar mama și-a împlinit toate ale ei; de aceea și bunul Stăpîn a făcut să se săvîrșească cu ușurință un lucru atît de greu, ca Isaac să nu-și dea seama de înșelăciune.

Cînd Iacov i-a adus tatălui său mîncarea, tatăl său

„i-a zis: „Cine ești tu, fiule?". Și a zis Iacov tatălui său: „Eu sînt Isav, fiul tău cel întîi-născut. Am făcut precum mi-ai spus. Sculîndu-te șezi și mănîncă din vînatul meu, ca să mă binecuvînteze sufletul tău"[12].

Gîndește-mi-te cu cîtă teamă rostea Iacov cuvintele acestea! De la început spusese mamei sale: „Mă tem să nu atrag asupra-mi blestem în loc de binecuvîntare". De cîtă teamă nu era cuprins sufletul său, acum cînd juca acest rol! Dar toate au avut un sfîrșit bun, pentru că Dumnezeu conlucra cu cele ce se săvîrșeau.

—Ce dar, m-ar putea întreba cineva, conlucrează Dumnezeu cu o astfel de minciună?

—Nu cerceta ușurel faptele, iubite, ci uită-te la scopul urmărit, că nu s-au făcut toate acestea pentru un scop pămîntesc, de dragul lăcomiei, ci pentru că Iacov se străduia să atragă asupra lui binecuvîntarea tatălui său. Dacă ai cerceta ușurel cele ce s-au săvîrșit și n-ai căuta să afli scopul, atunci ar trebui să numești pe patriarhul Avraam ucigaș de copil[13], iar pe Finees ucigaș[14]. Dar nici Avraam nu-i ucigașul copilului său, ci un tată foarte iubitor — ca nimeni altul — și nici Finees nu-i ucigaș, ci dimpotrivă un om plin de rîvnă dumnezeiască. Fiecare din ei a îndeplinit porunca lui Dumnezeu. Din pricina aceasta unul, pentru ascultarea lui, a fost învrednicit de răsplata cea multă de sus, iar celălalt a fost lăudat pentru rîvna sa, că spune Scriptura: *„Și a stat Finees și L-a îmblînzit"*[15]. Deci dacă Dumnezeu a privit cu plăcere la crima lui Finees și la uciderea copilului, pentru că s-au săvîrșit după voia Lui, dacă, deci, în aceste fapte nu judecăm faptele în sine, ci scopul și gîndul cu care s-au săvîrșit, apoi cu mult mai mult trebuie să judecăm așa fapta lui Iacov și a Rebecăi.

III

Nu te uita, dar, că spusele lui Iacov, erau minciună, ci gîndește-te la aceea că Dumnezeu, vrînd să împlinească proorocia Sa, a rînduit ca totul să se petreacă așa. Și ca să vezi că Dumnezeu este Cel Care înlesnește totul și face ușoare pe cele grele, iată că dreptul Isaac nu și-a putut da seama de în-

12. *Fac.*, 27, 18—19.
13. *Fac.*, 22, 10.
14. *Num.*, 25, 7—13.
15. *Ps.*, 105, 31.

şelăciune, ci chiar este convins de cuvintele lui Iacov, că mănîncă cu plăcere şi răsplăteşte mîncarea cu binecuvîntări. Mai mult, Isav nu s-a întors de la vînătoare pînă ce n-au luat sfîrşit toate, ca prin toate să cunoaştem că ce s-a făcut s-a făcut cu voia lui Dumnezeu.

„*Şi a zis Isaac: „Ce este aceasta, că ai aflat (vînat) aşa de grabă, fiule?". Iar Iacov a spus: „Mi l-a trimis Domnul Dumnezeu înaintea mea*"[16].

Iacov era cuprins încă de teamă; frica îi creştea mereu. Toate acestea s-au făcut ca să cunoaştem că Stăpînul cel iubitor de oameni nu-şi arată la întîmplare purtarea Sa de grijă, ci numai atunci cînd vede şi rîvnă şi căldură din partea noastră. Să nu treci, iubite, cu uşurinţă peste neliniştea de acum a lui Iacov! Gîndeşte-te că-i era în primejdie viaţa; se temea şi tremura să nu fie blestemat în loc de binecuvîntat.

Scriptura spune mai departe:

„*Şi a zis Isaac: „Apropie-te ca să te pipăi, fiule, dacă tu eşti fiul meu Isav sau nu*"[17].

La auzul glasului, dreptul Isaac a avut îndoială, dar pentru că trebuia să se împlinească rînduiala lui Dumnezeu, Dumnezeu n-a îngăduit ca Isaac să vadă înşelăciunea.

„*Şi s-a apropiat Iacov,* spune Scriptura, *l-a pipăit şi a zis: „Glasul este glasul lui Iacov; dar mîinile sînt mîinile lui Isav". Şi nu l-a cunoscut*"[18].

Iată cum se arată că totul s-a făcut cu harul lui Dumnezeu, Care a rînduit ca Isaac să nu-şi dea seama de nimic, iar Iacov să dobîndească binecuvîntarea părintească.

„*Şi nu l-a cunoscut,* spune Scriptura, *că erau mîinile lui ca mîinile lui Isav. Şi i-a zis: „Dacă tu eşti fiul meu Isav?*"[19].

Iată iarăşi Dumnezeiasca Scriptură ne arată că dreptul Isaac s-a îndoit. Că i-a zis: „*Dacă tu eşti fiul meu Isav?*". Ca să cunoaştem iarăşi şi de aici că tatăl, biruit de dragostea părintească, a făcut totul, iar Dumnezeu Cel Ce vede mai dinainte cele viitoare, rînduieşte aşa pe toate, ca să arate pe slugile Sale după virtutea purtărilor lor.

Iar el a zis: „Eu"[20].

După ce l-a întrebat: „*Dacă tu eşti fiul meu Isav?*" şi după ce i-a răspuns: „*Eu*", Isaac a spus:

„*Adă-mi să mănînc din vînatul tău, fiule, ca să te binecuvînteze sufletul meu*"[21].

Abia acum a scăpat de teamă Iacov.

„*Şi i-a adus tatălui său mîncarea şi i-a dat vin şi a băut. Şi i-a zis lui: „Apropie-te şi mă sărută, fiule". Şi apropiindu-se, l-a sărutat. Şi a mirosit mirosul hainelor lui şi l-a binecuvîntat şi i-a zis*"[22].

---

16. *Fac.*, 27, 20.
17. *Fac.*, 27, 21.
18. *Fac.*, 27, 22–23.
19. *Fac.*, 27, 23–24.
20. *Fac.*, 27, 24.
21. *Fac.*, 27, 25.
22. *Fac.*, 27, 25–27.

Uită-te la cele spuse de Dumnezeiasca Scriptură! După ce Isaac l-a întrebat: „*Dacă tu ești Isav?*" și acela a răspuns: „*Eu*", l-a pipăit iarăși, pentru că glasul îl făcuse să se îndoiască puțin și să bănuiască ceva; și l-a întrebat iarăși: „*Dacă tu ești fiul meu Isav?*" și numai după ce a răspuns: „*Eu*", i s-a adus de mîncare și a mîncat; și atunci, spune Scriptura: „*l-a sărutat și l-a binecuvîntat*". Și ca să nu socotești că binecuvîntarea a fost dată lui Isav, ci aceluia pe care l-a sărutat, de aceea Dumnezeiasca Scriptură a amintit și că l-a și binecuvîntat pe cel ce l-a sărutat.

„*Și a mirosit*, spune Scriptura, *mirosul hainelor lui și l-a binecuvîntat și a zis: „Iată mirosul fiului meu, ca mirosul unei țarine pline, pe care a binecuvîntat-o Domnul. Să-ți dea ție Domnul din roua cerului și din grăsimea pămîntului și mulțime de grîu și de vin*"[23].

„Să-ți dea ție, celui ce mi-ai adus mîncare, celui pe care l-am sărutat, *și să-ți slujească ție neamuri*"[24].

Vezi că i-a urat belșug de cele de neapărată trebuință, apoi stăpînirea neamurilor. Îi vestește mai înainte fericirea viitoare de care va avea parte și el și urmașii lui.

„*Și ți se vor închina conducătorii*"[25].

Îi urează nu numai supunerea neamurilor, ci și a conducătorilor.

„*Și vei fi stăpîn fratelui tău*"[26].

Vezi cum slujește dreptul Isaac fără să știe voia lui Dumnezeu? S-au rînduit toate acestea, pentru ca Iacov, cel vrednic pentru virtutea sa, să primească binecuvîntarea.

„*Și se vor închina ție fiii tatălui tău*"[27].

Scriptura obișnuiește să numească orice rubedenie fiii; așa și aici zice: „*fiii tatălui tău*", ca și cum ar spune: cei ce se vor naște din sămînța lui Isav. Că Isaac nici n-a avut alt copil, ci numai pe aceștia doi.

„*Cel ce te va blestema, blestemat va fi, iar cel ce te va binecuvînta, binecuvîntat va fi*"[28].

Iată coroana binecuvîntării, iată capul tuturor bunătăților, să fii binecuvîntat! Ai văzut iubirea de oameni a lui Dumnezeu? Cel care se temea să nu fie blestemat în loc de binecuvîntat, nu numai că primește de la tatăl său belșug de binecuvîntare, ci și binecuvîntarea ca să fie blestemați cei care vor încerca să-l blesteme. De aici învățăm, că atunci cînd cineva voiește să-și rînduiască viața după voia lui Dumnezeu, se bucură de atît ajutor de sus încît i se împlinește tot ce voiește.

Cine nu se va minuna și nu va rămînea uimit de nespusa rînduială a lui Dumnezeu, Care a făcut ca Isav să nu vină acasă de la vînătoare înainte de a

23. *Fac.*, 27, 27–28.
24. *Fac.*, 27, 29.
25. *Fac.*, 27, 29.
26. *Fac.*, 27, 29.
27. *Fac.*, 27, 29.
28. *Fac.*, 27, 29.

lua sfîrșit ce se pusese la cale de Rebeca și Iacov, înainte de a pleca Iacov de la tatăl său după ce primise binecuvîntarea.

Vrînd să ne arate asta, fericitul Moise a adăugat:

„*Și a fost după ce a încetat Isaac a binecuvînta pe Iacov fiul lui și a fost că a ieșit de la fața lui Isaac tatăl lui și iată a venit Isav fratele lui de la vînătoare*"[29].

IV

Iată că Isav a venit îndată după plecarea fratelui său; nu în zadar, nici fără rost, ci ca să aducă și el mîncarea, fără să știe ceva și să afle de la tatăl lui tot ce se petrecuse. Dacă ar fi dat peste fratele său, biruit de mînie, poate că l-ar fi omorît. Dacă mai tîrziu s-a gîndit să facă asta, apoi cu mult mai mult ar fi făcut-o cînd ar fi fost în culmea furiei. Dar mîna lui Dumnezeu a scăpat pe Iacov, pe el l-a făcut vrednic de binecuvîntare, iar pe celălalt l-a lipsit și de binecuvîntare și de dreptul de întîi-născut.

„*Cînd a venit*, spune Scriptura, *a făcut și el mîncare, a adus-o tatălui său și i-a zis: „Să se scoale tatăl meu și să mănînce din vînatul fiului lui, ca să mă binecuvînteze sufletul tău*"[30].

Iată-mi-l iarăși pe dreptul Isaac turburat și frămîntat! Cînd a auzit, a spus:

„*Cine ești tu?". Iar el a spus: „Eu sînt Isav, fiul tău cel întîi-născut*"[31].

Vezi-l cum se laudă cu dreptul de întîi-născut? Nu s-a mulțumit să spună: „*Eu sînt Isav*", ci a adăugat: „*cel întîi-născut*".

„*Și s-a spăimîntat Isaac cu spaimă mare foarte, și a zis: „Dar cine a prins vînat și mi l-a adus și am mîncat din toate înainte de a veni tu? L-am binecuvîntat și binecuvîntat va fi!*"[32].

Iată că dreptul Isaac, cu toate că era nedumerit, cu toate că îi povestise tot ce se întîmplase, totuși a adăugat: „*L-am binecuvîntat și binecuvîntat va fi*", dîndu-i cu asta o lovitură de moarte. Dreptul Isaac a grăit așa, condusă fiindu-i limba de înțelepciunea lui Dumnezeu, pentru ca Isav, aflînd totul cu de-amănuntul, să poată ști, că nu-i mai este de nici un folos nici dreptul de întîi-născut, nici vînatul.

„*Auzind Isav*, spune Scriptura, *a strigat cu glas mare foarte și amar*"[33].

—Ce înseamnă „*cu glas mare foarte și amar?*".

—Prin aceste cuvinte Scriptura vrea să ne arate mînia lui Isav și covîrșitoarea lui furie de care i s-a umplut sufletul la auzul cuvintelor tatălui său.

„*Și a zis: „Binecuvîntează-mă și pe mine, tată!". Și i-a zis lui: „A venit fratele tău cu viclenie și a luat binecuvîntarea ta*"[34].

29. *Fac.*, 27, 30.
30. *Fac.*, 27, 31.
31. *Fac.*, 27, 32.
32. *Fac.*, 27, 33.
33. *Fac.*, 27, 34.
34. *Fac.*, 27, 34–35.

„Venind mai înainte fratele tău, a spus Isaac, a luat binecuvîntarea încărcată cu multă bogăţie".

Şi ca să cunoşti că harul cel de sus a conlucrat la înşelarea dreptului Isaac, uită-te că însuşi Isaac mărturiseşte aceasta spunînd: „*A venit fratele tău cu viclenie*", ca şi cum s-ar fi dezvinovăţit înaintea fiului său. Şi-i spune: „Fără să ştiu, l-am binecuvîntat; eram gata să te binecuvîntez pe tine, dar acela *a venit cu viclenie şi a luat binecuvîntarea ta.* Binecuvîntarea pe care ţi-o pregătisem ţie a primit-o el. Nu s-a întîmplat asta din vina mea".

„*Şi a spus Isav: „Pe bună dreptate a primit Iacov numele acesta, că iată a doua oară m-a înşelat; întîia oară mi-a luat dreptul de întîi-născut, iar acum mi-a luat binecuvîntarea*"[35].

„Nu în zadar a fost învrednicit de numele acesta, a spus Isav. Că înşelător se tălmăceşte numele lui, şi aşa s-a purtat cu mine! M-a lipsit şi de dreptul de întîi-născut şi de binecuvîntare!".

Ce a mai spus Isav lui Isaac?

„*Nu mi-ai lăsat şi mie binecuvîntare, tată?*". *Şi răspunzînd Isaac, i-a zis:* Află că toate binecuvîntările le-am revărsat asupra lui. „*L-am făcut încă şi stăpîn peste tine*"[36].

Vezi că Isaac îndată cu asta începe, şi nu-i spune nimic altceva! Îi arată că e rob şi supus, spunîndu-i:

„*Încă şi stăpîn l-am făcut peste tine; şi pe toţi fraţii lui i-am făcut lui slugi; cu grîu şi cu vin l-am întărit. Dar ţie, ce-ţi voi face, fiule?*"[37].

„Nu ţi-a mai rămas nimic altceva! O dată ce l-am făcut stăpînul tău şi i-am făcut slugi ale lui pe toţi fraţii lui şi l-am binecuvîntat să aibă bogăţie din cele de neapărată trebuinţă, ce altceva putea să-ţi mai rămînă?

„*Şi a zis Isav tatălui lui: „Oare numai o binecuvîntare ai tu, tată? Binecuvîntează-mă şi pe mine!*"[38].

Cînd Isav a auzit pe tatăl lui spunînd: „*L-am binecuvîntat şi binecuvîntat va fi*" şi cînd a aflat că i-a dat fratelui său întreaga binecuvîntare, atunci i-a zis: „*Binecuvîntează-mă şi pe mine, tată! Oare, numai o binecuvîntare ai?*". Oare, nu eşti în stare să mă învredniceşti de binecuvîntarea ta şi pe mine, fiul tău atît de iubit, cel întîi-născut, pe care l-ai trimis să-ţi aducă vînat?".

Cuvintele lui Isav l-au turburat pe tatăl său.

„*Şi a fost cuprins de durere Isaac; Isav a strigat cu glas mare şi a plîns*"[39].

Isav a văzut că tatăl său e în mare încurcătură, că nu poate, nici nu e în stare să schimbe ce se făcuse; atunci a început să strige şi să plîngă, vrînd să-i moaie inima tatălui său. Lui Isaac i s-a făcut milă de el şi i-a zis:

---

35. *Fac.*, 27, 36.
36. *Fac.*, 27, 36–37.
37. *Fac.*, 27, 37.
38. *Fac.*, 27, 38.
39. *Fac.*, 27, 39.

„Iată din grăsimea pămîntului va fi locuința ta și din roua cerului de sus. Și cu sabia ta vei trăi și fratelui tău vei sluji. Și va fi o vreme cînd vei lepăda și vei sfărîma jugul lui de pe grumazul tău"[40].

„Pentru că dorești și tu să te bucuri de binecuvîntarea mea, îi spune Isaac, află că nu-i cu putință să lucrezi împotriva lui Dumnezeu; dar îți urez și ție să te bucuri de roua cerului. Află că vei duce o viață de războinic. *Cu sabia ta vei trăi și fratelui tău vei sluji*".

V

Să nu te minunezi, iubite, dacă după ce auzi aceste cuvinte, îl vei vedea mai tîrziu pe fratele său Iacov pribegind de frica lui Isav, silit să plece în țară străină! Nu cumva, uitîndu-te la aceste lucruri de la început, să socotești că proorocia nu se mai împlinește. Cînd Dumnezeu făgăduiește ceva să nu ne turburăm, dacă vedem că la început lucrurile se întîmplă cu totul dimpotrivă. E cu neputință ca pînă la sfîrșit să nu se împlinească făgăduința lui Dumnezeu. Iar aceasta se întîmplă pentru ca drepții să se arate și mai străluciți, iar puterea lui Dumnezeu să ajungă tuturora cunoscută. Și dacă ai vrea să cercetezi cu de-amănuntul viața drepților, vei vedea că în viața fiecăruia s-a întîmplat ce s-a întîmplat acum cu Iacov și Isav. Nu te uita, dar, că Iacov ajunge îndată un fugar, ci gîndește-te la strălucirea lui de mai tîrziu, că, trecînd vremea, Iacov este respectat de Isav, de care se temea mai înainte, că după necazurile din țara străină a ajuns la atîta slavă, încît urmașii lui au ajuns un mare popor, care și-a căpătat numele de la numele lui.

Acum, însă, Dumnezeiasca Scriptură ne vorbește de mînia lui Isav, spunîndu-ne că Isav se gîndea să-l ucidă pe fratele său:

„Și era Isav adînc aprins de mînie împotriva lui Iacov pentru binecuvîntarea cu care-l binecuvîntase tatăl lui"[41].

Și ca să vedem că mînia lui Isav nu era o mînie trecătoare, Scriptura, prin cuvîntul folosit, a însemnat covîrșitoarea lui răutate; a spus: „*adînc aprins de mînie*" în loc de: „era mîniat", ca prin acest cuvînt să arate gîndul ascuns în adîncul sufletului lui.

„Și a zis în cugetul lui: „Să se apropie zilele jelirii tatălui meu, ca să ucid pe Iacov, fratele meu"[42].

Cu adevărat un om cuprins de mînie se aseamănă cu un nebun. Uită-te că omul cuprins de mînie e ca și nebun; cînd demonul mîniei intră în el, îl face să-și iasă din minți și-l împinge să facă lucruri potrivnice celor ce se cuvin a fi făcute. Mînioșii nu mai văd bine, nici nu fac ce trebuie, ci ca și cum li s-ar fi stricat simțurile și și-ar fi pierdut mințile așa fac totul. Mînioșii nu mai cunosc pe cei din fața lor, nu mai țin seama de rude, de prieteni, de cunoștințe, de oameni cu funcții înalte; nu se gîndesc la nimic, ci, striviți cu totul de mînie, se aruncă în prăpastie. Poate fi om mai de plîns ca un om ca

40. *Fac.*, 27, 39–40.
41. *Fac.*, 27, 41.
42. *Fac.*, 27, 41.

acesta, care, atunci cînd e cuprins de patimă, ajunge rob mîniei și e gata de omor? De aceea și fericitul Pavel, vrînd să smulgă rădăcina răului, ne îndeamnă în epistolele sale, grăind așa: „*Orice furie și mînie și strigăt să fie îndepărtat dintre voi, împreună cu toată răutatea*"[43]. „Vreau, spune Pavel, ca nu numai să nu vă mîniați, nu numai să nu vă înfuriați, ci nici să nu strigați cînd vorbiți cu semenii voștri!". Aici e vorba de strigătul pricinuit de mînie. Cînd mînia se naște în suflet, cînd inima pocnește, limba nu mai poate vorbi potolit, ci strigă aproapelui, vădind starea inimii. Așadar fericitul Pavel, vrînd ca ucenicii lui să trăiască totdeauna liniștiți, le-a spus: „*Orice furie*". Cu asta le-a vorbit de orice fel de furie pricinuită de orice lucru. „*Și orice mînie și orice strigăt să fie îndepărtat dintre voi*". Apoi, vrînd să smulgă însăși rădăcina răului, ca să facă răul fără rod, a spus: „*împreună cu toată răutatea*".

Un om care face lucrul acesta stă necontenit în port, scapă de valuri, nu se teme de furtună, nici de înec, ci, ca și cum ar călători pe vreme frumoasă sau ca și cum ar sta într-un port liniștit, așa își duce viața aceasta, scăpat de orice tulburare. Dar nu numai atît, ci are parte și de desfătarea bunătăților celor nemuritoare și nespuse, pe care, facă Dumnezeu, ca noi toți să le dobîndim, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

---

43. *Efes.*, 4, 31.

OMILIA LIV

„Și Rebeca a chemat pe fiul ei cel mai tînăr și i-a zis lui"[1].

I

Ați văzut ieri și sufletul mare al lui Matei vameșul și nespusa iubire de oameni a Stăpînului și covîrșitoarea nesimțire a iudeilor? Ați văzut cum ne-a învățat pe toți fericitul Matei prin ascultarea lui atît de grabnică și prin schimbarea lui atît de mare că, pe lîngă harul cel de sus, în voința noastră stă virtutea și viciul, că putem fi virtuoși, dacă ne sîrguim și că iarăși putem să ne prăvălim în prăpastia păcatului, dacă ne trîndăvim? Ceea ce ne deosebește de animale este rațiunea cu care ne-a cinstit iubitorul de oameni Dumnezeu și cunoștința binelui și răului, pe care ni le-a sădit în firea noastră. Nimeni dar, să nu spună că neglijează virtutea din pricina neștiinței sau din pricină că nu are cine să-i arate calea. Ni-i de ajuns dascăl conștiința și nici nu-i cu putință ca cineva să fie lipsit de ajutorul ei. Că o dată cu facerea omului, Dumnezeu a și pus în sufletul lui conștiința de cele ce trebuie să facă, pentru ca să-și arate priceperea sa și să se exerciteze în viața aceasta, ca într-un stadion de lupte atletice, cu ostenelile cele pentru virtute și să primească premiile virtuții; pentru ca, ostenindu-se scurtă vreme, să fie învrednicit de cununi în veacul cel fără de sfîrșit; pentru ca, îmbrățișînd virtutea în acest veac trecător, să se bucure de bunătățile cele nemuritoare în veacul cel fără de hotar și veșnic.

Știind aceasta, iubiților, să nu ne trădăm noblețea noastră, să nu fim nerecunoscători față de o binefacere atît de mare, nici să aducem asupră-ne durere veșnică, umblînd după plăceri trecătoare și aparente, ci avînd necontenit înaintea ochilor noștri ochiul cel neadormit, ochiul care cunoaște tainele sufletului nostru, așa să ne rînduim pe toate cele ale noastre, ca întărindu-ne cu armele Duhului și arătîndu-ne priceperea noastră, să atragem asupra-ne ajutorul cel de sus. Și așa, avînd acest ajutor, să biruim pe dușman și pe potrivnic, să facem neputincioase uneltirile lui, ca să ne putem bucura de bunătățile acelea, pe care le-a făgăduit Domnul celor ce-L iubesc pe El. Să nu ne uităm, dar, la ostenelile virtuții, ci, gîndindu-ne la folosul pe care-l avem de pe urma lor, să fim gata a îmbrățișa ostenelile cele pentru săvîrșirea virtuții. Dacă cei care se îndeletnicesc cu lucrurile din lumea aceasta, dacă cei care se înnebunesc pentru strîngerea de bani, înfruntă cu dragă inimă totul și primejdiile de pe mare și naufragiile; dacă aceștia știu mai dinainte că vor fi

1. *Fac.*, 27, 42.

atacați de hoți de mare și nici așa nu se dau în lături și nici nu-și pierd curajul să meargă pînă la capăt, apoi ce cuvînt de apărare mai putem avea noi, oare, cînd de dragul acelor bunătăți nemuritoare nu îmbrățișăm cu toată rîvna și tragerea de inimă luptele cele pentru virtute? Pentru ce ne purtăm cu atîta nerecunoștință față de Binefăcătorul nostru? Pentru ce nu ne gîndim nici la bunătățile dăruite pînă acum, nici la cele făgăduite, ci le-am dat, ca să spun așa, pe toate uitării și ne trecem toată viața în zadar și fără rost, la fel cu animalele? Pentru ce nu ne îngrijim deloc de suflet, dar ne umplem pîntecele pînă să plesnească, de vătămăm nenorocitul nostru trup? Pentru ce ne pregătim mii și mii de greutăți cu necumpătarea și cu marea noastră lăcomie? Pentru ce lăsăm sufletul să se topească de foame? Și doar sufletul este mai de preț decît trupul; că dacă pleacă sufletul, trupul rămîne mort. Se cuvine, dar, ca și sufletului să-i dăm mîncare bună și potrivită. Prin necumpătarea noastră, vătămăm și trupul și sufletul; pe unul îl îngrășăm peste măsură, iar pe celălalt îl slăbim prin foamete. Altădată Stăpînul universului, mîniat foarte tare pe poporul iudeu, l-a amenințat zicînd: „*Vă voi da vouă, nu foamete de pîine, nici sete de apă, ci foamete de auzirea cuvîntului lui Dumnezeu*"[2]. Altfel spus, ne-a învățat că foamea de pîine poate slăbi trupul, pe cînd foamea de cuvîntul lui Dumnezeu omoară sufletul. Ei bine, pedeapsa cu care i-a amenințat Stăpînul pe iudei o atragem acum asupră-ne cu voia noastră, cu toate că Dumnezeu ne poartă atîta de grijă, cu toate că a rînduit ca, în afară de îndemnurile Scripturii, să avem și îndemnurile dascălilor. De aceea rog dragostea voastră să scuturați de pe voi orice trîndăvie, să vă deșteptați puțin și să vă dați toată osteneala pentru mîntuirea sufletului vostru. Așa, voi veți putea atrage din belșug asupra voastră dragostea lui Dumnezeu, iar eu vă voi predica cu mai multă dragoste, văzînd că împliniți cu fapta sfaturile mele. Pentru că și plugarul, cînd vede că lucratul pămîntului îi aduce mare belșug de roade, lucrează și el pămîntul cu și mai multă rîvnă. Tot așa și eu, cînd văd că propășiți în viața cea după Dumnezeu, cînd văd că vă străduiți să împliniți cu fapta spusele mele, apoi îmi dau și mai multă osteneală să vă predic, pentru că știu că nu semăn pe piatră, ci arunc semințele în pămînt gras și roditor.

II

De aceea vă predic în fiecare zi, ca și voi cîștigînd ceva, să plecați cu un folos acasă și să vi se înmulțească faptele de virtute, dar și eu să mă bucur, văzînd propășirea voastră. Nu vreau să vă vorbesc la întîmplare și în zadar, numai ca să culeg laudele voastre și să plecați aplaudîndu-mă. Nu pentru aplauze vă vorbesc, Doamne ferește, ci pentru folosul vostru. Pentru mine cea mai mare laudă — și laudă îndestulătoare — este dacă se întoarce cineva de la păcat la virtute, dacă din trîndav, cum era mai înainte, ajunge om vrednic

2. *Amos*, 8, 11.

în urma predicilor mele. Asta îmi aduce mîngîiere și cea mai mare laudă, iar vouă mult cîștig și bogăție duhovnicească. Nu mă îndoiesc, însă, că vă veți da și voi multă silință. Știu că, fiind învățați de Dumnezeu, sînteți în stare să învățați și pe alții.

De aceea mă opresc aici cu îndemnurile acestea, ca să vă grăiesc obișnuitul cuvînt de învățătură din cuvintele fericitului Moise, dar mai bine spus, din cuvintele Sfîntului Duh spuse prin el nouă. Voi pune în fața voastră cîteva cuvinte și cu ele vă voi întinde astăzi masa.

Ați auzit mai înainte că Iacov a făcut tot ce l-a învățat Rebeca; a adus asupra lui binecuvîntarea tatălui său, a făcut acea hoție vrednică de laudă, la care a avut și ajutorul lui Dumnezeu și a înfăptuit tot ce a dorit mama lui. Lucrul acesta, însă, a născut în sufletul lui Isav invidie cumplită, care l-a îndemnat să-l ucidă. Așa e patima aceasta pierzătoare de suflet; nu se oprește pînă ce nu aruncă în prăpastie pe cel cuprins de patimă, pînă ce nu-l face de ucide. Invidia e rădăcina crimei. Așa s-a întîmplat la început cu Cain și cu Abel. Cain nu putea aduce fratelui său vreo vină, mare sau mică! Dar cînd a văzut că Stăpînul universului primește cu plăcere darurile aduse de fratele său ca jertfă, iar pe ale sale nu le primește din pricina trîndăviei sale, îndată i s-a deșteptat invidia în suflet, iar în minte i-a încolțit rădăcina uciderii, invidia a dat rodul acela aducător de moarte; și uciderea a fost înfăptuită. Tot așa și acum; Isav, văzînd că fratele său a primit de la Isaac binecuvîntarea, a alunecat de la mînie și invidie la crimă și s-a gîndit să-și ucidă fratele. Dar Rebeca, minunata mamă a lui Iacov, simțind gîndul lui Isav, și-a arătat iarăși către copil dragostea de mamă și-i dă sfaturi ca să-l poată smulge din mîinile fratelui său.

„*Chemînd*, spune Scriptura, *pe fiul ei cel mai tînăr, i-a zis: „Iată Isav, fratele tău, te amenință cu moartea. Acum ascultă cuvîntul meu*"[3].

„Cele petrecute pînă acum să te învețe, fiule, îi spune mama, că sfaturile mele îți sînt de folos. Și după cum ai avut parte de acele mari binecuvîntări ale tatălui tău, pentru că ai ascultat de cuvîntul meu, tot așa și acum ascultă-mi glasul ca să poți scăpa din mîinile fratelui tău. Așa te vei scăpa pe tine de primejdie, iar pe mine de jale. Negreșit Isav va fi pedepsit, dacă va îndrăzni să te ucidă; dar asta nu va face decît să-mi sporească și mai mult durerea!".

„*Ascultă-mi, dar, cuvîntul meu! Scoală-te și fugi la fratele meu Laban în Haran. Și locuiește cu el cîteva zile pînă ce se va întoarce mînia și urgia fratelui tău de la tine și va uita ce i-ai făcut. Și voi trimite să te cheme de acolo, ca nu cumva într-o zi să mă lipsesc de voi amîndoi*"[4].

„*Du-te*, îi spune mama, *la fratele meu Laban și locuiește acolo cu el.* Se poate ca despărțirea și timpul să-l liniștească și să-i potolească patima; să-i stingă invidia și să uite că i-ai furat binecuvîntarea. *Și va uita ce i-ai făcut.* Negreșit, se va mînia, i-a spus mai departe mama. De aceea trebuie să-i în-

3. *Fac.*, 27, 42–43.
4. *Fac.*, 27, 43–45.

depărtăm mînia, pentru ca, uitînd cu vremea ce i s-a întîmplat, să poţi locui aici în toată liniştea".

Şi ca să nu se întristeze copilul că îl sileşte să se ducă într-o ţară străină, iată cum mîngîie mama sufletul copilului: mai întîi îi spune: „Du-te la Laban, fratele meu! Te silesc, oare, să te duci la un străin? îi spune ea. Nu! *La fratele meu! Locuieşte cu el cîteva zile!* Stai cu el puţină vreme, cîteva zile, pînă i se potoleşte urgia lui Isav! Acum fierbe de mînie; stăpînit de patimă, nu se mai sfieşte nici de tatăl său şi nici la dragostea de frate nu se mai gîndeşte. Un singur lucru urmăreşte: să-şi sature mînia. *Şi voi trimite să te cheme iute de acolo.* Te voi aduce înapoi. Pleacă, deci, şi ai încredere că *voi trimite să te cheme de acolo.* Trebuie să lupt pentru viaţa voastră. De viaţa amîndurora mă tem ca nu cumva să vă pierd pe amîndoi".

Uită-te la priceperea mamei! Împinsă de gîndul ei, dar mai bine spus, slujind şi acum proorociei lui Dumnezeu, îi dă copilului ei acele sfaturi, pe care le-a dat Hristos ucenicilor Săi, sfătuindu-i să nu înfrunte primejdiile, ci prin plecare să potolească furia patimii[5]. Sfatul acesta îl dă şi Rebeca copilului ei. Mai întîi îl sfătuieşte şi-i întăreşte cugetul, ca să nu se mai supere că trebuie să plece de acasă; apoi vrea să dea plecării lui o pricină binecuvîntată, ca să nu i se pară că pleacă din pricina invidiei fratelui său şi ca nici tatăl său să nu cunoască nici adevărata pricină a plecării sale şi nici ura lui Isav împotriva lui Iacov.

„*Şi intrînd*, spune Scriptura, *Rebeca la Isaac, i-a zis: „Mi-am urît viaţa pentru fiicele fiilor lui Het. Dacă va lua Iacov femeie din fetele pămîntului acestuia, la ce-mi mai este bună viaţa?*"[6].

III

Ai văzut că Rebeca a găsit o pricină bună pentru plecarea lui Iacov? Cînd dreapta Celui de sus stă alăturea de noi, cele grele ajung uşoare, cele anevoioase lesnicioase. Pentru că Rebeca avea pe Dumnezeul universului alături de ea în planurile ei, de aceea Dumnezeu i-a dat în gînd să facă tot ce putea, ca să ducă la îndeplinirea celor ce aveau să fie făcute şi la mîntuirea copilului ei.

„*Mi-am urît viaţa pentru fetele fiilor lui Het*, spune ea. *Dacă ar lua Iacov femeie din fetele pămîntului acestuia, la ce-mi mai este bună viaţa?*".

Mi se pare că Rebeca vrea să vorbească aici de purtarea urîtă a femeilor lui Isav, care îi amărau mult viaţa. De altfel Dumnezeiasca Scriptură ne-a istorisit mai sus că Isav a luat femei din neamul heteilor şi eveilor şi că „*ele îi necăjeau pe Isaac şi pe Rebeca*"[7]. De aceea acum Rebeca vrea să vorbească cu Isaac şi-i spune cam aşa: „Ştii ce viaţă amară mi-au făcut femeile lui Isav? Din pricina lor nu mai pot suferi pe fetele fiilor lui Het. Din pricina

5. *Matei*, 10, 23.
6. *Fac.*, 27, 46.
7. *Fac.*, 26, 34–35.

lor urăsc tot poporul lor. Ce nădejde de mîntuire mai am, deci, dacă s-ar întîmpla ca și Iacov să ia femeie din fetele lor? *La ce-mi mai este bună viața?* Dacă pe femeile lui Isav nu le putem suferi și dacă și Iacov ajunge de-și ia femeie tot din fetele pămîntului acestuia, atunci ni s-a prăpădit toată viața noastră!".

Cînd Isaac a auzit cuvintele acestea și și-a adus aminte de răutatea acelora, *„a chemat pe Iacov*, spune Scriptura, *l-a binecuvîntat și i-a poruncit zicînd: „Să nu iei femeie din fetele cananeilor, ci, sculîndu-te, du-te în Mesopotamia, în casa tatălui maicii tale, și ia-ți de acolo femeie din fetele fratelui maicii tale*"[8].

Și nu s-a mărginit la atîta, ci voind să-l facă să pornească mai repede la drum, îl binecuvîntează iarăși și-i zice:

„Dumnezeul meu să te binecuvînteze și să te crească și să te înmulțească și să fii întru adunări de neamuri; și să-ți dea ție binecuvîntarea lui Avraam tatăl meu, ție și seminției tale după tine, ca să moștenești pămîntul în care locuiești tu, pe care l-a dat Dumnezeu lui Avraam"[9].

Iată că dreptul Isaac îi vestește mai dinainte lui Iacov toate! Îi dă spre mîngîiere îndestulătoare merinde de drum! Îi spune mai dinainte că are să se întoarcă în pămîntul lui, că are să i se dea ca moștenire pămîntul, că nu numai că se va înmulți, ci și că din sămînța lui vor ieși adunări de neamuri.

Auzind acestea, tînărul a împlinit porunca tatălui și a plecat în Mesopotamia la Laban, fratele maicii sale.

Isav iarăși, cînd a aflat că Iacov a fost binecuvîntat de tatăl său și că a primit poruncă să nu-și ia femeie din fetele cananeilor, ci să se ducă în Mesopotamia, vrînd să-și îndrepte oarecum greșeala și să îmbuneze pe tatăl lui, *„s-a dus și a luat, pe lîngă femeile lui, femeie pe fata lui Ismail, fiul lui Avraam*"[10].

Ai văzut, iubite, cu cîtă pricepere l-a smuls din ghiarele primejdiei pe Iacov, Rebeca, această mamă iubitoare de copii, dînd plecării lui o înfățișare potrivită? N-a dezvăluit răutatea lui Isav, nici n-a spus tatălui adevărata pricină a plecării, fiului său i-a dat sfatul cuvenit, ca de frică să-i primească spusele, iar tatălui i-a spus o pricină, pe care s-o primească fără zăbovire. Și astfel dreptul Isaac, pe temeiul spuselor mamei, l-a încărcat pe Iacov cu binecuvîntările lui și i-a dat drumul să plece.

Dar dacă vreți și nu sînteți obosiți, să vedem cum a călătorit Iacov. Nu puține lucruri vom putea culege și de aici, dacă vom fi cu luare aminte, pentru că viața drepților este lecție de filozofie. Uită-te de pildă aici, la tînărul acesta. A fost crescut în casă; n-a făcut niciodată vreo călătorie, n-a trăit în țări străine și nici n-a îndurat alte greutăți și iată-l că pleacă la drum! Află de aici cît de mare e filozofia lui.

8. *Fac.*, 28, 1–2.
9. *Fac.*, 28, 3–4.
10. *Fac.*, 28, 9.

„Şi a ieşit Iacov de la Fîntîna Jurămîntului şi a mers în Haran. Şi a aflat un loc şi a dormit acolo, că apusese soarele. Şi a luat din pietrele locului şi şi le-a pus sub cap şi a adormit în locul acela“[11].

Ai văzut nespusa lui filozofie? Ai văzut cum călătoreau cei vechi? Era crescut în casă — că voi spune iarăşi ce spuneam mai înainte — se bucurase de atîta îngrijire — *„era om fără vicleşug*, spune Scriptura, *locuind în casă“*[12] —; dar cînd a plecat în călătorie n-a avut nevoie de animale de povară, n-a avut nevoie de însoţitori, nici de merinde de drum, ci, înainte de apostoli, s-a purtat ca apostolii! Aşa a plecat la drum. Iar cînd soarele era la scăpătat, spune Scriptura, s-a culcat în locul în care ajunsese.

„Şi a luat o piatră şi şi-a pus-o sub cap“.

Uită-te la bărbăţia lui Iacov! S-a folosit de o piatră în loc de pernă şi s-a culcat pe pămîntul gol. De aceea, pentru că avea suflet de filozof şi cuget de bărbat, pentru că era desprins de orice viaţă luxoasă, Dumnezeu l-a învrednicit şi de vedenia aceea minunată. Aşa-i Stăpînul nostru! Cînd vede că un om are suflet simţitor, că nu face multă vorbă de cele de aici, are de el nespus de mare grijă.

IV

Uită-te, dar, la dreptul acesta! Doarme pe pămîntul gol şi vede vedenie! Dar mai bine spus, e învrednicit de vederea lui Dumnezeu.

„Şi a visat, spune Scriptura. *Şi iată o scară era sprijinită pe pămînt, al cărei vîrf ajungea pînă la cer; şi îngerii lui Dumnezeu se suiau şi se pogorau pe ea. Şi domnul stătea pe ea şi a zis: „Eu sînt Dumnezeul lui Avraam, tatăl tău şi Dumnezeul lui Isaac. Nu te teme“*[13].

Uită-mi-te aici la covîrşitoarea purtare de grijă a iubitorului de oameni Dumnezeu! Pentru că l-a văzut că la sfatul mamei sale a pornit la drum de frica fratelui său, pentru că l-a văzut că a pornit la drum ca un pribeag, fără să aibă de undeva vreo mîngîiere, ci s-a lăsat cu totul în voia ajutorului de sus, Dumnezeu, vrînd chiar de la început să-i dea curaj pe cale, i se arată şi-i spune: *„Eu sînt Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Isaac, tatăl tău.* Şi pe patriarh şi pe tatăl tău i-am ridicat la o atît de mare slavă. Nu te teme, dar, ci crede că Eu, Care am împlinit acelora făgăduinţele, te voi învrednici şi pe tine de purtarea Mea de grijă. Nu te teme, ci îndrăzneşte cu curaj! Aruncă din sufletul tău orice sfială şi crede în spusele Mele.

Pămîntul pe care tu dormi ţi-l voi da ţie şi seminţiei tale. Şi va fi seminţia ta ca nisipul mării“[14].

11. *Fac.*, 28, 10–11.
12. *Fac.*, 25, 27.
13. *Fac.*, 28, 11–13.
14. *Fac.*, 28, 13–14.

„Să nu socotești, îi spune Dumnezeu, pentru că pleci acum într-o țară străină ai să fii lipsit de pămîntul acesta în care te-ai născut și ai crescut. Ție ți-l voi da și seminției tale, pe care o voi face să fie tot atît de multă ca nisipul mării".

„Și se va lăți spre mare și spre miazăzi și spre miazănoapte și spre răsărit – în loc de: se va întinde pretutindenea – *și se vor binecuvînta întru tine toate neamurile pămîntului și întru seminția ta*"[15].

Iată că Dumnezeu îi vestește lui Iacov toate cele ce se vor întîmpla cu mult mai tîrziu. Așa obișnuiește Stăpînul universului să facă cu drepții. Le făgăduiește, dar nu le împlinește îndată făgăduințele, ci îi deprinde mai întîi pe drepți cu răbdarea și cu ascultarea și așa le împlinește cu prisosință cele făgăduite. Dar cu toate aceste făgăduințe, care aveau să se împlinească mai tîrziu, dreptul Iacov avea nevoie de multă întărire pentru a birui greutățile ce-i stăteau în față; de aceea iată că bunul Stăpîn, după ce îi făgăduiește cele viitoare, prin cele ce i se întîmplă acum îi dă și curaj, ca să poată înfrunta greutățile prezente. „Să nu socotești, îi spune Dumnezeu, că-ți fac numai aceste făgăduințe! Nu, ci chiar acum,

Eu sînt cu tine, ca să te păzesc în toată calea în care vei merge[16].

Să nu socotești că vei călători singur; pe Mine Mă vei avea tovarăș de călătorie, pe Mine Mă vei avea păzitor în toată calea ta! Îți voi ușura toate greutățile și voi face să piară orice piedică din calea ta".

Apoi, ca să-i mărească mîngîierea, îi vestește de pe acum și întoarcerea lui în pămîntul său:

„Și te voi întoarce în pămîntul acesta[17].

Să nu te temi, deci, că ai a umbla într-un pămînt străin;

că te vei întoarce în pămîntul acesta și nu te voi părăsi pînă ce nu voi face tot ce ți-am grăit ție[18].

Nu te voi uita, ci voi împlini tot ce ți-am făgăduit".

Te poți, oare, minuna după vrednicie de nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu și de covîrșitorul lui pogorămînt? Nu! Uită-te la multele făgăduințe făcute dreptului! Uită-te că i-a întărit cugetul! Iar cînd te minunezi de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, gîndește-te și la priceperea dreptului acestuia! Gîndește-te că după atîtea făgăduințe a trudit la Laban douăzeci de ani și nu s-a supărat, nu s-a deznădăjduit în fața unui timp atît de îndelungat; dimpotrivă pe toate le-a îndurat cu bărbăție, așteptînd împlinirea făgăduințelor. Era încredințat că nu-i cu putință să fie dezmințite spusele lui Dumnezeu, mai ales cînd ne străduim să-I aducem lui Dumnezeu tot ce stă în puterea noastră: credința, răbdarea și încrederea că atunci cînd Stăpînul făgăduiește se vor împlini cele ce încă nu s-au împlinit. Atunci crezi cu adevă-

15. *Fac.*, 28, 14.
16. *Fac.*, 28, 15.
17. *Fac.*, 28, 15.
18. *Fac.*, 28, 15.

rat cînd nu te uiţi la cele ce ţi se întîmplă, fie ele potrivnice făgăduinţelor, ci ai încredere în puterea Celui Ce ţi-a făgăduit.

Dar deocamdată să vedem priceperea dreptului acestuia.

„*Şi s-a deşteptat Iacov*, spune Scriptura, *din somnul său şi a zis: „Domnul este în locul acesta şi eu n-am ştiut". Şi s-a spăimîntat şi a zis: „Cît de înfricoşător este locul acesta! Locul acesta nu este altceva decît casa lui Dumnezeu şi aceasta este poarta cerului*"[19].

Dreptul Iacov spăimîntat s-a temut de marea iubire de oameni a lui Dumnezeu şi a zis: „*Locul acesta nu este altceva decît casa lui Dumnezeu şi aceasta este poarta cerului.* Locul acesta îl socotesc casă a lui Dumnezeu".

Şi pentru că a fost învrednicit de o astfel de arătare a lui Dumnezeu şi pentru că a văzut, ca să spun aşa, poarta cerului, Iacov a socotit că este drept să-I aducă aici cuvenita mulţumire Stăpînului.

„*Şi s-a sculat Iacov şi a luat piatra pe care o avusese sub cap şi a pus-o stîlp şi a turnat undelemn pe vîrful ei. Şi a chemat Iacov numele locului aceluia: Casa lui Dumnezeu. Că altul era mai înainte numele locului aceluia*"[20].

Şi pentru că prin vedenie a fost învrednicit de lucruri mari, Iacov a vrut, cu numele dat locului, să statornicească amintirea vedeniei, ca să facă vestit locul şi pentru cei ce vor veni după el. În loc de stîlp a pus piatră; a turnat deasupra ei untdelemn — era în călătorie şi nu avea decît atîta cu el — şi I-a adus iubitorului de oameni Dumnezeu rugăciune plină de adîncă filozofie.

V

Dar, dacă vreţi, să ascultăm chiar cuvintele lui.

„*Şi a făcut Iacov*, spune Scriptura, *această făgăduinţă, zicînd: „Dacă Domnul va fi cu mine şi mă va păzi în calea aceasta în care merg*"[21].

Dumnezeu îi spusese: „*Eu sînt cu tine şi te voi păzi în calea în care vei merge*"; de aceea şi Iacov zice: „Dacă voi avea parte de cele ce mi-ai făgăduit" — apoi Îi face lui Dumnezeu şi această cerere, zicînd:

„*Dacă-mi va da Domnul pîine şi haină, ca să mă îmbrac*"[22].

N-a cerut bogăţie, avere, ci pîine şi haine, ca să-şi acopere trupul şi să-şi ostoiască foamea. Vezi că cererea lui ne arată însuşire de apostol! Era plin sufletul dreptului de multă filozofie. Ceea ce spusese Hristos ucenicilor Săi: „*Să nu aveţi nici aur, nici argint, nici două haine*"[23], aceea a cerut Iacov să-i dea Stăpînul; a cerut pîine ca să se hrănească şi haină ca să se îmbrace, fără să fie învăţat de cineva, ci din propriul lui cuget, învăţat fiind de dascălul dat de Dumnezeu firii noastre:

„Dacă-mi va da mie acestea în pămînt străin, spune el,

şi dacă mă va întoarce sănătos în casa tatălui meu, după cum mi-a făgă-

19. *Fac.*, 28, 16–17.
20. *Fac.*, 28, 18–19.
21. *Fac.*, 28, 20.
22. *Fac.*, 28, 20.
23. *Matei*, 10, 9.

duit, *Domnul îmi va fi mie Dumnezeu; şi piatra aceasta pe care am pus-o stîlp, va fi pentru mine casă a lui Dumnezeu. Şi din toate cîte îmi vei da mie Îţi voi da zeciuială Ţie*"[24].

Uită-te la recunoştinţa dreptului Iacov! Cînd a cerut, n-a căutat să ceară lucruri de mare valoare, ci pîine şi îmbrăcăminte; iar el Îi făgăduieşte Stăpînului pe cele ale sale; şi ştiind că Dumnezeu e darnic cînd dăruieşte şi că depăşeşte în daruri gîndurile noastre, zice: „*Şi stîlpul acesta îl voi avea casă a lui Dumnezeu; şi-Ţi voi da zeciuială din toate cîte voi primi de la Tine*". Ai văzut ce suflet iubitor de Dumnezeu? Încă nu primise ceva de la Dumnezeu, şi-I făgăduieşte să-I dea zeciuială din tot ce va primi!

Să nu trecem cu nepăsare iubiţilor, pe lîngă aceste cuvinte, ci să imităm cu toţii pe dreptul Iacov! Noi cei din har să imităm pe cel de dinainte de lege! Să nu cerem de la Stăpîn lucruri pămînteşti. De altfel nici Dumnezeu nu aşteaptă să-I aducem noi aminte, ci chiar dacă nu-I cerem, ne dăruieşte cele de trebuinţă. Că Dumnezeu „*răsare soarele peste răi şi buni şi plouă peste drepţi şi nedrepţi*"[25]. Să avem încredere în Cel Ce ne îndeamnă şi ne spune: „*Căutaţi mai întîi împărăţia lui Dumnezeu şi toate acestea se vor adăuga vouă*"[26]. Vezi că este gata să ni le dea pe acelea şi că ne făgăduieşte să ni le dea pe acestea ca adaos? Nu cere, dar, în primul loc pe acestea pe care ai să le iei ca adaos, nici nu strica rînduiala, ci să căutăm, pe acelea, aşa cum ne-a poruncit, ca să ne putem bucura şi de acelea şi de acestea! De aceea Domnul, în rugăciunea domnească, ne-a dat canoane şi hotare pînă unde se cuvine să mergem cu cererile noastre după cele pămînteşti şi ne-a poruncit să rostim acele cuvinte, pline de multă filosofie: „*Pîinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi*"[27], în loc de: Hrana zilnică. Aşa s-a rugat dreptul Iacov, fără să fi auzit aceste cuvinte, şi a spus: *Dacă-mi va da Domnul pîine să mănînc şi haină să mă îmbrac*". Să nu cerem, dar, de la Dumnezeu altceva din cele pămînteşti decît hrana cea de toate zilele. Este nevrednic să cerem de la un Stăpîn aşa de darnic, de la un Stăpîn, Care are atîta bogăţie de putere, acelea care ţin atît cît ţine viaţa aceasta, acelea care se schimbă şi se prefac. Aşa sînt toate cele omeneşti, fie bogăţia, fie puterea, fie slava omenească! Dimpotrivă, să cerem acelea ce dăinuiesc veşnic, acelea ce rămîn, acelea care nu cunosc schimbare. Ştiindu-I bunătatea Stăpînului, nici să nu-I vorbim de cele de aici, ci toată rîvna noastră să o prefacem în dor de cele din ceruri. Dacă El „*răsare soarele Lui peste răi şi buni şi plouă peste drepţi şi nedrepţi*", apoi cu atît mai mult nu va trece cu vederea pe cei care se depărtează de răutate şi fug de nedreptate, ci-i va învrednici de marea Lui purtare de grijă şi-i va ajuta în toate.

Cunoscînd, dar, pe acestea, iubiţilor, să nu punem la îndoială făgăduinţele lui Dumnezeu, nici să facem fapte potrivnice poruncilor Lui. Dar faptele

24. *Fac.*, 28, 21–22.
25. *Matei*, 5, 45.
26. *Matei*, 6, 33.
27. *Matei*, 6, 11.

noastre de acum nu se deosebesc întru nimic de cele ale necredincioşilor. Dumnezeu ne făgăduieşte bunătăţile cele viitoare, iar noi nici nu vrem să credem în ele, ci ne ţinem strînşi lipiţi de cele de aici. Ce altă dovadă de necredinţă mai vreţi? Însăşi faptele o strigă. Şi iarăşi, Dumnezeu ne porunceşte să nu cerem de la El nimic din cele vremelnice şi pămînteşti, ci mai mult pe celelalte, pe cele veşnice; noi, însă, mergem împotriva voinţei Lui şi cerem acelea pe care ne-a spus să nu le cerem şi nu le cerem pe acelea pe care ne-a spus să le cerem. Aşa facem! Ne rînduim cu trîndăvie viaţa, supărînd pe Stăpînul cel blînd şi bun. Şi, ca şi cum am uita faptele noastre, Îi cerem socoteală de ce e supărat pe noi, de ce ne părăseşte adeseori cînd sîntem în necazuri. Nu vrem să ne gîndim la mărimea păcatelor noastre, ci ne înşelăm pe noi înşine.

De aceea, vă rog, să alungăm toate aceste gînduri şi fapte şi să nu punem nimic mai presus de mîntuirea noastră. Că *„ce va folosi omul de va cîştiga lumea toată, dar şi-ar pierde sufletul?"*[28]. Să vărsăm prisosul banilor noştri în mîinile nevoiaşilor; să arătăm multă filosofie în toate împrejurările, dispreţuind slava deşartă şi călcînd în picioare mîndria omenească; să arătăm dragoste unii către alţii, ca să ne putem bucura şi de bunătăţile de aici şi de cele viitoare, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

28. *Matei*, 16, 26.

OMILIA LV

„Şi a zis Laban lui Iacov:
„Pentru că-mi eşti frate,
nu-mi vei sluji pe degeaba.
Spune-mi care să-ţi fie simbria!"[1].

I

Călătoria dreptului Iacov ne-a arătat ieri din destul cît de adîncă îi era filosofia lui. Datorită ei a fost învrednicit de o făgăduinţă atît de mare de la Dumnezeu. Iarăşi, avînd îndrăznire, prin cererea şi juruinţa pe care le-a făcut Dumnezeului universului, ne-a dat nouă tuturor îndestulătoare învăţătură ca să ne deştepte, de am vrea, spre imitarea lui. Ceea ce-i minunat, este că Iacov nu i-a cerut lui Dumnezeu un lucru mare şi deosebit, cu toate că ştia puterea Celui Ce-i făgăduia, cu toate că auzise de măreţia făgăduinţelor Lui. Nu! I-a cerut numai ceea ce aţi auzit ieri, cele cîte puteau să-i fie de ajuns pentru hrana zilnică şi pentru îmbrăcarea trupului; apoi I-a juruit lui Dumnezeu că dacă are să-l ajute să se întoarcă acasă, precum îi făgăduise, are să-I dea zeciuială din tot ce va primi de la El. Toate acestea arată dragostea lui de Dumnezeu, arată că Dumnezeu e dătătorul tuturor bunătăţilor şi ne învaţă că numai Lui trebuie să-i mulţumim pentru toate. Dreptul Iacov cunoştea cît de mare şi nespusă este bunătatea lui Dumnezeu; o cunoştea din bunătăţile date de Dumnezeu tatălui său şi ştia că şi pe el îl va face tare bogat; cu toate acestea, n-a cerut de la Stăpînul bunuri pămînteşti, nici nu se gîndeşte să-i facă o astfel de cerere, ci I-a făgăduit să-i dea zeciuială din cele ce-i va da. Cu asta a arătat că avea încredere în puterea Celui Ce-i făgăduise. De aceea şi Dumnezeu, vorbindu-i, i-a spus: „*Eu sînt Dumnezeul lui Avraam şi al lui Isaac, tatăl tău. Nu te teme*"[2]. „Gîndeşte-te, îi spune Dumnezeu, că şi patriarhul Avraam a venit în pămîntul acesta ca străin şi necunoscut şi că a ajuns atîta de vestit, că era pe buzele tuturora. Gîndeşte-te şi la tatăl tău; s-a născut cînd tatăl său era la adînci bătrîneţe şi s-a îmbogăţit atîta că l-au invidiat băştinaşii. Porneşte, deci, la drum cu aceste nădejdi şi alungă din suflet orice teamă, orice nelinişte".

La aceasta se gîndea dreptul Iacov şi nu se uita la starea în care se găsea – că nu avea nimic cu el; cum ar fi putut avea ceva cînd era singur şi fusese

1. *Fac.*, 29, 15.
2. *Fac.*, 26, 24.

silit să plece la drum? ci cu ochii credinței vedea mai dinainte bogăția pe care o va avea nu după multă vreme. Își arăta, deci, față de Dumnezeu recunoștința sa și I-a făgăduit lui Dumnezeu zeciuială înainte de a primi ceva, pentru că socotea făgăduința Stăpînului mai vrednică de credință decît însăși viața pe care o trăia atunci. Da, nu trebuie să ne încredem atîta în cele ce vedem și în cele ce le avem în mîini, cît în făgăduințele lui Dumnezeu, chiar dacă ele întîrzie să se împlinească. Așadar, Iacov, încrezător în cuvintele pe care i le spusese Dumnezeu, își continuă călătoria. Cum să nu aibă încredere cînd a auzit: *„Iată Eu sînt cu tine, păzindu-te în toată calea în care vei merge; și voi înmulți sămînța ta și te voi întoarce iarăși în pămîntul acesta și nu te voi părăsi pînă ce voi împlini tot ce-ți-am făgăduit?*[3]. Dar, așa precum spuneam ieri, gîndește-te și la iscusita înțelepciune a lui Dumnezeu și la multa răbdare a dreptului acestuia și la recunoștința lui.

Sculîndu-se, deci, Iacov a pornit spre Haran, cu aceste făgăduințe, călătorind iarăși ca un străin și un pribeag. În toate, însă, se bucura de ajutorul cel de sus; bunul Dumnezeu îi deschidea pretutindeni drum, împlinindu-și cu fapta făgăduințele. Cel ce-i spusese: *„Sînt cu tine, păzindu-te în calea în care vei merge"*, Acela l-a călăuzit și l-a dus pe drept la fîntîna cu apă, unde băștinașii își adăpau vitele. Pe ei i-a întrebat de Laban, fratele mamei lui și a aflat de la ei tot ce dorea să știe. Apoi a văzut și pe fiica lui Laban și turmele. Cînd a văzut că băștinașii nu pot da la o parte piatra de pe gura fîntînii, ca să adape turmele, a alergat el și ceea ce n-au putut aceia a putut el, întărit fiind de ajutorul cel de sus; cu binefacerile lui o ia înaintea binefacerilor lui Laban, a dat piatra la o parte și a adăpat oile pe care le păștea Rahila[4]. Apoi a îmbrățișat pe fată și i-a spus cine este și de unde a venit; și a rămas la fîntînă. Dar pentru că Dumnezeu îi făcea dreptului lesnicioase toate, tot El a îndemnat-o pe copilă să alerge în fuga mare și să vestească pe tatăl ei, care era fratele mamei lui Iacov; i-a povestit de binele ce i l-a făcut ei și turmelor și că nu este un străin și un necunoscut, ci fiul surorii lui[5].

Uită-mi-te, iubite, cît de precisă e Dumnezeiasca Scriptură! Ne istorisește lămurit totul, ne vorbește de felul de purtare al celor vechi și de marea lor dragoste de străini. Apoi, ca să ne arate rîvna mare a copilei, n-a spus doar „a plecat și a spus cele petrecute", ci *„a alergat"*[6], cu alte cuvinte: „cu multă bucurie". Scriptura ne vorbește apoi și de Laban, tatăl ei, că, îndată ce a auzit din gura copilei acestea, a alergat și el în întîmpinarea lui Iacov; l-a îmbrățișat și l-a dus în casa lui[7].

II

După ce Laban a aflat totul cu de-amănuntul, Scriptura spune: *„I-a zis: „Din oasele mele și din trupul meu ești tu"*[8].

3. *Fac.*, 28, 15.
4. *Fac.*, 29, 1–10.
5. *Fac.*, 29, 11–12.
6. *Fac.*, 29, 12.
7. *Fac.*, 29, 13.
8. *Fac.*, 29, 14.

„De vreme ce eşti fiul sorei mele, i-a zis el, nu eşti altceva decît trup din trupul nostru şi fratele nostru".

„*Şi a fost cu el o lună de zile*"[9].

Trăia, deci, dreptul Iacov ca în casa lui; era tihnit şi lipsit de orice grijă. Dar pentru că Dumnezeu era Cel Care rînduia totul spre folosul dreptului acestuia şi în tot ce făcea îi dădea ajutorul Său, de aceea El a fost Acela Care l-a făcut pe Laban, ca la vederea bunătăţii lui Iacov, să-i spună:

„*Pentru că-mi eşti frate, nu-mi vei sluji pe degeaba. Spune-mi care să-ţi fie simbria*"[10].

Ai văzut că Iacov n-a cerut nimic, ci Laban de la sine îi oferă dreptului simbrie. Şi uită-mi-te că toate îi merg după voia inimii, pentru că era ajutat de mîna cea de sus. „*Nu-mi vei sluji pe degeaba,* îi spune Laban. *Spune-mi care să-ţi fie simbria*". Fericitul Iacov ar fi fost mulţumit să aibă numai hrana cea de toate zilele; ba chiar ar fi şi mulţumit pentru ea. Laban, însă, văzîndu-i marea lui bunătate, i-o ia înainte şi-i făgăduieşte o simbrie.

Ce face, dar, dreptul Iacov? Uită-mi-te şi acum la marea lui pricepere! Nu dorea să strîngă bani! Nu se tocmeşte ca simbriaşii cu Laban asupra simbriei! Cere altceva. Îşi aduce aminte de mama sa şi de poruncile tatălui său şi-i zice lui Laban, văzîndu-şi covîrşitoarea lui înfrînare:

„*Îţi voi sluji şapte ani pentru Rahila, fata ta cea mai tînără*"[11].

Iacov o iubise pe Rahila de cum o văzuse la fîntînă. Şi uită-te la priceperea lui Iacov! Îşi hotărăşte singur anii de slujbă, iar o dată cu anii aceştia dă şi mare dovadă de înfrînarea sa.

Şi pentru ce te miri, iubite, cînd auzi că a făgăduit să slujească şapte ani pentru copila iubită? Dumnezeiasca Scriptură, ca să ne arate că dragostea mare a lui Iacov pentru Rahila i-a micşorat şi suferinţa şi lungimea timpului, spune:

„*Şi a slujit Iacov pentru Rahila şapte ani; şi erau înaintea lui ca nişte zile puţine, pentru că o iubea*"[12].

Din pricina dragostei lui mari pentru fată, spune Scriptura, Iacov a socotit cei şapte ani drept cîteva zile. Cînd eşti rănit de dragoste nu mai ţii seamă de greutăţi; înduri totul cu uşurinţă, oricît de multe ar fi primejdiile, oricît de mari ar fi greutăţile; un singur lucru urmăreşti: să-ţi împlineşti dorul.

Să auzim acestea noi leneşii şi trîndavii, noi care arătăm atîta nerecunoştinţă Stăpînului nostru! Dacă dreptul acesta, pentru dragostea de fată, a primit să slujească şapte ani şi să îndure greutăţile păstoritului, fără să simtă vreo oboseală, fără să simtă lungimea timpului — ci toate i se păreau uşoare şi lesnicioase — şi hrănit de nădejdea bucuriei socotea cei şapte ani drept cîteva zile, apoi ce cuvînt de apărare mai putem avea noi care nu arătăm o

9. *Fac.*, 29, 14.
10. *Fac.*, 29, 15.
11. *Fac.*, 29, 18.
12. *Fac.*, 29, 20.

dragoste asemănătoare Stăpînului, Binefăcătorului și Purtătorului nostru de grijă, Care este totul pentru noi? Cînd e vorba de un cîștig material, preferăm să îndurăm orice cu dragă inimă, fie oboseală, fie necaz, fie rușine, fie chiar pedeapsă și pe lumea aceasta și pe cealaltă; dar cînd e vorba de mîntuirea noastră, cînd e vorba să atragem asupră-ne cîștigul cel de sus, deodată ne cuprinde căscatul, lenea, plictiseala. Ce iertare mai putem avea noi, ce cuvînt de apărare, cînd sîntem atît de nepăsători, cînd nu vrem să iubim pe Dumnezeu nici măcar atîta cît a iubit Iacov pe Rahila? Și ne purtăm așa, știind doar cîte binefaceri ne-a făcut și ne face Dumnezeu în fiecare zi!

Pavel nu s-a purtat așa de nerecunoscător ca noi! Pavel ardea atît de tare cu duhul, era atît de înflăcărat de dragostea de Dumnezeu, încît a rostit, a strigat și a grăit acele cuvinte vrednice de sufletul lui: „*Cine ne va despărți de dragostea lui Hristos?*“[13]. Uită-te la tăria cuvintelor lui! Uită-te cît de puternic îi era dorul! Uită-te cît de înflăcărată-i era dragostea! „*Cine ne va despărți?* Ce poate, oare, să mă despartă, spune el, de dragostea lui Dumnezeu? Ceva din cele ce se văd? Ceva din cele nevăzute? Nu!“.

III

Apoi, voind să enumere amănunțit pe toate și să ne arate tuturora dragostea lui puternică pentru Stăpînul său, a adăugat: „*Necazul, sau strîmtorarea, sau foametea, sau prigonirea, sau goliciunea, sau primejdia, sau sabia?*“[14]. O, suflet înnebunit de o nebunie, care are maică înțelepciunea!

„Care din necazurile ce vin asupra mea, spune Pavel, va putea să mă despartă de dragostea de Dumnezeu? Necazurile cele din fiecare zi? Nicidecum! Strîmtorările? Nici acestea! Poate prigoana? Deloc! Foametea? Nici ea! Primejdiile? Dar pentru ce vorbesc eu de foamete, de goliciune și de primejdii? Poate sabia? Însăși moartea, strigă Pavel, nu va putea reuși să mă despartă de dragostea lui Hristos! E cu neputință, cu totul cu neputință!“.

Nimeni altul n-a fost învrednicit să iubească atîta pe Stăpîn ca acest fericit suflet! Grăia ca și cum ar fi fost fără de trup, ca și cum ar fi trăit, ca să spun așa, în sferele cele de sus, ca și cum ar fi socotit că nici nu calcă pe pămînt. Dorul lui de Dumnezeu, dragostea lui înflăcărată i-a mutat mintea de la cele materiale la cele spirituale, de la cele prezente la cele viitoare, de la cele ce se văd la cele ce nu se văd. Așa e credința, așa e dragostea de Dumnezeu!

Și ca să cunoști sufletul mare a lui Pavel, iată că cel care iubea atîta pe Stăpînul, că cel care ardea de dorul Lui, este prigonit, urmărit și biciuit, iată că îndură nenumărate rele, spunînd: „*În osteneli mai mult, în bătăi peste măsură, la moarte adeseori; de la iudei am primit de cinci ori cîte patruzeci fără una; de trei ori am fost bătut cu toiege; o dată am fost bătut cu pietre; o noapte și o zi am petrecut în adînc; în călătorii adeseori, în primejdii pe rîuri, în primejdii între frații cei mincinoși, în osteneală și în trudă*“[15].

13. *Rom.*, 8, 35.
14. *Rom.*, 8, 35.
15. *II Cor.*, 11, 23–27.

A suferit atîtea şi totuşi se bucura şi se veselea. Ştia şi era încredinţat că ostenelile de aici îi sînt pricină celor mai mari răsplăţi, că primejdiile dau naştere cununilor. Dacă Iacov de dragul Rahilei a socotit cei şapte ani cîteva zile, apoi cu mult mai mult fericitul Pavel le socotea pe toate o nimica şi suferea orice pentru Hristos, pe Care-L iubea, o dată ce era înflăcărat de dorul după Dumnezeu.

Să ne străduim, dar, vă rog, să iubim pe Hristos şi noi. Hristos nu-ţi cere altceva decît să-L iubeşti din toată inima ta şi să-I împlineşti poruncile Lui. Cel care iubeşte pe Hristos cum trebuie iubit, negreşit se şi sileşte să-I împlinească poruncile Lui. Cînd iubeşti pe cineva din inimă te străduieşti să faci tot ce poţi ca să-ţi atragi dragostea lui. Şi noi, deci, dacă iubim pe Stăpîn din inimă, vom putea să-I împlinim poruncile Lui şi să nu facem nimic din cele ce-ar putea să-L supere pe Cel pe Care Îl iubim. În asta stă împărăţia cerurilor, în asta stă desfătarea bunătăţilor, în asta stau mii şi mii de bunătăţi, în a ajunge vrednici ca să-L iubim pe Dumnezeu în chipul în care trebuie iubit. Şi-L vom iubi cum trebuie, dacă, pentru dragostea lui Dumnezeu, vom arăta dragoste mare semenilor noştri. „*În aceste două porunci,* spune Hristos, *stă toată legea şi profeţii*[16] *: să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta şi din toată puterea ta şi din tot cugetul tău şi pe aproapele tău ca pe tine însuţi*"[17]. Acesta-i capul virtuţilor, aceasta-i temelia tuturor poruncilor lui Dumnezeu. Dragostea de Dumnezeu merge mînă-n mînă cu dragostea de aproapele. Cel ce iubeşte pe Dumnezeu nu va nesocoti pe aproapele său, nu va pune banii şi averile mai presus de semenii săi; dimpotrivă va fi larg la inimă şi la pungă, aducîndu-şi aminte de Cel Ce a spus: „*Cel ce a făcut unuia din aceşti fraţi mai mici ai Mei, Mie a făcut*"[18]. Gîndindu-se că prin ajutorul dat semenului său Însuşi Stăpînul universului este Cel Ce-şi împropriază ajutorul dat, va face pe toate cu multă tragere de inimă şi va da milostenie cu braţele deschise. Nu se va uita la nevrednicia celui din faţa lui, ci la măreţia Celui Care i-a făgăduit că-şi împropriază cele date săracilor.

Să nu dispreţuim, dar, vă rog, cîştigul sufletelor noastre, leacul rănilor noastre. Leacul acesta, da, mai cu seamă leacul acesta, ne va aduce atît de mare vindecare şi va tămădui aşa de bine rănile sufletelor noastre, încît nici urmă de ele nu va mai rămîne. Aşa ceva nu se poate vedea la rănile trupeşti. De-ai pune de nenumărate ori pe o rană trupească doctoriile făcute de doctori, neapărat tot va rămîne în trup urmă; şi pe bună dreptate, pentru că e vorba de tămăduirea trupului; dar aici, pentru că e vorba de tămăduirea sufletului, sufletul se schimbă cu totul în bine cînd îşi arată însuşirile lui bune şi frumoase; pune pe fugă toate rănile cum fugăreşte un vînt puternic praful. Scripturile sînt pline de astfel de pilde. De pildă fericitul Pavel, a ajuns din prigonitor apostol; cel ce mai înainte pustia Biserica, a ajuns mai pe urmă nuntaşul ei.

16. *Matei*, 22, 39.
17. *Marcu*, 12, 30–31.
18. *Matei*, 25, 40.

IV

Ai văzut ce adîncă schimbare? Ai văzut ce nespusă prefacere? La fel și cu tîlharul. Ucisese nenumărați oameni, dar într-o clipită de vreme și-a șters toate păcatele cu cîteva cuvinte așa de desăvîrșit, că a auzit pe Stăpîn spunîndu-i: *„Astăzi vei fi cu Mine în rai!"*[19]. Tot așa și vameșul. S-a bătut peste piept, și-a mărturisit păcatele și s-a dus acasă mai îndreptat decît fariseul[20]. Dar fiecare din ei a dobîndit iertare după ce fiecare și-a arătat însușirile frumoase ale sufletului lui, după ce și-au mărturisit păcatele cele de mai înainte.

Să cunoaștem, dar, puterea acestei porunci, să vedem cîtă putere dobîndește milostenia săvîrșită cu mînă largă, pentru ca văzîndu-i cîștigul ce ni-l dă, să o săvîrșim cu rîvnă. Puterea milosteniei este atît de mare, încît poate curăți nu numai păcatele, ci poate alunga chiar moartea. Și-ți voi spune cum.

—Dar care om milostiv, mă poate întreba cineva, a scăpat de moarte? Nu vedem că toți sîntem sub tirania morții!

—Nu te tulbura, iubite! Faptele au să-ți spună că puterea milosteniei a biruit tirania morții. Era o femeie numită Tavita, care tîlcuită înseamnă Căprioara; lucrul ei de fiecare zi era a strînge sieși bogăție sufletească din fapte de milostenie. Scriptura ne spune că îmbrăca pe văduve și le dădea tot ce le trebuia. S-a întîmplat că s-a îmbolnăvit și a murit. Și uită-mi-te acum, iubite, cum văduvele, care au fost ajutate de Tavita, cum trupurile îmbrăcate de ea, răsplătesc pe binefăcătoare la timp potrivit! S-au dus la apostol, ne spune Scriptura, și i-au arătat hainele și toate cîte a făcut Căprioara pe cînd era cu ele. I-au cerut pe hrănitoarea lor, au vărsat lacrimi și au înduplecat pe apostol spre milă[21]. Ce a făcut fericitul Petru? *„Plecîndu-și genunchele,* spune Scriptura, *s-a rugat; și întorcîndu-se către trup, a zis: „Tavita, scoală!". Iar ea și-a deschis ochii și văzînd pe Petru a șezut. Petru dîndu-i mîna a ridicat-o; și chemînd pe sfinți și pe văduve le-a dat-o vie"*[22]. Ai văzut puterea apostolului, dar mai bine zis, puterea Stăpînului, Care lucra în apostol? Ai văzut ce răsplată mare au avut facerile de bine către văduve chiar pe lumea aceasta? Te întreb: A dat ea văduvelor atît cît a primit în schimb? Nu! Ea le-a dat haine și hrană, iar ele au readus-o la viață, au alungat moartea din ea; dar mai bine zis, nu ele, ci Stăpînul nostru cel iubitor de oameni, pentru grija ce-a avut-o Tavita de văduve.

Ați văzut, iubiților, puterea leacului? Să ne procurăm cu toții leacul acesta. Nu e scump, deși are atît de mare putere! E tare ieftin și nici nu are nevoie de multă cheltuială. Mărimea milosteniei nu stă în mulțimea banilor, ci în slobozenia inimii celor ce fac milostenie. De aceea este primit cel ce dă un pahar cu apă[23], de aceea a fost primită văduva care a aruncat în cutia

---

19. *Luca*, 23, 43.
20. *Luca*, 18, 13.
21. *Fapte*, 9, 36–39.
22. *Fapte*, 9, 40–41.
23. *Matei*, 10, 42.

bisericii doi bănuţi[24], ca să cunoaştem că totdeauna Stăpînul universului cere inimă largă. Adeseori poţi vedea oameni cu puţine averi făcînd milostenii îmbelşugate, pentru că fac din toată inima milostenie; şi iarăşi dimpotrivă poţi vedea oameni cu multe averi care fac milostenii mai puţine decît cei cu mici averi, din pricina sufletului lor chiţibuşar.

Să vărsăm, dar, vă rog, cu inimă largă, în mîinile celor nevoiaşi din averile pe care ni le-a dăruit Stăpînul. Să-I dăm iarăşi cele ce ne-a dat, pentru ca aşa ele să ajungă iarăşi ale noastre cu mult adaos. Atît e de mare dărnicia Lui că, primind din cele ce ne-a dat, nu socoteşte că a primit pe cele ale Lui, ci ne făgăduieşte să ni le dea înapoi cu multă dărnicie; numai dacă noi am vrea să avem un astfel de suflet, ca atunci cînd dăm săracilor să socotim că punem darul nostru în mîna lui Dumnezeu, încredinţaţi fiind, că ne va da înapoi nu numai ceea ce a primit mîna Lui, ci cu mult mai mult decît ne-a dat, pentru că Stăpînul Îşi arată în toate dărnicia Sa. Dar pentru ce spun că ne dă mai mult decît am dat? Mîna lui Dumnezeu nu ne dă numai atît, ci pe lîngă asta ne dăruieşte şi împărăţia cerurilor, ne strigă în auzul tuturora, ne încununează şi ne dă mii şi mii de bunătăţi. Atît numai, dacă vrem să dăm puţin din cele date nouă. Ne cere, oare, ceva greu, un lucru pe care să nu-l putem face? Nu! Dumnezeu vrea să facem folositoare cele ce nu ne trebuie; vrea să împărţim bine acelea care sînt strînse fără rost şi în zadar în cămările noastre, pentru ca, luînd de aici pricină, să ne încununeze cu strălucire. Dumnezeu se sileşte, se sîrguieşte, face şi răsface totul, ca noi să ajungem vrednici de ce ne-a făgăduit.

V

Să nu ne lipsim, dar, singuri, vă rog, de nişte bunătăţi atît de mari. Uitaţi-vă la cei ce lucrează pămîntul! Îşi golesc hambarele, aruncă în pămînt seminţele, împrăştie cele adunate mai înainte şi fac cu plăcere asta, mîngîiaţi de nădejdea că au să culeagă mai mult; şi cu toate că ştiu că şi timpul rău şi sărăcia pămîntului şi alte multe pricini, fie năvala lăcustelor, fie rugina, le pot zădărnici aşteptările, totuşi, hrăniţi de bune nădejdi, aruncă în pămînt seminţele adunate în jitniţe. Dacă plugarii fac aşa, apoi cu mult mai mult noi trebuie să împrăştiem pentru hrana săracilor acele lucruri pe care le ţinem degeaba în casa noastră, cu mult mai mult trebuie să le punem acolo unde nu ne sînt dezminţite nădejdile şi nici nu avem a ne teme de sărăcia pămîntului. „*A risipit, a dat săracilor*"[25], spune Scriptura. Dar ascultă ce spune mai departe: „*Dreptatea lui rămîne în veacul veacului*"[26]. Ce minunată risipă! A risipit într-o clipită de vreme, iar dreptatea lui rămîne în veci. Poate fi, oare, un om mai fericit ca acesta? Nu! De aceea, vă rog, să căutăm să dobîndim dreptatea pe care o dă milostenia, ca să se spună şi despre noi pe bună dreptate: „Au risipit, au dat săracilor, dreptatea lor rămîne în veacul veacului". Dar ca să nu socoteşti că s-au pierdut cele risipite, de aceea Scriptura, după ce a spus: „*A risipit, a dat*", îndată a adăugat: „*Dreptatea lui rămîne în veacul veacu-*

24. *Luca*, 21, 2–4.
25. *Ps.*, 111, 8.
26. *Ps.*, 111, 8.

lui". Dreptatea celor ce au fost risipite rămîne pururea, se întinde de-a lungul tuturor veacurilor şi n-are nicicînd sfîrşit.

Dar în afară de milostenie să ne îngrijim mult şi de celelalte virtuţi. Să potolim patimile trupului; să izgonim din sufletul nostru orice poftă ruşinoasă, orice gînd urît, iuţimea, mînia, invidia; să ne împodobim frumuseţea sufletului cu tot ce putem, ca, făcîndu-i strălucitoare şi luminoasă frumuseţea lui, să atragem lîngă noi pe Stăpînul cerurilor, ca să ne socotească vrednici a-şi face sălaş în noi. Că se coboară îndată acolo unde vede frumuseţe sufletească. El doar a spus: „*Spre cine voi căuta, oare, dacă nu spre cel blînd, spre cel liniştit, spre cel smerit, spre cel care tremură de cuvintele Mele?*"[27]. Ai văzut că ne-a vorbit de toate culorile duhovniceşti, care pot face strălucitoare frumuseţea sufletului? „*Spre cel blînd*, spune Dumnezeu, *spre cel liniştit, spre cel smerit*"; apoi a adăugat însuşirea aceea care dă tărie tuturor acestor însuşiri: „*şi spre cel care tremură de cuvintele Mele*".

—Ce înseamnă: „*Şi spre cel care tremură de cuvintele Mele?*".

—Înseamnă a te supune cu fapta poruncilor lui Dumnezeu, aşa cum spune şi în altă parte: „*Fericit este acela care se teme de toate pentru evlavie*"[28]. Dacă noi ne purtăm cu mai multă dragoste şi bunăvoinţă cu sluga noastră cînd o vedem că împlineşte cu multă sîrguinţă şi teamă poruncile noastre, apoi cu mult mai mult va face aşa bunul Stăpîn cu noi. De aceea, deci, a spus: „*Voi căuta spre cel blînd, spre cel liniştit, spre cel care tremură de cuvintele Mele*".

Să tremurăm, dar, vă rog, şi cu multă frică să împlinim cuvintele Lui. Poruncile date de El nouă sînt cuvinte ale Lui! Cînd ştim ce-I place şi ce doreşte, să-I împlinim dorinţa şi să ne silim să fim aşa cum vrea. Să fim liniştiţi, blînzi şi smeriţi. Să împlinim cu multă evlavie şi cu mare frică toate poruncile Lui, pentru ca primind Stăpînul universului ardoarea sufletului nostru şi fiind mulţumit cu ascultarea noastră, să ne socotească vrednici a căuta la noi. Iar dacă va voi să facă asta, atunci ne va face să fim în deplină siguranţă. A spus: „*Voi căuta*" în loc de: „Vă voi învrednici de purtarea Mea de grijă, vă voi întinde mînă de ajutor, voi fi alături de voi în toate împrejurările, voi fi nespus de darnic cu voi".

Să ne purtăm, dar, aşa, vă rog, ca să caute şi la noi Stăpînul şi să putem trece fără dureri şi viaţa de aici şi să dobîndim şi bunătăţile viitoare, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

27. *Isaia*, 66, 2.
28. *Prov.*, 28, 14.

OMILIA LVI

Şi a zis Iaçov lui Laban: „Dă-mi femeia mea, că s-au împlinit zilele ca să intru la ea"[1].

I

De la dragostea lui Iacov pentru Rahila am ajuns ieri la dragostea lui Pavel pentru Hristos. Şi cînd am văzut cît de mare i-a fost dorul lui Pavel de Hristos, tîrît ca de un şuvoi puternic, n-am mai putut să mă întorc la şirul cuvîntului. De aceea, dacă vreţi, să ne continuăm astăzi cuvîntul, plinind cele ce nu fuseseră spuse, ca să ne întoarcem acasă după ce vom culege îndestulător folos din cuvintele Scripturii citite astăzi.

Cînd s-a împlinit numărul celor şapte ani,

„şi era înaintea lui Iacov atîta vreme ca nişte puţine zile, pentru că o iubea pe ea, i-a zis lui Laban: „Dă-mi femeia mea, că s-au împlinit zilele ca să intru la ea". Şi a adunat Laban pe toţi oamenii locului şi a făcut nuntă. Şi s-a făcut seară; şi luînd Laban pe Lia, fiica lui, a dus-o înăuntru la Iacov"[2].

Ai văzut cu cîtă cuviinţă făceau cei vechi nunţile? Auziţi toţi cei care vă daţi în vînt după petreceri drăceşti, toţi cei care murdăriţi chiar de la început sfinţenia nunţii! Erau oare fluiere? Erau oare chimvale? Erau oare dansuri drăceşti? Nu! Spune-mi, pentru ce aduci în casă chiar de la început o atît de mare vătămare, pentru ce chemi oameni de pe scenă şi de la teatru, ca să pîngăreşti cu o cheltuială nesăbuită cuminţenia miresei şi să-l faci pe mire şi mai fără de ruşine? Bine ar fi dacă chiar fără aceste flăcări, tinerii ar putea îndura în linişte furtuna patimilor! Dar cum să nu se înece sufletul tînărului cînd, şi cu văzul şi cu auzul, atîtea şi atîtea îi aprind şi mai mult flacăra şi-i face cuptorul patimilor şi mai învăpăiat? Pricina că se pierde şi se strică totul vine de acolo că de la început se sapă la temelia cuminţeniei tinerilor căsătoriţi. Adeseori, din prima zi mirele primeşte în suflet săgeata diavolului, pentru că priveşte cu ochi pofticioşi cele din jurul său, iar mireasa ajunge roabă şi cu văzul şi cu auzul; şi din acea zi rănile se măresc şi fac răul mai cumplit. Şi mai întîi înţelegerea dintre cei doi se şubrezeşte, iar dragostea păleşte. Cînd bărbatul începe să se gîndească la altă femeie şi-şi împarte gîndul şi într-o parte şi în alta şi e asaltat de diavol, atunci casa se umple de multă ruşine; iar dacă şi femeia face la fel, atunci se dărîmă, ca să spun aşa, totul din temelii. Se ascund unul de altul; bărbatul bănuieşte pe femeie şi femeia pe

1. *Fac.*, 29, 21.
2. *Fac.*, 29, 20–23.

bărbat. Şi acolo unde ar fi trebuit să fie unire şi înţelegere, acolo unde ar fi trebuit să fie un trup – că „*vor fi cei doi un trup*"[3], spune Scriptura – acolo cei doi sînt aşa de despărţiţi unul de altul, ca şi cum ar fi tăiaţi. Băgîndu-se între ei diavolul, le aduce atît de mare pagubă, încît se nasc în fiecare zi gîlcevi şi certuri, iar necazurile nu mai contenesc. Cine poate zugrăvi dispreţul slugilor, rîsetele vecinilor, neruşinarea soţilor? După cum atunci cînd corăbierii se răscoală, călătorii sînt în primejdie, pentru că vasul trebuie să se scufunde, tot aşa şi într-o căsnicie în care este neînţelegere între bărbat şi femeie, e firesc ca răul să se întindă asupra tuturor celor din casă. De aceea, vă rog, cunoscînd mai dinainte toate aceste rele, să nu vă supuneţi obiceiului de la nunţi. Ştiu că mulţi îmi vor spune că aşa e obiceiul să se facă nunţile şi nici nu vor să audă spusele mele; totuşi eu trebuie să vă spun cele ce vă sînt de folos şi cele ce vă vor smulge din osînda ce va să fie. Pentru ce vrei să-mi pui înainte obiceiul cînd paguba sufletească este atît de mare? Iată că şi eu vă pun înainte un obicei mai bun, pe care îl foloseau cei de la început, cînd nu era atît de mare cunoştinţa dreptei credinţe. Şi nu mi te gîndi la dreptul Iacov, ci la Laban, care se închina la idoli şi n-avea nici o cunoştinţă de dreapta credinţă, şi totuşi a arătat atîta filosofie. Fapta asta mare n-a fost a mirelui, ci a socrului. De asta şi eu, cînd vorbesc acum, nu mă adresez atît mirilor, cît părinţilor mirilor, tatălui mirelui şi tatălui miresei. Nu este, oare, nesăbuit ca noi, care ne-am bucurat de o atît de mare iubire de oameni, care am fost învredniciţi de înfricoşătoarele şi nespusele taine, noi să fim mai mici în privinţa aceasta decît Laban, care se închina la idoli? N-auzi, oare, pe Pavel spunînd că nunta este taină[4], că este icoană a dragostei lui Hristos de Biserică?[5]. Să nu ne facem, dar, singuri de ruşine, să nu pîngărim sfinţenia căsătoriei. Dacă sfatul ce vi-l dau este bun şi folositor, urmaţi-l chiar dacă nu-i consfinţit de obicei. Dar dacă lucrul pe care-l faceţi acum la nuntă este vătămător şi pierzător, îndepărtaţi-l, chiar dacă e consfinţit de obicei. Dacă am îngădui asta, atunci şi hoţul şi desfrînatul şi orice alt făcător de rele ar putea să ne pună înainte obiceiul; dar asta nu-i va fi de folos, nici de iertare, ba dimpotrivă de mare vină, că n-a putut să-şi învingă răul obicei.

II

Dacă am voi să fim cu mintea trează şi ne-am îngriji cum trebuie de mîntuirea noastră, am putea să ne depărtăm de acest rău obicei de la nunţi şi să deprindem obiceiul cel bun. Făcînd aşa vom da prilej şi altora să facă la fel cu noi şi vom primi răsplată şi pentru cele săvîrşite de aceia. Cel care face început de drum bun, acela este pricină şi pentru faptele altora şi primeşte o îndoită plată; şi pentru cele săvîrşite de el şi pentru că a îndrumat pe alţii

3. *Fac.*, 2, 24; *Efes.*, 5, 31.
4. *Efes.*, 5, 32.
5. *Efes.*, 5, 23–27.

pe această minunată cale. Nu-mi puneţi înainte acele cuvinte fără rost şi de rîs, spunînd că acesta e un obicei legiuit şi că pentru asta trebuie neapărat împlinit. Nu obiceiurile acestea de la nunţi fac să fie legiuită căsnicia! Legiuită e căsnicia cînd se face cu cumințenie şi cu cuviinţă după legile lui Dumnezeu, cînd cei căsătoriţi trăiesc în înţelegere unul cu altul. Şi legile civile ştiu asta; şi poţi auzi pe cei care se ocupă cu ele spunînd că nimic altceva nu este căsnicia decît înţelegerea dintre soţi. Să nu călcăm, dar, legile lui Dumnezeu o dată cu legile omeneşti! Să nu preferăm legile diavoleşti şi acest obicei pierzător. Obiceiul acesta de la nunţi este legea diavolului, a aceluia care se bucură totdeauna de pierderea noastră. Poate fi, oare, mai mare ruşine ca aceea cînd în seara nunţii se fac glume necuviincioase pe seama mirelui şi miresei, cînd ei sînt batjocoriţi şi luaţi în rîs de slugi şi de oameni de trei parale, cînd nimeni nu-i ţine de rău pe aceştia, cînd fiecare poate spune tot ce pofteşte? Dacă ar încerca cineva, în altă zi, să rostească cuvinte de ruşine ca în seara nunţii, apoi l-ar aştepta tribunalul, carcera, primejdia; în noaptea nunţii, însă, cînd ar trebui să fie mai multă cuminţenie, multă cuviinţă şi multă curăţenie, se umplu toate de atîta ruşine şi ocară că e firesc să spui că acolo nu-i altceva decît mîna diavolului. Dar nu vă supăraţi, vă rog! Nu fără rost am ajuns să vă vorbesc aşa, ci îngrijorat de mîntuirea şi bună cuviinţa voastră, dorind să vă schimbaţi şi să ajungeţi începătorii unui nou şi bun obicei. Puneţi numai început şi deschideţi cale acestui nou şi bun obicei şi încetul cu încetul, îndemnîndu-vă unul pe altul, vă vor lăuda toţi; şi vor urma acest bun obicei nu numai locuitorii acestui oraş, ci şi cei din depărtări; cu toţii vor face nunţile ca voi şi veţi primi cunună bogată de la Dumnezeu, că, de frica lui Dumnezeu şi de dragul poruncii Lui, aţi curmat acest obicei drăcesc de la nunţi. Sînt pe deplin convins că veţi primi cu căldură sfatul meu şi-l veţi împlini, că vă văd că ascultaţi cu mare plăcere cuvintele mele; şi auzind şi aplauzele şi laudele voastre, mă gîndesc că vă veţi sili să faceţi cu fapta ce-am spus eu cu cuvîntul. De aceea mulţumindu-mă cu cele rostite, să-mi reiau şirul cuvîntului.

„*Şi s-a făcut seară*, spune Scriptura, *şi a luat Laban pe Lia, fiica lui, şi a dus-o înăuntru la Iacov*".

Să nu trecem cu uşurinţă peste aceste cuvinte! Multe învăţături putem scoate din ele. Una, că Iacov era un om fără viclenie şi că a fost înşelat, tocmai pentru că era lipsit de orice gînd viclean; a doua, că toate s-au făcut cu atîta bunăcuviinţă, fără făclii, fără dansuri, fără lumini, care să depăşească trebuinţa, încît chiar înşelăciunea lui Laban a putut fi înfăptuită. Mai putem înţelege de aici şi dragostea lui Laban pentru Iacov; că Laban a pus la cale viclenia asta tocmai ca să-l ţină pe Iacov mai multă vreme lîngă el. Ştia că Iacov ardea de dorul Rahilei şi s-a gîndit că dacă Iacov ar fi dobîndit ce dorea, n-ar mai fi vrut să slujească pentru Lia, nici s-o ia de soţie. De aceea Laban, văzînd virtutea lui Iacov şi dîndu-şi seama că în alt chip nu l-ar putea convinge, a recurs la această înşelăciune, dîndu-i pe Lia împreună cu Zelfa, slujnica ei. Cînd Iacov l-a tras la răspundere pentru ce l-a înşelat, a dat un răspuns vrednic de crezare. La întrebarea lui Iacov:

„Pentru ce mi-ai făcut asta? Nu pentru Rahila ți-am slujit? Pentru ce m-ai înșelat? Laban i-a răspuns: *„Nu este așa obiceiul în locul acesta, a mărita pe cea mai tînără înaintea celei mai mari. Plinește, dar, și pentru aceasta șapte ani și ți-o voi da și pe aceasta pentru slujba ce-mi vei sluji mie încă șapte ani*"[6].

Ai văzut că Laban, lucrînd așa, a săvîrșit totul? Văzîndu-i dragostea lui Iacov pentru Rahila, Laban i-a zis: „Să nu crezi că te-am nedreptățit! Așa e obiceiul la noi, să mărităm întîi pe cea mai mare. De aceea am făcut asta; dar ți-o voi da și pe cea pe care o dorești, dacă-mi vei sluji tot atîția ani și pentru ea". Auzind acestea, Iacov a fost gata să primească totul și a mai slujit alți șapte ani.

„*Și a dat lui*, spune Scriptura, *de femeie pe Rahila, fiica lui*"[7].

III

Vezi iarăși că nunta se face cu toată cuviința? Cînd auzi, însă, că Iacov s-a însurat cu două surori și cu cea mai mare și cu cea mai mică, să nu te turburi și să nu judeci vremurile de atunci cu vremurile de acum. Pe vremea aceea, pentru că era la început, se îngăduia ca un bărbat să țină două sau trei sau chiar mai multe femei, ca să se înmulțească neamul omenesc; dar acum, cînd cu harul lui Dumnezeu neamul omenesc s-a înmulțit și virtutea a crescut, nu se mai îngăduie. Venind Hristos, sădind în oameni virtutea și făcînd, ca să spun așa, din oameni îngeri, Hristos a tăiat din rădăcini acest obicei rău. Vezi că nu trebuie să pui înainte obiceiul, ci să cauți totdeauna folosul? Iată, obiceiul acesta de a ține mai multe femei, pentru că era rău, vezi cum a fost curmat și nimeni nu mai poate pune înainte obiceiul. Nu căutați, vă rog, deloc obiceiul! Căutați folosul, nu ceea ce este vătămător sufletului! De este ceva bun, chiar dacă nu-i obicei, urmați-l; de este ceva vătămător, fugiți de el, depărtați-vă de el, chiar dacă-i obicei!

„*Și a dat-o*, spune Scriptura, *lui Iacov pe Rahila împreună cu Bala, slujnica ei*"[8].

Uită-te cît de mare era filosofia acelor oameni! A fost vorba, oare, de cete de robi? Nu! A fost, oare, vorba de acte, de învoieli, de condițiile acelea de rîs, care se pun la facerea nunților: dacă se întîmpla asta, dacă se întîmplă aceea? Nu! Azi, chiar înainte de căsătorie, oameni, care nu știu nici dacă va ține căsnicia pînă seara, rînduiesc în acte cele ce se vor întîmpla cu mult mai tîrziu: dacă n-au să aibă copii, dacă au să aibă copii și altele la fel cu acestea. La nunta Liei și Rahilei n-a fost vorba de așa ceva, ci tatăl a dat fiecărei fete cîte o slujnică și așa au pornit fiicele lui din casa lui.

6. *Fac.*, 29, 25–27.
7. *Fac.*, 29, 28.
8. *Fac.*, 29, 29.

„*Şi a iubit*, spune Scriptura, *pe Rahila mai mult decît pe Lia şi i-a slujit lui alţi şapte ani*"[9].

Chiar de la început Iacov s-a îndrăgostit de frumuseţea Rahilei; şi îndată ce a putut dobîndi ce dorea, a iubit mai mult pe Rahila decît pe Lia. Că frumuseţea ei îl atrăgea spre dragostea aceasta.

Uită-mi-te aici la nespusa iubire de oameni a Stăpînului! Uită-te că încetul cu încetul împlineşte cele făgăduite! Cel Care spusese: „*Voi fi cu tine, păzindu-te în orice cale vei merge*"[10] şi „*Te voi creşte şi te voi înmulţi*"[11], El şi acum le rînduieşte pe toate. Şi ca să vezi, ascultă că însuşi Dumnezeiasca Scriptură o spune lămurit:

„*Văzînd Domnul Dumnezeu că Lia este urîtă de Iacov, a deschis pîntecele ei; iar Rahila era stearpă. Şi a zămislit Lia şi a născut fiu lui Iacov*"[12].

Uită-te la iscusita înţelepciune a lui Dumnezeu! Pentru că Rahila atrăgea prin frumuseţea sa pe bărbatul ei şi pentru că Lia era urîtă de Iacov, pentru că nu era frumoasă, Dumnezeu i-a deschis Liei pîntecele pentru naşterea de copii, iar Rahilei i-a împietrit pîntecele. A rînduit şi una şi alta pentru iubirea Sa de oameni, pentru ca Lia să aibă oarecare mîngîiere prin copiii pe care-i va naşte şi cu asta să atragă şi spre ea dragostea bărbatului ei, iar Rahila să n-o întreacă pe sora sa prin frumuseţea ei.

„*Şi a deschis pîntecele ei*", spune Scriptura.

Din aceste cuvinte află, iubite, că Cel Ce rînduieşte totul este Creatorul universului; El trezeşte firea spre naşterea de copii şi că fără ajutorul de sus nu-i de nici un folos traiul împreună a bărbatului cu femeia. De aceea a spus Scriptura: „*A deschis pîntecele ei*", ca să cunoaştem că Însuşi Stăpînul a vrut ca Lia să aibă copii, pentru ca să-i mîngîie tristeţea. Dumnezeu este Cel Ce plăsmuieşte pruncii în pîntece şi le dă viaţă, precum spune şi David: „*Tu m-ai alcătuit din pîntecele maicii mele*"[13]. Şi iată că Dumnezeiasca Scriptură ne arată că prin puterea Sa Creatorul firii a făcut şi una şi alta: a deschis pîntecele Liei, iar pe al Rahilei l-a închis. Dumnezeu lucrează cu uşurinţă pe toate, pentru că e Stăpînul firii.

„*Şi a zămislit Lia*, spune Scriptura, *şi a născut fiu lui Iacov. Şi l-a numit Ruben, zicînd: „Că a văzut Domnul smerenia mea; acum mă va iubi bărbatul meu*"[14].

Uită-te la simţămintele înalte ale femeii! „Stăpînul a văzut smerenia mea, zice ea, şi mi-a dat copil, ca pentru copil, să pot fi iubită". Uită-te cît de darnic e iubitorul de oameni Dumnezeu! Uită-te cu cîtă dărnicie Îşi împarte darurile Sale: vrea să şi înmulţească seminţia dreptului, dar în acelaşi timp să o facă şi pe Lia dorită de bărbatul ei.

9. *Fac.*, 29, 30.
10. *Fac.*, 28, 15.
11. *Fac.*, 35, 11.
12. *Fac.*, 29, 31–32.
13. *Ps.*, 138, 12.
14. *Fac.*, 29, 32.

„Și a zămislit iarăși, spune Scriptura, *și a născut al doilea fiu lui Iacov; și a zis: „A auzit Domnul că sînt urîtă de bărbatul meu și mi-a mai dat și acest copil", Și l-a numit Simeon"*[15].

Uită-te că Lia mulțumește Stăpînului pentru fiecare copil. E recunoscătoare pentru binefacerea primită. *„A auzit Domnul că sînt urîtă de bărbatul meu, spune ea, și mi-a mai dat și acest copil".* Și de aceea *„l-a numit Simeon".*

IV

Ai văzut că nu dă la întîmplare nume copiilor? L-a numit Simeon pentru că a auzit-o Domnul. Că numele Simeon în limba ebraică înseamnă: a fost auzită.

„Și a zămislit iarăși și a născut un fiu și a zis: „Într-această vreme va fi bărbatul meu la mine, că i-am născut trei fii". Și l-a numit pe acesta Levi"[16].

Mi se pare că Lia, prin aceste cuvinte, vrea să arate că nu reușise să atragă cu cei doi copii ai ei dragostea lui Iacov; Iacov era încă prins cu totul de Rahila. De aceea Lia a spus: *„Într-această vreme va fi bărbatul meu la mine".* „Dacă i-am adăugat al treilea copil, poate că îl voi face să fie mai bun cu mine. Iată i-am născut trei fii".

„Și a zămislit iarăși și a născut un copil și a zis: „Acum voi lăuda pe Domnul". De aceea i-a pus numele Iuda"[17].

—Ce înseamnă aici: *„Voi lăuda?".*

Înseamnă: „Voi mulțumi și-L voi slăvi pe Dumnezeu, că mi-a adăugat al patrulea fiu și mi-a dăruit o bogăție atît de mare. Iubirea de oameni a lui Dumnezeu, prin copiii pe care mi i-a dăruit, a îndepărtat ura ce mi-o purta bărbatul meu pentru urîțenia mea și a risipit din sufletul meu covîrșitoarea mea tristețe. Bărbatul meu a găsit în copii o mîngîiere a urîțeniei mele și și-a îndreptat ura spre soră-mea".

„După ce a născut pe Iuda, spune Scriptura, *Lia a încetat a naște"*[18]. *Văzînd Rahila că nu i-a făcut fii lui Iacov, a pizmuit pe sora ei și a zis lui Iacov: „Dă-mi copii! Iar de nu, voi muri"*[19].

O cerere necugetată, ieșită dintr-o inimă de femeie și dintr-un suflet asaltat de invidie.

„Dă-mi copii!".

N-ai auzit, Rahilo, că nu traiul Liei cu Iacov i-a dat copiii, ci Domnul Dumnezeu, Care *„i-a deschis pîntecele Liei, văzînd că este urîtă de Iacov?".* Pentru ce ceri de la bărbatul tău un lucru mai presus de fire? Pentru ce lași pe Stăpînul firii și învinui pe bărbatul tău, care nu te poate ajuta cu nimic?

„Dă-mi copii! Iar de nu, voi muri!".

---

15. *Fac.*, 29, 33.
16. *Fac.*, 29, 34.
17. *Fac.*, 29, 35.
18. *Fac.*, 29, 35.
19. *Fac.*, 30, 1.

Mare rău e invidia. Te aruncă în brațele nebuniei. Așa a pățit Rahila. Văzînd ceata copiilor surorii sale și gîndindu-se la pustietatea ei, Rahila n-a mai putut îndura ocara, nu și-a mai putut stăpîni turburarea minții, ci a rostit acele cuvinte pline de nebunie, zicînd: *„Dă-mi copii! Iar de nu, voi muri!"*. Rahila cunoștea dragostea lui Iacov pentru ea și socotind, poate, că din pricina lui Iacov sora sa are atîția copii, iar ea nu are deloc, i-a spus: *„Dă-mi copii!"*. Apoi, voind să-l sperie pe bărbatul ei, a adăugat: *„Iar de nu, voi muri"*.

Ce a răspuns iubitorul de Dumnezeu Iacov?

„S-a mîniat pentru cuvintele acestea și i-a zis: „Sînt eu, oare, Dumnezeu, Cel Ce te-a lipsit de rodul pîntecelui?"[20].

„Pentru ce lași, îi spune Iacov, pe Stăpînul firii și mă ții pe mine de rău? El te-a lipsit de rodul pîntecelui tău. Pentru ce nu-I ceri Lui, singurul Care poate deschide izvoarele firii, Care poate deștepta pîntecele spre nașterea de fii? Află că El este Cel Ce te-a lipsit de rodul pîntecelui și a dăruit surorii tale atîta bogăție de copii. Nu-mi cere, dar, ce nu-ți pot da și nu-s stăpîn să dau. De ar fi stat în puterea mea, te-aș fi pus negreșit înaintea surorii tale, că pe tine te iubesc mai mult. Dar pentru că nu te pot ajuta cu nimic, oricît de mult te-aș iubi, cere Celui Ce te-a făcut stearpă, că El poate să pună capăt sterpiciunii tale".

Cît de înțelept a fost dreptul Iacov! Mînia l-a cuprins la auzul celor spuse de Rahila, dar îi răspunde cu multă înțelepciune și o învață cu de-amănuntul totul. Îi face cunoscută pricina, pentru ca nu părăsind pe Stăpîn să ceară de la altcineva ceea ce numai Acela poate da.

Rahila aflînd că Dumnezeu a lipsit-o de copii și văzînd că sora ei are mulți copii, își caută o altă mîngîiere pe măsura nevoii ei și-i spune lui Iacov: „Pentru că mi-ai dovedit că nu din pricina ta sînt fără de copii, ia-mi cel puțin slujnica mea; fă-mi cu ea copii, să socot ai mei copiii ei, ca să pot avea și eu o cît de mică mîngîiere.

„Și i-a dat lui, spune Scriptura, *pe Bala, slujnica ei, femeie lui; și a intrat la ea. Și a zămislit și i-a născut lui Iacov fiu. Și a zis Rahila: „Mi-a făcut dreptate Dumnezeu; a ascultat glasul meu și mi-a dat fiu". Pentru aceea l-a numit Dan"*[21].

Rahila a avut oarecare mîngîiere cînd a născut slujnica. De aceea i-a și dat acest nume copilului. Și a mulțumit Stăpînului pentru copil.

„Și a mai zămislit Bala, spune Scriptura, *și a născut. Și a zis Rahila: „Mi-a ajutat Dumnezeu; m-am luptat cu sora mea și am biruit". Și i-a pus numele Neftalim"*[22].

Prin slujnică, Rahila s-a încredințat că nu era Iacov de vină că ea n-a avut copii. Și a cescut pe copiii slujnicii ca pe copiii ei, le-a dat nume și și-a găsit în ei foarte mare mîngîiere.

20. *Fac.*, 30, 2.
21. *Fac.*, 30, 4–6.
22. *Fac.*, 30, 7–8.

„*Văzînd Lia*, spune Scriptura, *că a încetat a naște, a dat și ea pe Zelfa, slujnica ei, lui Iacov femeie. Și a zămislit și a născut. Și a zis Lia: „Am avut noroc*“, în loc de: „Mi-am ajuns scopul“. *Și i-a pus numele Gad*“[23].

Lia l-a numit pe copil Gad, pentru că a reușit ce și-a pus în gînd.

„*Și a zămislit iarăși și a născut alt copil. Și a zis Lia: „Fericită sînt eu, că mă vor ferici femeile“. Și i-a pus numele Așer*“[24].

V

Ai văzut că și Lia a socotit ai săi copiii născuți de slujnica ei? Ai văzut că-și spune fericită și că se socotește vrednică de fericire din pricina nașterii de copii?

Dar uită-mi-te la cele ce se întîmplă mai tîrziu, ca să vezi că invidia s-a mutat de la Rahila la Lia și că o asaltează cînd pe una, cînd pe alta.

„*Și s-a dus*, spune Scriptura, *Ruben la cîmp în vremea secerișului de grîu și a găsit fructe de mandragoră*[25] *și le-a adus mamei lui. Și a zis Rahila către Lia: „Dă-mi din mandragorele fiului tău!“. Și a zis Lia: „Nu ți-i de ajuns că mi-ai luat bărbatul? Vrei să-mi iei, oare, și mandragorele fiului meu?*“[26].

Vezi cum vădesc cuvintele patima sufletului ei? „*Nu ți-i de ajuns că mi-ai luat bărbatul? Vrei să-mi iei, oare, și mandragorele fiului meu?*“.

Iară Rahila a zis: „Nu așa! Să doarmă cu tine noaptea aceasta pentru mandragorele fiului tău!“[27].

„Dă-mi mandragorele, a spus Rahila, și ia astăzi cu tine pe bărbat!“. Iată cît de mult ținea Iacov la Rahila! Chiar dacă Lia îi făcuse lui Iacov atîția copii, totuși Iacov ținea încă la Rahila! Dacă Lia n-ar fi avut copii, ar mai fi putut trăi ea, oare, în casă cu soră-sa? Nu! Rahila îi dă bărbatul în schimbul mandragorelor, ca și cum ar fi avut deplină stăpînire asupra lui și-i spune: „*Să doarmă astăzi cu tine pentru mandragore*. Împlinește-mi pofta de mandragore și îți dau în schimb bărbatul“.

„*Cînd a venit Iacov, Lia i-a ieșit întru întîmpinarea lui și i-a zis: „La mine ai să intri astăzi, că te-am plătit astăzi cu mandragorele fiului meu“. Și a dormit cu ea în noaptea aceea. Și a auzit Dumnezeu pe Lia și a zămislit și a născut al cincilea fiu. Și a zis Lia: „Datu-mi-a Dumnezeu plata mea, pentru că am dat pe slujnica mea bărbatului meu“. Și i-a pus numele Isahar, adică plată*“[28].

„*Și a auzit Dumnezeu pe Lia*“, spune Scriptura.

Dumnezeu a auzit-o, pentru că a văzut-o îndurerată și respinsă de bărbatul ei. Și Lia a născut și a zis: „Am primit plată, pentru că am dat pe slujnica mea bărbatului meu“. De aceea i-a pus numele Isahar.

23. *Fac.*, 30, 9–11.
24. *Fac.*, 30, 12–13.
25. Plantă stupefiantă, crește în țările calde.
26. *Fac.*, 30, 14–15.
27. *Fac.*, 30, 15.
28. *Fac.*, 30, 16–18.

„Şi a zămislit iarăşi Lia şi a născut un al şaselea fiu. Şi a zis Lia: „Dăruitu-mi-a Dumnezeu dar bun. Acum mă va alege pe mine bărbatul meu, pentru că i-am născut şase fii". Şi i-a pus numele Zabulon"[29].

„Voi fi, deci, dragă bărbatului meu, şi-a spus ea, pentru că i-am născut şase feciori!". De asta l-a numit pe copil Zabulon.

„Şi a născut şi o fată şi i-a pus numele Dina. Şi şi-a adus aminte Dumnezeu de Rahila şi a auzit-o; şi i-a deschis pîntecele ei. Şi a zămislit şi a născut lui Iacov fiu. Şi a zis Rahila: „Luatu-mi-a Dumnezeu ocara mea". Şi i-a pus numele Iosif, zicînd: „Dumnezeu mi-a dat un alt fiu"[30].

„Luatu-mi-a Dumnezeu ocara mea". Dumnezeu a pus capăt sterpiciunii mele a spus Rahila; s-a împăcat cu mine; a trezit pîntecele meu pentru naşterea de fii; m-a scăpat de ocară. *Şi i-a pus numele Iosif, zicînd: „Mi-a dat Dumnezeu un alt fiu".*

Iată că se împlinesc, încetul cu încetul, făgăduinţele lui Dumnezeu! Iată cîţi copii a avut dreptul Iacov dintr-o dată datorită purtării de grijă a lui Dumnezeu! Pentru că Iacov a primit cu multă supunere să slujească paisprezece ani, de aceea Dumnezeul universului îl răsplăteşte pentru dragostea sa de Dumnezeu şi-i înmulţeşte atît de mult neamul, încît are să fie invidiat, aşa cum vom afla din textele următoare ale Scripturii pe care voiam să vi le tălmăcesc.

VI

Dar ca să nu par că obosesc dragostea voastră, lungind prea mult cuvîntul, dacă vreţi mă voi opri aici, păstrînd pentru mai tîrziu ce mai am de spus. Un singur sfat am să dau dragostei voastre: Să vă aduceţi aminte de cele ce-am grăit! Să rîvniţi virtutea oamenilor din vechime; să vă creşteţi ca şi ei copiii; ca şi ei să faceţi nunţile, pentru ca tot ca şi ei să atrageţi asupra voastră, prin virtutea voastră, dragostea lui Dumnezeu. Cînd Dumnezeu e binevoitor cu noi, vom fi mai străluciţi ca toţi, chiar de-am fi printre străini, chiar de-am fi lipsiţi de toate, chiar de-am fi necunoscuţi. Nu-i om mai fericit ca omul ajutat de mîna de sus. Fericitul Iacov s-a bucurat de acest ajutor şi încetul cu încetul a ajuns la atîta strălucire, că a fost invidiat de popoarele în mijlocul cărora trăia.

Pe el să-l imităm şi noi, ca să fim învredniciţi de ajutorul cel de sus! Să nu alergăm la oamenii care au putere şi nici să nu umblăm după ajutorul lor. Nimic nu-i mai şubred ca ajutorul omenesc. Viaţa de toate zilele ne-o arată din destul. În fiecare zi vedem schimbări neaşteptate. Toate-s nestatornice! Unul, care pînă mai ieri se bucura de cea mai mare fericire, ajunge dintr-o dată aruncat jos la pămînt, lovit de mari nenorociri, îndurînd adesea osîndă de ocnaş. Nu-i, dar, o nebunie să umbli după ajutorul celor a căror soartă e atît de şubredă, care nu pot nici pe ei înşişi să se ajute? De aceea să nu cău-

29. *Fac.*, 30, 19–20.
30. *Fac.*, 30, 21–24.

tăm ajutorul omenesc, aducîndu-ne aminte de profetul care spune: „*Blestemat e omul care nădăjduieşte în om*"[31]. Vezi că unul ca acesta nu este numai prost, ci şi blestemat, pentru că părăseşte pe Stăpînul universului şi aleargă la un om ca el, la un om care nu-şi poate ajuta nici lui!

Să fugim, dar, vă rog, de acest blestem şi să ne mutăm în Dumnezeu toată nădejdea. Ajutorul lui Dumnezeu e trainic, neclintit; nu e schimbător, precum e ajutorul omenesc! Aici moartea întrerupe ajutorul şi lasă goi şi sărmani pe cei ce-şi căutaseră în om scăparea sau chiar, înainte de moarte, schimbările din viaţă îi lipsesc de ajutor şi pe unii şi pe alţii. Viaţa e plină de aceste pilde. De aceea nici nu merită iertare cei care după astfel de pilde tot îşi mai pun nădejdea în ajutorul omenesc. Adeseori îndură chiar nenumărate necazuri tocmai de la cei care păreau că le sînt sprijinitori. Mai mult, răutatea omenească este atît de mare că chiar binefăcătorii sînt răsplătiţi cu rău. La Dumnezeul universului, cu totul dimpotrivă. El ne face bine totdeauna chiar cînd noi sîntem nerecunoscători. Dumnezeu Îşi întinde ajutorul Său, fără să ţină seama de nerecunoştinţa noastră. În toate Dumnezeu merge pe urmele iubirii Sale de oameni, de care, facă Dumnezeu, ca noi toţi să ne bucurăm, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

31. *Ier.*, 17, 5.

OMILIA LVII

„Şi a fost că după ce a născut Rahila pe Iosif, a zis Iacov lui Laban: „Dă-mi drumul să mă duc la locul meu şi în pămîntul meu“[1].

I

Trebuie neapărat să dau azi dragostei voastre cele rămase din spusele de ieri, pentru ca şi din cele ce am să vă spun acum să vedem purtarea de grijă a lui Dumnezeu de Iacov; şi văzînd iubirea de Dumnezeu a dreptului să-i rîvnim virtutea. Nu fără de rost harul Sfîntului Duh ne-a lăsat în scris aceste istorii, ci ca să ne îndemne spre urmarea şi rîvna oamenilor virtuoşi. Cînd auzim de răbdarea unuia, de curăţenia trupească şi sufletească a celuilalt, de graba cu care un altul găzduia străinii, de virtutea mare a fiecăruia din ei şi că toţi au strălucit şi au ajuns vestiţi, ei bine atunci ne cuprinde dorul de a fi ca ei. Haide, dar, să spunem astăzi şi cele ce-au rămas din istoria dreptului acestuia, ca să sfîrşim cuvîntul.

„*Şi a fost*, spune Scriptura, *că, după ce a născut Rahila pe Iosif, a zis Iacov lui Laban: „Dă-mi drumul să mă duc la locul meu şi în pămîntul meu. Dă-mi femeile şi copiii mei, pentru care ţi-am slujit*“[2].

Uită-te la sufletul mare al dreptului Iacov! Ştia bine că Dumnezeu îl iubeşte, dar nu s-a mîndrit înaintea lui Laban, ci cu multă blîndeţe îi spune: „*Dă-mi drumul să mă duc*“. Cu adevărat nimic nu-i mai tare ca blîndeţea, nimic nu-i mai puternic decît ea. Pentru că Iacov a vorbit mai înainte cu blîndeţe, iată că şi Laban e gata să-i răspundă cu multă mărinimie sufletească.

„*Şi a zis*, spune Scriptura, *Laban lui: „De am aflat har înaintea ta, pot spune că Dumnezeu m-a binecuvîntat cu venirea ta la mine. Hotărăşte simbria ta şi ţi-o voi da*“[3].

„Ştiu, îi spune Laban, că după ce ai venit în casa mea m-am bucurat din belşug de dragostea lui Dumnezeu. Deci, pentru că-mi dau seama de binele ce l-am avut o dată cu venirea ta, spune-mi ce simbrie vrei şi sînt gata să ţi-o dau“.

1. *Fac.*, 30, 25.
2. *Fac.*, 30, 25–26.
3. *Fac.*, 30, 27–28.

Uită-te acum cît de bun este Iacov! Că nu trebuie să trecem cu uşurinţă pe lîngă cuvintele lui. Gîndeşte-te că Iacov nici n-a pomenit de osteneala sa, nici n-a cerut simbrie pentru munca sa, ci a spus numai atît: *„Dă-mi femeile şi copiii mei pentru care ţi-am slujit, ca să plec"*. Laban, ruşinat de marea blîndeţe a dreptului, i-a zis: „Spune-mi ce simbrie vrei să-ţi dau şi ţi-o voi da cu dragă inimă!".

—Dar nu erau, oare, cu el femeile şi copiii? Atunci pentru ce a spus: *„Dă-mi femeile şi copiii mei?"*.

—Pentru că voia să-i dea lui Laban cinstea cuvenită, pentru că voia să-şi arate prin tot ce făcea propria lui purtare şi pentru că voia să plece liber din casa socrului său. Vezi că Iacov, cu cuvintele sale, l-a înduplecat pe Laban să-i făgăduiască şi simbrie, ba chiar i-a îngăduit să hotărască el simbria.

—Ce a făcut Iacov?

—Uită-te iarăşi la covîrşitoarea lui blîndeţe! Nu caută să fie împovărător, nici nu-i cere mult lui Laban!

—Dar ce face?

—Îl ia iarăşi pe Laban martor al purtării sale frumoase şi al dragostei de muncă, de care a dat dovadă tot timpul cît i-a slujit, şi-i spune:

„Tu ştii ce ţi-am slujit şi cîte erau dobitoacele tale cînd am venit la tine. Erau puţine înainte de venirea mea şi s-au înmulţit tare; şi te-a binecuvîntat Domnul de cînd am pus piciorul în casa ta. Dar acum, cînd îmi voi face şi eu casă?"[4].

„Te iau pe tine martor al ostenelilor mele, i-a spus el. Ştii că am muncit cu dragă inimă; puţine la număr erau vitele pe care le-am luat în primire şi iată că prin munca şi grija mea s-au înmulţit tare". Apoi, arătîndu-şi dragostea lui de Dumnezeu, îi zice: *„Te-a binecuvîntat Dumnezeu de cînd am pus piciorul în casa ta. Dar acum cînd îmi voi face şi eu casă?* Ştii şi tu că după venirea mea harul cel de sus ţi-a înmulţit averea. Dar acum, după ce-am făcut cu dragă inimă totul, după ce am împlinit slujba şi după ce vădit s-a făcut ajutorul lui Dumnezeu, acum este drept să-mi fac şi eu casă".

—Ce înseamnă: *„Să-mi fac casă?"*.

—Înseamnă: Să trăiesc şi eu liber, să-mi port eu singur grijă de casa mea. Cînd a auzit acestea,

„Laban i-a zis: „Ce să-ţi dau?"[5].

„Ce vrei să-ţi dau? Spune-mi! Mărturisesc şi eu nu tăgăduiesc. Ştiu cîte mi-a dat Dumnezeu şi că m-a binecuvîntat Dumnezeu o dată cu venirea ta".

„Şi i-a zis Iacov: „Să nu-mi dai nimic. Dar dacă vei face cuvîntul ce ţi-l voi spune, voi paşte iarăşi oile tale"[6].

„Nu vreau, îi spune Iacov, să primesc de la tine nici o simbrie, ci numai să primeşti ce-ţi voi spune şi iarăşi *îţi voi paşte oile tale*. Iar ce vreau eu este aceasta".

---

4. *Fac.*, 30, 29–30.
5. *Fac.*, 30, 31.
6. *Fac.*, 30, 31.

Vezi că dreptul, pentru că era încredinţat de ajutorul lui Dumnezeu, îi face lui Laban această propunere:

„*Să treacă*, spune el, *oile tale astăzi; şi desparte din ele tot animalul negru dintre miei şi pe animalul tărcat şi pestriţ dintre capre; şi aceasta va fi simbria mea. Şi mi se va arăta dreptatea mea în ziua de mîine, că aceasta va fi simbria mea înaintea ta; şi tot animalul care nu va fi pestriţ şi tărcat între capre şi negru între miei, să fie socotit de furat*"[7].

II

Uită-te la isteţimea dreptului Iacov. Pentru că ştia de cîtă dragoste îl învredniceşte Dumnezeu, de aceea îi cere lui Laban ceea ce era greu în chip firesc sau chiar cu totul cu neputinţă – că este cu totul rar să fie felurită culoarea mieilor născuţi –. Asta a fost pricina că Laban a primit îndată propunerea şi a zis:

„*Fie după cuvîntul tău*". *Şi a despărţit în ziua aceea ţapii cei pestriţi şi tărcaţi şi toate caprele cele pestriţe şi tărcate şi tot animalul care era alb între ele şi tot animalul care era negru între miei; şi le-a dat în mîinile fiilor lui. Şi le-a despărţit cale de trei zile între ele şi între Iacov*"[8].

După ce Laban a despărţit turmele după propunerea lui Iacov, le-a dat fiilor lui,

„*Iar Iacov păştea oile care-i rămăseseră lui Laban*"[9].

—Care oi?

—Care nu aveau nici o deosebire în ce priveşte culoarea.

—S-au făcut toate acestea ca şi Iacov să cunoască prin fapte cît de mult îi poartă Dumnezeu de grijă, iar Laban să vadă de cît ajutor de sus se bucură Iacov.

„*Şi a luat*, spune Scriptura, *Iacov nuiele verzi de plop, de nuc şi de paltin şi a crestat pe ele crestături albe, jupuindu-le pe coaja verde; şi se vedea pe nuiele împestriţată albeaţa pe care o încrestase. Şi a pus nuiele pe care le încrestase în jghiaburi, în adăpătorile de apă, pentru ca atunci cînd vor veni oile să bea, ele să bea cu nuielele în faţă ca să zămislească oile cu nuielele în faţă. Şi oile zămisleau cu nuielele în faţă şi năşteau miei tărcaţi, vărgaţi şi pestriţi*"[10].

Dreptul Iacov n-a făcut asta de capul lui, ci harul cel de sus i-a pus gîndul acesta în cugetul lui. Nici nu era firesc ce se întîmpla; era o faptă nemaiauzită, care depăşea cu mult rînduiala firii.

„*Şi Iacov a despărţit mieii; şi a pus înaintea oilor un berbec tărcat şi pe toţi mieii cei pestriţi; şi şi-a făcut lui şi turmă şi nu le-a amestecat cu oile lui Laban*"[11].

---

7. *Fac.*, 30, 32 33.
8. *Fac.*, 30, 34 36.
9. *Fac.*, 30, 36.
10. *Fac.*, 30, 37 39.
11. *Fac.*, 30, 40.

Pentru că mieii care se nășteau erau după dorința lui Iacov, Iacov i-a adăugat la oile sale; i-a despărțit de oile lui Laban și și-a făcut lui și turmă deosebită.

„Și a fost în vremea în care zămisleau oile și luau în pîntece. Iacov punea nuielele înaintea oilor ca să zămislească așa cum erau nuielele. Iar cînd nășteau oile, nu le punea. Și cele nepătate erau ale lui Laban, iar cele pătate ale lui Iacov. Și s-a îmbogățit omul foarte foarte"[12].

—Ce vrea să spună această repetare a lui „*foarte?*".

—Vrea să arate marea bogăție a lui Iacov, că nu s-a îmbogățit mult, ci foarte mult.

„Și a avut multe dobitoace și boi și slugi și slujnice"[13].

Dar vezi-mi că iarăși se naște de aici invidie pe drept!

„Și a auzit Iacov cuvintele fiilor lui Laban, care ziceau: „Iacov a luat toate cele ale tatălui nostru; că din cele ale tatălui nostru și-a făcut toată slava aceasta"[14].

Iată că invidia îi face nerecunoscători; și nu numai pe ei, ci și pe Laban.

„Și a văzut, spune Scriptura, *Iacov fața lui Laban și iată nu era cu el ca ieri și alaltăieri"*[15].

Cuvintele fiilor lui i-au turburat mintea lui Laban; l-au făcut să uite ceea ce-i spusese înainte lui Iacov: *„M-a binecuvîntat Dumnezeu o dată cu venirea ta"*[16]. Laban, care mulțumise Stăpînului că i s-a înmulțit averea datorită venirii lui Iacov, ei bine acum, ațîțat de fiii lui, este cuprins de invidie. În afară de asta, văzuse și el că dreptul Iacov ajunsese foarte bogat; de aceea nu mai voia să se poarte cu el ca pînă atunci. *„A văzut Iacov fața lui Laban și iată nu mai era cu el ca ieri și alaltăieri"*.

Ai văzut marea bunătate a lui Iacov și nerecunoștința fiilor lui Laban? Nu și-au mai putut stăpîni invidia și au tulburat și sufletul tatălui lor! Uită-te acum și la nespusa purtare de grijă a lui Dumnezeu! Uită-te și cît pogorămînt folosește cînd vede că noi facem ce trebuie să facem.

Deci Dumnezeu, cînd a văzut că dreptul Iacov este pizmuit de Laban și de fiii lui, i-a spus:

„Întoarce-te în pămîntul tatălui tău și la rudele tale și voi fi cu tine"[17].

„Ți-i de ajuns, îi spune Dumnezeu, cît ai stat în pămînt străin. Acum vreau să împlinesc ce-ți făgăduisem mai înainte, cînd ți-am spus: *Te voi întoarce în pămîntul tău*[18]. Întoarce-te, dar, și nu te teme de nimic. Că *Eu voi fi cu tine*".

Și, ca să nu pregete dreptul Iacov a pleca, ci să pornească cu curaj la drum, Dumnezeu îi spune: „*Eu voi fi cu tine!* Pînă acum ți-am rînduit pe

12. *Fac.*, 30, 41–43.
13. *Fac.*, 30, 43.
14. *Fac.*, 31, 1.
15. *Fac.*, 31, 2.
16. *Fac.*, 30, 27.
17. *Fac.*, 31, 3.
18. *Fac.*, 28, 15.

toate cele ale tale și ți-am înmulțit seminția ta; tot Eu și de acum înainte *voi fi cu tine*".

La auzul acestor cuvinte ale lui Dumnezeu, Iacov n-a mai amînat, ci îndată s-a pregătit de drum.

„*Trimițînd*, spune Scriptura, *a chemat pe Rahila și pe Lia de la cîmp, unde pășteau turmele. Și le-a zis lor*"[19].

Iacov a vrut să se sfătuiască despre plecare cu femeile lui; să le facă cunoscută și porunca lui Dumnezeu, dar și invidia tatălui lor.

„*Și le-a zis lor: „Văd că fața tatălui vostru nu mai este față de mine ca ieri și alaltăieri; dar Dumnezeul tatălui meu este cu mine. Înșivă știți că eu cu toată puterea mea am slujit tatălui vostru, dar tatăl vostru m-a înșelat și mi-a schimbat simbria de zece miei*[20]*; și Dumnezeu nu i-a dat lui să-mi facă rău. Cînd a zis: „Oile pestrițe să fie simbria ta", toate oile au fătat miei pestriți; cînd a zis: „Oile albe să fie simbria ta", toate oile au fătat miei albi. Și a luat Dumnezeu toate vitele tatălui vostru și mi le-a dat mie*"[21].

III

Vezi că le arată și una și alta; le arată și nerecunoștința tatălui lor față de el, dar și bunăvoința cu care i-a slujit. Le spune: „*Știți că am slujit cu toată puterea tatălui vostru*". Le face cunoscut vădita purtare de grijă a lui Dumnezeu de el și le arată că totul a fost săvîrșit cu ajutorul cel de sus, care a trecut în mîinile lui averea lui Laban.

„*Și a luat*, spune Scriptura, *Dumnezeu vitele tatălui vostru și mi le-a dat mie. Și a fost cînd zămisleau oile; și am văzut cu ochii mei în vis și iată că se urcau pe oi și pe capre berbeci și țapi tărcați, bălțați și pestriți. Și mi-a zis în vis îngerul lui Dumnezeu: „Iacove!"; iar eu am zis: „Ce este?". Și el mi-a zis: „Caută cu ochii tăi și vezi că se urcă pe oi și pe capre berbeci și țapi tărcați, bălțați și pestriți. Că am văzut cîte ți-a făcut ție Laban*"[22].

Vezi că puterea de sus a săvîrșit totul și a răsplătit ostenelile dreptului Iacov? Laban a fost nerecunoscător față de Iacov; de aceea, darnicul Stăpîn îl răsplătește cu dărnicie pe drept. „*Am văzut cîte ți-a făcut Laban*", îi spune Dumnezeu. De aici învățăm că dacă îndurăm cu blîndețe și cu liniște nedreptățile oricărui om, atunci ne bucurăm de mai mare și mai bogat ajutor de sus. Să nu ne împotrivim, deci, celor ce vor să ne facă rău, ci să îndurăm răul cu curaj, știind că Stăpînul universului nu ne va trece cu vederea. Numai, să ne purtăm cu inimă curată. Că spune Scriptura: „*A Mea este răzbunarea; Eu voi răsplăti, zice Domnul*"[23]. De aceea și Iacov spunea: „*Dumnezeu nu*

19. *Fac.*, 31, 4–5.
20. În textul ebraic: *mi-a schimbat simbria de zece ori* (cf. MG, 54, col. 497, nota 1).
21. *Fac.*, 31, 5–9.
22. *Fac.*, 31, 9–12.
23. *Rom.*, 12, 19.

i-a dat lui să-mi facă rău". „Pentru că Laban a vrut să mă lipsească de simbria muncii mele, spune Iacov, Stăpînul mi-a purtat atîta de grijă că mi-a trecut în mîinile mele toată averea lui. Dumnezeu a avut atîta grijă de mine, pentru că știa că l-am slujit cu credință pe Laban, iar el nu mi-a dat ce mi se cuvenea. Nu spun asta fără temei, nici nu vreau să-l învinuiesc în zadar și pe degeaba. Pe Dumnezeu Îl am martor pentru cele ce mi-a făcut tatăl vostru. Dumnezeu a spus: „*Am văzut cîte ți-a făcut Laban!* Nu numai că ți-a luat simbria, dar nici nu te mai privește acum cu aceiași ochi ca mai înainte. I s-a stricat sufletul".

„*Eu sînt Dumnezeul tău, Cel Ce M-am arătat ție la locul lui Dumnezeu, unde Mi-ai uns stîlp*"[24].

Dumnezeu vrea să-i aducă aminte de făgăduința pe care i-a făcut-o atunci cînd i-a spus: „*Te voi înmulți tare*"[25] și: „*Te voi păzi în pămîntul tău*"[26].

„Eu, deci îi spune Dumnezeu, Cel Ce M-am arătat ție atunci și ți-am făcut făgăduințele, Eu și acum, pentru că a venit timpul, vreau să împlinesc cele ce ți-am făgăduit atunci. Și-ți poruncesc să te întorci fără teamă în pămîntul tău. *Și voi fi cu tine*[27]. *Eu sînt Dumnezeul Care M-am arătat ție în locul în care Mi-ai uns stîlp și Mi-ai făcut Mie juruință*"[28].

Dumnezeu îi aduce aminte lui Iacov de juruința și de făgăduințele pe care le-a făcut.

—Dar ce juruință Îi făcuse Iacov?

—*Îți voi da a zecea parte din tot ce-mi vei da mie*"[29].

Pentru că atunci cînd Iacov a făcut această juruință nu I-a adus lui Dumnezeu nimic, că era fugar, de aceea Dumnezeu îi spune: „Cînd M-am arătat ție Mi-ai făcut Mie juruință zicînd: „*Îți voi da a zecea parte din tot ce-mi vei da Mie*". Prin această juruință și făgăduință ai arătat mai dinainte puterea Mea și cu ochii credinței ai văzut mai dinainte bogăția ce o vei avea; iar acum cînd trebuie să se împlinească spusele Mele, a venit timpul ca să-ți împlinești juruința ta:

„*Scoală-te acum și ieși din pămîntul acesta și du-te în pămîntul tău de naștere și voi fi cu tine*"[30].

„Voi fi cu tine pretutindenea; îți voi ușura călătoria și nimeni nu te va vătăma, că dreapta Mea îți va fi pretutindenea scut".

„*Auzind aceste cuvinte, Rahila și Lia i-au zis lui: „Mai avem noi, oare, parte sau moștenire în casa tatălui nostru? N-am fost noi socotite de el ca niște străine? Că ne-a vîndut și a mîncat argintul nostru. Toată avuția și slava pe care a luat-o Dumnezeu de la tatăl nostru, ți-a dat-o ție. Acum, dar, fă cîte ți-a spus ție Dumnezeu*"[31].

24. *Fac.*, 31, 13.
25. *Fac.*, 30, 30.
26. *Fac.*, 28, 15.
27. *Fac.*, 31, 13.
28. *Fac.*, 31, 13.
29. *Fac.*, 28, 22.
30. *Fac.*, 31, 13.
31. *Fac.*, 31, 14–16.

Vezi că şi ele dau ascultare poruncii lui Dumnezeu şi dau soţului lor un sfat ce nu poate fi contrazis şi spun: „Mai avem noi, oare, ceva comun cu tatăl nostru? Nu! Ne-a vîndut doar! *Dumnezeu ţi-a dat ţie avuţia şi slava pe care a luat-o Dumnezeu de la tatăl nostru. E a noastră şi a copiilor noştri.* Nu zăbovi, nici nu amîna! *Fă ce ţi-a poruncit Dumnezeu*".

„*Auzind Iacov acestea, s-a sculat, a luat femeile şi copiii lui şi le-a urcat pe cămile. Şi a luat toate averile lui şi agoniseala pe care a făcut-o în Mesopotamia şi toate cele ale lui, ca să meargă la Isaac tatăl lui*"[32].

IV

Uită-mi-te la sufletul curajos al dreptului Iacov! A izgonit din suflet orice frică şi nelinişte şi s-a plecat poruncii Stăpînului. Cînd a văzut că Laban îl priveşte cu ochi răi, n-a mai vrut să se sfătuiască cu el ca mai înainte, ci a împlinit porunca Stăpînului; şi-a luat femeile şi copiii şi a plecat.

„*Laban*, spune Scriptura, *era dus să-şi tundă oile. Şi Rahila a furat idolii tatălui ei*"[33].

N-au fost spuse fără rost nici aceste cuvinte, ci ca să cunoaştem că femeile lui Iacov ţineau încă obiceiurile tatălui lor, că se închinau idolilor. Gîndeşte-te la marea rîvnă a Rahilei! N-a luat nimic altceva din casa tatălui ei, ci numai idolii. Şi asta a făcut-o fără ştirea bărbatului ei, că el n-ar fi îngăduit să se întîmple una ca aceasta.

„*Iacov s-a ascuns de Laban Sirianul, ca să nu-i spună că fuge. Şi a fugit el cu toate cele ale lui; a trecut rîul şi a apucat spre muntele Galaad*"[34].

Uită-mi-te şi aici la marea purtare de grijă a lui Dumnezeu de Iacov! Dumnezeu n-a îngăduit ca Laban să afle de plecarea lui Iacov decît atunci cînd dreptul a ajuns departe.

„*Laban a aflat de fuga lui Iacov după ce trecuseră trei zile. Şi luînd cu el pe toţi fraţii lui, l-a urmărit cale de şapte zile; şi l-a ajuns la muntele Galaad*"[35].

Uită-te la nespusa purtare de grijă a lui Dumnezeu! Cel Care-i spusese: „*Întoarce-te în pămîntul tău*" şi: „*Eu voi fi cu tine*", tot Acela şi acum îi poartă de grijă. Cînd a văzut că Laban plin de mînie îl urmăreşte pe Iacov, vrînd, ca să spun aşa, să-l pedepsească pentru că a fugit, Dumnezeu i se arată lui Laban în vis noaptea.

„*Şi a venit*, spune Scriptura, *Dumnezeu la Laban Sirianul noaptea şi i-a zis:*"[36]

Uită-te la pogorămîntul lui Dumnezeu! Ca să-l apere pe Iacov, vorbeşte cu Laban. Îl înfricoşează, ca să nu-l mai urmărească pe Iacov.

„*Fereşte-te, ca nu cumva să vorbeşti cu Iacov rele*"[37].

32. *Fac.*, 31, 17–18.
33. *Fac.*, 31, 19.
34. *Fac.*, 31, 20–21.
35. *Fac.*, 31, 22–23.
36. *Fac.*, 31, 24.
37. *Fac.*, 31, 24.

Mare e bunătatea Stăpînului! Cînd a văzut că Laban, pornit spre bătaie, vrea să se ridice împotriva dreptului Iacov, Dumnezeu cu un cuvînt aproape îi potoleşte mînia, spunîndu-i: „*Fereşte-te ca nu cumva să vorbeşti cu Iacov rele!* Nici cu cuvîntul, îi spune Dumnezeu, să nu încerci să-l superi pe Iacov! Fereşte-te, stăpîneşte-ţi această pornire rea a ta, înfrînează-ţi sufletul cuprins de mînie, ca să nu-l superi pe Iacov nici cu cuvîntul!".

Uită-mi-te la iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Nu i-a poruncit lui Laban să se întoarcă înapoi, ci i-a poruncit numai să nu spună dreptului Iacov vreun cuvînt urît și greu.

—Pentru ce?

—Ca Iacov să afle chiar din fapte de cîtă purtare de grijă e învrednicit de Dumnezeu. Dacă Laban s-ar fi întors, de unde ar fi ştiut Iacov sau femeile lui cele ce se petrecuseră? De aceea Dumnezeu îngăduie ca Laban să plece în urmărirea lui Iacov, să-i spună cu gura sa lui Iacov cele ce i-a grăit Dumnezeu, tocmai pentru ca și dreptul să capete mai multă tragere de inimă pentru plecarea sa şi să i se mărească curajul, iar femeile lui, aflînd de cîtă purtare de grijă este învrednicit Iacov de Dumnezeul universului, să se lepede de rătăcirea părintească, să imite pe bărbatul lor și să dobîndească îndestulătoare învăţătură despre cunoaşterea lui Dumnezeu. Pe Iacov nu l-ar fi crezut atîta cît pe tatăl lor, care era încă închinător la idoli. Totdeauna sînt mai crezute mărturiile necredincioşilor și ale duşmanilor credinţei. Și aceasta este o faptă a iscusitei înţelepciuni a lui Dumnezeu! Dumnezeu vrea ca chiar duşmanii adevărului să fie martori ai adevărului, ca să apere adevărul chiar cu limba lor.

„*Și a ajuns Laban pe Iacov. Iacov a întins cortul lui în munte, iar Laban a pus pe fraţii lui în muntele Galaad. Și a zis Laban lui Iacov: „Pentru ce ai făcut asta?*"[38].

Ai văzut că porunca lui Dumnezeu i-a potolit mînia lui Laban? De asta îi vorbeşte cu multă blîndeţe, aproape că se dezvinovăţeşte şi-i arată dragoste părintească. Cînd ne bucurăm de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, putem scăpa nu numai de uneltirile oamenilor răi, ci chiar de-am cădea între fiare sălbatice nu vom păţi nimic. Că Stăpînul universului, arătîndu-Şi bogăţia puterii Lui, schimbă chiar firea fiarelor şi le preface în oi; nu că le-ar face să-şi piardă cumva sălbăticia firii lor, ci le face blînde ca oile, cu toate că-şi păstrează firea. Cînd Dumnezeu vrea chiar stihiile îşi uită propria lor lucrare; focul nu mai e foc. Și aceasta o poţi vedea cu cei trei tineri[39] şi cu Daniel[40]. Daniel, înconjurat de lei, ca şi cum ar fi avut oi împrejurul lui, n-a păţit nimic; ajutorul cel de sus a înfrînat sălbăticia leilor. Fiarele au rămas fiare, dar nu şi-au vădit firea lor sălbatică; şi au cunoscut asta şi cei care erau mai sălbatici decît fiarele.

38. *Fac.*, 24, 26.
39. *Dan.*, 3, 8–28.
40. *Dan.*, 6, 16–24.

V

S-a întîmplat aceasta pentru o mai mare învinuire a acelora care au depășit pe fiare în cruzime, cu toate că erau înzestrați cu rațiune. Au cunoscut chiar din fapte că, datorită purtării de grijă a Stăpînului, fiarele nu s-au atins de dreptul Daniel, n-au îndrăznit să-i sfîșie trupul; dar cei care l-au aruncat pe Daniel la fiare au fost mai răi decît fiarele. Și ca să nu se creadă că totul a fost o nălucire, aceia au cunoscut adevărul din cele petrecute cu cei ce au fost aruncați după aceea în groapă; cu Daniel fiarele au fost blînde ca oile, își uitaseră firea, dar cu cei ce fuseseră aruncați după Daniel în groapă, fiarele și-au arătat sălbăticia lor. Tot așa s-a întîmplat și cu focul din cuptorul cel din Babilon. Focul a cruțat pe cei din cuptor, pe cei din mijlocul focului; nu și-a arătat tăria sa, ci, ca și cum i-ar fi fost înlănțuită lucrarea focului, așa a lăsat nevătămate trupurile celor trei tineri; nici de părul lor n-a îndrăznit să se atingă, ca și cum o poruncă ar fi împiedicat focul să-și arate lucrarea sa; dar i-a mistuit pe cei ce ședeau lîngă cuptor. Prin aceste două lucruri Dumnezeu și-a vădit puterea Sa cea mare; și prin aceea că a păzit *nevătămați pe cei din cuptor și prin aceea că a mistuit pe cei de lîngă* cuptor. Deci, cînd ne bucurăm de ajutorul cel de sus, nu numai că scăpăm de uneltirile vrăjmașilor noștri, dar nu pățim nimic nici chiar de-am cădea în mijlocul fiarelor. Mîna lui Dumnezeu e mai puternică decît orice; în toate împrejurările ne dă tărie și ne face să fim nebiruiți.

Așa s-a întîmplat și cu dreptul Iacov. Laban, care se pornise cu atîta mînie împotriva lui Iacov și care voise să-l pedepsească pentru că plecase, nu numai că nu i-a grăit vreun cuvînt urît și greu, ci dimpotrivă i-a vorbit cum vorbește un tată cu copilul său. Cu multă blîndețe grăiește cu el și-i zice:

„Pentru ce ai făcut asta? Pentru ce ai fugit pe ascuns?"[41].

Vezi ce mare schimbare? Vezi că cel ce era sălbatic ca o fiară imită blîndețea oilor?

„Pentru ce ai fugit pe ascuns? Pentru ce m-ai furat și ai luat cu sabia roabe pe fiicele mele?"[42].

„Pentru ce ai făcut asta? l-a întrebat Laban. Ce ai avut de gînd? Pentru ce ai plecat în taină?

„Dacă mi-ai fi spus, ți-aș fi dat drumul cu mult alai și cu bucurie! Dacă aș fi știut, *te-aș fi petrecut cu cîntăreți, cu timpane și alăute. N-am fost învrednicit să-mi sărut fetele mele. Te-ai purtat nebunește"*[43].

Iată-l că se mustră singur; mărturisește apoi cu propria lui limbă, că era gata să se poarte rău cu Iacov, dar purtarea de grijă a lui Dumnezeu a pus capăt pornirii lui.

---

41. *Fac.*, 31, 26.
42. *Fac.*, 31, 26.
43. *Fac.*, 31, 27–28.

„Mîna mea putea să-ți facă rău; dar Dumnezeul tatălui tău mi-a zis ieri: „Ferește-te să nu grăiești cu Iacov rele"[44].

Gîndește-te cît l-au mîngîiat pe dreptul Iacov cuvintele acestea! Uită-te că însuși Laban a dat pe față planurile lui; i-a spus cum avea de gînd să-l prindă, dar că frica de Dumnezeu l-a oprit să înfăptuiască răul ce-l plănuise. *„Dumnezeul tatălui tău"*, îi spune Laban. Vezi că și Laban n-a cules puțin folos de aici! Din ce i s-a spus a primit o mare dovadă de puterea lui Dumnezeu.

„Pentru că și tu ți-ai pus în gînd să pleci, îi spune Laban lui Iacov, și pentru că și Dumnezeu îți poartă atîta de grijă,

pleacă acum, că tare ai dorit să te duci în casa tatălui tău! Dar pentru ce mi-ai furat dumnezeii mei?"[45].

„Fie! îi spune Laban. Asta ți-a fost hotărîrea ta. Te-ai gîndit să te întorci în casa tatălui tău! Dar pentru ce mi-ai furat dumnezeii mei?".

Ce mare nebunie! Așa dumnezei ai Labane, că se lasă furați? Nu ți-e rușine să spui: *„Dar pentru ce mi-ai furat dumnezeii mei?"*.

Vezi cît de mare era rătăcirea, că cei înzestrați cu rațiune se închinau lemnelor și pietrelor!

Dumnezeii tăi, Labane, nici n-au putut să se apere cînd au fost furați! Și cum ar fi făcut-o cînd erau de piatră? Dumnezeul dreptului Iacov, însă, fără știrea dreptului, a oprit pornirea ta. Nu te gîndești cît de rătăcit ești, ci îl învinuiești pe Iacov de furt?

—Dar pentru ce dreptul Iacov a îngăduit să fie furați idolii aceia pe care îi ura, dar mai bine zis, despre care știa că sînt pietre nesimțitoare?

—Iacov a ascultat cu multă blîndețe spusele lui Laban. Mai întîi se apără de acuzațiile ce i s-au adus, apoi îi spune să-și caute dumnezeii:

„Mi-am zis, ca nu cumva să-ți iei fetele tale de la mine și toate cele ale mele"[46].

„Am văzut, a spus Iacov, că nu te mai porți prietenos cu mine; de aceea m-am temut ca nu cumva să încerci să-ți iei fetele tale și averile mele, să mă lipsești de ale mele, așa cum ai vrut acum să faci. Asta e pricina! Frica m-a făcut să plec pe ascuns.

Dar acela la care vei găsi dumnezeii tăi nu va trăi înaintea fraților noștri"[47].

Vezi că Iacov nu știa de furtul făcut de Rahila? Uită-te cu cîtă strășnicie hotărăște pedeapsa celui ce a săvîrșit furtul! *„Acela la care se vor găsi dumnezeii tăi,* spune Iacov, *nu va trăi înaintea fraților noștri.* Nu numai pentru că i-a furat, ci și pentru că, prin acest furt, dă dovadă că este cuprins de aceeași rătăcire.

Caută de este ceva din ale tale la mine și ia-le"[48].

„Caută, spune Iacov, de ți-am luat ceva din cele ce nu-mi aparțin! Nu poți să mă învinuiești de altceva decît de aceea că am plecat pe ascuns. Și

44. *Fac.*, 31, 29.
45. *Fac.*, 31, 30.
46. *Fac.*, 31, 31.
47. *Fac.*, 31, 32.
48. *Fac.*, 31, 32.

nu de bună voie am făcut lucrul acesta. Am bănuit că ai să mă nedreptăţeşti; m-am temut, că de vei afla de planul meu, ai să-mi iei şi fetele şi averea".

„*Şi nu a aflat*, spune Scriptura, *la el nimic. Nu ştia Iacov că Rahila, femeia lui, îi furase. Şi intrînd Laban a căutat în cortul Liei şi nu i-a găsit. Şi a intrat şi în cortul Rahilei. Rahila luase idolii şi-i pusese sub şeaua cămilei şi s-a aşezat pe ei. Şi a zis tatălui ei: „Să nu-ţi pară greu, domnul meu, nu pot să mă scol înaintea ta, că după obiceiul femeilor îmi este mie". Şi a căutat Laban în tot cortul ei şi nu i-a găsit*"[49].

VI

Mare a fost priceperea Rahilei, cu care a putut înşela pe Laban! Să audă cei care mai stăruiesc în rătăcirea idolească, care ţin mult la cultul idolilor! „*Şi-i pusese*, spune Scriptura, *sub şeaua cămilei şi s-a aşezat pe ei*". Poate fi o batjocoră mai mare? Cei înzestraţi cu raţiune şi învredniciţi cu atîta cinste de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, primesc să se închine unor pietre neînsufleţite şi nu se ruşinează, nu-şi dau seama de nebunia lor cea mare, ci se lasă duşi de obicei ca vitele! De aceea şi Pavel spunea în epistolele sale: „*Ştiţi că pe cînd eraţi păgîni vă duceaţi la idolii cei fără glas ca şi cum eraţi mînaţi*"[50]. Bine a spus: „*cei fără glas*". Voi care aveţi glas, care aveţi auz şi raţiune, vă lăsaţi duşi ca nişte vite la idolii care n-au nici o simţire! Ce iertare mai pot avea unii ca aceştia?

Dar să vedem ce a spus dreptul Iacov, după ce a prins curaj în urma celor mărturisite de Laban şi după ce nu s-a găsit nici o pricină binecuvîntată pentru ocara adusă lui.

„*Şi s-a mîniat Iacov şi s-a sfădit cu Laban şi a zis*"[51].

Ai să vezi acum că Iacov şi atunci cînd se sfădeşte cu cineva, îşi dezvăluie virtutea sufletului său.

„*Care este nedreptatea mea? Care este păcatul meu, că ai alergat după mine?*"[52].

„Pentru care pricină, îi spune Iacov, m-ai urmărit cu atîta furie? De ce nedreptate mă poţi învinui? De ce păcat? Nu numai atîta, ci mi-ai adus mare ocară, cotrobăind peste tot în corturile mele!

Ce ai găsit din toate vasele casei tale? Pune-le aici înaintea fraţilor tăi şi a fraţilor mei şi să ne judece pe amîndoi[53].

Ai cotrobăit peste tot! Ei bine ai putut găsi ceva ce nu-i al meu sau ceva ce-i al tău? Dacă ai găsit, pune-l la mijloc, ca să judece cei care sînt cu mine şi cei care au venit cu tine".

49. *Fac.*, 31, 32–35.
50. *I Cor.*, 12, 2.
51. *Fac.*, 31, 36.
52. *Fac.*, 31, 36.
53. *Fac.*, 31, 37.

Ştiindu-se nevinovat, Iacov îi înşiră apoi lui Laban cu mult curaj binele pe care i l-a făcut tot timpul, şi-i zice:

„Iată sînt douăzeci de ani[54].

După ce am ostenit atîţia ani, eram eu vrednic de această ocară?

Iată sînt douăzeci de ani.

Astăzi sînt douăzeci de ani de cînd sînt în casa ta!

Oile şi caprele tale n-au stîrpit. Berbecii oilor tale nu i-am mîncat. Animale sfîşiate de fiare nu ţi-am adus. Eu am plătit de la mine ce se fura ziua şi ce se fura noaptea. Ziua mă ardea arşiţa, iar noaptea suferеam de frig; şi nu se prindea somnul de ochii mei"[55].

„Ai uitat, îi spune Iacov, ostenelile mele de pe cînd îţi păşteam oile şi caprele? Poţi să mă învinuieşti că au rămas sterpe oile sau caprele tale? Nu!".

Vezi că Iacov îi arată de cîtă bunăvoinţă s-a bucurat casa lui Laban din partea lui Dumnezeu, o dată cu venirea lui. Îi spune acum ceea ce-i spusese şi mai înainte: *„Te-a binecuvîntat Dumnezeu de cînd am pus piciorul în casa ta*"[56]. Asta n-ar putea-o cere nimeni de la un păstor. Asta nu-i faptă de păstor, ci faptă a firii. De aceea Iacov îi vorbeşte înainte de toate de binecuvîntarea lui Dumnezeu şi-i arată cîtă grijă a avut Dumnezeu de turme:

„Berbecii oilor tale nu i-am mîncat. Poţi, oare, să spui că am mîncat vreodată un berbec din turma ta, aşa cum de multe ori obişnuiesc păstorii să facă? Nu! *Animale sfîşiate de fiare nu ţi-am adus.* Nici eu n-am mîncat vreodată şi nici fiarele n-au putut să le răpească. Ţi-am adus, oare, vreo oaie sfîşiată de fiare? Nu! Şi nu vezi că în fiecare zi păstorii aduc stăpînilor oi sfîşiate de fiare? O astfel de învinuire nu-mi poţi aduce în cei douăzeci de ani. Dar pentru ce vorbesc eu de oi sfîşiate de fiare? Chiar dacă s-a furat vreodată vreo oaie, lucru firesc să se întîmple, nu ţi-am adus-o la cunoştinţă, ci eu am plătit tot ce s-a furat ziua şi noaptea. Necontenit am îndurat cu bărbăţie arşiţa zilei şi frigul nopţii, ca să-ţi păstrez nevătămate turmele. Şi nu numai atît! Chiar somnul se depărta de la ochii mei de grijă!".

Ai văzut veghere de păstor? Ai văzut rîvnă mare? Ce cuvînt de apărare mai pot avea cei cărora li s-au încredinţat păstorirea turmelor cuvîntătoare, care din pricina trîndăviei lor nu vor să aibă nici o grijă de oi şi, după cuvîntul profetului[57], în fiecare zi pe unele le junghie, pe altele le văd sfîşiate de fiare, iar pe altele furate de străini? Şi doar aici osteneala e mai mică, iar grija de turmă e uşoară; că numai sufletul trebuie instruit.

VII

Iată ce spune Iacov! *„Ziua mă ardea arşiţa, iar noaptea suferеam de frig; şi nu se prindea somnul de ochii mei*".

Cine ar putea spune că pentru mîntuirea celor păstoriţi păstorul de suflete înfruntă necazuri şi primejdii? Nici unul din cei de acum n-ar îndrăzni să

54. *Fac.*, 31, 38.
55. *Fac.*, 31, 38–40.
56. *Fac.*, 30, 30.
57. *Iez.*, 34, 3–6.

spună. Numai lui Pavel, dascălul lumii, îi este îngăduit să spună cu îndrăznire acestea și mai mari decît acestea.

–Dar unde, aș putea fi întrebat, a îndurat Pavel acestea?

–Ascultă-l, că însuși o spune! „*Cine este slab și eu să nu fiu slab? Cine se smintește și eu să nu ard?*“[58]. Ce iubire de păstor! „Căderile altora, spune Pavel, îmi măresc durerile mele. Smintelele altora îmi aprind cuptorul suferinței mele“. Pe Pavel să-l imite toți cei cărora li s-a încredințat păstorirea oilor celor cuvîntătoare! Să nu fie mai răi ca Iacov, care a vegheat cu mare grijă oile cele necuvîntătoare atîta număr de ani! La păstorirea turmelor de oi de este cineva trîndav, nu-i vreo vătămare! Dincoace, însă, de se pierde o oaie cuvîntătoare sau de e sfîșiată de fiare, paguba e multă, vătămarea foarte mare, iar osînda nespusă. Dacă Stăpînul nostru nu s-a ferit să-și verse propriul Său sînge pentru noi, ce iertare mai merită cel care disprețuiește pe cei cinstiți atîta de Stăpîn, cel care nu face tot ce-i stă în putință pentru paza oilor? Dar să ne întoarcem la șirul cuvîntului.

„*Iată sînt douăzeci de ani*, spune Iacov, *de cînd sînt în casa ta. Ți-am slujit paisprezece ani pentru cele două fete ale tale și șase ani pentru oile tale și mi-ai schimbat simbria de zece mielușele. De n-ar fi fost cu mine Dumnezeul tatălui meu Avraam și Dumnezeul lui Isaac, acum mi-ai fi dat drumul gol. Dumnezeu a văzut smerenia mea și osteneala mîinilor mele și te-a mustrat ieri*“[59].

Vezi că cele mărturisite de Laban i-au dat curaj dreptului Iacov? Vezi că îl mustră cu îndrăznire?

„Știi, îi spune Iacov, că ți-am slujit douăzeci de ani; paisprezece ani pentru fetele tale, iar restul la oi. Am primit să mă lipsesc de simbria mea și nu te-am ținut de rău pentru asta. Știu din cele ce mi-ai mărturisit că dacă Dumnezeul lui Avraam și al lui Isaac nu mi-ar fi stat în ajutor, acum mi-ai fi dat drumul gol, mi-ai fi luat toate ale mele și ai fi înfăptuit nedreptatea pe care o plănuiai. Dar *Dumnezeu a văzut smerenia mea și osteneala mîinilor mele*“.

–Ce înseamnă: „*Smerenia mea și osteneala mîinilor mele?*“.

–Înseamnă: „Dumnezeu știe că am slujit cu multă tragere de inimă; știe cîtă osteneală am suferit pășcînd oile și că aveam grijă de ele și ziua și noaptea. Stăpînul cel iubitor de oameni, văzînd toate acestea, te-a mustrat ieri și a oprit nedreptatea ce voiai să-mi faci și mînia ta nesocotită“.

Cu aceste cuvinte, Iacov l-a mustrat pe Laban apărîndu-se; și după ce l-a ținut de rău pentru nedreptatea lui, îi înșiră toate binefacerile făcute. Din pricina asta Laban, rușinat de cuvintele lui Iacov este cuprins de frică și vrea să încheie legămînt cu dreptul Iacov.

---

58. *II Cor.*, 11, 29.
59. *Fac.*, 31, 41–42.

Uită-te la purtarea de grijă a lui Dumnezeu! Laban care se pregătise atîta, care îl urmărise pe Iacov cu multă mînie, este cuprins de atîta teamă, că îi cere să încheie legămînt cu el.

„*Răspunzînd Laban*, spune Scriptura, *a zis lui Iacov: „Fetele tale sînt fetele mele, fiii tăi sînt fii mei, vitele tale sînt vitele mele și toate cîte vezi sînt ale mele și ale fetelor mele. Ce le voi face lor astăzi sau copiilor pe care ele i-au născut?*“[60].

„Ştiu, îi spune Laban, că sînt ale mele şi fetele; ştiu că toate cîte ai tu au ieşit din averea mea, dar ce *le voi face astăzi lor sau copiilor pe care ele i-au născut?*“.

„*Acum vino să facem legămînt, eu și cu tine, și să fie spre mărturie între mine și tine*“[61].

„Să facem legămînt, i-a spus Laban, *ca să fie spre mărturie între mine și tine*, să fie spre dovadă şi arătare“.

Şi i-a spus lui: „Dacă cineva ar încerca să calce cele hotărîte de noi acum, *iată nimeni nu este cu noi, dar Dumnezeu este martor între mine și tine*“[62].

VIII

Uită-te că Laban este tras încetul cu încetul la cunoaşterea de Dumnezeu! Cel care-l acuzase mai înainte pe dreptul Iacov de furtul idolilor, cel care-l cotrobăise atîta, acum zice: „Pentru că nu este nimeni între noi care să poată, dacă s-ar întîmpla ceva, să mărturisească de cele ce am făcut noi acum, să fie Dumnezeu martor între mine şi tine. Să fie de faţă Acela Care vede toate, Căruia nimic nu-I poate fi tăinuit, Care ştie gîndul fiecăruia“.

„*Și luînd Iacov o piatră a pus-o stîlp; și a făcut movilă și au mîncat pe movilă. Apoi a zis lui Laban: „Movila aceasta este mărturie între mine și tine*“[63].

—Ce înseamnă: „Movila aceasta?“.

—Înseamnă: „Cuvintele, pe care le-am spus aici pe acestă movilă, ne vor fi o veşnică aducere aminte“.

„*Și a chemat numele locului aceluia: Movila Mărturiei*“[64].

Apoi a spus:

„*Vază Dumnezeu între mine și tine*“[65].

Iată că iarăşi Laban cheamă pe Dumnezeu ca judecător între ei doi: „*Vază Dumnezeu între mine și tine; că ne vom despărți unul de altul*“[66]

„Acum ne vom despărţi, a spus Laban. Tu te vei duce în pămîntul tău, iar eu mă voi întoarce la casa mea.

De vei smeri fetele mele, de vei lua alte femei pe lîngă fetele mele, nu-i nimeni cu voi care să vadă, dar Dumnezeu e martor“[67].

Vezi că Îl cheamă de mai multe ori pe Dumnezeu ca martor. Grija, pe care Dumnezeu i-a purtat-o lui Iacov, l-a învăţat cît de mare este puterea Stăpînului şi că nu-i cu putinţă să rămînă ceva ascuns ochiului celui neador-

60. *Fac.*, 31, 43.
61. *Fac.*, 31, 44.
62. *Fac.*, 31, 44.
63. *Fac.*, 31, 45—47.
64. *Fac.*, 31, 47.
65. *Fac.*, 31, 49.
66. *Fac.*, 31, 49.
67. *Fac.*, 31, 50.

mit. De aceea a spus: „Deşi ne despărţim, deşi nu-i nimeni altul care să poată mărturisi, totuşi să fie martor Cel Care-i de faţă pretutindeni". Cu orice cuvînt a mărturisit că Dumnezeu este Stăpînul întregului pămînt.

„Şi a zis Laban către Iacov: „Iată stîlpul acesta dă mărturie". Apoi iarăşi a zis Laban: „Dacă nu voi trece de movila aceasta şi de stîlpul acesta cu gînd rău la tine, nici tu să nu treci. Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Nahor să judece între noi"[68].

Iată a adăugat lîngă tatăl şi pe bunic, fratele patriarhului.

„Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Nahor să judece între noi". Şi s-a jurat Iacov pe Cel de Care se temea tatăl său Isaac. Şi a adus jertfă în munte şi a chemat pe fraţii săi; şi au mîncat şi au băut şi au dormit în munte. Şi au jertfit în munte"[69].

A mulţumit, spune Scriptura, pentru toate cele întîmplate.

„Şi au mîncat şi au băut şi au dormit în munte. Şi sculîndu-se Laban dimineaţa, a sărutat pe fiii lui şi pe fetele sale şi i-a binecuvîntat. Şi întorcîndu-se Laban, s-a dus la casa sa"[70].

Ai văzut, iubite, cît e de mare înţelepciunea lui Dumnezeu? Ai văzut cum şi-a vădit în acelaşi timp şi purtarea Sa de grijă de dreptul Iacov, dar l-a îndepărtat şi pe Laban de nedreptatea ce voia s-o facă; iar prin porunca dată lui de a nu vorbi cu duşmănie cu Iacov, l-a adus încetul cu încetul pe calea cunoaşterii de Dumnezeu. Alergase pe urmele lui Iacov ca o fiară; voia să-l ajungă şi să-l omoare; dar, în urmă, şi-a cerut iertare, şi-a sărutat şi fetele şi nepoţii şi aşa s-a întors acasă!

Poate că am lungit prea mult cuvîntul, dar istoria vieţii lui Iacov m-a silit la asta. De aceea, oprindu-mă aici, vă rog, iubiţilor, să facem totul ca să atragem bunăvoinţa cea de sus. De-L avem binevoitor pe Dumnezeu, toate ne sînt lesnicioase şi uşoare şi nimic din cele din viaţă nu pot să ne-ntristeze, chiar dacă ni se par a fi pline de tristeţe. Aşa este puterea covîrşitoare a lui Dumnezeu! Chiar pe cele ce sînt pline de tristeţe le face vesele. Tot aşa Pavel era în necazuri, dar se veselea şi se bucura, întraripat de nădejdea răsplăţilor gătite[71]. De aceea şi profetul spunea: *„În necaz m-ai desfătat"*[72], ca să ne înveţe că Dumnezeu face să ne bucurăm de tihnă şi de libertate chiar cînd sîntem în necazuri.

Avînd, dar, un Stăpîn ca Acesta, atît de puternic, atît de iscusit, atît de înţelept şi atît de iubitor de oameni, să facem tot ce stă în puterea noastră ca să ducem o viaţă plină de virtute, pentru a dobîndi şi bunătăţile de aici şi pe cele viitoare, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh, slavă şi putere, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

68. *Fac.*, 31, 51–53.
69. *Fac.*, 31, 54.
70. *Fac.*, 31, 54–55.
71. *Rom.*, 5, 2–5.
72. *Ps.*, 4, 1.

OMILIA LVIII

„Şi ridicînd ochii Iacov a văzut tabără a lui Dumnezeu întinsă.
Şi l-au întîmpinat pe el îngerii lui Dumnezeu.
Şi a zis Iacov cînd i-a văzut:
„Tabără a lui Dumnezeu este aceasta“.
Şi a pus locului aceluia numele: Tabere[1].

I

Ştiu că v-aţi obosit ieri din pricina lungimii cuvîntului meu. Dar aveţi încredere! Oboseala nu vă e zadarnică. S-a făcut în Domnul, Care dă mari răsplăţi chiar pentru o oboseală mică. Chiar dacă trupul s-a obosit, dar sufletul s-a întărit mai mult. De aceea şi eu, văzînd dorul vostru înflăcărat şi dorinţa trează, voiam să scurtez cuvîntul de învăţătură; dar n-am vrut să mă opresc înainte de sfîrşit, ştiind că aşa vă bucur şi mai mult. Văd că rîvna şi dorul vostru de a mă asculta creşte cu cît lungesc mai mult cuvîntul de învăţătură, de aceea şi eu cu şi mai multă tragere de inimă caut să vă vorbesc, văzînd în fiecare zi sporită pofta voastră.

Haide, dar, ca şi azi să tîlcuiesc după putere continuarea celor spuse ieri; să întind dragostei voastre obişnuita masă şi să vedem cum şi-a urmat călătoria Iacov după plecarea lui Laban. Nimic din cele scrise în Dumnezeiasca Scriptură nu este de prisos; toate faptele drepţilor sînt pline de foarte mult folos. Că drepţii au avut întotdeauna lîngă ei pe Stăpînul universului, Care le uşura ostenelile călătoriei; de aceea culegem folos chiar şi din călătoria lor.

Scriptura spune că după ce a plecat Laban spre casă

„şi Iacov s-a dus în calea lui. Şi ridicînd ochii a văzut tabără a lui Dumnezeu întinsă. Şi l-au întîmpinat pe el îngerii lui Dumnezeu“[2].

După ce a scăpat de frica lui Laban, l-a cuprins pe Iacov frica de fratele său. De aceea Stăpînul cel iubitor de oameni, vrînd să-l întărească pe dreptul Iacov şi să-i risipească toată frica, a făcut să vadă tabăra îngerilor: *„Şi l-au întîmpinat pe el îngerii lui Dumnezeu“*.

„Şi a zis Iacov: „Tabără a lui Dumnezeu este aceasta“. Şi a pus locului aceluia numele: Tabere“[3],

---

1. *Fac.*, 32, 1–2.
2. *Fac.*, 32, 1.
3. *Fac.*, 32, 2.

pentru ca numele să-i aducă aminte pururea de vedenia de acolo.

După vedenia aceasta,

„a trimis înaintea lui soli la Isav, fratele său, și le-a poruncit zicînd: „Așa să spuneți domnului meu Isav“[4].

Uită-te cîtă frică îl stăpînea pe dreptul Iacov chiar după ce văzuse tabăra îngerească! Se temea de urgia fratelui său și era neliniștit, ca nu cumva aducerea aminte de cele săvîrșite de el mai înainte, să nu-l pornească împotriva lui.

„Spuneți domnului meu Isav: „Așa grăiește sluga ta Iacov: Am locuit cu Laban și am stat cu el pînă acum. Și am agonisit boi și asini și oi și slugi și slujnice; și am trimis domnului meu, ca să găsească sluga ta har înaintea ta“[5].

Iată cît de mult se temea de fratele său! Deci vrînd să-l îmblînzească, trimite înainte soli, ca să-i vestească întoarcerea sa, să-i spună de averea agonisită și să-i spună unde a petrecut tot timpul. A făcut lucrul acesta ca să-i poată înmuia inima, să-l îmblînzească. Ceea ce s-a și întîmplat, pentru că Dumnezeu îi potolise inima lui Isav, îi stinsese furia, îl îmblînzise. Dacă pe Laban, care îl urmărea pe Iacov cu atîta înverșunare, Dumnezeu l-a înfricoșat nespus de mult cu cuvintele ce i le-a spus, apoi cu mult mai mult l-a făcut pe fratele său să fie blînd cu dreptul Iacov.

„Și s-au întors solii, spune Scriptura, *și au spus: „Mers-am la fratele tău și vine în întîmpinarea ta și patru sute de bărbați cu el“*[6].

Iată că și vestea aceasta i-a mărit frica dreptului Iacov. Nici nu știa precis scopul fratelui său. Cînd a auzit de mulțimea celor ce-l însoțeau s-a temut. Se temea să nu se fi pornit cu război împotriva lui, de vreme ce voia să-l întîmpine așa.

„S-a temut Iacov, spune Scriptura, *și nu știa ce să facă“*[7].

Frica i-a tulburat mintea; nu știa ce să facă; era nedumerit. De aceea temîndu-se cumplit, ca și cum ar fi avut moartea înaintea ochilor lui,

„a împărțit în două tabere tot poporul care era cu el. Și a zis: „Dacă va veni la una din tabere și o va nimici, cea de a doua să scape“[8].

Frica și spaima cea mare i-a poruncit să facă asta. Văzîndu-se prins în laț, aleargă la nebiruitul Stăpîn și-I amintește de făgăduințele ce i le-a făcut. Și-I cere Dumnezeului tuturor, grăindu-I cam așa: „Acum a venit timpul, în care drept ar fi să mă bucur de tot ajutorul Tău și pentru virtutea strămoșilor mei și pentru făgăduința ce mi-ai făcut-o“.

„Și a zis, spune Scriptura, *Iacov: „Dumnezeul tatălui meu Avraam și Dumnezeul tatălui meu Isaac; Tu, Dumnezeule, Cel Ce mi-ai zis mie: „Întoarce-te în pămîntul în care te-ai născut*[9],

Tu, Cel Ce m-ai ridicat din țară străină și mi-ai poruncit să mă întorc la tatăl meu și în pămîntul în care m-am născut,

---

4. *Fac.*, 32, 3 4.
5. *Fac.*, 32, 4 5.
6. *Fac.*, 32, 6.
7. *Fac.*, 32, 7.
8. *Fac.*, 32, 7 8.
9. *Fac.*, 32, 9.

mi-i de ajuns toată dreptatea și adevărul pe care L-ai făcut cu sluga Ta[10].

Acestea-mi sînt de ajuns ca să fiu ajutat și acum! Tu, Care mi-ai purtat atît de mult de grijă pînă acum, ești puternic să mă smulgi și acum din primejdiile care mă amenință. Știu

că am trecut Iordanul acesta cu acest toiag al meu[11],

dar acum, pentru purtarea Ta de grijă de mine, eu, care aveam în mînă numai un toiag cînd am plecat în țară străină,

acum m-am întors cu două tabere[12].

Tu dar, Stăpîne, Tu, Care mi-ai dăruit această bogăție, Tu, Care ai făcut să sporesc atîta, Tu acum,

scoate-mă din mîna fratelui meu Isav, că mă tem ca nu cumva să mă ucidă pe mine, pe mame și copii. Tu ai zis: „Îți voi face bine și voi înmulți semința ta ca nisipul mării, care nu se poate număra de mulțimea lui"[13].

II

Uită-te la dragostea de Dumnezeu a dreptului și la marea lui pricepere! Nu cere altceva de la Stăpîn decît să-i împlinească ce i-a făgăduit. După ce I-a mulțumit pentru binele făcut pînă acum și după ce a mărturisit că era gol și aruncat, și că Dumnezeu l-a făcut atît de bogat, Îl roagă să-l scape de primejdie: „*Ai spus: „Voi înmulți semința ta ca nisipul mării, care nu se poate număra*"[14].

După ce s-a rugat Stăpînului și după ce a adus Stăpînului rugăciuni, Iacov adaugă cele ce gîndise să facă.

„*Și luînd daruri din cele ce adusese, le-a trimis fratelui său*"[15].

A pus deoparte darurile, pe care avea să i le trimită lui Isav, și a dat porunci ca și cu cuvîntul să îmblînzească pe fratele lui și să-i vestească sosirea lui.

„*Spuneți-i lui Isav: „Iată sluga ta vine în urma noastră*"[16].

Iacov a vrut ca mai întîi să-l îmblînzească pe fratele său și apoi să se întîlnească cu el față către față.

„*După aceasta,* spune Iacov, *voi vedea fața lui; poate că va primi fața mea". Și mergeau darurile înaintea feței lui*"[17].

Uită-mi-te aici iarăși la nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu! Că Dumnezeu Își arată totdeauna purtarea Sa de grijă potrivit împrejurărilor. De pildă cu Laban. Pentru că dreptul Iacov nu bănuia nimic, nici nu știa că Laban vrea să-l atace cu multă furie, ca să se răzbune pe el, pentru că plecase

10. *Fac.*, 32, 10.
11. *Fac.*, 32, 10.
12. *Fac.*, 32, 10.
13. *Fac.*, 32, 11–12.
14. *Fac.*, 28, 14.
15. *Fac.*, 32, 13.
16. *Fac.*, 32, 20.
17. *Fac.*, 32, 20–21.

pe ascuns, Dumnezeu se arată lui Laban, îi potoleşte furia şi-i porunceşte să nu-i vorbească cu răutate: *„Să nu vorbeşti rău cu Iacov"*[18]. Mai mult, Dumnezeu a rînduit ca Iacov să cunoască porunca lui Dumnezeu chiar din gura lui Laban pentru ca să prindă mai mult curaj, aflînd ce a rînduit Dumnezeu cu el. Acum, însă, pentru că se potolise cu vremea ura lui Isav, pentru că îi încetase mînia şi supărarea pe Iacov şi pentru că Iacov era cel care tremura şi se temea de întîlnirea cu Isav, bunul Dumnezeu nu-i mai porunceşte lui Isav — de altfel Isav nici nu plănuia ceva împotriva fratelui său — ci îl mîngîie pe Iacov.

Iacov, spune Scriptura, după ce a trimis pe cei care duceau darurile, s-a culcat;

„şi sculîndu-se în noaptea aceea a trecut pe cele două femei ale lui şi pe copii vadul Iabocului. Şi i-a luat pe ei şi i-a trecut rîul. Şi a rămas Iacov singur; şi un om s-a luptat cu el"[19].

Mare este iubirea de oameni a Stăpînului! Pentru că Iacov avea să se întîlnească cu Isav, Dumnezeu primeşte să lupte în chip de om cu Iacov, ca să cunoască prin fapte că n-are să păţească nici un rău.

„Apoi Acela, cînd a văzut că nu-l poate birui, s-a atins de lăţimea coapsei lui"[20].

Toate acestea s-au făcut cu pogorămînt, ca să-i alunge lui Iacov frica din suflet şi să-l convingă să nu se teamă de întîlnirea cu fratele său.

Scriptura spune că atunci cînd Iacov şi-a atins lăţimea coapsei lui de Acela, *„a amorţit lăţimea coapsei lui Iacov în lupta cu El"*[21].

Apoi, ca să cunoască Iacov puterea Celui cu Care se luptase, pe Care-l socotea om, Acela i-a zis:

„Lasă-mă, că s-au ivit zorile"[22].

Dreptul, simţind, măreţia puterii Celui Ce-i spusese acestea, a zis:

„Nu te voi lăsa pînă ce nu mă vei binecuvînta"[23].

„Am fost învrednicit, Îi spune Iacov, de mari daruri! Mai mari decît meritam! Dar nu Te voi lăsa mai înainte pînă nu mă voi bucura de binecuvîntarea Ta".

Apoi Acela îi zice:

„Care este numele tău?"[24].

Vezi iarăşi pogorămînt! Oare, dacă nu-l întreba, nu-i ştia numele dreptului? Îl ştia, negreşit, dar voia, cu această întrebare, să-l încredinţeze şi să-i arate, cine-i Cel Care a vorbit cu el.

Şi după ce a spus că îl cheamă Iacov, i-a zis:

---

18. *Fac.*, 31, 24.
19. *Fac.*, 32, 22—24.
20. *Fac.*, 32, 25.
21. *Fac.*, 32, 25.
22. *Fac.*, 32, 26.
23. *Fac.*, 32, 26.
24. *Fac.*, 32, 27.

„Nu se va mai chema numele tău Iacov, ci Israil va fi numele tău; pentru că ai fost tare cu Dumnezeu, vei fi tare și cu oamenii“[25].

Ai văzut că i-a arătat întreaga pricină pentru care a făcut un pogorămînt atît de mare? Ai văzut că în același timp l-a învățat pe dreptul Iacov, prin numele ce i l-a pus, cine-i Cel pe Care L-a văzut și a fost învrednicit să-L strîngă în brațe? *„Nu se va mai chema numele tău Iacov, ci Israil“.* Iar Israil se tîlcuiește: Cel ce a văzut pe Dumnezeu.

„Ai fost învrednicit, îi spune Dumnezeu, să vezi pe Dumnezeu, atît cît omenește este cu putință. De aceea îți pun și acest nume, ca toți cei de mai tîrziu să cunoască de ce vedenie ai fost învrednicit“. Și Dumnezeu a adăugat: *Pentru că ai fost tare cu Dumnezeu, vei fi tare și cu oamenii.* Nu te mai teme, deci! N-are să te mai vatăme nimeni! Tu, care ai fost atît de tare, că ai putut să te lupți și cu Dumnezeu, vei birui cu mult mai ușor pe oameni! Nimeni nu te va birui!“.

III

La auzul acestor cuvinte, dreptul Iacov, spăimîntat de măreția Celui Care îi vorbea, i-a zis:

„Spune-mi numele Tău!“. Iar El i-a zis: „Pentru ce Mă întrebi de numele Meu?“. Și l-a binecuvîntat“[26].

„Haide, rămîi în hotarele tale și nu depăși măsura ta! Vrei să te bucuri de binecuvîntarea Mea? Iată, ți-o dau: Și l-a binecuvîntat“.

„Și Iacov a pus locului aceluia numele: Vederea lui Dumnezeu. „Că am văzut pe Dumnezeu față către față și s-a mîntuit sufletul meu“[27].

Vezi cît curaj a căpătat în urma vedeniei? *„S-a mîntuit sufletul meu,* spune Iacov, sufletul meu care era aproape mort de frică. Pentru că am fost învrednicit să văd pe Dumnezeu față către față, *s-a mîntuit sufletul meu“.*

„Și răsărea soarele cînd a trecut de locul numit Vederea lui Dumnezeu“[28].

Ai văzut că Stăpînul, pogorîndu-se la slăbiciunea omenească, face și săvîrșește totul ca să-și arate iubirea Sa de oameni? Să nu te minunezi, iubite, de acest mare pogorămînt al lui Dumnezeu! Gîndește-te că și pe vremea patriarhului Avraam, cînd Avraam stătea sub stejar, Dumnezeu a fost găzduit de drept în chip de om împreună cu îngerii, ca să ne vestească de mai înainte și de la început că are să ia chip omenesc, și așa are să slobozească toată firea omenească din tirania diavolului și să aducă mîntuirea. Dar atunci, pentru că era la început, Dumnezeu s-a arătat fiecăruia dintre drepți în închipuire de om, precum Însuși zice prin profet: *„Eu am înmulțit vedeniile și în mîini de profeți M-am asemănat“*[29]. Dar cînd a binevoit să ia chip de

25. *Fac.*, 32, 28.
26. *Fac.*, 32, 29.
27. *Fac.*, 32, 30.
28. *Fac.*, 32, 31.
29. *Osea*, 12, 10.

rob, să primească pîrga noastră, n-a luat închipuire de trup, nici aparență de trup, ci trup adevărat. De aceea a primit să vină cu toate cele ale noastre; să se nască din femeie, să fie prunc, să fie înfășat, să fie hrănit cu lapte și să sufere toate celelalte, ca să se creadă adevărul întrupării și să se coasă gurile ereticilor. Pentru aceea a dormit în corabie, a călătorit, a ostenit, a îndurat toate cele omenești, ca prin fapte să poată fi încredințați toți oamenii. Pentru aceea a stat înaintea scaunului de judecată, a fost răstignit, a suferit moartea cea plină de rușine și a fost pus în mormînt, ca prin toate să se învedereze întruparea Sa. Dacă n-a luat cu adevărat trupul nostru, atunci nici n-a fost răstignit, nici n-a murit, nici n-a fost îngropat, nici n-a înviat. Iar dacă n-a înviat s-a dărîmat toată învățătura despre întrupare. Vezi în ce mare nebunie cad cei ce nu vor să urmeze canonului Dumnezeieștii Scripturi, ci se lasă tîrîți de propriile lor gînduri? Dar după cum aici întruparea este adevăr vădit, tot așa pe vremea dreptului Iacov a fost o închipuire de om, prin care trebuia să încredințeze pe drept, că se bucură de purtarea Lui de grijă și că va birui pe toți cei care vor încerca să sară asupra lui. Apoi, pentru ca nimeni din cei din viitor să nu uite vedenia pe care a avut-o Iacov, Scriptura spune că Dumnezeu

„*i-a amorțit coapsa lui. Din pricina aceasta fiii lui Israil nu mănîncă vîna care a amorțit, care este pe lățimea coapsei, pînă în ziua de azi, pentru că Omul Acela a atins lățimea coapsei lui Iacov, care a și amorțit*“[30].

Dreptul Iacov, după împlinirea anilor vieții lui, avea să se mute din această viață; dar trebuia ca întreg neamul omenesc să cunoască purtarea de grijă a lui Dumnezeu de Iacov, trebuia să cunoască pogorămîntul mare al lui Dumnezeu; de aceea Dumnezeiasca Scriptură spune: „*Nu mănîncă fiii lui Israil vîna lățimei coapsei, care a amorțit*“. Dumnezeu știa cît de nerecunoscători sînt iudeii; știa că uită binefacerile primite de la Dumnezeu; de aceea cu dibăcie a făcut să aibă necontenit în minte amintirea binefacerilor lui Dumnezeu; și a meșteșugit ca prin astfel de prescripții rituale să se păstreze amintirea acestor binefaceri. În toată Scriptura poți găsi pilde de acest fel. Aici stă mai ales pricina celor mai multe prescripții rituale. Dumnezeu a vrut ca generațiile viitoare să se gîndească la binefacerile lui Dumnezeu, să nu le dea uitării, ca să nu se întoarcă iarăși la rătăcirea lor. Că acesta-i mai cu seamă obiceiul iudeilor. Dacă ei, cu toate aceste binefaceri, își arătau adeseori nerecunoștința, apoi cu mult mai mult, dacă n-ar fi avut aceste prescripții rituale, ar fi scos din mintea lor binefacerile primite de la Dumnezeu.

Dar să vedem cum s-a petrecut întîlnirea lui Iacov cu fratele său!

După ce Iacov a primit îndestulătoare mîngîiere din întîmplările pe care le-a trăit și după ce a primit făgăduința că va fi puternic și tare înaintea oamenilor, Iacov,

„*ridicînd ochii*, spune Scriptura, *a văzut și iată Isav, fratele lui, și patru sute de bărbați cu el. Și a împărțit Iacov copiii la Lia și Rahila și la cele*

---

30. *Fac.*, 32, 31–32.

două slujnice. Şi a pus pe cele două slujnice şi pe fiii lor în frunte şi pe Lia şi pe copiii ei în urmă, iar pe Rahila şi pe Iosif mai pe urmă. Iar el a ieşit înaintea lor şi s-a închinat pînă la pămînt de şapte ori pînă ce s-a apropiat de fratele lui"[31].

Vezi că i-a împărţit pe ai lui în aşa fel încît el să se întîlnească cu fratele său înaintea tuturor?

„*Şi s-a închinat*, spune Scriptura, *pînă la pămînt de şapte ori pînă ce s-a apropiat de fratele lui*".

A vrut să şi-l facă binevoitor pe fratele său şi prin metaniile sale şi prin închinăciunea lui. Şi a şi reuşit.

„*Şi a alergat Isav*, spune Scriptura, *şi îmbrăţişîndu-l l-a sărutat şi a căzut pe grumazul lui şi au plîns amîndoi*"[32].

IV

Uită-te la rînduiala lui Dumnezeu! Spun şi acum ce spuneam ieri. Cînd Stăpînul universului vrea să-şi arate purtarea Sa de grijă faţă de noi, face mai blînzi decît mieii chiar pe cei mai sălbatici oameni. Iată cîtă schimbare la Isav! „*A alergat*, spune Scriptura, *în întîmpinarea lui şi îmbrăţişîndu-l l-a sărutat şi au plîns amîndoi*". Abia acum a răsuflat Iacov uşurat; a scuturat de pe el frica, a scăpat de teamă şi a prins curaj.

Şi căutînd Isav, spune Scriptura, *a văzut femeile şi copiii şi a zis: „Ce sînt acestea ţie?*"[33].

Cînd a văzut averea fratelui său a rămas uimit şi s-a minunat. De asta a şi vrut să-l întrebe.

Ce a răspuns dreptul Iacov?

„*Copii*, a spus el, *cu care a miluit Dumnezeu pe sluga ta*"[34].

Uită-te cîtă putere are blîndeţea! Cu cuvintele sale smerite a potolit mînia fratelui său.

„*Şi s-au apropiat*, spune Scriptura, *slujnicile şi copii. Şi s-au închinat Lia şi Rahila. Şi a zis: „Ce sînt acestea ţie, toate taberele acestea pe care le-am întîlnit?". Iar el a zis: „Ca să afle sluga ta har înaintea ta*"[35].

Iată că l-a robit pe fratele său cu covîrşitoarea lui smerenie! Pe cel pe care-l socotea pornit ca o fiară împotriva lui l-a găsit atît de blînd, că voia chiar să-i slujească cu tot ce avea.

„*Şi i-a zis Isav*, spune Scriptura: „*Eu am multe, frate! Ţine-ţi tu pe ale tale!*"[36].

31. *Fac.*, 33, 1–3.
32. *Fac.*, 33, 4.
33. *Fac.*, 33, 5.
34. *Fac.*, 33, 5.
35. *Fac.*, 33, 6–8.
36. *Fac.*, 33, 9.

Dar Iacov n-a vrut; ci pentru a arăta cît de mult ţine ca să-i cîştige prietenia fratelui său, îi spune:

„De am aflat har înaintea ta, primeşte darurile din mîinile mele. Că pentru aceasta am văzut faţa ta, ca şi cum ar vedea cineva faţa lui Dumnezeu“[37].

„Primeşte, de la mine, îi spune Iacov, darurile ce ţi le dau! Cu atîta bucurie am văzut faţa ta, cu cîtă bucurie ar vedea cineva faţa lui Dumnezeu“. Dreptul Iacov îi grăieşte cu multă smerenie, ca să-i înmoaie inima şi să-l aducă la dragostea de frate.

„Şi-mi vei fi binevoitor“[38], în loc de: „Îmi vei face plăcere“.

„Primeşte, dar, binecuvîntările pe care ţi le-am adus, că m-a miluit pe mine Dumnezeu şi am de toate“[39].

„Nu-mi refuza, îi spune el, darurile! Toate acestea mi-au fost date în dar de Dumnezeu; El mi-a fost dăruitorul tuturor acestor bogăţii“.

Cu aceste cuvinte i-a arătat lui Isav pe nesimţite de ce mare purtare de grijă l-a învrednicit Dumnezeu; şi l-a făcut să-l privească cu mult respect.

„Şi l-a silit de le-a luat“[40].

Iată ce schimbare!

„Şi a zis Isav: „Să ne sculăm să mergem drept înainte“[41], în loc de: „Să facem, deci, împreună călătoria“.

Iacov, însă, găseşte o pricină binecuvîntată şi-i spune:

„Domnul meu ştie că sînt mici copiii mei, iar oile şi vacile fătate. Dacă le voi sili să meargă o singură zi vor muri“[42].

„Nu pot merge repede, a spus Iacov, ci trebuie să merg încet şi cu dese popasuri din pricina copiilor şi a turmelor mele, ca să nu le pierd din pricina unei prea mari oboseli. Porneşte, dar, tu; iar eu voi odihni din loc în loc copiii şi turmele şi aşa te voi ajunge în Seir“[43].

La auzul acestor cuvinte fratele său i-a zis:

„Dacă vrei, voi lăsa pe unii din ai mei cu tine“[44].

Dovadă de mare cinste şi de preţuire! Iacov, însă, n-a primit nici acest ajutor, şi i-a spus:

„Mi-i de ajuns că am aflat har înaintea ta“[45].

„Asta doream, să mi te fac prieten. O dată ce am dobîndit aceasta, nu-mi mai trebuie nimic“.

„Şi după ce a plecat, Iacov, spune Scriptura, *şi-a făcut lui şi vitelor lui corturi; de aceea a pus locului aceluia numele: Corturi“*[46].

37. *Fac.*, 33, 10.
38. *Fac.*, 33, 10.
39. *Fac.*, 33, 11.
40. *Fac.*, 33, 11.
41. *Fac.*, 33, 12.
42. *Fac.*, 33, 13.
43. *Fac.*, 33, 14.
44. *Fac.*, 33, 15.
45. *Fac.*, 33, 15.
46. *Fac.*, 33, 17.

V

Auzind, dar, acestea, să imităm pe dreptul Iacov și să fim tot atît de smeriți ca și el. De sînt unii care ne dușmănesc, să nu le aprindem mai mult mînia, ci să căutăm să le potolim dușmănia ca să le vindecăm sufletul lor înrăutățit prin blîndețe și smerenie, arătate fie cu cuvîntul, fie cu fapta. Uită-te la înțelepciunea dreptului acestuia! Atît l-a muiat pe Isav cu dulceața cuvintelor sale, încît l-a făcut pe Isav să-l slujească și să vrea să facă orice spre a-l cinsti. Într-adevăr, este cea mai mare virtute, nu cînd căutăm să iubim și să slujim cu orice chip pe cei ce se poartă bine cu noi, ci cînd îi atragem spre noi cu marea noastră blîndețe pe cei ce vor să ne facă rău. Nimic nu-i mai tare ca blîndețea. După cum apa aruncată pe foc a stins de multe ori focul, tot așa și un cuvînt spus cu blîndețe stinge o mînie mai aprinsă decît cuptorul. Și îndoit ne e cîștigul. Cîștigăm și prin aceea că ne-am purtat cu blîndețe și prin aceea că slobozim de tulburare mintea fratelui nostru, punînd capăt mîniei. Te întreb: Nu-l ții, oare, de rău, nu-l învinuiești pe fratele tău cînd e mîniat și te dușmănește? Pentru ce nu te străduiești să te porți tu altfel decît el? Pentru ce vrei să-l mînii și mai mult? Poți, oare, stinge focul cu foc? Nu! Firea focului se împotrivește. Tot așa nici cu mînia nu poți stinge mînia. Ce este apa pentru foc, aceea-i blîndețea și bunătatea pentru mînie. De aceea și Hristos spunea ucenicilor: „*Dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce plată veți avea?*"[47]. Apoi vrînd să rușineze și să mustre pe cei trîndavi, a adăugat: „*Nu și vameșii fac la fel?*"[48]. Nu face, oare, așa orice om care n-are grijă de el? Nu se străduiesc, oare, vameșii să facă asta? Este, oare, om mai rău ca vameșul? Nu! Și totuși vei vedea că vameșul caută cu orice chip să iubească pe cel ce îl iubește. Eu, însă, pentru că vreau să vă suiți pe o treaptă mai înaltă, pentru că vreau să fiți ceva mai mult decît aceștia, nu vă îndemn să iubiți numai pe cei ce vă iubesc, ci să iubiți și pe cei ce vă urăsc. Să faceți ceea ce a făcut, din proprie inițiativă, fericitul Iacov înainte de lege și înainte de învățătura altora. Cu covîrșitoarea sa blîndețe a biruit mai întîi pe Laban; iar acum și pe fratele lui. A avut, e drept, și ajutorul cel de sus, dar s-a străduit și el.

Tot așa și noi să fim convinși, că de ne-am strădui de mii de ori, niciodată nu vom putea săvîrși ceva, dacă nu ne bucurăm de ajutorul cel de sus. Și după cum nu putem face nimic din cele ce trebuie făcute, dacă nu ne bucurăm de ajutorul cel de sus, tot așa iarăși, dacă nu ne străduim și noi, nu vom putea fi învredniciți de ajutorul cel de sus. De aceea să ne străduim să facem și noi cît ne stă în putință și să atragem ajutorul cel de sus, ca și datorită strădaniei noastre și iubirii de oameni a lui Dumnezeu să sporească zi de zi faptele noastre de virtute și să ne bucurăm de mult har de sus, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să-l dobîndim, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

47. *Matei*, 5, 46.
48. *Matei*, 5, 46.

OMILIA LIX

**„Şi a venit Iacov în Salem, cetatea sechimilor
şi a cumpărat o parte din ţarină de la Emor tatăl lui Sihem
cu o sută de miei. Şi a zidit acolo altar
şi a chemat pe Dumnezeul lui Israil"[1].**

I

Aţi văzut ieri şi covîrşitoarea iubire de oameni a Stăpînului obştesc al universului şi filosofia ucenicilor şi nerecunoştinţa iudeilor. Aţi văzut cu cîtă blîndeţe le-a închis neruşinata lor îndrăzneală, luînd apărarea ucenicilor Săi şi arătîndu-le că ei, care vor să apere legea, nu cunosc voile legii, stau încă în umbră, cu toate că s-a arătat adevărul. Aţi văzut că a căutat dintru început să desfiinţeze prescripţiile legii, învăţîndu-i că o dată ce s-a arătat Soarele dreptăţii nu mai are nici o putere lumina de opaiţ, că apropiindu-se strălucirea luminii Soarelui, îi înlătură folosul. Aţi aflat apoi că putem prăznui în orice vreme şi că nu sîntem supuşi să ţinem anumite timpuri. Că pentru asta a venit Stăpînul nostru, ca să ne slobozească de constrîngerea timpurilor, să ne facă să zburdăm la înălţime, să avem în ceruri vieţuirea noastră, să ducem viaţă îngerească, deşi sîntem oameni, şi să rîdem de toate lucrurile omeneşti.

Haide, dar, să ne întoarcem astăzi, dacă vreţi, la şirul celor spuse mai dinainte din cuvintele fericitului Moise şi de acolo să vă întindem masa.

Ştiţi că întorcîndu-se Iacov din Mesopotamia s-a întîlnit cu fratele său şi după aceea s-a despărţit de el; Isav a pornit-o spre Seir, iar Iacov şi-a întins corturile şi a numit locul acela Corturi. Aici ne-am oprit cu cuvîntul. De aceea trebuie să continui, după puterea mea, tîlcuirea şi să vă dau învăţătura cea duhovnicească. Deci după ce dreptul Iacov a răsuflat uşurat şi a scăpat de orice teamă,

„a venit în cetatea sechimilor şi a cumpărat o parte din ţarină de la Emor tatăl lui Sihem cu o sută de miei. Şi a făcut acolo jertfelnic şi a chemat pe Dumnezeul lui Israil"[2].

Să nu trecem cu uşurinţă peste cele scrise în Dumnezeieştile Scripturi. Dacă cei care scot din pămînt firişoarele de aur îndură orice oboseala şi se supun la tot felul de munci numai ca să poată despărţi aurul de pămînt,

---

1. *Fac.*, 33, 18–20.
2. *Fac.*, 33, 18–20

apoi cu mult mai mult se cuvine ca noi să căutăm cuvintele Duhului și să plecăm de aici după ce am cules tot folosul lor.

Gîndește-mi-te, dar, la filosofia acestui minunat bărbat! Se bucura de un atît de mare ajutor de sus, vedea crescîndu-i bogăția, adică vitele, vedea în jurul lui ceata atîtor copii și totuși nu s-a apucat să facă case strălucite, nici nu s-a străduit să-și cumpere moșii și sate pe care să le împartă fiilor săi. Cei din zilele noastre nu fac așa, ci adeseori, chiar dacă au numai un singur copil, se străduiesc să adune mii și mii de talanți de aur, să cumpere moșii și să clădească case frumoase. Și dacă și-ar strînge averea din muncă cinstită și fără nedreptăți! Dar lucru grozav și mai cumplit decît orice este că o răpesc de la alții, se lăcomesc, pun la cale procese și așa își trec lor și averile altora. Iar dacă cineva îi întreabă: „Pentru ce atîta nebunie după bani?", îndată îți pun înainte copilul și spun că fac asta de dragul lui. Unul ca acesta, chiar dacă spune că strînge avere pentru copilul său, o spune în zadar și fără de temei; dar sînt alții care nici nu au copii și totuși sînt nebuni după strîngerea de bani; preferă să sufere orice numai ca să nu dea un bănuț unuia din cei nevoiași. Dreptul Iacov, însă, n-avea astfel de planuri, nici astfel de gînduri! Cînd îi trebuia să cumpere puțin pămînt, dădea pe el o sută de miei. Așa a cumpărat o bucată de pămînt de la Egor, tatăl lui Sihem.

Uită-te la dragostea de Dumnezeu a lui Iacov! Uită-te pentru ce a căutat să cumpere pămînt! „*A făcut acolo jertfelnic și a chemat pe Dumnezeul lui Israil*". N-a cumpărat bucata aceea de pămînt pentru nimic altceva decît pentru ca să aducă mulțumiri Stăpînului de obște al universului.

Ar trebui ca toți să-l imităm pe acesta, noi cei din har pe cel de dinainte de lege, și să nu ne înnebunim atîta după strîngerea de bani.

Spune-mi pentru ce-ți strîngi ție atîtea poveri de spini? Nu-ți dai seama că lași copiilor tăi pricini și prilejuri de păcate? Nu știi, oare, că Dumnezeu are mai multă grijă decît tine de copilul tău? Tu, însă, arătînd multă grijă de el, te străduiești să-i lași pricini, care pot să-i înece sufletul. Nu știi, oare, că tinerii prin ei înșiși alunecă ușor și sînt înclinați spre păcat? Cînd, însă, mai au și bani, atunci căderea în păcat e și mai ușoară. După cum dacă pui lemne pe foc focul se aprinde și mai tare, tot așa și tinerii dacă au pe mîna lor bani, cum are focul lemnele, atunci se aprinde așa de mult cuptorul, încît cuprinde tot sufletul tînărului. Cînd va putea unul ca acesta să fie cuminte? Cînd va fugi de desfrînare? Cînd se va hotărî să se ostenească pentru virtute sau pentru vreo altă faptă duhovnicească? Niciodată!

II

Oare n-ai auzit pe Hristos spunînd: „*Grija veacului acestuia și înșelăciunea bogăției înăbușesc cugetul și-l fac neroditor?*"[3]. N-ai auzit că a numit spini bogăția?[4]. După ce a spus că o sămînță a căzut între spini, tîlcuiește cine

3. *Matei*, 13, 22.
4. *Matei*, 13, 7.

sînt spinii și zice: „*Grija veacului acestuia și înșelăciunea bogăției înăbușesc cugetul și-l fac neroditor*". Ce bine a asemuit grija veacului acestuia cu spinii! După cum spinii nu lasă să răsară sămînța, ci o înăbușe cu desimea lor, tot așa și grijile vieții, cînd intră în suflet, nu lasă sămînța duhovnicească să aducă roadă, ci o usucă și o înăbușe, întocmai ca spinii. Hristos a mai spus: „*și înșelăciunea bogăției*". Bine a spus înșelăciunea bogăției. Că într-adevăr este înșelăciune.

Spune-mi, te rog, ce folos ai de pe urma atîtor talanți de aur și a atîtor grămezi de bani?

—Mare folos, că-mi fac multă bucurie.

—Ce bucurie? Dar pentru ce vorbesc eu de bucurie? Oare nu banii mai cu seamă fac să se nască supărări fără de rost și multe necazuri? Și nu mai vorbesc de pedeapsa care ne așteaptă din pricina lor, ci numai de pedeapsa de pe lumea asta, că bogăția nu ne aduce plăcere, ci zilnic turburări și necazuri. Nu poți vedea marea atît de frămîntată de valuri, cît este de frămîntat sufletul bogatului de gînduri și de patimi! Bogatul se poartă urît și cu ai săi și cu străinii. Dacă vreodată cineva îi răpește ceva din bogăția sa — că multe se pot întîmpla, mulți sînt uneltitorii și multe răutățile slugilor și violențele celor puternici! — atunci da, atunci vei vedea că viața unor asemenea oameni e cu neputință de trăit. De cîte lacrimi nu sînt vrednici unii ca aceștia care se străduiesc să lucreze împotriva lor și vor să-și adune bogății spre paguba sufletelor lor?

Dar, dacă vreți, să-i lăsăm pe aceștia și să ne întoarcem la istoria dreptului Iacov, ca să vedem urmarea.

„*Și a făcut*, spune Scriptura, *acolo jertfelnic*, în bucata aceea de pămînt, *și a chemat pe Dumnezeul lui Israil*". S-a hotărît, deci, să locuiască printre sechimi. Dar uită-te că și aici dreptul își vădește iarăși bunătatea lui!

—Cum?

„*Și a ieșit Dina, fata Liei*, spune Scriptura, *ca să vadă fetele băștinașilor. Și văzînd-o Sihem, fiul lui Emor, a dormit cu ea și a iubit-o pe fecioară și a grăit ei după cugetul fecioarei*"[5].

Ai văzut ce mare rău este tinerețea, cînd nu are frîu și cuget drept credincios? Sihem a văzut-o pe fată, spune Scriptura, s-a îndrăgostit de chipul ei și și-a împlinit pofta. „*Și i-a grăit ei după cugetul fecioarei*".

—Ce înseamnă „*după cugetul fecioarei?*".

—Înseamnă că fata era tînără, iar Sihem i-a grăit acele cuvinte care puteau s-o atragă și s-o cucerească.

Și i-a spus Sihem Tatălui său:

„*Ia-mi fata aceasta de soție!*"[6].

Iacov a auzit ce s-a întîmplat și deocamdată a îndurat în tăcere, așteptînd venirea fraților ei.

---

5. *Fac.*, 34, 1—3.
6. *Fac.*, 34, 4.

„*Şi a tăcut*, spune Scriptura, *Iacov, pînă au venit ei*[7]. *Iar cînd a venit Emor la Iacov, au venit şi fraţii Dinei. Şi cînd au auzit ce s-a întîmplat cu sora lor, s-au întristat foarte tare*“[8].

—Ce înseamnă: „*S-au întristat foarte tare?*“.

—S-au supărat; au socotit lucrul acesta de nesuferit, foarte greu şi pricină de tristeţe.

„*S-au supărat foarte tare*, spune Scriptura, *că a făcut Sihem în Israil un lucru de ruşine, dormind cu fata lui Iacov*“[9].

Uită-te la castitatea fiilor lui Iacov! Au socotit ocară foarte mare fapta lui Sihem. Ai văzut că dreptul Iacov i-a învăţat pe fiii lui să fie virtuoşi?

—Dar cum a ajuns fiul lui Emor, prin împlinirea poftei lui, pricina pieirii tatălui lui şi a întregii cetăţi?

—Dar mai întîi să auzim ce a spus Emor fiilor lui Iacov şi după aceea vom cunoaşte viclenia fraţilor Dinei şi chipul în care au răzbunat pe sora lor.

„*Şi le-a grăit lor Emor*, spune Scriptura, *zicînd: „Sihem, fiul meu, a pus pe sora voastră mai presus de sufletul său*“[10].

Vezi că-şi vesteşte pieirea ce va veni peste el? A spus: „*A pus mai presus de sufletul său*“, adică: „Şi-a dat sufletul lui pentru sora voastră“. Emor le-a vorbit despre dragostea fiului lui pentru fată; dar după puţin timp a aflat că dragostea aceasta va fi pricina pieirii lui şi a tuturor celor ai lui.

Emor a spus lui Iacov şi fiilor lui: „Pentru că fiul meu arde atîta de dragul fetei,

daţi-o lui de femeie şi încuscriţi-vă cu noi. Fetele voastre daţi-le nouă şi pe fetele noastre să le ia fiii voştri şi să locuiţi printre noi. Şi iată pămîntul este lat înaintea voastră; locuiţi în el, faceţi negoţ în el şi agonisiţi întru el“[11].

Uită-te cîtă dragoste le arată tatăl unor străini pentru dragostea de copil; vrea să şi-i facă binevoitori, de aceea le dă în stăpînire toată ţara.

Asta a făcut tatăl; fiul lui, văzînd grija ce i-o poartă tatăl său şi că e gata să facă totul ca să-i împlinească dorul, adaugă şi el cuvîntul său şi spune lui Iacov şi fraţilor fetei:

„*Să aflu har înaintea voastră şi ce veţi zice vom da. Înmulţiţi zestrea şi voi da cît îmi veţi zice, ca să-mi daţi copila aceasta de soţie*“[12].

Ai văzut că şi tatăl, din dragoste de copil, le face mare rugăminte, dar că şi fiul e gata să dea orice numai să capete fata?

---

7. *Fac.*, 34, 5.
8. *Fac.*, 34, 6–7.
9. *Fac.*, 34, 7.
10. *Fac.*, 34, 8.
11. *Fac.*, 34, 8–10.
12. *Fac.*, 34, 11–12.

III

Patima aceasta pierzătoare, înduplecă pe cel cuprins de ea să facă orice, pînă ce îl duce în fundul iadului. Uită-mi-te! Bătrînul Iacov auzind acestea, tace; mergînd pe urmele blîndeţii sale, nu rosteşte cuvînt, ci suferă în linişte ocara adusă fetei sale.

„*Dar fiii lui Iacov*, spune Scriptura, *au grăit lui Sihem şi lui Emor, tatălui său, cu viclenie; le-a spus că au pîngărit pe sora lor*"[13].

Uită-te cum din pricina desfrînării unuia singur îi paşte nenorocirea pe toţi locuitorii oraşului! După cum cînd izbucneşte un foc, primejdia îi cuprinde şi pe cei ce locuiesc în apropiere, tot aşa şi acum desfrînarea tînărului, a pierdut nu numai pe tatăl lui, ci şi pe toţi locuitorii cetăţii.

—Ce au făcut fiii lui Iacov?

—Le-au grăit cu viclenie!

Se cuvine să auziţi, ca să vedeţi ce durere mare au simţit pentru sora lor.

„*Şi au zis*, spune Scriptura, *Simeon şi Levi, fraţii Dinei, fiii Liei: „Nu vom putea face cuvîntul acesta, să dăm pe sora noastră unui om netăiat împrejur; dar dacă vă veţi tăia împrejur, vom da fetele noastre vouă şi noi vom lua fetele voastre şi vom fi un popor*"[14].

Propunerea era binecuvîntată şi firească; dar le-au vorbit cu viclenie, spune Scriptura.

„*Dar dacă nu veţi vrea să faceţi asta, au spus ei, ne vom lua fata noastră şi vom pleca*"[15].

Aşa le-a grăit Simeon şi Levi; dar se gîndeau să-i ucidă pe toţi. Lui Sihem şi Emor le-au plăcut propunerile şi au primit cu plăcere spusele, pentru că doreau să ia fata.

„*A plăcut cuvîntul înaintea lor*, spune Scriptura. *Şi tînărul n-a zăbovit a împlini cuvîntul, pentru că iubea pe fata lui Iacov*"[16].

Că Sihem era cuprins cu totul de dorul fetei.

„*Şi venind el şi tatăl lui la poarta cetăţii au vorbit cu toţi locuitorii cetăţii*"[17].

Şi s-au sfătuit să primească tăierea împrejur, cum li se propusese, şi să-i primească să locuiască printre ei. Şi locuitorii cetăţii au împlinit îndată cele spuse de Emor şi Sihem; şi cu toţii dintr-o dată s-au tăiat împrejur[18]. Cînd au auzit de aceasta, Simeon şi Levi s-au grăbit să împlinească planurile lor.

„*Şi luîndu-şi fiecare sabia lui au intrat în cetate fără teamă*"[19].

—Ce înseamnă „*au intrat în cetate fără teamă?*".

—Înseamnă că au stat împotriva tuturor, deşi erau numai doi. Le dădeau

---

13. *Fac.*, 34, 13.
14. *Fac.*, 34, 14—16.
15. *Fac.*, 34, 17.
16. *Fac.*, 34, 18—19.
17. *Fac.*, 34, 20.
18. *Fac.*, 34, 21—24.
19. *Fac.*, 34, 25.

mult curaj rănile de pe trupurile locuitorilor cetății. Și ca să ne facă cunoscută aceasta, Dumnezeiasca Scriptură zice:

„Și s-a întîmplat aceasta în ziua a treia, cînd erau în durere“[20].

Durerea lor le-a dat curaj și i-a făcut pe cei doi mai puternici decît mulțimea locuitorilor cetății.

„Și au omorît, spune Scriptura, *toată partea bărbătească“*[21].

Cu alte cuvinte: toți bărbații zăceau din pricina tăierii împrejur și erau, ca să spunem așa, gata de junghiere. Și împreună cu alții au omorît și pe tînărul care necinstise pe sora lor. Și nu s-au mulțumit cu o atît de mare pedeapsă, spune Scriptura, ci le-au luat oile lor, toate vitele și toate dobitoacele lor. Și au plecat după ce au nimicit cetatea cu toți locuitorii ei.

Ai văzut, iubite, cît rău a făcut nesăbuința unui tînăr? Ai văzut că a dus la pieirea tuturor celor ce locuiau cetatea? Cunoscînd aceasta, să înfrînăm pornirile copiilor noștri, să punem frîu puternic tinereții, cu frica și cu sfatul. Să ne îngrijim de castitatea lor; să facem tot ce ne stă în putință ca tinerii să fugă de poftele rușinoase. Stăpînul nostru obștesc, văzînd slăbiciunea firii omenești, a legiuit căsătoria, ca să ne îndepărteze de desfrînare. Să nu lăsăm tinerii de capul lor, ci, cunoscînd văpaia cuptorului, să ne străduim să-i căsătorim potrivit legii lui Dumnezeu, înainte de a se tăvăli în desfrînări, ca să-și păstreze castitatea și să nu se pîngărească de desfrînare. Căsătoria să le dea îndestulător ajutor, ca să-și poată potoli și săltările trupului și să scape și de osîndă.

Dar să vedem cum a primit bătrînul Iacov fapta săvîrșită de copiii lui.

Scriptura spune:

Și a zis Iacov: „Simeon și Levi, m-ați făcut urît, ca să fiu rău înaintea tuturor celor ce locuiesc pămîntul“[22].

„Pentru ce v-ați răzbunat așa? Fapta voastră m-a făcut tare urît în ochii tuturor locuitorilor pămîntului“.

Apoi ca să le arate frica în care se afla, le spune:

„Noi sîntem puțini; de se vor aduna împotriva noastră, ne vor tăia și ne vor strivi“[23].

„Nu știți că sîntem puțini, le spune lor, și le va fi ușor să ne facă nouă ce le-ați făcut voi lor? Și după cum Sihem a fost pricina pieirii tatălui lui și a tuturor locuitorilor cetății, tot așa și voi mie. Din pricina voastră voi fi urît și eu și nimic nu-i va împiedica să mă strivească din pricina îndrăznelii voastre“.

„Iar ei au zis: „Dar trebuia să se poarte cu sora noastră ca și cu o desfrînată?“[24].

---

20. *Fac.*, 34, 25.
21. *Fac.*, 34, 25.
22. *Fac.*, 34, 30.
23. *Fac.*, 34, 30.
24. *Fac.*, 34, 31.

Ai văzut că fiii lui Iacov au căutat să răzbune ocara adusă curățeniei sorei lor? Își apără înaintea tatălui lor fapta și spun: „Ne-au făcut de rușine, că s-au purtat cu sora noastră ca și cu o desfrînată! Am fost siliți să facem asta, ca să se învețe minte cei de mai tîrziu să nu mai îndrăznească una ca aceasta.

IV

Dar uită-mi-te acum la nespusa purtare de grijă a lui Dumnezeu de dreptul Iacov. Pentru că Dumnezeu a văzut că lui Iacov îi era frică să mai locuiască acolo din pricina faptei fiilor lui, de aceea îi spune:

„*Scoală-te și suie-te în locul Betel și locuiește acolo.*

Pentru că te temi de cei de aici, pleacă de aici și locuiește în Betel.

Și fă acolo altar Domnului Celui Ce ți s-a arătat ție pe cînd fugeai din fața lui Isav, fratele tău". *Și a zis Iacov casei lui și tuturor celor cu el:* „*Ridicați din mijlocul nostru pe dumnezeii străini; curățiți-vă și schimbați-vă hainele voastre; și sculîndu-ne să ne suim în Betel și să facem acolo altar Domnului Cel Ce m-a auzit în ziua necazului. Cel Ce a fost cu mine și m-a mîntuit în calea în care mergeam*"[25].

Uită-te iarăși la ascultarea și la iubirea de Dumnezeu a dreptului Iacov! Cînd a auzit: „*Suie-te în Betel* și *fă altar*" a chemat pe toți cei ai lui și le-a zis: „*Ridicați dumnezeii*".

– Pe care dumnezei?, m-ar putea întreba cineva. N-am văzut ca Iacov să fi avut dumnezei! De la început a fost drept și iubitor de Dumnezeu!

– Da, dar aici vorbește poate de dumnezeii lui Laban, pe care îi furase Rahila. De aceea spune: „Pentru că avem să aducem mulțumiri adevăratului Dumnezeu, Care m-a ajutat totdeauna scoateți idolii, dacă îi aveți cu voi! *Curățiți-vă și schimbați-vă hainele voastre* ca așa să pornim spre orașul Betel. Să intrăm în el curați și pe dinăuntru și pe dinafară. Să nu fim curați numai prin strălucirea hainelor, ci și prin îndepărtarea idolilor să ne curățim gîndurile sufletului nostru. Așa să ne suim în Betel".

„*Și au dat*, spune Scriptura, *lui Iacov pe dumnezeii cei străini* – că nu erau ai lor – *și cerceii cei din urechile lor*"[26].

Poate că și cerceii erau simboale ale idolilor acelora, de aceea i-au dat lui Iacov împreună cu dumnezeii.

„*Și i-a ascuns Iacov sub stejarul din cetatea sechimilor și i-a pierdut pînă în ziua de azi*"[27].

„*I-a ascuns și i-a pierdut*", ca să scape și cei ce erau robi rătăcirii idolești, dar să ferească și pe alții de pîngărire.

Și după ce a făcut toate acestea, dreptul

25. *Fac.*, 35, 1–3.
26. *Fac.*, 35, 4.
27. *Fac.*, 35, 4.

„s-a ridicat din cetatea sechimilor"[28]

şi a pornit spre Betel.

Dar uită-mi-te iarăşi la purtarea de grijă a lui Dumnezeu de Iacov! Scriptura ne învaţă lămurit totul!

După ce a ieşit dreptul dintre sechimi, Scriptura spune că:

„a fost frica lui Dumnezeu peste cetăţile cele din jurul lor şi n-au alergat pe urma fiilor lui Israil"[29].

Ai văzut cît de mare purtare de grijă şi cît de lămurit l-a ajutat Dumnezeu pe Iacov? A băgat frica în ei, că nu i-au mai urmărit. Pentru că dreptul Iacov se temea de ei şi spusese: *„Sîntem puţini la număr şi vom fi striviţi"*, de aceea Dumnezeu a băgat frica în ei şi nu i-au mai urmărit. Cînd Dumnezeu vrea să dea ajutorul Său, face pe cei slabi mai puternici decît cei puternici, pe cei puţini mai tari decît cei mulţi. Nu este o fericire mai mare ca aceea de a fi ajutat de Dumnezeu!

„Şi a venit Iacov în Suza, care este în pămîntul Canaan, numit Betel şi tot poporul care era cu el. Şi a zidit acolo altar şi a chemat numele locului Betel, pentru că acolo s-a arătat Dumnezeu lui Iacov, cînd a fugit din faţa lui Isav, fratele său"[30].

Ajungînd în Betel Iacov, spune Scriptura, a făcut ce i s-a poruncit; a zidit altar şi a pus locului acela numele Betel.

„Şi a murit, spune Scriptura, *Debora, doica Rebecăi; şi a îngropat-o mai jos de Betel sub stejar. Şi l-a numit Iacov Stejarul Jalei"*[31].

Ai văzut că Iacov pune totdeauna nume locurilor, pe temeiul celor petrecute în acele locuri, pentru ca să se păstreze veşnic amintirea acelor întîmplări?

Poate că cineva m-ar putea întreba:

—Cum se face că doica Rebecăi era cu Iacov, care venise de curînd în Mesopotamia şi încă nu se întîlnise cu tatăl său?

La această întrebare aş putea răspunde aşa:

Cînd Iacov a plecat de la Laban, doica Rebecăi a dorit să meargă împreună cu Iacov ca s-o vadă pe Rebeca, pe care de multă vreme n-o văzuse; dar a murit înainte de a se întîlni cu Rebeca.

V

Dar, dacă vreţi, să oprim şi noi aici cuvîntul, mulţumindu-ne cu cele spuse. Atîta numai am să rog dragostea voastră să aveţi tare mare grijă de virtute şi să vă îngrijiţi de castitatea tinerilor, de curăţenia lor trupească şi sufletească. Că de aici, din această lipsă de grijă, ca să spun aşa, se nasc toate relele. Obişnuinţa cu păcatul pricinuieşte, cu trecerea timpului, atîta

28. *Fac.*, 35, 5.
29. *Fac.*, 35, 5.
30. *Fac.*, 35, 6–7.
31. *Fac.*, 35, 8.

pagubă, încît nici un sfat nu mai are vreo putere asupra celui deprins cu păcatul; este dus ca un rob acolo unde poruncește diavolul. Diavolul, deci, îi poruncește; el dă acele porunci pierzătoare, pe care tinerii le împlinesc cu plăcere, uitîndu-se numai la plăcerea ce le stă în față, fără să se mai gîndească la durerea de mai tîrziu. De aceea, vă rog, să întindeți mînă de ajutor copiilor voștri, ca să nu fim pedepsiți și pentru păcatele săvîrșite de ei. Nu știți, oare, ce a pățit preotul Ili, că n-a îndreptat cum se cuvine păcatele copiilor lui?[32]. După cum un doctor nu vindecă o rană dacă întrebuințează plasture în loc de cuțit, cînd rana are nevoie de cuțit, tot așa și preotul acela a primit aceeași pedeapsă ca și copiii lui, pentru că s-a purtat cu ei cu multă blîndețe, în loc să-i pedepsească pe măsura păcatelor lor.

Să ne temem, vă rog, de această pildă! Iar dacă avem copii să ne îngrijim de creșterea lor. Într-un cuvînt, fiecare să aibă grijă de cei din casa lui și fiecare să socotească drept cel mai mare cîștig folosul pe care-l aduce aproapelui său. Pentru ca fiecare, deprins cu virtutea să poată fugi de păcat și, cu ajutorul virtuții, să-și atragă ajutorul cel de sus, pe care, facă Dumnezeu ca noi toți să-l dobîndim, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

32. *I Regi*, 4, 18–19.

OMILIA LX

**„Și zidind altar a chemat numele locului Betel,
pentru că acolo i s-a arătat Dumnezeu,
cînd a fugit din fața lui Isav,
fratele său“[1].**

I

Haideți ca și astăzi, dacă vreți, să reluăm șirul celor spuse mai înainte, ca așa să vă dau iarăși învățătură din cuvintele spuse mai departe de Scriptură. Istoria lui Iacov este în stare să ne învețe încă și astăzi despre marea purtare de grijă a lui Dumnezeu de Iacov și anume cum Dumnezeu, răsplătindu-i sufletul său mare și curat, a întărit iarăși făgăduințele ce i le-a dat.

Mai înainte Scriptura ne-a istorisit că Iacov, la porunca lui Dumnezeu, a părăsit Sechimul din pricina faptei fiilor lui și s-a grăbit să se ducă în Suza. *„Și zidind altar, a chemat numele locului Betel, pentru că acolo i s-a arătat Dumnezeu, cînd a fugit din fața lui Isav, fratele său“*[2].

Dumnezeu i-a poruncit dreptului să fugă, ca să-l scape de frica ce-l cuprinsese din pricina uciderii sechimilor; și tot Dumnezeu a băgat frică și în locuitorii cetăților acelora, ca să nu-l urmărească pe Iacov. Uită-te la purtarea de grijă a lui Dumnezeu! Uită-te cît se îngrijește de Iacov! A băgat frică în sufletele locuitorilor cetăților acelora, ca să nu-l urmărească, că voiau poate să răzbune pe sechimi. Dar pentru că și uciderea sechimilor se săvîrșise împotriva voinței dreptului Iacov și pentru că și Simeon și Levi uciseseră pentru ca să răzbune necinstirea surorii lor, Dumnezeu nu numai că l-a scăpat de frică pe Iacov și pe fiii lui, dar i-a împiedicat și pe locuitorii cetăților dimprejur de a-i urmări, băgîndu-le în suflete teamă.

Ați văzut ce mare lucru este să te bucuri de ajutorul cel de sus? Cînd Dumnezeu ne este binevoitor, toate supărările dispar. Ca acum! Dreptului Iacov i-a dat curaj, iar celorlalți le-a băgat în suflete frică. E Stăpîn și poate preface totul după cum vrea; prin toate Își arată iscusita Lui înțelepciune. Nimeni nu-i mai puternic decît cel care are alături de el ajutorul cel de sus, după cum nimeni nu-i mai slab decît cel lipsit de acest ajutor! Iată dreptul acesta; familia lui era mică și în jurul lui puțini; dar pentru că a fost întărit

1. *Fac.*, 35, 7.
2. *Fac.*, 35, 7.

de dreapta lui Dumnezeu a prins curaj și a scăpat de primejdie; ceilalți, locuitorii cetăților acelora, erau mulți la număr, erau înțeleși între ei și uniți; dar n-au putut să-și împlinească planurile lor, că „*frica lui Dumnezeu*, spune Scriptura, *a fost peste cetățile cele de primprejur*"[3].

Așadar, după ce a scăpat Iacov de frică și de băștinași, iată că iarăși Dumnezeu Își arată față de el covîrșitoarea Sa iubire de oameni.

„*Și i S-a arătat Dumnezeu*, spune Scriptura, *lui Iacov cînd era iarăși în Suza*"[4].

—Pentru ce a adăugat „*iarăși?*".

—Nu fără rost, ci ca să afli că tot în acest loc i Se arătase Dumnezeu lui Iacov și mai înainte, cînd a fugit de fratele lui în Mesopotamia. Acum Scriptura spune: „După cum i S-a arătat Dumnezeu atunci cînd a plecat, tot așa i Se arată și acum la întoarcere, în același loc, și-i întărește făgăduințele, pe care i le făcuse la plecare. Îl pregătește pe dreptul Iacov să aibă încredere în cele făgăduite și să nu se îndoiască din pricina timpului care s-a scurs".

„*Și l-a binecuvîntat. Și i-a zis: „Numele tău nu se va mai chema Iacov, ci Israil va fi numele tău*"[5].

Deși îi pusese și mai înainte numele acesta, cînd trecuse Iabocul[6] totuși Dumnezeu, vrînd să-l încredințeze și mai mult pe drept, îi dă aceeași binecuvîntare și-i zice: „*Israil se va chema numele tău*".

„*Și crește și te înmulțește; și popoare și adunări de popoare vor ieși din tine și împărați vor ieși din coapsa ta*"[7].

Vezi măreția binecuvîntării? Nu-i spune numai că se va înmulți seminția lui nespus de mult, ci că va ajunge și slăvită: „*Împărați vor ieși din coapsa ta*". Prin aceste cuvinte îi arată mai dinainte strălucirea celor ce se vor naște din el.

„*Și pămîntul*, îi spune Dumnezeu, *pe care l-am dat lui Avraam și lui Isaac, ți l-am dat ție; și seminției tale după tine voi da pămîntul acesta*"[8].

Din pricina faptei săvîrșite de Simeon și Levi sechimilor, Iacov spusese: „*Sîntem puțini la număr și de se vor aduna asupra mea mă vor tăia și mă vor zdrobi și pe mine și casa mea*"[9]; prin toate cuvintele acestea Iacov arată și puținătatea sufletului său și teama mare de care era cuprins; de aceea Stăpînul cel iubitor de oameni îi spune acum: „Pentru că ai spus: „*Sîntem puțini la număr*", află că vei crește și se va înmulți seminția ta! Află că seminția ta va fi atît de slăvită, încît din ea vor ieși împărați și adunări de popoare. Nu numai că nu vei fi strivit, și tu și seminția ta veți moșteni tot pămîntul acesta".

Și după ce i-a făcut această făgăduință, Scriptura continuă:

3. *Fac.*, 35, 5.
4. *Fac.*, 35, 9.
5. *Fac.*, 35, 9–10.
6. *Fac.*, 32, 10.
7. *Fac.*, 35, 11.
8. *Fac.*, 35, 12.
9. *Fac.*, 34, 30.

„Şi s-a suit Dumnezeu de la el din locul din care a vorbit cu el"[10].

Uită-te cît e de mare pogorămîntul cuvintelor Dumnezeieştii Scripturi! *„S-a suit Dumnezeu de la el".* Aceste cuvinte să nu ne facă să credem că Dumnezeu este cuprins într-un loc, ci ca prin ele să aflăm nespusa iubire de oameni a lui Dumnezeu, să aflăm că harul Duhului, pogorîndu-se la slăbiciunea noastră omenească, ne istoriseşte în aşa chip pe toate. Că nu se cuvine să se spună de Dumnezeu că S-a suit şi S-a pogorît; dar pentru că dovada cea mai mare a nespusei Sale iubiri de oameni este aceea de a ne da învăţătură cu ajutorul unor astfel de cuvinte nepotrivite, de aceea se foloseşte de cuvintele omeneşti. Că dacă ne-ar vorbi pe măsura Dumnezeirii Sale, urechea omenească n-ar putea suporta înălţimea celor spuse.

II

Acestea cugetînd, să nu ne izbească niciodată smerenia cuvintelor, ci şi prin aceasta să ne minunăm de bunătatea nespusă a lui Dumnezeu, că pentru slăbiciunea firii noastre, Scriptura nu s-a ferit de a se folosi de un pogorămînt atît de mare.

Dar iată că dreptul Iacov îşi arată iarăşi, ca întotdeauna, recunoştinţa lui:

„Şi a pus, spune Scriptura, *Iacov stîlp de piatră în locul în care a vorbit Dumnezeu cu el; şi a turnat peste el vin şi a vărsat untdelemn; şi a pus numele Betel locului în care a vorbit Dumnezeu cu el"*[11].

Uită-te că totdeauna dreptul acesta caută, cu numele ce le dă locurilor, să facă nemuritoare binefacerile primite de la Dumnezeu, ca şi generaţiile viitoare să afle că în locul acela a văzut pe Dumnezeu.

„Şi sculîndu-se Iacov a întins cortul lui dincolo de turnul Gader"[12].

Dreptul Iacov merge iarăşi mai departe, silindu-se ca încetul cu încetul să ajungă în locul în care locuia Isaac.

Scriptura spune mai departe:

„Cînd s-a apropiat ca să intre în Efrata, Rahila a avut greutate la naştere. Şi a fost cînd a născut ea cu greu, că i-a zis ei moaşa: „Fii curajoasă, că şi acesta îţi este fiu"[13].

„Nu te nelinişti, îi spune moaşa. Vei naşte fiu. Chiar dacă te taie durerile, totuşi vei avea un fiu".

„Şi a fost pe cînd îşi dădea sufletul, că murea, a chemat numele lui: Fiul durerii mele; iar tatăl l-a numit pe dînsul: Veniamin"[14].

Rahila i-a pus numele copilului după cele ce se întîmplase cu dînsa; tatăl, însă, l-a numit Veniamin.

---

10. *Fac.*, 35, 13.
11. *Fac.*, 35, 14–15.
12. *Fac.*, 35, 16.
13. *Fac.*, 35, 16–17.
14. *Fac.*, 35, 18.

După ce a născut, Scriptura spune că Rahila

„a murit și a fost îngropată în calea Efratului, care este Betleem. Și a pus Iacov stîlp pe mormînt"[15].

Noul născut i-a ușurat lui Iacov tristețea pricinuită de moartea Rahilei și l-a făcut să sufere în liniște pierderea ei.

Acum urmează fapta nerușinată a lui Ruben.

„*Mergînd*, spune Scriptura, *s-a culcat cu Bala, țiitoarea tatălui său. Și a auzit Israil și rea i s-a părut înaintea lui fapta aceasta*"[16].

Fapta lui Ruben era o cumplită fărădelege. De aceea mai tîrziu Moise, în legile sale, a oprit ca fiul și tatăl să aibă aceeași femeie[17]. Și ca să nu ajungă cu timpul obicei o astfel de faptă, legiuitorul pedepsește pe cel care se face vinovat de ea. Dar Iacov, biruit de dragostea de tată, suferă în tăcere și acum. Mai tîrziu, însă, cînd era pe patul de moarte, îl țintuiește pe Ruben la stîlpul infamiei[18]; lasă scrisă nelegiuirea lui și-l blestemă pentru ca generațiile viitoare să se cumințească din pățania lui.

Mai departe fericitul Moise enumeră copiii lui Iacov și ne arată, prin spusele lui, virtutea dreptului Iacov. Și ca să nu socotim că la întîmplare și fără rost a trăit Iacov cu Rahila și cu Lia și cu cele două slujnice ale lor, Moise ne arată că, făcînd așa, Iacov a slujit unei rînduieli, ca să se nască din el cele douăsprezece seminții. De aceea Scriptura nu amintește că a mai avut Iacov alt fiu, ca să afli că nu în zadar și fără rost s-a făcut aceasta.

„*Și au fost*, spune Scriptura, *fiii lui Iacov doisprezece*"[19].

Și Scriptura enumeră deosebit pe fiii Liei și ai Rahilei și apoi pe fiii slujnicelor;[20] iar la urmă spune:

„*Aceștia sînt fiii lui Iacov, care i s-au născut în Mesopotamia*"[21].

Aș putea fi, însă, întrebat:

—Veniamin s-a născut acum, cînd a ajuns Iacov în Betleem; pentru ce atunci spune Scriptura: „*Care i s-au născut în Mesopotamia?*".

—Poate pentru că Rahila rămăsese însărcinată înainte de plecarea din Mesopotamia.

„*Și a venit*, spune Scriptura, *Iacov la Isaac, tatăl său*"[22].

Uită-mi-te iarăși și acum cum caută iubitorul de oameni Dumnezeu să mîngîie pe drepți în toate împrejurările. Iacov se întoarce la tatăl său după atîția și atîția ani; bucuria era nespus de mare pentru amîndoi; pentru fiu, că vedea chipul tatălui său, iar pentru tată, că vedea bogăția copilului său și ceata de copii care i se născuse.

---

15. *Fac.*, 35, 19–20.
16. *Fac.*, 35, 21.
17. *Lev.*, 18, 8.
18. *Fac.*, 49, 3–4.
19. *Fac.*, 35, 22.
20. *Fac.*, 35, 23–26.
21. *Fac.*, 35, 26.
22. *Fac.*, 35, 27.

„*Atunci*, spune Scriptura, *s-a săvîrșit Isaac bătrîn și plin de zile*"[23].

Gîndește-te cît era de bătrîn Isaac acum, după trecerea atîtor ani, dacă atunci cînd Iacov i-a furat binecuvîntarea, ochii lui erau slăbiți, că nu și-a putut da seama de înșelăciune!

„*Și l-au îngropat Isav și Iacov*"[24], spune Scriptura.

După moartea tatălui,

„*Isav*, spune Scriptura, *și-a luat femeile și fiii lui și pe toți cei ai lui și toate cîte a agonisit în pămîntul Canaan și a plecat. Că nu-i putea cuprinde pămîntul în care locuiau din pricina mulțimii averilor lor. Și a locuit, deci, în muntele Seir*"[25].

Și după ce Dumnezeiasca Scriptură ne istorisește de fiii lui Isav și de neamurile născute din el[26], zice:

„*Iar Iacov a locuit în pămîntul în care a locuit tatăl lui, în pămîntul Canaan*"[27].

Și de aici urmează o altă istorie, istoria minunatului Iosif.

III

Dar, dacă vreți, să ne oprim aici cuvîntul, ca să păstrăm pentru altă cuvîntare începutul istoriei fiului lui Iacov. Deocamdată rog dragostea voastră să fie cu mare luare aminte la cele spuse, ca să culegeți nespus de mare folos din fiecare cuvînt din cele ce se găsesc în Dumnezeiasca Scriptură, ca să nu vă scape nimic.

Comoară duhovnicească sînt cuvintele dumnezeiești! Și după cum numai o singură piatră scumpă luată dintr-o comoară adeseori ne poate îmbogăți, tot așa și virtuțile drepților, istorisite în Scriptură ne pot da atît de mare folos – dacă vrem să fim cu luare aminte – încît ne ațîță rîvna să fim asemenea lor. Așa, vom putea și noi, la fel cu drepții, să ne bucurăm de aceeași bunăvoință a lui Dumnezeu. Că „*Dumnezeu nu caută la fața omului, ci privește pe cel ce se teme de El și face dreptate, ori de ce neam ar fi*"[28]. Deci, dacă voim, nimic nu ne împiedică să ne bucurăm de același ajutor de sus ca și drepții, ba chiar și de mai mult. Să ne vadă numai că facem tot ce depinde de noi, că punem înaintea celor omenești cele hotărîte de El. Atunci ne poartă atît de mult de grijă, încît nu ne poate birui nimeni. Că dușmanul stă veșnic lîngă noi, purtîndu-ne ură neîmpăcată. De aceea avem nevoie de multă luare aminte, ca să putem să-i zădărnicim uneltirile lui și să fim mai presus de săgețile sale. Și nu-l vom putea birui altfel decît aducînd alăturea de noi ajutorul cel de sus prin o bună viețuire. Iar viețuire bună este viața

23. *Fac.*, 35, 29.
24. *Fac.*, 35, 29.
25. *Fac.*, 36, 6–8.
26. *Fac.*, 36, 9–43.
27. *Fac.*, 37, 1.
28. *Fapte*, 10, 34–35.

curată. Ea este temelia și stîlpul virtuții. Cînd ai pus această temelie trainică, poți birui cu mare ușurință totul. Nu te mai poate doborî nici pofta după averi și bani, nici dragostea de slavă, nici invidia, nici vreo altă patimă. Cum? Îți voi spune eu! Cînd un om are cugetul curat, cînd n-are în el murdărie, atunci va putea locui în el Stăpînul universului.

„*Fericiți cei curați cu inima*, spune Hristos, *că aceia vor vedea pe Dumnezeu*"[29]. Iar cînd ai ajuns învrednicit să locuiască Dumnezeu în tine, așa te simți ca și cum trupul ți-ar fi în zadar și de prisos și disprețuiești cu totul pe toate cele omenești. Toate cele ce se văd ți se par umbră și vis; ca și cum ai locui în cer, așa nu poftești nimic din cele de aici. Un om ca acesta era Pavel, dascălul lumii. De aceea și striga zicînd: „*Sau căutați probă a lui Hristos, Care locuiește în mine?*"[30]. Și iarăși: „*Trăiesc, dar nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine*"[31]. Și iarăși: „*Iar de trăiesc acum în trup, prin credință trăiesc*"[32]. Ai văzut un om îmbrăcat cu trup, că grăiește așa ca și cum ar fi fără de trup?

IV

Pe Pavel să-l imităm cu toții! Să omorîm mădularele trupului nostru, ca să nu mai poată sluji păcatului. Așa, mai cu seamă, vom putea aduce lui Dumnezeu jertfă bine plăcută.

Ai văzut noutatea și ciudățenia acestei jertfe? Cînd mădularele sînt moarte, atunci mai ales sînt bune pentru jertfă!

—Pentru ce?

—Pentru că jertfa este duhovnicească și nu are în ea nimic material. La jertfele cele materiale nu numai că erau îndepărtate mortăciunile, dar chiar și animalele vii, care aveau vreun beteșug, nu erau primite pentru jertfă. Nu fără rost s-a legiuit la început lucrul acesta, ci pentru ca prin prescripțiile cu privire la jertfele aduse cu animalele necuvîntătoare, să putem fi aduși încetul cu încetul să săvîrșim, prin păzirea jertfelor celor necuvîntătoare, tot cu atîta pază și jertfa aceasta duhovnicească și cuvîntătoare. Ce-i acolo beteșugul, lipsa urechii sau coada tăiată, aceea este aici, la jertfa aceasta a noastră duhovnicească, răutatea, pofta, desfrînarea, dragostea de bani și orice păcat; și după cum acolo este bun pentru jertfă animalul viu, lipsit de beteșug, tot așa și aici este potrivit pentru jertfa aceasta duhovnicească cel ce a murit cu totul pentru lume.

Să nu trecem, dar, cu ușurință pe lîngă aceste lucruri, ci să ni le înfigem adînc în minte. Să ne străduim să nu ne arătăm mai prejos de iudei, care, în umbră fiind, păzeau cu atîta strășnicie prescripțiile legii. După cum ei, care stăteau la lumina de opaiț, arătau atîta grijă pentru păzirea legii, tot așa

29. *Matei*, 5, 8.
30. *II Cor.*, 13, 3.
31. *Gal.*, 2, 20.
32. *Gal.*, 2, 20.

şi noi, pentru că am fost învredniciţi să fim luminaţi de Soarele dreptăţii[33], pentru că am părăsit umbra şi am fost povăţuiţi spre adevăr, să arătăm aceeaşi grijă pentru păzirea acestei jertfe duhovniceşti. Să nu trecem cu uşurinţă nici chiar pe lîngă aşa socotitele păcate mici, ci în fiecare zi să ne cercetăm şi cuvintele şi privirile şi să ne osîndim singuri, ca să scăpăm de osînda de dincolo. De aceea şi Pavel spune: „*Dacă ne-am judeca singuri, n-am mai fi judecaţi*"[34]. Deci dacă ne-am osîndi aici pentru păcatele săvîrşite în fiecare zi, am curma străşnicia osîndei de dincolo. Dar dacă ne trîndăvim „*sîntem pedepsiţi, zice Pavel, pentru că sîntem judecaţi de Domnul*"[35]. Să ne osîndim, dar, noi singuri mai înainte cu toată sinceritatea; să stăm, fără să ştie nimeni, înaintea scaunului de judecată al conştiinţei noastre; aşa să ne cercetăm gîndurile noastre şi să pronunţăm o judecată dreaptă, pentru ca mintea, temîndu-se de pedeapsa gătită dincolo, să nu se mai lase tîrîtă de ispite, ci să-şi înfrîneze pornirea şi să oprească intrarea diavolului, văzînd mai dinainte ochiul cel neadormit. Că pe toate le suferim de pe urma trîndăviei noastre, o strigă însăşi viaţa. După cum dacă voim să ne ridicăm puţin, scuturăm de pe noi, ca pe praf, toate uneltirile diavolului, tot aşa dacă ne împiedicăm cîndva, apoi nu ne înpiedicăm datorită silniciei diavolului, ci trăîndăviei noastre. Diavolul nu ne biruie prin silă şi prin forţă, ci numai prin înşelăciune. Noi sîntem stăpîni să nu fim înşelaţi; numai să voim să fim puţin cu mintea trează şi cu ochii deschişi. Asta, nu pentru că am avea prin noi înşine o putere atît de mare, ci pentru că atunci cînd sîntem cu mintea trează, sîntem învredniciţi şi de ajutorul cel de sus. Dacă facem tot ce stă în puterea noastră, atunci negreşit urmeză şi ajutorul Stăpînului.

Să fim, dar, vă rog, cu mintea trează. Ştiind uneltirile celui viclean, să fim necontenit cu ochii deschişi şi să rugăm pe Dumnezeu să fie alături de noi în războiul cu diavolul. Aşa vom fi şi noi nebiruiţi, vom scăpa şi de uneltirile aceluia, ne vom bucura şi de ajutorul lui Dumnezeu şi vom dobîndi şi veşnicile bunătăţi, pe care facă Dumnezeu ca noi toţi să le dobîndim, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

---

33. *Mal.*, 4, 2.
34. *I Cor.*, 11, 31.
35. *I Cor.*, 11, 32.

OMILIA LXI

Aceştia sînt cei născuţi din Iacov.
Iosif era de şaptesprezece ani
şi păştea cu fraţii lui oile[1].

I

Vreau să vă duc iarăşi la ospăţul cel obişnuit. Şi continuînd şirul celor spuse mai înainte, să vă întind această masă duhovnicească din cele citite de curînd. Îndestulătoare sînt cele citite azi să ne înveţe pe toţi cîtă vătămare aduce invidia, şi că patima aceasta pierzătoare a invidiei îşi întinde puterea ei chiar între rude.

Dar ca să aibă un şir cuvîntul nostru, trebuie să luăm de la început cele ce s-au citit.

„*Aceştia sînt cei născuţi din Iacov*"[2].

Uită-te la minunatul acesta profet, la Moise! Ne făgăduieşte să ne istorisească genealogia lui Iacov, dar trece îndată la istoria fiului său, la Iosif. Într-adevăr, după ce a spus:

„*Aceştia sînt cei născuţi din Iacov*", nu ne mai istoriseşte, cum era firesc, de cei născuţi din el şi de fiii acelora, aşa cum făcuse cu Isav[3], ci trece îndată la Iosif, la fiul cel tînăr, la cel din urmă dintre fraţi, ca să spun aşa şi zice:

„*Iosif era de şaptesprezece ani şi păştea cu fraţii lui oile*"[4].

—Pentru ce ne arată şi numărul anilor lui?

—Pentru ca să afli că tinereţea nu este o piedică în calea virtuţii; ca să cunoşti cu prisosinţă şi supunerea tînărului faţă de tatăl său şi unirea lui cu fraţii săi; dar şi cruzimea acelora; că nici dragostea ce-o purta Iosif fraţilor săi şi nici tinereţea sa nu i-au făcut pe fraţii lui să-l iubească, ci chiar de la început, cînd au văzut înclinaţia copilului spre virtute, cînd au văzut dragostea ce i-o purta tatăl lor, au şi început să-l pizmuiască.

„*Şi l-au defăimat pe Iosif cu defăimare rea la Israil, tatăl lor*"[5].

---

1. *Fac.*, 37, 2.
2. *Fac.*, 37, 2.
3. *Fac.*, 36, 1-43.
4. *Fac.*, 37, 2.
5. *Fac.*, 37, 2.

Ce covîrşitoare răutate! Încercau să zdruncine dragostea tatălui şi să plănuiască neadevăruri împotriva fratelui lor! Dar n-au reuşit să facă altceva decît să-şi dea pe faţă invidia lor. Şi ca să vezi că numai atît au reuşit să facă, să-şi dezvăluie gîndul lor ascuns, iată că tatăl îşi iubeşte mai departe copilul şi după defăimarea adusă de ei, şi-l preferă tuturor celorlalţi.

„*Iar Iacov*, spune Scriptura, *iubea pe Iosif mai mult decît pe toţi fiii lui, pentru că era fiul bătrîneţii lui. Şi i-a făcut lui haină pestriţă*"[6].

—Ce înseamnă: „*Iubea pe Iosif mai mult decît pe toţi fiii lui, pentru că era fiul bătrîneţii lui?*".

Pentru că Iosif i se născuse în urma celorlalţi copii, cînd era bătrîn, de aceea îl iubea pe el mai mult decît pe toţi ceilalţi copii. Într-adevăr par mai doriţi copiii născuţi la bătrîneţe şi atrag mai mult dragostea părintească. Dar ca să cunoaştem că nu numai aceasta a fost pricina care l-a făcut pe Iacov să-l prefere pe Iosif celorlalţi copii, Dumnezeiasca Scriptură ne arată că după el i s-a mai născut alt fiu; dacă dragostea ar fi urmat rînduiala firească, ar fi trebuit ca acesta să fie iubit mai mult, pentru că într-adevăr era fiu al bătrîneţii, că fusese născut atunci cînd dreptul Iacov ajunsese la adînci bătrîneţe. Faţă de toate acestea ce putem spune? Putem spune că harul cel de sus a făcut ca Iosif să fie iubit pentru virtutea sa; harul l-a făcut să fie preferat de tatăl său tuturor celorlalţi fraţi. În Scriptură, însă, s-a pus această pricină, anume că îl iubea mai mult pentru că era fiul bătrîneţii lui, ca să nu mărească pe faţă invidia fraţilor.

Cumplită patimă este invidia! Cînd pune stăpînire pe suflet, nu-l lasă pînă ce nu-l înnebuneşte desăvîrşit pe om. Invidia vatămă chiar sufletul în care s-a născut pentru că invidiosul reuşeşte să facă celui invidiat tocmai contrariul decît ceea ce voieşte: îl face pe cel invidiat mai strălucit, mai slăvit, mai vestit; iar lucrul acesta este iarăşi altă rană şi mai adîncă în sufletul invidiosului. Uită-te la Iosif şi la fraţii lui! Iosif, acest minunat copil, nu ştia nimic din cele ce se petreceau în jurul lui; se purta cu ei aşa cum se cuvine să se poarte cineva cu fraţii lui, cu nişte oameni născuţi din aceeaşi mamă; îi credea pe cuvînt şi le vorbea cu multă nevinovăţie; aceia, însă, cuprinşi de patima invidiei, îl urmăreau cu ura lor.

„*Văzînd fraţii lui*, spune Scriptura, *că tatăl lor îl iubeşte pe el mai mult decît pe toţi fiii lui, l-au urît şi nu puteau grăi cu el nimic de pace*"[7].

Vezi că încercau să-l urască pe cel care nu le făcuse nici un rău?

„*Şi nu puteau grăi cu el nimic de pace*", spune Scriptura.

—Ce înseamnă: „*Nu puteau grăi cu el nimic de pace?*".

—Pentru că îi stăpînea invidia, iar ura le creştea în fiecare zi, ajunseseră ca nişte robi, fiind tiranizaţi de patimă; de aceea se purtau cu viclenie şi nu puteau grăi cu el nimic de pace.

Uită-te că Scriptura arată pricina urii lor, arată că în invidie îşi are

6. *Fac.*, 37, 3.
7. *Fac.*, 37, 4.

începutul: *„Văzînd frații lui că tatăl lor îl iubește pe el mai mult decît pe toți fiii lui“.* Dragostea tatălui a născut în ei invidia, iar virtutea copilului a atras dragostea tatălui. Ar fi trebuit ca frații să-l imite pe Iosif și să se poarte ca el, ca așa să atragă și ei dragostea tatălui lor. Dar aceasta nici prin minte nu le-a trecut, ci cu toții au urît pe cel pe care-l iubea tatăl. Ca niște dușmani, așa cloceau ura pe ascuns în inima lor; nu-i grăiau nimic de pace, ci se purtau cu el cu viclenie; acel minunat copil, însă, avea față de ei dragoste frățească; nu-i bănuia cu nimic, pentru că se încredea în ei ca în niște frați și le spunea tot ce avea pe suflet.

II

Tot invidia l-a făcut la început pe Cain să-și omoare fratele. Și după cum frații lui Iosif l-au urît și l-au dușmănit pe Iosif din pricina dragostei pe care tatăl o arăta copilului și în fiecare zi se gîndeau să-l ucidă, tot așa și Cain, văzînd că darurile fratelui au fost mai bine primite, s-a gîndit să-l ucidă și i-a zis: *„Să ieșim la cîmp“*[8]. Iată că nici Abel nu bănuia nimic, ci se încredea în fratele său; a ieșit cu el la cîmp și a căzut ucis de mîna nelegiuită a lui Cain. Tot așa și minunatul Iosif nu știa nimic de înțelegerea cea rea a fraților lui, se purta cu ei frățește și le spunea visele pe care i le arăta Dumnezeu și care îi vesteau mai dinainte strălucirea pe care o va avea și supunerea fraților lui.

„Văzînd în somn un vis, spune Scriptura, *l-a spus fraților lui. Și le-a zis lor: „Ascultați-mi visul acesta. Mi se părea că voi legați snopi în mijlocul cîmpului; și s-a ridicat snopul meu și a stătut drept iar snopii voștri l-au înconjurat și s-au închinat snopului meu“. Și i-au zis lui frații: „Oare ai să împărătești peste noi sau ai să ne stăpînești?“. Și au adaus încă a-l urî pentru visele lui și pentru cuvintele lui“*[9].

Pentru aceea Scriptura ne-a arătat mai dinainte că de la început frații îl urau pe Iosif, tocmai ca să nu socotim că acum a început dușmănia lor. *„Și au adaus încă a-l urî“*, în loc de: Au crescut cu mult mai mult ura și dușmănia împotriva lui. Și uită-te la cumplita lor orbire! Că ei sînt cei ce tălmăcesc visul! Nu se poate spune că-l pizmuiau, pentru că nu știau ce avea să se întîmple în viitor; nu, din visurile lui au cunoscut viitorul și asta i-a făcut să le sporească ura. Ce grozavă nebunie! Ar fi trebuit ca, o dată ce cunoșteau viitorul, să-l iubească mai mult, să îndepărteze pricina de ură și să izgonească din sufletul lor invidia! Dar ei, ca și cum le-ar fi fost întunecat cugetul, nu și-au dat seama că lucrează împotriva lor și și-au sporit mai mult ura împotriva lui.

Pentru ce îl pizmuiți atîta, ticăloșilor și nenorociților? Nu mai țineți seama că vă e frate, nici nu vă gîndiți că visul pe care l-a avut vă arată lămurit că îl iubește Dumnezeu! Socotiți, oare, că mai e cu putință să cadă cele

8. *Fac.*, 4, 8.
9. *Fac.*, 37, 5–8.

ce i-au fost spuse lui de Dumnezeu? Chiar de-aţi voi să faceţi mii de planuri, visul, aşa cum l-aţi tălmăcit voi, se va împlini curînd.

Stăpînul universului fiind iscusit şi înţelept, ca să-şi arate bogăţia puterii Lui, de multe ori lasă să se pună piedici în calea planurilor Lui, ca aşa, cînd împlineşte hotărîrile Lui, puterea Sa să se arate cu mult mai covîrşitoare. Aşa e invidia! La acestea nu se poate gîndi; iar omul invidios ajunge, ca să spun aşa, rob şi lucrează totul împotriva mîntuirii lui. Aşa şi fraţii lui Iosif; din pricina visului istorisit li s-a mărit ura, iar minunatul Iosif a avut alt vis, pe care l-a povestit nu numai fraţilor lui, ci şi tatălui său.

„*Se făcea*, le-a spus lor, *cum că soarele şi luna şi unsprezece stele mi se închinau mie. Şi l-a certat tatăl său şi i-a spus: „Ce este visul acesta pe care l-ai visat? Nu cumva vom veni eu şi mama ta şi fraţii tăi să ne închinăm ţie pe pămînt?". Şi l-au pizmuit fraţii lui, iar tatăl a păstrat cuvîntul*"[10].

Tatăl a certat pe copil, pentru că ştia ura ce se născuse în fraţii lui. A tălmăcit şi el visul şi a păstrat cuvîntul, pentru că se gîndea că de la Dumnezeu s-a făcut descoperirea asta. Fraţii lui, însă, nu s-au purtat aşa!

—Dar cum?

—L-au pizmuit iarăşi cu mult mai mult.

Pentru ce sînteţi nebuni? Pentru ce faceţi lucruri nebuneşti? Nu vedeţi că nu e în zadar, nici fără rost şi al doilea vis? Nu vedeţi că l-a visat tocmai ca să cunoaşteţi că se vor întîmpla negreşit cele prevestite? Puneţi capăt pornirii voastre ucigaşe! Gîndiţi-vă că încercaţi lucruri cu neputinţă. Ar fi trebuit să vă gîndiţi că vă e frate şi să socotiţi propria voastră fericire slava viitoare a fratelui vostru. Dar pentru că de lucrul acesta nu faceţi nici un cuvînt, ar fi fost cu cale ca măcar la aceea să vă gîndiţi că nu vă luptaţi cu el, ci cu Stăpînul universului, Cel Care i-a descoperit lui de pe acum acestea!

Fraţii lui, însă, aşa cum spuneam mai înainte, nu s-au uitat nici că sînt de acelaşi sînge, nici nu s-au gîndit că pe Iosif îl iubeşte Dumnezeu! Nu! Lor le creştea în fiecare zi ura şi pe ascuns li se aprindea tot mai mult văpaia. Nici tatăl, nici tînărul nu bănuiau ceva; nici chiar ei nu se gîndeau că se îndreaptă cu paşi repezi spre o nebunie atît de mare. De aceea pe cînd fraţii lui erau plecaţi cu turmele,

„*tatăl i-a spus lui Iosif: „Nu pasc fraţii tăi, oare, oile în Sihem? Haide să te trimit la ei". Iar el i-a zis: Mă duc!*"[11].

Ai văzut dragostea tatălui pentru copil? Ai văzut supunerea copilului?

„*Şi tatăl i-a zis: „Mergi şi vezi de sînt sănătoşi fraţii tăi şi oile, şi spune-mi!*"[12].

III

Toate acestea s-au făcut ca să se arate şi dragostea lui Iosif de fraţii lui, dar să se vădească şi gîndul ucigaş al acelora. Iosif, însă, va fi şi tip al celor viitoare; a arătat mai dinainte, în umbră, realitatea de mai tîrziu. Şi după

10. *Fac.*, 37, 9–11.
11. *Fac.*, 37, 13.
12. *Fac.*, 37, 14.

cum Iosif s-a dus la frații săi ca să-i cerceteze, iar ei n-au ținut seamă că le e frate, nu s-au uitat nici la pricina pentru care a venit, ci mai întîi s-au sfătuit să-l ucidă, dar mai pe urmă l-au vîndut barbarilor, tot așa și Stăpînul nostru, mergînd pe urmele iubirii Sale de oameni, a venit să cerceteze neamul omenesc; a luat trupul nostru, primind să fie fratele nostru; și așa a venit. Pavel strigă, zicînd: „*Că nu pe îngeri a luat, ci sămînța lui Avraam; de aceea trebuia să se asemene întru toate fraților Săi*"[13]. Dar iudeii cei nerecunoscători au căutat să ucidă pe Doctorul trupurilor și al sufletelor, pe Cel Ce a făcut nenumărate minuni în fiecare zi; și-au adus la împlinire ucigașul lor gînd și au răstignit pe Cel Ce a primit să ia chip de rob pentru mîntuirea noastră. Iudeii au căutat să-L ucidă și L-au ucis, răstignindu-L pe cruce; frații lui Iosif, însă, s-au sfătuit să-l ucidă, dar nu au dus la îndeplinire sfatul lor. Că trebuia ca tipul să fie mai mic decît realitatea; de n-ar fi așa, Iosif n-ar mai fi tip al celor ce aveau să fie mai tîrziu. De aceea el este o umbră premergătoare a celor ce aveau să se întîmple în viitor. Și gîndește-te la minunea petrecută cu Iosif! Nu l-au ucis, ci l-au vîndut; apoi au mînjit haina cu sîngele unui ied și au dus-o tatălui, vrînd să-l convingă că Iosif a fost ucis. Vezi că toate acestea s-au făcut pentru ca totul să fie ca într-o umbră, numai icoană a celor ce se vor întîmpla, dar să se păstreze realitatea? Să ne întoarcem, însă, la șirul cuvîntului.

„*Și l-a trimis tatăl lui,* spune Scriptura, *și a venit în Sihem. Și un om l-a găsit rătăcind pe cîmp. Și l-a întrebat omul, zicînd: „Ce cauți?". Iar el i-a zis: „Caut pe frații mei. Spune-mi unde pasc oile!*"[14].

Uită-te cu cîtă rîvnă îi caută pe frații lui! Întreabă, iscodește, face totul ca să-i vadă.

„*Și i-a zis omul: I-am auzit zicînd: „Să mergem în Dotaim". Și s-a dus Iosif și i-a găsit. Iar ei l-au văzut de departe înainte de a se apropia; și i-au pus gînd rău, ca să-l omoare*"[15].

Uită-mi-te și aici la iscusita înțelepciune a lui Dumnezeu! Frații sînt porniți să-l ucidă, iar Dumnezeu, Cel Ce face și preface totul, îngăduie să li se pună în cale piedici, ca să-l arate pe atletul Său mai strălucit, iar în urmă să împlinească visurile.

„*L-au văzut de departe și i-au pus gînd rău să-l omoare. Și a zis fiecare către fratele său: „Iată visătorul acela vine! Veniți, dar, acum să-l omorim și să-l aruncăm într-o groapă și vom spune că o fiară rea l-a mîncat; și vom vedea ce vor fi visurile lui*"[16].

Ai văzut că au căutat să-l ucidă, deși se așteptau ca visurile lui să se împlinească? Dar ca să cunoască frații lui că e cu neputință să nu se împlinească hotărîrile lui Dumnezeu, Dumnezeu îi lasă să se sfătuiască, să încerce

13. *Evr.*, 2, 16-17.
14. *Fac.*, 37, 14-16.
15. *Fac.*, 37, 17-18.
16. *Fac.*, 37, 18-20.

şi să-şi arate răutatea lor; dar înţeleptul şi iscusitul Dumnezeu face ca ei să slujească, fără voia lor, la împlinirea visurilor.

După ce s-au înţeles ca să-l ucidă — şi cu voinţa îl şi uciseseră — Scriptura spune:

„Auzind Ruben, l-a scos din mîinile lor şi a zis: „Să nu-i luăm viaţa! Să nu vărsaţi sînge! Aruncaţi-l într-o groapă de aceasta din pustie, dar mîna să nu v-o puneţi pe el", ca să-l scoată din mîinile lor şi să-l dea tatălui său"[17].

Vezi că şi Ruben nu îndrăznea să-l scape pe faţă pe fratele său, ci, vrînd deocamdată să oprească pornirea lor spre ucidere, le zice: „Să nu vărsaţi sînge, ci aruncaţi-l într-o groapă". Iar Dumnezeiasca Scriptură, vrînd să ne arate scopul lui Ruben, spune: Acestea a zis, *„ca să-l scoată şi să-l dea tatălui său"*.

Pe cînd ţineau ei sfatul acesta, Iosif nu ajunsese încă la dînşii, ci după ce au terminat ei sfatul,

„a venit, spune Scriptura, *Iosif la fraţii lui"*[18].

Ar fi trebuit ca aceia să iasă întru întîmpinarea fratelui lor, să-l îmbrăţişeze şi să afle ştiri de la tatăl lor! Dar ei, ca nişte fiare sălbatice, cînd au văzut mielul au sărit asupra lui, şi

„l-au dezbrăcat pe Iosif, spune Scriptura, *de haina cea pestriţă. Şi luîndu-l l-au aruncat în groapă. Iar groapa era deşartă şi nu avea apă"*[19].

Au făcut precum îi sfătuise Ruben. Şi, după ce l-au aruncat,

„s-au aşezat să mănînce pîine"[20]. .

Ce cruzime, ce neomenie! Acela făcuse atîta cale, îi căutase cu atîta rîvnă ca să-i vadă şi să-i ducă tatălui său veşti de la ei, dar aceştia, ca nişte barbari fără de inimă, au pus la cale să-l lase să moară de foame, cînd fuseseră sfătuiţi de Ruben să nu verse sîngele fratelui lor! Iubitorul de oameni Dumnezeu, însă, l-a izbăvit iute de furia fraţilor lui.

„Pe cînd şedeau ei şi mîncau pîine, spune Scriptura, *au văzut că veneau nişte călători ismailiţi, care se duceau în Egipt. Şi a zis Iuda: „Ce folos de vom ucide pe fratele nostru şi-i vom ascunde sîngele? Veniţi că-l vindem ismailiţilor acestora, iar mîinile noastre să nu fie pe dînsul, că e fratele nostru şi trupul nostru"*[21].

IV

Ai văzut că mai înainte Ruben cu un rău mai mic a oprit un rău mai mare; acum, iarăşi, Iuda îi sfătuieşte să-şi vîndă fratele, ca să-l scape de moarte. S-au întîmplat toate acestea, ca să se împlinească cele prezise de Dumnezeu şi ca ei chiar să slujească fără voia lor rînduielii lui Dumnezeu.

„Şi au primit sfatul lui Iuda, spune Scriptura, *şi scoţîndu-l din groapă l-au dat ismailiţilor pe douăzeci de monezi de aur"*[22].

17. *Fac.*, 37, 21–22.
18. *Fac.*, 37, 23.
19. *Fac.*, 37, 23–24.
20. *Fac.*, 37, 25.
21. *Fac.*, 37, 25–27.
22. *Fac.*, 37, 27–28.

Ce tîrg nelegiuit, ce cîştig ucigaş, ce vînzare cu totul nedreaptă!

Căutaţi să-l vindeţi pe cel ce a ieşit din acelaşi pîntece cu voi, pe cel atît de iubit de tatăl său, pe cel ce a venit să vă cerceteze, pe cel ce nu v-a făcut nicicînd un rău, mare sau mic? Căutaţi să-l vindeţi unor barbari care se duc în Egipt? Ce mare nebunie! Cîtă invidie! Dacă faceţi aceasta pentru că vă temeţi de visele lui, fiind convinşi că negreşit se vor împlini, atunci pentru ce încercaţi lucruri cu neputinţă? Pentru ce prin faptele voastre porniţi război împotriva lui Dumnezeu, Care i-a prezis acestea? Iar dacă socotiţi visele lui o nimica, dacă le socotiţi o aiureală, pentru ce faceţi ceea ce vă va fi o veşnică pată pe cuget, pentru ce pricinuiţi tatălui vostru jale fără de sfîrşit?

Ce cumplită patimă este invidia! Dar mai bine zis, ce gînd ucigaş! Cînd un om se lasă cu totul în voia unei fapte necugetate, este învălurat de gînduri nebuneşti; nu mai are înaintea ochilor ochiul cel neadormit, nu mai ţine seamă de cei de acelaşi sînge cu el, nu mai ascultă de nimeni care poate să-l aducă la simţămintele omeneşti. Aşa au păţit şi fraţii lui Iosif. Nu s-au mai gîndit că le e frate, că e tînăr, că e tare iubit de tatăl lor, că nu ştie să se descurce într-o ţară străină, că are să străbată atîta cale şi că are să locuiască cu barbarii! Nu! Au izgonit din sufletul lor orice gînd cuminte şi nu se gîndeau la altceva decît să aducă la îndeplinire, după cum socoteau ei, invidia lor. Cu voinţa, fraţii lui Iosif au fost ucigaşii fratelui lor; Iosif, însă, pătimind acestea, a îndurat totul cu curaj. Că era mîna cea de sus care-l întărea pe Iosif, mîna cea de sus, care face uşoare şi lesnicioase pe toate cele grele. Cînd ne bucurăm de bunăvoinţa cea de sus, chiar de-am fi printre barbari, chiar de-am fi în ţări străine, ne simţim mai bine decît cei ce stau în casele lor şi au de toate; dar dacă sîntem lipsiţi de ajutorul cel de sus, chiar de-am fi la casa noastră, chiar de-am părea că nu ne lipseşte nimic, sîntem cei mai de plîns oameni. Mare e şi puterea virtuţii, dar mare e şi slăbiciunea păcatului! Iar asta ne-o arată mai cu seamă istoria ce ne stă în faţă. Te întreb: Pe cine socoteşti de plîns şi vrednici de nenumărate lacrimi? Pe cei care au făcut atîtea rele fratelui lor sau pe cel ce a ajuns rob barbarilor! Negreşit că pe aceia! Gîndeşte-mi-te la acel minunat copil! A fost crescut cu atîta grijă şi a stat necontenit în braţele părinţilor săi; dintr-o dată a fost silit să îndure cumplită robie — şi robie la barbari — care nu erau cu nimic mai buni decît fiarele! Dar Stăpînul universului a îmblînzit şi pe barbari şi i-a dat şi lui Iosif multă răbdare.

După ce l-au vîndut pe Iosif, fraţii se simţeau mulţumiţi că şi-au ajuns scopul, că au scăpat de cel pe care-l invidiau.

„*Şi s-a întors*, spune Scriptura, *Ruben la groapă şi n-a văzut pe Iosif; şi şi-a rupt hainele sale. Şi s-a întors la fraţii lui şi le-a zis: „Băiatul nu este! Iar eu unde mă voi mai duce?*“[23].

Pentru că Dumnezeiasca Scriptură spusese mai înainte că Ruben îi sfătuise pe fraţii lui să-l arunce pe Iosif în groapă, tocmai pentru a-l scoate din mîinile

23. *Fac.*, 37, 29–30.

lor ucigaşe şi a-l da tatălui, de aceea acum Scriptura spune că Ruben, văzînd că nu şi-a ajuns scopul, şi-a sfîşiat hainele lui şi a zis: „*Băiatul nu este! Iar eu unde mă voi mai duce?* Ce cuvînt de apărare mai pot avea, mai cu seamă eu, care sînt cel mai mare dintre voi?". Socotea că Iosif fusese ucis.

Deci, după ce fraţii au împlinit ce urmăreau, după ce au trimis în ţară străină pe cel ce-l urau şi au putut astfel să-şi satisfacă invidia lor, pun la cale o viclenie, ca să înşele pe tatăl lor şi să nu se dea pe faţă înţelegerea lor cea rea.

„*Şi junghiind un ied,* spune Scriptura, *au muiat haina lui în sînge, şi au dus-o tatălui lor şi au zis: „Cunoaşte de este haina fiului tău sau nu*"[24].

Pentru ce vă înşelaţi singuri, o, nesocotiţilor? Pe tatăl vostru veţi putea să-l înşelaţi, dar nu puteţi rămîne ascunşi de ochiul cel neadormit, de care mai cu seamă trebuie să vă temeţi.

Dar aşa sînt oamenii! Mai bine zis, însă, aşa este trîndăvia celor mulţi! Ţin foarte mult seamă de frica de oameni şi de ruşinea de oameni, de cea de aici, şi nu se gîndesc la judecata cea înfricoşătoare şi la osînda cea groaznică; urmăresc un singur lucru, să poată scăpa de blamul oamenilor. Aşa au făcut şi fraţii aceştia! Au căutat să-l înşele pe tatăl lor.

„*Şi a cunoscut,* spune Scriptura, *tatăl haina şi a zis: „Este haina fiului meu. Fiară rea l-a mîncat, fiara rea l-a răpit pe Iosif*"[25].

Şi într-adevăr Iosif, ca şi cum ar fi căzut în mijlocul fiarelor, aşa îndurase totul.

„*Şi şi-a rupt Iacov hainele sale şi şi-a pus sac pe mijlocul trupului lui şi a jelit pe fiul lui zile multe*"[26].

De cîte lacrimi nu sînt vrednici fraţii lui Iosif, nu numai că au vîndut pe fratele lor barbarilor, ci şi pentru că au adus atîta jale peste tatăl lor, ajuns la adînci bătrîneţi!

„*Şi s-au adunat,* spune Scriptura, *fiii lui şi fetele lui ca să-l mîngîie şi n-a voit, zicînd: „Pogorî-mă-voi la fiul meu în iad, ca să-l plîng*"[27].

V

Socot că jalea mare a lui Iacov a fost pentru fraţii lui Iosif o altă rană. Au fost mistuiţi şi mai mult de invidie, cînd au văzut că e atît de mare dorul şi dragostea tatălui lor de cel ce nu era de faţă, dar mai bine zis, de cel pe care-l socotea mîncat de fiare. Nu merită aceia nici o iertare, pentru că s-au purtat cu cruzime şi cu fratele lor şi cu tatăl lor. Madianiţii la rîndul lor slujesc şi ei rînduielii lui Dumnezeu; şi-l vînd şi ei iarăşi pe Iosif lui Putifar mai marele bucătarilor lui Faraon.

24. *Fac.*, 37, 31–32.
25. *Fac.*, 37, 33.
26. *Fac.*, 37, 34.
27. *Fac.*, 37, 35.

Ai văzut că încetul cu încetul Iosif își vădește și virtutea și răbdarea, pentru ca așa, luptînd ca un atlet viteaz, să pună pe capul lui cununa împărăției, iar prin împlinirea visurilor să le arate cu fapta, celor ce l-au vîndut, că nu le-a fost de nici un folos uneltirea lor cea atît de mare.

Da, virtutea are atît de mare putere, că iese cu mult mai strălucitoare, chiar cînd se întîmplă să i se ducă război. Nimic nu-i mai tare, nimic nu-i mai puternic ca virtutea; nu pentru că prin ea însăși are atîta putere, ci pentru că omul virtuos se bucură și de ajutorul cel de sus; iar cel care se bucură de ajutorul cel de sus, cel care-i învrednicit de acest ajutor, este mai puternic decît toți; este nebiruit, nedoborît, nu numai de vicleniile oamenilor, dar nici de uneltirile diavolului.

Cunoscînd aceasta, să nu căutăm să fugim de suferirea răului, ci de facerea răului. Cînd faci răul, atunci suferi răul. Omul care caută să facă rău aproapelui său nu-l vatămă deloc pe aproapele său; iar dacă îl vatămă puțin, l-a vătămat în veacul de acum; lui, însă, își adună osîndă veșnică și pedeapsă cumplită, de care nu putem scăpa altfel decît pregătindu-ne să fim gata să suferim răul; și, după învățătura Stăpînului, să ne rugăm pentru cei ce ne fac rău. Aceasta ne va aduce mare răsplată și ne va face să fim vrednici de împărăția cerurilor, pe care facă Dumnezeu ca noi toți să o dobîndim, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

OMILIA LXII

„Și a văzut Iuda pe fata unui om cananean cu numele Sava; și a luat-o și a intra la ea. Și zămislind ea a născut un fiu și i-a pus numele Er“[1].

I

Din destul ne-a învățat mai înainte istoria lui Iosif cîtă pagubă aduce invidia și că această patimă pierzătoare strică mai întîi sufletul care-i dă naștere. Ați văzut apoi că frații lui Iuda, stăpîniți de această patimă, au uitat de glasul sîngelui și s-au purtat cu cel care nu le făcuse nici un rău cu cruzimea unor fiare sălbatice. Vădindu-și cu asta răutatea sufletului lor, nu au făcut atîta rău fratelui lor cîtă rușine au adus asupra lor. E drept că l-au vîndut barbarilor, iar aceia la rîndul lor l-au vîndut mai marelui bucătarilor lui Faraon, dar toate i s-au părut lui Iosif ușoare și lesnicioase, pentru că în toate avea din destul ajutorul cel de sus. Aș fi vrut ca și astăzi să vă vorbesc tot despre istoria lui Iosif și din ea să vă țes învățătura; dar în Scriptură este intercalată o altă istorisire, pe care nu se cade să o trecem cu vederea. Și după ce o vom tîlcui, pe cît ne va sta în putere, ne vom întoarce iarăși la istoria lui Iosif.

—Care istorisire a fost pusă în mijlocul istoriei lui Iosif?

—Istorisirea despre Iuda. Acesta a luat pe Sava fiica unui cananeu și a avut cu ea trei feciori. Primului născut al lui, Er, i-a dat de femeie pe Tamara. Dar pentru că s-a arătat rău înaintea lui Dumnezeu, Dumnezeu l-a omorît. Iuda apoi a îngăduit lui Avnan, cel de-al doilea fiu, să ia pe femeia fratelui său ca să-i ridice sămînța fratelui. Că poruncă de lege a fost că dacă moare un frate fără de copii alt frate să ia femeia, ca să ridice sămînța fratelui[2]. Dar și pe acesta l-a omorît Dumnezeu, pentru că și el a fost rău[3]. Iuda, văzînd morți așa de iute pe doi din fiii lui, s-a spăimîntat. Și vrînd să mîngîie pe Tamara, i-a făgăduit că-i va da și pe al treilea fecior, dar nu s-a ținut de cuvînt, pentru că se temea, ca nu cumva și acesta să fie pedepsit la fel ca frații lui. Tamara, hrănită cu aceste făgăduințe, ședea în casa tatălui ei și

1. *Fac.*, 38, 2–3.
2. *Deut.*, 25, 5.
3. *Fac.*, 38, 9–10.

aştepta ca socrul ei să-şi împlinească făgăduinţa. Văzînd, însă, că Iuda nu vrea să-şi ţină cuvîntul, a îndurat în tăcere deocamdată; n-a vrut să mai ia alt bărbat, ci îndrăgea văduvia, aşteptînd vreme potrivită, că dorea să aibă copil cu socrul ei. Cînd Tamara a văzut că i-a murit soacra şi a văzut pe Iuda că vine să-şi tundă oile în Tamna, a voit ca prin viclenie să trăiască cu socrul ei, pentru că dorea ca de la el să aibă copil[4]; nu pentru desfrînare, Doamne fereşte, ci pentru ca să nu pară că este o femeie care n-are copii. De altfel tot ce s-a petrecut atunci a fost rînduiala lui Dumnezeu. De aceea s-a şi împlinit ceea ce şi-a pus Tamara în gînd.

„*Şi dezbrăcînd ea hainele ei cele de văduvie*, spune Scriptura, *s-a învălit cu broboada; şi împodobindu-se a şezut la porţi*"[5].

Apoi Dumnezeiasca Scriptură, ca şi cum i-ar lua apărarea zice:

„*Că a văzut că Selom a crescut mare, dar Iuda n-a dat-o lui de femeie*"[6].

De aceea Tamara s-a pornit la această înşelăciune.

Iuda, socotind că e o femeie desfrînată[7] — că Tamara îşi ascunsese faţa ca să nu fie cunoscută —,

„*s-a abătut la ea. Iar ea i-a zis: „Ce-mi vei da?". Iar el i-a făgăduit să-i trimită un ied. Ea i-a zis: „Dă-mi o arvună pînă mi-l vei trimite". Şi el i-a dat inelul, lanţul de la gît şi toiagul şi a intrat la ea; şi ea a luat în pîntece de la el*"[8].

Nimeni care aude aceste lucruri să nu osîndească pe Tamara; că, după cum am spus, ea a slujit unei rînduieli. Din pricina asta nici ea n-a fost hulită, nici Iuda nu s-a făcut vinovat de păcat. Că dacă mergi înainte pe şirul istoriei, vei găsi că din copiii născuţi lui Iuda din Tamara Îşi trage Hristos neamul. Mai mult, cei doi copii, născuţi în acelaşi timp, sînt tipurile celor două popoare, sînt o preînchipuire a vieţuirii iudaice şi a vieţuirii duhovniceşti. Dar deocamdată să vedem că după plecarea lui Iuda şi după ce a trecut cîtăva vreme, cînd sarcina Tamarei a ieşit la iveală, Iuda se osîndeşte pe sine, iar pe Tamara o scapă de vină.

Aşadar, după ce Tamara şi-a împlinit voia, Scriptura spune că şi-a schimbat îmbrăcămintea, a plecat de acolo şi s-a întors la casa ei[9]. Iuda, fără să ştie ceva din toate acestea, a căutat să-şi ţină făgăduiala; a trimis iedul, ca să-şi ia înapoi arvuna dată. Femeia, însă, n-a putut fi găsită nicăieri, aşa că sluga s-a întors şi i-a spus lui Iuda că n-a putut da de femeie[10]. Cînd Iuda a auzit acestea, a zis: „Să nu cumva să mă osîndească, socotindu-mă un nerecunoscător"[11]. Că nu ştia ce se întîmplase. Dar după ce trecuseră trei luni, s-a cunoscut că e însărcinată. Şi cum nimeni nu ştia de furtişagul împreunării ei,

4. *Fac.*, 38, 11–13.
5. *Fac.*, 38, 14.
6. *Fac.*, 38, 14.
7. *Fac.*, 38, 15.
8. *Fac.*, 38, 16–18.
9. *Fac.*, 38, 19.
10. *Fac.*, 38, 20–22.
11. *Fac.*, 38, 23.

„*i s-a spus lui Iuda,* spune Scriptura, *că ea are în pîntece din desfrînare. Și aflînd a zis: „Scoateți-o și să fie arsă*"[12].

Mare e mînia, cumplită și pedeapsa, pentru că și păcatul părea a fi mare. Ce a făcut Tamara? A trimis arvuna pe care o primise și a zis:

„*Am rămas însărcinată de omul ale cui sînt lucrurile acestea*"[13].

II

Uită-te că fără să vorbească aduce martori vrednici de credință, care slobod glas și sînt îndestulători să o arate fără vină. Și pentru că femeia, care era învăluită de o astfel de vină, trebuia să aibă trei martori, de aceea și Tamara, ca și cum ar slobozi un glas răsunător, trimite cele trei lucruri primite ca arvună: inelul, lanțul și toiagul. A stat acasă, a tăcut și a cîștigat victoria.

„*Iuda le-a cunoscut și a zis: „S-a îndreptat Tamara mai mult decît mine, pentru că nu am dat-o lui Selom, fiul meu*"[14].

Ce vor să spună cuvintele lui Iuda: „*S-a îndreptat Tamara mai mult decît mine?*".

Iată:

—„Tamara e nevinovată, iar eu mă osîndesc pe mine însumi. Nu mă învinuiește nimeni, ci eu singur mă dau în vileag. Dar mai bine spus, am destul învinuitor: arvuna pe care i-am dat-o". Apoi îi ia iarăși apărarea Tamarei și zice: „*Pentru că nu i-am dat pe Selom, fiul meu.* Poate că aceasta s-a întîmplat și din pricina pe care am s-o spun".

Iuda socotea că Tamara e de vină că i-au murit cei doi fii: Er și Avnan; de teama asta nu i-a mai dat pe al treilea fecior, pe Selom, deși i-l făgăduise. De aceea ca să cunoască chiar din fapte că n-a fost ea pricina morții fiilor lui, ci au fost pedepsiți din pricina răutății lor — că spune Scriptura: „*l-a ucis Dumnezeu*"[15] de unul, iar de celălalt: „*l-a omorît*"[16] — Iuda, fără să știe, trăiește cu nora lui și cunoaște din fapte că nu din pricina ei au murit aceia, ci au fost pedepsiți din pricina răutății lor. Și după ce și-a mărturisit păcatul și a scăpat-o pe Tamara de pedeapsă, Iuda

„*n-a mai adaus,* spune Scriptura, *a o cunoaște pe dînsa*"[17].

Prin aceste cuvinte se arată că Iuda n-ar fi trăit cu ea nici mai înainte, dacă ar fi știut că este nora lui.

Apoi, după ce Dumnezeiasca Scriptură ne-a povestit cu deamănuntul înșelăciunea săvîrșită de Tamara, ne spune care sînt copiii pe care i-a născut.

12. *Fac.*, 38, 24.
13. *Fac.*, 38, 25.
14. *Fac.*, 38, 26.
15. *Fac.*, 38, 7.
16. *Fac.*, 38, 10.
17. *Fac.*, 38, 26.

„*Şi a fost*, spune Scriptura, *cînd năştea, că erau în pîntecele ei gemeni. Şi a fost cînd era să nască, unul a scos înainte mîna; şi luînd moaşa un fir roşu l-a legat de mîna lui zicînd: „Acesta va ieşi întîi*“[18].

Iată-mi aici o taină care va fi prevestitoare celor viitoare. Că după ce moaşa a legat cu fir roşu mîna copilului ca să-l cunoască, copilul

„*a tras mîna înapoi şi a ieşit fratele lui*“[19].

I-a făcut loc de ieşire fratelui său, spune Scriptura, şi a ieşit întîi cel ce se credea că va ieşi în urmă; cel ce se credea că se va naşte întîi s-a născut pe urmă.

„*Şi moaşa a zis: „Pentru ce s-a rupt din pricina ta gard?“. Şi i-a pus numele Fares*“[20].

Că numele acesta înseamnă: rupere şi împărţire, cum ar spune cineva.

„*Şi după aceasta a ieşit fratele lui, cel ce primise semnul pe mîna dreaptă şi i-a pus numele Zara*“[21],

care se tălmăceşte Răsărit.

Înseşi lucrurile arată că acestea nu s-au făcut fără rost; ele vor fi tip al celor viitoare. Ce s-a întîmplat nu s-a făcut după rînduiala firii. Într-adevăr, cum ar fi fost cu putinţă ca după ce i s-a legat mîna cu roşu, copilul să se retragă iarăşi şi să lase să iasă cel de după el, dacă n-ar fi rînduit mai dinainte asta o putere dumnezeiască? Ca într-o umbră a preînchipuit că a ieşit la început Zara, care înseamnă Răsărit — că el este tipul Bisericii —; a ieşit puţin, apoi s-a retras şi a ieşit observarea legii, preînchipuită prin Fares, care a stăpînit multă vreme; în urmă a ieşit iarăşi cel ce se retrăsese mai înainte, adică Zara, şi atunci toată legiuirea iudaică a făcut loc definitiv Bisericii. Dar poate că trebuie să spun acestea acum mai pe scurt şi mai lămurit. Întocmai ca Zara, care şi-a scos mai întîi mîna, la început au fost bine plăcuţi lui Dumnezeu Noe şi Avraam, dar, mai bine spus, înainte de Noe, Abel şi Enoh. Apoi cînd s-a înmulţit lumea şi au adunat multe poveri de păcate, a trebuit ca omenirea să se bucure de oarecare mîngîiere şi atunci li s-a dat, ca o umbră, legea. Legea n-a omorît păcatul, ci numai l-a arătat şi l-a făcut cunoscut oamenilor, pentru ca oamenii, întocmai ca nişte copii mici hrăniţi cu lapte, să poată ajunge în floarea vîrstei. Dar pentru că oamenii nici aşa n-au folosit nimic, pentru că ei se tăvăleau tot în păcate, deşi legea le arăta mărimea păcatelor, a venit Stăpînul nostru obştesc şi a dăruit neamului omenesc această legiuire virtuoasă şi duhovnicească, al cărei tip a fost Zara. De aceea şi evanghelistul pomeneşte şi de Tamara şi de copiii ei şi zice: „*Iar Iuda a născut pe Fares şi pe Zara din Tamara*“[22].

18. *Fac.*, 38, 27–28.
19. *Fac.*, 38, 29.
20. *Fac.*, 38, 29.
21. *Fac.*, 38, 30.
22. *Matei*, 1, 3.

III

Să nu trecem, dar, cu uşurinţă pe lîngă cele scrise în Dumnezeieştile Scripturi, nici să le citim fără multă luare aminte, ci coborîndu-ne în adîncul lor şi cunoscîndu-le bogăţia aflată în ele, să slăvim pe Stăpînul nostru, Cel Ce cu atîta înţelepciune a rînduit totul.

Că dacă n-am voi să cercetăm scopul şi pricina fiecărui fapt petrecut în Scriptură, atunci am învinui-o nu numai pe Tamara că a trăit cu socrul ei, dar l-am găsi vinovat şi pe Avraam, că a fost, cu voinţa sa, ucigaşul copilului său, l-am găsi vinovat şi pe Finees, care a ucis doi oameni deodată. Dar dacă cunoaştem bine pricina fiecărei fapte, vom scăpa de blam şi pe aceştia şi vom culege şi noi mare folos din faptele lor.

V-am tîlcuit dragostei voastre, pe cît mi-a stat în putere, istoria Tamarei.

Dar dacă n-aţi obosit şi vreţi să mergem mai departe cu tîlcuirea Scripturii, să venim iarăşi la istoria minunatului Iosif, ca să cunoaşteţi şi din cele ce voi spune azi cîte a suferit atletul acela viteaz, după ce a avut visele acelea, care-l arătau împărat şi-l făceau stăpîn peste fraţii lui. Ca să vedeţi că au urmat lupte după lupte, că s-au alăturat ispite la ispite, că furtunile veneau unele după altele, dar cîrmaciul corăbiei nu s-a înecat, a stat împotriva furiei furtunii şi a cîrmuit corabia stînd la cîrma ei.

Dar se cade să auzim chiar cuvintele Scripturii, ca să putem cunoaşte totul cu de-amănuntul.

„*Iosif a fost dus în Egipt şi l-a cumpărat din mîinile ismailiţilor mai marele bucătarilor lui Faraon*"[23].

Mai tîrziu barbarii aceia cu purtări aspre, care l-au cumpărat de la fraţii lui, l-au vîndut la rîndul lor în Egipt mai marelui bucătarilor lui Faraon. Şi astfel, copilul acesta, crescut în braţele tatălui, a schimbat feluriţi stăpîni. Dar ca să nu ne mirăm cum de a putut îndura acea amară robie un tînăr care nu dusese pînă atunci o viaţă aspră şi care în casă fusese înconjurat de multă dragoste părintească, Scriptura a adăugat, spunînd:

„*Şi era Domnul cu Iosif şi era bărbat îndemînatic*"[24].

—Ce înseamnă: „*Şi era Domnul cu Iosif?*".

—Scriptura vrea să spună că harul de sus era alăturea de el; că harul îi făcea uşoare toate greutăţile. Harul lui Dumnezeu îi rînduia întreaga lui viaţă. Harul i-a îmblînzit şi pe negostorii aceia şi i-a silit să-l vîndă mai marelui bucătarilor, pentru ca mergînd înainte încetul cu încetul şi trecînd prin aceste încercări, Iosif să se poată urca pe tronul împărătesc.

Dar tu, iubite, cînd auzi că a suferit robie de la negustori, că apoi a venit altă robie în casa mai marelui bucătarilor, gîndeşte-te la aceea că Iosif nu s-a tulburat, nici n-a început să se gîndească în sine, să se îndoiască şi să spună: „Cît de înşelătoare au fost visele acelea, care-mi prevesteau atîta strălucirea!

---

23. *Fac.*, 39, 1.
24. *Fac.*, 39, 2.

Iată, după visele acelea a urmat robie şi robie amară! Am schimbat stăpînii, de la unul la altul şi de la acela la un altul! Sînt silit să trăiesc printre neamuri barbare. N-am fost, oare, părăsit de Dumnezeu? N-am fost, oare, lăsat de ajutorul cel de sus în voia soartei?". Nu! Iosif n-a grăit nişte cuvinte ca acestea, nici nu le-a gîndit, ci a îndurat totul cu linişte şi cu curaj. Că „*era Domnul cu Iosif şi era bărbat îndemînatic*".

—Ce înseamnă: „*îndemînatic?*".

—Înseamnă că îi mergeau toate din plin; pretutindenea harul cel de sus mergea înaintea lui. Aşa de vădit era că harul înfloreşte în el, încît a cunoscut acest lucru şi stăpînul lui, mai marele bucătarilor.

„*Şi ştia stăpînul lui*, spune Scriptura, *că Domnul era cu el; că toate cîte le făcea, Domnul le sporea în mîinile lui. Şi a aflat Iosif har înaintea stăpînului său şi l-a pus peste casa lui şi toate cîte avea el le-a dat pe mîna lui Iosif*"[25].

Ai văzut ce înseamnă să fii ajutat de mîna cea de sus? Iată că stăpînul îi încredinţează toată casa lui, deşi e tînăr, străin şi rob!

„*Şi toate i le-a dat pe mîna lui*" spune Scriptura.

—Pentru ce?

—Pentru că Iosif, o dată cu ajutorul cel de sus, a mai adus şi purtarea lui frumoasă.

„*Că i-a plăcut lui*"[26],

spune Scriptura, în loc de: „Făcea orice cu multă dragoste".

Apoi iubitorul de oameni Dumnezeu, vrînd să-i dea şi mai multă tihnă, nu-l scapă de robie, nici nu-i dă libertate. Aşa obişnuieşte să facă Dumnezeu! Nu scapă de primejdii pe bărbaţii virtuoşi, nici nu-i izbăveşte de încercări, ci chiar în încercări le dă atît ajutor, încît încercările ajung pentru ei temei de sărbătoare. De aceea şi fericitul David spunea: „*Întru necaz m-ai desfătat*"[27]. „N-ai alungat, Doamne, necazul de la mine, spune David, nici nu l-ai depărtat, dar mi-ai adus în suflet tihnă; şi ceea ce-i minunat şi de mirare e că fiind în mijlocul necazurilor, ai făcut să am linişte şi tihnă". Aceasta a făcut şi acum Stăpînul cel iubitor de oameni.

„*Că pentru Iosif a binecuvîntat casa egipteanului*"[28].

A aflat, deci, şi barbarul, că aşa socotita slugă este unul din prietenii lui Dumnezeu.

„*Şi i-a dat*, spune Scriptura, *toate cîte avea el pe mîna lui Iosif. Şi stăpînul lui nu ştia nimic afară de pîinea pe care o mînca*"[29].

L-a făcut pe Iosif aproape stăpînul întregii lui case. Şi avea robul, prizonierul, pe mîna lui toată averea stăpînului. Atît de puternică este virtutea! Oriunde se arată, biruie şi stăpîneşte. După cum soarele, cînd răsare, alungă întunericul, tot aşa şi virtutea, cînd se arată, izgoneşte răul şi păcatul.

---

25. *Fac.*, 39, 3–4.
26. *Fac.*, 39, 4.
27. *Ps.*, 4, 1.
28. *Fac.*, 39, 5.
29. *Fac.*, 39, 6.

IV

Dar fiara cea vicleană, diavolul, văzînd numele bun al dreptului, văzînd că ajunge mai strălucit tocmai prin așa socotitele necazuri, a început să scrîșnească din dinți și să înnebunească. Și pentru că nu mai suferea să-l vadă pe drept ajuns din zi în zi mai strălucit, îi sapă groapă adîncă, îi pregătește prăpastie mare și pierzătoare, după cum socotea el; aduce peste el furtună, în stare să-l înece desăvîrșit. Dar a cunoscut, nu după multă vreme, că dă cu piciorul în bolduri, că lucrează împotriva capului lui.

„*Și era Iosif,* spune Scriptura, *frumos la chip și plăcut la vedere*"[30].

—Dar pentru ce Scriptura ne vorbește de frumusețea trupului lui?

—Ca să aflăm că era frumos nu numai cu frumusețea sufletului, ci și cu frumusețea trupului. Era tînăr în floarea vîrstei, era „*frumos la chip și plăcut la vedere*", după cum spune Scriptura.

Dumnezeiasca Scriptură ne spune mai dinainte, despre el acestea, ca să ne arate că egipteanca, robită de frumusețea tînărului, l-a chemat la acea împreunare nelegiuită.

„*Și a fost după acestea*"[31].

—Ce înseamnă:„*După acestea?*".

—Înseamnă: După ce i s-a dat în stăpînire toată casa și după ce stăpînul îl învrednicise cu atît de mare cinste,

„*a pus femeia stăpînului lui ochii ei pe Iosif*"[32].

Uită-te la nerușinarea acestei femei desfrînate! Nu s-a mai gîndit că ea e stăpînă și acela slugă, ci, robită de frumusețea lui și cu focul drăcesc în ea, încerca să sară asupra tînărului. Și cu acest gînd rău în cuget, căuta prilej și singurătate, care s-o poată ajuta la această încercare nelegiuită. Iosif, însă, spune Scriptura, nu voia, nu se pleca, nu primea cuvintele ei. Știa ce mare pierdere îi aduc. Și nu se gîndea numai la el, ci se străduia, pe cît îi era în putință, să o scape și pe ea de nebunia și pofta aceea rușinoasă. Și o sfătuiește din destul, ca să o facă să roșească și să-și cunoască folosul.

„*Și a zis femeii stăpînului său:* — stăpîna primește sfat de la rob! — „*Stăpînul meu de dragul meu nu vrea să știe nimic din cele ce sînt în casa lui, ci toate cîte are el le-a dat în mîinile mele*"[33].

Ce bărbat plin de recunoștință! Uită-te cum îi înșiră binefacerile stăpînului, ca să-i arate aceleea cît de nerecunoscătoare este față de soțul ei. „Eu, spune el, sluga, străinul, robul, m-am bucurat din partea lui de atîta libertate, încît toate ale lui sînt pe mîna mea și nu este nimic care să nu fie sub mîna mea, afară de tine; toate-mi sînt supuse mie; numai eu îți sînt supus ție; ești în afara stăpînirii mele". Apoi, ca să-i dea o lovitură puternică, să-i aducă

30. *Fac.*, 39, 6.
31. *Fac.*, 39, 7.
32. *Fac.*, 39, 7.
33. *Fac.*, 39, 8.

aminte de bunăvoința bărbatului ei și s-o înduplece să nu fie nerecunoscătoare față de soțul ei, îi zice: „Iar tu, pentru asta ești în afara stăpînirii mele, „*pentru că ești femeia lui.* Așadar, dacă ești femeia lui, *cum voi face cuvîntul acesta rău, ca să păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu?*"[34].

Dar pentru că ea căuta să fie singură și aștepta prilej ca să nu știe bărbatul ei și toate slugile din casă, Iosif îi zice: „*Cum voi putea face răul acesta, ca să păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu?* Ce socotești? Chiar dacă am putea să ne ascundem de toți, de ochiul cel neadormit nu ne vom putea ascunde. Numai de el trebuie să ne temem, să ne neliniștim și să tremurăm, ca să nu săvîrșim vreo nelegiuire înaintea ochilor lui Dumnezeu".

Și ca să cunoaștem covîrșitoarea virtute a dreptului Iosif, ca să cunoaștem că nu o dată sau de două ori a dus lupta aceasta, ci de mai multe ori a îndurat atacul acesta și a suportat cuvintele ei și că el nu înceta a o sfătui, Scriptura spune:

„*Dar cînd ea îi vorbea zi de zi, el nu o asculta*"[35].

O dată, însă, cînd l-a văzut că intră în casă după o treabă oarecare, a sărit asupra tînărului, ca o fiară scrîșnind din dinți; și, apucîndu-l de haine, l-a ținut[36]. Să nu trecem cu ușurință peste acest lucru, ci să ne gîndim cîtă luptă a trebuit să ducă dreptul acesta! După părerea mea n-a fost un lucru atît de mirare că cei trei tineri au rămas nevătămați în mijlocul cuptorului din Babilon, și că n-au suferit nimic de pe urma focului[37], cît de minunat și de nemaiauzit este tînărul acesta, că n-a cedat, cu toate că femeia aceea spurcată și desfrînată l-a ținut de haine, ci a fugit, lăsîndu-și în mîinile ei hainele. După cum cei trei tineri, pentru virtutea lor, s-au bucurat de ajutorul cel de sus și s-au arătat mai puternici decît focul, tot așa și Iosif, pentru că a făcut tot ce trebuia făcut, pentru că a luptat cu multă tărie pentru curățenia lui sufletească și trupească, s-a bucurat și de mare ajutor de sus; mîna lui Dumnezeu a fost alături de el, ajutîndu-l să biruie în această luptă și să rămînă în afara mrejelor acelei desfrînate. Și ai fi putut vedea atunci pe acest minunat tînăr ieșind din casă gol, fără de haine, dar îmbrăcat cu haina castității, scăpat nevătămat ca dintr-un foc sau dintr-un cuptor și că nu numai că n-a fost ars, ci a ajuns și mai strălucitor și mai frumos.

V

Dar iată că după o victorie atît de mare, după atîta bărbăție, pentru care ar fi trebuit să fie încununat, pentru care ar fi trebuit să fie lăudat, Iosif iarăși, ca un vinovat, îndură mii și mii de rele. Că egipteanca aceea, neputînd suferi rușinea și ocara cu care s-a acoperit încercînd lucruri cu neputință, a chemat mai întîi pe toți cei din casă și a învinuit pe tînăr, punînd în gura lui cuvintele spuse nebunește de ea[38]. Și căuta să-i înșele pe toți. Așa obișnu-

34. *Fac.*, 39, 9.
35. *Fac.*, 39, 10.
36. *Fac.*, 39, 11–12.
37. *Dan.*, 3, 8–28.
38. *Fac.*, 39, 12–15.

ieşte viciul! Se străduieşte totdeauna să pună pe seama virtuţii, căreia îi duce război, propriile ei păcate. Aşa a făcut şi egipteanca atunci. L-a hulit pe tînăr că e un desfrînat, iar ei şi-a pus masca cuminţeniei, spunînd că acela pentru asta şi-a lăsat hainele, pe care le ţine în mîinile ei. Şi iubitorul de oameni Dumnezeu îndelung rabdă şi îndură, ca prin toate să arate mai strălucită sluga Sa. Cînd a venit bărbatul ei, i-a spus toate acestea cu multă viclenie[39]. Şi i-a zis, învinuind pe tînăr:

„*A intrat la mine sluga, evreul, pe care l-ai băgat la noi, ca să mă bătjocorească*"[40].

Nenorocito, ticăloaso! N-a intrat el la tine ca să te batjocorească, ci diavolul a intrat în tine, nu numai ca să ajungi o desfrînată, ci ca să te facă, pe cît îţi stă în putere, să şi ucizi.

Şi i-a arătat bărbatului ei, ca dovadă a spuselor sale, hainele tînărului.

Gîndeşte-te acum la iubirea de oameni a Stăpînului obştesc al universului. După cum l-a scos pe Iosif din mîinile fraţilor lui, care voiau să-l omoare şi pentru asta a făcut mai întîi să fie aruncat în groapă, după sfatul lui Ruben, iar după aceea iarăşi, după sfatul lui Iuda, să fie vîndut negustorilor, Dumnezeu ca să-l încredinţeze pe drept de împlinirea visurilor că nu i le-a arătat în zadar şi fără rost, tot aşa şi acum, mîna cea de sus a fost aceea care l-a oprit pe barbar şi nu l-a lăsat să-l ucidă îndată pe tînăr. Într-adevăr, ce l-ar fi oprit să facă asta, cînd a aflat că Iosif a încercat să-i spurce patul? Dar iscusitul Dumnezeu l-a făcut atîta de blînd, pentru ca Iosif, aruncat în închisoare, să-şi vădească din nou virtutea sa şi aşa să ajungă în fruntea împărăţiei.

„*Şi s-a mîniat stăpînul lui*, spune Scriptura, *şi l-a băgat în temniţa în care erau închişi înlănţuiţii împăratului*"[41].

Dacă barbarul n-ar fi crezut spusele femeii sale, n-ar fi trebuit să-l bage în închisoare; şi iarăşi, dacă ar fi crezut că sînt adevărate spusele egiptencii, atunci nici de închisoare n-ar fi fost vrednic, ci de pedeapsa cea mai mare, de pedeapsa capitală. Dar cînd mîna cea de sus îşi arată purtarea Sa de grijă, toate ajung uşoare şi lesnicioase, iar cei sălbatici se îmblînzesc. Că atunci se revarsă cu îmbelşugare ajutorul cel de sus, cînd şi noi facem multe fapte de virtute. Iosif a avut de dus mari lupte pentru virtute, de aceea s-a bucurat şi de mari răsplăţi. Şi după atîta bărbăţie, a fost băgat la închisoare; dar Iosif a răbdat totul în tăcere. Ştiţi că cei care nu se simt cu vreun păcat pe conştiinţă, cînd sînd osîndiţi ca vinovaţi adeseori sînt îndrăzneţi şi slobozi la gură; se împotrivesc şi spun cuvinte grele împotriva celor ce i-au osîndit pe nedrept. Iosif, însă, nu s-a purtat aşa, ci toate le-a primit în tăcere şi în linişte; şi aştepta, cu multă răbdare, ajutorul lui Dumnezeu.

Iată, însă, că şi în temniţă, primeşte iarăşi de la paznicul temniţei toată conducerea temniţei. Şi pe bună dreptate, pentru că

„*Domnul era cu Iosif şi revărsa asupra lui milă*"[42].

---

39. *Fac.*, 39, 16.
40. *Fac.*, 39, 17.
41. *Fac.*, 39, 19–20.
42. *Fac.*, 39, 21.

—Ce înseamnă: „*Revărsa asupra lui milă?*".

—Înseamnă că l-a înduplecat pe paznicul temniţei să-i fie milă de el şi l-a făcut să se poarte cu el cu multă bunăvoinţă.

„*Şi i-a dat lui har înaintea lui*"[43].

Într-adevăr nu este mai mare fericire ca aceea de a te bucura de bunăvoinţa cea de sus!

„*Şi cel mai mare peste paznicii temniţei a dat temniţa pe mîna lui Iosif*"[44].

Iată că şi paznicul temniţei îl cinsteşte şi-i trece lui puterea; şi a poruncit ca toţi cei din temniţă să fie sub stăpînirea lui.

„*Şi cel mai mare peste paznicii temniţei n-avea grijă de nimic, că toate erau pe mîna lui Iosif, pentru că Domnul era cu el şi cîte făcea, Domnul le sporea în mîinile lui*"[45].

Uită-te că harul cel de sus era necontenit alăturea de el şi toate cîte le făcea erau pline de har.

Să ne sîrguim, dar, să fim şi noi ca Iosif, ca să avem cu noi mereu pe Domnul şi să sporească Domnul tot ce facem. Un om învrednicit de acest ajutor, chiar de-ar ajunge în mijlocul nevoilor, îşi rîde de toate şi le socoteşte o nimica, pentru că Stăpînul universului, Cel Ce face şi preface totul, îi sporeşte toate şi-i face uşoare cele grele.

—Dar cum vom putea avea cu noi pe Domnul, ca să ne dea spor în toate?

—Dacă vom fi cu mintea trează, dacă vom priveghea, dacă vom imita şi noi virtuţile, castitatea şi cugetul bărbătesc al acestui tînăr; dacă ne vom da seama că trebuie să facem totul cu atîta grijă, ca niciodată să nu fim osîndiţi de Stăpîn; dacă vom fi încredinţaţi că nu-i cu putinţă să ascundem ceva de ochiul cel neadormit, ci că trebuie neapărat să primim pedeapsa pentru orice păcat săvîrşit. Să nu punem apoi frica de oameni mai presus de supărarea lui Dumnezeu, ci să ne aducem aminte pururea de cuvintele lui Iosif, care a spus: „*Cum voi face cuvîntul acesta rău, ca să păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu?*"[46]. Cînd ne turbură un gînd, să ne aducem aminte de cuvintele acestea ale lui Iosif şi îndată va fugi orice poftă ruşinoasă. De-ţi cuprinde sufletul pofta trupească sau dragostea de bani sau altă plăcere ruşinoasă, gîndeşte-te îndată că El este Cel Ce ne judecă şi Lui nu-i putem ascunde nici gîndurile minţii. Aşa vom scăpa negreşit şi de uneltirile diavolului şi ne vom bucura şi de mult ajutor de sus, pe care facă Dumnezeu ca noi toţi să-l dobîndim, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

43. *Fac.*, 39, 21.
44. *Fac.*, 39, 22.
45. *Fac.*, 39, 23.
46. *Fac.*, 39, 9.

OMILIA LXIII

„Şi cel mai mare peste paznicii temniţei n-avea grijă de nimic, datorită lui Iosif"[1].

I

Vreau să dau astăzi dragostei voastre rămăşiţele spuselor de ieri, ca să continui iarăşi istoria lui Iosif. Ştiţi că ieri, cu toată lungimea cuvîntului, n-am putut merge mai departe, ci am mers cu cuvîntul pînă acolo cînd, în urma clevetirii egiptencei, mai marele bucătarilor a băgat la închisoare pe Iosif. De aceea trebuie neapărat să spun astăzi dragostei voastre cele ce i s-au întîmplat în închisoare.

După ce a fost băgat la închisoare şi a fost dat celui mai mare peste temniţă, Iosif s-a bucurat şi acolo de un ajutor atît de mare din partea lui Dumnezeu, că cel mai mare peste paznicii temniţei i-a încredinţat lui toată conducerea temniţei.

„*Şi cel mai mare peste paznicii temniţei n-avea grijă de nimic, datorită lui Iosif*"[2].

Ai văzut că în mijlocul necazurilor Iosif nu simţea necazul, pentru că iscusita înţelepciune a lui Dumnezeu îi schimbă toate necazurile. Şi după cum mărgăritarul îşi păstrează frumuseţea proprie, chiar dacă îl arunci în mocirlă, tot aşa şi virtutea îşi arată propria sa putere oriunde ai arunca-o, în robie, în închisoare, între necazuri sau între desfătări.

Cînd a fost aruncat în închisoare, Iosif a cucerit pe mai marele paznicilor închisorii, care i-a dat toată puterea asupra celor din închisoare. Acum să vedem cum se descoperă puterea harului dat lui!

„*Şi a fost,* spune Scriptura, *după cuvintele acestea*"[3].

—Care?

—Pe care le-a spus Scriptura după ce Iosif a fost clevetit, după ce a fost osîndit la închisoare. Dar nu numai atîta, ci şi după ce ne-a făcut cunoscut că Domnul era cu el şi că mai marele închisorii i-a dat în mîna lui toată conducerea închisorii.

„*Şi a fost după cuvintele acestea*" — după ce a fost aruncat în închisoare —, „*că au greşit marele paharnic şi marele pitar şi au fost osîndiţi de împărat la închisoare; şi primindu-i pe ei mai marele închisorii, i-a încredinţat lui Iosif*"[4].

1. *Fac.*, 39, 23.
2. *Fac.*, 39, 23.
3. *Fac.*, 40, 1.
4. *Fac.*, 40, 1–4.

Mai marele închisorii nu se purta cu el ca şi cu un întemniţat, ci ca şi cu unul cu care împărtăşea grija pazei temniţei; dar mai bine spus, ca şi cu unul care era în stare să uşureze suferinţele celor întemniţaţi.

„*Şi stătea lîngă ei*"[5].

—Ce înseamnă: „*Stătea lîngă ei?*".

—Sînt spuse în loc de: îi mîngîia, le întărea cugetul, le trezea sufletul, nu-i lăsa să-i înece tristeţea.

„*Şi erau de multe zile în închisoare. Şi au văzut amîndoi un vis într-o noapte; şi marele paharnic şi marele pitar*"[6].

Dar acest tînăr minunat, care-şi făcea o îndeletnicire din mîngîierea lor, cînd i-a văzut tulburaţi şi cu mintea întunecată din pricina vederii viselor, le-a zis:

„*Pentru ce sînt posomorîte feţele voastre astăzi?*"[7].

Chipul le arăta tulburare lăuntrică. De aceea şi un înţelept spunea: „*Cînd inima este veselă, înfloreşte faţa; iar cînd e tristă, se posomorăşte*"[8].

Cînd i-a văzut întristaţi din pricina vederii viselor, i-a întrebat, vrînd să afle pricina. Vezi că şi în închisoare fiind, îşi vădeşte virtutea şi se străduieşte să uşureze necazurile altora!

—Ce au răspuns aceia?

„*Am visat un vis şi nu este cine să-l tălmăcească*"[9].

Nu cunoşteau înţelepciunea celui care le vorbea. L-au socotit un om ca toţi oamenii; de aceea nici nu i-au spus visul, ci atît numai, că au visat şi i-au zis: „*Nu este nimeni care să-l tălmăcească*". Dar minunatul bărbat le spune:

„*Oare nu cu ajutorul lui Dumnezeu este lămurirea lor? Spuneţi-mi, dar, mie!*"[10].

„Nu vă făgăduiesc că am să vă spun ceva de la mine. Dumnezeu este Cel Ce descoperă. *Spuneţi-mi, dar, mie!*".

Uită-te la priceperea lui şi la covîrşitoarea lui smerenie! N-a zis: „Eu vi-l tălmăcesc! Eu vă spun dezlegarea viselor!".

—Dar ce?

—„*Spuneţi-mi, dar, mie!* Că numai Dumnezeu este Cel Ce descoperă unele ca acestea".

„*Şi a povestit marele paharnic*"[11].

„*Şi auzind Iosif a zis: „Aceasta este tălmăcirea lui: Cele trei viţe sînt trei zile. Încă trei zile şi-şi va aduce aminte Faraon de dregătoria ta şi te va pune în slujba ta şi vei da lui Faraon pahar în mîna lui după dregătoria ta de mai înainte, cum erai cînd turnai vin. Dar adu-ţi aminte singur de mine, cînd îţi va fi bine şi să faci cu mine milă; şi să-ţi aduci aminte de mine la Faraon,*

5. *Fac.*, 40, 4.
6. *Fac.*, 40, 4—5.
7. *Fac.*, 40, 7.
8. *Prov.*, 15, 13.
9. *Fac.*, 40, 8.
10. *Fac.*, 40, 8.
11. *Fac.*, 40, 9.

ca să mă scoţi din închisoarea aceasta, pentru că am fost furat din pămîntul evreilor şi aici n-am făcut nimic; şi m-au aruncat în groapa aceasta"[12].

După ce i-a prevestit cele viitoare, de binele ce-l va avea şi de împăcarea împăratului, îi zice: „*Adu-ţi aminte singur de mine cînd îţi vei redobîndi dregătoria ta; adu-ţi aminte că ţi-am spus mai dinainte asta şi fă milă cu mine*".

II

Cînd auzi, iubite, aceste cuvinte, să nu învinuieşti de micime sufletească pe dreptul Iosif, ci de aceasta mai cu seamă minunează-te că, în ciuda atîtor greutăţi, a îndurat închisoarea cu bărbăţie şi cu mulţumire. Chiar dacă de multe ori a primit de la mai marele închisorii putere, totuşi era cu sufletul îngreunat că era închis şi că stătea împreună cu oameni ticăloşi şi murdari.

Uită-te apoi la judecata lui de filozof! Suferă totul cu bărbăţie şi era tare smerit. „*Fă cu mine milă*, spune el, *şi adu-ţi aminte de mine la Faraon ca să mă scoţi din groapa aceasta*". Gîndeşte-mi-te acum că n-a grăit nimic împotriva acelei spurcate desfrînate, n-a învinuit nici pe stăpîn şi nici n-a vorbit de neomenia fraţilor lui, ci a ascuns totul şi a spus: „Adu-ţi aminte de mine şi fă ca să fiu scos din închisoarea aceasta; *că am fost furat din pămîntul evreilor şi aici n-am făcut nimic şi m-au aruncat în groapa aceasta*".

Să nu trecem cu uşurinţă pe lîngă aceste cuvinte, ci să ne gîndim la filozofia sufletului lui! Găsise un prilej aşa de nimerit; ştia că marele paharnic, ajuns iarăşi în dregătoria lui de altădată, va putea să-i facă cunoscut împăratului toată istoria vieţii sale; şi totuşi Iosif n-a hulit-o pe egipteancă — mai spun încă o dată lucrul acesta — n-a vorbit de rău de stăpînul său şi nici de fraţii săi; n-a spus pricina pentru care a fost osîndit la închisoare şi nici nu caută să arate nelegiuirea ce i s-a făcut. Un singur lucru urmărea: nu să învinuiască pe aceia, ci numai ca marele paharnic să vorbească pentru el. Fapta fraţilor săi a lăsat-o în umbră, spunînd: „*Am fost furat din pămîntul evreilor*"; cît despre fapta acelei desfrînate egiptene nici nu pomeneşte şi nici de supărarea nedreaptă a stăpînului său.

—Dar ce spune?

—„*Aici n-am făcut nimic; şi m-au aruncat în groapa aceasta*".

Auzind acestea să ne învăţăm, ca atunci cînd cădem în astfel de necazuri să nu căutăm să acoperim cu ocări pe cei ce-au adus acele necazuri peste noi, să nu ne ascuţim limba împotriva celor ce ne învinuiesc, ci numai să arătăm cu vorbă paşnică şi liniştită că sîntem nevinovaţi; să imităm pe acest minunat bărbat, care, nici în nenorocire fiind, n-a trîmbiţat nici cu cuvîntul desfrînarea egiptencei. Ştiţi doar că adeseori mulţi vinovaţi de crime încearcă cu multă neruşinare să pună pe seama altora învinuirile puse pe seama lor. Iosif, însă, mai curat decît soarele, deşi putea să spună totul aşa cum s-a întîmplat, deşi putea să facă cunoscută nebunia aceleea şi să se facă pe sine

12. *Fac.*, 40, 12—15.

mai strălucit, totuşi n-a spus nimic. Nu urmărea slava de la oameni, ci se mulţumea cu bunăvoinţa cea de sus şi voia ca numai ochiul cel neadormit să-i laude faptele. De aceea chiar cu toată tăcerea lui, cu toată încercarea lui de a ascunde totul, Stăpînul cel iubitor de oameni l-a ridicat la o strălucire nespus de mare, cînd a văzut că atletul s-a luptat bine. Şi vom cunoaşte din cele ce vor urma răbdarea bărbatului, că nu s-a supărat, nici nu s-a revoltat că întîrzia împlinirea visurilor, ci îndura totul cu multă tragere de inimă şi mulţumea Stăpînului, Care îngăduia să se întîmple acestea.

Cînd marele pitar a auzit tălmăcirea visului celuilalt, a crezut că şi visul lui are să-i prevestească ceva bun; de aceea i-a spus lui Iosif visul. Dar Iosif, auzind visul, a primit prin descoperire de sus tălmăcirea visului şi-i prevesteşte nenorocirea care avea să-l lovească; şi-i zice:

„*Încă trei zile şi va lua Faraon capul tău de la tine şi te va spînzura pe lemn; şi vor mînca păsările cerului carnea ta*"[13].

„V-am spus mai dinainte, le-a zis Iosif, că nu tălmăcesc visele cu puterile mele, ci ceea ce-mi descoperă Dumnezeu; de aceea să nu puneţi pe seama mea prevestirile bune sau rele ale visurilor. Nu rostesc cuvintele mele, ci vă spun acele cuvinte pe care mi le-a făcut cunoscute harul cel de sus".

După trecerea celor trei zile, s-au împlinit spusele lui Iosif şi li s-a întîmplat amîndurora aşa cum le tălmăcise el; unul s-a întors la dregătoria de mai înainte, iar celălalt a fost osîndit.

„*Dar marele paharnic, care ajunsese atîta de bine, nu şi-a mai adus aminte de Iosif, ci l-a uitat*"[14].

Şi iată-l pe dreptul Iosif iarăşi luptînd ca într-un loc de exerciţii atletice, ca să facă mai departe dovada virtuţii sale! Şi nu s-a tulburat, n-a cîrtit, nu s-a descurajat. Un altul, unul din cei mulţi, poate că ar fi spus în sine: „Ce este aceasta? Marele paharnic şi-a primit înapoi atît de repede dregătoria sa de mai înainte, aşa precum i-am tălmăcit lui visul, dar nu şi-a mai amintit de mine, cel ce i-am prezis fericirea! El se bucură de atîta tihnă şi bucurie, iar eu, care n-am făcut nici un rău, stau aici închis la un loc cu ucigaşii, cu spărgătorii de morminte, cu tîlharii, cu cei ce au săvîrşit nenumărate rele!". Dar Iosif, n-a spus aşa, nici n-a gîndit aşa! Ştia că luptele i s-au prelungit, pentru ca, după o luptă dusă după toate regulile, să primească strălucitoare cunună.

III

Şi uită-mi-te că au trecut doi ani de zile, spune Scriptura, de cînd marele paharnic şi-a recăpătat slujba[15]. Că trebuia Iosif să aştepte vreme potrivită, ca ieşirea din închisoare să fie cu strălucire. Dacă marele paharnic i-ar fi amintit lui Faraon, înainte ca Faraon să fi visat visele, şi l-ar fi eliberat la rugă-

13. *Fac.*, 40, 19.
14. *Fac.*, 40, 23.
15. *Fac.*, 41, 1.

mintea sa, poate că virtutea lui Iosif n-ar mai fi fost cunoscută de mulţime. Dar iscusitul şi înţeleptul Stăpîn, Care ştie, ca un foarte bun meşter, cîtă vreme trebuie să stea aurul în foc şi cînd să-l scoată de acolo, face ca mai marele paharnic să-şi uite de Iosif doi ani, ca să vină şi timpul viselor lui Faraon şi astfel, cu ajutorul nevoii de atunci să ajungă dreptul Iosif cunoscut în toată împărăţia lui Faraon.

„*După doi ani a văzut Faraon vise*[16]. *Şi s-a făcut dimineaţă şi s-a turburat sufletul lui şi trimiţînd a chemat pe toţi tîlcuitorii Egiptului şi pe toţi înţelepţii lui şi le-a spus lor Faraon visul şi nu era cine să-l tîlcuiască lui Faraon*"[17].

Vezi marea rînduială a lui Dumnezeu! Lasă mai întîi ca împăratul să vadă ce pot toţi aşa numiţii înţelepţi din Egipt, pentru ca atunci cînd se va vădi neştiinţa lor, să fie adus înaintea lui întemniţatul, robul, evreul, ca să dea pe faţă cunoştinţe neştiute de mulţime şi să facă tuturor cunoscut harul cel de sus, care înflorea în el.

Cînd toţi înţelepţii adunaţi n-au putut spune nimic, nici n-au fost în stare să deschidă gura, atunci şi-a adus aminte şi marele paharnic de Iosif şi i-a spus lui Faraon de cele întîmplate lui; şi i-a zis:

„*De păcatul meu îmi aduc aminte astăzi*"[18].

Şi i-a povestit împăratului îndată, că pe cînd erau în închisoare, el şi mai marele pitar, au visat nişte vise, pe care le-a tălmăcit Iosif; şi că visele s-au împlinit după tîlcuirea aceluia.

„*Şi auzind acestea împăratul, a trimis după Iosif, l-au scos din închisoare, l-au ras, i-au schimbat îmbrăcămintea şi a venit la Faraon*"[19].

Iată îndată de la început cîtă cinste! A fost dus la împărat după ce s-a curăţit bine prin răbdare; a ieşit din închisoare strălucitor ca aurul. Ai văzut ce mare este ajutorul cel de sus? Ai văzut cîte a rînduit Dumnezeu, ca să se împlinească viaţa lui Iosif? Pentru că acest mare atlet s-a luptat cu acea egipteancă spurcată scăpînd din mrejele ei şi a fost aruncat în închisoare, Dumnezeu face ca în acelaşi timp să fie aruncaţi în închisoare şi marele paharnic şi marele pitar, dregători ai lui Faraon; face apoi ca în închisoare aceştia să cunoască înţelepciunea bărbatului prin tălmăcirea viselor lor, pentru ca acum marele paharnic să-şi aducă aminte la timp de el şi să-l ducă înaintea împăratului.

„*Şi a zis*, spune Scriptura, *Faraon lui Iosif: „Am văzut un vis şi nu este cine să-l tîlcuiască; iar eu am auzit spunîndu-se de tine, că dacă auzi visele le tîlcuieşti*"[20].

Iată că lui Faraon îi este ruşine şi nu spune deschis: „Niciunul din înţelepţii mei n-au putut tălmăci visele".

—Dar ce?

16. *Fac.*, 41, 1.
17. *Fac.*, 41, 8.
18. *Fac.*, 41, 9.
19. *Fac.*, 41, 14.
20. *Fac.*, 41, 15.

— *„Am văzut un vis și nu este cine să-l tîlcuiască; dar am auzit spunîndu-se de tine, că dacă auzi visele le tîlcuiești*".

Uită-te și acum la priceperea lui Iosif și la marea lui evlavie, din răspunsul pe care îl dă lui Faraon!

„Să nu bănuiești, îi spune el, că rostesc ceva din capul meu sau că tălmăcesc visele cu înțelepciunea omenească. Nici nu-i cu putință să tîlcuiaști visele fără o descoperire de sus. Cunoaște, deci, că fără Dumnezeu nu-i cu putință să-ți răspund.

Fără Dumnezeu nu se va putea răspunde în chip mîntuitor lui Faraon[21].

Știind, dar, împărate, că Stăpînul universului poate descoperi acestea, nu cere de la oameni ceea ce numai Dumnezeu poate face cunoscut".

Iată cum, prin răspunsul său, Iosif îl învață pe Faraon să cunoască și slăbiciunea înțelepților lui și puterea Stăpînului.

„Așadar, îi spune Iosif, de vreme ce ai aflat de la mine că nu tîlcuiesc visele nici cu înțelepciunea omenească, nici cu gîndurile mele, spune-mi ce ți-a arătat Dumnezeu!".

Auzind acestea, Faraon îi povestește visele, și pe cel dintîi și pe cel de al doilea[22], și zice:

„*Am spus tîlcuitorilor și n-a fost cine să-mi tîlcuiască*"[23].

„N-ai auzit și de la mine, i-a spus Iosif, că nu-i cu putință înțelepciunii omenești să tălmăcească visele? Nu-i ține, dar, de rău pe înțelepții tăi! Nici n-ar putea ei pricepe vreodată ceea ce are nevoie de descoperirea cea de sus".

„*Și a zis Iosif: „Visul lui Faraon este unul singur*[24]. *Dar ca să crezi că adevărate sînt cele ce ți-a arătat ție Dumnezeu, ți-a dat să vezi a doua oară același vis, că Dumnezeu te grăbește ca să-l împlinești*"[25].

„Al doilea vis, spune Iosif, este o întărire a celor ce ți s-au arătat, este o încredințare că negreșit visele se vor împlini".

Și pentru că a tălmăcit numărul celor șapte vaci și a celor șapte spice, spunînd că vor fi șapte ani de mare belșug, iar apoi are să urmeze secetă cumplită, Iosif îi dă și un sfat foarte bun[26]. Și-i spune: „Pune peste Egipt un bărbat, care să poată strînge recolta celor șapte ani de belșug; și așa să se chivernisească, încît să poată, în vreme de foamete, aduce mîngîiere și să nu fie prăpăd desăvîrșit".

„*Și au plăcut lui Faraon cuvintele acestea și tuturor slugilor lui*"[27].

Faraon, deci, slujește la împlinirea viselor avute de Iosif pe cînd trăia lîngă tatăl său; i-a tălmăcit visele lui Faraon, iar Faraon, fără să știe, a făcut să se împlinească visele lui Iosif.

---

21. *Fac.*, 41, 16.
22. *Fac.*, 41, 17–24.
23. *Fac.*, 41, 24.
24. *Fac.*, 41, 25.
25. *Fac.*, 41, 32.
26. *Fac.*, 41, 33–36.
27. *Fac.*, 41, 37.

Cînd Faraon a auzit sfatul lui Iosif, Scriptura spune că
„a zis slugilor lui: „Oare vom găsi un om ca acesta, care să aibă în el Duhul lui Dumnezeu?“[28].

IV

Ai văzut că şi Faraon a cunoscut că Iosif a putut tălmăci visele numai prin descoperire de sus? Că spune: *„Pe cine vom găsi care să fie învrednicit de atîta har încît să aibă Duhul lui Dumnezeu în el?“.*

„Şi a zis lui Iosif: „De vreme ce Dumnezeu ţi-a arătat ţie toate acestea, nu este om mai priceput ca tine“[29].

Uită-te acum! Cînd vrea iscusitul Dumnezeu să aducă la împlinire hotărîrile Lui, nu-i poate sta în cale nici-o piedică! Iată, Iosif era să fie, ca să spunem aşa, aproape ucis de fraţii săi; a fost vîndut; a fost învinuit de o faptă, care l-a pus în cea mai mare primejdie; a stat la închisoare atîta amar de vreme; şi, după toate acestea, a fost urcat pe tronul împărătesc!

„De vreme ce Dumnezeu ţi-a arătat ţie toate acestea, îi spune Faraon, *nu este om mai înţelept şi mai priceput decît tine. Tu vei fi peste casa mea şi de gura ta va asculta tot poporul; numai tronul îl voi avea mai presus de tine“*[30].

Iată că întemniţatul ajunge dintr-o dată împărat peste întreg Egiptul, iar cel băgat la închisoare de mai marele bucătarilor este ridicat de împărat la cea mai înaltă dregătorie! Şi fostul lui stăpîn, care îl aruncase în închisoare ca prea desfrînat, l-a văzut primind conducerea întregului Egipt. Ai văzut ce lucru mare este să înduri cu mulţumire încercările? De aceea şi Pavel spunea: *„Necazul aduce răbdare, iar răbdarea încercare, iar încercarea nădejde, iar nădejdea nu ruşinează“*[31].

Vazi, dar, că Iosif a îndurat necazurile cu răbdare; răbdarea l-a făcut încercat; cînd a ajuns încercat a nădăjduit, iar nădejdea nu l-a ruşinat.

„Şi a zis Faraon lui Iosif: „Iată te pun astăzi peste tot pămîntul Egiptului“. Şi luînd Faraon inelul din mîna lui, l-a pus în mîna lui Iosif; şi l-a îmbrăcat cu haină de vison şi a pus lanţ de aur împrejurul gîtului lui, şi l-a suit în carul cel de-al doilea al lui şi a strigat înaintea lui crainicul şi l-a pus pe el peste tot Egiptul“[32].

Pentru că avea pe Dumnezeu cu el, Dumnezeu i-a pregătit mai dinainte toate acestea, ca să-l urce la această strălucire.

„Şi a zis Faraon: „Fără de tine nimeni nu va ridica mîna în tot pămîntul Egiptului. Şi Faraon i-a pus lui Iosif numele Ţafuat–Paneah“[33].

---

28. *Fac.*, 41, 38.
29. *Fac.*, 41, 39.
30. *Fac.*, 41, 40.
31. *Rom.*, 5, 3–5.
32. *Fac.*, 41, 41–43.
33. *Fac.*, 41, 44–45.

Pentru că voia ca acest nume să amintească pururea de înțelepciunea care era în el. Că numele se tîlcuiește: Cunoscător al celor ascunse. De vreme ce Iosif a făcut cunoscute cele pe care nu le cunoștea nimeni, Faraon i-a dat acest nume, ca să însemne lucrul acesta; iar ca să aibă belșug de cinste, i-a dat de femeie și pe fata lui Poti–Fera. Și pentru că acest Poti–Fera avea același nume cu fostul lui stăpîn, Scriptura spune:

„*Preotul Iliopolis*"[34].

Și ca să aflăm ce vîrstă avea Iosif, acest minunat bărbat, cînd a fost învrednicit cu o atît de mare răsplată și ca să aflăm cîți ani a dus atîtea lupte, Scriptura ne spune:

„*Și Iosif era de treizeci de ani, cînd a stat înaintea lui Faraon*"[35].

Să nu socotim că fără rost a fost însemnat în Scriptură numărul anilor lui Iosif, ci ca să aflăm că nimeni n-are vreun cuvînt de apărare dacă nu este virtuos. Nimănui nu-i îngăduit să pună înainte tinerețea, pentru că și în tinerețe trebuie să fii virtuos. Iată Iosif! Nu era numai tînăr, ci și frumos la chip și plăcut la vedere. Se poate ca un tînăr să nu aibă un trup frumos; Iosif, însă, pe lîngă că era tînăr, mai era și frumos la chip și plăcut la vedere. Și a ajuns rob și prizonier aproape în floarea vîrstei. Că era de șaptesprezece ani, spune Scriptura[36], cînd a fost dus în Egipt. Și pe cînd era în cuptorul tinereții, egipteanca cea desfrînată, fosta lui stăpînă, s-a năpustit asupra lui, dar nici așa bărbăția dreptului Iosif n-a fost biruită. A urmat apoi închisoarea și viața aspră de acolo vreme de atîția ani. A rămas, însă, ca un diamant; nu numai că n-a ajuns mai slab, ci a căpătat mai mare putere; că avea harul cel de sus care-l întărea. Și pentru că el mai întîi a făcut tot ce trebuia să facă, de aceea din închisoare a fost chemat la conducerea întregului Egipt.

V

Auzind acestea să nu ne descurajăm niciodată în necazuri, nici să ne necăjim urmînd gîndurilor noastre, ci să arătăm multă răbdare, hrăniți de nădejde, știind că Stăpînul nostru cel iscusit, chiar dacă ne lasă să încercăm necazurile, totuși nu ne trece cu vederea, ci vrea să ne încununeze strălucit luptele noastre. Așa au strălucit toți sfinții. De aceea și apostolii ziceau: „*Prin multe necazuri trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu*"[37]. Însuși Hristos spunea ucenicilor Săi: „*În lume necaz veți avea*"[38]. Să nu fiți, dar, triști în necazuri, ci să auzim pe Pavel care spune: „*Cei care vor să trăiască evlavios în Hristos, vor fi prigoniți*"[39]. Să nu ne mirăm, nici să ne supărăm, ci cu toată bărbăția și răbdarea să suferim necazurile care vin peste noi! Să nu ne uităm la necazuri, ci la cîștigul pe care-l culegem de aici. Că

34. *Fac.*, 41, 45.
35. *Fac.*, 41, 46.
36. *Fac.*, 37, 2.
37. *Fapte*, 14, 22.
38. *Ioan*, 16, 33.
39. *II Tim.*, 3, 12.

neguțătorie duhovnicească este aceasta. Și după cum cei care vor să adune bani, cei care se îndeletnicesc cu neguțătoria, nu-și pot mări altfel averea decît îndurînd pe uscat și pe mare multe primejdii – că trebuie neapărat să înfrunte atacurile tîlharilor și ale piraților – și totuși sînt gata să înfrunte aceste primejdii cu dragă inimă, că nădejdea cîștigului îi face să nu țină seamă de primejdii – tot așa și noi, gîndindu-ne la neguțătoria noastră cea duhovnicească și la bogăția pe care o strîngem de pe urma necazurilor, se cuvine să ne bucurăm și să ne veselim, să nu ne uităm la cele ce se văd, ci la cele ce nu se văd, precum ne îndeamnă Pavel, zicînd: „*Necăutînd la cele ce se văd*"[40]. Atunci avem credință, cînd nu ne mărginim numai la ochii trupului, ci vedem cu ochii minții cele ce nu se văd. Mai cu seamă pe acelea pe care le vedem cu ochii minții trebuie să le socotim mai vrednice de credință de cît pe cele pe care le vedem cu ochii trupului. Așa a bineplăcut înaintea lui Dumnezeu patriarhul Avraam, pentru că a crezut în făgăduința lui Dumnezeu și a ajuns mai presus de firea omenească și de gîndurile omenești. De aceea „*i s-a socotit lui spre îndreptățire*"[41]. Gîndește-te că îndreptățire înseamnă să crezi în cele spuse de Dumnezeu. Cînd Dumnezeu făgăduiește ceva, nu căuta ordinea omenească a lucrurilor, ci, ajungînd mai presus de aceste gînduri, încrede-te în puterea Celui Ce făgăduiește. Așa a bineplăcut înaintea lui Dumnezeu fiecare drept, așa a plăcut și acest minunat Iosif, care, cu toate că după visuri a avut atîtea piedici, totuși nu s-a tulburat cu gîndul, nu s-a neliniștit, ci a îndurat totul cu gînd sănătos, știind că e cu neputință să nu se împlinească hotărîrile lui Dumnezeu. De aceea și după robie și după temniță și după clevetirea aceea atît de mare, a primit cunducerea întregului Egipt.

Gîndindu-ne la acestea, să primim cu curaj toate necazurile ce vin peste noi, mulțumind pentru toate lui Dumnezeu cel iubitor de oameni și așteptînd de la El ajutor, pe care, facă Dumnezeu, ca noi toți să-l dobîndim cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere și cinste, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

---

40. *II Cor.*, 4, 18.
41. *Rom.*, 4, 3.

OMILIA LXIV

„Şi a ieşit Iosif de la faţa lui Faraon şi a străbătut tot pămîntul Egiptului, şi a făcut pămîntul în cei şapte ani belşug de grîu; şi a adunat grîu ca nisipul mării“[1].

I

Vreţi ca şi astăzi să vă tîlcuiesc istoria lui Iosif, ca să vedem cum acest minunat bărbat, prin marea lui pricepere, a mîngîiat pe toţi, după ce a primit conducerea întregului Egipt?

„*Şi a ieşit*, spune Scriptura, *de la faţa lui Faraon şi a străbătut tot pămîntul Egiptului; şi a făcut pămîntul în cei şapte ani belşug de grîu, şi a adunat grîu ca nisipul mării*“[2].

După ce Iosif a primit de la împărat toată puterea, a adunat, spune Scriptura, grînele şi le-a pus în cetăţi, pregătind mai dinainte îndestulătoare mîngîiere pentru foametea ce avea să vină.

Ai văzut ce mari răsplăţi a primit dreptul Iosif şi aici pe pămînt, pentru răbdarea sa, pentru îndurarea suferinţelor şi pentru toate celelalte virtuţi, că din închisoare s-a urcat în palatul împărătesc?

„*Şi a avut el doi fii înainte de a veni anii de foamete. Şi a pus celui dintîi numele Manase. Că a făcut Dumnezeu, a spus el, să uit toate durerile mele şi cele ale tatălui meu*“[3].

Uită-te la iubirea de Dumnezeu a lui Iosif, că, prin numele dat copilului, caută să păstreze amintirea tuturor necazurilor sale, ca pururea să-i dea mulţumire lui Dumnezeu şi ca şi fiul lui, prin numele ce-l poartă, să poată şti că tatăl său s-a urcat la atîta strălucire după ce a răbdat atîtea încercări. „*Că m-a făcut să uit toate durerile mele şi cele ale tatălui meu*“, spune Iosif.

— Ce înseamnă: „*Toate durerile mele?*“.

— Prin aceste cuvinte mi se pare că vrea să vorbească despre robia lui de mai înainte şi de cea de a doua şi de suferinţa din închisoare.

„*Şi de toate cele ale tatălui meu*“. Aici e vorba de despărţirea pe care a îndurat-o, nemaifiind în braţele părinteşti; că a fost crescut din fragedă vîrstă cu atît de mare grijă şi că a schimbat libertatea pe robie.

1. *Fac.*, 41, 46–49.
2. *Fac.*, 41, 46–49.
3. *Fac.*, 41, 50–51.

„Şi pe al doilea fiu l-a numit Efraim. Că m-a înălţat Dumnezeu, a spus el, în pămîntul smereniei mele“[4].

Uită-te că şi numele acestuia arată marea mulţumire a lui Iosif faţă de Dumnezeu!

„Nu numai că m-a făcut de am uitat necazurile, spune Iosif, dar Dumnezeu m-a şi înălţat în pămîntul în care am îndurat o atît de mare smerenie, că ajunsesem cel mai din urmă om şi atîrna deasupra mea primejdie de moarte“.

Dar se cuvine să auzim şi cele ce urmează.

După trecerea celor şapte ani de belşug, au venit şi anii de foamete, după prezicerea lui Iosif. Împlinirea celor prezise de Iosif le-a arătat tuturora marea înţelepciune a bărbatului şi i-a făcut pe toţi să se supună lui. Şi cînd a venit foamete cumplită, Iosif a făcut aşa că de la început nu s-a simţit lipsa; că

„în tot Egiptul era pîine“[5].

Dar continuînd foametea, poporul a strigat la Faraon, că nu mai putea suferi lipsa mare de pîine. Poporul, silit de foamete, a alergat la împărat.

Uită-te, însă, la priceperea împăratului!

„Şi a zis Faraon egiptenilor: „Duceţi-vă la Iosif şi faceţi ce vă va zice!“[6].

Aproape că le-a spus aşa: „De ce vă uitaţi la mine? Nu vedeţi că eu port numai haina de împărat? Iosif este mîntuitorul vostru! Nu-l părăsiţi, deci, pe el, ca să alergaţi la mine; ci duceţi-vă la el. *Şi faceţi ce vă va zice!*“.

„Şi a deschis Iosif hambarele cu grîu şi vindea la Egipteni“[7].

Şi cînd foametea s-a întins peste tot,

„toate ţările, spune Scriptura, *au venit în Egipt să cumpere grîu, pentru că se întărise foametea în tot pămîntul“*[8].

Iată că încetul cu încetul iau început împlinirea viselor lui Iosif. Foametea s-a întărit şi a cuprins şi Canaanul unde locuia Iacov, tatăl lui Iosif.

„Aflînd Iacov, spune Scriptura, *că se vinde grîu în Egipt, a zis fiilor lui: „Pentru ce vă leneviţi? Iată am auzit că este grîu în Egipt. Duceţi-vă să ne cumpăraţi puţine bucate, ca să trăim şi să nu murim“*[9].

„Pentru ce staţi aici? le spune Iacov. Duceţi-vă în Egipt şi aduceţi-ne de mîncare!“.

Toate acestea s-au făcut ca fraţii lui Iosif să aducă pe toate în faţa ochilor şi tălmăcirea visului, pe care ei l-au tălmăcit, cînd au auzit pe Iosif povestindu-le visul şi să şi lucreze ei înşişi la împlinirea visului.

„Şi s-au dus, spune Scriptura, *cei zece fraţi; şi pe Veniamin nu l-au luat* — era fratele lui Iosif din aceeaşi mamă — *că a zis tatăl lui: „Să nu se întîmple cumva să slăbească“*[10].

---

4. *Fac.*, 41, 52.
5. *Fac.*, 41, 54.
6. *Fac.*, 41, 55.
7. *Fac.*, 41, 56.
8. *Fac.*, 41, 57.
9. *Fac.*, 42, 1—2.
10. *Fac.*, 42, 3—4.

Îl cruţa pe copil pentru că era fraged cu vîrsta.

„Şi cînd au venit, s-au închinat lui Iosif cu feţele la pămînt, ca la stăpînitorul Egiptului“[11].

Şi au făcut toate acestea fără să-l cunoască. Că trecuse multă vreme şi nu mai cunoşteau chipul fratelui. Se şi poate că acum, ajuns în vîrstă, să se mai fi schimbat Iosif la chip. Dar după părerea mea totul s-a făcut după rînduiala Dumnezeului universului, ca ei să nu-şi poată cunoaşte fratele nici după vorbă, nici după chip. Cum le-ar fi putut trece prin minte că e fratele lor? Ei socoteau că a ajuns slugă la ismailiţi şi că era deci rob la barbari. Nici nu se puteau gîndi că ar fi ajuns atît de mare; aşa că nu l-au cunoscut pe Iosif. Iosif, însă, cînd i-a văzut, i-a cunoscut îndată, dar s-a făcut că nu-i cunoaşte, că voia să se poarte cu ei ca şi cu nişte străini.

„*Şi s-a făcut străin faţă de ei,* spune Scriptura, *şi le-a grăit aspru. Şi le-a zis: De unde aţi venit?*“[12].

S-a prefăcut că nu-i cunoaşte deloc, ca să poată afla de la ei totul, cu de-amănuntul. Dorea să ştie ce-i face tatăl şi fratele.

II

Deocamdată i-a întrebat din ce ţară sînt. Ei îi spun că vin din Canaan ca să cumpere bucate. „Foametea, spuneau ei, ne-a silit să facem drumul acesta; de aceea am părăsit casele şi am venit aici“.

„*Şi şi-a adus aminte Iosif,* spune Scriptura, *de visele pe care le-a văzut*“[13].

Venindu-i în minte visele şi văzînd că a venit împlinirea lor, voia să afle cu de-amănuntul totul. De aceea cu multă asprime le răspunde îndată şi zice:

„*Sînteţi iscoade şi aţi venit să iscodiţi căile ţării*“[14].

„N-aţi venit cu gînd curat, le-a spus el. Păreţi că aţi venit aici cu oarecare gînd şi cu vicleşug“. Ei s-au spăimîntat şi au zis:

„*Nu, Domnule!*“[15].

Şi ceea ce căuta Iosif să afle, i-au spus ei singuri şi au zis:

„*Slugile tale au venit să cumpere bucate. Toţi sîntem fiii unui om; sîntem oameni paşnici; nu sînt slugile tale iscoade*“[16].

Căutau numai să se apere; şi cuprinşi de frică nu-i spuneau tot ce dorea Iosif să afle. De acea Iosif stăruie şi le spune iarăşi:

„*Nu, ci aţi venit să vedeţi căile pămîntului*“[17].

„Degeaba-mi spuneţi mie asta, le-a spus Iosif. Însuşi chipul venirii voastre arată că aţi venit aici cu viclenie“.

Iar ei, strînşi de nevoie, vrînd să-l plece spre milă, i-au zis:

„*Sîntem doisprezece fraţi, noi slugile tale*“[18].

---

11. *Fac.*, 42, 5–6.
12. *Fac.*, 42, 7.
13. *Fac.*, 42, 9.
14. *Fac.*, 42, 9.
15. *Fac.*, 42, 10.
16. *Fac.*, 42, 10–11.
17. *Fac.*, 42, 12.
18. *Fac.*, 42, 13.

Ce cuvinte înşelătoare! Au pus la număr şi pe cel vîndut de ei negustorilor! N-au spus: „Am fost doisprezece", ci: „*Sîntem doisprezece fraţi,*
şi iată cel mai tînăr este cu tatăl nostru"[19].

Lucrul acesta voia să-l afle Iosif, de nu i-au făcut şi acestui frate la fel ca şi lui.

„*Iată cel mai tînăr este cu tatăl nostru,*
Iar celălalt nu mai este"[20].

Nu spun lămurit pricina, ci atît: „*Nu mai este*".

Răspunsul lor l-a dus la bănuială, să nu-i fi făcut la fel şi lui Veniamin; de aceea le-a zis:

„*Aşa-i cum v-am spus! Sînteţi iscoade! Şi nu veţi ieşi de aici pînă ce fratele vostru cel mai tînăr nu va veni aici*"[21].

„Vreau să-l văd pe el, îşi spunea Iosif. Doresc să văd pe cel care a avut aceeaşi mamă cu mine. Din felul cum v-aţi purtat cu mine vă bănuiesc că urîţi şi pe acest frate. Dar dacă vreţi,

„*trimiteţi pe unul din voi să-l aducă*"[22].

„Iar voi veţi sta la închisoare pînă ce va veni acela. La venirea lui voi afla de sînt adevărate spusele voastre şi vă voi slobozi de orice bănuială. Dar dacă nu va veni, atunci e lămurit că sînteţi spioni şi că de asta aţi venit aici". După ce a zis acestea,

„*i-a pus sub pază*"[23].

Vezi cum le încearcă cugetele? Dar prin tot ce le face lor îşi arată dragostea faţă de fratele lui mai mic.

„*După trei zile i-a chemat şi le-a zis: „Faceţi asta şi veţi trăi, că eu mă tem de Dumnezeu. De sînteţi oameni paşnici, un frate de al vostru să fie ţinut la închisoare; iar voi să mergeţi să duceţi grîul pe care l-aţi cumpărat. Iar pe fratele vostru cel mai tînăr aduceţi-l la mine şi vor fi crezute cuvintele voastre; iar de nu, veţi muri*"[24].

Cîtă pricepere! Vrînd să le arate şi bunăvoinţă, să uşureze şi lipsa de bucate a tatălui lui şi să cunoască şi adevărul cu privire la fratele lui, a poruncit ca unul din fraţi să fie reţinut, iar ceilalţi să plece.

Dar iată că judecătorul cel drept, conştiinţa, se ridică împotriva lor; şi fără pîrîşi, fără să fie duşi în faţa judecăţii, sînt propriii lor acuzatori.

„*Şi a zis,* spune Scriptura, *fiecare către fratele său: „Da, am păcătuit faţă de fratele nostru, că nu ne-a fost milă de necazul sufletului lui, cînd se ruga de noi, şi nu l-am ascultat. Din pricina asta a venit peste noi necazul acesta*"[25].

---

19. *Fac.*, 42, 13.
20. *Fac.*, 42, 13.
21. *Fac.*, 42, 14–15.
22. *Fac.*, 42, 16.
23. *Fac.*, 42, 17.
24. *Fac.*, 42, 18–20.
25. *Fac.*, 42, 21.

Aşa e păcatul! Îşi arată covîrşitoarea lui nebunie atunci cînd se termină, după ce se săvîrşeşte! Întocmai ca omul beat; cînd toarnă în el mereu vin, nu-şi dă seamă cîtă vătămare îi aduce vinul; dar mai tîrziu, află, pe propria lui piele, marele rău ce i-a pricinuit vinul; tot aşa şi păcatul; în timp ce se săvîrşeşte, întunecă cugetul şi orbeşte mintea ca şi cum ar învălui-o cu un nor des; dar mai tîrziu, conştiinţa revoltată chinuie mintea mai cumplit decît un acuzator şi-i arată nebunia faptei.

Iată şi pe aceştia! Acum îşi vin în simţiri. Cînd au văzut că deasupra lor atîrnă primejdie de moarte, atunci îşi mărturisesc păcatul săvîrşit şi spun: „*Da, am păcătuit faţă de fratele nostru, că nu ne-a fost milă de necazul sufletului lui.* Nu în zadar, nici fără rost suferim acestea, ci pe bună dreptate, chiar pe foarte bună dreptate. Sîntem pedepsiţi pentru neomenia şi cruzimea pe care am arătat-o fratelui nostru. *Că nu ne-a fost milă de necazul sufletului lui, cînd ne ruga pe noi şi nu l-am ascultat.* Pentru că am fost nemiloşi şi ne-am arătat atît de cruzi, de aceea sîntem încercaţi acum: *Pentru asta a venit peste noi necazul acesta*".

III

Acestea le grăiau între ei, crezînd că Iosif nu-i înţelege. Că Iosif s-a făcut că nu ştie şi nu cunoaşte limba lor; de aceea a pus un tîlmaci între el şi ei, ca să-i spună lui cuvintele lor şi lor să le tălmăcească spusele lui.

„*Acestea auzind Ruben, le-a spus lor: Nu v-am grăit vouă, zicînd: Nu faceţi nedreptate băiatului şi nu m-aţi ascultat. Şi iată sîngele lui se cere*"[26].

„Nu v-am sfătuit atunci, nu v-am rugat, să nu-i faceţi nici un rău? De aceea acum „sîngele lui se cere". Cu gîndul l-aţi ucis, chiar dacă nu i-aţi înfipt cuţitul în gît; dar l-aţi vîndut unor barbari şi aţi adus peste el robia, mai cumplită decît moartea. De aceea *sîngele lui se cere acum!*".

Gîndeşte-te ce cumplit lucru este să fii judecat de conştiinţă! Acuzatorul acesta este mereu în tine, strigă la tine şi-ţi aduce aminte nelegiuirea!

„*Şi pe acestea le auzea Iosif, că ei nu ştiau că Iosif îi înţelege, pentru că vorbea cu ei prin tălmaci*"[27].

Dar Iosif n-a putut îndura mai mult; dragostea de frate şi sîngele s-au vădit; că

„*întorcîndu-se,* spune Scriptura, *de la ei, Iosif a plîns* — ca să nu se dea de gol —. *Şi iarăşi a venit la ei şi le-a grăit lor. Şi l-a luat pe Simeon şi l-a legat înaintea lor*"[28].

Vezi că face totul ca să bage frica în ei, pentru ca văzînd ei legăturile lui Simeon să se descopere de au vreo milă de fratele lor. Iosif a făcut toate acestea ca să le încerce cugetul lor, vrînd să ştie dacă nu s-au purtat cu Veniamin la fel ca şi cu el. De aceea porunceşte să-l lege pe Simeon înaintea lor, ca să-i

26. *Fac.*, 42, 22.
27. *Fac.*, 42, 32.
28. *Fac.*, 42, 24.

încerce bine, să vadă ce dragoste au de fratele lor. Că dragostea de Simeon avea să-i facă să grăbească aducerea lui Veniamin. Asta şi voia; să se încredinţeze dacă au să-l aducă pe Veniamin.

„*Şi a poruncit*, spune Scriptura, *să umple sacii lor cu grîu şi să pună argintul fiecăruia în sacul lui şi să le dea mîncare pe cale. Şi încărcînd asinii au plecat*"[29].

Iată cît de darnic e cu ei! Le face bine fără voia lor; nu le dă numai grîul, ci şi arginţii.

„*Şi dezlegînd unul din ei sacul său, ca să dea de mîncare asinilor, a văzut argintul. Şi a spus fraţilor săi. Din pricina aceasta s-a spăimîntat inima lor şi s-au tulburat, zicînd unul către altul: Pentru ce ne-a făcut nouă Dumnezeu asta?*"[30].

S-au spăimîntat iarăşi că se temeau să nu le fie şi asta adaos de vină, în afară de învinuirea ce le-o aducea conştiinţa lor. Toate necazurile ce veneau peste ei le puneau pe seama păcatului săvîrşit de ei cu Iosif.

Cînd au ajuns la tatăl lor, i-au povestit cu de-amănuntul totul; i-au povestit de supărarea conducătorului Egiptului; i-au spus apoi că au fost băgaţi la închisoare ca spioni.

„*Noi i-am spus*, au zis ei, *că sîntem oameni paşnici şi că sîntem doisprezece fraţi; că unul nu este, iar cel mai mic e cu tatăl nostru. Şi ne-a zis nouă: Întru aceasta veţi părea că sînteţi oameni paşnici: lăsaţi pe un frate aici şi aduceţi pe fratele vostru cel mai tînăr şi voi cunoaşte că nu sînteţi iscoade*"[31].

Ştirile acestea au răscolit din nou tristeţea dreptului Iacov. După istorisirea aceasta dureroasă, şi-au deşertat sacii şi fiecare a găsit argintul său. Şi s-au temut şi ei şi tatăl lor.

Şi iată-l iarăşi pe bătrîn cu lacrimile-n ochi!

Ce le spune copiilor săi?

„*M-aţi lăsat fără feciori! Iosif nu este! Simeon nu este! Şi pe Veniamin să-l luaţi? Peste mine au venit toate acestea!*"[32].

„Nu-mi era de ajuns jalea după Iosif! Aţi mai adăugat şi pe aceasta, jalea după Simeon! Şi durerea nu se opreşte nici aici; ci vreţi să mi-l luaţi şi pe Veniamin. *Peste mine au venit toate acestea!*".

Îndestulătoare cuvinte ca să arate inima sfîşiată a unui părinte. Îşi pierduse nădejdea de Iosif — socotea că-l mîncaseră fiarele —; tot aşa nu mai avea nădejde să-l vadă pe Simeon; iar acum îi era teamă şi de Veniamin. S-a împotrivit încă şi nu voia să dea copilul.

„*Şi i-a grăit Ruben, cel întîi-născut: Să omori pe amîndoi copiii mei, de nu ţi-l voi aduce înapoi. Dă-mi-l în mîna mea şi eu ţi-l voi aduce*"[33].

„Ai încredere în mine! îi spune Ruben. Dă-mi-l şi eu ţi-l voi aduce înapoi!".

---

29. *Fac.*, 42, 25-26.
30. *Fac.*, 42, 27–28.
31. *Fac.*, 42, 31–34.
32. *Fac.*, 42, 36.
33. *Fac.*, 42, 37.

IV

Aşa a grăit Ruben, că se gîndea, că nu-i cu putinţă să se ducă iarăşi în Egipt fără copil ca să cumpere grîu. Tatăl, însă, nu s-a învoit, ci a spus:

„Nu se va duce fiul meu cu voi“[34].

Apoi spune şi pricina, ca şi cum s-ar dezvinovăţi în faţa fiilor lui:

„Că fratele lui a murit şi numai el mi-a mai rămas. Şi de se va întîmpla să slăbească pe cale, pentru că e tare tînăr, veţi coborî bătrîneţele mele cu întristare în iad“[35].

„Mă tem de vîrsta lui fragedă, a spus Iacov, şi n-aş vrea să-mi termin viaţa cu durere, lipsit şi de mîngîierea acestui fiu. Cîtă vreme îl am lîngă mine, mi se pare că mai am puţină mîngîiere. Petrecerea cu dînsul îmi micşorează tristeţea pierderii fratelui lui“.

Deci dragostea ce-o avea pentru Veniamin nu-i îngăduia tatălui să-l lase să plece.

„Dar foametea a ajuns şi mai mare. Şi le lipseau lor bucatele. Şi a zis tatăl: „Duceţi-vă iarăşi de aduceţi puţine bucate“. Iar Iuda i-a zis lui: „Cu jurămînt s-a jurat în faţa noastră omul, zicînd: Să nu vedeţi faţa mea dacă nu va fi fratele vostru mai tînăr cu voi. Deci dacă vei trimite pe fratele nostru, ne vom duce şi-ţi vom cumpăra bucate. Dacă nu-l vei trimite, nu ne vom duce, pentru că omul ne-a spus: Să nu vedeţi faţa mea dacă nu va fi fratele vostru mai tînăr cu voi“[36].

„Să nu crezi, i-a spus Iuda, că ne vom duce fără fratele nostru! Dacă vrei să ne ducem fără de vreun folos şi să ne pască şi primejdia, ne ducem. Află, însă, că omul acela s-a jurat să nu-i vedem faţa dacă nu va veni cu noi fratele nostru“.

Iacov era la strîmtoare. De aceea plîngîndu-se le zice:

„Pentru ce mi-aţi făcut rău, spunînd omului acela că mai aveţi un frate? Pentru ce mi-aţi făcut rău?“[37].

„Pentru ce, le spune el, mi-aţi pricinuit aceste rele? Dacă n-ar fi ştiut că mai aveţi un frate, n-aş fi fost lipsit nici de Simeon şi nu l-ar fi cerut nici pe acesta“.

„Iar ei i-au zis: Omul ne-a întrebat: Dacă mai trăieşte tatăl vostru şi dacă mai aveţi un frate; şi noi i-am spus. De unde să ştim că ne va spune: Aduceţi pe fratele vostru!“[38].

„Să nu crezi că noi, de capul nostru, i-am mărturisit omului aceluia viaţa noastră! Pentru că ne-a bănuit că sîntem iscoade, ne-a ţinut şi ne-a întrebat cu de-amănuntul despre noi. De aceea vrînd noi să-i arătăm cu adevărat totul, i-am spus şi asta“.

---

34. *Fac.*, 42, 38.
35. *Fac.*, 42, 38.
36. *Fac.*, 43, 1–5.
37. *Fac.*, 43, 6.
38. *Fac.*, 43, 7.

„Şi a zis iarăşi Iuda către tatăl său: Trimite băiatul cu mine şi sculîndu-ne să plecăm, ca să trăim şi să nu murim“[39].

„Ai încredere în mine, i-a spus Iuda, şi să pornim la drum. Nu mai avem nici o nădejde de scăpare; bucatele ni s-au terminat, iar în altă parte nu găsim să cumpărăm“.

„Eu îl primesc de la tine. De nu ţi-l voi aduce şi de nu ţi-l voi pune înaintea ta, greşit să fiu înaintea ta în toate zilele. Că de n-am fi zăbovit, ne-am fi întors de două ori“[40].

„Dragostea ta pentru copil, îi spune Iuda, are să aducă nenorocire peste noi toţi. Vom ajunge să murim de foame, dacă nu vrei să-l laşi să meargă cu noi“.

Vezi, dar, şi aici, iubite, că foamea a biruit dragostea de tată. Iacov văzînd că nu se găsesc bucate în altă parte şi că foametea creştea, a zis: „Dacă-i aşa şi dacă trebuie negreşit să-l duceţi şi nu-i cu putinţă să nu-l luaţi cu voi, luaţi-l, dar se cuvine să duceţi şi daruri bărbatului aceluia. Duceţi apoi înapoi şi argintul pe care l-aţi găsit în sacii voştri şi alt argint ca să cumpăraţi grîu“.

„Şi pe fratele vostru luaţi-l şi sculîndu-vă duceţi-vă la acel om; iar Dumnezeul meu să vă dea har înaintea omului, ca să trimită pe fratele vostru celălalt şi pe Veniamin. Iar eu precum am rămas fără fii, fără fii am rămas“[41].

Vezi că îşi arată dragostea sa nespusă pe care a avut-o pentru Iosif! Şi ca să nu creadă cineva că despre Veniamin sau despre Simeon a spus cuvintele: *„Precum am rămas fără fii, fără fii am rămas*“, de aceea spusese mai înainte: *„Dumnezeul meu să vă dea har şi să trimită pe fratele vostru celălalt şi pe Veniamin.* Chiar dacă aceştia se vor întoarce, totuşi eu *precum am rămas fără fii, fără fii am rămas*“. Gîndeşte-te cît de mult îl iubea pe Iosif! Vedea în jurul lui ceata atîtor copii, şi totuşi se socotea fără copii, pentru că lipsea Iosif.

„Luînd, dar, bărbaţii darurile şi argintul îndoit şi pe Veniamin, s-au dus în Egipt şi au stat înaintea lui Iosif. Şi i-a văzut Iosif pe ei şi pe Veniamin fratele său“[42].

A văzut ce dorea, pe fratele lui prea iubit. A văzut că i s-a împlinit dorinţa.

„Şi a zis, spune Scriptura, *celui mai mare peste casa lui: Du pe oamenii aceştia în casă şi junghie vite. Că oamenii cu mine vor mînca*“[43].

„Şi văzînd că au fost duşi în casa lui Iosif, au zis: Pentru argintul de la început care s-a întors în sacii noştri am fost aduşi aici, ca să ne hulească şi să ne năpăstuiască şi să ne ia slugi pe noi şi pe asinii noştri“[44].

39. *Fac.*, 43, 8.
40. *Fac.*, 43, 9–10.
41. *Fac.*, 43, 13–14.
42. *Fac.*, 43, 15–16.
43. *Fac.*, 43, 16.
44. *Fac.*, 43, 18.

Iosif rînduise totul aşa, pentru că îi iubea; ei, însă, s-au spăimîntat, temîndu-se ca nu cumva să fie osîndiţi din pricina argintului, ca nişte făcători de rele. De aceea s-au apropiat de cel mai mare peste casa lui Iosif şi i-au făcut cunoscută pricina neliniştii lor; i-au povestit că au găsit arginţii în saci, şi au spus:

„De aceea îndoit argint am adus cu noi, ca să-l dăm înapoi pe cel dintîi şi să ne cumpărăm şi bucate"[45].

V

Iată că nenorocirile le-au îmblînzit gîndul şi i-au făcut mai buni!

„Şi le-a zis lor: Milă vouă, nu vă temeţi! Dumnezeul vostru şi Dumnezeul părintelui vostru v-a dat vouă comori în sacii voştri. Iar argintul vostru întocmai îl am"[46].

„Nu vă temeţi, le spune lor, nici nu fiţi neliniştiţi din pricina aceasta. Nimeni nu vă va face o vină din asta; am primit argintul. Socotiţi că şi aceasta a fost o faptă a lui Dumnezeu, că aţi găsit comori în sacii voştri".

„Şi după ce a spus acestea, a adus pe Simeon. Şi a adus apă să se spele pe picioare şi a dat de mîncare la asinii lor"[47].

Iată că rugăciunea tatălui i-a făcut să le meargă bine. Şi precum acela le-a urat, zicînd: *„Dumnezeul tatălui meu să vă dea har"*, aşa li s-au întîmplat lor toate. Şi mai marele peste casa lui Iosif le-a arătat toată dragostea pînă ce a venit Iosif.

Şi ei au pregătit darurile pentru Iosif. Şi cînd a intrat Iosif i le-au dus şi i s-au închinat lui pînă la pămînt. Şi iarăşi i-a întrebat: „E sănătos tatăl vostru, bătrînul, de care mi-aţi vorbit? Trăieşte încă?". Iar ei i-au zis: „Tatăl nostru, sluga ta, e sănătos". Şi el a zis: „Binecuvîntat să fie omul acela de Dumnezeu". Şi ei plecîndu-se s-au închinat. Şi a văzut Iosif pe fratele lui cel de o mamă şi a zis: „Acesta este fratele vostru cel mai tînăr, de care spuneaţi că îl veţi aduce la mine?". Şi a zis: „Dumnezeu să te miluiască, fiule!"[48].

Vezi cîtă răbdare are Iosif, că încă se preface că nu-i cunoaşte, ca să poată afla din desfăşurarea faptelor ce simţăminte au fraţii lui pentru Veniamin. Dar cînd a fost biruit de fire,

„i s-a frînt inima şi îi venea să plîngă. Şi intrînd în cămară, a plîns acolo. Şi după ce s-a spălat pe obraz, a ieşit"[49].

Şi arătîndu-şi dragostea sa, a spus:

„Puneţi pîini!"[50].

Şi i-au pus numai lui, pentru că era ca împărat şi conducător al întregului Egipt,

---

45. *Fac.*, 43, 22.
46. *Fac.*, 43, 23.
47. *Fac.*, 43, 23–24.
48. *Fac.*, 43, 25–29.
49. *Fac.*, 43, 30–31.
50. *Fac.*, 43, 31.

„şi lor îndeosebi; şi îndeosebi şi egiptenilor, care mîncau cu el; că nici nu puteau egiptenii să mănînce cu evreii; că urîciunea era asta înaintea egiptenilor. Şi au şezut înaintea lui întîiul după bătrîneţele lui şi cel mai tînăr, după tinereţele lui"[51].

Aceasta i-a uimit şi i-a lăsat nedumeriţi: de unde cunoştea Iosif diferenţa de vîrstă?

Şi a dat tuturora porţii de mîncare fiecăruia; iar lui Veniamin de cinci ori mai mult. Şi nici acum n-au priceput cele făcute, ci credeau că Iosif face aceasta la întîmplare, pentru că Veniamin era tînăr.

După ce s-a sfîrşit ospăţul, Scriptura spune:

Chemînd Iosif pe cel mai mare peste casa lui, i-a zis: „Umpleţi sacii oamenilor cu bucate, cît pot ridica şi la fel pune şi argintul fiecăruia în sacul lui, iar paharul meu cel de argint bagă-l în sacul celui mai tînăr"[52].

Iată iarăşi ce mijloc născoceşte Iosif, ca să poată şti mai bine ce simţăminte au fraţii lui faţă de Veniamin.

Şi după ce a făcut asta, i-a slobozit. Şi cînd fraţii au pornit la drum, spune Scriptura:

Iosif a zis celui mai mare peste casa lui: „Scoală-te, urmăreşte-i şi spune-le: Pentru ce mi-aţi răsplătit binele cu rău? Pentru ce mi-aţi furat paharul cel de argint? Nu este acesta din care bea domnul meu? El ghiceşte în el. Rău aţi făcut ce aţi făcut!"[53].

Cînd i-a ajuns le-a zis: „Pentru ce aţi răsplătit pe binefăcătorul vostru cu rău? Pentru ce aţi întins răutatea voastră chiar asupra celui ce s-a purtat aşa de frumos cu voi? Pentru ce nu v-a ruşinat mărinimia sufletească pe care v-a arătat-o stăpînul meu? Ce înseamnă răutatea asta? Ce este nebunia pe care o arătaţi? Nu ştiţi că acesta este paharul cu care ghiceşte stăpînul meu? Rea e fapta voastră, pierzătoare e voinţa voastră şi de neiertat fapta voastră! Mare e îndrăzneala, depăşeşte orice faptă rea!".

Iar ei au zis: „Pentru ce grăieşte domnul cuvintele acestea?[54].

Pentru ce ne aduci o vină de care noi sîntem cu totul nevinovaţi?

Să nu fie ca slugile tale să fi făcut după cuvîntul acesta![55].

Ferească Dumnezeu să fi făcut noi una ca asta! Noi care am adus argintul îndoit, cum să fi furat argint sau aur? Iar dacă socoteşti asta,

la cel care se va găsi paharul, pe care-l cauţi, acela să moară, pentru că a săvîrşit o îndrăzneală atît de mare, *iar noi vom fi robi"*[56].

Îndrăzneala, pe care le-o dădea conştiinţa, îi făcea să vorbească atît de deschis.

---

51. *Fac.*, 43, 32–33.
52. *Fac.*, 44, 1–2.
53. *Fac.*, 44, 4–5.
54. *Fac.*, 44, 7.
55. *Fac.*, 44, 7.
56. *Fac.*, 44, 9.

Iar acela a zis: „Și acum, așa va fi precum spuneți: La cine se va găsi paharul, acela va fi sluga mea, iar voi veți fi slobozi"[57].

După aceste cuvinte, i-au îngăduit să facă cercetare.

„Și a început a căuta de la cel mai în vîrstă pînă ce a venit la Veniamin. Și cînd a deschis sacul aceluia a găsit paharul"[58].

Asta le-a întunecat mintea.

„Și și-au rupt, spune Scriptura, *hainele lor și au pus iarăși sacii lor pe asini și s-au întors în cetate. Și au intrat Iuda și frații lui la Iosif și au căzut înaintea lui cu fața la pămînt"*[59].

Uită-te de cîte ori i s-au închinat lui!

Și le-a zis Iosif: „Pentru ce ați făcut asta? Nu știți că eu în el ghicesc?". Și a zis Iuda: „Ce vom răspunde sau ce vom grăi Domnului sau cum ne vom îndreptăți? Că Dumnezeu a aflat nedreptatea slugilor Sale"[60].

Își aduc aminte iarăși de cele ce i-au făcut lui Iosif.

„Iată sîntem slugile domnului nostru și noi și cel la care s-a găsit paharul"[61].

Deocamdată arată multă pricepere și se dau robi fratelui lor.

Și a zis Iosif: „Să nu-mi fie mie să fac asta. Omul la care s-a găsit paharul, acela îmi va fi rob, iar voi duceți-vă cu mîntuire la tatăl vostru"[62].

VI

Iată că li s-a întîmplat aceea de care se temea tatăl lor. Și i-a cuprins zbucium și tulburare neștiind ce să facă.

„Și s-a apropiat, spune Scriptura, *Iuda și a zis"*[63].

Pentru că și el a fost cel ce a primit de la tatăl lui pe Veniamin și spusese: *„Dacă nu-l voi aduce la tine, greșit să fiu înaintea ta în toate zilele mele".* De aceea se apropie de Iosif și-i povestește cu de-amănuntul totul, ca să-l înduplece spre milă și să-l facă să lase copilul.

Apropiindu-se Iuda de el, i-a zis: „Rogu-te, Doamne, să grăiască sluga ta"[64].

Uită-te că vorbește ca un rob stăpînului său! Adu-ți aminte acum de visele cu snopii de grîu, datorită cărora ei au ascuțit și mai mult invidia lor pe Iosif și minunează-te de iscusita înțelepciune a lui Dumnezeu, Care a împlinit toate, deși au fost în cale atîtea piedici.

„Să grăiască sluga ta înaintea ta și să nu te mînii pe sluga ta, Doamne. Tu ai întrebat pe slugile tale zicînd: Dacă aveți tată sau frate. Și am spus domnului nostru: Avem un tată bătrîn și el are un copil mai tînăr la bătrînețe și fratele lui a murit"[65].

---

57. *Fac.*, 44, 10.
58. *Fac.*, 44, 12.
59. *Fac.*, 44, 13–14.
60. *Fac.*, 44, 15–16.
61. *Fac.*, 44, 16.
62. *Fac.*, 44, 17.
63. *Fac.*, 44, 18.
64. *Fac.*, 44, 18.
65. *Fac.*, 44, 18–20.

Gîndește-mi-te ce se petrecea în sufletul lui Iosif la auzul acestor cuvinte! „*Și el singur a rămas de la mama lui; iar tatăl meu l-a iubit*"[66].

Aș putea fi întrebat:

—Pentru ce Iuda minte și acum, spunînd: „*Fratele lui a murit*", cînd ei îl vînduseră negustorilor?

—Pentru că frații i-au spus tatălui că a murit mîncat de fiare; de altfel se gîndeau că și murise, pentru că nu putuse îndura robia. De aceea a spus: „*Și fratele lui a murit*".

Și tu ai zis slugilor tale: „Aduceți pe copil la mine și mă voi îngriji de el"[67]. *Și ai zis: „De nu va veni fratele vostru cu voi, să nu mai vedeți fața mea". Și a fost cînd ne-am dus la tatăl nostru, sluga ta, i-am spus lui cuvintele domnului nostru. Și ne-a zis tatăl nostru: „Duceți-vă iarăși de ne cumpărați puține bucate". Iar noi i-am spus: „Nu vom putea să ne ducem dacă fratele nostru nu va merge cu noi". Și a spus tatăl nostru sluga ta: „Voi știți că doi fii mi-a născut femeia mea. Și a ieșit unul de la mine și mi-ați spus că l-au mîncat fiarele*"[68].

Iată, că din cuvîntul de apărare a lui Iuda, Iosif află ce s-a petrecut în casă după vînzarea lui; ce i-au spus ei tatălui și ce a zis tatăl lui de el.

„*Deci dacă acum mi-l luați și pe acesta și se va întîmpla lui slăbiciune pe cale, îmi veți pogorî bătrînețele cu tristețe în iad*[69].

Acestea-s simțămintele tatălui nostru pentru băiat, i-a spus Iuda lui Iosif. Cum îi vom putea vedea fața, dacă băiatul nu va fi cu noi?

Că este nedezlipit sufletul lui de sufletul acestui copil. Și vor duce slugile tale bătrînețele tatălui nostru, sluga ta, cu durere în iad. Că sluga ta a primit băiatul de la tată zicînd: Dacă nu ți-l voi aduce, greșit să fiu înaintea ta în toate zilele[70].

Aceste făgăduințe am făcut tatălui meu, ca să pot să-ți aduc copilul, să împlinesc porunca ta, să-ți arăt că am spus adevărul și că nu este minciună în spusele noastre.

Și acum voi rămîne eu slugă în locul copilului, slugă domnului meu; iar băiatul să se ducă cu frații mei. Căci cum mă voi duce la tatăl meu, nefiind băiatul cu noi? Ca să nu văd relele ce vor veni peste tatăl meu"[71].

L-au mișcat pe Iosif cuvintele acestea și i-au dat îndestulătoare dovadă și de cinstea ce i-o dădeau tatălui și de dragostea lor pentru fratele său.

Și nu s-a mai putut stăpîni Iosif, nici n-a mai putut să îndure pe cei din fața lui, ci i-a îndepărtat pe toți și a rămas numai el cu frații lui. Și slobozind glas cu plîngere s-a descoperit fraților lui. Și s-a auzit aceasta în toată împărăția și în toată casa lui Faraon. Și a zis Iosif către frații lui: „Eu sînt Iosif! Mai trăiește încă tatăl meu?"[72].

66. *Fac.*, 44, 20.
67. *Fac.*, 44, 21.
68. *Fac.*, 44, 23—28.
69. *Fac.*, 44, 29.
70. *Fac.*, 44, 30—32.
71. *Fac.*, 44, 33—34.
72. *Fac.*, 45, 1—3.

Trebuie să admir aici și marea tărie sufletească a fericitului acestuia că a putut să se prefacă pînă într-atîta încît să nu se facă cunoscut! Dar mă minunez mai cu seamă de frații lui, că au putut să stea în picioare și să deschidă gura, că nu le-a zburat sufletul din trup, că nu și-au ieșit din minți, că nu s-au ascuns sub pămînt.

„*Și n-au putut*, spune Scriptura, *frații să-i răspundă, că s-au tulburat*“[73].

Și pe bună dreptate! Se gîndeau cum s-au purtat cu el și ce a fost el pentru ei! Și gîndindu-se la strălucirea în care se găsea, se temeau, ca să spun așa, de viața lor. De aceea Iosif, vrînd să le dea curaj, le zice:

„*Apropiați-vă de mine!*“[74].

„Nu vă depărtați! Să nu credeți, le spune el, că ați făcut de capul vostru cele ce mi-ați făcut. N-a fost răutatea voastră atît de mare față de mine, cît de mare a fost înțelepciunea lui Dumnezeu și nespusa Lui iubire de oameni, ca, venind aici, să pot da hrană acum la vreme și vouă și întregii țări“.

Și le-a zis lor: „Eu sînt Iosif, fratele vostru, pe care l-ați vîndut în Egipt. Acum, dar, nu vă întristați!“[75].

„Să nu vă tulbure, le spune el, ceea ce s-a întîmplat; nici să vă facă să vă gîndiți la rău! Tot ce s-a întîmplat, s-a întîmplt cu rînduiala lui Dumnezeu.

Că spre viață m-a trimis Dumnezeu înaintea voastră. Acesta este al doilea an de foamete pe pămînt și mai sînt încă cinci ani, în care nu va fi nici arătură, nici seceriș. M-a trimis Dumnezeu înaintea voastră, ca să vă rămînă vouă rămășiță pe pămînt. Deci, nu voi m-ați trimis aici, ci Dumnezeu“[76].

VII

Iată că îi mîngîie o dată, de două ori, de trei ori, spunîndu-le să nu pună pe seama lor vina și trimiterea lui în Egipt, ci că Dumnezeu a făcut asta, ca să ajungă el la această strălucire.

„*Dumnezeu*, spune el, *m-a trimis și m-a făcut ca tată al lui Faraon și stăpîn peste toată casa lui și conducător al întregului Egipt*“[77].

„Robia aceea, spune el, m-a făcut mai marele Egiptului; vînzarea aceea mi-a adus această strălucire; necazul acela a ajuns temeiul numelui meu bun; pizma aceea a dat naștere acestei slave!“.

Cuvintele acestea, să nu le auzim numai, ci să le și imităm, ca așa de frumos să ne purtăm și noi cu cei care ne fac rău; să nu ținem seama de relele ce ni le fac, ci să îndurăm totul cu multă pricepere, ca acest minunat bărbat.

„Fiți încredințați, le spune Iosif, că nu pun pe seama voastră cele ce mi-ați făcut mie, ci vă scap de orice vină! Pun totul pe seama lui Dumnezeu, Care a rînduit pe toate acelea, ca să-mi dea slava de acum.

73. *Fac.*, 45, 3.
74. *Fac.*, 45, 4.
75. *Fac.*, 45, 4–5.
76. *Fac.*, 45, 5–8.
77. *Fac.*, 45, 8.

Grăbiți-vă, deci, și duceți-vă la tatăl meu și-i spuneți: Acestea zice fiul tău Iosif: M-a făcut Dumnezeu stăpîn peste tot Egiptul. Vino, dar, la mine și nu zăbovi! Și vei locui în pămîntul Goșen și vei fi alăturea de mine tu și fiii tăi și fiii fiilor tăi și oile tale și boii tăi și toate cîte ai. Și te voi hrăni, că mai sînt cinci ani de foamete, ca să nu pieri tu și fiii tăi și toate ale tale. Iată ochii voștri văd și ochii lui Veniamin, fratele meu, cu gura mea vă grăiesc vouă. Spuneți, dar, tatălui meu toată slava mea din Egipt și cîte ați văzut și grăbiți-vă de-l aduceți aici"[78].

După ce le-a spus toate acestea, după ce i-a mîngîiat din destul și le-a poruncit să-i spună tatălui său despre el și să-l aducă îndată în Egipt,

„*a căzut pe grumazul lui Veniamin, a plîns* — că erau de aceeași mamă — *și a plîns și acela pe grumazul lui. Și a sărutat pe toți frații lui și a plîns pe umărul lor*"[79].

Și atunci, după atîta vorbire, după atîtea lacrimi și după atîtea sfaturi pe cîte le-a dat lor, frații lui abia au putut vorbi cu el.

„*Și după aceasta*, spune Scriptura, *au grăit frații lui cu el. De acestea s-a dus vestea în casa lui Faraon și s-a bucurat Faraon și toți cei din casa lui*"[80].

Și s-au bucurat toți, spune Scriptura, că Iosif a fost cunoscut de frații săi.

„*Și a zis*, spune Scriptura, *împăratul către Iosif: Zi fraților tăi: Aceasta să faceți: umpleți poverile voastre cu grîu și plecați. Și luînd pe tatăl vostru veniți la mine și vă voi da toate bunătățile Egiptului. Și tu poruncește acestea: să-și ia ei care pentru copiii și femeile lor* — iată și pe împărat că se îngrijește de venirea lui Iacov! — *și luînd pe tatăl vostru, veniți. Și să nu vă pară rău de lucrurile voastre, că toate bunătățile Egiptului vor fi ale voastre*". *Și au făcut așa fii lui Israil. Iosif le-a dat care după porunca împăratului. Și tuturor le-a dat cîte două rînduri de haine, iar lui Veniamin i-a dat trei sute de monezi de aur și cinci rînduri de haine. Și tatălui lui i-a trimis la fel și zece asini, care purtau din toate bunătățile Egiptului și zece catîri, care să ducă pîini tatălui lui pe cale. Și dîndu-le acestea toate, i-a slobozit pe frații lui și au plecat. Și le-a zis: „Să nu vă mîniați pe cale*"[81].

Iată suflet de filosof! Nu numai că a uitat toată mînia și i-a iertat de vina lor, dar îi și sfătuiește să nu se mînie pe cale, nici să se învinuiască unii pe alții de cele întîmplate. Dacă mai înainte, cînd se aflau înaintea lui Iosif, spuneau între ei: „*Da, sîntem în păcat pentru Iosif, fratele nostru, că nu ne-a fost milă de necazul lui*"[82], iar Ruben, tăbărînd pe ei, le-a zis: „*Nu v-am spus vouă să nu faceți nedreptate băiatului și nu m-ați ascultat?*"[83], apoi, cu atît mai mult, se putea ca acum să se certe între ei. De aceea, ca să le potolească mînia și cearta, le spune: „*Să nu vă mîniați pe cale*". Gîndiți-vă

78. *Fac.*, 45, 9—13.
79. *Fac.*, 45, 14—15.
80. *Fac.*, 45, 15—16.
81. *Fac.*, 45, 17—24.
82. *Fac.*, 42, 21.
83. *Fac.*, 42, 22.

că nu v-am adus nici o vină pentru cele ce mi-aţi făcut! De aceea purtaţi-vă cu dragoste unul cu altul".

Cine ar putea admira după vrednicie virtutea dreptului acestuia, care a împlinit din belşug filosofia Noului Testament? Şi ceea ce a poruncit Hristos apostolilor, zicînd: „*Iubiţi pe duşmanii voştri, rugaţi-vă pentru cei ce vă supără*"[84], Iosif a împlinit-o cu prisosinţă. Nu numai că a iubit atît de mult pe cei ce l-au ucis – că fraţii lui cu gîndul îl uciseseră – ci a făcut totul ca să le dovedească că nici n-au păcătuit faţă de el. Ce covîrşitoare filosofie! Ce suflet mare şi ce belşug de dragoste de Dumnezeu! „Mi-aţi făcut voi asta mie? le spune lor. Nu! Grija lui Dumnezeu de mine a îngăduit să se întîmple toate acestea, ca să mi se împlinească şi visele mele şi să vă fiu şi vouă îndestulător temei de mîntuire".

Aşadar necazurile şi încercările sînt cea mai mare dovadă că iubitorul de oameni Dumnezeu ne poartă de grijă. De aceea să nu căutăm cu orice chip tihna şi desfătarea, ci, fie de sîntem veseli şi liniştiţi, fie de ajungem în necazuri, să mulţumim la fel Stăpînului, pentru ca Dumnezeu, văzînd recunoştinţa noastră, să ne arate şi mai mare purtare de grijă, pe care, facă Dumnezeu ca noi toţi să o dobîndim, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

84. *Matei*, 5, 44.

OMILIA LXV

**„Și au plecat din Egipt și au venit în Canaan la Iacov tatăl lor
și i-au spus lui zicînd:
Fiul tău Iosif trăiește
și el conduce toată țara Egiptului.
Și s-a spăimîntat în cugetul lui, că nu-i credea“[1].**

I

Ați văzut din cele spuse ieri și filosofia lui Iosif, dar și nespusa lui lipsă de răutate arătată fraților săi. Nu numai că n-a pomenit nimic de cele ce i-au făcut lui, dar îi și sfătuiește și-i îndeamnă, ca la întoarcerea la tatăl lor, să nu se învinuiască unul pe altul de cele ce i-au făcut, ci să alunge din sufletul lor toată mînia și să călătorească în înțelegere.

Astăzi trebuie neapărat să plinesc cele ce urmează, ca să vedem și întoarcerea fraților lui Iosif la tatăl lor și plecarea lui Iacov în Egipt; să vedem că știrile despre Iosif l-au făcut pe Iacov să înflorească și, ca să spun așa, că a ajuns aproape tînăr din bătrîn. Cine ar putea înfățișa cu cuvîntul bucuria ce-a simțit-o atunci cînd a aflat că Iosif trăiește și că a ajuns la o strălucire atît de mare? Știți doar ce bucurie mare pricinuiesc veștile bune, venite pe neașteptate! Cum de nu și-a ieșit din minți de atîta bucurie, cînd a aflat că fiul lui, pe care-l socotea mîncat de fiare de atîta vreme, are în mîna lui întrega conducere a Egiptului? Supărările mari pricinuiesc adesea și bucurii mari. Poți vedea atunci pe unii că varsă lacrimi nespus de multe de bucuria ce i-a cuprins; pe alții că rămîn adesea încremeniți, cînd văd întîmplări la care nu se așteptau, cînd văd deodată în viață oameni, pe care-i socoteau morți.

Dar, ca să ne fie mai lămurit cuvîntul nostru, să ascultăm chiar cele citite din Scriptură.

„*Și au plecat din Egipt și au venit în pămîntul Canaan la Iacov tatăl lor. Și i-au spus lui zicînd: Fiul tău trăiește și el stăpînește tot pămîntul Egiptului. Și s-a spăimîntat în cugetul său Iacov, că nu-i credea*“[2].

Vezi, așa precum spuneam, că i s-au părut lui Iacov de necrezut cele spuse despre Iosif, că mintea i s-a tulburat și că a socotit înșelăciune cuvintele fraților? Că cei care aduseseră atunci haina lui Iosif mînjită de sîngele iedu-

1. *Fac.*, 45, 25–26.
2. *Fac.*, 45, 25–26.

lui, cei care-l făcuseră să creadă că a fost mîncat de fiare, acum tot ei îi spun că trăiește și că stăpînește tot Egiptul. Cu mintea tulburată se gîndea: cum e cu putință cuvîntul acesta? Dacă sînt adevărate spusele lor de mai înainte, atunci nu pot fi acestea de crezut; iar dacă acestea sînt de crezut și adevărate, atunci acelea au fost minciuni. Îl tulbura mai cu seamă că una auzise de la fiii lui mai înainte și alta află acum de la ei.

Cînd fiii lui au văzut tulburarea tatălui lor, au vrut să-l încredințeze, că sînt adevărate spusele lor.

„Și i-au grăit lui toate cele zise de Iosif și cîte le-a spus lor"[3].

După cuvinte, i-au adus și carele și darurile pe care i le-a trimis Iosif. Și abia au putut să-l convingă pe tatăl lor, că nu-s minciuni spusele lor.

Cînd a văzut carele, pe care i le-a trimis, ca să se ducă în Egipt, Scriptura spune că Iacov

„s-a încălzit cu viață"[4].

Bătrînul, gîrbovul, a întinerit dintr-o dată cu sufletul: *„S-a încălzit cu viață"*.

—Ce înseamnă: *„S-a încălzit cu viață?"*.

—După cum flacăra unei candele, care e pe cale să se stingă, cînd se termină untdelemnul din ea, dacă îi picuri puțin untdelemn, lumina, care avea să se stingă, ajunge mai strălucitoare, tot așa și bătrînul acesta, care era să se stingă aproape de tristețe — că spune Scriptura *„că n-a voit să fie mîngîiat, zicînd: Mă voi pogorî în iad jelind"*[5] — cînd a aflat că Iosif trăiește și stăpînește Egiptul, cînd a văzut carele, *„s-a încălzit cu viață"*; din bătrîn a ajuns tînăr, a alungat norul tristeții; a îndepărtat tulburarea gîndurilor și s-a liniștit. Dumnezeu rînduise toate acestea, ca dreptul Iacov să găsească mîngîierea atîtor dureri și să ia parte la fericirea copilului său și să vadă împlinit și visul pe care însuși îl tălmăcise, cînd a zis: *„Nu cumva vom veni, eu și mama ta și frații tăi, ca să ne închinăm ție pe pămînt?"*[6].

Și Iacov crezînd în cele ce i s-au spus și în cele ce-a văzut,

„a zis: Mare lucru-mi este mie, dacă trăiește încă fiul meu Iosif! Mă voi duce să-l văd înainte de a muri"[7].

„Mare lucru-mi este mie!". Cuvintele acestea depășesc orice gînd și pun în umbră orice bucurie omenească. *Dacă trăiește încă fiul meu,* a spus Iacov, să ne grăbim, ca să-l pot întîlni, înainte de a muri. Că acum vestea aceasta mi-a întinerit sufletul, mi-a alungat slăbiciunea, mi-a întărit cugetul. De mi-ar da Dumnezeu să-l întîlnesc, îmi voi sfîrși viața, bucurîndu-mă de desăvîrșită bucurie".

3. *Fac.*, 45, 27.
4. *Fac.*, 45, 27.
5. *Fac.*, 37, 35.
6. *Fac.*, 37, 10.
7. *Fac.*, 45, 28.

Şi dreptul Iacov n-a amînat deloc plecarea. Se grăbea şi se silea să-şi vadă fiul cel dorit, să-l vadă ajuns acum împărat al Egiptului, pe cel pe care-l socotea mort de atîţia ani şi mîncat de fiare, precum socotea.

„*Şi cînd a ajuns la Fîntîna Jurămîntului*, înălţînd rugăciuni de mulţumire, *a adus jertfă Dumnezeului tatălui său Isaac*"[8].

II

Cînd auzim aceste cuvinte să ne învăţăm şi noi să aducem jertfă de rugăciune Stăpînului înainte de a ne apuca să facem ceva, fie că vrem să lucrăm ceva, fie că vrem să plecăm în călătorie; şi după ce chemăm ajutorul Lui, să ne apucăm de treabă. Să imităm iubirea de Dumnezeu a acestor drepţi.

„*A adus*, spune Scriptura, *jertfă Dumnezeului tatălui său Isaac*". Ca să vezi de aici că mergea pe urmele tatălui său şi slujea lui Dumnezeu ca şi Isaac. Şi o dată ce, prin mulţumirea adusă lui Dumnezeu, şi-a arătat mai dinainte şi recunoştinţa sa, i-a urmat îndată şi ajutorul cel de sus. Iacov ştia mai dinainte că drumul e lung; se uita apoi la bătrîneţele lui şi se temea ca nu cumva să-l apuce moartea pe drum şi să-l lipsească de vederea fiului; de aceea face rugăciuni Stăpînului, ca să-i măsoare viaţa pentru ca bucuria să-i fie deplină.

Dar iată cum îi dă de ştire bunul Dumnezeu lui Iacov!

„*Şi Dumnezeu*, spune Scriptura, *a zis lui Israil în vedenie de noapte: Iacove, Iacove. Eu sînt Dumnezeul părinţilor tăi. Nu te teme să te duci în Egipt, că neam mare te voi face acolo. Eu voi merge cu tine şi te voi înălţa pînă în sfîrşit; şi Iosif îţi va închide ochii*"[9].

Iată că Stăpînul îi făgăduieşte ceea ce dorea dreptul; dar mai bine zis, chiar cu mult mai mult. Darnic fiind, Dumnezeu depăşeşte cererile noastre, mergînd pe urmele iubirii Sale de oameni.

„*Nu te teme să te duci în Egipt*". Pentru că Iacov se temea de lungimea drumului, de aceea Dumnezeu îi spune: „Nu te uita la slăbiciunile bătrîneţii! *Neam mare te voi face acolo şi voi merge cu tine în Egipt.* Voi fi alăturea de tine şi ţi le voi face pe toate uşoare. *Voi merge cu tine în Egipt!*". Care fericire poate fi mai mare ca aceea de a avea tovarăş de drum pe Dumnezeu?

Urmează apoi mîngîierea, de care avea mai cu seamă nevoie bătrînul: „*Şi Iosif va închide ochii tăi*". Copilul tău cel prea iubit, te va strînge în braţe şi-ţi va închide ochii. Bucură-te, dar, alungă de la tine orice nelinişte! Aşa porneşte la drum!

Gîndeşte-te, deci, cu cîtă bucurie a pornit dreptul Iacov la drum, după ce a luat atîta curaj din făgăduinţa lui Dumnezeu!

„*Şi s-a sculat*, spune Scriptura, *Iacov şi fiii lui. Şi-au luat toată averea lor şi au venit în Egipt*[10]. *Şi a venit Iacov în Egipt cu şaizeci şi şase de suflete.*

8. *Fac.*, 46, 1.
9. *Fac.*, 46, 2–4.
10. *Fac.*, 46, 5–6.

Și Iosif, cu fiii care i s-au născut, nouă suflete; încît cu fiii lui Iosif de toate șaptezeci și cinci de suflete"[11].

—Dar pentru ce, aș putea fi întrebat, Dumnezeiasca Scriptură ne-a însemnat cu atîta amănunțime numărul sufletelor?

—Ca să putem ști, că s-a împlinit proorocia lui Dumnezeu, care zice: „*Neam mare te voi facea acolo*"[12]. Din aceste șaptezeci și cinci de suflete, neamul lui Israil a ajuns la șase sute de mii[13].

Vezi că nu în zadar, nici fără de rost ne-a spus numărul sufletelor care au venit în Egipt, ci ca să putem ști cîți au ajuns din atîția și să nu punem la îndoială făgăduințele lui Dumnezeu. Cînd te gîndești că după moartea lui Iacov și a lui Iosif, împăratul Egiptului s-a folosit de atît de multe mijloace ca să micșoreze numărul lor, ca să nu se mai înmulțească și nici așa n-a putut, ci ei mai mult s-au întins și s-au înmulțit, minunează-te și spăimîntează-te de purtarea de grijă a lui Dumnezeu! Încredințează-te că e cu neputință să nu se împlinească hotărîrile lui Dumnezeu, chiar de-ar fi mii cei care uneltesc împotriva lor.

Dar să continuăm povestirea, ca să vedem cum a fost întîlnirea lui Iacov cu Iosif.

III

„*Cînd s-a apropiat de Egipt*, spune Scriptura, *a trimis pe Iuda înaintea lui la Iosif, ca să-i vestească venirea tatălui lor. Aflînd, dar, Iosif a înhămat carele și s-a dus întru întîmpinarea tatălui lui; și cînd l-a văzut a căzut pe grumazul lui și a plîns cu plîngere mare*"[14].

S-a întîmplat ce spuneam la început că adeseori și bucuria prea mare scoate lacrimi.

„*Căzînd*, spune Scriptura, *pe grumazul lui a plîns*"; nu un plîns obișnuit, ci „*cu plîngere mare*". Cînd s-a gîndit cîte a suferit el și cîte a suferit tatăl său pentru el; cînd s-a gîndit cîtă vreme a trecut de cînd nu s-au mai văzut și că, mai presus de așteptări, a văzut pe tatăl lui și tatăl și-a văzut copilul, a slobozit izvoare de lacrimi, care vădeau și bucuria lui mare și mulțumirea către Stăpîn pentru toate cîte i-a făcut.

„*Și a zis*, spune Scriptura, *Iacov lui Iosif: Pot să mor de acum, că am văzut fața ta, că tu încă trăiești*"[15].

„M-am bucurat de ce doream, a spus el; am dobîndit ce niciodată nu am așteptat; am ce niciodată n-am nădăjduit! De acum mi-i de ajuns cît am trăit. Am văzut ce doream; mi-e deplină bucuria că te văd, că trăiești tu, pe care te socoteam mort și mîncat de fiare".

11. *Fac.*, 46, 26–27.
12. *Fac.*, 46, 3.
13. *Num.*, 1, 46.
14. *Fac.*, 46, 28–29.
15. *Fac.*, 46, 30.

Cuvînt de tată, plin de dragoste, în stare să arate simţămintele ascunse în sufletul lui!

„Şi a spus Iosif fraţilor lui: Mă duc să vestesc pe Faraon şi-i voi zice: Fraţii mei au venit. Bărbaţii sînt crescători de vite şi au adus şi dobitoacele şi boii lor. Iar dacă vă va chema Faraon şi vă va zice: Cu ce vă îndeletniciţi?, voi să spuneţi: Sîntem crescători de vite; că urîciunea este înaintea egiptenilor orice păstor de oi"[16].

Uită-te la priceperea lui Iosif! Ce bun sfat le dă! Nu fără rost, nici la întîmplare le spune cuvintele acestea, ci pentru că voia să le dea mai multă linişte şi să nu le îngăduie să se amestece cu egiptenii.

Pentru că egiptenii dispreţuiau şi nesocoteau pe cei care se îndeletniceau cu păstoritul, ca unii ce se ocupau cu înţelepciunea egipteană, Iosif îi sfătuieşte, deci, să spună că au această îndeletnicire, pentru a le fi îndeletnicirea o pricină binecuvîntată, spre a le da un pămînt roditor, în care să trăiască în toată liniştea.

Şi luînd cinci din fraţii lui i-a dus la Faraon. Şi i-a întrebat: „Cu ce vă îndeletniciţi?". Şi ei au zis: „Sîntem crescători de vite. Dar acum vom locui în pămîntul Goşen"[17].

„Şi a zis Faraon: Să locuiască! Iar de ştii că sînt între ei bărbaţi puternici, pune-i pe ei mai mari peste vitele mele"[18].

Fraţii lui Iosif au răspuns lui Faraon aşa cum i-a sfătuit Iosif şi li s-a îngăduit să locuiască în Goşen. Iar Faraon, ca să-i arate lui Iosif bunăvoinţă îi spune: *„De ştii între ei bărbaţi puternici, pune-i mai mari peste vitele mele"*.

„Şi a dus Iosif şi pe tatăl lui la Faraon. Şi a zis Faraon lui Iacov: Cîţi sînt anii zilelor vieţii tale?"[19].

A văzut că bătrînul este tare înaintat în vîrstă; de aceea îl întreabă de numărul anilor.

„Şi a zis Iacov: Zilele anilor vieţii mele, în care sînt trecător"[20]. Vezi că fiecare drept se simţea în viaţa aceasta ca şi cum ar trăi într-o ţară străină? Ascultă şi pe David, care mai tîrziu spune: *„Trecător sînt pe pămînt şi străin"*[21]; iar Iacov spune: *„Zilele anilor vieţii mele în care sînt trecător"*. De aceea şi Pavel spunea despre drepţii aceştia că mărturiseau că sînt străini şi trecători pe pămînt[22].

„Zilele anilor vieţii mele, în care sînt trecător, e de o sută treizeci; puţine şi rele au fost şi n-au ajuns la zilele anilor vieţii părinţilor mei"[23].

16. *Fac.*, 46, 31–34.
17. *Fac.*, 47, 2–4.
18. *Fac.*, 47, 6.
19. *Fac.*, 47, 7–8.
20. *Fac.*, 47, 9.
21. *Ps.*, 38, 17.
22. *Evr.*, 11, 13.
23. *Fac.*, 47, 9.

„Zilele în care am fost trecător, spune Iacov, au fost puţine şi rele". Vorbeşte aici de anii robiei îndurate la Laban, atunci cînd a fugit de fratele său; apoi de jalea cea îndelungată de mai tîrziu pentru moartea lui Iosif şi de celelalte necazuri pe care le-a avut. Crezi că puţină frică a avut Iocov, cînd Simeon şi Levi au ucis pentru sora lor pe toţi bărbaţii din cetate şi au luat robi pe toţi sechemiţii?[24]. Spusese doar atunci, ca să-şi arate spaima de care era cuprins: „*Urît m-aţi făcut, ca să fiu rău celor ce locuiesc pămîntul. Sîntem puţini la număr şi dacă se vor aduna mă vor tăia şi voi pieri eu şi casa mea*"[25]. De aceea spune: „*Puţine şi rele sînt zilele anilor vieţii mele*".

„*Şi a făcut Iosif ca să locuiască tatăl lui şi fraţii lui; şi le-a dat moşie în pămîntul Egiptului, în cel mai bun pămînt, în pămîntul Ramses, precum a poruncit Faraon. Şi a măsurat Iosif tatălui său şi fraţilor săi şi la toată casa tatălui lui grîu după trup*"[26].

Aceasta era ceea ce spusese mai înainte fraţilor săi că: „*M-a trimis Dumnezeu înaintea voastră ca să vă rămînă rămăşiţă pe pămînt*"[27]; şi că: „*Spre viaţă m-a trimis Dumnezeu înaintea voastră*"[28].

„Şi *le-a măsurat lor grîu după trup*".

—Ce înseamnă: „*după trup?*".

—Cît este de ajuns fiecăruia. Obişnuieşte Scriptura ca pe omul întreg să-l numească uneori *suflet*, alteori *trup*. De pildă mai sus a spus: „*Cu şaptezeci şi cinci de suflete a venit Iacov în Egipt*", vrînd să spună că au fost şaptezeci şi cinci de bărbaţi şi de femei; aici spune: „*după trup*" în loc de: de fiecare om.

Şi astfel în timp ce tot Egiptul şi Canaanul piereau de foame, ei trăiau din belşug, pentru că grîul le curgea ca dintr-un izvor.

„*Grîu nu era în tot pămîntul, că se întărise foametea foarte. Şi a sărăcit pămîntul Egiptului şi pămîntul Canaanului de foamete*"[29].

IV

Uită-te la nespusa purtare de grijă a lui Dumnezeu! Îl aduce pe dreptul Iacov în Egipt înainte de se întări foametea, ca să nu simtă strîmtorarea ce avea să cuprindă Canaanul. Şi cum toţi alergau în Egipt,

„*Iosif a adunat*, spune Scriptura, *tot argintul celor din Egipt şi al celor din Canaan; că aşa le dădea lor grîul. Şi s-a sfîrşit argintul. Şi l-a băgat pe tot în casa lui Faraon. Şi au venit toţi egiptenii zicînd: „Dă-ne pîine! Pentru ce să murim în faţa ta? Că s-a sfîrşit argintul nostru*"[30].

24. *Fac.*, 34, 25–29.
25. *Fac.*, 34, 30.
26. *Fac.*, 47, 11–12.
27. *Fac.*, 45, 7.
28. *Fac.*, 45, 5.
29. *Fac.*, 47, 13.
30. *Fac.*, 47, 14–15.

„Nu mai avem argint ca să cumpărăm grîu, spuneau ei; și de aceea murim de foame. Să nu ne treci cu vederea, că ne amenință moartea! Dă-ne pîine, ca să trăim și să nu murim!".

„Și le-a zis lor Iosif: Aduceți vitele voastre și vă voi da pîine!"[31].

„Dacă nu aveți argint, primesc vite! Dacă vi s-a sfîrșit argintul vostru, aduceți vitele voastre și veți primi pîine".

„Și au adus vitele și le-a dat lor grîu pentru cai și pentru oi și pentru boi și pentru asini. Și i-a hrănit pe ei pentru vitele lor. Și au venit la el în anul al doilea și i-au zis lui: „Vom pieri, oare, că nu mai avem nici argint, nici vite? Că toate sînt la tine, domnul nostru. Nimic altceva nu ne-a rămas decît trupul nostru și pămîntul nostru. Deci ca să nu murim, cumpără-ne pe noi și pămîntul nostru pentru pîine și vom fi și noi și pămîntul nostru slugi lui Faraon. Dă-ne sămînță să semănăm și să trăim și să nu murim și pămîntul să nu se pustiiască"[32].

S-au făcut și robi și-au dat și pămîntul, ca să poată trăi. Atît de mare ajunsese nevoia foametei!

„Și a cumpărat Iosif pentru Faraon pămîntul egiptenilor. Că l-au dat siliți de foame. Și a ajuns al lui Faraon pămîntul. Și pe popor l-a supus să-i fie robi de la o margine a Egiptului pînă la cealaltă, afară de pămîntul preoților. Că acelora le-a dat Faraon bucate și au mîncat. De asta ei n-au vîndut pămîntul lor"[33].

Iată cît de mare a fost priceperea și înțelepciunea lui Iosif! Nu i-a lăsat pe egipteni să simtă foametea și a dobîndit pentru Faraon tot pămîntul, după ce i-a făcut pe toți egiptenii robi împăratului. Dar uită-te aici iarăși, ce mare purtare de grijă are de ei.

„Și a zis egiptenilor: Iată v-am cumpărat pe voi și pămîntul vostru astăzi pentru Faraon. Luați-vă sămînță și semănați pămîntul. Și dacă va rodi dați a cincea parte lui Faraon și cele patru părți să fie ale voastre, pentru semănatul pămîntului și pentru hrana voastră și a tuturor caselor voastre"[34].

Mare e dărnicia și nespus de mare purtarea de grijă. De aceea și egiptenii, dîndu-și seama de binefacere, spun:

„Ne-ai mîntuit, am aflat har înaintea domnului nostru! Vom fi robii lui Faraon!"[35].

Ai văzut dărnicia lui Iosif? Pentru că i-a văzut striviți de lipsă și pentru că s-a gîndit și la muncile și greutățile lucrării pămîntului, le-a zis: „Sămînța v-o dau eu, iar voi munca. Dacă pămîntul va face roade să dați o parte, iar patru părți să fie ale voastre ca plată a muncii și pentru hrană".

„Și le-a pus lor Iosif legea aceasta, ca să dea a cincea parte lui Faraon, afară de pămîntul preoților"[36].

---

31. *Fac.*, 47, 16.
32. *Fac.*, 47, 17–19.
33. *Fac.*, 47, 20–22.
34. *Fac.*, 47, 23–24.
35. *Fac.*, 47, 25.
36. *Fac.*, 47, 26.

Să audă ce grijă aveau cei din vechime de preoţii idolilor! Să se înveţe să dea măcar o cinste asemănătoare celor ce li s-a încredinţat săvîrşirea liturghiei Dumnezeului universului. Dacă aceia, nişte rătăciţi şi nişte închinători de idoli, cinsteau atîta pe preoţii lor, pentru că socoteau că prin asta idolii îi vor răsplăti, de ce osîndă nu sînt vrednici cei care nu dau preoţilor cinstea cuvenită? Sau nu ştiţi că cinstea trece la Stăpînul universului? Nu te uita la preotul care primeşte cinstea! Nu din pricina preotului trebuie să cinstiţi pe preot, ci din pricina Acéluia Căruia preotul Îi slujeşte, pentru ca şi de la Acela să primeşti răsplată cu înbelşugare. De aceea şi Hristos a zis: „*Cel ce a făcut unuia din aceştia, Mie Mi-a făcut*"[37]; şi: „*Cel ce primeşte pe prooroc în nume de prooroc, plată de prooroc va primi*"[38]. Crezi, oare, că Stăpînul îţi ascultă cererile şi te răsplăteşte pentru vrednicia sau nevrednicia preotului? Nu! Pentru rîvna ta te încununează sau te osîndeşte! Şi după cum cinstea pe care o dai preoţilor îţi dă multă îndrăznire — că Dumnezeu socoteşte ca dată Lui cinstea pe care o dai preotului — tot aşa şi dispreţul pe care-l dai preoţilor îţi aduce de sus mare osîndă. Că după cum Dumnezeu socoteşte că-l cinsteşti pe El cînd cinsteşti pe preot, tot aşa şi cu dispreţul. Cunoscînd acestea să nu dispreţuim niciodată slujirea preoţilor lui Dumnezeu. Nu spun asta pentru a-i susţine atît pe ei cît pentru voi, pentru că vreau ca voi să aveţi cîştig în tot ce faceţi. Dai, oare, Stăpînului atît cît primeşti? Cît cheltuieşti tu pentru Dumnezeu? Şi totuşi şi pentru această sărmană cheltuială, care trece o dată cu lumea aceasta, primeşti răsplăţi nemuritoare şi bunătăţi nespuse!

V

Gîndindu-ne la cele spuse, să ne grăbim să facem cheltuieli de felul acesta. Să nu ne uităm la banii pe care-i dăm, ci la folosul şi la cîştigul pe care-l avem de aici. Dacă vedem pe cineva, care e prieten cu un om cu mare putere, căutăm să-i dăm acestuia toată cinstea, gîndindu-ne că prin el vom dobîndi mai multă bunăvoinţă din partea celuilalt, apoi cu mult mai mult va fi asta cînd e vorba de Dumnezeu, Stăpînul universului. Dacă Dumnezeu făgăduieşte împărăţia cerurilor celor care ajută şi au milă de cei săraci şi de cei aruncaţi pe stradă şi dacă socoteşti ajutorul dat acelora ca dat Lui, că spune: „*Veniţi binecuvîntaţii Părintelui Meu, că am flămînzit şi Mi-aţi dat să mănînc*"[39], apoi cu mult mai mult va răsplăti, nu numai cu atîta răsplată, ci cu mai multă, pe cei care suferă pentru Dumnezeu şi cinstesc pe preoţi, că iubitorul de oameni Dumnezeu e mult mai darnic decît noi. Să nu fim, dar, mai răi decît păgînii, care, de dragul religiei lor, dau atîta cinste preoţilor lor, ci, pe cît e de mare deosebirea între rătăcirea lor şi adevărul nostru, între

37. *Matei*, 25, 40.
38. *Matei*, 10, 41.
39. *Matei*, 25, 34.

preoţii lor şi preoţii lui Dumnezeu, tot pe atît de mare trebuie să fie şi cinstea pe care le-o dăm, pentru ca să putem primi bogate răsplătiri de sus.

„*Şi a locuit Iacov în Egipt*, spune Scriptura, *şi au crescut şi s-au înmulţit foarte*"[40].

S-a împlinit făgăduinţa lui Dumnezeu că „*Te voi face popor mare*"[41].

„*Şi a mai trăit Iacov şaptesprezece ani. Şi au fost zilele lui Iacov o sută patruzeci şi şapte de ani*"[42].

De aceea Dumnezeu i-a prelungit cu atîţia ani timpul vieţii lui Iacov, ca să-şi sfîrşească viaţa după ce a primit îndestulătoare mîngîieri pentru necazurile ce le-a suferit tot timpul vieţii lui.

Dar dacă vreţi, ca să nu vă îngreuiez mintea cu mulţimea celor spuse, să păstrăm cele rămase pentru cuvîntul următor şi să ne oprim aici. Atîta numai rog dragostea voastră, să fiţi cu mare luare aminte la cele spuse şi să le aveţi mereu în minte. Să vă gîndiţi pururea la ele, la răbdarea pe care au avut-o drepţii aceştia, la credinţa lor în făgăduielile lui Dumnezeu. Să vă gîndiţi că drepţii nu s-au turburat cînd în calea făgăduinţelor lui Dumnezeu se puneau piedici, ci credeau cu tărie în puterea Celui Ce a făgăduit. Aşa au putut îndura totul în linişte şi au reuşit în toate. Iată dreptul acesta! După ce l-a jelit atîţia ani pe Iosif ca mort, l-a văzut avînd în puterea lui împărăţia Egiptului, iar minunatul Iosif, după ce a fost rob, după ce a stat în închisoare, după toate celelalte necazuri, pe care le-a îndurat, a primit conducerea întregii ţări! Iar dacă am voi să trecem pe dinaintea ochilor toate celelalte istorii scrise în Sfînta Scriptură, am vedea că toţi oamenii virtuoşi au putut atrage asupa lor mult ajutor de sus numai după ce au trecut prin încercări.

Aşadar, dacă voim ca şi noi să fim învredniciţi de bunăvoinţa lui Dumnezeu, să nu ne descurajăm în încercări, nici să ne supărăm cînd vin necazuri peste noi, ci, mai mult, să ne bucurăm şi să ne veselim, întăriţi în credinţă. Să fim încredinţaţi că mai cu seamă atunci ne bucurăm de marea purtare de grijă a lui Dumnezeu, cînd îndurăm toate cu mulţumire. Facă Dumnezeu ca noi toţi să trăim virtuoşi în viaţa aceasta, ca să dobîndim şi bunătăţile cele viitoare, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

40. *Fac.*, 47, 27.
41. *Fac.*, 46, 3.
42. *Fac.*, 47, 28.

OMILIA LXVI

Și s-au apropiat zilele lui Israil ca să moară
și a chemat pe Iosif, fiul lui și i-a zis:
„De am aflat har înaintea ta, pune mîna ta pe coapsa mea
și să faci cu mine milă și adevăr, ca să nu mă îngropi în Egipt,
ci să dorm cu părinții mei.
Și să mă ridici din Egipt și să mă îngropi în mormîntul lor".
Iar el i-a zis: „Voi face după cuvîntul tău".
Iar el a zis: „Jură-mi-te!". Și i s-a jurat.
Și s-a închinat Israil pe vîrful toiagului lui[1].

I

Haide să terminăm astăzi istoria lui Iacov și să vedem ce hotărîre a dat cînd avea să i se sfîrșească viața. Dar nimeni pe temeiul stărilor de astăzi ale lucrurilor să nu ceară drepților filosofia pe care se cuvine s-o trăiască azi credincioșii, ci să-i judece după vremurile de atunci. V-am spus anume mai dinainte lucrul acesta din pricina cuvintelor pe care le va spune lui Iosif patriarhul.

Care sînt aceste cuvinte? Să le auzim!

Și s-au apropiat zilele lui Israil ca să moară. Și a chemat pe Iosif, fiul lui, și i-a zis: „De am aflat har înaintea ta, pune mîna ta pe coapsa mea și să faci cu mine milă și adevăr, ca să nu mă îngropi în Egipt, ci să dorm cu părinții mei. Și să mă ridici din Egipt și să mă îngropi în mormîntul lor". Iar el a zis: „Voi face după cuvîntul tău". Iar el a zis: „Jură-mi-te!". Și i s-a jurat. Și s-a închinat Israil pe vîrful toiagului lui[2].

Mulți oameni cu suflet mic, cînd îi sfătuim să nu facă atîta caz de înmormîntări și nici să nu socotească un lucru deosebit de însemnat aducerea în patrie a trupurilor celor care mor în străinătate, îmi pun înainte această istorie, spunînd că și patriarhul Iacov s-a îngrijit atît de mult de rămășițele sale. Dar mai întîi, după cum am spus mai înainte, trebuie să ne gîndim la aceea că oamenilor din vechime nu li se cerea atîta filosofie ca celor de acum; în al doilea rînd că nu fără rost a dat dreptul Iacov astfel de porunci, ci ca să urzească în sufletul copiilor lui bune nădejdi, că și ei mai tîrziu au să se întoarcă în pămîntul făgăduinței. Că aceasta a fost pricina poruncii lui Iacov,

1. *Fac.*, 47, 29–31.
2. *Fac.*, 47, 29–31.

ne-o spune mai lămurit fiul său Iosif, cînd zice: *„Cu cercetare vă va cerceta Dumnezeu pe voi și veți duce cu voi oasele mele de aici"*[3]. Că drepții vedeau cele viitoare cu ochii credinței, ascultă-l pe Iacov că numește moartea adormire; el zice: *„Ca să dorm cu părinții mei"*. De aceea și Pavel spune: *„În credință au murit aceștia toți fără să fi primit făgăduințele, ci le vedeau de departe și le îmbrățișau"*[4].

– Cum?

– Cu ochii credinței.

Nimeni să nu socotească, dar, porunca dată de Iacov drept micime sufletească, ci s-o pună pe seama vremurilor de atunci și pe seama proorociei lui despre întoarcerea fiilor lui în Canaan, ca să fie scăpat dreptul de orice vină. Da, acum, o dată cu venirea lui Hristos avem o altă filosofie a vieții; acum, pe bună dreptate, poate fi ținut de rău cel care se gîndește la unele ca acestea. Să nu-l plîngi pe cel care-și sfîrșește viața în țară străină, nici pe cel care trăind în pustie se mută din viața acesta în viața cealaltă! Nu e vrednic de plîns unul ca acesta, ci cel care moare în păcate, fie de moare în pat, fie în casă, fie înconjurat de rude! Să nu-mi spui mie acele cuvinte goale, pline de batjocură și nebunie: „Cutare a murit mai rău ca un cîine! N-a fost nici un cunoscut la înmormîntarea lui, nici n-a avut cu ce să-l înmormînteze! Au strîns mînă de la mînă; așa l-au înmormîntat". Nu, omule, a fi înmormîntat așa, nu înseamnă a muri mai rău ca un cîine! Cu ce a fost vătămat unul ca acesta? Cu nimic, afară numai dacă n-a fost înmormîntat cu haina virtuții, că pe omul virtuos nimic nu-l poate vătăma. Află că de cei mai mulți drepți, adică de profeți și de apostoli, afară de cîțiva, nici nu știm unde au fost înmormîntați. Unora li s-au tăiat capetele, alții s-au mutat din viața aceasta fiind uciși cu pietre, alții pentru credință și-au dat sufletul în nenumărate și felurite munci; toți au suferit mucenicia pentru Hristos. Dar nimeni nu va îndrăzni să spună de unii ca aceștia că moartea lor a fost necinstită, ci va urma cuvîntului Dumnezeieștii Scripturi, care spune: *„Cinstită este înaintea Domnului moartea cuvioșilor Lui"*[5]. Și după cum Scriptura a numit cinstită moartea cuvioșilor, tot așa a numit rea moartea păcătoșilor! Ascultă! *„Rea este moartea păcătoșilor"*[6]. Deci dacă un om este lipsit de virtute, moartea lui este rea, fie că moare în casă, fie că stau la căpătîiul lui femeia, copiii, prietenii și cunoscuții; dar dacă este virtuos, moartea lui este cinstită, fie că moare în țară străină, fie că moare pe pămîntul gol! Dar pentru ce vorbesc eu de țară străină sau de pămîntul gol? Chiar de-ar cădea între tîlhari, chiar de-ar fi mîncat de fiarele sălbatice, dacă este virtuos, moartea lui este cinstită. Spune-mi, nu i s-a tăiat capul fiului lui Zaharia? Ștefan, cel dintîi care a pus cununa de mucenic, nu și-a sfîrșit viața fiind ucis cu pietre? Lui Pavel nu i

3. *Fac.*, 50, 25.
4. *Evr.*, 11, 13.
5. *Ps.*, 115, 5.
6. *Ps.*, 33, 20.

s-a tăiat capul? Petru n-a primit pedeapsa crucii, fiind răstignit altfel decît Stăpînul, cu capul în jos? Şi nu sînt, oare, pentru asta toţi cîntaţi şi lăudaţi în toată lumea?

II

Gîndindu-ne la toate acestea, să nu plîngem nici pe cei care mor în ţări străine, dar nici să fericim pe cei care-şi sfîrşesc viaţa în paturile lor; ci, urmînd canonul Dumnezeieştii Scripturi, să fericim pe cei ce au murit ducînd a viaţă virtuoasă şi să plîngem pe cei ce au murit în păcate. După cum cel virtuos se mută la o viaţă mai bună unde primeşte răsplata ostenelilor sale, tot aşa cel păcătos, după ce a primit chiar de aici de pe pămînt arvuna pedepselor, dă socoteală dincolo de faptele sale şi este dat muncilor celor cu neputinţă de îndurat.

De aceea trebuie să ne îngrijim de virtute. Să luptăm în această viaţă ca într-un loc de exerciţii atletice, pentru ca, după ce se lasă cortina teatrului acestei lumi, să putem pune pe capetele noastre cununi strălucitoare, ca să nu ne căim fără de folos. Atîta timp cît lupta ne este deschisă, putem, dacă vrem, să scuturăm de pe noi trîndăvia şi să îmbrăţişăm virtutea, ca să putem dobîndi cununile gătite nouă.

Dar, dacă vreţi, să ne întoarcem la şirul cuvîntului.

După ce Iocov i-a dat în grijă fiului său înmormîntarea sa şi Iosif a zis: *„Voi face după cuvîntul tău"*, Iacov i-a spus: *„Jură-mi-te"*. *Şi i s-a jurat. Şi s-a închinat Israil pe vîrful toiagului lui.*

Iată că bătrînul, moşneagul, patriarhul, prin închinarea sa pe vîrful toiagului lui Iosif, îi arată cinste şi împlineşte acum cu fapta visul lui Iosif. Că spusese Iacov lui Iosif, cînd acesta i-a povestit visul: *„Oare vom veni noi, eu şi mama ta, să ne închinăm ţie pe pămînt?"*[7].

Dar poate că cineva m-ar întreba:

—Cum s-a împlinit visul, cînd mama murise de mult şi nu i s-a închinat copilului ei?

—Este obiceiul de totdeauna al Scripturii de a arăta întregul prin partea cea mai însemnată din întreg. Şi pentru că *„bărbatul este cap femeii"*[8] şi pentru că *„cei doi vor fi un trup"*[9], urmează că dacă s-a închinat capul s-a închinat tot trupul. Dacă tatăl lui a făcut asta, apoi cu atît mai mult ar fi făcut-o mama lui, dacă trăia.

„Şi s-a închinat pe vîrful toiagului lui". De aceea şi Pavel spunea: *„Prin credinţă Iacov, cînd a murit, a binecuvîntat pe fiecare din fiii lui Iosif şi s-a închinat pe vîrful toiagului lui"*[10]. Vezi că şi aceasta o făcea Iacov prin credinţă? Că a văzut mai dinainte că cel născut din sămînţa lui va fi de neam împărătesc!

---

7. *Fac.*, 37, 10.
8. *Fac.*, 3, 16.
9. *Fac.*, 2, 24.
10. *Evr.*, 11, 21.

Nu mult după ce i-a poruncit Iacov fiului său cele ce voia, a aflat Iosif că tatăl lui s-a îmbolnăvit, că e în pragul morţii şi că i s-au apropiat zilele sfîrşitului său.

„Luînd pe cei doi fii ai lui a venit la Iacov. Şi i s-a spus asta lui Iacov. Şi întărindu-se Israil, a şezut pe pat“[11].

Iată că dragostea de copil l-a întărit pe bătrîn şi că dorul a biruit slăbiciunea. Cînd a auzit că vine fiul lui, *„a şezut pe pat“*. La vederea lui, dragostea părintească se zugrăveşte pe chipul său. Şi pentru că era aproape de moarte, întăreşte pe nepoţii lui cu binecuvîntarea sa. Le lasă cea mai mare moştenire, o bogăţie ce nu se poate niciodată termina. Şi iată cum începe. Mai întîi le vorbeşte de bunăvoinţa arătată lui de Dumnezeu şi apoi îi binecuvîntează pe copii şi zice:

„Dumnezeu, le spune el, *mi s-a arătat în Luza, în pămîntul Canaan; şi m-a binecuvîntat; şi mi-a spus: Te voi creşte şi te voi înmulţi şi te voi face întru adunări de popoare şi-ţi voi da pămîntul acesta ţie şi seminţiei tale după tine, spre stăpînire veşnică“*[12].

„Dumnezeu, a spus Iacov, mi-a făgăduit, cînd mi s-a arătat în Luza, că atît de mult mi se va înmulţi seminţia mea, încît din ea vor ieşi adunări de popoare. Mi-a făgăduit că-mi va da mie şi seminţiei mele pămîntul acesta“.

„Acum aceşti doi fii ai tăi, care ţi s-au născut în Egipt, ai mei sînt: Efraim şi Manase; ca Ruben şi Simeon, vor fi ai mei“[13].

„Aceşti copii ai tăi, a spus Iacov, pe care i-ai născut înainte de venirea mea aici, îi pun în numărul copiilor mei şi se vor bucura de binecuvîntarea mea ca şi cei născuţi din mine“.

„Iar fiii pe care-i vei naşte după ei vor fi ai tăi; vor fi numiţi pe numele fraţilor lor în moştenirea lor. Ştii că şi mama ta Rahila a murit pe cînd mă apropiam de Betleem şi am îngropat-o pe ea în Calea Hipodromului“. Şi văzînd pe fiii lui Iosif, a zis: „Cine sînt aceştia?“. Şi a zis: „Fiii mei, pe care mi i-a dat Dumnezeu“. Şi a zis Iacov: „Adă-i să-i binecuvîntez“. Şi i-a apropiat de el şi i-a sărutat şi i-a îmbrăţişat“[14].

Uită-mi-te la bătrîn! Cum se grăbeşte şi se sileşte să binecuvînteze pe fiii lui Iosif! *„Şi i-a apropiat de el şi i-a sărutat şi i-a îmbrăţişat“*.

Şi a zis lui Iosif: „Iată de faţa ta nu m-am lipsit şi iată mi-a arătat Dumnezeu şi sămînţa ta“[15].

„Mari bunătăţi mi-a dat iubirea de oameni a lui Dumnezeu, a spus Iacov mai mult decît mă aşteptam! Dar mai bine spus, acelea la care niciodată nu m-am aşteptat! Nu numai că nu m-a lipsit de faţa ta, dar iată că am văzut şi pe fiii născuţi din tine!“.

11. *Fac.*, 48, 1–2.
12. *Fac.*, 48, 3–4.
13. *Fac.*, 48, 5.
14. *Fac.*, 48, 6–10.
15. *Fac.*, 48, 11.

„Și Iosif, spune Scriptura, *i-a ridicat de la genunchii lui și s-au închinat lui cu fața la pămînt*"[16].

Iată că Iosif, de la început, a învățat pe copiii lui să dea cinstea cuvenită bătrînului!

Și Iosif luîndu-i, spune Scriptura, i-a adus bătrînului în ordinea nașterii; întîi pe Manase, apoi pe Efraim.

III

Aici uită-te că dreptul Iacov avea ochii trupului slăbiți de bătrînețe, că spune Scriptura că

„ochii lui se îngreuiaseră de bătrînețe și nu puteau să vadă"[17],

dar ochii minții îi avea sănătoși și prin credință vedea mai dinainte pe cele viitoare. Că Iacov n-a luat copiii în ordinea în care i-a adus Iosif, ci schimbîndu-și mîinile, la binecuvîntare, a dat întîietate celui mai tînăr, punîndu-l pe Efraim înaintea lui Manase.

Și a zis:

„Dumnezeul, Căruia au bineplăcut părinții mei"[18].

Uită-te la smerenia patriarhului! Vezi-i sufletul lui iubitor de Dumnezeu! N-a îndrăznit să zică: „Dumnezeul, Căruia am bineplăcut eu".

—Dar ce?

—*„Căruia au bineplăcut părinții mei*".

Ai văzut suflet plin de recunoștință? Și doar cu puțin mai înainte spusese: *„Mi s-a arătat în Luza și mi-a făgăduit să-mi dea mie și seminției mele tot pămîntul și să facă seminția mea întru adunări de popoare*". Deci, cu toate că avea semne vădite de bunăvoința lui Dumnezeu față de el, totuși este smerit cu sufletul și zice:

„Dumnezeul, Căruia au bineplăcut părinții mei înaintea Lui, Avraam și Isaac"[19].

Apoi iarăși:

„Dumnezeu, Cel Ce mă hrănește din tinerețile mele"[20].

Uită-te că și prin aceste cuvinte își arată covîrșitoarea lui recunoștință! Nu vorbește de virtutea lui, ci de cele ce Dumnezeu i-a făcut lui! Că zice: *„Cel Ce mă hrănește din tinerețile mele pînă în ziua aceasta.* Dumnezeu este Cel Ce mi-a rînduit dintru început și pînă azi viața mea". Așa spusese și mai înainte: *„Cu toiagul acesta al meu am trecut Iordanul și iată acum am ajuns două tabere*"[21]; tot aceea o spune și acum cu alte cuvinte: *„Cel Ce mă hrănește din tinerețile mele pînă în ziua aceasta*".

„Îngerul care m-a scos din toate relele"[22].

---

16. *Fac.*, 48, 12.
17. *Fac.*, 48, 10.
18. *Fac.*, 48, 15.
19. *Fac.*, 48, 15.
20. *Fac.*, 48, 15.
21. *Fac.*, 32, 10.
22. *Fac.*, 48, 16.

Sînt cuvintele unui suflet recunoscător, ale unui suflet iubitor de Dumnezeu, căruia îi răsună în minte binefacerile lui Dumnezeu!

„Dumnezeul Căruia au bineplăcut părinţii mei, spune el, Care m-a hrănit din tinereţile mele şi pînă acum, Care de la început m-a izbăvit de toate relele, Care mi-a arătat atîta purtare de grijă, Acela

„să binecuvînteze pe copiii aceștia și să fie chemat întru ei numele meu și numele părinților mei, Avraam și Isaac, și să se înmulțească întru mulțime mare pe pămînt"[23].

Ai văzut şi pricepere şi smerenie în acelaşi timp! Pricepere, pentru că Iacov, văzînd mai dinainte cu ochii credinţei, a pus pe Efraim înaintea lui Manase; smerenie, pentru că n-a amintit deloc de virtutea lui, ci le-a urat şi i-a binecuvîntat pe copii pe temeiul părinţilor lui, care au bineplăcut lui Dumnezeu şi pe temeiul binefacerilor primite de el de la Dumnezeu. Iacov i-a binecuvîntat aşa pe copii, pentru că a văzut mai dinainte cu ochii credinţei cele viitoare.

Iosif, însă, văzînd că a preferat pe cel mai tînăr înaintea celui întîi-născut, i-a venit greu și a zis: „Acesta este întîiul-născut! Pune dreapta ta pe capul lui". Și n-a voit, ci a zis: „Știu, fiule, știu! Și acesta va fi popor și acesta se va înălța; dar fratele lui mai tînăr va fi mai mare decît el și sămînța lui va fi întru mulțime de popoare"[24].

„Să nu socoteşti, îi spune Iacov, că din întîmplare am făcut asta, nici din neştiinţă. Ştiu! Văd mai dinainte cele ce vor fi în viitor şi de aceea l-am binecuvîntat pe el aşa. Chiar dacă prin naştere Manase este întîiul născut, totuşi *cel mai tînăr va fi mai mare decît el și sămînța lui va fi întru mulțime de neamuri*".

Toate acestea s-au făcut ca să arate că din Efraim se va naşte un împărat. De aceea Iacov i-a binecuvîntat aşa, ca să vestească mai dinainte ce va fi mai tîrziu.

Și i-a binecuvîntat pe ei zicînd: „Întru voi se va binecuvînta Israil; și se va zice: Să te facă Dumnezeu ca pe Efraim și pe Manase". Și a pus pe Efraim înaintea lui Manase[25].

„Vor fi aşa de străluciţi amîndoi, a spus Iacov, că toţi se vor ruga să ajungă străluciţi ca ei; totuşi Efraim va fi mai mare ca Manase".

Iată cum harul lui Dumnezeu i-a arătat lui Iacov viitorul, iar el, mişcat de duh profetic, a binecuvîntat aşa pe copiii lui Iosif. Le-a văzut ca prezente pe cele ce aveau să fie după atîta vreme; aşa le-a văzut, ca şi cum ar fi fost sub ochii lui. Că în asta stă profeţia. După cum ochii trupului nu pot vedea altceva decît cele ce se văd, tot aşa şi ochii credinţei, văd pe cele ce vor fi mai tîrziu, după multe generaţii. Şi veţi cunoaşte asta mai bine din binecuvîntările pe care Iocov le-a făcut propriilor lui copii.

---

23. *Fac.*, 48, 16.
24. *Fac.*, 48, 17–19.
25. *Fac.*, 48, 20.

Dar ca să nu lungesc prea mult cuvîntul şi să vă obosesc mult, mulţumindu-ne cu cele spuse, să păstrăm binecuvîntarea copiilor lui Iacov pentru cuvîntul următor, rugînd dragostea voastră să imitaţi pe dreptul acesta şi să lăsaţi copiilor voştri nişte moşteniri ca acestea, care nu pot fi nicicînd vătămate. Moştenirile de bani au adus adeseori peste moştenitori pierzare, uneltiri şi mare primejdie. Moştenirea, pe care vă sfătuiesc s-o lăsaţi copiilor voştri, nu are astfel de primejdii. Este o comoară care nu se poate cheltui, este o comoară nefurată, este o comoară ce nu poate fi împuţinată nici de uneltirile oamenilor, nici de atacurile tîlharilor, nici de răutatea slugilor, nici de altceva de felul acestora. Comoara aceasta rămîne pururea, că e comoară duhovnicească, nesupusă uneltirilor omeneşti. Dacă cei ce o primesc vor voi să fie cu mintea trează, comoara aceasta merge cu ei în viaţa viitoare şi le pregăteşte mai dinainte corturile cele veşnice.

IV

Să nu ne străduim, dar, să adunăm bani, ca să-i lăsăm copiilor noştri, ci să-i învăţăm virtutea şi să chemăm peste ei binecuvîntarea lui Dumnezeu. Aceasta, aceasta e cea mai mare bogăţie, aceasta e bogăţia cea nespusă, cea necheltuită, care sporeşte în fiecare zi bogăţia noastră. Nimic nu-i egal cu virtutea, nimic nu-i mai puternic decît ea. Chiar de mi-ai vorbi de demnitate de împărat, de cel cu coroană pe cap! Dacă nu e virtuos, va fi mai ticălos decît un om îmbrăcat în zdrenţe. La ce poate folosi diadema sau porfira, dacă-i lipsit de virtute? Crezi, oare, că Stăpînul se uită la deosebirea de dregătorii? Crezi, oare, că ţine seamă de strălucirea persoanelor? Nu! Un singur lucru să căutăm: să săvîrşim fapte de virtute, ca să putem găsi deschise uşile îndrăznirii către El. Cel care n-a dobîndit aici pe pămînt îndrăznire către El, nu va avea parte nici pe lumea cealaltă de cinste şi de îndrăznire.

Lucrul acesta să-l urmărim cu toţii. Să învăţăm pe copiii noştri să pună virtutea mai presus de orice şi să socotească bogăţia o nimica. Aceasta, da, aceasta este adeseori piedică în calea virtuţii, cînd tînărul nu ştie să se folosească de bani cum trebuie. Şi după cum copiii cei mici adeseori se rănesc cînd umblă cu cuţite sau săbii, pentru că nu ştiu să le folosească cum trebuie — de aceea mamele nici nu-i lasă să pună mîna pe ele — tot aşa şi tinerii cad în mari primejdii, cînd primesc moştenire de averi şi nu vor să le întrebuinţeze cum trebuie. Cu ele îşi adună povară de păcate. Din ele se nasc desfătările, plăcerile ruşinoase şi nenumărate rele. Nu vreau să spun că numai averile-s de vină, ci că de vină sînt cei care moştenesc averile şi nu ştiu să se folosească cum trebuie de ele. De aceea un înţelept spunea: „*Bună este bogăţia la cel ce nu are păcat*"[26]. Avraam a fost bogat, Iov a fost tot bogat; şi nu numai că bogăţia nu le-a adus vreo pagubă, ci dimpotrivă, i-a făcut şi mai străluciţi.

---

26. *Inţ. Sir.*, 13, 29.

– Pentru ce?

– Pentru că n-au folosit bogăţia numai pentru folosul şi desfătarea lor, ci şi pentru ajutorarea celorlalţi. Au uşurat sărăcia celor nevoiaşi, au deschis casa lor oricărui străin. Ascultă ce spune unul din ei! „*N-am lăsat pe nimeni să iasă din casa mea cu sînul deşert*[27]*; iar pe cei neputincioşi, dacă erau în nevoi, nu i-am dezamăgit*"[28]. Şi nu i-a ajutat numai cu bani pe cei nevoiaşi, ci şi cu purtarea sa de grijă. „*Eram*, spune Iov, *picior şchiopilor şi ochi orbilor*[29]*; dintre dinţi am scos prada*"[30]. Iată-l pe Iov, că avea grijă şi de cei nedreptăţiţi, dar ţinea şi betegilor loc mădularelor lor betejite.

Ar trebui ca noi cu toţii să-l imităm pe Iov; pe omul care a arătat atîta filosofie înainte de darea legii, înainte de venirea harului, pe omul care a arătat o atît de mare filosofie fără dascăl, fără înaintaşi virtuoşi, ci el, de la sine, cu ajutorul judecăţii lui drepte a ajuns la această bună vieţuire. Că fiecare din noi are sădită în firea lui cunoaşterea virtuţii. Şi nimeni n-ar pierde-o vreodată, dacă n-ar voi, din pricina trîndăviei, să-şi vîndă nobleţea sufletului său.

Facă Dumnezeu ca noi toţi să îmbrăţişăm virtutea, să o săvîrşim cu toată grija, ca să avem parte şi de bunătăţile făgăduite celor ce-L iubesc pe El, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

27. *Iov*, 31, 35.
28. *Iov*, 31, 16.
29. *Iov*, 29, 15.
30. *Iov*, 29, 17.

OMILIA LXVII

Şi a zis Israil lui Iosif:
„Iată eu mor şi va fi Dumnezeu cu voi
şi vă va întoarce Dumnezeu din pămîntul acesta
în pămîntul părinţilor voştri.
Iar eu, mai mult decît fraţilor tăi,
ţie îţi voi da în chip deosebit Sechima,
pe care am luat-o cu sabia mea
şi cu arcul"[1].

I

În cuvîntul de mai înainte vă făgăduisem să termin istoria vieţii lui Iacov; dar din pricina lungimii cuvîntului nu mi-am putut împlini făgăduinţa. De aceea vreau să vă vorbesc astăzi de cele ce rămăseseră nespuse atunci, ca astfel cu harul lui Dumnezeu, să termin acum.

Dar, înainte de a începe cuvîntul de învăţătură, trebuie neapărat să arăt dragostei voastre pînă unde a mers cuvîntul nostru. Ştiţi negreşit şi vă amintiţi că atunci cînd dreptul Iacov a vrut să binecuvînteze pe copiii lui Iosif, a luat pe Efraim înaintea lui Manase. Tatăl lor s-a supărat, dar Iacov i-a zis: *„Ştiu, fiule! Şi acesta va fi popor şi acesta se va înălţa; dar fratele lui mai tînăr va fi mai mare decît el şi sămînţa lui va fi întru mulţime de popoare". Şi i-a binecuvîntat în ziua aceea, zicînd: „Întru voi se va binecuvînta Israil; şi se va zice: Să te facă Dumnezeu ca pe Efraim şi Manase". Şi a pus pe Efraim înaintea lui Manase*[2]. Cînd am ajuns aici, am pus capăt cuvîntului de învăţătură, ca să nu îngreuiez mintea voastră cu mulţimea spuselor.

Dar, dacă vreţi, să mergem astăzi mai departe.

Şi a zis, spune Scriptura, *Israil lui Iosif: „Iată eu mor şi va fi Dumnezeu cu voi şi vă va întoarce Dumnezeu din pămîntul acesta în pămîntul părinţilor mei. Iar eu, mai mult decît fraţilor tăi ţie îţi voi da în chip deosebit Sechima, pe care am luat-o cu sabia mea şi cu arcul"*[3].

După ce a binecuvîntat pe fiii lui Iosif şi le-a prezis viitorul şi a pus pe cel mai tînăr înaintea celui mai în vîrstă, Iacov, vrînd să convingă pe Iosif că

1. *Fac.*, 48, 21–22.
2. *Fac.*, 48, 19–20.
3. *Fac.*, 48, 21–22.

n-a făcut la întîmplare ceea ce a făcut, ci a profeţit cele ce vor fi în viitor, îi spune că va muri, iar ei se vor întoarce din pămînt străin în Canaan, pămîntul părinţilor lor. Le dă bune nădejdi, ca să le uşureze aşteptarea. Că nimic nu uşurează atîta greutăţile din viaţă ca nădejdea.

Şi pentru a-i arăta lui Iosif şi pe patul său de moarte dragostea pe care o are pentru el, îi spune: *„Iar eu, mai mult decît fraţilor tăi ţie îţi voi da în chip deosebit Sechima"*. Aproape că îi spune cu aceste cuvinte aşa: „Astfel aceasta se va împlini negreşit, precum ţi-am proorocit; vă veţi întoarce şi veţi moşteni pămîntul părinţilor voştri, iar ţie îţi voi da ca moştenire cetatea sechimilor — în afară de ceea ce dau fraţilor tăi — *pe care am luat-o din mîna amoreilor cu sabia mea şi cu arcul"*.

Dar ce este asta? Iacov, prin cuvintele sale, socoteşte ale sale faptele săvîrşite de Simeon şi Levi asupra sechimilor, că de aceea a spus *„pe care am luat-o cu sabia mea şi cu arcul"*.

Aici pe bună dreptate cineva ar putea întreba:

—Pentru ce Iacov pune pe seama sa o faptă pe care acum o şi întăreşte, deşi este scris în Scriptură că o osîndise?[4].

—Dreptul Iacov nu se contrazice, ci îşi arată numai sufletul lui paşnic. Că cele săvîrşite de Simeon şi Levi au fost împotriva voinţei lui se vede de acolo că nu numai că nu i-a plăcut fapta lor, dar i-a şi ţinut de rău cînd au făcut-o. Dar acum vrînd să-şi arate dragostea sa pentru Iosif, îi dă lui Sechima *„pe care*, spune el, *am luat-o cu sabia mea şi cu arcul"*. „Da, spune Iacov, ei au luat-o; dar acum este în stăpînirea mea!" Deci dacă tatăl este stăpînul copiilor, apoi cu mult mai mult este stăpînul averilor lor; iar dacă e stăpîn, poate să le împartă cum vrea.

Aşadar, pentru că Iacov voia să-şi arate dragostea lui faţă de Iosif, a făcut-o nu numai prin binecuvîntarea lui Efraim şi Manase, ci şi prin aceea că i-a lăsat lui Iosif în chip deosebit ca moştenire Sechima.

„Şi Iacov, spune Scriptura, *a chemat pe fiii lui şi le-a zis: Adunaţi-vă ca să vă spun ce vă va întîmpina pe voi în zilele cele mai de pe urmă. Adunaţi-vă şi ascultaţi pe Israil, tatăl vostru"*[5].

Uită-te la priceperea dreptului! Pentru că a ştiut mai dinainte timpul sfîrşitului său, şi-a chemat la el pe toţi copiii lui şi le-a spus: *„Adunaţi-vă ca să vă spun mai dinainte ce vă va întîmpina pe voi în zilele cele mai de pe urmă. Adunaţi-vă şi ascultaţi pe Israil, tatăl vostru.* Veniţi şi aflaţi de la mine, nu cele de acum, nu cele ce vor fi după puţină vreme, ci cele ce vor fi în zilele cele mai de pe urmă. Şi acestea vi le spun nu de la mine, ci de la Duhul Sfînt care mă inspiră. De aceea vă voi spune mai dinainte cele ce vor fi mai tîrziu, după multe generaţii. Acum cînd părăsesc acestă viaţă, vreau să sap în fiecare din voi, ca într-o coloană de aramă, amintirea aceasta".

4. *Fac.*, 34, 30.
5. *Fac.*, 49, 1–2.

Uită-te la drept! După ce a adunat pe copiii lui, îi așează în ordinea nașterii lor; apoi dă fiecăruia sau blestemul sau binecuvîntarea potrivită. Și în aceasta își arată Iacov covîrșitoarea lui virtute. Și începe cu cel dintîi:

„*Ruben*, spune Iacov, *cel întîi-născut, tăria mea și începutul fiilor mei, aspru te-ai purtat, aspru și semeț*"[6].

Uită-te cît de mare e înțelepciunea dreptului Iacov! Vrînd să-l învinuiască și mai mult, i-a vorbit mai întîi de însușirile firești care erau în el: de întîietatea de care s-a bucurat, că a fost început al fiilor lui și s-a bucurat de vrednicia de întîi-născut; apoi îi gravează, ca într-o coloană de aramă, păcatele făcute cu voința, pentru a ne arăta că nu ne sînt de nici un folos însușirile firești, dacă nu sînt însoțite de faptele voinței noastre libere; că acestea aduc aupra noastră fie lauda, fie blamul.

„*Aspru te-ai purtat, aspru și semeț*".

„Prin nesăbuința ta, ai îndepărtat de la tine vrednicia pe care ți-o dădeau însușirile firii".

Apoi Iacov lasă în scris și felul păcatului, pentru ca învinuirea adusă lui să fie cea mai mare lecție, ca cei de mai tîrziu să nu mai săvîrșească păcatul lui.

„*Semețitu-te-ai; să nu fierbi ca apa; că te-ai suit, spune Iacov, în patul tatălui tău; atunci ai spurcat așternutul, pe care te-ai suit*"[7].

Vorbește de legăturile lui cu Bala.

II

Iată că, prin priceperea dăruită lui de Duhul, Iacov a hotărît mai dinainte ceea ce avea să legiuiască Moise, anume că nu e îngăduit să trăiască și tatăl și fiul cu aceeași femeie[8]. Aceasta a oprit-o Iacov prin cercetarea fiului său: „*Ai spurcat așternutul*, urcîndu-te în patul tatălui tău. Ai făcut o faptă nelegiuită. De aceea, pentru că *te-ai semețit așa, să nu fierbi ca apa.* O astfel de faptă nu-ți va fi de nici un folos, pentru că, fără să-ți fie rușine de tatăl tău, i-ai spurcat patul".

Duhul cel Sfînt a rînduit ca această vină să rămînă scrisă, pentru ca generațiile viitoare să nu mai săvîrșească păcatul acesta și pentru ca toți cei ce aud cuvintele lui Iacov spuse lui Ruben să se învețe și să știe lămurit, că nu le sînt de nici un folos însușirile firii, dacă nu sînt însoțite de fapte de voință, de fapte de virtute.

Apoi, după ce a țintuit pe stîlpul infamiei din destul acestă nelegiuită faptă a lui Ruben, vine la Simeon și Levi.

„*Simeon și Levi, care au împlinit nedreptatea voii lor*"[9].

Cearta pe care au iscat-o pentru sora lor, i-a împins la nedreptatea aceea. Iar Iacov, pentru a arăta că fără știrea lui și-au dus la îndeplinire gîndul, zice:

6. *Fac.*, 49, 3.
7. *Fac.*, 49, 3-4.
8. *Lev.*, 18, 8.
9. *Fac.*, 49, 5.

„În sfatul lor să nu vină sufletul meu și pe adunarea lor să nu se reazeme dragostea mea“[10].

„Doamne ferește, spune Iacov, eu n-am luat parte la sfatul lor, nici nu m-am învoit cu cele făcute nedrept de ei. Că în mînia lor au ucis oameni. Mînia lor a fost necugetată. Chiar dacă Sihem a păcătuit, dar nu era nevoie să fie uciși toți“.

„Și în pofta lor au tăiat vinele taurului“[11].

Vorbește aici de fiul lui, Emor, pe care l-a numit taur din pricina vîrstei lui înfloritoare. După ce a vorbit de faptele lor, adaugă blestemul și zice:

„Blestemată este mînia lor, că a fost silnică; și iuțimea lor, că a fost crudă!“[12].

Vorbește aici de viclenia de care s-au folosit Simeon și Levi ca să-i înșele și astfel să-i ucidă pe sechimi cu viclenie. „*Silnică este mînia lor*, spune Iacov, îndrăzneață, nesocotită. Și iuțimea lor, crudă. Tocmai cînd sechimii socoteau că s-au împăcat, atunci și-au arătat cei doi frați cumplita lor iuțime și s-au purtat cu ei ca niște dușmani“.

Și după ce a vorbit de păcatele lor, le prezice și pedeapsa ce-i așteaptă pentru acest păcat:

„Îi voi împărți întru Iacov și-i voi risipi întru Israil“[13].

„Se vor risipi, spune Iacov, în toate părțile pentru ca toți să afle că pentru păcatul pe care l-au făcut suferă ei risipirea aceasta“.

„Iuda, pe tine te vor lăuda frații tăi“[14].

Binecuvîntarea dată lui Iuda este tainică, pentru că ne prezice toate cele cu privire la Hristos; Iacov spune: „*Iuda, pe tine te vor lăuda frații tăi*“, pentru că din această seminție avea să se nască Hristos, potrivit rînduielii întrupării; de aceea Iacov, mișcat atunci de Duhul cel Sfînt, prezice prin cele spuse lui Iuda nu numai pogorîrea la oameni a Stăpînului ci și taina și crucea și îngroparea și învierea; cu un cuvînt pe toate.

„Iuda, pe tine te vor lăuda frații tăi. Mîinile tale pe spatele vrăjmașilor tăi și ți se vor închina ție fiii tatălui tău“[15].

Arată supunerea, pe care toți o vor împlini.

„Pui de leu, Iuda. Din vlăstar, fiul meu, te-ai înălțat“[16].

Iacov prezice împărăția lui Hristos. Totdeauna Scriptura are obiceiul să închipuiască puterea împărătească prin chipul acestui animal.

„Culcîndu-te ai adormit ca un leu și ca un pui de leu. Cine-l va deștepta pe el?“[17].

Vorbește aici de cruce și de îngropare.

10. *Fac.*, 49, 6.
11. *Fac.*, 49, 6.
12. *Fac.*, 49, 7.
13. *Fac.*, 49, 7.
14. *Fac.*, 49, 8.
15. *Fac.*, 49, 8.
16. *Fac.*, 49, 9.
17. *Fac.*, 49, 9.

„Cine-l va deștepta pe el? După cum nimeni nu ar îndrăzni să deștepte pe un leu sau pe un pui de leu, care doarme, tot așa și Iacov spune: *„Ai dormit ca un leu și ca un pui de leu. Cine-l va deștepta pe el?"*. El este Cel Ce a spus: *„Putere am să pun sufletul meu și putere am să-l iau iarăși"*[18].

Apoi arată lămurit și timpul cînd, potrivit rînduielii întrupării, va veni Hristos.

„Nu va lipsi domn din Iuda, nici povățuitor din coapsele lui pînă nu va veni Cel Căruia Îi este gătită. Și El va fi așteptarea neamurilor"[19].

„Religia iudaică și regii dintre iudei, spune Iacov, vor fi pînă cînd va veni Acela". Și bine a spus Iacov, *„pînă va veni, Cel Căruia Îi este gătită.* Aceluia Căruia Îi este gătită împărăția, pentru că *Acela va fi așteptarea neamurilor"*. Iată că vorbește și de mîntuirea neamurilor: *„Și Acela va fi așteptarea neamurilor"*. Că neamurile așteaptă venirea Lui.

„Care va lega de viță, spune Iacov, *mînzul Său și de mlădiță mînzul asinei lui"*[20].

Prin mînz prezice iarăși venirea neamurilor la Hristos. Asinul este un animal necurat. De acea Iacov spune: „Va aduce la el acele neamuri necurate tot așa de ușor pe cît de ușor legi un mînz de o mlădiță de vie". Prin aceste cuvinte Iacov face aluzie și la covîrșitoarea putere a lui Hristos și la marea supunere a neamurilor. Că tare îmblînzit trebuie să fie asinul, ca să sufere să fie legat de mlădița de vie. Hristos a asemănat învățătura Sa cu vița de vie: *„Eu sînt vița cea adevărată, iar Tatăl Meu este lucrătorul"*[21]. Iar Iacov a numit mlădițe poruncile și legile lui Hristos, pentru că ele sînt ușoare. De pe atunci a prezis că neamurile vor fi mai ascultătoare decît iudeii.

„Și va spăla în vin haina Lui și în sînge de strugure veșmîntul Lui"[22].

III

Iată că ne dezvăluie aici toată taina. Cei botezați înțeleg spusele acestea ale lui Iacov: *„Va spăla în vin haina Lui"*.

Prin *„haină"* socot că a vorbit de trupul pe care a binevoit să-l poarte pentru taina întrupării. Iar ca să cunoști mai bine ce a vrut să spună prin cuvîntul: *„vin"*, a adăugat: *„și în sînge de strugure veșmîntul Lui"*. Iată că prin cuvîntul *„sînge"* ne-a dezvăluit junghierea lui Hristos și crucea și toată iconomia tainelor.

„Mai frumoși sînt ochii lui decît vinul și dinții lui mai albi decît laptele"[23].

Prin metafora vinului și a ochilor a vrut să ne arate strălucirea Lui; iar prin cuvintele: *„Și dinții lui mai albi decît laptele"*, a arătat dreptatea și strălucirea Judecătorului. Că n-a vrut să arate altceva prin cuvintele: *„dinți"*

18. *Ioan*, 10, 18.
19. *Fac.*, 49, 10.
20. *Fac.*, 49, 11.
21. *Ioan*, 15, 1.
22. *Fac.*, 49, 11.
23. *Fac.*, 49, 12.

şi „*lapte*", decît că scaunul său de judecată va fi alb şi luminos, aşa cum sînt dinţii şi laptele.

„*Zabulon*, spune Iacov, *va locui lîngă mare; şi el la limanul corăbiilor şi se va întinde pînă la Sidon*"[24].

Iată că şi acestuia îi prezice unde-şi va avea locuinţa şi că se va întinde pînă la Sidon.

„*Isahar a poftit binele, odihnindu-se în mijlocul părţilor trase la sorţi. Şi văzînd că e bună odihna şi că pămîntul este gras, a supus umărul său la muncă şi a ajuns lucrător de pămînt*"[25].

Îl laudă pe Isahar că a ales lucrarea pămîntului şi că a preferat înaintea celorlalte îndeletniciri munca pe ogoare.

„*Dan va judeca pe poporul lui, ca o singură seminţie în Israil. Şi să fie Dan şarpe pe cale, pîndind în cărare şi muşcînd călcîiul calului; şi va cădea călăreţul pe spate, aşteptînd mîntuirea Domnului*"[26].

Se cuvine să ne minunăm şi să ne uimim de dreptul acesta, că a prezis cu ochii Duhului copiilor săi toate şi a spus fiecăruia mai dinainte cele ce se vor întîmpla fiecăruia; că a prezis de pe acum cele ce aveau să fie după multă vreme.

„*Gad, încercare îl va încerca pe el; dar el pe acela îl va încerca la picioare. Aşer, grasă e pîinea lui; şi el va da hrană conducătorilor. Neftalim, rădăcină aleasă, frumuseţe care creşte în odraslă*"[27].

Şi după ce le-a vorbit acestora pe scurt, vine la Iosif şi îi spune:

„*Iosif, fiu mărit, fiu pizmuit; Iosif, fiu mărit, fiul meu mai tînăr*"[28].

„Pizmuit, îi spune Iacov, ai fost chiar de la început".

„*Asupra căruia sfătuindu-se, l-au ocărît*"[29].

Vorbeşte de înţelegerea fraţilor împotriva lui Iosif. Iacov spune acum ceea ce spusese Scriptura mai sus, că pîră rea au dus lui Iacov fraţii împotriva lui Iosif[30]. Acum vorbeşte de această pîră şi zice:

„*Asupra căruia sfătuindu-se, l-au ocărît şi l-au pîndit domnii săgetătorilor*"[31].

Face aluzie la gîndul lor ucigaş.

„*Şi a sfărîmat cu tărie arcele lor*"[32].

Iată că după ce a spus cele îndrăznite împotriva lui Iosif de fraţii lui, le spune şi ce li s-a întîmplat lor.

„*A sfărîmat arcele lor şi au slăbit vinele braţelor mîinilor lor*"[33].

24. *Fac.*, 49, 13.
25. *Fac.*, 49, 14—15.
26. *Fac.*, 49, 16—18.
27. *Fac.*, 49, 19—21.
28. *Fac.*, 49, 22.
29. *Fac.*, 49, 23.
30. *Fac.*, 37, 2.
31. *Fac.*, 49, 23.
32. *Fac.*, 49, 24.
33. *Fac.*, 49, 24.

Fraţii lui au încercat să-l ucidă; şi, atît cît le-a stat în putinţă, cu voinţa l-au şi ucis; dar şi arcele lor au fost sfărîmate, iar vinele lor slăbite. Oare n-au păţit aşa, cînd au auzit pe Iosif spunîndu-le: *„Eu sînt fratele vostru Iosif, pe care l-aţi vîndut în Egipt!"*[34]. Atunci mai cu seamă, atunci li s-au slăbit vinele lor.

„Prin mîna Puternicului lui Iacov. De acolo Cel Ce a întărit pe Israil, de la Dumnezeul tatălui tău. Şi ţi-a ajutat ţie Dumnezeul meu"[35].

„Cel Ce a slăbit vinele lor este Cel puternic, spune Iacov. El, Dumnezeul meu, El te-a ajutat".

Uită-te cu ce iubire curată iubeşte Iacov pe Stăpîn! Spune că Însuşi Stăpînul lumii este Dumnezeul său, nu ca să-I mărginească puterea Sa, nici ca să-L lipsească de stăpînirea lumii, ci ca să-şi arate dragostea sa de Dumnezeu.

„Şi te-a binecuvîntat cu binecuvîntarea cerului de sus"[36].

„Nu numai că Dumnezeu te-a ajutat, ci şi *te-a binecuvîntat cu binecuvîntarea pămîntului care are toate pentru binecuvîntarea sînului şi a pîntecelui, pentru binecuvîntarea tatălui tău şi a maicii tale. S-a întărit mai mult decît binecuvîntarea munţilor celor întăriţi şi decît dorinţele colinelor celor veşnice"*[37].

Dreptul Iacov face aici aluzie la slava, la strălucirea şi la domnia lui peste Egipt; iar prin cuvintele: „*munţi*" şi „*coline*" arată înălţimea şi puterea lui Iosif, anume că s-a urcat pînă la cea mai înaltă culme a conducerii.

„Aceste binecuvîntări vor fi pe capul lui Iosif şi pe creştetul fraţilor, al căror povăţuitor este"[38].

„Aceste binecuvîntări vor fi pe capul tău", îi spune Iacov.

„Veniamin, lup răpitor; dimineaţa va mînca şi spre seară va împărţi mîncarea"[39].

Preveseşte aici Iacov cele ce se vor întîmpla după puţină vreme; că Veniamin, ca un lup, se va repezi să răpească, ucigînd şi făcînd nenumărate rele.

Şi după ce a dat tuturor fiilor lui binecuvîntări potrivite

„i-a binecuvîntat pe fiecare potrivit binecuvîntării lui, cu care i-a binecuvîntat pe ei"[40].

În loc: A prezis fiecăruia cele ce trebuia şi a spus mai dinainte cele ce se vor întîmpla fiecărei seminţii.

Şi după ce le-a spus cele zise lui de Duhul, a adăugat:

„Eu mă voi adăuga poporului meu; iar voi să mă îngropaţi cu părinţii mei"[41].

---

34. *Fac.*, 45, 4.
35. *Fac.*, 49, 24–25.
36. *Fac.*, 49, 25.
37. *Fac.*, 49, 25–26.
38. *Fac.*, 49, 26.
39. *Fac.*, 49, 27.
40. *Fac.*, 49, 28.
41. *Fac.*, 49, 29.

IV

Cu porunca aceasta Iacov le-a dat fiilor lui cea mai mare mîngîiere, că s-au gîndit că dreptul nu le-ar fi dat porunca aceasta, dacă negreşit n-ar fi ştiut de întoarcerea lor şi de scăparea lor din robia egipteană.

Le spune apoi şi unde să-l îngroape:

„În peştera, care este în ţarina lui Efron Heteul“[42].

„Şi acestea zicînd, a încetat de a porunci fiilor lui. Şi ridicînd Iacov picioarele lui pe pat, a murit şi s-a adăugat la poporul său“[43].

Iată că şi moartea dreptului Iacov este plină de mare minune. După ce a dat acele porunci fiilor săi, spune Scriptura, Iacov şi-a întins picioarele pe pat ca şi cum aştepta cu bucurie moartea. Astfel, după ce a poruncit totul, *„ridicînd picioarele“* în loc de: întinzînd, cum ar spune cineva, *„a murit“* şi-a terminat viaţa şi *„s-a adăugat la poporul său“*.

„Şi căzînd, spune Scriptura, *Iosif pe faţa tatălui său, a plîns pe el şi l-a sărutat“*[44].

Ai văzut dragoste de copil? Ai văzut dragoste înflăcărată? După ce i-a ieşit sufletul lui Iacov, Iosif *„a căzut pe faţa tatălui său, l-a sărutat şi a plîns pe el“*.

După aceasta Iosif s-a grăbit să aducă la împlinire poruncile tatălui său. Deocamdată

„a poruncit groparilor să îngroape pe tatăl lui. Şi el l-a jelit patruzeci de zile de la îngropare, iar Egiptul şaptezeci de zile“[45].

Şi după ce au fost îndeplinite toate cele legiuite, Iosif i-a făcut cunoscut lui Faraon şi celor cu el cele poruncite de tatăl său şi a zis:

„M-a jurat tatăl meu, zicînd: În mormîntul pe care mi l-am săpat în pămîntul Canaan, acolo să mă îngropi. Acum, dar, să mă duc să îngrop pe tatăl meu şi mă voi întoarce“[46].

„Se cuvine, spune Iosif, să fie împlinite cele ce mi-a poruncit tatăl meu. După ce-i voi împlini poruncile lui, mă voi întoarce“. Auzind acestea Faraon a încuviinţat.

„Şi s-a dus Iosif, spune Scriptura, *să îngroape pe tatăl lui; şi s-au dus cu el toate slugile lui Faraon. Şi şi-au lăsat rudele şi boii şi oile. Şi s-au dus cu el care şi călăreţi şi s-a făcut tabără mare foarte“*[47].

Iată cît de mare rîvnă arată egiptenii în cinstea lui Iosif; şi au mers împreună cu Iosif, încît au făcut tabără mare.

„Şi ajungînd în oarecare loc l-au plîns cu plîngere mare şi tare foarte. Şi a făcut plîngere tatălui său şapte zile. Şi au văzut locuitorii Canaanului şi

---

42. *Fac.*, 49, 30.
43. *Fac.*, 49, 33.
44. *Fac.*, 50, 1.
45. *Fac.*, 50, 2–3.
46. *Fac.*, 50, 5.
47. *Fac.*, 50, 7–9.

au zis: Jale mare este la egipteni. Şi de aceea au chemat numele locului Jalea Egiptului, care este dincolo de Iordan"[48].

Dar tu, iubite, cînd auzi acestea, nu trece peste ele cu nepăsare, ci gîndeşte-te la timpul în care s-au întîmplat şi scapă pe Iosif de orice vină. Nu erau încă sfărîmate porţile iadului, nici nu erau încă rupte legăturile morţii şi nici moartea nu se numea adormire. Cei vechi făceau asta, pentru că se temeau de moarte. Dar acum, datorită harului lui Dumnezeu, ne bucurăm şi ne veselim, pentru că moartea este somn, sfîrşitul vieţii adormire, pentru că sîntem încredinţaţi pe deplin de înviere, pentru că ne mutăm de la viaţă la viaţă. Dar pentru ce spun eu de la viaţă la viaţă? De la o viaţă mai rea la una mai bună, de la o viaţă trecătoare la una veşnică, de la o viaţă pămîntească la una cerească.

„*Şi plinind Iosif toate, s-a întors în Egipt, el şi fraţii lui şi cei care s-au dus cu el*"[49].

Dar iată că acum, după ce s-au întors, îi cuprinde teama pe fraţii lui Iosif şi frica le zguduie mintea.

„*Văzînd fraţii lui Iosif că a murit tatăl lor, au spus: Nu cumva să ţină minte Iosif răutatea noastră şi să ne plătească toate relele cîte i-am făcut lui*"[50].

Frică mare le-a tulburat sufletul! Pişcaţi de conştiinţă nu ştiau ce să facă. De aceea spune Scriptura că după moartea tatălui lor, temîndu-se ca nu cumva Iosif să-i răsplătească după cum meritau pentru cele ce i-au făcut,

s-au dus la Iosif şi i-au zis: „Tatăl tău te-a jurat înainte de sfîrşitul lui zicînd: Spuneţi lui Iosif: Iartă-le lor nedreptatea şi păcatul lor"[51].

Iată că iarăşi fraţii lui Iosif se învinuiesc singuri! Vezi cît de puternică este mustrarea conştiinţei! „Ştiţi, deci, că aţi făcut nedreptate şi păcat! Ştiţi că aţi făcut rău!".

„*Şi acum iartă nedreptatea slugilor Dumnezeului tatălui tău*"[52].

Vezi, că fără să-i silească cineva, ei singuri se învinuiesc şi spun: „Tatăl tău a spus: Iartă-i, că ţi-au făcut rău! Iartă nedreptatea slugilor Dumnezeului tatălui tău!".

Dar minunatul acesta bărbat, acest om atît de virtuos, aşa de puţin se gîndea să le plătească pentru relele ce i-au făcut, încît a plîns la cuvintele lor.

Şi a plîns Iosif pe cînd grăiau ei cu el. Şi venind la dînsul, i-au zis: „Iată noi îţi sîntem robi"[53].

Iată cît de mare este virtutea, cît de puternică, cît de biruitoare şi cît de slab este păcatul! Iată, omul, care a suferit atîtea, împărăţeşte, iar cei care au făcut rău fratelui său roagă pe cel vîndut de ei rob să-i fie robi!

48. *Fac.*, 50, 10–11.
49. *Fac.*, 50, 12.
50. *Fac.*, 50, 15.
51. *Fac.*, 50, 16–17.
52. *Fac.*, 50, 17.
53. *Fac.*, 50, 17–18.

V

Dar ascultaţi cît de lipsit de răutate s-a purtat Iosif cu fraţii săi şi că vrea cu orice preţ să-i mîngîie şi să-i convingă că n-au păcătuit cu nimic faţă de el.

„Şi le-a zis: Nu vă temeţi, că al lui Dumnezeu sînt eu. Voi aţi plănuit rele împotriva mea, dar Dumnezeu a vrut cu mine spre bine, ca să fiu cum sînt azi, ca să hrănesc popor mult“[54].

„Nu vă temeţi deci, le spune el, nici nu fiţi neliniştiţi; *al lui Dumnezeu sînt eu* şi imit pe Stăpînul meu: caut să răsplătesc cu bine pe cei ce mi-au făcut rău, *că al lui Dumnezeu sînt eu*“. Apoi arătîndu-le de cîtă bunăvoinţă s-a bucurat din partea lui Dumnezeu, le zice: „Cu gînduri rele aţi lucrat voi faţă de mine, dar Dumnezeu le-a prefăcut pe toate în bine“.

De aceea şi Pavel zicea: *„Celor ce iubesc pe Dumnezeu toate le ajută spre bine“*[55]. A spus: *„toate“*.

—Ce înseamnă *„toate?“*.

—Înseamnă că preface în bine şi pe cele potrivnice şi pe cele ce par întristătoare. Aşa cum s-a întîmplat şi cu minunatul Iosif. Tocmai relele pricinuite de fraţii lui, tocmai acelea i-au adus împărăţia, pentru că iscusita înţelepciune a lui Dumnezeu a schimbat pe toate cele rele în bine.

„Ca să hrănesc popor mult“.

„Dumnezeu a schimbat pe toate acelea în bune, spune Iosif, nu numai pentru voi, ci şi ca să pot hrăni tot acest popor“.

„Şi le-a zis lor: Nu vă temeţi. Eu vă voi hrăni pe voi şi casele voastre. Şi i-a mîngîiat pe ei şi le-a grăit lor de la inimă la inimă“[56].

„Pentru ce vă temeţi? Eu vă voi da vouă hrană şi tuturor celor ce sînt cu voi“. *„Şi i-a mîngîiat pe ei şi le-a grăit lor de la inimă la inimă“*. Nu i-a mîngîiat aşa de mîntuială, ci s-a străduit mult de tot, ca să le alunge toată tristeţea lor.

„Şi a locuit Iosif în Egipt, el şi fraţii lui şi toată casa tatălui său. Şi a văzut Iosif pe copiii lui Efraim pînă în a treia generaţie. Şi a zis Iosif fraţilor lui, zicînd: Eu mor. Şi cu cercetare vă va cerceta pe voi Dumnezeu. Şi să luaţi cu voi oasele mele de aici“[57].

Iată că şi el le porunceşte la fel ca şi tatăl său să-i ducă oasele lui. Şi iată că iarăşi vrea să le întărească cugetul ca să aibă bune nădejdi că se vor întoarce. De aceea mai întîi le prezice: *„Vă veţi întoarce“*; şi după aceea le spune: *„Plecînd, să luaţi cu voi oasele mele“*. Nu în zadar, nici fără de rost a spus acestea, ci pentru că s-a gîndit la două lucruri. Unul, ca nu cumva egiptenii, înnebuniţi din pricina atîtor binefaceri primite de la Iosif, să înceapă să se închine trupului lui, pentru că ei uşor făceau din oameni dumnezei; al doilea, ca fraţii lui să fie pe deplin încredinţaţi că se vor întoarce în Canaan.

54. *Fac.*, 50, 19–20.
55. *Rom.*, 8, 28.
56. *Fac.*, 50, 21.
57. *Fac.*, 50, 22–25.

Dacă n-ar fi fost aceasta un lucru neîndoielnic, Iosif n-ar fi dat poruncă fraţilor să ducă cu ei oasele lui.

Şi avea să se vadă mai tîrziu un lucru nou şi minunat, ca poporul lui Israil să fie dus în pămîntul făgăduinţei şi să fie condus la întoarcere tocmai de cel care hrănise tot Israilul în Egipt!

„Şi a murit Iosif, fiind de o sută zece ani"[58].

–Pentru ce Scriptura a însemnat anii vieţii lui?

–Ca să afli cîţi ani i-a fost încredinţată conducerea Egiptului. Cînd era de şaptesprezece ani a ajuns în Egipt; cînd era de treizeci de ani a fost dus înaintea lui Faraon şi i-a tălmăcit visele. Deci optzeci de ani a condus Egiptul.

Ai văzut că răsplăţile au fost mai mari decît suferinţele, că bunătăţile au fost nenumărate? Treisprezece ani a suferit încercările, îndurînd robia, învinuirea aceea nelegiuită şi zilele grele din închisoare, dar pentru că a îndurat toate acestea mulţumind lui Dumnezeu, a primit îmbelşugate răsplăţi chiar în viaţa aceasta. Gîndeşte-mi-te că pentru acel puţin timp, suferit în robie şi în închisoare, a condus împărăţia vreme de optzeci de ani!

Că prin credinţă a făcut totul, că prin credinţă a poruncit mutarea oaselor lui, o spune Pavel. Ascultă ce spune: *„Prin credinţă Iosif cînd s-a săvîrşit a pomenit de ieşirea fiilor lui Israil"*[59]. Şi nu s-a mărginit la atîta, ci ca să afli pricina pentru care a poruncit să se facă mutarea oaselor sale, a zis: *„Şi a dat porunci cu privire la oasele sale"*[60].

Poate că am vorbit mult, dar iertaţi-mă. Acum, cînd am ajuns la sfîrşitul cărţii, aş vrea ca azi, sfîrşind de tîlcuit cartea, să închei şi cuvîntul şi să vă fac obişnuita mea rugăminte: Să vă aduceţi aminte de cele spuse; să imitaţi virtutea acestor drepţi; să vă purtaţi bine cu cei ce vă fac rău; să răbdaţi îndelung pe cei ce vă supără şi să fiţi curaţi trupeşte şi sufleteşte. Cu aceste virtuţi a atras dreptul Iosif asupra lui bunăvoinţa cea atît de mare a lui Dumnezeu.

Deci dacă vrem şi noi să atragem asupră-ne ajutorul cel de sus, să căutăm să fim virtuoşi. Aşa vom atrage asupra noastră şi harul Duhului, vom trece viaţa de aici fără dureri şi vom putea dobîndi şi bunătăţile cele viitoare, pe care facă Dumnezeu ca noi toţi să le dobîndim, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfîntul Duh, slavă, putere şi cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

---

58. *Fac.*, 50, 26.
59. *Evr.*, 11, 22.
60. *Evr.*, 11, 22.

INDICE SCRIPTURISTIC

Cifrele romane arată omilia, cifrele arabe arată capitolul omiliei.

Facere,

1, 1 = II, 1. 2; III, 1; IV, 3.
1, 1–2 = III, 1.
1, 1–5 = III, 1.
1, 2 = II, 4; III, 1; V, 3.
1, 3 = III, 2; IV, 3; VIII, 2; X, 7; XIII, 1.
1, 4 = III, 2. 3; IV, 3. 4.
1, 5 = III, 2. 3; IV, 2.
1, 6 = IV, 1. 2. 3; VIII, 2; XIII, 1; XLI, 5.
1, 7 = IV, 3.
1, 8 = IV, 3. 4. 6.
1, 9 = V, 1. 3; VIII, 2; XIII, 1.
1, 9–10 = V, 3.
1, 10 = X, 6; XIII, 3.
1, 11 = V, 4; VI, 4. 6; VII, 3; XIII, 1.
1, 12 = V, 4; X, 6.
1, 13 = V, 5.
1, 14 = VI, 1. 5; XIII, 1.
1, 14–15 = VI, 3.
1, 16 = VI, 3.
1, 16–18 = VI, 5.
1, 17 = XIII, 4.
1, 18 = VI, 5; X, 6; XIV, 4.
1, 19 = VI, 5.
1, 20 = VII, 3; VIII, 2; XIII, 1.
1, 20–21 = VII, 1.
1, 21 = X, 6.
1, 21–22 = VII, 4.
1, 23 = VII, 5.
1, 24 = VII, 5; XIII, 1. 3.
1, 25 = VII, 5.
1, 26 = VIII, 1. 3; IX, 1. 2. 3. 4; X, 1. 3; XIV, 4.
1, 27 = X, 1; XII, 4.
1, 27–28 = X, 3.
1, 28 = IX, 4; XXIII, 5; XXVI, 5; XXVII, 4; XXVIII, 4.
1, 29–30 = X, 5.
1, 31 = X, 5. 6. 7; XXIV, 5; XXIX, 3.
2, 2 = X, 7; XXIX, 3.
2, 3 = X, 7.
2, 4–6 = XII, 1.
2, 7 = XIII, 1.
2, 8 = VI, 5; XIII, 1. 3.
2, 9 = XIII, 4; XIV, 3.
2, 10–14 = XIII, 4.
2, 14 = XVII, 9.
2, 15 = XIV, 1; XV, 2.
2, 16 = XIV, 3; XV, 2.
2, 16–17 = I, 2; XIV, 3.
2, 17 = XX, 4.
2, 18 = XIV, 4; XV, 1. 2.
2, 19 = IX, 4; XIV, 4; XV, 1.
2, 20 = XIV, 5.
2, 20–22 = XV, 1.
2, 21 = XLIV, 5.
2, 22 = XV, 3.
2, 23 = XV, 3.
2, 23–24 = XV, 4.
2, 24 = XXXVIII, 5; XLV, 2; LVI, 1; LXVI, 2.
2, 25 = XV, 4; XVI, 1.
3, 1 = XI, 1; XVII, 7.
3, 2–3 = XVI, 3.
3, 4 = XVI, 3.
3, 4–5 = XVI, 3.
3, 5 = XVII, 5; XVIII, 2.
3, 6 = XVI, 3.
3, 6–7 = XVI, 4.
3, 8 = XVII, 1.
3, 8–10 = XXVIII, 1.
3, 9 = XVII, 3; XVIII, 6; XIX, 2.
3, 10 = XVII, 10.
3, 11 = XVII, 3. 5; XXX, 4.
3, 12 = XVII, 4.
3, 13 = XVII, 5.
3, 14 = XVII, 5. 9; XIX, 3.
3, 14–15 = XVII, 5.
3, 16 = VIII, 4; XVII, 7; XXIX, 7; LXVI, 2.
3, 17–19 = XVII, 9.
3, 18 = XXVII, 4; XXX, 4.
3, 19 = IX, 5; XVIII, 3; XX, 4; XXVI, 1.
3, 20 = XVIII, 1.
3, 20–22 = XVIII, 1.
3, 21 = XVIII, 1.
3, 22–23 = XXX, 4.
3, 24 = XVIII, 3.
4, 1 = XVIII, 4.
4, 2 = XVIII, 4; XXIX, 3.
4, 3 = XVIII, 4.
4, 3–4 = XVIII, 4.
4, 4 = XVIII, 5.
4, 4–5 = XVIII, 5.
4, 5 = XVIII, 5.
4, 6–7 = XVIII, 6.
4, 7 = XIX, 1; XXVI, 2.
4, 8 = XIX, 1; LXI, 2.
4, 9 = XIX, 2.
4, 10 = XIX, 2.
4, 11 = XIX, 2. 3.
4, 12 = XIX, 3.
4, 13 = XIX, 3.
4, 14 = XIX, 4.
4, 15 = XIX, 4.
4, 16 = XX, 1.
4, 17 = XX, 1.
4, 18 = XX, 1.
4, 19–21 = XX, 2.
4, 20 = XXIX, 3.
4, 21 = XXIX, 3.
4, 22 = XX, 2; XXIX, 3.
4, 23–24 = XX, 2.
4, 25 = XX, 4; XXI, 3.
4, 26 = XX, 4; XXI, 3; XXII, 3.
5, 1–2 = XXI, 1.
5, 3–5 = XXI, 2.
5, 9 = XXI, 4.
5, 12 = XXI, 4.
5, 15 = XXI, 4.
5, 18 = XXI, 4.
5, 21 = XXI, 4.
5, 22 = XXI, 4.
5, 23 = XXI, 4.
5, 24 = XXI, 4.
5, 25 = XXI, 5.
5, 28 = XXI, 5.
5, 29 = XXI, 5; XXXIX, 3; LI, 1.
5, 32 = XXI, 5; XXII, 1; XXIV, 1; XXV, 1.
5, 32–6, 1 = XXII, 1.
6, 1 = XXII, 2.
6, 2 = XXII, 2.
6, 3 = XXII, 3; XXIII, 4; XXV, 1. 6.
6, 4 = XXII, 4.

6, 5 = XXII, 4; XXIV, 1. 3; XXX, 4.
6, 6 = XXII, 5.
6, 6–7 = XXII, 5.
6, 7 = XXIII, 1; XXV, 6; XXX, 4.
6, 8 = XXII, 5; XXIII, 1.
6, 8–9 = XXIII, 1.
6, 9 = XXIII, 3; XXIV, 1; XXXIX, 3.
6, 10 = XXIV, 1.
6, 10–11 = XXIV, 1.
6, 11 = XXIII, 4; XXIV, 2; XXV, 6.
6, 12 = XXIV, 2; XXV, 6.
6, 13 = XXIV, 2. 3.
6, 14 = XXIV, 3.
6, 14–16 = XXIV, 3.
6, 17 = XXIV, 4.
6, 18 = XXIV, 4.
6, 19–20 = XXIV, 5.
6, 21 = XXIV, 5.
6, 22 = XXIV, 5.
7, 1 = XXIV, 5; XXVI, 3.
7, 1–5 = XXV, 1.
7, 2 = XXIV, 5.
7, 3 = XXIV, 5.
7, 4 = XXIV, 6; XXV, 6.
7, 5 = XXIV, 7.
7, 6 = XXV, 1.
7, 7–9 = XXV, 3.
7, 10–11 = XXV, 3.
7, 11–12 = XXV, 3.
7, 13–16 = XXV, 3.
7, 16 = XXV, 3.
7, 16–17 = XXV, 5.
7, 17–19 = XXV, 5.
7, 19–20 = XXV, 6.
7, 21–22 = XXV, 6.
7, 23 = XXV, 6.
7, 23–24 = XXV, 6.
7, 24 = XXVI, 2.
8, 1 = XXVI, 1. 2. 3.
8, 1–2 = XXVI, 3.
8, 3 = XXVI, 3.
8, 4–5 = XXVI, 4.
8, 6–7 = XXVI, 4.
8, 7 = XXVI, 4.
8, 8–9 = XXVI, 4.
8, 9 = XXVI, 4.
8, 10–11 = XXVI, 4.
8, 12 = XXVI, 4.
8, 13 = XXVI, 4.
8, 14 = XXVI, 5.
8, 15–16 = XXVI, 5.
8, 16 = XXVII, 1. 2. 4; XXVIII, 1.
8, 17–18 = XXVI, 5.
8, 19 = XXVII, 1. 2.
8, 20 = XXVII, 2; XXVIII, 2;
8, 20–21 = XXVII, 3.
8, 21 = XXVII, 4.
9, 1 = XXIX, 6.
9, 1–4 = XXVII, 4.
9, 5 = XXVII, 5.
9, 6 = XXVII, 5.
9, 7 = XXVII, 5.
9, 8 = XXVIII, 1.
9, 8–11 = XXVIII, 1.
9, 12 = XXVIII, 2.
9, 13 = XXVIII, 2.
9, 14–15 = XXVIII, 2.
9, 15 = XXVIII, 3.
9, 16 = XXVIII, 3.
9, 17 = XXVIII, 3.
9, 18–19 = XXVIII, 4.
9, 20–21 = XXIX, 1. 2. 3.
9, 22–23 = XXIX, 4.
9, 23 = XXIX, 4.
9, 24 = XXIX, 5.
9, 24–25 = XXIX, 6.
9, 25 = XXIX, 7.
9, 26 = XXIX, 7.
9, 27–28 = XXIX, 8.
10, 6 = XXIX, 8.
10, 8 = XXIX, 8.
10, 9 = XXIX, 8.
10, 11 = XXIX, 8.
10, 21 = XXX, 1.
10, 25 = XXX, 1. 4.
11, 1 = XXX, 1.
11, 2 = XXX, 1.
11, 3–4 = XXX, 2.
11, 5 = XXX, 3.
11, 6 = XXX, 3.
11, 7 = XXX, 4.
11, 8 = XXX, 4.
11, 9 = XXX, 4.
11, 31 = XXXI, 1.
11, 31–32 = XXXI, 3.
12, 1 = XXXI, 5; XXXII, 2; XXXVI, 1; XXXVII, 4; LI, 2.
12, 1–3 = XXXI, 3.
12, 2 = XXXII, 2. 4.
12, 4 = XXXI, 5; XXXIX, 1.
12, 5 = XXXI, 5.
12, 6 = XXXI, 6.
12, 7 = XXXII, 1. 2. 3. 4; XXXIII, 4; XXXVI, 2; XXXVIII, 2. 3.
12, 8 = XXXII, 3.
12, 9 = XXXII, 3.
12, 10 = XXXII, 3; LI, 1.
12, 11 = XXXVI, 2.
12, 11–13 = XXXII, 4.
12, 13 = XXXVI, 2.
12, 14–16 = XXXII, 6.
12, 17 = XXXII, 6.
12, 18 = XXXII, 7.
12, 18–19 = XXXII, 7.
12, 19 = XXXII, 7.
12, 20 = XXXII, 8; XXXIII, 1.
13, 1 = XXXII, 8.
13, 2–4 = XXXIII, 1.
13, 5–7 = XXXIII, 2.
13, 6 = XXXVI, 2.
13, 7 = XLVII, 1.
13, 8 = XXXIII, 2.
13, 9 = XXXIII, 2; XXXVI, 2.
13, 10 = XXXIII, 3; XXXIV, 2.
13, 11–12 = XXXI, 5; XXXIII, 4.
13, 13 = XXXIII, 4.
13, 14–15 = XXXIV, 1.
13, 15–16 = XXXIV, 2; XXXVI, 2.
13, 16 = XL, 1.
13, 17 = XXXIV, 3; LI, 2.
13, 18 = XXXIV, 4.
13, 19 = XXXIV, 4.
14, 1–2 = XXXV, 1.
14, 1–3 = XXXV, 3.
14, 4–7 = XXXV, 3.
14, 8–10 = XXXV, 3.
14, 10 = XXXV, 3.
14, 11–12 = XXXV, 3.
14, 13 = XXXV, 3. 6.
14, 14–16 = XXXV, 4.
14, 17 = XXXV, 4.
14, 18 = XXXV, 4; XXXVI, 3.
14, 19 = XXXVI, 3.
14, 19–20 = XXXV, 5.
14, 20 = XXXV, 5.
14, 21 = XXXV, 5; XXXVI, 3.
14, 22 = XXXVI, 3.

14, 22–23 = XXXV, 5; XXXVI, 3.
14, 24 = XXXV, 6.
15, 1 = XXXVI, 1. 3.
15, 2 = XXXVI, 4.
15, 3 = XXXVI, 4.
15, 4 = XXXVI, 4.
15, 5 = XXXVII; XXXIX, 2; XLVII, 1.
15, 5–6 = XXXVI, 4.
15, 6 = XXVII, 3; XXXVII, 1. 2.
15, 7 = XXXVII, 1.
15, 7–8 = XXXVII, 1.
15, 8 = XXXVII, 2.
15, 9 = XXXVII, 2.
15, 10 = XXXVII, 2.
15, 11–12 = XXXVII, 2.
15, 13–14 = XXXVII, 2.
15, 15 = XXXVII, 3.
15, 16 = XXVII, 3.
15, 17 = XXXVII, 4.
15, 18–21 = XXXVII, 4.
16, 1 = XXXVIII, 1.
16, 2 = XXXVIII, 1.
16, 3 = XXXVIII, 2.
16, 4 = XXXVIII, 4.
16, 5 = XXXVIII, 4.
16, 5–6 = XLVI, 1.
16, 6 = XXXVIII, 4. 5.
16, 7 = XXXVIII, 5.
16, 7–8 = XXXVIII, 5.
16, 8 = XXXVIII, 5.
16, 9 = XXXVIII, 5.
16, 10 = XXXVIII, 6.
16, 11 = XXXVIII, 6.
16, 12 = XXXVIII, 6.
16, 13–14 = XXXVIII, 6.
16, 15 = XXXVIII, 6.
16, 16 = XXXIX, 1.
17, 1 = XXXIX, 1. 2.
17, 1–3 = XXXIX, 2.
17, 3–6 = XXXIX, 2.
17, 7 = XXXIX, 3.
17, 8 = XXXIX, 3.
17, 9 = XXXIX, 3.
17, 10–11 = XXXIX, 4.
17, 11 = XXXIX, 4.
17, 12 = XXXIX, 4; XL, 1.
17, 14 = XXXIX, 4; XL, 1.
17, 15 = XL, 1.
17, 17 = XL, 1.
17, 19 = XL, 2.
17, 20 = XL, 2.
17, 21 = XL, 2.
17, 22 = XL, 4.
17, 23 = XL, 4; XLVIII, 5.
17, 24–25 = XL, 1.
17, 26 = XL, 4.
18, 1 = XLI, 3. 4.
18, 2 = XLI, 3.
18, 2–5 = XLI, 4.
18, 5 = XLI, 5.
18, 6 = XLI, 5.
18, 7 = XLI, 5. 6.
18, 8 = XLI, 6.
18, 9 = XLI, 6.
18, 10 = XLI, 6; XLV, 5.
18, 11 = XLI, 6.
18, 12 = XLI, 6.
18, 13 = XLI, 6.
18, 14 = XLI, 6; XLV, 5.
18, 15 = XLI, 6.
18, 16 = XLII, 1. 2.
18, 17 = XLII, 2.
18, 18–19 = XLII, 2.
18, 20 = XLIII, 5.
18, 20–21 = XLII, 3.
18, 22 = XLII, 4.
18, 23 = XLIV, 1.
18, 24–25 = XLII, 4.
18, 25 = XXV, 4.
18, 26 = XLII, 4.
18, 27 = XXXI, 2; XLII, 4.
18, 28 = XLII, 4.
18, 29 = XLII, 4.
18, 30 = XLII, 4.
18, 31 = XLII, 4.
18, 31 = XLII, 5.
18, 33 = XLII, 5.
19, 1 = XLIII, 1. 3.
19, 1–2 = XLIII, 1.
19, 2 = XLIII, 1.
19, 3 = XLIII, 3.
19, 4–5 = XLIII, 3.
19, 6–7 = XLIII, 4.
19, 7 = XLIII, 4.
19, 8 = XLIII, 4. 6.
19, 9 = XLIII, 5.
19, 10–11 = XLIII, 5.
19, 12 = XLIII, 5.
19, 13 = XLIII, 5.
19, 14–15 = XLIII, 6.
19, 15–16 = XLIII, 6.
19, 16 = XLIII, 6.
19, 16–17 = XLIII, 6.
19, 18–20 = XLIII, 6.
19, 19 = XLIII, 6.
19, 21 = XLIII, 6.
19, 22 = XLIII, 6.
19, 23 = XLIII, 6; XLIV, 1.
19, 24–25 = XLIII, 6.
19, 26 = XLIII, 6; XLIV, 1.
19, 27 = XLIV, 1.
19, 27–28 = XLIV, 1.
19, 29 = XLIV, 1.
19, 30 = XLIV, 4.
19, 31–32 = XLIV, 4.
19, 33 = XLIV, 4.
19, 34 = XLIV, 5.
19, 35 = XLIV, 5.
19, 36–38 = XLIV, 5.
20, 1 = XLV, 1.
20, 2 = XLV, 2.
20, 2–3 = XLV, 3.
20, 2–18 = XXIX, 2.
20, 4 = XLV, 3.
20, 5 = XLV, 3.
20, 6 = XLV, 3.
20, 7 = XLV, 3.
20, 8 = XLV, 3.
20, 9 = XLV, 4.
20, 9–10 = XLV, 4.
20, 11 = XLV, 4.
20, 12 = XLV, 4.
20, 13 = XLV, 4.
20, 14 = XLV, 4.
20, 15 = XLV, 5.
20, 16 = XLV, 5.
20, 17–18 = XLV, 5.
21, 1–2 = XLV, 5.
21, 3 = XLV, 5.
21, 4 = XLV, 5.
21, 5–6 = XLV, 5.
21, 6 = XLVI, 1.
21, 7 = XLV, 5; XLVI, 1.
21, 9–11 = XLVI, 1.
21, 10 = XLVI, 2; XLVII, 1.
21, 11 = XLVI, 1.
21, 12 = XLVI, 1; XLVII, 1; LI, 2.
21, 12–13 = XLVI, 2.
21, 13 = XLVII, 1.
21, 14 = XLVI, 2.
21, 14–15 = XVI, 5.
21, 15 = XLVI, 2.
21, 16 = XLVI, 2.
21, 17 = XLVI, 2.
21, 17–18 = XLVI, 2.

21, 19 = XVI, 5; XLVI, 2.
21, 20 = XLVI, 2. 4.
22, 1 = XLVII, 1.
22, 1 = XLVII, 1.
22, 3 = XLVII, 2.
22, 4–5 = XLVII, 2.
22, 5 = XLVII, 2.
22, 6 = XLVII, 2.
22, 7 = XLVII, 2.
22, 8 = XLVII, 2.
22, 9 = XLVII, 2.
22, 9–10 = XLVII, 2.
22, 10 = LIII, 2.
22, 11 = XLVII, 3.
22, 11–12 = XLVII, 3.
22, 12 = XLVII, 4.
22, 13 = XLVII, 3.
22, 14 = XLVII, 4.
22, 15–18 = XLVII, 4.
23, 1–2 = XLVIII, 1.
23, 3–4 = XLVIII, 1.
23, 5–6 = XLVIII, 1.
23, 6 = XLVIII, 1.
23, 13 = XLVIII, 1.
23, 19 = XLVIII, 1.
24, 1 = XLVIII, 2.
24, 2 = XLVIII, 2.
24, 3 = XLVIII, 2.
24, 3–4 = XLVIII, 2.
24, 5 = XLVIII, 3.
24, 6 = XLVIII, 3.
24, 7 = XLVIII, 3.
24, 8 = XLVIII, 3.
24, 9 = XLVIII, 3.
24, 10–12 = XLVIII, 3.
24, 12 = XLVIII, 3.
24, 13–14 = XLVIII, 3.
24, 18 = XLVIII, 4.
24, 20 = XLVIII, 4.
24, 21 = XLVIII, 4.
24, 22 = XLVIII, 4.
24, 23 = XLVIII, 4.
24, 24 = XLVIII, 4.
24, 25 = XLVIII, 4.
24, 26 = XLVIII, 4.
24, 27 = XLVIII, 4.
24, 28 = XLVIII, 4.
24, 29 = XLVIII, 4.
24, 31 = XLVIII, 4.
24, 32 = XLVIII, 4.
24, 32–33 = XLVIII, 4.
24, 33 = XLVIII, 5.
24, 34–36 = XLVIII, 5.
24, 37–38 = XLVIII, 5.
24, 39 = XLVIII, 5.
24, 40 = XLVIII, 5.
24, 41 = XLVIII, 5.
24, 42–44 = XLVIII, 5.
24, 45–46 = XLVIII, 5.
24, 47–48 = XLVIII, 5.
24, 49 = XLVIII, 5.
24, 50 = XLVIII, 5.
24, 51 = XLVIII, 5.
24, 52 = XLVIII, 6.
24, 53 = XLVIII, 6.
24, 54 = XLVIII, 6.
24, 55–56 = XLVIII, 6.
24, 57–60 = XLVIII, 6.
24, 61 = XLVIII, 6.
24, 63 = XLVIII, 6.
24, 64–65 = XLVIII, 6.
24, 65 = XLVIII, 6.
24, 66 = XLVIII, 6.
24, 67 = XLVIII, 6.
25, 19 = XLIX, 1.
25, 20 = XLIX, 1. 4.
25, 21 = XLIX, 1. 4.
25, 21–22 = L, 1.
25, 22 = L, 1.
25, 23 = L, 1; LIII, 1.
25, 25–26 = L, 1.
25, 26 = XLIX, 4.
25, 27 = L, 1; LIV, 3.
25, 28 = L, 1.
25, 29–31 = L, 1.
25, 32 = L, 1.
25, 33 = L, 1. 2.
25, 34 = L, 2.
26, 1 = LI, 1.
26, 2 = LI, 1.
26, 2–3 = LI, 1.
26, 3 = LI, 2; LII, 1.
26, 4 = LI, 2.
26, 5 = LI, 2.
26, 6 = LI, 3.
26, 7 = LI, 3.
26, 7–9 = LI, 3.
26, 9 = LI, 3.
26, 10 = LI, 3.
26, 11 = LI, 3.
26, 12 = LII, 1.
26, 12–13 = LII, 1.
26, 14 = LII, 1.
26, 15 = LII, 1.
26, 16 = LII, 1.
26, 17 = LII, 2.
26, 18–20 = LII, 2.
26, 20 = LII, 2.
26, 21 = LII, 2.
26, 22 = LII, 2.
26, 23–24 = LII, 3.
26, 24 = LII, 3; LV, 1.
26, 25 = LII, 3.
26, 26–27 = LII, 3.
26, 28–29 = LII, 3.
26, 30–31 = LII, 4.
26, 32–33 = LII, 4.
26, 34–35 = LIII, 1; LIV, 3.
27, 1 = LIII, 1.
27, 1–4 = LIII, 1.
27, 5–6 = LIII, 1.
27, 6–7 = LIII, 1.
27, 8–10 = LIII, 1.
27, 11–12 = LIII, 2.
27, 13 = LIII, 2.
27, 14–17 = LIII, 2.
27, 18–19 = LIII, 2.
27, 20 = LIII, 3.
27, 21 = LIII, 3.
27, 22–23 = LIII, 3.
27, 23–24 = LIII, 3.
27, 24 = LIII, 3.
27, 25 = LIII, 3.
27, 25–27 = LIII, 3.
27, 27–28 = LIII, 3.
27, 29 = LIII, 3.
27, 30 = LIII, 3.
27, 31 = LIII, 4.
27, 32 = LIII, 4.
27, 33 = LIII, 4.
27, 34 = LIII, 4.
27, 34–35 = LIII, 4.
27, 36 = LI, 1; LIII, 4.
27, 36–37 = LIII, 4.
27, 37 = LIII, 4.
27, 38 = LIII, 4.
27, 39 = LIII, 4.
27, 39–40 = LIII, 4.
27, 41 = LIII, 5.
27, 42 = LIV, 1.
27, 42–43 = LIV, 2.
27, 43–45 = LIV, 2.
27, 46 = LIV, 2.
28, 1–2 = LIV, 3.
28, 3–4 = LIV, 3.
28, 9 = LIV, 3.
28, 10–11 = LIV, 3.
28, 11–13 = LIV, 4.
28, 13–14 = LIV, 4.

28, 14 = LIV, 4; LVIII, 2.
28, 15 = LIV, 4; LV, 1; LVI, 3; LVII, 2. 3.
28, 16–17 = LIV, 4.
28, 18–19 = LIV, 4.
28, 20 = LIV, 5.
28, 21–22 = LIV, 5.
28, 22 = LVII, 3.
29, 1–10 = LV, 1.
29, 11–12 = LV, 1.
29, 12 = LV, 1.
29, 13 = LV, 1.
29, 14 = LV, 2.
29, 15 = LV, 1. 2.
29, 18 = LV, 2.
29, 20 = LV, 2.
29, 20–23 = LVI, 1.
29, 21 = LVI, 1.
29, 25–27 = LVI, 2.
29, 28 = LVI, 2.
29, 29 = LVI, 3.
29, 30 = LVI, 3.
29, 31–32 = LVI, 3.
29, 32 = LVI, 3.
29, 33 = LVI, 3.
29, 34 = LVI, 4.
29, 35 = LVI, 4.
30, 1 = XXXVIII, 1; LVI, 4.
30, 2 = LVI, 4.
30, 4–6 = LVI, 4.
30, 7–8 = LVI, 4.
30, 9–11 = LVI, 4.
30, 12 –13 = LVI, 4.
30, 14–15 = LVI, 5.
30, 15 = LVI, 5.
30, 16–18 = LVI, 5.
30, 19–20 = LVI, 5.
30, 21–24 = LVI, 5.
30, 25 = LVII, 1.
30 25–26 = LVII, 1.
30, 27 = LVII, 2.
30, 27–28 = LVII, 1.
30, 29–30 = LVII, 1.
30, 30 = LVII, 3. 6.
30, 31 = LVII, 1.
30, 32–33 = LVII, 1.
30, 34–36 = LVII, 2.
30, 36 = LVII, 2.
30, 37–39 = LVII, 2.
30, 40 = LVII, 2.
30, 41–43 = LVII, 2.
30, 43 = LVII, 2.
31, 1 = LVII, 2.
31, 2 = LVII, 2.
31, 3 = LVII, 2.
31, 4–5 = LVII, 2.
31, 5–9 = LVII, 2.
31, 9–12 = LVII, 3.
31, 13 = LVII, 3.
31, 14–16 = LVII, 3.
31, 17–18 = LVII, 3.
31, 19 = LVII, 4.
31, 20–21 = LVII, 4.
31, 22–23 = LVII, 4.
31, 24 = LVII, 4; LVIII, 2.
31, 24–26 = LVII, 4.
31, 26 = LVII, 5.
31, 27–28 = LVII, 5.
31, 29 = LVII, 5.
31, 30 = LVII, 5.
31, 31 = LVII, 5.
31, 32 = LVII, 5.
31, 32–35 = LVII, 5.
31, 36 = LVII, 6.
31, 37 = LVII, 6.
31, 38 = LVII, 6.
31, 38–40 = LVII, 6.
31, 41–42 = LVII, 7.
31, 43 = LVII, 7.
31, 44 = LVII, 7.
31, 45–47 = LVII, 8.
31, 47 = LVII, 8.
31, 49 = LVII, 8.
31, 50 = LVII, 8.
31, 51–53 = LVII, 8.
31, 54 = LVII, 8.
31, 54–55 = LVII, 8.
32, 1 = LVIII, 1.
32, 1–2 = LVIII, 1.
32, 2 = LVIII, 1.
32, 3–4 = LVIII, 1.
32, 4–5 = LVIII, 1.
32, 6 = LVIII, 1.
32, 7 = LVIII, 1.
32, 7–8 = LVIII, 1.
32, 9 = LVIII, 1.
32, 10 = LVIII, 1; LX, 1; LXVI, 3.
32, 11–12 = LVIII, 1.
32, 13 = LVIII, 2.
32, 20 = LVIII, 2.
32, 20–21 = LVIII, 2.
32, 22–24 = LVIII, 2.
32, 25 = LVIII, 2.
32, 26 = LVIII, 2.
32, 27 = LVIII, 2.
32, 28 = LVIII, 2.
32, 29 = LVIII, 3.
32, 30 = LVIII, 3.
32, 31 = LVIII, 3.
32, 31–32 = LVIII, 3.
33, 1–3 = LVIII, 3.
33, 4 = LVIII, 3.
33, 5 = LVIII, 4.
33, 6–8 = LVIII, 4.
33, 9 = LVIII, 4.
33, 10 = LVIII, 4.
33, 11 = LVIII, 4.
33, 12 = LVIII, 4.
33, 13 = LVIII, 4.
33, 14 = LVIII, 4.
33, 15 = LVIII, 4.
33, 18–20 = LIX, 1.
33, 17 = LVIII, 4.
34, 1–3 = LIX, 2.
34, 4 = LIX, 2.
34, 5 = LIX, 2.
34, 6–7 = LIX, 2.
34, 7 = LIX, 2.
34, 8 = LIX, 2.
34, 8–10 = LIX, 2.
34, 11–12 = LIX, 2.
34, 13 = LIX, 3.
34, 14–16 = LIX, 3.
34, 17 = LIX, 3.
34, 18–19 = LIX, 3.
34, 20 = LIX, 3.
34, 21–24 = LIX, 3.
34, 25 = LIX, 3.
34, 25–29 = LIX, 3.
34, 30 = LIX, 3; LX, 1; LXV, 3; LXVIII, 1.
34, 31 = LIX, 3.
35, 1–3 = LIX, 4.
35, 4 = LIX, 4.
35, 5 = LIX, 4; LX, 1.
35, 6–7 = LIX, 4.
35, 7 = LX, 1.
35, 8 = LIX, 4.
35, 9 = LX, 1.
35, 9–10 = LX, 1.
35, 11 = LVI, 3; LX, 1.
35, 12 = LX, 1.
35, 13 = LX, 1.
35, 14–15 = LX, 2.
35, 16 = LX, 2.
35, 16–17 = LX, 2.
35, 18 = LX, 2.
35, 19–20 = LX, 2.

35, 21 = LX, 2.
35, 22 = LX, 2.
35, 23–26 = LX, 2.
35, 26 = LX, 2.
35, 27 = LX, 2.
35, 29 = LX, 2.
36, 1–43 = LXI, 1.
36, 6–8 = LX, 2.
36, 9–43 = LX, 2.
37, 1 = LX, 2.
37, 2 = LXI, 1; LXIII, 4; LXVII, 3.
37, 3 = LXI, 1.
37, 4 = LXI, 1.
37, 5–8 = LXI, 2.
37, 9–11 = LXI, 2.
37, 10 = LXV, 1; LXVI, 2.
37, 13 = LXI, 2.
37, 14 = LXI, 2.
37, 14–16 = LXI, 3.
37, 17–18 = LXI, 3.
37, 18–20 = LXI, 3.
37, 21–22 = LXI, 3.
37, 23 = LXI, 3.
37, 23–24 = LXI, 3.
37, 25 = LXI, 3.
37, 25–27 = LXI, 3.
37, 27–28 = LXI, 4.
37, 29–30 = LXI, 4.
37, 31–32 = LXI, 4.
37, 33 = LXI, 4.
37, 34 = LXI, 4.
37, 35 = LXI, 4; LXV, 1.
38, 2–3 = LXII, 1.
38, 7 = LXII, 2.
38, 9–10 = LXII, 1.
38, 10 = LXII, 2.
38, 11–13 = LXII, 1.
38, 14 = LXII, 1.
38, 15 = LXII, 1.
38, 16–18 = LXII, 1.
38, 19 = LXII, 1.
38, 20–22 = LXII, 1.
38, 23 = LXII, 1.
38, 24 = LXII, 1.
38, 25 = LXII, 1.
38, 26 = LXII, 2.
38, 27–28 = LXII, 2.
38, 29 = LXII, 2.
38, 30 = LXII, 2.
39, 1 = LXII, 3.
39, 2 = LXII, 3.
39, 3–4 = LXII, 3.
39, 4 = LXII, 3.
39, 5 = LXII, 3.
39, 6 = LXII, 3. 4.
39, 7 = LXII, 4.
39, 8 = LXII, 4.
39, 9 = LXII, 4. 5.
39, 10 = LXII, 4.
39, 11–12 = LXII, 4.
39, 12–15 = LXII, 5.
39, 16 = LXII, 5.
39, 17 = LXII, 5.
39, 19–20 = LXII, 5.
39, 21 = LXII, 5.
39, 22 = LXII, 5.
39, 23 = LXIII, 1.
40, 1 = LXIII, 1.
40, 1–4 = LXIII, 1.
40, 4 = LXIII, 1.
40, 4–5 = LXIII, 1.
40, 7 = LXIII, 1.
40, 8 = LXIII, 1.
40, 9 = LXIII, 1.
40, 12–15 = LXIII, 1.
40, 19 = LXIII, 2.
40, 23 = LXIII, 2.
41, 1 = LXIII, 3.
41, 8 = LXIII, 3.
41, 9 = LXIII, 3.
41, 14 = LXIII, 3.
41, 15 = LXIII, 3.
41, 16 = LXIII, 3.
41, 17–24 = LXIII, 3.
41, 24 = LXIII, 3.
41, 25 = LXIII, 3.
41, 32 = LXIII, 3.
41, 33–36 = LXIII, 3.
41, 37 = LXIII, 3.
41, 38 = LXIII, 3.
41, 39 = LXIII, 4.
41, 40 = LXIII, 4.
41, 41–43 = LXIII, 4.
41, 44–45 = LXIII, 4.
41, 45 = LXIII, 4.
41, 46 = LXIII, 4.
41, 46–49 = LXIV, 1.
41, 50–51 = LXIV, 1.
41, 52 = LXIV, 1.
41, 54 = LXIV, 1.
41, 55 = LXIV, 1.
41, 56 = LXIV, 1.
41, 57 = LXIV, 1.
42, 1–2 = LXIV, 1.
42, 3–4 = LXIV, 1.
42, 5–6 = LXIV, 1.
42, 7 = LXIV, 1.
42, 9 = LXIV, 2.
42, 10 = LXIV, 2.
42, 10–11 = LXIV, 2.
42, 12 = LXIV, 2.
42, 13 = LXIV, 2.
42, 14–15 = LXIV, 2.
42, 16 = LXIV, 2.
42, 17 = LXIV, 2.
42, 18–20 = LXIV, 2.
42, 21 = LXIV, 2. 7.
42, 22 = LXIV, 3. 7.
42, 23 = LXIV, 3.
42, 24 = LXIV, 3.
42, 25–26 = LXIV, 3.
42, 27–28 = LXIV, 3.
42, 31–34 = LXIV, 3.
42, 36 = LXIV, 3.
42, 37 = LXIV, 3.
42, 38 = LXIV, 4.
43, 1–5 = LXIV, 4.
43, 6 = LXIV, 4.
43, 7 = LXIV, 4.
43, 8 = LXIV, 4.
43, 9–10 = LXIV, 4.
43, 13–14 = LXIV, 4.
43, 15–16 = LXIV, 4.
43, 16 = LXIV, 4.
43, 18 = LXIV, 4.
43, 22 = LXIV, 4.
43, 23 = LXIV, 5.
43, 23–24 = LXIV, 5.
43, 25–29 = LXIV, 5.
43, 30–31 = LXIV, 5.
43, 31 = LXIV, 5.
43, 32–33 = LXIV, 5.
44, 1–2 = LXIV, 5.
44, 4–5 = LXIV, 5.
44, 7 = LXIV, 5.
44, 9 = LXIV, 5.
44, 10 = LXIV, 5.
44, 12 = LXIV, 5.
44, 13–14 = LXIV, 5.
44, 15–16 = LXIV, 5.
44, 16 = LXIV, 5.
44, 17 = LXIV, 5.
44, 18 = LXIV, 6.
44, 18–20 = LXIV, 6.
44, 20 = LXIV, 6.
44, 21 = LXIV, 6.
44, 23–28 = LXIV, 6.
44, 29 = LXIV, 6.

44, 30–32 = LXIV, 6.
44, 33–34 = LXIV, 6.
45, 1–3 = LXIV, 6.
45, 3 = LXIV, 6.
45, 4 = LXIV, 6; LXVII, 3.
45, 4–5 = LXIV, 6.
45, 5 = LXV, 3.
45, 5–8 = LXIV, 6.
45, 7 = LXV, 3.
45, 8 = LXIV, 7.
45, 9–13 = LXIV, 7.
45, 14–15 = LXIV, 7.
45, 15–16 = LXIV, 7.
45, 17–24 = LXIV, 7.
45, 25–26 = LXV, 1.
45, 27 = LXV, 1.
45, 28 = LXV, 1.
46, 1 = LXV, 1.
46, 2–4 = LXV, 2.
46, 3 = LXV, 5.
46, 5–6 = LXV, 2.
46, 26–27 = LXV, 2.
46, 28–29 = LXV, 2.
46, 30 = LXV, 2.
46, 31–34 = LXV, 2.
47, 2–4 = LXV, 3.
47, 6 = LXV, 3.
47, 7–8 = LXV, 3.
47, 9 = LXV, 3.
47, 11–12 = LXV, 3.
47, 13 = LXV, 3.
47, 14–15 = LXV, 4.
47, 16 = LXV, 4.
47, 17–19 = LXV, 4.
47, 20–22 = LXV, 4.
47, 23–24 = LXV, 4.
47, 25 = LXV, 4.
47, 26 = LXV, 4.
47, 27 = LXV, 5.
47, 28 = LXV, 5.
47, 29–31 = LXVI, 1.
48, 1–2 = LXVI, 2.
48, 3–4 = LXVI, 2.
48, 5 = LXVI, 2.
48, 6–10 = LXVI, 2.
48, 10 = LXVI, 3.
48, 11 = LXVI, 2.
48, 12 = LXVI, 2.
48, 15 = LXVI, 3.
48, 16 = LXVI, 3.
48, 17–19 = LXVI, 3.
48, 19–20 = LXVII, 1.
48, 20 = LXVI, 3.
48, 21–22 = LXVII, 1.
49, 1–2 = LXVII, 1.
49, 3 = LXVII, 1.
49, 3–4 = LX, 2; LXVII, 1.
49, 5 = LXVII, 2.
49, 6 = LXVII, 2.
49, 7 = LXVII, 2.
49, 8 = LXVII, 2.
49, 9 = LXVII, 2.
49, 10 = LXVII, 2.
49, 11 = LXVII, 2.
49, 12 = LXVII, 3.
49, 13 = LXVII, 3.
49, 14–15 = LXVII, 3.
49, 16–18 = LXVII, 3.
49, 19–21 = LXVII, 3.
49, 22 = LXVII, 3.
49, 23 = LXVII, 3.
49, 24 = LXVII, 3.
49, 24–25 = LXVII, 3.
49, 25 = LXVII, 3.
49, 25–26 = LXVII, 3.
49, 26 = LXVII, 3.
49, 27 = LXVII, 3.
49, 28 = LXVII, 3.
49, 29 = LXVII, 3.
49, 30 = LXVII, 3.
49, 33 = LXVII, 3.
50, 1 = LXVII, 4.
50, 2–3 = LXVII, 4.
50, 5 = LXVII, 4.
50, 7–9 = LXVII, 4.
50, 10–11 = LXVII, 4.
50, 12 = LXVII, 4.
50, 15 = LXVII, 4.
50, 16–17 = LXVII, 4.
50, 17 = LXVII, 4.
50, 17–18 = LXVII, 4.
50, 19–20 = LXVII, 5.
50, 21 = LXVII, 5.
50, 22–25 = LXVII, 5.
50, 25 = LXVI, 1.
50, 26 = LXVII, 5.

Ieşire,
1, 16 = XXVIII, 4.
3, 6 = XXXIX, 2; XLVII, 3; XLIX, 1.
4, 22 = XXII, 2.
14, 21–29 = XII, 3.
17, 6 = XLVI, 1.
19, 18 = XXXVII, 2.
20, 12 = XXIX, 5.
21, 16 = XXIX, 5.
23, 1 = XV, 5; XLII, 3. 4.
23, 2 = XXII, 1.
23, 5 = XLIII, 4.
24, 18 = I, 3.
31, 18 = I, 3.
32, 6 = I, 2.
32, 10 = XXIX, 2.
32, 19 = I, 3.
32, 32 = XXIX, 2.
33, 20 = XXXII, 2.
34, 28 = I, 3.

Levitic,
17, 11 = XIII, 3.
18, 8 = LX, 2; LXVII, 2.

Numeri,
1, 46 = LXV, 2.
12, 3 = XXXIV, 1.
24, 1–9 = XXI, 5.
25, 7–13 = LIII, 2.

Deuteronom,
6, 7 = X, 8.
8, 10 = X, 8.
23, 20 = XLI, 2.
24, 16 = XXIX, 6.
25, 5 = LXII, 1.
32, 15 = I, 2.

I Regi,
2, 5 = XIX, 4.
4, 18–19 = LIX, 5.
17, 26 = XLVI, 3.
17, 28 = XLVI, 3.
17, 29 = XLVI, 3.
18, 7 = XLVI, 3.

II Regi,
2, 31 = VII, 2.

III Regi,
17, 9–10 = XLII, 6.
17, 10 = XLII, 6.
17, 11 = XLII, 6.
17, 12 = XLII, 6.
17, 13 = XLII, 6.

IV Regi,
2, 11 = I, 3.
19, 34 = LII, 5.

Iov,
1, 8 = XXIII, 4.
3, 23 = XXI, 5; XXXIX, 3.
10, 8 = XIII, 1.
29, 15 = LXVI, 4.

29, 17 = LXVI, 4.
31, 16 = LXVI, 4.
31, 35 = LXVI, 4.
Psalmi,
1, 2 = X, 8.
4, 1 = LVII, 8; LXII, 3.
6, 5 = V, 2; XLIII, 1.
6, 6 = XXX, 6.
7, 10 = VIII, 6; XVII, 2.
8, 6 = XVI, 1.
18, 5 = VI, 4.
18, 5–7 = VI, 3.
18, 6 = VI, 4.
18, 10–11 = XXII, 6.
18, 11 = XIV, 11; XXII, 6.
21, 1 = XXXIV, 6.
21, 18 = X, 4.
21, 20 = X, 4.
32, 15 = XVII, 2.
33, 20 = LXVI, 1.
35, 8 = XXIX, 4.
36, 27 = IX, 6; XV, 5.
37, 11–13 = XXIX, 1.
37, 13–14 = XXIX, 1.
37, 15 = XXIX, 1.
38, 17 = LXV, 3.
41, 3 = XXX, 6.
41, 6–7 = XXIX, 1.
43, 23 = XVII, 2.
48, 7 = XLIII, 1.
48, 12 = XII, 3.
48, 17 = XXIII, 1.
48, 17–18 = XXIX, 1.
48, 21 = VII, 6.
49, 21 = XV, 5.
50, 18 = IX, 5.
54, 25 = XXIX, 1.
57, 4 = XXIII, 4.
77, 38 = IX, 6.
81, 6 = XXII, 2.
83, 11 = XXXIII, 2.
100, 6 = XV, 5; XLII, 3.
103, 5 = XXII, 2; XLIII, 6.
103, 24 = XI, 1.
103, 25 = IV, 5.
103, 33 = XXIII, 6;
XXXVII, 2.
103, 35 = XXX, 5.
105, 2 = XIII, 2.
105, 31 = LIII, 2.
108, 3 = XXIX, 1.
111, 8 = XXX, 2; LV, 5.
115, 5 = LXVI, 1.
118, 62 = XXX, 6.
125, 6–8 = XXXII, 8.
126, 1 = XXX, 2.
131, 1 = XXXIV, 1.
135, 6 = XII, 2.
138, 12 = LVI, 3.
139, 3 = XII, 3; XXIII, 4;
XXX, 1.
140, 3 = XV, 5.
143, 1 = XXXIV, 6.
148, 4 = IV, 3.
Proverbe,
1, 9 = XLII, 1.
6, 34–35 = XXXII, 4; XLV, 2.
9, 9 = XI, 2; XXIII, 2.
11, 25 = XXVIII, 6.
15, 13 = I, 1; LXIII, 1.
15, 17 = XLV, 1.
18, 3 = XXII, 4.
18, 17 = XIX, 4; XX, 2.
19, 17 = III, 6.
26, 11 = VI, 1.
28, 14 = XXX, 5; LV, 5.
31, 6 = XXIX, 2.
Cîntarea Cîntărilor,
8, 6 = XXXII, 4.
Isaia,
1, 2 = XXII, 2.
1, 13 = XXVII, 3.
5, 9 = XXII, 6; XLVIII, 1.
6, 1 = XXXII, 2.
6, 2 = VIII, 2.
9, 6 = VIII, 3 ; XIV, 4.
12, 2 = XXXIX, 2.
13, 3 = XXII, 4.
22, 4 = XXIX, 2.
40, 7 = XXVIII, 3.
43, 26 = XX, 3.
50, 2 = XXIII, 4.
52, 5 = VII, 2.
56, 10 = XII, 3; XXIII, 4.
58, 5 = VIII, 5.
58, 6 = VIII, 5.
58, 7 = VIII, 5.
58, 8 = VIII, 5.
58, 9 = XXVII, 6 ; XLIV, 2.
65, 24 = XXXIV, 2.
66, 1 = XVII, 2.
66, 2 = IX, 6; LV, 5.
Ieremia,
3, 7 = XLIV, 2.
5, 1 = XXIII, 4.
5, 8 = XII, 3; XXIII, 4.
7, 15 = XLIV, 2.
7, 16 = XLIV, 2.
7, 17 = XLIV, 2.
8, 4 = XXIX, 1; XLIV, 3.
9, 1 = XXIX, 2.
10, 11 = XXXV, 5.
15, 19 = III, 4.
17, 5 = LVI, 6.
17, 10 = XXIII, 3.
18, 7–8 = XXV, 2.
18, 9–10 = XXV, 2.
31, 30 = XXIX, 6.
Iezechiel,
9, 8 = XXV, 4; XXIX, 2.
14, 20 = XLIII, 1.
16, 3 = XXIX, 7.
16, 49 = I, 2.
18, 20 = XXIX, 6.
18, 23 = III, 4; VI, 2;
XVIII, 6; XXI, 6;
XXIX, 5; XLIV, 2.
18, 29 = XXIX, 1.
34, 3–6 = LVII, 6.
Daniel,
3, 8–28 = XII, 3; XXXII, 7;
LVII, 4; LXII, 4.
3, 8–33 = LI, 3.
3, 26 = LI, 3.
6, 16–23 = I, 3; XXV, 5;
XXXII, 7; LVII, 4.
7, 22 = XXXII, 2.
9, 23 = I, 3; XXXII, 7.
10, 5–7 = I, 3.
10, 7–11 = XXII, 2.
11, 23 = XXIX, 2.
Osea,
12, 10 = XXXII, 2; LVIII, 3.
Amos,
6, 3 = I, 4.
6, 4 = I, 4.
6, 5 = I, 4.
6, 6 = I, 4.
7, 3 = XXIX, 2.
8, 11 = LIV, 1.
Iona,
3, 4 = XXIV, 6.
3, 7–10 = I, 3

3, 9 = XXIV, 7.
3, 10 = XXIV, 8; XXVII, 6.

Avacum,

1, 3 = XXIX, 2.
1, 14 = XXV, 4; XXIX, 2.

Zaharia,

7, 5–6 = IV, 7.
7, 9–10 = IV, 7.

Maleahi,

1, 2–3 = LI, 1.
4, 2 = XLV, 2; LX. 4.

Înțelepciunea lui Solomon,

2, 24 = I, 2; XVI, 4; XXII, 2; XLVI, 4.
9, 14 = II, 2.
13, 5 = IV, 5.
14, 3 = XI, 1.

Înțelepciunea lui Sirah,

3, 10 = XXIX, 4.
3, 29 = XXXI, 7.
4, 8 = XXXIV, 3.
4, 23 = X, 1; XXIII, 2.
6, 37 = XXXV, 2.
13, 29 = LXVI, 4.
16, 3 = XXII, 1.
16, 4 = XXXIX, 2.
17, 26 = VI, 4.
18, 16 = XXXIV, 3.
18, 17 = XLI, 7.
25, 12 = IV, 1; XLI, 2.
29, 24 = XXIX, 3.
33, 32 = XIV, 2.

Suzana,

5, 6 = XXIX, 7.

Matei,

1, 3 = LXII, 3.
3, 7 = XII, 3; XXIII, 4.
3, 7–9 = XXXI, 4.
3, 17 = XLVII, 3.
4, 4 = II, 1; XXI, 6.
5, 6 = IV, 1; XXIV, 1.
5, 8 = XXXVI, 6; LX, 3.
5, 16 = II, 5; VII, 2; XXVI, 6.
5, 19 = VIII, 5; XIII, 4.
5, 20 = XXIV, 8.
5, 22 = XXVIII, 6.
5, 28 = VI, 2; XV, 5; XXII, 3; XXVII, 3.
5, 32 = XXVI, 2.
5, 33–34 = XV, 5.
5, 40 = XXIV, 8.
5, 43 = LIV, 5.
5, 44 = XXVII, 8; LII, 4; LXIV, 7.
5, 45 = IV, 7; IX, 3; X, 7; XXVII, 8.
5, 46 = IV, 8; XI, 3; XXIV, 8; LII, 4; LVIII, 5.
6, 2 = XXXI, 1.
6, 4 = XXXI, 1.
6, 11 = LIV, 5.
6, 14 = XXVII, 7.
6, 17–18 = XXXI, 1.
6, 33 = XXIV, 8; LIV, 5.
7, 1 = XLII, 3.
7, 6 = XVI, 2.
7, 21 = I, 1.
7, 24 = II, 5.
7, 25 = II, 5; XXXV, 7.
7, 26 = II, 5.
7, 26–27 = VI, 1.
7, 27 = II, 5.
10, 5 = XLIV, 3.
10, 8 = XXXV, 6.
10, 9 = LIV, 5.
10, 10 = XXXV, 6.
10, 23 = LII, 2; LIV, 2
10, 28 = XXVII, 5; XXXII, 5.
10, 40 = XLIII, 7.
10, 41 = XLII, 6; LXV, 4.
10, 42 = XXVII, 3; XXXIV, 2; LV, 4.
11, 12 = XLIII, 3.
11, 21–22 = XXV, 2.
11, 29 = IX, 6; XXXIV, 1.
12, 41 = XXV, 1.
13, 3–8 = IV, 1; IX, 2.
13, 7 = LIX, 2.
13, 22 = LIX, 2.
13, 24–30 = XIV, 1.
13, 43 = XIV, 1.
13, 57 = XXXII, 4.
15, 22 = XXXVIII, 3; XLIV, 3.
15, 22–28 = XLIV, 3.
15, 23 = XXXVIII, 3; XLIV, 3.
15, 24 = XXXVIII, 3; XLIV, 3.
15, 25 = XXXVIII, 3; XLIV, 3.
15, 26 = XXXVIII, 3; XLI, 2; XLIV, 3.
15, 27 = XXXVIII, 3; XLIV, 3.
15, 28 = XXXIV, 2; XXXVIII, 3; XLIV, 3.
16, 26 = XXXI, 7; LIV, 5.
17, 21 = XXX, 5.
18, 5 = XLI, 3. 4.
18, 26 = XXVII, 6.
18, 27 = XXVII, 6.
18, 28 = XXVII, 6.
18, 29 = XXVII, 6.
18, 30 = XXVII, 6.
18, 31 = XXVII, 7.
18, 32 = XXVII, 7.
18, 33 = XXVII, 7.
18, 34 = XXVII, 7.
18, 35 = XXVII, 7.
19, 29 = XL, 2.
19, 30 = XVIII, 5.
22, 25–30 = XVIII, 4.
22, 30 = XXII, 2.
22, 39 = LV, 3.
23, 8 = XXXV, 1.
25, 13 = L, 2.
25, 14–15 = XLI, 1.
25, 14–30 = XLI, 1.
25, 19–20 = XLI, 1.
25, 21 = XLI, 1. 2.
25, 22 = XLI, 1.
25, 23 = XXXIV, 3.
25, 24–25 = XLI, 2.
25, 26–27 = XXXII, 1; XLI, 2.
25, 34 = III, 4; XIV, 2; XVII, 6; XXXIV, 5; XLI, 7; L, 2; LXV, 5.
25, 34–35 = V, 2.
25, 35 = XXXIV, 2; L, 2.
25, 35–36 = XLI, 7.
25, 36 = XXXV, 8.
25, 40 = XLI, 7; LV, 3; LXV, 4.
25, 41 = XVII, 6; L, 2.
25, 42 = L, 2.

Marcu,

12, 30–31 = LV, 3.

Luca,

1, 31 = XLIX, 2.
1, 34 = XLIX, 2.
1, 35 = XLIX, 2.
1, 36 = XLIX, 3.
6, 26 = XXIII, 3.
10, 19 = XVII, 7; XLII, 2; XLVI, 4.
11, 8 = XLIV, 4.
12, 20 = XLVIII, 1.
12, 43 = XXXVII, 5.

12, 47 = VI, 1.
14, 11 = XXXIII, 5.
16, 9 = III, 6.
16, 26 = XXXVII, 3.
17, 10 = IV, 8; XXI, 3; XXXI, 2.
18, 2–8 = XXX, 6.
18, 9–14 = V, 5; XXXI, 2.
18, 13 = LV, 4.
21, 1–4 = XLII, 7.
21, 2–4 = XXXIV, 2; LV, 21.
21, 4 = XLII, 7.
23, 40–43 = XXVII, 6.
23, 43 = LV, 4.

Ioan,
1, 1 = III, 2.
1, 3 = II, 3.
1, 9 = III, 2.
3, 17 = XXVII, 1.
4, 14 = XLIV, 1.
4, 28–30 = XLIV, 1.
5, 17 = X, 7.
5, 39 = XXIV, 1; XXXVII, 1; XLV, 1.
5, 44 = XXIV, 8.
5, 46 = VIII, 2.
7, 37–38 = III, 1.
8, 33 = XXXI, 4.
8, 39 = XXXI, 4.
8, 56 = XLVII, 3.
10, 18 = LXVII, 2.
11, 11 = XXIX, 7.
11, 51–52 = XXI, 5.
12, 32 = XXXIV, 6.
15, 1 = LXVII, 2.
15, 22 = XXXII, 1.
16, 21 = XVII, 8.
16, 33 = XXXII, 9; LXIII, 5.
18, 17 = XXVIII, 6.

Fapte,
3, 12 = XXVIII, 5.
3, 13 = XXVIII, 5.
3, 14–16 = XXVIII, 5.
4, 16 = XXIII, 2; LI, 3.
4, 32 = XXXIII, 3.
5, 19–21 = XXVIII, 5.
5, 21 = XXVIII, 5.
5, 41 = XXVIII, 5.
7, 2 = XXXI, 3; XXXVI, 1.
7, 3–4 = XXXVII, 1.
7, 4 = XXXI, 3.
8, 26–28 = XXXV, 1.
8, 26–39 = XXXV, 1.
8, 30 = XXXV, 2.
8, 31 XXXV, 2.
9, 15 = XXXI, 2.
9, 36–39 = LV, 4.
9, 39–41 = XXX, 3.
9, 40–41 = XXX, 3; LV, 4.
10, 3–4 = XXII, 5.
10, 34–35 = LX, 3.
14, 21–22 = XXXII, 9.
14, 22 = LXIII, 5.
14, 23 = XXX, 5.
16, 25 = XXX, 6.
17, 24–25 = II, 3.
17, 29 = VIII, 4.
20, 7 = X, 1.
22, 3 = XXXIX, 5.
27, 22–24 = XXIV, 4.

Romani,
1, 20 = II, 4; VI, 6.
1, 25 = VI, 4.
2, 4–5 = XXV, 2.
2, 6 = XLIII, 1.
2, 12 = XVIII, 1; XIX, 6.
2, 13 = I, 1; XLVII, 4.
2, 21 = VIII, 5.
2, 29 = V, 6; XXXI, 2.
4, 3 = XXVII, 3; XXXIX, 5; LXIII, 5.
4, 11 = XXVII, 3; XXXIX, 5.
5, 2–5 = LVII, 8.
5, 3–5 = LXIII, 4.
8, 8 = XXIV, 2.
8, 18 = XXV, 7.
8, 21 = XXII, 5.
8, 24 = XXXVI, 5.
8, 26 = XXX, 5.
8, 28 = LXVII, 5.
8, 32 = XXXIV, 5. 6; XLVII, 3.
8, 33–34 = XLIV, 5.
8, 35 = LV, 2.
9, 3 = XXIX, 2.
11, 33 = IV, 5.
12, 10 = XXXIII, 5.
12, 19 = LII, 2; LVII, 3.
13, 8 = XXXIII, 1.
13, 13 = III, 3.
13, 14 = X, 3.
14, 6 = X, 2.
14, 10 = XLII, 3.
15, 14 = IV, 6.
15, 14–15 = XXXII, 1.

I Corinteni,
2, 9 = XVII, 10; XXVII, 2; XXXIX, 5.
6, 7–8 = XXXIII, 2.
6, 10 = I, 2.
7, 5 = XXX, 5.
7, 12–13 = XXVI, 2.
7, 16 = XVII, 9; XXVI, 2.
7, 31 = XXXV, 7; XLIII, 1; XLIV, 5.
8, 6 = XIV, 2.
8, 11 = XLIII, 4.
8, 12 = VII, 2.
8, 13 = VII, 2.
9, 27 = XXII, 7.
10, 12 = XXIX, 1.
10, 13 = XXVI, 3.
10, 23 = VII, 2.
10, 32 = VII, 1.
11, 7 = VIII, 4.
11, 8–9 = XV, 3.
11, 9 = XV, 3.
11, 11 = XV, 3.
11, 31 = LX, 4.
11, 32 = LX, 4.
12, 2 = LVII, 6.
15, 9 = XXXI, 2.
15, 10 = XXV, 7; XXXI, 2.
15, 31 = XI, 4; XXV, 7.
15, 33 = V, 2; XVI, 3.
15, 53 = XXXVI, 5.

II Corinteni,
2, 15–16 = XXVII, 2.
4, 16 = I, 4; X, 2.
4, 17 = XXV, 5.
4, 18 = XXV, 7; XXXV, 8; LXIII, 5.
5, 10 = XLIII, 1.
5, 14 = XXXIV, 5.
5, 14–15 = XXXIV, 5.
8, 14 = XX, 5.
9, 6 = XXXIV, 3.
11, 21 = XI, 5.
11, 22 = XI, 5.
11, 23 = XI, 5. 6.
11, 23–26 = XI, 6.
11, 23–27 = LV, 3.
11, 27–28 = XI, 6.
11, 28 = XI, 7.
11, 29 = XI, 7; LVII, 7.

12, 2 = XXXI, 2.
12, 2–4 = XXX, 6.
12, 4 = XI, 4; XXII, 7.
12, 8 = XXX, 5.
12, 9 = XXX, 5.
13, 3 = LX, 3.
Galateni,
2, 20 = VIII, 6; XXXIV, 5. 6; LX, 3.
3, 13 = III, 4.
5, 2 = XXXIX, 5.
5, 4 = XXXIX, 5.
5, 22 = IV, 8.
5, 24 = XVI, 6; XXXIV, 5.
6, 1 = XLIII, 4.
6, 2 = XXXVIII, 1.
Efeseni,
4, 29 = XV, 5.
4, 31 = XV, 5; LIII, 5.
5, 23 = XIV, 4.
5, 23–27 = LVI, 1.
5, 31 = LVI, 1.
5, 32 = LVI, 1.
6, 11 = III, 5.
6, 12 = III, 5; XLIV, 6.
6, 14–17 = III, 5.
6, 18 = XXX, 5.
6, 19 = XXIV, 1.
Filipeni,
1, 23 = XLV, 2.
2, 3 = IV, 8.
2, 4 = VII, 2.
2, 7 = XXVII, 1; XXXIV, 5.
2, 8 = XXXIV, 6.
2, 12 = IV, 1; VIII, 4.
3, 1 = IV, 6.
Coloseni,
1, 16 = II, 3.
1, 24 = XXXII, 9.
2, 11 = XXXIX, 5.
2, 12 = XXXIX, 5.
3, 5 = IV, 8.
3, 15 = XXVI, 5.
I Tesaloniceni,
1, 11 = VIII, 1.
2, 19 = VIII, 1.
3, 8 = VII, 1.
4, 13 = XXIX, 7.
5, 11 = VIII, 1.
II Tesaloniceni,
4, 9 = IV, 6.
I Timotei,
2, 4 = III, 4; XI, 7; XXI, 6; XXIX, 5; XLIV, 2.
2, 8 = XXX, 6; XXXIV, 4; XLIX, 4.
2, 9 = XXI, 6; XXXVII, 5; XLI, 5.
5, 23 = XXIX, 3.
6, 2 = XXIX, 7.
6, 8 = XVIII, 2; XXXVII, 4. 5.
6, 10 = XX, 5; XXXVII, 4.
II Timotei,
2, 5 = VIII, 6.
2, 25 = VIII, 4.
2, 25–26 = VIII, 3.
3, 12 = LXIII, 5.
4, 2 = X, 1.
Evrei,
2, 16–17 = LXI, 3.
4, 13 = V, 6.
7, 2 = XXXV, 5.
7, 4 = XXXV, 5.
11, 1 = XXXVI, 5.
11, 4 = XIX, 6; XXVII, 3.
11, 7 = XXI, 5.
11, 8 = XXXVII, 4.
11, 9 = XLVIII, 1.
11, 10 = XLVIII, 1. 2.
11, 13 = LXV, 3; LXVI, 1.
11, 16 = XLIX, 1.
11, 17 = XLIX, 1.
11, 19 = XLIX, 1.
11, 21 = LXVI, 2.
11, 22 = LXVII, 5.
11, 37–38 = XXXIX, 2; XLII, 5.
12, 14 = XXXVI, 6; XLIV, 6.
13, 1 = XLIII, 7.
13, 2 = XLI, 3.
I Petru,
1, 24 = XXVIII, 3.
5, 8 = IV, 1; XXIII, 6.
Iacov,
2, 26 = II, 5.

INDICE REAL ŞI ONOMASTIC

Cifrele romane arată omilia, iar cele arabe capitolul omiliei.

A

Abel, XVII, 4. 5. 6; XIX, 6; XX, 4; XXI, 1. 3; XXIII, 2; XXVII, 2. 3; XXXV, 5; LIV, 2; LXI, 2; LXII, 2.
Abimelec, XLV, 2, 3, 4, 5; XLVI, 2; L, 1; LII, 1. 3. 4.
Abnan, XXXV, 3. 6; LXII, 1.
Ada, XX, 1.
Adam, I, 2; II, 2; IX, 4. 5; XIV, 3. 4. 5; XV, 1. 2. 3. 4; XVI, 1. 4. 6; XVII, 1. 3. 4. 5. 6. 9. 10; XVIII, 1. 2. 3. 4; XIX, 2. 4. 5. 6; XX, 1. 2. 4; XXI, 4. 5; XXVI, 1. 5; XXIX, 6; XXX, 4; XLVI, 4.
Adama, XXXV, 3.
Agar, XVI, 5; XXXVIII, 1. 4. 5. 6; XXXIX, 1; XLI, 2; XLVI, 1. 2; LI, 2.
Ahav, XLII, 6.
Alasar, XXXV, 1. 3.
Amafrat, XXXV, 1. 3.
Amalec, XXXV, 3.
Amaleciţi, XXXV, 4; XXXVI, 2.
Aman, XLIV, 5.
Amaniţi, XLIV, 5.
Amestecare, numele primarului Babilonului, XXX, 4.
Amorei, XXIX, 7; XXXV, 3; XXXVII, 3.

4; LXVII, 1.
Amos, XXIX, 2.
Anghe, XXXII, 3; XXXIII, 1.
Animal, —e curate şi necurate, XV, 1; XXII, 5; XXIV, 5; XXVII, 4.
Apă, natura apei, peste care se purta Duhul lui Dumnezeu la facerea lumii, avea putere de viaţă în ea, III, 2.
Aplauze, I, 1; IV, 1; XXVII, 8; LIV, 2; LVI, 2.
Apostol, XXIII, 2; XXVIII, 5; LI, 3.
Aproapele, XXX, 3; XLII, 3.
Arian, eretic, VIII, 4.
Arie, VIII, 3.
Arioc, XXXV, 1. 3.
Arme, — duhovniceşti, III, 5; IV, 2. 3.
Asasantamar, XXXV, 3.
Asemănare, ce înseamnă după —, IX, 3.
Aşer, LVI, 4; LXVII, 3.
Astarot, XXXV, 3.
Asur, XXIX, 8.
Atlet, —ţii daţi ca exemplu, XXX, 1.
Avacum, XXIX, 2.
Avram, Avraam, II, 2; XXV, 4; XXVII, 3; XXX, 7; XXXI, 2. 3. 4. 5. 6; XXXII, 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9; XXXIII, 1. 2. 3. 4. 5; XXXIV, 1. 2. 3. 4; XXXV, 2. 3. 4. 5. 6; XXXVI, 1. 2. 3. 4. 5; XXXVII, 1. 2. 3. 4; XXXVIII, 1. 2. 4. 5. 6. 7; XXXIX, 1. 2. 3. 4; XL, 2. 4; XLI, 1. 3. 4. 5. 6. 7; XLII, 1. 2. 4. 5; XLIII, 7; XLIV, 1; XLV, 1. 2. 3. 4. 5; XLVI, 1. 2; XLVII, 1. 2. 3. 4; XLVIII, 1. 2. 3. 5; LI, 2; LIII, 2; LIV, 3. 4; LV, 1; LVII, 7. 8; LVIII, 3; LX, 1; LXI, 3; LXII, 2; LXIII, 5; LXVI, 4.
Averi, vezi: Bogăţie.

B

Babilon, XII, 3; XXX, 4; XLIV, 6; LXII, 4.
Bala, LVI, 3. 4; LX, 1. 2.
Balaam, XXI, 5.
Balac, XXXV, 1. 3; XXXVIII, 6.
Barac, XXXVIII, 6.
Barsac, XXXV, 3.
Basemat, LIII, 1.
Batuil, XLVIII, 4; XLIX, 1.
Bărbat, VIII, 4; XIV, 4; XVII, 9; XXXVIII, 1. 5. 7.
Bătrîneţe, XXXVII, 3.
Beel Heteul, LIII, 1.
Betel, XXXII, 3; XXXIII, 1; LV, 1; LIX, 4; LX, 1. 2.
Betleem, LX, 2; LXVI, 2.
Betsaida, XXV, 2.
Beţie, I, 2. 4; XXIX, 3. 4. 5.
Beţiv, XXIX, 5.
Binecuvîntare, LXVI, 2. 4.
Biserică, I, 1; XXXII, 1.
Blestem, XIX, 2. 3.
Blîndeţe, XXXIV, 1; XXXVIII, 7; LII, 2. 4; LVIII, 4. 5.
Boală, XLII, 2.
Bogat, XVIII, 2; XXIII, 1; XXXVII, 5.
Bogăţie, V, 1; XI, 2; XV, 1; XX, 5; XXII, 6. 7; XXVIII, 3; XXXI, 7; XXXIII, 2. 3; XXXV, 7. 8; XLVI, 4; XLVIII, 1; L, 2; LIX, 1. 2; LXVI, 4.
Botez, XXVII, 1; XL, 4.
Bunătate, LII, 2.
Bunătăţi, XVII, 8; XXVII, 2.

C

Cades, XXXV, 3; XXXVIII, 6; XLV, 1.
Cain, II, 2; XVIII, 4. 5. 6; XIX, 2. 3. 5. 6; XX, 1. 4; XXI, 1. 2. 3; XXIII, 2; XXVI, 1. 2; XXVII, 3. 4; LIV, 2; LXI, 2.
Cainan, XXI, 4.
Caldea, XXXII, 4; XXXV, 3; XXXVI, 2; XXXVII, 1; XLII, 1.
Caldei, XXXI, 3; XXXII, 4; XXXVII, 1; XLIII, 1.
Calea Hipodromului, LXVI, 2.
Canaan, XXVIII, 4; XXIX, 6. 7; XXXI, 3. 5. 6; XXXII, 2. 4; LIX, 4; LXIV, 1; LXV, 1. 3; LXVI, 2; LXVII, 1. 4. 5.
Cananea, XXXII, 4; XXXIII, 1. 2; XXXVI, 2; XXXIX, 1. 3; XLVIII, 2.
Cananeanca, XXXIV, 2; XXXVIII, 3; XLIV, 3.
Cananei, XXXI, 6; XXXIII, 2; XXXVII, 4; XLVIII, 2; LIV, 3; LXII, 1.
Candachia, XXXV, 1.
Caranaim, XXXV, 3.
Casa lui Dumnezeu, locul unde a dormit Iacov, LIV, 4.
Castitate, LIX, 5.
Căprioară, vezi: Tavita.
Căsătorie, XXI, 4. 6; XLVIII, 2. 6; XLIX, 2; LIX, 3.
Căsnicie, XXXII, 6; XXXVIII, 5; XLV, 2. 3.
Căutătorii de aur daţi ca exemplu, VIII, 1; XXI, 1.
Căutătorii de pietre preţioase daţi ca exemplu, IX, 1; XIV, 1
Cer, IV, 3. 4. 5; VI, 5; IX, 2.
Chedmonei, XXXVII, 4.
Chenezei, XXXVII, 4.
Chinei, XXXVII, 4.
Chip, ce trebuie înţeles prin cuvintele: după chip, VIII, 3; XXI, 2.

Cobal, XXXV, 4.
Conștiință, V, 2; II, 2; XVII, 1. 2; XX, 1. 3; XXIX, 3; LII, 4; LX, 4; LXIV, 2. 3.
Copil, XXI, 4. 6; LXVI, 4.
Corăbier, —ii dați ca exemplu, XXX, 1.
Corb, XXVI, 4.
Corturi, loc, LVIII, 4; LIX, 1.
Creație, II, 2; III, 3; VII, 5. 6; IX, 2.
Credință, XXVIII, 6; XXXVI, 5.
Creștin, VIII, 5; XIII, 4.
Cruce, XVI, XXXIII, 1; XLVII, 3.
Cult, XXXV, 1.
Curcubeu, XXVIII, 2. 3.
Cuvîntul lui Dumnezeu, XIV, 4.

D

Damasc, XXXV, 4.
Dan, XXXV, 4; LVI, 4; LXVII, 3.
Daniel, I, 3; XXII, 2; XXV, 5; XXIX, 2; XLIII, 1; LVII, 4. 5.
David, IV, 3. 4. 5; VI, 3; IX, 6; X, 4. 8; XIII, 2; XIV, 1; XV, 5; XXX, 6; XXXIII, 2; XXXIV, 1; XLII, 3. 4; XLVI, 2; LII, 2; LVI, 3; LXII, 3; LXV, 3.
Debora, LIX, 4.
Demon, I, 2; III, 5; IV, 2.
Desfătare, I, 4.
Desfrînare, LIX, 3.
Diavol, III, 5; V, 1; XIII, 2; XVI, 1. 2; XVII, 6. 7; XX, 4; XXII, 2; XXIII, 6; XXX, 5; XXXI, 1; XLVI, 4; LX, 4; LXII, 4.
Dina, LVI, 5; LIX, 2. 3.
Dobîndă, XLI, 2.
Doctor, —ii dați ca exemplu, I, 1; VII, 1; XI, 4; XVII, 1; XXV, 3; XXX, 3; XL, 3. 4; XLI, 1; XLIII, 3; LV, 3; LIX, 5.
Dogmă, XIII, 4.
Dotaim, LXI, 3.
Dragoste, IV, 8; LV, 2. 3.
Drepți, XXIV, 3; XXV, 4. 5; XXIX, 1. 2; XXXII, 2; LIV, 3; LVIII, 1.
Dreptate, XLII, 3.
Duh, Sfîntul —, III, 1; IV, 5.
Dumnezeire, VIII, 4; XIII, 2.
Dumnezeu, II, 2; III, 2. 3. 4. 6; VII, 3. 4; X, 7; XI, 1; XVII, 1; XIX, 1; XX, 3; XXII, 1; XXV, 2. 4; XXVI, 1. 2. 3. 4. 5; XXVII, 1. 2. 4. 5; XXVIII, 1. 2; XXXIV, 4. 5; XXXVIII, 5; XXXIX, 2. 3; XL, 1; XLII, 5; XLVI, 2; XLVII, 2; XLVIII, 6; XLIX, 1; LII, 3; LIII, 2. 3; LIV, 3. 4; LVIII, 2. 3; LXV, 2; LXVI, 4.
Dușman, IV, 7. 8; XXVII, 7. 8; XXVIII, 4. 5; LII, 4; LVIII, 5.

E

Eber, XXX, 1. 4.
Edem, XX, 1.
Edom, L, 1.
Efeseni, III, 5.
Efraim, LXIV, 1; LXVI, 2; LXVII, 1. 5.
Efrat, LX, 2.
Efrata, LX, 2.
Efron Heteul, LXVII, 4.
Egipt, XXVII, 1; XXVIII, 4; XXXII, 4. 6. 8; XXXIII, 1. 4; XXXVI, 2. 3. 4; XXXVII, 3; XXXVIII, 1; XXXIX, 1; XLV, 1. 2; XLVI, 2; LI, 1; LII, 1; LXII, 3; LXIV, 2. 4. 7; LXV, 1. 2. 3; LXVI, 1; LXVII, 1. 5.
Egipteni, XII, 3; XXXII, 4. 6. 8; XXXVII, 3; XXXVIII, 1; XLV, 2; LI, 1; LII, 1; LXVII, 5.
Elam, XXXV, 1. 3.
Elasar, XXXV, 1. 3.
Eleni, IV, 5; VII, 1. 6.
Elisabeta, XLIX, 3.
Elom Ebeul, LIII, 1.
Emor, LIX, 1. 2. 3; LXVII, 2.
Enoh, XX, 1; XXI, 4; XXIV, 4; XXVII, 3; LXII, 2.
Enos, XX, 4; XXI, 3. 4; XXII, 3.
Epistola către Evrei, XXXV, 5.
Er, LII, 1.
Eretic, II, 3. 4; VIII, 3. 4; XIII, 2.
Escol, XXXV, 3. 6.
Etiopieni, XXXV, 1.
Eufrat, XXXV, 3; XXXVII, 4.
Eunuc, XXXV, 1. 2.
Eva, XVI, 2. 3. 4; XVII, 1. 6. 9; XVIII, 1. 2. 4; XX, 4; XXI, 1. 3.
Evei, XXXVII, 4.
Evrei, XII, 3; XXXV, 5; XXXVII, 4; LIII, 1; LIV, 3; LXVI, 1; LXVII, 1.

F

Falec, XXX, 1. 4.
Faptele Apostolilor, XXXIII, 1; XXXV, 1.
Faran, XXXV, 3.
Faraon, XII, 3; XXVII, 4; XXXII, 6. 7; XXXIII, 1; XXXVIII, 1; LI, 1; LXI, 5; LXII, 1. 3; LXIII, 3. 4; LXIV, 7; LXV, 3; LXVII, 4.
Fares, LXII, 2.
Făgăduință, XXXIV, 4. 5; XXXVI, 5; XXXIX, 1.
Făptură, IV, 5.
Fecioara, Maica Domnului, XXIII, 6; XXVII, 1; XLIX, 2. 3.
Feciorie, XVIII, 4; XXXVI, 6; XLIX, 2.
Femeie, VIII, 4; XIV, 4; XV, 1. 2; XVI, 1.

2; XVII, 7. 8. 9; XX, 1; XXI, 3. 6; XXXVIII, 1. 4. 5. 7; XLI, 5.
Ferezei, XXXIII, 2; XXXVII, 4.
Filip, diaconul, XXXV, 1. 2.
Filisteni, LII, 1. 2.
Finees, LIII, 2; LXII, 3.
Fiul, Unul–Născut, VIII, 3. 4; XXVII, 1.
Fiii lui Dumnezeu, XXII, 3. 4.
Fîntîna Judecăţii, loc, XXXV, 3.
Fîntîna Jurămîntului, loc, LII, 3. 4; LIV, 3; LXV, 1.
Foamete, LXI, 1.
Frică IX, 4.
Frumuseţe, XXVIII, 3; XXXII, 5.

G

Gad, LVI, 4; LXVII, 3.
Gader, LX, 2.
Gaidat, XX, 1.
Galaad, LVII, 4.
Galateni, XLIII, 4.
Gavriil, arhanghelul, XLIX, 3.
Gaza, XXXV, 1.
Gazarineni, XLIII, 1.
Gelozie, XXXII, 4. 5; XXXVIII, 5; XLV, 2.
Genealogie, XXIII, 5.
Gherara, XLV, 1. 2; L, 1; LI, 3; LII, 1. 2.
Gherareni, XXXIX, 1; XLV, 4; LII, 2. 3.
Ghergheseni, XXXVII, 4.
Goşen, LXIV, 7; LXV, 3.
Ghicitor, L, 1.
Gomora, XXV, 2; XXXIII, 4; XXXV, 3; XXXVI, 2; XLII, 1. 3. 4; XLIII, 6; XLIV, 1.

H

Ham, XXII, 1; XXIV, 1. 2; XXV, 3; XXVIII, 4; XXIX, 4. 5. 6. 8.
Haran, XXXI, 3. 5. 6; XXXII, 4; XXXVI, 1; XXXVII, 3; XXXIX, 1; XL, 2; XLVIII, 5; LIII, 1; LIV, 2. 3.
Hebron, XXXIV, 4.
Het, XLVIII, 1; LIV, 2. 3.
Heteancă, XXIX, 7.
Hetei, XXXVII, 4; LIII, 1; LIV, 3.
Hipodrom, VI, 1. 2; VII, 1; XLI, 1.
Hodologomor, XXXV, 1. 3. 4.
Horazim, XXV, 2.
Horei, XXXV, 3.
Hristos, I, 3; XXIX, 7; XXXV, 5; XLV, 2; XLVII, 3; LXI, 3; LXII, 1; LXVII, 2. 3.
Hus, XXIX, 8.

I

Iaboc, LVIII, 2; LX, 1.
Iacov, XXXIX, 2; XLII, 3; XLIX, 1; L, 1; LIII, 1. 2. 3. 4. 5; LIV, 2. 3. 4. 5; LV, 1. 2; LVI, 1. 2. 3. 4. 5. 6; LVII, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8; LVIII, 1. 2. 3. 4. 5; LIX, 1. 2. 3. 4; LX, 1. 2; LXI, 1. 4; LXIV, 1. 3. 4. 7; LXV, 1. 2. 3. 5; LXVI, 1. 2; LXVII, 1. 2. 3. 4.
Iad, XXIII, 5. 6; XLV, 2.
Iafet, XXII, 1; XXIV, 1. 2; XXV, 3; XXVIII, 4; XXIX, 4. 5. 7. 8.
Iared, XXI, 4.
Ieremia, XXIX, 2; XLVIII, 1.
Ierusalim, IV, 4; XXXV, 1.
Iebusei, XXXVII, 4.
Iezechiel, XXIX, 2.
Ili, LIX, 5.
Ilie, I, 3; XLII, 6.
Iliopolis, LXIII, 4.
Indieni, XXVIII, 5.
Instrucţie, II, 4.
Invidie, XLVI, 3. 4; LII, 1; LIV, 1. 2; LVI, 4; LVII, 2; LXI, 1. 2. 4.
Ioan Botezătorul, XII, 3. 5; XXXI, 4; LXVI, 1.
Ioan Evanghelistul, III, 2; XXVII, 1.
Ioan Gură de aur, II, 2. 5; IV, 1; XX, 1. 2; XXXI, 4; XLIV, 1; XLV, 1; LIV, 2; LVI, 2.
Iobel, XX, 1. 2.
Iona, XXV, 1.
Iordan, XXXIII, 4; LVIII, 3; LI, 1; LXVI, 3.
Iosif, XXIII, 6; LVI, 5; LVIII, 3; LXI, 1. 2. 3. 4. 5; LXII, 1. 3. 4. 5; LXIII, 1. 2. 3. 4. 5; LXIV, 1. 3. 5. 6. 7; LXV, 1. 3. 5; LXVI, 1. 2; LXVII, 1. 3. 4. 5.
Iov, XXI, 5; XXIII, 4; XLIII, 1; LXVI, 4.
Isaac, XXIX, 2; XLII, 2; XLV, 5; LXVI, 1; XLVII, 1. 2. 3; XLVIII, 2. 3. 6; XLIX, 1. 4; L, 1; LI, 1. 2. 3; LII, 1. 2. 3. 4; LIII, 1. 2. 3. 4; LIV, 3. 4; LV, 1; LVII, 7; LX, 2; LXVI, 3.
Isahar, LVI, 5; LXVII, 3.
Isaia, VIII, 2. 5; XXIX, 2; XXXV, 1.
Isav, L, 1; LIII, 1. 2. 3. 4. 5; LIV, 2. 3; LVIII, 1. 3. 4; LIX, 1. 4; LX, 1; LXI, 1.
Ismail, XXXVIII, 6; XXXIX, 1; XL, 2; XLI, 1. 4; XLVI, 1; XLVII, 1; LI, 2.
Ismailiţi, LXI, 3. 4.
Israil, XXV, 4; LVIII, 2; LIX, 1. 2. 4; LX, 1; LXV, 2; LXVI, 1. 2; LXVII, 2.
Israiliţi, XXVIII, 4; LI, 1; LII, 1.
Iubal, XX, 1. 2.
Iubirea de străini, XLI, 3. 4. 6. 7; XLIII, 3; XLVIII, 3.
Iuda, LVI, 4; LXI, 3. 4; LXII, 1. 2; LXIV, 4. 6; LXV, 2; LXVII, 2. 3.

Iudei, II, 2; IV, 5. 7; V, 5; VII, 1. 2; VIII, 2. 3. 4; XII, 1. 3; XXI, 3. 4; XXXII, 1; XXXIV, 4; XXXIX, 4. 5; XLVII, 3; LIV, 1; LVIII, 3; LX, 4.
Iudit, LIII, 1.

Î

Îmbuibare, I, 4.
Împărăţia cerurilor, XXIII, 5.
Împărtăşire, I, 4.
Încercare, XXXII, 9; XL, 3.
Înger, XXII, 2; XLIII, 1. 2. 3; LVIII, 1.
Întîi–Născut, L, 1; LI, 1.
Înţelepciune, LXIII, 3.
Învăţător, –ii daţi ca exemplu, II 3; XLI, 1.
Înviere, XXII, 6.

J

Jalea Egiptului, loc, LXVII, 4.
Jertfă, XVIII, 5; XXVII, 2. 3; LX, 4.
Jurămînt, XV, 5.

L

Laban, XLVIII, 4. 5; XLIX, 1; LIV, 2. 3. 4; LV, 1. 2; LVI, 1. 2. 3; LVII, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8; LVIII, 2; LIX, 4.
Lamec, XX, 1. 2. 4; XXI, 1. 2. 5; XXXV, 4; XXXIX, 3; LI, 1.
Lăcomie, XXXVII, 5; XLVIII, 1. 2; LIV, 1.
Legămînt, XXIV, 4; XXVIII, 1. 2.
Lege, –a veche, XVIII, 1; LXII, 2.
Levi, LVI, 4; LIX, 3; LX, 1; LXV, 3; LXVII, 2.
Lia, LVI, 1. 2. 3. 4. 5; LVIII, 3.
Liberul arbitru, XIV, 5.
Limbă, XXX, 4.
Loc larg, loc LII, 2. 3.
Lot, XXXI, 5. 6; XXXIII, 1. 3. 4. 5; XXXIV, 1. 2. 3. 4; XXXV, 2. 3. 4; XXXVI, 1. 2. 3; XLII, 5; XLIII, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7; XLIV, 1. 4. 5. 6.
Luca evanghelistul, XXXIII, 3.
Lună, VI, 4.
Luptele olimpice, XLII, 1.
Luza, LIX, 4; LX, 1; LXVI, 2. 3.

M

Madieniţi, LXI, 5; LXII, 1.
Magi, XLIII, 1.
Maleleel, XX, 1; XXI, 4.
Mamvri, XXXIV, 4; XXXV, 3. 6; XLV, 1. 5.
Manase, LXIV, 1; LXVI, 2; LXVII, 1.
Marcion, II, 3.
Manihei, II, 3.
Marea Roşie, XII, 3.
Marea Sărurilor, XXXV, 3.
Matei, evanghelistul, LIV, 1.
Matarie, II, 2. 3; III, 2.
Matusala, XX, 1; XXI, 4. 5.
Mazec, XXXVI, 4. 5.
Mărturisire, IX, 6; XIX, 3; XX, 2. 3; XXI, 6; XLIV, 2. 3.
Melchisedec, XXXV, 4. 5; XXXVI, 3.
Melha, XLVIII, 4.
Mesopotamia, XXXI, 3; XLIX, 1; LIV, 3; LVII, 3; XLIX, 1; LX, 1. 2.
Milostenie, III, 6; V, 1. 2; VIII, 6; XX, 5; XXI, 6; XXVII, 3; XXX, 2; XXXI, 7; XXXIV, 2. 3; XXXV, 8; XXXVI, 6; XXXVII, 5; XLII, 7; LIV, 5; LV, 4.
Mînie, IV, 8; LIII, 5.
Mîntuire, III, 5; IV, 7; VII, 7; VIII, 5. 6; X, 2; XXVII, 1; XXXI, 2; XLIII, 2.
Moarte, XXXII, 5; XLV, 2; LXVI, 1.
Moab, XLIV, 5.
Moabiteni, XLIV, 5.
Moise, I, 3; II, 2. 3; III, 1; IV, 2. 3. 4; V, 1. 3. 5; VI, 3. 4; VII, 4; VIII, 1. 2; X, 4. 8; XII, 1. 3; XIII, 3; XIV, 2. 4; XV, 1. 5; XVI, 1; XX, 4; XXI, 1. 2; XXVI, 2; XXVIII, 4; XXIX, 2; XXXIV, 1; XXXIX, 1; XLI, 3; XLII, 3. 4; XLVI, 1; XLIX, 1; LI, 1; LIV, 2; LXI, 1.
Movila Mărturiei, loc, LVII, 8.
Mulţumire, XXVI, 5. 6; LII, 3.
Muncă, XIV, 2.

N

Nabucodonosor, LI, 3.
Nahor, XXXI, 3. 6; XXXVI, 1; XLVIII, 5; LVII, 8.
Naid, XX, 1.
Naşterea din Fecioară, XLIX, 2.
Natură, III, 4.
Nădejde, LXVII, 1.
Neam, XXXI, 4; XXXV, 1. 3.
Necaz, XXXVIII, 6. 7.
Neftalim, LVI, 4; LXVII, 3.
Nevrod, XXIX, 8.
Ninevi, XXIX, 8.
Nineviteni, I, 3; XXIV, 6; XXV, 1; XXVII, 6; XXIX, 8.
Noe, II, 2; XXI, 5. 6; XXII, 1. 4; XXIII, 1. 2. 3. 4. 5. 6; XXIV, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8; XXV, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7; XXVI, 1. 2. 3. 4. 5; XXVII, 1. 2. 3. 4; XXVIII, 4; XXIX, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8; XXX, 2; XXXV, 4. 5; XXXIX, 3; XLIII, 1; LI, 1; LXII, 2.
Noema, XX, 2.
Număr, XIX, 5; XXIV, 6.
Nume, XXI, 3; LI, 1.
Nuntă, XLVIII, 6; LVI, 1. 2. 3.

O

Obicei, LVI, 3.
Obişnuinţă, VII, 3.
Ochi, XXII, 3.
Odihnă, X, 7; XI, 1.
Om, II, 2. 5; III, 4; VII, 2; VIII, 2. 3; IX, 2. 3. 5; X, 5; XII, 4. 5; XIII, 1. 2. 3. 4; XIV, 3. 5; XVIII, 3; XIX, 1; XXII, 1. 3; XXIII, 3. 4. 5; XXIV, 2; XXVI, 3; XXX, 2.
Omei, XXXV, 3.
Omoris, XXXI, 3. 6.

P

Pace, XXXIII, 3. 4; XXXIV, 1. 2; XXXV, 3; XXXVI, 2. 6; XXXVIII, 1. 2. 5. 7.
Palestina, XXVII, 1. 4. 6. 8; XXXIII, 2; XXXV, 3; XXXVI, 2; XXXVII, 1.
Patimă, XXIX, 1; XLII, 2.
Paşti, I, 4; XII, 1; XXXIII, 1.
Pavel, I, 1. 2. 4; II, 3; III, 2. 3. 4. 5; IV, 5. 6. 8; V, 2. 4; VI, 6; VII, 1. 2; VIII, 1. 3. 4. 5. 6; X, 1. 3. 4; XI, 4. 5. 6. 7; XII, 5; XIII, 1; XIV, 2. 3. 5; XV, 3. 5; XVII, 9; XVIII, 1. 2; XIX, 6; XXII, 7; XXV, 2. 5. 7; XXVI, 3. 5; XXVII, 2. 3; XXIX, 1. 2. 6. 7; XXX, 5. 6; XXXI, 2; XXXII, 1. 3. 9; XXXIII, 1. 5; XXXIV, 5. 6; XXXV, 5. 7. 8; XXXVI, 5. 6; XXXVII, 4. 5; XXXIX, 2; XLI, 5; XLII, 3. 5; XLIII, 2. 4. 7; XLIV, 2. 3. 6; XLV, 2; XLVIII, 1; XLIX, 1; LIII, 5; LV, 2. 3; LVI, 1; LVII, 7; LX, 3. 4; LXI, 3; LXIII, 4. 5; LXV, 3; LXVI, 1; LXVII, 5.
Păcat, V, 2; VII, 1. 2; IX, 4; XIII, 4; XV, 4; XVI, 1. 6; XVII, 2; XIX, 4; XX, 2. 3. 4; XXII, 4; XXVII, 6; XXIX, 2. 4. 5. 6; XLIV, 2. 3. 4; LX, 4; LXII, 2; LXIV, 3.
Păcătos, XVII, 2.
Păgîn, VII, 6.
Pămînt, II, 4; IX, 2.
Pămîntul făgăduinţei, LXVI, 1.
Păstor, LVII, 6. 7.
Pedeapsă, XXV, 2; XXVI, 1.
Putifar, LXI, 5; LXII, 1. 3.
Poti—Fera, LXIII, 4.
Petru, XXVIII, 5. 6; XXX, 3; LV, 4; LXV, 1.
Pildă—da semănătorului, IV, 1; —da celui ce datora 10000 de talanţi, XXVII, 6; — da judecătorului nedrept, XXX, 6; — da vameşului şi fariseului, XXXI, 2; LV, 4; — da văduvei cu doi bănuţi, XXXIV, 2; — da talanţilor, XLI, 1. 2; — da prietenului care a venit în miez de noapte şi a cerut trei pîini, XLIV, 4.
Plăcere, I, 4.
Plugar—ii, daţi ca exemplu, II, 1. 3; IX, 1; XIII, 1; XVII, 8; XXV, 7; XXXI, 1; XXXVI, 6; XLI, 1; XLII, 7; LIV, 1; LV, 5.
Pocăinţă, XIX, 3; XXVII, 1. 6; XLIII, 1. 2.
Podoabă, XLI, 5.
Pom—ul cunoştinţei binelui şi răului, XIII, 4; XIV, 3. 4; XVI, 6; —ul vieţii, XIII, 4; XVIII, 2. 3.
Porumbel, XXVI, 4.
Poruncă, XV, 4; XXVII, 5.
Post, I, 1. 2. 3. 4; II, 1; IV, 1. 6; VIII, 5. 6; IX, 3. 6; X, 2; XI, 2. 3; XV, 5; XXVII, 3; XXX, 5.
Poticnire, VII, 2.
Potop, XXIV, 4; XXV, 2. 3. 6; XXVI, 1.2. 3; XXXIX, 3.
Predică, I, 1; X, 1; XV, 1; LIV, 2.
Predicator, XLI, 1.
Preot, XLVIII, 6; L, 1; LVII, 7; LXV, 4. 5.
Prescripţie, LVIII, 3.
Profet, X, 4; XXV, 4; XXIX, 2.
Providenţă, III, 4.
Ptolomeu, IV, 4.

R

Rafaimei, XXXVII, 4.
Rahila, XLIX, 1; LIII, 1; LV, 1. 2; LVII, 4. 5. 6; LVIII, 3; LX, 2; LXVI, 2.
Rai, XIII, 3; XIV, 3.
Ramses, LXV, 3.
Răbdare, XXXII, 8. 9; XL, 3.
Rău, XIX, 6.
Rebeca, XLVIII, 4. 6; XLIX, 1; LI, 1. 3; LIII, 1. 2. 3; LIV, 2. 3; LIX, 4.
Recunoştinţă, XXVI, 5.
Robie, XXIX, 6. 7; XXXII, 8.
Ruben, LVI, 3; LX, 2; LXI, 3; LXIV, 3. 4. 7; LXVI, 2; LXVII, 1. 2.
Rugăciune, XXVII, 3; XXX, 5. 6; XXXIV, 2; XLIV, 2. 3. 4; XLIX, 1. 4; LIV, 5; LXV, 2.

S

Selom, LXII, 1. 2.
Senaar, XXX, 1. 2; XXXV, 1. 3.
Set, XX, 4; XXI, 3; XXII, 3.
Sevoim, XXXV, 3.
Sfinţenie, XXXVI, 6.
Sfînt, XI, 4; XLIV, 2. 3.
Sihem, XXXI, 6; LIX, 1. 2. 3; LXI, 2. 3; LXVII, 2.

Sim, XXII, 1; XXIV, 1. 2; XXV, 3. 4; XXVIII, 4; XXIX, 4. 7. 8; XXX, 1.
Simeon, LVI, 3. 4; LIX, 3; LX, 1; LXIV, 2. 3; LXV, 3; LXVI, 2; LXVII, 1. 2.
Simovor, XXXV, 3.
Slavă deşartă, IV, 5. 6; V, 5. 6; VIII, 6; XX, 5; XXII, 6. 7; XXIII, 3; XXVIII, 3; XXXI, 1; XXXV, 7; XXXVII, 4.
Slugă, XXXIII, 3; XXXVIII, 4. 5.
Smerenie, IV, 8; XII, 4; XXXI, 2; XXXIII, 5; XXXIV, 2; XXXV, 7.
Soare, VI, 3. 4. 5.
Sodoma, XXV, 2; XXXIII, 4; XXXV, 3. 4. 6. 7; XXXVI, 2. 3; XXXVII, 4; XLII, 1. 3. 4. 5; XLIII, 1. 2. 3. 6; XLIV, 1. 4.
Sodomeni, I, 2. 3; XXXV, 1. 3. 4; XLII, 1. 5; XLIII, 1. 3. 5. 7.
Solomon, XXXII, 4.
Soţ, XXVIII, 7; XLV, 2. 3.
Stea, VI, 5.
Stajarul Jalei, loc, LIX, 4.
Sterpiciune, —a femeii, XLIX, 1. 2.
Strîmbătate, loc, LII, 2.
Suflet, IV, 7; XI, 1; XII, 5; XXI, 6.
Sur, XXXVIII, 5; XLV, 1.

Ş

Şapte, XIX, 5.
Şarpe, XV, 2. 3; XVI, 1. 2; XVII, 5. 6. 7. 9.
Ştefan, arhidiaconul, XXXI, 3; XXXVI, 1; XXXVII, 1; LXVI, 1.

T

Tafuat Paneah, LXIII, 4.
Talant, XLI, 1. 2.
Tamna, LXII, 1.
Tamara, LXII, 1. 2. 3.
Tara, XXXI, 3; XXXVI, 1.
Tartac, XXXV, 1. 3.
Tată, dat ca exemplu, XVII, 1; XVIII, 1; XXX, 6.
Tavita, XXX, 3; LV, 4.
Tăiarea împrejur, XXVII, 2. 3; XXXIX, 4. 5; XL, 4.
Tărie, IV, 3.
Testament, IV, 4; XLIX, 1.
Tinereţe, LXI, 1.
Tîlharul de pe cruce, XXVII, 6; LV, 4.
Tînăr, LIX, 3. 5; tinerii din Babilon, XII, 3; XLIV, 6; LI, 3; LVII, 4. 5; LXII, 4.
Tobel, XX, 2.
Troada, X, 1.
Trup, IV, 5; XII, 5.
Turn, —ul Babel, XXX, 2. 3.

U

Unul—Născut, IV, 5; XXVII, 1.
Uriaş, XXII, 4.

V

Valea cea Sărată, loc, XXXV, 3.
Valea Gherarilor, LII, 2.
Valentinieni, II, 3.
Văduvă, —va din Sarepta Sidonului, XLII, 6. 7.
Vederea lui Dumnezeu, loc, LVIII, 3.
Veniamin, LX, 2; LXIV, 2. 3. 4. 5. 6; LXVII, 3.
Viaţă, II, 5; XIII, 4; XXXIV, 5.
Viciu, XXXI, 6; LIV, 1; LXII, 5.
Vin, XXIX, 3; XXXV, 5.
Virtuos, VIII, 6.
Virtute, III, 4; V, 2; VIII, 6; XIII, 4; XV, 5; XXI, 2. 6; XXII, 6; XXIII, 1. 2; XXV, 7; XXVII, 2; XXXI, 6; XXXV, 7; XXXVI, 1. 6; XL, 3; XLII, 3; XLIII, 1; LI, 3; LIV, 1; LX, 3; LXI, 1. 5; LXII, 5; LXIII, 1; LXVI, 1. 2. 4; LXVII, 5.
Vis, LXIII, 3.
Viţa de vie, XXIX, 3.
Vînzare, —a Domnului, XXXIII, 1.
Voinţă, XIX, 1; XX, 3; XXII, 1; XXIII, 5; XXXI, 6.
Vrajbă, LII, 2.

Z

Zabulon, LVI, 5; LXVII, 3.
Zaharia, tatăl Sfîntului Ioan Botezătorul, XXXI, 4; LXVI, 1.
Zara, LXII, 2.
Zelfa, LVI, 2. 4.
Zi, X, 7; —ua învierii, XXX, 1.
Zogora, XXXIII, 4.

CUPRINSUL

Omilii la Facere

Cuvînt înainte

Omilia a XXXIV-a: „Şi a zis Domnul după ce s-a despărţit Lot de el: „Ridică ochii tăi şi caută din locul în care eşti tu acum spre răsărit şi spre mare, că tot pămîntul pe care îl vezi ţi-l voi da ţie" 5

Omilia a XXXV-a: „Şi a fost cînd împărăţea Amarfal, împăratul Senaarului, Arioh, împăratul Elasarului şi Hodolegomor, împăratul Elamului, şi Targol, împăratul neamurilor, au făcut război cu Vala, împăratul Sodomenilor" 16

Omilia a XXXVI-a: „După cuvintele acestea a fost cuvîntul Domnului către Avram în vedenie de noapte; „Nu te teme, Avrame, Eu te apăr! Plata ta va fi multă foarte" 29

Omilia a XXXVII-a: „Şi a spus Domnul lui Avram: „Eu sînt Dumnezeul Care te-am scos din ţara haldeilor, ca să-ţi dau ţie pămîntul acesta să-l moşteneşti". Şi a zis: „Stăpîne Doamne, după ce voi cunoaşte că-l voi moşteni?" 41

Omilia a XXXVIII-a: „Iarăşi Sara, femeia lui Avram nu-i năştea şi avea ea o slujnică egipteancă al cărei nume era Agar" 40

Omilia a XXXIX-a: „Iar cînd a fost Avram de nouăzeci şi nouă de ani, s-a arătat lui Avram Dumnezeu" 62

Omilia a XL-a: „Şi a zis Dumnezeu lui Avraam: „Sara, femeia ta, nu se va mai numi Sara, ci Sarra va fi numele ei" 72

Omilia a XLI-a: „Şi s-a arătat Dumnezeu la stejarul Mamvri, cînd şedea el în uşa cortului la amiază" 79

Omilia a XLII-a: „Şi sculîndu-se bărbaţii s-au uitat spre Sodoma şi Gomora" 92

Omilia a XLIII-a: „Şi au venit cei doi îngeri în Sodoma, seara" 105

Omilia a XLIV-a: „Şi s-a sculat Avraam dis-de-dimineaţă şi s-a dus la locul unde a stat înaintea lui Dumnezeu" 118

Omilia a XLV-a: „Şi s-a dus de acolo Avraam spre pămîntul cel dinspre miazăzi şi a locuit între Cades şi între Sur şi a stat vremelnic între gheraneni" 127

Omilia a XLVI-a: „Şi a zis Sarra: „Cine va vesti pe Avraam că Sarra alăptează prunc? Că am născut prunc la bătrîneţele mele" 138

Omilia a XLVII-a: „Şi a fost după cuvintele acestea că Dumnezeu a ispitit pe Avraam" 146

Omilia a XLVIII-a: „Şi au răspuns fiii lui Het către Avraam şi au zis: „Împărat de la Dumnezeu eşti tu între noi; în mormintele noastre cele alese îngroapă-ţi mortul tău!" 154

Omilia a XLIX-a: „Acestea sînt naşterile lui Isaac, fiul lui Avraam" 167

Omilia a L-a: „Şi în pîntece a luat Rebeca şi au săltat pruncii în ea" 173

Omilia a LI-a: „Şi a fost foamete pe pămînt, afară de foametea de mai înainte, care a fost pe timpul lui Avraam" 177

Omilia a LII-a: „Şi a semănat Isaac în pămîntul acela şi a aflat orzul dînd însutit în anul acela" 184

Omilia a LIII-a: „Şi era Isav de patruzeci de ani; şi a luat femeie pe Iudit, fata lui Beel Heteul, şi pe Basemat, fata lui Elom Eveul, şi ele se certau cu Isaac şi cu Rebeca" 193

Omilia a LIV-a: „Şi Rebeca a chemat pe fiul ei cel mai tînăr şi i-a zis lui" 203

Omilia a LV-a: „Şi a zis Laban lui Iacov: „Pentru că-mi eşti frate, nu-mi vei sluji pe degeaba. Spune-mi care să-ţi fie simbria!" 213

Omilia a LVI-a: „Şi a zis Iacov lui Laban: „Dă-mi femeia mea, că s-au împlinit zilele ca să intru la ea" 221
Omilia a LVII-a: „Şi a fost că după ce a născut Rahila pe Iosif, a zis Iacov lui Laban: „Dă-mi drumul să mă duc la locul meu şi în pămîntul meu" 231
Omilia a LVIII-a: „Şi ridicînd ochii Iacov a văzut tabără a lui Dumnezeu întinsă. Şi l-au întîmpinat pe el îngerii lui Dumnezeu. Şi a zis Iacov cînd i-a văzut: „Tabără a lui Dumnezeu este aceasta". Şi a pus locului aceluia numele: Tabere" . . 246
Omilia a LIX-a: „Şi a venit Iacov în Salem, cetatea sechimilor şi a cumpărat o parte din ţarina de la Emor, tatăl lui Siham, cu o sută de miei. Şi a zidit acolo altar şi a chemat pe Dumnezeul lui Israil" 255
Omilia a LX-a: „Şi zidind altar a chemat numele locului Betel, pentru că acolo i s-a arătat Dumnezeu cînd a fugit din faţa lui Isar, fratele său" 264
Omilia a LXI-a: „Aceştia sînt cei născuţi din Iacov. Iosif era de şaptesprezece ani şi păştea cu fraţii lui oile" 271
Omilia a LXII-a: „Şi a văzut Iuda pe fata unui cananean cu numele Sava; şi a luat-o şi a intrat la ea. Şi zămislind ea a născut un fiu şi i-a pus numele Er" 280
Omilia a LXIII-a: „Şi cel mai mare peste paznicii temniţei nu avea grijă de nimic, datorită lui Iosif" 290
Omilia a LXIV-a: „Şi a ieşit Iosif de la faţa lui Faraon şi a străbătut tot pămîntul Egiptului, şi a făcut pămîntul în cei şapte ani belşug de grîu; şi a adunat grîu ca nisipul mării" 299
Omilia a LXV-a: „Şi au plecat din Egipt şi au venit în Canaan la Iacov tatăl lor şi i-au spus lui zicînd: „Fiul tău Iosif trăieşte şi el conduce toată ţara Egiptului". Şi s-a spăimîntat în cugetul lui, că nu-i credea" 314
Omilia a LXVI-a: „Şi s-au apropiat zilele lui Israil ca să moară şi a chemat pe Iosif, fiul lui, şi i-a zis: „De am aflat har înaintea ta, pune mîna ta pe coapsa mea şi să faci cu mine milă şi adevăr, ca să nu mă îngropi în Egipt, ci să dorm cu părinţii mei. Şi să mă ridici din Egipt şi să mă îngropi în mormîntul lor". Iar el i-a zis: „Voi face după cuvîntul tău". Iar el a zis: „Jură-mi-te!". Şi i s-a jurat. Şi s-a închinat Israil pe vîrful toiagului lui" 323
Omilia a LXVII-a: „Şi a zis Israil lui Iosif: „Iată eu mor şi va fi Dumnezeu cu voi şi vă va întoarce Dumnezeu din pămîntul acesta în pămîntul părinţilor voştri. Iar eu, mai mult decît fraţilor tăi, ţie îţi voi da în chip deosebit Sechima, pe care am luat-o cu sabia mea şi cu arcul" 331
Indice scripturistic 342
Indice real şi onomastic 353
Cuprinsul 360

Redactor: Pr. CORNELIU ZĂVOIANU
Tehnoredactor: Ierom. VARTOLOMEU BOGDAN

Început culesul 3 oct. 1988. Bun de tipar 20 apr. 1989.
Format 16/70 x 100. Coli de tipar 22,50. Com. 158/1989

TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ŞI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE